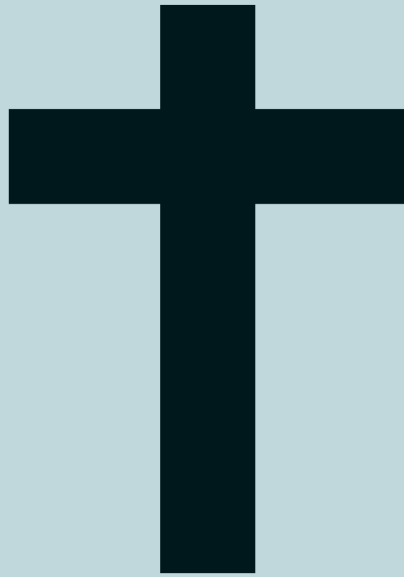

Nzuwulai n Sa'avu na Tsishingini na adiva a
na a dangulai a Nzuwulai mu Ufaru

New Testament in Tsishingini (NI:tsw:Tsishingini)

Nzuwulai n Sa'avu na Tsishingini na adiva a na a d'angulai a Nzuwulai mu Ufaru

New Testament in Tsishingini (NI:tsw:Tsishingini)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tsishingini

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tsishingini

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

bb185c63-dc44-572c-ae93-66252c4dfa1e

Contents

Matta	1
Marku	48
Luka	75
Yahaya	120
Ajiya	156
Roma	202
1 Korinti	224
2 Korinti	245
Galatiya	259
Afisu	267
Filibi	275
Kolosi	281
1 Tasalonika	287
2 Tasalonika	292
1 Timoti	295
2 Timoti	302
Titu	307
Filimon	310
Mmaci ma Ibrahim	312
Yakubu	328
1 Bituru	334
2 Bituru	341
1 Yahaya	345
2 Yahaya	350
3 Yahaya	352
Yahuza	353
Wenu	355

Alabari a Sa'ani a Matta

Ucuduwu wa aatagada a nda

Matta, vuma na danai aatagada a nda, vuma ta da atsuma a ajiya e Yesu. Matta za va Isra'ila da, waru u dana ta aatagada'a adama u roco aza a yi, aza a Isra'ila, a na Yesu da Zamawawa na a ri e indanasa matawa ma yi.

Matta reve ta a na Yesu Mogono ma amayun ma da, u to tsugono tsu uvadi suru. Waru u roco ta amayun a da Yesu shiton ta ili i na amasula a Nzuwulai mu Ufaru n dammai adama a Zamawawa na a tawa na woo o'wo Mogono ma Gbain. Matta rito ta a na tsugono tsa yi, tsugono tsu uvadi u nda u da shi. Tsugono tsu uvadi u to koto, amma tsugono tsa Yesu tsu ta lo babu ukotu. Mogono na a ciga a 'yuwan u dana za vu ucira. Yesu roco ta ucira wa yi ana u lyuwai aci o ukwisa, reve waru u 'yon diga a aason. Ili i nda suru obolo na akapi e ili suru a ta pe atsuma a aatagada a nda.

Matta kamba ta aza e Itoni ana'an adama a na u cuduwai cine Yesu shitoyin ifobi ya Asula tsara u tawato ama zuzu na ayi. Ana Adamu nusayin Asula, ama o o'wo ta wukasu na ayi. Kucci na ama a yuwusain a Nzuwulai mu Ufaru waa gura tawa addama a nda shi. Matta roco tsu ta cine Yesu o o'woi kucci na cayi ama ure u na a ta tawa zuzu na Asula, waru Yesu da mogono ma na maa yuwusan tsugono tsi ili suru atsuma o uvadi u nda.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Nkaya na limatan va Yesu (1:1-2:23)
2. Ikaka ya Yahaya za vu Urumbusu (3:1-12)
3. Urumbusu wa Yesu na malyungwa ma yi (3:13-4:11)

4. Yesu atsuma a Galili (4:12-18:35)
5. Yesu iyawa ta Galili a tyo Urishe-lima (19:1-20:34)
6. Ajuma o ukosu wa Yesu: atsumalima a yi nu ukwa wa yi (21:1-27:66)
7. Yesu 'yon ta atsuma o ukwa (28:1-20)

Nkaya ma Yesu (Luk. 3:23-38)

¹ Yesu Kristi† Zamawawa† uta ta o u'wa u Mogono Dawuda diga o ugundo wa Ibrahim.† Apa nda ugeru u tsukaya tsa na wu utai.

² Ibrahim da matsain Ishiyaku. Ishiyaku† da matsain Yakubu.

Yakubu† da matsain Yahuza na akapi a muwun ma anawu ma yi olobo.

³ Yahuza† da matsain mpishe Farisa na Zera (Tamar da makuci me le).

Farisa da matsain Hesuruna. Hesuruna da matsain Aram.

⁴ Aram da matsain Aminadabu. Aminadabu da matsain Nashon. Nashon da matsain Salumuna.

⁵ Salumuna da matsain Buwaza. (Rahapu† da makuci ma Buwaza.)

Buwaza da matsain Obe. (Rutu* da makuci ma Obe.)

Obe da matsain Yese.

⁶ Yese† da matsain Dawuda Mogono. Dawuda† da matsain Sulemanu. (Bashaba da makuci ma Sulemanu, ayi da ka na Dawuda† usai e ekere a Uriya.)

⁷ Sulemanu† da matsain Rihobuwa. Rihobuwa da matsain Abija. Abija da matsain Asa.

⁸ Asa da matsain Jehoshafa. Jehoshafa da matsain Jehora. Jehora da matsain Azariya.

⁹ Azariya da matsain Jotam. Jotam da matsain Ahazu.

Ahazu da matsain Hezekiya.

¹⁰ Hezekiya da matsain Manasa.

Manasa da matsain Amon. Amon da matsain Josaya.

* 1:5 Rutu Takpaci da. † 1:6 Dawuda yuwan ta tsipere na Bashaba ayi o oluso Uriya, reve u yuwan ifobi i na vali va yi Uriya aa kuwa. Aalabari a nda a ta pe atsuma 2 Sam. 11:1-27.

11 Josaya da matsain Jekoniya na muwun ma anawu ma yi olobo.

(A mantsa ma daɗa a purai ama a tyo e ida ya Babila† tsugbashi.)

12 Ana a pura nle a tyo Babila, avu Jekoniya matsan Shayatiya.

Shayatiya da matsain Zerubabe.

13 Zerubabe da matsain Abihudu.

Abihudu da matsain Eliyaki.

Avu Eliyaki matsan Azoro.

14 Azoro da matsain Saduku.

Saduku da matsain Akimu.

Akimu da matsain Aliyadu.

15 Aliyadu da matsain Eliza.

Avu Eliza matsan Mata.

Reve Mata matsan Yakubu.

16 Yakubu da matsain Isuhu.

Isuhu da vali va Meri,

Meri† da mma va Yesu za na e deyi Kristi Zamawawa.

17 Ala o ugeru wa zuva e reme ta tsukaya kupa na aza a nashi diga ya Ibrahim a tyo ya Dawuda, na tsukaya kupa na aza a nashi diga a mantsa ma Dawuda a tyo mantsa ma na a pura nle a tyo Babila, waru na tsukaya kupa na aza a nashi diga a mantsa ma na a pura nle a tyo Babila a tyo mantsa ma Zamawawa.

Limatan va Yesu Kristi

18 Apa nda ununa a matsain Kristi Zamawawa. Mma va yi eegebe a vuma ro da na a tsu de Isuhu. Babu u reve vali, avu u tsura aatsuma o ure wa Ruhu va Akiza.† 19 Isuhu gba vuma va abula da za na shi a yuwusan ili i na i ri mejege; agba u ciga u ca Meri wono a alanga e eteshe shi, daɗa u foboi wu kasa na ayi usokowu.

20 Ayi atsuma a majiyan mo ndolo, avu malingata ma Asulazuva ma tawa ya'a yi atsuma a alavu, reve u damma, "Isuhu, mawun ma tsukaya ma Dawuda, she vu uwwa wovon na vaa zuwa Meri wan, adama a na Ruhu va Akiza da zuwa niyi u yuwain aatsuma a mawu'un. 21 U ta matsan ulobo, avu vu ca yi aala Yesu,††

adama a na u ta wawa ama a yi o unusu u le."

22 Ne da nzuwulai ma Asulazuva n shiwain, ununa Ishaya vumavasula† dammai de nu ujimu, 23 a na,

"Usheli u na koto u revei vali shi u ta yuwan aatsuma, u ta matsan ulobo, reve a ca yi aala Imanuwe." Urevu wa yi ayi da, "Asula obolo na atsu." †

24 Ana Isuhu jiwain, reve u yuwan ili i na malingata ma Asulazuva ma damma niyi u yuwan. Avu u tara Meri a tyo o u'wa wo o'wo ka va yi, 25 agba e revelei shi hali u matsan ulobo'o. Reve Isuhu ca yi aala Yesu.

2

Aza o urevu a tawai e ene Yesu

1 A matsan ta Yesu a lyuci va Batalami e ida ya Yahuda, a mantsa ma na Hiridu* danai mogono. A mantsa mo ndolo, reve ama o ro aza a na a ri nu urevu wi italyo'o o uta asana reve a tawa Urishelima.† 2 Avu e ece, "Te da mawun ma na a matsai'in, za na ri mogono ma aza a Isra'ila?† Tse ene ta talyo'o asana za na rocoi limatan va yi daɗa tsu tawai adama tsu yuwaan yi agenda."

3 Ana Hiridu Mogono ma uwwai ne, reve ugbozu wa yi u 'yon, ne da waru akapi a ama atsuma a Urishe- lima. 4 Reve u boloto nan ganu a gbagbain na munlu n Wila† suru, avu we ece le, "Te da aa matsan Kristi Zamawawa?"

5 Reve a usu, "A lyuci va Batalami atsuma a Yahuda. Mika vumavasula dana ta adama a nda a Adanshi a Asula:†

6 'Avu gba Batalami, vi ida ya Yahuda, ili i ro i da shi atsuma e ilyuci ya Yahuda.

Mogono ma to uta ya'a wu.

Za na oo o'wo ana za va aguba va aza a Isra'ila, ama a va.' " †

7 Avu Hiridu de omocin a na a tawai diga asana'a usokowu, reve a damma yi mantsa ma na talyo'o'o vu utai.

† 1:21 Aala "Yesu" ta nu urevu "Asulazuva za vi iwawi." † 1:23 Isha. 7:14. * 2:1 Ayi Mogono Hiridu ayi da Hiridu Mogono ma gbain. Mawun ma yi Hiridu Antiba da danai Mogono a mantsa ma na Yesu kuwai. † 2:6 Mik. 5:2.

8 Reve u damma le, “Walai i 'yawa Batalami i bunga mawu'un ulobonu. Na ye ene yi, avu i tawa i damma mu adama amu fo n 'yawa n yuwaan yi aganda!”

9 Ana aza o urevu'u a uwwai ili i na mogono ma dammai, reve a kara. Avu talyo'o na e enei a asana'a u wala elime e le, she na u rawai ubata'a, avu wi isawan ubata u na mawu'un u ri. 10 Ana e enei talyo'o'o, reve a yuwan mazanga lon! 11 Ana ama'a a uwai o u'wa'a, avu e ene mawu'un na Merit mma va yi, avu a kingyo a kadato a yuwaan mawu'un aganda. Reve o utaa nu une'e u le u zinariya, ne erepu e re a maguru na ri ni ikebe na a tsu de furenkisen† na mur.† 12 Avu Asula o rono atsuvu aza o urevu'u atsuma a alavu, she a kamba ya Hiridu wan, dada a kambai e ida i le nu ure u ro.

Iladi a tyo Masar

13 Ana a karai, reve malingata ma Asula† ma tawa ya Isuhu atsuma a alavu, avu u damma, “Yon! Jika vu tara mawu'un na mma va yi a tyo Masar! Vi isawan de she urana u na n damma nuwu vu kamba, adama a na Hiridu ri a zama mawu'un tsara wu una yi.” 14 Reve u 'yon, u tara mawu'un na mma va yi, avu u reme ure na ayin a tyo Masar. 15 Reve a danu de she na Hiridu kuwai. A yuwan ta ne adama o shiton ili i na Asulazuva a dammai o una wa Hosiya vumavasula: “N de ta mawun ma va mo uta Masar.” ◇

Hiridu zuwa ta o una muwun mo olobo

16 A mantsa'a ana Hiridu enei aza o urevu'u a kandaruwa yi tu ucina, reve u yuwan upan lon. Dada u zuwai o una muwun mo olobo suru n na n ri na a'wan e re a cipa atsuma a Batalami ni ilyuci i ro i na i ri lo ukandaruwu. U reve ta mantsa ma na a matsain mawu'un adama e ili i na aza o urevu'u a dammai. 17 Reve

ili i na Asula a dammai o una wa Irimiya† vumavasula wo o'wo amayun:

18 “Reve a uwwa udyo atsuma a Rama, vuma ro a yisaali a adama a atsumolangu. Rahila† da ri a yisaali adama a muwun ma yi, reve u 'yuwan adanshi a na aa casu yi, adama a na muwun ma yi n kuwai suru.” ◇

Ukambu u le Nazara

19 Ana Hiridu kuwai, reve malingata ma Asula ma tawa ya Isuhu e ida ya Masar atsuma a alavu. 20 Avu u damma yi, “Yon, vu tara mawu'un na mma va yi vu kamba e ida ya Isra'ila,† adama a na aza a ri e izami i na oo una mawu'un a kuwa ta.”

21 Reve Isuhu 'yon, avu u tara mawu'un na mma va yi, reve a kamba e ida ya Isra'ila. 22 Amma ana u tawa u revei mogono ma sa'avu Akilayu† mawun ma Hiridu ma da, reve wu uwwa wovon. Dada atsuma a alavu o ro, Asula a damma niyi u tyo e ida ya Galili. 23 Reve a kara a 'yawa a danu a lyuci na a tsu de Nazara. Adama o ndolo a da ili i na Asula a dammai o una wa amasula wo o'woi amayun, a na: “E te de yi za va Nazara.”

3

Yahaya za vu Urumbusu foboi ure (Mak. 1:1-8; Luk. 3:1-18; Yah. 1:19-28)

1 Ana a yuwain a'wan o ro, reve Yahaya† za vu Urumbusu teme alajiya atsuma o una upasu wa Yahuda, 2 adansa, “Vadalai i lyawa unusu† u du i kamba ubata wa Asula, adama a na tsugono tsa zuva† tsa yuwan ta zuzu.” 3 Ishaya† vumavasula yuwan ta de adanshi a Yahaya ana u dammai:

“Nanza te dewu atsuma o una, 'Fofoyi Zagbain ure,

◇ 2:15 Hos. 1:1. ◇ 2:18 Irm. 31:15. † 2:22 Hiridu Akilayu mogono ma wuya ma da ma danai dada o utaa niyi o tsugono. Reve Hiridu Antiba maci va yi vo o'wo mogono. ◇ 3:3 Isha. 40:3.

i yuwan ure u na waa kuru mejege!’
” ◇

⁴ Yahaya shi ta wotowu ni itana i na a dawai ne eleme a arakumi. Reve wu na gbakala vu ukwan. Apapari ni ishiki i da i danai ilyalya ya yi. ⁵ Ama na abunda diga Urishelima na Yahuda na bata na ri lo zuzu nu Udolu wa Urdu a tawa ta adama a uwwa Yahaya. ⁶ Ana a dammai nusu le a alanga e eteshe, avu u rumbu† le o udolu'u.

⁷ Afarishi† na aza a Sadukiya na abunda a tawa ta ubata u na Yahaya shi a rumbusu ama tsara u rumbu le. Ana Yahaya ene nle, reve u damma, “Suru ndu apili a da! Zane da damma ndu i suma atsumalima a na Asula a ri lo a tawa? ⁸ I yuwan ili i na yoo roco i lyawa ta nusu du. ⁹ She i jiyon yoo sowo atsumalima shi, adama a na yaa dansa Ibrahim akaya a du a da. N ta dansaa du Asula a ta gura tara atali a nda, reve u vazatowo Ibrahim muwun n tsukaya! ¹⁰ Ko gogo tsunda, aabau a ta lo ufofu adama wu kodo danga a aralu e le. Udanga u na u matsain muwun n sa'ani shi, suru o to kodo yi reve a vari yi akina.

¹¹ “N ta rumbusu du na mini adama u roco i vadala† ta, amma za na ri lo a tawa acapa a va u ta rumbu du na Ruhu va Akiza na akina. U la'a mu ta tsugbain lon, agba n rawa n guzaa yi atan shi. ¹² U tu ufofu na aadanga a faba na aakpatalutsu o uyeluwu adama u zangada ishina. U ta kakasa ishina no owopo. Reve u tsun ishina i sa'ani o mopon ma yi, owopo gba shi avu u kulato le na akina a na a ri n kima shi.”

Yahaya rumbuyi Yesu

¹³ A mantsa mo ndolo ma da Yesu utai Galili, reve u 'yawa o Udolu wa Urdu adama Yahaya rumbu yi. ¹⁴ Agba avu Yahaya shi ciga u 'yuwan a yuwan yi, avu u damma, “Avu da za na aa rumbu mu. Cine tsa da vaa tawa ya'a va?”

¹⁵ Reve Yesu usu, “Ne da u lobonoi wo o'wo gogo, adama tsu yuwan ili

i na Asula a cigai tsu yuwan.” Dada Yahaya usuyi u rumbu yi.

¹⁶ Dada u rumbuyi† Yesu. Yesu o utushi a mini'i, dada zuva kpatu'wai, avu we ene Ruhu va Asula e telee yi ana muda. ¹⁷ Dada udyo diga zuva wa damma, “Ayi nda Mawun ma va ma da, za na n cigai, waru n ta yuwusan mazanga na ayi lon.”

4

Yesu na Mekerencesu

(Mak. 1:12-13; Luk. 4:1-13)

¹ Reve Ruhu va Akiza† tara Yesu a tyo atsuma o una, adama Mekerencesu† ma lyungwa yi. ² Agba Yesu lyuwa ili shi, hali rana na ayin amunga. Adama o ndolo, wu uwwa ta ambulu lon. ³ Reve Mekerencesu ma tawa avu u damma yi, “Na avu Mawun ma Asula ma da, kambato atali a nda o o'wo opopofu.”

⁴ Avu u usu, “A dana ta a Adanshi a Asula,† ‘Na alya e ilyalya i da goon vuma aa dana wuma shi, amma she ni ili i na Asula a dammai biti.’ ” ◇

⁵ Reve Mekerencesu ma tara yi a tyo Urishelima lyuci va akiza, reve u zuwa yi de e ncilecile ma Aa'isamapada.† ⁶ Avu u damma yi, “Na avu Mawun ma Asula ma da, teteruwe e ida, adama a na a dana ta atsuma a Adanshi a Asula: ‘Asula a ta zuwa nlingata ma yi n tiga wu,

e te kede wu ne ekere e le, adama vu tadatsa a aatali vu uwwa usan wan.’ ” ◇

⁷ Reve Yesu usu, “Amma Adanshi a Asula fo a damma ta, ‘She vu lyungwa Zagbain Asula a wu wan.’ ” ◇

⁸ Reve Mekerencesu ma tara Yesu a tyo zuva masasan mo uga'an, avu u roco yi tsugono tsu uvadi suru na tsugbain tse ele. ⁹ Reve u damma, “Na vaa kadato vu yuwaan mu aganda, n ta ca wu ili i nda suru.”

¹⁰ Avu Yesu usu, “Buwaa mu ure Male!† Adanshi a Asula a damma ta,

'Vu yuwaan Zagbain Asula a wu aganda, ayi a nde'en da vaa yuwaan tsugbashi!' ” ♦

11 Dada Mekerkesu ma lyawai Yesu, avu nlingata ma Asula n tawa n kamba yi.

Yesu temei ulinga wa yi
(Mak. 1:14-15; Luk. 4:14-15)

12 Ana Yesu uwwai a zuwa ta Yahaya o u'wa wa ali, avu u kamba e ida ya Galili. 13 U fara ta 'yawa a lyuci va Nazara, avu u 'yon u kara a tyo Kafarnahum na nden, a mangan m Mala ma Galili, upasu wi ida ya Zebelun na Nafutali. 14 Ne da nzuwulai ma Asula n shiwain ununa Ishaya vumavasula dammai:

15 "Atsuma e ida ya Zebelun na Nafutali,

o ure a tyo a mala, upasalai wu Udolu wa Urdu,

atsuma a Galili ubata u na Atakpacit na abunda a ri nden.

16 Ama a nda a na a ri nden atsuma e irumbu

e te ene ekan a gbain.

A ta nden ubata u na u ri ukpatowu na lulu vu ukwa,

amma ekan e te ikana le." ♦

17 Diga lo da Yesu temei alajiya adansa, "Vadala a nusu du i kamba ubata wa Asula, adama a na tsugono tsa zuva tsa yuwan ta zuzu."

Yesu dangulai ama a nashi aza e mereme ma mugula

(Mak. 1:16-20; Luk. 5:1-11)

18 Urana u ro, Yesu a mmalu a nge'en m Mala ma Galili, avu we ene ama e re muwun ma anawu. Za ta aala a yi a da Simo za na waru e revei na aala Bituru, za ve ire gba ayi da Andarawu. Aza e mereme ma mugula n da, a shi ta a varishi igolo i le a mala. 19 Avu u damma le, "Tawai i kuru mu! N to roco du ununa yaa tawa na ama o unu u mugula." 20 Lo da a 'yoshin a lyawai igolo i le, reve a kuru yi.

21 Ana u lyuwai elime, reve u cina ama e re muwun ma anawu waru, Yakubu na Yahaya, olobo a Zabadi. A

shi ta a wantsun u le obolo na dada le, o fobuso igolo i le. Avu u damma le a kuru yi. 22 Dada a lyawushi wantsun u le na aabara e le, reve a kuru yi.

Yesu yuwan ta uritosu

23 Yesu 'yawa ta ubata suru atsuma a Galili. U ritosu ta atsuma a a'isa. Waru u yuwusan ta alajiya a Alabari a Sa'ani o tsugono tsa zuva. Avu waru u kambatosu aza o ubanakun na aza a mbala gbaga. 24 Avu alabari a yi o uta a alanga atsuma e ida ya Galili, adama o ndolo a da aza o ubanakun, hali na aza a na a ri e ida ya Suriya, a tawusai adama a kambato le gbaga a banakun icu'un icu'un na mbala n lipu. Ozo o ro e le a shi ta no otoni a lima na abunda, ozo o ro gba shi a shi ta atsumalima na tsuda'un, ozo o ro waru gba akutsuma a da a shi. Avu gba Yesu kambato le gbaga suru. 25 Avu obolo a ama'a na abunda a kuru yi ubata u na u 'yawai suru: ama diga Galili, na Dikafoli,* na Urishelima, na Yahuda suru, na diga asana o Udolu wa Urdu.

5

Yesu yuwain uritosu a masasan

1 Ana Yesu enei obolo'o, reve u kumba a aagadi a masasan avu u danu. Avu aza a na oo tono yi a rawa zuzu, 2 da da u uwai o ritosu le.

Aba'un a amayun

(Luk. 6:20-23)

3 "Aza a aba'un a da aza a na e revei aa gura yuwan ili i ro na aciyele shi, da da e isawain ubata wa Asula goon.

Tsugono tsa zuva za le da!

4 Aza a aba'un a da aza a na a ri a atsumolangu,

adama a na Asula a ta tanato okolo e le.

5 Aza a aba'un a da aza a na a tarai aciyele ili i ro shi,

adama a na uvadi u to o'wo za le.

6 Aza a aba'un a da aza a na a ri na akuli na ambululu adama e ili i na Asula a cigai o unu wi ili ya alya ni ili yo oso,

♦ 4:16 Isha. 9:1-2. * 4:25 Dikafoli urevu wa yi, ayi da Mulyuci Kupa.

adama a na Asulā a ta cuwaton le.

⁷ Aza a aba'un a da aza a na oo rocosu ozo o ro isa'ani,

adama a na Asulā o to roco le isa'ani fo.

⁸ Aza a aba'un a da aza a na okolo e le a ri cece,

adama a na a ta danu obolo na Asulā.

⁹ Aza a aba'un a da aza a na aa yuwusan ulinga adama a nden n sa'ani,

adama a na Asulā a ta de le muwun ma yi.

¹⁰ Aza a aba'un a da aza a na o sowoi atsumalima a malyungwa,

adama a na aa yuwusan ili i na Asulā a cigai,

adama a na tsugono tsa zuva za le da.

¹¹ “Asulā a ta zuwaa du aba'un a mantasa ma na ama e isula ndu. Asulā a ta zuwaa du aba'un nna ama a lyungwa du. Asulā a ta zuwaa du aba'un nna ama a yuwaan du cu'un ve epen suru adama a va. ¹² Ama a ta lyungwa du cine a lyungwai amasula a na a yuwain wuma de nu ujimu. I yuwan mazanga, reve waru asuvu a du o yo'ono, adama a na i ta ni iliyinkapa ya abunda a pura du de zuva.”

Akpadi ne ekan

(Mak. 9:50; Luk. 14:34-35)

¹³ Avu Yesu lyuwa elime na adan-shi, “Adu da akpadi o uvadi. Agba ulobonu u ne u da akpadi a ri nna a buwa peme shi? I ta gura zuwa le u yo'oniso? O to oco le reve a dasa le na ana, cine vu revei ili ye pere.

¹⁴ “Adu da aza a na aa casu uvadi ekan. Yaa gura pa'aton lyuci na ri usuwu a masasan shi. ¹⁵ Waru a tsu kabato fitila reve a kpatu yi na aasa'atsu shi. E eelele a da a tsu zuwa yi adama ekan e ikana, tsara ama a na a ri pe o u'wa'a suru e ene ure. ¹⁶ Ne da fo, yo o'wo ekan e ekere a ama o ro. I yuwan ili i sa'ani i na ee ene adama a cibala Dada du na ri zuva.”

Uritosu wa Yesu adama a Wila

¹⁷ Reve Yesu lyuwa elime u damma, “She i jiyān n tawa ta adama n

lungusa Wila wa Musa ko ili i na amasula o ritoi wan. N tawa adama n lungusa le shi, amma adama n shi-ton uritosu u le. ¹⁸ Amayun a da maa dansaa du, ko ili i ta yaa pusan atsuma a Wila shi, she ni ida na zuva o koto. Ko dani aa puwan shi waru ko madafi me idani maa puwan shi, she ni ili biti i shiwan. ¹⁹ Ni i 'yuwan ko Wila u ke'en u na u la'ai ukalamu wi ili i na aa yuwan, avu waru i roco ozo o ro a yuwan ne, adu da yoo o'wo nkosoto atsuma o tsugono tsa zuva. Amma ni i kuru avu waru i roco ozo o ro ili i na u dammai, i ta tsura ubata u sa'ani atsuma o tsugono'o.

²⁰ “Munlu n Wila na Afarishi a ta yuwusan atyo a na aa yuwan adama a kuru Wila wa Asulā mejege. I ciga i 'yuwan i la'a le atsuma e itoni ya Asulā. Ni i yuwan ne shi, n ta dansaa du amayun, yaa uwa o tsugono tsa zuva shi.”

Uritosu wa Yesu adama o upan (Luk. 12:58-59)

²¹ Reve Yesu lyuwa elime na adan-shi u damma, “Yu uwwa ta a na Wila wa Musa u dammai, ‘She vu una vuma nu ucigu wa wu wan.’ Waru, ‘Za na unai suru a ciga a 'yuwan e ge'eto yi.’ ²² Gogo gba n ta dansaa du: na vu yuwan upan na za va wu, a ta ge'eto wu. Na vu de za va wu, ‘Aatamu,’ a ta tara wu a tyo ubata wa Azagbain a Mbara.† Na vu de za va wu, ‘Avu aatamu za na ri na abula shi,’ vu ta zuzu na vaa uwa a akina a na a ri n kima shi.

²³ “Adama o ndolo, na vu ri mishin ubata u masa'a† a Aa'isamapada a casu une'e ubata wa Asulā, reve vu cuwushin vuma ro damma ta vu nusaan yi ta, ²⁴ vu lyawa de ili i na vu tawayi ubata u masa'a'a. Avu vu 'yawa i salalai na vuma'a, reve kamba vu ca une'e wa wu.

²⁵ “Na vuma ri na adan-shi na avu, avu u ciga u tara wu a tyo ubata o uge'etosu, i lapula adan-shi atsuma a mantasa, kafu i rawa o ukobu wu uge'etosu. Na vu yuwan ne shi, na vu

rawa de, a ta tara wu a tyo ubata wu za vu uge'etosu. Reve u zuwa wu e ekere a mumadanga, aza a na a zuwa wu o u'wa wa ali. ²⁶ N ta dansaa wu amayun, voo uta pe shi, she na vu tsupa ili i na oo tono wu.”

Uritosu adama e tsipere

²⁷ Reve Yesu lyuwa elime, “Yu uwwa ta a na Wilaf wa Musa u dammai, ‘She vu yuwan tsipere wan.’

◇ ²⁸ Amu gba n ta dansaa du, na vu kalyuwa ka, reve asuvu a wu a 'yawa ya'a yi, vu yuwan ta de tsipere na ayi o okolo a wu. ²⁹ Na lyusu vu usa'ani va wu waa zuwusa wu vu yuwan unusu, vu fodo yi vu vari yi. U ta la'aa wu vu lamba upasu u ta u lipu va wu, a na lipu va wu suru aa uwa a akina. ³⁰ Nu ukere usa'ani wa wu waa zuwusa wu vu nusan, vu kodo yi vu vari! U ta la'aa wu vu lamba upasu u ta u lipu va wu a na lipu va wu suru aa uwa a akina.”

Uritosu adama a wukasu u lolo (Mat. 19:9; Mak. 10:11-12; Luk. 16:18)

³¹ Reve u lyuwa elime u damma, “Yu uwwa ta a na Wilaf wa Musa u dammai, ‘Vuma ta gura kakasa na ka va yi nu u ca yi aatagada a wukasu u lolo.’ ³² Amu gba n ta dansaa du, she vuma kakasa na ka va yi wan, she nu u yuwan tsipere na vali ro. Na wu kasa na ayi u ta zuwa yi wo o'wo aashakala, ununa za na tara niyi suru ri nu unusu u tsipere adama a na u zuwa niyi.”

Uritosu adama a akucunu

³³ Reve waru Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, “Yu uwwa ta a na Wilaf wa Musa u dammai, ‘She vu kuda akucunu a wu wan. Ciga 'yuwan vu shiton akucunu a na vu yuwayin Asulazuva.’ ◇ ³⁴ Amu gba n ta dansaa du, i kucina ko ni ili i ro wan, a mantsa ma na yaa yuwusan akucunu! Zuva ubata u na Asula a ri na nden da, adama o ndolo she i yuwan akucunu na zuva wan. ³⁵ Ida udasata wa Asula u da, adama

o ndolo she i kucina ni ida wan. Urishelima lyuci Mogono ma Gbain ma da, adama o ndolo she i kucina na ayi wan. ³⁶ She i kucina na aci a du wan. Yaa gura zuwa anji a ta a du wo o'wo u'uri ko ulima shi. ³⁷ A mantsa ma na vaa yuwusan akucunu, vu damma ‘Ee’ ko ‘O'o.’ Na vu damma ili i na i la'ai ‘Ee’ ko ‘O'o,’ wu uta ta ubata wu za wuya.”

Ayuwan gafura (Luk. 6:29-30)

³⁸ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, reve u damma, “Yu uwwa ta a na Wilaf wa Musa u dammai, ‘Nna za amaton nanza a lyusu ko a aanga, nu u ciga u 'yuwan u tsupa vuma'a lyusu ko aanga o ro na za va yi.’ ◇ ³⁹ Gogo gba n ta dansaa du: na za ro nusaan wu, she vu tsupa wan. Nna za ro basa wu o ugbaguzu wu ukere usa'ani vu lyawa yi u koso basa wu o ugbaguzu wu ukere wu ugula. ⁴⁰ Na wo o'wo za ro damma vu nusaan yi ta, reve u damma za vu uge'etosu u zuwa wu vu ca yi utugu wa wu, vu ca yi aapalutsu a wu fo. ⁴¹ Na soja zuwa wu vu tanu itana ya yi mili ta, tanu le a tyo imili i re. ⁴² Na vuma ro pati wu ili i ro, vu ca yi. Na vuma ro ece wu okopu, vu ca yi.”

ICigi yi n'yuwatan (Luk. 6:27-28, 32-36)

⁴³ Avu Yesu lyuwa elime reve u damma, “Yu uwwa ta a dammai, ‘Vu ciga moron ma nden ma wu, reve vu 'yuwan n'yuwatan ma wu.’ ⁴⁴ Amu gba n ta dansaa du, i ciga n'yuwatan n du, reve i yuwaan aza a na oo bongishi du avasa. ⁴⁵ Ni i yuwan ne, i to o'wo muwun ma amayun ma Dada du na ri zuva. U tsu zuwa ta urana wu uta ubata wa ama a abula nu ubata wa ama a vama. Waru u tsu yuwan ta iro'i ubata wa aza a na aa yuwusan ili i na i ri mejege nu ubata wa aza a na aa yuwusan ili i babu ulobonu. ⁴⁶ Cine Asula aa zuwaa du aba'un, ni i ciga aza a na a ciga ndu goon? Ko munlu mu utafa fo a ta yuwusan

ne! ⁴⁷ Waru nni i lobonoto aciyađu e ekere a n'utsa n du goon, i la'a akapi a ama shi. Ko aza a na e revei Asula shi, o tsu lobonoto ta aciyele e ekere a n'utsa n le. ⁴⁸ Adama o ndolo, yo o'wo aza a abula, ununa Dada du za na ri zuva ri na abula.”

6

Uritosu adama o ucasu

¹ Avu Yesu lyuwa elime o ritosu aza a na oo tono yi avu u damma, “I yuwan ugbozu! A mantsa ma na yaa yuwusan ili i sa'ani, she i yuwan adama ama e ene a cuwa du wan. Ni i yuwan ne, yaa tsura iliyinkapa ubata wa Dada du za na ri zuva shi.

² “A mantsa ma na yaa casu alambi, she i ca le ununa aza e ikpa'a a tsu yuwan wan. A tsi ivula ta avana atsuma a a'isa ne e re adama ama e ene le a cuwa le. Amayun a da maa dansaa du, aza e ikpa'a o ndolo a ushi ta de iliyinkapa i le. ³ Adama o ndolo a mantsa ma na yaa yuwusaan alambi une'e, i yuwan yi usokowu ununa ukere ugula wa wu wee reve ili i na ukere usa'ani wa wu waa yuwusan shi. ⁴ I ca une'e u du usokowu, ne da Dada du na revei ili i na i ri usokowu suru, waa ca du iliyinkapa.”

Uritosu adama a avasa (Luk. 11:2-4)

⁵ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, “A mantsa ma na i ri a avasa, she yo o'wo ana aza e ikpa'a wan! A tsu la'a ta ciga e isawan a a'isa na a nge'en mu re a yuwusan avasa adama ama e ene le. Amayun a da maa dansaa du, a ushi ta de iliyinkapa i le suru suru. ⁶ A mantsa ma na yaa yuwan avasa, i uwa a aasula reve i baru unantsu. Reve i yuwan avasa a tyo ya Dada du na ri ubata o usokowu'u. Ne da Dada du za na tse ene ili i na yaa yuwusan usokowu, waa ca du iliyinkapa i du. ⁷ Waru a mantsa ma na i ri avasa, she yoo o'wo ana aza a na e revei Asula shi wan. Adama a na a tsu kambuwusa ta ili i na i ri na aci shi. A ta zuwusa

Asula a ta uwwa le adama a abunda a adanshi e le. ⁸ She yo o'wo ana ele wan. Adama a na Dada du reve ta de ili i na i cigai kafu i pati yi.

⁹ “Adama o ndolo, na yaa yuwan avasa, i vasa tsunda:

‘Dada tsu na ri zuva,†
kamba tsu tsu ca aala a wu tsugbain.

¹⁰ Tsugono tsu wu tsu tawa,
adama vuma biti o uvadi u yuwan
tsutoni na avu,

Ununa aa yuwusan tsutoni na avu
zuva.

¹¹ O urana wa ana'an vu ca tsu ilyalya
i malya.

¹² Vu yuwaan tsu gafura vu nusu u
tsu,

adama a na atsu tsaa yuwusaan aza
a na aa yuwusan tsu unusu ga-
fura.

¹³ She vu lyawa tsu tsu uwa a
malyungwa wan,

agba vu wawa tsu e ekere a za
wuya.’*

¹⁴ “Amayun nni i yuwaan ozo o ro
gafura vu nusu le, Dada du na ri zuva
u ta yuwaan du fo gafura vu nusu du.

¹⁵ Amma ni i yuwaan ozo o ro gafura
shi, Dada du na ri zuva waa yuwaan
du gafura vu unusu u du shi.”

Uritosu adama a akuli

¹⁶ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, “A mantsa ma na yaa yuwusan akuli, she i lukuta urewesu u du ununa aza e ikpa'a a yuwusan wan. A tsu vadala ta o o'wo ili i ro ko'o adama ama e reve a na a ri a akuli. Amayun n ta dansaa du, aza e ikpa'a o ndolo a tsura ta de iliyinkapa i le suru suru. ¹⁷ Amma a mantsa ma na i ri a akuli, i sa'a urewesu u du avu yi sara anji a du. ¹⁸ Ne da za ee reve a na i ri a akuli shi, she de Dada du, za na ri ubata o usokowu suru. Waru a na u revei ili yu usokowu suru, u ta ca du iliyinkapa.”

Utsuru zuva (Luk. 12:33-34)

¹⁹ Yesu lyuwa ta elime adansa, “She i bolotowo aciyađu uzuwa pa o uvadi wan! Ikupu na matsafi ma ta lungusa

* **6:13** Akuci a atagada a dashi ta, “Tsugono na tsugbain nu ucira za va wu da babu ukotu suru suru, ami.”

le, waru evu a ta gura ɓoso a uwa pe e iva le. ²⁰ Amma, i yuwan izuwa i du zuva, ubata u na ikupu na matsafi maɗ lungusa le shi, waru evu aa gura ɓoso a uwa pe e iva le shi. ²¹ Okolo a du a ta dana ubata u na uzuwa u du u ri kuci.

Ekan a lipu

²² “Esu ele da o o'woi ana fitila lipu. Ne esu a wu a ri ulobonu, lipu va wu suru u to o'wo ne ekan maɓula. ²³ Amma ne esu a wu a ri ulobonu shi, lipu va wu maɓula u ta dana atsuma e irumbu. Ne ekan a na a ri pe ya'a wu wo o'wo irumbu, to, amayun vu ta atsuma e irumbu i gbain.

Asula nu utsuru u vuma

(Luk. 16:13)

²⁴ “Ko za lo aa gura yuwaan azagbain e re tsugbashi shi. Vu ta 'yuwan za ta, reve vu ciga za ta. Ko vu kuru za ta, reve vu 'yuwan a kuru za ta. Vaa gura yuwaan Asula nu utsuru aganda shi.”

She vu dama wan

(Luk. 12:22-31)

²⁵ Reve Yesu lyuwa elime na adan-shi, “N ta dansaa du, she i dama adama e ilyalya ni ili yo oso i na i cigai adama yo o'wo wuma wan. She i dama adama e itana yu u'otosu i lipu i du wan. Wuma u la'a ta ilyalya, waru lipu la'a ta itana i lipu. ²⁶ Kalyuwai nnunu! A tsu cu'wan shi, agba aa gasa shi. A tsu zuwa ilyalya o mpon shi. Agba suru na ne Dada du na ri zuva u ta kalyuwusa le. Agba i reve ta na i la'ai nnunu pepere. ²⁷ Yaa gura dashi ko mini† ma ta a wuma u du shi ni i dama adama a yi.

²⁸ “Adama a nye vu damai adama e itana yu u'otosu? Kalyuwai ununa yipalu yu una i tsu kungwa. A tsu yuwan ulinga adama a yuwan itana i le shi. ²⁹ Amma n ta dansaa du, ko Sulemanu† nu utsuru wa yi suru, wo oto itana i sa'ani reve u lobono vadamma za ta le shi. ³⁰ Asula o to fobuso anlya o ogozo, aza a na a ri wuma ana'an, nfa'an gba shi a

kulato. U lobono ta i gura reve Asula a ta ca du itana yu u'otosu. She i dana nu ucawu wo okolo wa'a wan! ³¹ She i dama wan hali i damma, ‘Nye tsaalyuwa?’ ko ‘Nye tsoo sowo?’ ko ‘Nye tsoo oto?’ ³² Ama a na e revei Asula da shi goon a tsu dama adama e ili i ndolo. Dada du na ri zuva reve ta na i cigai ili i ndolo suru. ³³ Ili i na yaa la'a ciga ayi da tsugono tsa Asula, reve waru i yuwan ili i na Asula a cigai. Reve a ca du akapi e ili i na i cigai suru. ³⁴ Adama o ndolo, she i dama adama a nfa'an wan, adama a na nfa'an ta dama adama a aciyayi. Adama o ndolo she i dashi addama a aci a addama na urana suru waɗaɗaɗa wan.”

7

She i ge'eto wan

(Luk. 6:37-38, 41-42)

¹ Avu Yesu lyuwa elime o ritosu aza a na oo tonoyi, reve u damma, “She i ge'eto za ro wan, adama Asula e ge'eto du wan. ² Na makundatsu ma na i ge'etoi ozo o ro, na ayi da aa yuwaan ulinga e ge'eto du.

³ “Nye i zuwai vaa kanlasa macaka ma na ma ri pe a lyusu vu za va wu, reve vi icina na aagbala a na a ri pe a lyusu va wu? ⁴ Cine vaa gura damma za va wu, ‘Lyawa mu utaa macaka ma na ma ri a lyusu va wu?’ Vu kalyuwa aciyawu! Avu gba vu buwa ta na aagbala o ndolo a lyusu va wu. ⁵ Avu za vi ikpa'a! Utaa ne'en aagbala a na a ri a lyusu va wu, reve ve ene ulobonu ununa voo utaa macaka ma na ma ri a lyusu va yi.

⁶ “She i ca musan ili i na i ri za va Asula wan. A ta vadala aa amaton wu. She i variya ngurusumu iyedi yi ikebe† wan. A ta dadasa le.”

Pati, zami, gugula

(Luk. 11:9-13)

⁷ Reve waru Yesu dammisa, “I lyuwa elime ni ipati, a ta ca du ili i na ya patishi. I zamishi, i ta tsura. Yi gulusa a yuwusan ‘Azo'wa,’ Asula

† 6:27 Pa nda mini u ta yuwusan adan-shi a mantsa wa'a ayi da Agana a tsu de “minti” va agogo.

a ta zuwa a kpatu'waa du unantsu. ⁸ Adama a na za vi ipati suru a tsu ca yi ta. Waru za vi izami suru, u ta tsura. Waru nna ama a lyuwa elime na wugulusa, Asula a ta kpatu'waa le.

⁹ "Atsuma a du zane da aa ca mawun ma yi aatali, nna mawu'un u pati yi ilyalya? ¹⁰ Vu ta ca yi aagbaji, nna u pati wu magula? ¹¹ Adu na i ri aza o unusu, i reve ta cine yaa ca muwun n du ili i sa'ani. Dada du gba na ri zuva, za na ri na abula, u tu ufofu u na waa ca aza a na a pati niyi ili i sa'ani! ¹² Ununa i cigai ama a yuwaan du, i yuwaan le fo ne. Ayi nda ayi da urevu u Wila wa Musa nu uritosu wa Amasula."

Unantsu wu uboru
(Luk. 13:24)

¹³ Reve Yesu damma, "I uwa o tsugono tsa Asula nu unantsu wu uboru. Adama a na ure nu unantsu u na waa 'yawa o u'wa wa akina a ta washin waru a ri usan wu mmalu shi, waru ama na abunda oo tono ure'e. ¹⁴ Amma unantsu u na u ri a tyo ubata u wuma u na woo koto shi, u tu uboru waru ure'e u tu usan wu mmalu, waru ama wa'a da oo tono ure'e."

Udanga na muwun ma yi
(Luk. 6:43-44)

¹⁵ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "I danu nu ugbozu adama a amasula e epen. A ta tawa du vadamma ikyon i da, agba atsuma e le a ta ni iwuya vadamma nkerenkesu. ¹⁶ I te reve le e ili i na aa yuwusan, ununa vee reve udanga nna ve ene umatsun wa yi. A tsu taba ubiri o udanga wa awanda shi, ko adyumbu a ataci shi. ¹⁷ Udanga u sa'ani u tsu matsan ta muwun n sa'ani ma abula, agba udanga u babu abula u tsu matsan muwun n sa'ani shi. ¹⁸ Udanga u sa'ani u tsu matsan muwun m babu ulobonu shi, waru udanga u babu abula u tsu matsan muwun n sa'ani shi. ¹⁹ Ama o tsu kodo ta udanga suru u na u tsu matsan muwun ma abula shi, reve a kulato yi. ²⁰ Ne da fo, i te reve ama e ili i na aa yuwusan."

"N reve du shi"
(Luk. 13:25-27)

²¹ Reve Yesu damma, "Za na ee desu mu Zagbain Zagbain suru da aa uwa o u'wa u tsugono tsa zuva shi. Ama a na aa uwa o tsugono tsa zuva goon, ele da aza a na aa yuwusan ili i na Dada va va zuva cigai. ²² O urana wu uge'etosu ama na abunda e te de mu Zagbain le. A ta damma, 'Tsu yuwan ta alajiya atsuma a aala a wu, waru atsuma a aala a wu tsu utaa ta otoni a lima, waru tsu yuwan ta linga va asalama a abunda.' ²³ Reve gba n damma le, 'N reve du shi. I ne'e mu ure, adu aza a aciyogbamul!'"

Asuwi e re
(Luk. 6:47-49)

²⁴ Avu Yesu damma, "Adama o ndolo, za na aa uwwusa ili i na maa dansa, reve u yuwan tsutoni ne ele, u ta vadamma suwi va abula na suwai u'wa wa yi a aatali. ²⁵ Ko na mini ma gbain ma tawa, ko na dolu tawa, waru nu upepu u kebe yi usaa'a, waa riyi shi, adama a na a suwa yi ta a aatali.

²⁶ "Amma za na uwwai adanshi, agba u yuwan tsutoni ne ele shi, u ta vadamma ulo u vuma u na u suwai u'wa wa yi a wuyun. ²⁷ Nna mini ma gbain ma tawa, ko dolu tawa, waru nu upepu u kebe yi she u ramo, reve wu boso suru suru."

Ucira wa Yesu
(Mak. 1:22; Luk. 4:32)

²⁸ Ana Yesu kotoi a yuwusan adanshi a nda, reve obolo a ama'a a uwa asalama nu cu'un vu uritosu wa yi. ²⁹ Adama a na u dana vadamma munlu n Wila shi, agba u yuwan ta uritosu tsu za vu ucira.

8

Yesu kambato ta makutu gbaga
(Mak. 1:40-45; Luk. 5:12-16)

¹ Ana Yesu cipai zuva masasa'an, reve abajini o obolo a ama o toni yi. ² Reve makutu ma cina yi. Avu u kadato a makakan ma yi reve u damma, "Zagbain, na vu usu vu kambato mu gbaga, vu ta gura kambato mu."

³ Reve Yesu canana ukere wā yi, aṅu u ju'wan yi aṅu u damma, “N usu tā. Kamba gbaga!” Babu usan daḍa ukutu'u u lyawa niyi, aṅu wo o'wo gbaga! ⁴ Reve u damma yi, “She vu damma za ro ili i na i farai wan. Amma vu 'yawa vu roco aciyawu ubata wa ganu,† reve vu ca kucit cine Musa dammai aza a na a kambai gbaga a ca. Ayi nda u to roco ama a na vu kambai gbaga.”

Yesu kambato ta aagbashi a yali ro gbaga
(Luk. 7:1-10)

⁵ Reve Yesu kara a tyo Kafarnahum. Ana u uwai atsuma a lyuci gbain, yali† ya Roma i ro i cina yi ta, reve u pati yi u kamba yi. ⁶ Reve u damma, “Zagbain, n ta na aagbashi a na a ri ubanakun lon. U ta de o u'wa nven, u tsu gura jingada lipu va yi shi. U ta uwwusa lipu lon.”

⁷ Reve u damma, “N ta 'yawa n kambato yi gbaga.”

⁸ Reve yali'i u usu, “Zagbain, n rawa vu tawa o u'wa u va shi. Yuwan adan-shi goon, aagbashi a va a ta kamba gbaga. ⁹ N ta na nan yali a gbagbain a na a tsu damma mu n yuwan ulinga, amu fo n tsu damma ta asoja a va ili i na aa yuwan. N tsu damma ta soja, 'Wala,' reve u wala. Reve waru n damma soja ro, 'Tawa,' reve u tawa. Waru n tsu damma ta aagbashi a va, 'Yuwan nda,' reve u yuwan. N reve ta a na adan-shi a wu a ri nu ucira.”

¹⁰ Ana wu uwwai adan-shi o ndolo, u yuwan ta asalama. Reve u damma aza a na oo tono yi, “Amayun a da maa dansaa du, ucawu wo okolo a vuma nda u la'a ta ucawu wo okolo a na me enei atsuma e ida ya Isra'ila suru. ¹¹ Ama na abunda a to uta asana na alivu, a ta danu, reve a lyuwa obolo na Ibrahim, na Ishiyaku, na Yakubu atsuma o tsugono tsa zuva. ¹² Amma a ta vari aza a na a shi a ntsayi a uwa o tsugono'o atsuma e irumbu picim. A ta shon na a lumi anga adama a atsumalima.”

¹³ Reve Yesu damma yali'i, “Wala a tyo o u'wa. Aagbashi a wu a ta kamba gbaga cine vu cayi okolo.” A mantsa mo ndolo ma daḍa gan aagbashi a yi a kambai gbaga.

Yesu yuwaan ta ama a abunda opocino
(Mak. 1:29-34; Luk. 4:38-41)

¹⁴ Ana ayi ndolo kotoi, aṅu Yesu 'yawa o u'wa wa Bituru, reve u cina anawale Bituru nven ni ivuna. ¹⁵ Reve u ju'wan ukere wā yi, reve ivuna'a i lyawa yi, reve u 'yon daḍa u cayi Yesu ilyalya.

¹⁶ Nu ulivu u ndolo ama a tawa a yi ta na ama a abunda a na a ri no otoni a lima.† Reve u bara otoni a lima'a daḍa a lyawai ama'a, reve u kambato aza o ubanaku'un suru gbaga. ¹⁷ U yuwan ta ili i nda tsara u shiton ili i na Ishaya vumavasula dammai: “U tara ta banakun tsu, reve waru u tawa mballa n tsu.” ◇

Ama a ciga ta o toni Yesu
(Luk. 9:57-62)

¹⁸ Ana Yesu enei abajini o obolo a ama zuzu na ayi, reve u damma a 'yawa upasalai u mala u ndede. ¹⁹ Reve manlu ma Wila mo ro ma tawa ubata wa yi aṅu u damma, “Manlu, n ta kuru wu ubata u na va 'yawa suru.”

²⁰ Reve u damma yi, “Nranji n ta nangu a nden, nnunu n ta ni ikinda, amu agba, Mawun ma Vuma† n ri nu ubata u na maa gbasato shi.”

²¹ Aṅu vuma ro za na danai toni va Yesu, damma yi, “Zagbain, lyawa mu ne'en n 'yawa n cido aabara a va.”

²² Reve u damma yi, “Toni mu, aṅu vu lyawa akwakwa a cido akwakwa e le.”

Yesu isawaton ta upepu u mala
(Mak. 4:35-41; Luk. 8:22-25)

²³ Aṅu Yesu uwa atsuma a wantsun, tsara u 'yawa upasu u mala u ndede obolo no ojoro a yi. ²⁴ Reve abajini o upepu u mala u 'yon, aṅu u jingadasa wantsu'un, hali mini ma kara a uwusa yi, agba Yesu dana ta pe a nlavu. ²⁵ Reve ojoro a yi a 'yawa

◇ 8:17 Isha. 53:4.

ubata wa yi, avu a 'yasan yi na yisaali, "Zagbain, wawa tsu! Tsu ciga ta malibaa!"

²⁶ Avu u usu le, "Adama a nye yu uwwai wovon? I ri nu ucawu wo okolo abunda shi." Reve u 'yon avu u bara upepu'u ni ikefu i mini'i, avu upepu'u u von kwin.

²⁷ Ojoro'o a yuwan ta asalama lon reve a damma, "Cu'un vuma ne da tsunda? Hali upepu ni ikefu i mini a yuwan tsutoni na ayi!"

Yesu yuwaan ta ama e re a na a ri no otoni a lima opocino

(Mak. 5:1-20; Luk. 8:26-39)

²⁸ Ana Yesu rawai upasalai wu nge'en u mala zuzu na lyuci va Gadara, reve ama e re a na a ri no otoni a lima a ga'an na ayi. Ubata wa ason a da ama a nda a tsu dana, waru a dana nu uyo'o shi, babu za na tsu gura toni lo. ²⁹ Avu e teme a saalasaa yi, "Cine vaa damatosun tsu, Mawun ma Asula? Vu tawaa tsu ta na atsumalima kafu mantsa ma na Asula a zuwai!"

³⁰ Zuzu nu ubata'a, obolo a ngurusumu a dana ta lo a alyuna. ³¹ Avu otoni a lima'a a pati yi, "Na vu utaa tsu atsuma a ama a nda, vu yuwan ankuri vu caco tsu atsuma o obolo a ngurusumu a ndede."

³² Reve Yesu damma le, "Walai!" Avu otoni a lima'a a lyawa ama'a, avu a uwa atsuma a ngurusumu'u. Reve ngurusumu'u suru a suma a tyo zala va agadi a tyo atsuma a mala, avu a kuwa pe. ³³ Reve ama a na a danai a aguba a ngurusumu'u, a suma a tyo a lyuci, reve a damma ili i na i farai suru, hali ni ili i na i farai na ama e re'e. ³⁴ Reve ama suru atsuma a lyuci'i o uta tsara e ene Yesu. Ana e ene niyi, avu a pati yi u kara u lyawaa le ida i le.

9

Yesu kambato ta osowi a lipu gbaga

(Mak. 2:1-12; Luk. 5:17-26)

¹ Avu Yesu uwa a wantsun a kamba a tyo upasalai u mala a tyo a lyuci na u shi na nden.* ² Ana u rawai de, reve ama o ro a tawaa yi na vuma na ri no osowi a lipu a avalu. Ana Yesu enei ucawu wo okolo wa ama a nda, reve u damma yi, "Ulobo, she vu uwwa wovon wan. A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu."

³ Avu munlu n Wila n ro n dammulai vani le, "Vuma nda u ta yuwusan adanshi a tarasa aciyayi Asula a da!"

⁴ Ana u revei cu'un majiyan ma na aa yuwusan, dada we ece nle, "Nye i zuwai yaa yuwusan majiyan me iwuya i nda? ⁵ Zane da la'ai babu usan a na a damma, 'A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu,' ko 'Yon vu wala?' ⁶ Agba amu n to roco du a na amu, Mawun ma Vuma, n ta nu ucira atsuma o uvadi u nda n yuwan gafura vu unusu." Dada u dammai aakutsuma'a, "Yon, vu tara avalu a wu, avu vu kara a kamba o u'wa."

⁷ Reve u 'yon u kara a tyo o u'wa. ⁸ Ana ama e enei ili i ndolo, a yuwan ta asalama, reve a yuwaan Asula ica a na u cayi vuma cu'un vu ucira u nda.

Yesu de ta Matta

(Mak. 2:13-17; Luk. 5:27-32)

⁹ Reve Yesu lyawa ubata u ndolo, u lyuwa elime na mmalu, dada we enei vuma ro na a tsu de Matta, za na shi nden ubata u na u tsu ushishi utafa. Dada u damma niyi, "Toni mu." Avu u 'yon u toni yi.

¹⁰ A tyo de, avu Yesu no ojoro a yi a danu alya e ilyalya o u'wa wa Matta. Aza o u'ushishi wu utafa na abunda na aza o unusu o ro a dana ta lo. ¹¹ Ana Afarishi enei ili i ndolo, avu e ece ojoro a yi, "Cine manlu ma du maa lyuwusa ilyalya ni icu'un ya ama o ndolo?"

¹² Yesu uwwa le ta avu u usu le, "Aza a na a ri gbaga a ciga za va aguma shi, amma aza o ubanakun a ciga ta. ¹³ 'Yawai i rito ili i nda i na Adanshi a Asula aa dansa, 'Ana yaa yuwaan mu kucci, u la'aa du ta ye ene iliyali yo ozo o ro.' ♦ N tawa adama

* **9:1** A mantsa ma nda u shi ta nden a lyuci na a tsu de Kafarnahum (Mat. 4:13). ♦ **9:13** Hos. 6:6.

m banu ama a aḡula tsara o o'wo aza e itoni a va shi. Amma n tawa ta m banu aza o unusu.”

Ayuwan ta Yesu yeci adama a akuli
(Mak. 2:18-22; Luk. 5:33-39)

¹⁴Urana u ro, ojoro a Yahaya za vu Urumbusu a tawa ta ubata wa Yesu, reve a yuwan yi yeci, “Nye i zuwai atsu na Afarishi tsaa yuwusan akuli, agba ojoro a wu aa yuwusan shi?”

¹⁵Avu Yesu usu, “Ama a vali vu kasa'avu a tsu yuwan atsumolangu shi, nu u ri obolo ne ele. Amma mantsa ma ta tawa a na aa tara vali'i e memere me le, a mantsa ma da da aa yuwan akuli.

¹⁶“Babu za na a pada umuna u sa'avu u lapulaa ubamu wa akuci o utugu wa yi. Nu u yuwan ne, umuna u sa'avu u ta vuranu avu u kara akuci o utugu'u, agba apadi o umuna u sa'avu'u waa ntsaa a akuci o utugu'u shi. Ne da ubamu'u waa dashi washin. ¹⁷Waru, aa tsun ribina sa'avu a akuci e itsan yu kwan shi, adama a na ribina'a nu u kutsa, u to boso itsa'an, reve woo oco waru itsa'an a langa. Amma ama a tsu tsun ta ribina sa'avu kuci e itsan i sa'avu. Avu suru nle a dana gbaga.”

Aakwakwa o usheli na ka vu ubanakun
(Mak. 5:21-43; Luk. 8:40-56)

¹⁸Yesu atsuma a adanshi, avu zagbain va aa'isa ro tawa ya'a yi. Reve u kingyo a makakan ma yi avu u damma, “Usheli u va u kuwa ta gogo. Agba na vu tawa vu kuruwa yi ukere, u ta kambisa wuma.” ¹⁹Reve Yesu na aza a na oo tono yi a 'yon avu o toni zagbain.

²⁰Avu ka na danai o ocosu mpasa hali a'wan kupa ne ejere tawa acapa e Yesu, avu u ju'wan yi nge'en mu utugu. ²¹U dana ta a majiyan, “Na n ju'wan utugu wa yi goon, n ta kamba gbaga.”

²²Reve Yesu vadala da da we ene niyi, avu u damma, “Usheli, she vu uwwa wovon wan! Ucawu wo okolo a wu u kambato wu ta gbaga.” Avu ka'a wo o'ushi gbaga.

²³Reve Yesu lyuwa elime na mmalu obolo na zagbain a tyo o u'wa wa yi, avu we ene aza e ishupa ya acida na ama a abunda e mesun. ²⁴Avu u damma, “Utai suru ndu! Usheli'i u kuwa shi. Nlavu n da waa yuwusan.” Avu ama'a a yuwaan yi izo'oshi yu ulamu. ²⁵Amma ana o lo nle o uta a alanga, avu u kara a tyo ubata u na usheli'i u ri nven. Reve u reme yi ukere, da da usheli'i u 'yoyin. ²⁶Alabari'i a baza ta ubata suru atsuma e ida'a.

Yesu yuwaan ta nrumba n re opocino

²⁷Ana Yesu lyawai ubata'a, ayi atsuma a mmalu, avu nrumba n re n toni yi. Avu a saala, “Mawun ma Dawuda, kalyuwa iliyali i tsu!”

²⁸Ana Yesu uwai o u'wa u ro, avu nrumba n re'e n tawa ubata wa yi. Reve we ece le, “I usu ta n ta gura zuwa du ye ene ure?”

Avu a usu, “Ee, Zagbain.”

²⁹Avu u ju'wan esu e le reve u damma, “Adama o ucawu wo okolo a du, ne da woo o'wo.” ³⁰Reve ama'a a gura ene. Agba u rono le ta atsuvu lon, adansa, “She i damma vuma ro adama a nda wan.” ³¹Agba ana o utai avu a kara a bazasa alabari'i ubata suru atsuma e ida'a.

Yesu ca ta vuma na tsu gura yuwan adanshi shi lafiya

³²Ele a makaraa, avu ama a tawa na vuma ro ubata wa Yesu. Otoni a limaf a na a danai pe atsuma a vuma'a a putsaa yi ta a na waa yuwan adanshi. ³³Ana Yesu loyi otoni a lima'a, ayi za na shi tsu gura yuwan adanshi shi, avu u fara adanshi. Avu obolo a ama'a a uwa asalama reve a damma, “Koto tse ene cu'un vi ili i nda atsuma a Isra'ila shi.”

³⁴Reve Afarishi a damma, “Mogono mo otoni a lima ma da ma ca niyi ucira u na u loyi otoni a lima'a.”

Yesu ene ta iliyali ya ama
(Mak. 1:39; Luk. 4:44)

³⁵Yesu tonishi ta a burusa ilyuci na mulyuci suru. U ritosu ta a a'isa, u yuwan ta alajiya a Alabari a Sa'ani

adama o tsugono tsa Asula, avu u ca ama a na a ri ubanakun na mbala icu'un icu'un lafiya. ³⁶ Ana we enei obolo a ama'a, reve we ene le iliyali lon, adama a na a dana ta udamu waru babu ikambi, gashi ikyon i na i ri babu za va aguba. ³⁷ Avu u damma ogoro a yi, "Ugasa u ta abunda, agba aza o ugasa'a wa'a da a ri. ³⁸ Adama o ndolo i pati za vu ufuma'a u lyungu aza o ulinga adama tsara a yuwaan yi ulinga."

10

Yesu lyunguyi Kupanejere

(Mak. 3:13-19; Luk. 6:12-16)

¹ Avu Yesu de ogoro† a yi ubata u ta, avu u ca le ucira o lo otoni a lima, avu a kambato aza o ubanakun na mbala suru gbaga.

² Aajiya† o ufaru atsuma a kupa ne ejere'e ayi da Simo, za na a la'a ta reve yi na aala Bituru. Mawun ma anawu ma yi Andarawu aajiya da fo, ne da fo Yakubu na Yahaya, olobo e re a Zabadi. ³ Filibu fo, obolo na Balamawu, ne da fo Toma, ozo o ro waru ele da Matta za vu u'ushishi wu utafa,† na Yakubu ulobo wa Alfa, na Tadawu ele fo ajiya da a danai. ⁴ Akapi gba ele da Simo, za na a tsu de Bakanani,* na Yahuza Iskariyoti, za na winai Yesu.

Ulinga wa Kupanejere'e

(Mak. 6:7-13; Luk. 9:1-6)

⁵ Ana Yesu lyunguyi Kupanejere'e,† apa ili i na u damma nle, "She i uwa ubata wa Atakpaci† wan, waru she i uwa atsuma e ilyuci ya aza a Samariya wan. ⁶ Ubata wa aza a Isra'ila da goon yaa 'yawa, adama a na a ta gashi ikyon i na i puwayin. ⁷ Ni i 'yawa, i damma a na tsugono tsa zuva tsa lapa tawa shi. ⁸ Aza o ubanakun i kambato le gbaga, i 'yasan aza a na a kuwai, nkutu waru i kambato le cece, yu utaa otoni a lima. Une'e u da i ushiyi, waru i ca pere.

* **10:4** Ayi aala "Bakanani" to rocosu tsu vuma'a u tu nu uzuwu wa aci adama u kamba ama a yi.

† **10:14** A mantsa mo ndolo, na vuma zakatsa mabutā ma atugu ko wu kala mabutā ma ana ma yi, ure u ro u da u na woo roco wu kasa ta aciyayi na ama a lyuci ndolo.

⁹ She i bana ikebe,† ko zinariya, ko azurufa, ko ikebe vu rumushili wan. ¹⁰ She i tara tsan ko utugu u ro ko aatan ko aadanga wan. Ama a na yaa kambusa, ele fo a kamba du e ili i na i cigai.

¹¹ "Ni i uwa a lyuci ko a malyuci, i zami vuma va abula i danu obolo na ayi hali i lyawa ubata'a. ¹² Ni i uwa o u'wa'a, i casa le avu i damma, 'Azo'wa, i dana na asuvu nden.' ¹³ Na ama a na a ri nden pe a usu du, i lyawa asuvu nden a du a dana ne ele. Agba na a usu du shi, asuvu nden a du o o'wo ya'a du. ¹⁴ Waru nu u'wa ko lyuci a 'yuwan a ushi du ko o poloo du atsuvu, i lyawa ubata'a, avu yi kakala mabutā ma ana ma du.† ¹⁵ Amayun a da maa dansaa du, o urana wu uge'etosu, Asula a ta la'a roco isa'ani a tyo a ama o Sodom† na Gomora na ama a lyuci'!"

Yesu damma le ta addama o ta lo a tawa

(Mak. 13:9-13; Luk. 21:12-17)

¹⁶ Reve Yesu lyuwa elime na adan-shi, "N ta lyungusu du ana ikyon atsuma a nkerenkesu. I dana nu ugbozu tse iyo, agba i dana babu iwuya tsa muda. ¹⁷ I yuwan ugbozu, adama a na aza a na e reme du a ta lo, avu a 'yawato du ubata wa aza o uge'etosu, reve a zuwa a fufaba du atsuma a a'isa. ¹⁸ A ta 'yawato du a makakan me igwamna na ngono, adama a na yoo tonu mu. U to o'wo du ure u na yaa damma le adama a va, waru i yuwan alajiya atsuma o uvadi. ¹⁹ Mantsa ma na nanza reme ndu, she i dama adama e ili i na yaa damma ko cine yaa damma wan. A mantsa mo ndolo, Asula a ta ca du ili i na yaa damma. ²⁰ Adan-shi a na oo uta o una u du za du da shi, ubata wa Ruhu va Dada du da woo uta a tyo ya'a du.

²¹ "Ama a ta wina muwun ma anawu n le, tsara o una le. Ne da fo nshawu maa yuwaan muwun n le. Waru muwun n 'yasaan nshawu n le

aci, adama a zuwa o una le. ²² Ama suru a ta 'yuwan du adama a va. Amma aza a na a kabai asuvu atsuma o ucawu wo okolo e le a tyo o ukosu, Asula a ta wawa le. Na ama o bongi du a lyuci ro, i lyawa yi i tyo a lyuci ro. ²³ Amayun a da maa dansaa du, amu Mawun ma Vuma, n ta tawa kafu i kandaruwa ilyuci ya Isra'ila suru.

²⁴ "Mawun ma makaranta ma la'a manlu ma yi shi. Waru aagbashi a la'a zavu'wa va yi shi. ²⁵ U lobono ta mawun ma makaranta mo o'wo gashi manlu ma yi, aagbashi waru gashi zavu'wa va yi. Ana wo o'woi amu zagbain vu u'wa, e de mu ta Ba'alzabu,† mogono mo otoni a lima, ele aza o u'wa a na a buwai e te de le na ala a na a la'ai ndolo uwuyan!"

She yu uwwa wovon wan
(Luk. 12:2-7)

²⁶ Avu waru Yesu dammisa, "She yu uwwa wovon wa ama o ndolo wan, adama a na ili i na i ri usokowu suru gogo, a ta utaa yi a alanga e eteshe. ²⁷ Atsuma e irumbu a da maa yuwusan du adanshi, adu gba i damma yi atsuma e ekan. Ili i na a dammai na yemenu usokowu, i damma yi alanga e eteshe nu udyo zuva.

²⁸ "She yu uwwa wovon wa aza a na a cigai o una du wan. A ta gura una lipu du goon, agba aa gura una wuma u du shi. Amma yu uwwa wovon wa Asula, za na aa gura una lipu na wuma a akina. ²⁹ Ashe a tsu wina nnunu mutali n re kobo† ta shi? Agba ko za ta le aa kuwa babu urevu wa Dada du shi. ³⁰ Asula e reve ta abunda a anji a na a ri a aci a du. ³¹ Adama o ndolo she yu uwwa wovon wan. I la'a ta mutali tsugbain na abunda.

I damma ama adama a Kristi
(Luk. 12:8-9)

³² "Ni i roco ozo o ro adu aza a va a da, n ta damma Dada va na ri zuva adu otoni a va a da. ³³ Amma ni i wasan mu, n ta damma Dada va za na ri zuva adu aza a va a da shi."

† **10:29** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "asariyon." Kalyuwa Ucuɗuwu wi "Ikebe." ◇ **10:36** Mik. 7:6.

Babu asuvu nden amma addama
(Luk. 12:51-53; Luk. 14:26-27)

³⁴ Avu Yesu lyuwa elime adansa, "She i yuwan majiyan n tawaa ta na asuvu nden atsuma o uvadi wan. N tawaa na asuvu nden shi, agba mat-sun me pe'eni. ³⁵ N tawa ta 'm bolo dada na mawun ma yi nlangi, usheli waru na mma va yi, jene na anawale.

³⁶ N'yuwatan ma wu o u'wa wa wu u da oo uta!'" ◇

³⁷ "Aza a na a la'a cigai mbara n le, ko mukuci n le na amu, a rawa o toni mu shi. Aza a na a la'a cigai olobo ne esheli e le na amu a rawa o toni mu shi. ³⁸ Ni i 'yuwan a tara akpata a atsumalima reve i toni mu, yi ntsaa yoo o'wo ojoro a va shi. ³⁹ Za na aa yuwusan adama a wuma wa yi, u ta lamba yi. Za na waru 'yuwain aciyayi adama a va u ta tsura wuma'a."

Asula a tsu ca ta iliyinkapa
(Mak. 9:41)

⁴⁰ Reve Yesu dammisa, "Za na ushi ndu, u ushi mu ta. Waru za na usu numu, u usu ta za na lyungu numu.

⁴¹ Za na ushiyi vumavasula adama a na waa yuwusan adanshi a Asula, Asula a ta ca yi cu'un vi iliyinkapa i na waa ca vumavasula'a. Waru vuma na ushiyi vuma va abula adama a abula† a na u ri na ayi, u ta tsura cu'un vi iliyinkapa yi za va abula. ⁴² Vuma na cayi vuma ta na la'ai ukalamu atsuma a aza a na oo tono mu mini mo oso, adama a na vuma'a za na oo tono mu da, amayun vuma ndolo ta tsura iliyinkapa."

11

Yesu na Yahaya za vu Urumbusu
(Luk. 7:18-35)

¹ Ana Yesu kotoi a dansaa ojoro kupa ne ejere a yi ili i ndolo suru, avu u lyawa ubata'a, u kara a tyo e ilyuci ya Galili adama u yuwan uritosu na alajiya.

² Yahaya za vu Urumbusu dana ta pe atsuma o u'wa wa ali, avu wu

uwuwa ili i na Kristi Zamawawa aa yuwusan. Avu u lyungu ojoro o ro a yi ubata wa Yesu. ³ Reve e ece yi, “Avu dada za na tsoo purosusu, ko tsu puro vuma ro?”

⁴ Avu u usu le, “Yawai i damma Yahaya ili i na ye enei ni ili i na yu uwuai. ⁵ Nrumba me ene ta, akutsuma waru a ta mmalu, nkutu n kamba ta gbaga. Agulani a ta uwwusa adanshi, akwakwa waru a kamba ta wuma, alambi fo a ta uwwusa Alabari a Sa'ani. ⁶ Asula a ta zuwaa aza a na a 'yuwan numu shi aba'un, adama e ili i na maa yuwusan.”

⁷ Ana ojoro a Yahaya a karai, avu Yesu kara a adanshi a yi ubata wo obolo a ama. U damma, “Cu'un vuma ne da i 'yawai ye ene atsuma o ogozo? U rotso ta apumpu a na upepu waa jingadasa? ⁸ Cu'un vuma ne da yu utai ye ene? Vuma na otoyitana i sa'ani i da? Icu'un ya ama o ndolo o ukobu u mogono u da a tsu dana. ⁹ Ili i ne yu utai ye ene? Ayi vumavasula da? Amayun ne dada, n ta dansaa du u la'a ta vumavasula. ¹⁰ Asula a yuwan ta adanshi a yi atsuma a Adanshi a Asula:

‘N ta lyungu malingata ma va elime a wu,

tsara u foboo wu ure.’^o

¹¹ “N ta dansaa du, Yahaya za vu Urumbusu la'a ta ama a na a yuwain de wuma. Amma za na la'ai ukalamu atsuma o tsugono tsa zuva u la'a yi ta. ¹² Diga a mantsa ma na Yahaya tawai hali a tyo ana'an, tsugono tsa zuva tsu ta lyuwusa elime nu ucira, waru ama a ta yuwusan ukadu lon tsara a uwa de.* ¹³ Amasula suru na Wila a yuwan ta de adanshi o tsugono tsa Asula hali a tyo a mantsa ma Yahaya. ¹⁴ Ni i usu adanshi e le, Yahaya ayi dada Iliya, vumavasula† na yaa pura'a. ¹⁵ Za na ri na atsuvu, wu uwua!

¹⁶ “Nye maa damma adama a ama o gogo? Nye i da o rotsoi? O rotso ta muwun n na n ri nden e eden, aza a na a tsu delei:

¹⁷ ‘Tsi ivulaa du ta aabulu, agba i je'en shi!

Tsu cana ta ishupa yu ukwa, agba i shon shi!’

¹⁸ “Ana Yahaya tawai, u yuwan ta akuli, waru u sowo ribina shi, reve a damma, ‘U ta no otoni a lima!’ ¹⁹ Agba Mawun ma Vuma ma kandaruwa ta a lyuwusa nu u sowi, reve waru i damma, ‘Vuma nda liwi da na sowi! Waru ayi i'utsa ya aza o u'ushishi wu utafa na aza o unusu a da.’ Na ne suru a tsu reve ta ugbozu u ta mejege a linga va yi.”

Yesu bara ta aza a na a cayi okolo shi

(Luk. 10:13-15)

²⁰ Atsuma e ilyuci i na Yesu yuwain linga va asalama va abunda a yi, ama a 'yuwan ta a kamba ubata wa Asula. Wu uwua uyo'o u le shi, reve u damma, ²¹ “Woo yo'ono du shi, aza a Korasinu! Woo yo'ono aza a Besaida fo shi! Ni ili ya asalama i na n yuwaan du a shi a yuwan le atsuma a Taya na Sida, a na ama e ilyuci'i a shi ta danu na akashi usukutu,† tsara o roco a lyawa ta nusu le! ²² N ta dansaa du, o urana wu uge'etosu Asula a ta la'a roco ama a Taya na Sida isa'ani a na woo roco du. ²³ Agba adu, aza a Kafarnahum! I ciga ta a 'yasan du a tyo zuva? O'o! A ta vari du atsuma a akina! Na a shi a yuwan ili ya asalama i na n yuwain atsuma a du atsuma o Sodom,† hali n gogo u shi ta a dana lo! ²⁴ Agba n ta dansaa du, o urana wu uge'etosu, i ta la'a o'wo iliyali na ama o Sodom.”

Yesu ca ta ama wivuwun

(Luk. 10:21-22)

²⁵ A mantsa mo ndolo Yesu damma ta, “Dada, Asulazuva a zuva† ni ida! N godyoo wu ta, adama a na vu rocoi

◊ **11:10** Mal. 3:1. * **11:12** Ure u ro u na aa gura tsura urevu wi idanshi i nda na Tsheleni ayi da, “Diga a mantsa ma na Yahaya tawai hali a tyo ana'an, ama a vama a ta yuwusan uvon na tsugono tsa Asula adama a tsura yi nu ucira.” † **11:21** Ama a Isra'ila a tsu danu ta o okomo adama o roco atsumolangu.

aza a na koto e revei ili shi, ili i na vu sokoyi aza o uguru na aza o urevu. ²⁶ Ee, Dada, ne da wu ntsaa nuwu vu yuwan!

²⁷ “Dada va ca mu ta ili suru. Ko za reve Mawu'un shi, she Dada goon. Waru ko za lo revei Dada'a shi, she Mawu'un goon, waru na aza a na Mawu'un u dangwai u damma.

²⁸ “Tawai ya'a va, suru ndu aza a na a kunai ni itana yu ume, n ta ca du wivuwun. ²⁹ I tara aagbala e inan yi iluma a va, i rito e ekere a va, adama a na amu vuma kpaku da, za na tarai aciyayi ili i ro shi, i ta tsura wivuwun o okolo a du. ³⁰ Ayi aagbala'a u ta vaan, itana i va waru a ri ume shi.”

12

Yesu Zagbain va Ashibi (Mak. 2:23-28; Luk. 6:1-5)

¹ Urana wa Ashibi,† Yesu obolo no ogoro a yi a batsasa ta atsuma a aduma e ishina. Ogoro'o a dana ta a uwwusa ambulu, reve e teme a picirasa ishina na a tami. ² Ana Afarishi† e enei ne, avu a damma yi, “She ogoro a wu a yuwusan cu'un vi ili i nda wan! Wila u putsaa ta a dana a kudusa ishina o urana wa Ashibi.”

³ Reve u usu le, “I reve ili i na Dawuda na n'utsa ma yi n yuwain, a mantsa ma na a uwwai ambulu shi? ⁴ Ana u uwai o u'wa wa Asula, reve a tama opopofu a Wila, ko na wo o'woi Wila u putsaa le ta na aa tama.† Nan ganu† da goon a lyawai a tama opopofu'u. ⁵ Koto i denuna atsuma a Wila wa Musa a na nan ganu a da a lyawai a linga atsuma a Aa'isamapada urana wa Ashibi shi? Agba ko za damma a nusan ta a kuda ta wila wa Ashibi shi. ⁶ Amayun a da maa dansaa du, za ro ta pa za na la'ai Aa'isamapada'a! ⁷ Agba i shi e ge'eto aza a na a ri nu unusu shi, ni i shi i reve ucuuwu wa Adanshi a Asula a nda, ‘A na yaa yuwaan mu kucci, u la'aa du ta ye ene iliyali yo ozo o ro.’ ♦

⁸ Adama a na amu, Mawun ma Vuma, Zagbain va Ashibi da.”

♦ 12:7 Hos. 6:6. ♦ 12:21 Isha. 42:1-4.

Yesu kambato ta ukere u vuma ro gbaga

(Mak. 3:1-6; Luk. 6:6-11)

⁹ Avu Yesu 'yon, reve u uwa atsuma a aa'isa† a na a ri lo zuzu. ¹⁰ Ana u uwai, avu u cina pe vuma no osowi o ukere. Afarishi a zuwusa ta esu tsara e reme Yesu nu unusu, avu e ece yi, “U lobono ta a yuwan ulinga wo opocino o urana wa Ashibi?”

¹¹ Reve u usu le, “Na vu ri na kyon, avu u riya atsuma o ooko'o o urana wa Ashibi, vee reme vu utaa yi shi? Vu to utaa yi. ¹² Ama a la'a ta ikyon, adama o ndolo wu ntsaa ta a yuwan ulinga u sa'ani o urana wa Ashibi.”

¹³ Reve u damma vuma'a, “Canana ukere wa wu.” Avu u canana, reve ukere'e u kambaga gbaga gashi za ve ire. ¹⁴ Avu Afarishi'i a kara, reve a dammulai cine aa yuwan tsara o una yi.

Yesu aagbashi a na Asula a dangwai

¹⁵ Yesu reve ta ifobi i na Afarishi aa yuwusan, dada u lyawai ubata'a. Ama na abunda o toni yi ta, reve u kambato ama a na a dana na banakun suru gbaga. ¹⁶ Agba u rono le ta atsuvu she a damma vuma ko zane da u ri wan. ¹⁷ U yuwan ta ne tsara u shiton ili i na Asula a dammai o una wa Ishaya vumavasula:

¹⁸ “Apa aagbashi a va, za na n dangwai.

N ciga yi ta, waru u tsu yuwan ta ili i na yoo yo'onotosu mu okolo.

N ta zuwaa yi Ruhu va,

waru u ta damma ama suru adama a abula a va.

¹⁹ Waa yuwan mawasan shi, waru waa yuwan adanshi ni yisaali shi,

ko u yuwan adanshi nu ucira e re shi.

²⁰ Waa kuda aapumpu a na a ri ukanzu shi,

waru waa kimusa fitila na cigai makimaa shi.

Ne da waa lyuwa elime she ni isa'ani i lyuwa aci e iwuya.

21 Waru ama biti a ta zuwa okolo a ala a yi.”^o

Yesu na Ba'alzabu
(Mak. 3:20-30; Luk. 11:14-23)

22 Avu ama o ro a tawaa Yesu na vuma na danai irumba, waru u tsu gura yuwan adanshi shi, adama a na u ta no otoni a lima. U kambato ta vuma'a gbaga, hali u gura yuwan adanshi reve waru u gura ene. 23 Ama suru o o'wo ta a asalama avu a damma, “Vuma'a Mawun ma Dawuda ma da? Ayi da da Zamawawa'a?”

24 Ana Afarishi a uwwai ne, reve a damma, “U lo ta otoni a lima nu ucira u na Ba'alzabu,† mogono mo otoni a lima ma ca niyi.”

25 Yesu reve ta majiyan me le, da da u damma nle, “Ida i na i ne'eshenlei aciyayi, reve o o'wo a langi vani le u ta riya. Waru lyuci ko ama o u'wa a na e ne'eshenlei aciyele, reve o o'wo a langi vani le a ta riya. 26 Waru na Male† ma da moo utasaa Male, a ta dansa tsugono tsa yi tse ne'eshen ta ure, waru waa lapa riya shi! 27 I damma ta a na n lo ta otoni a lima adama a na Ba'alzabu ca numu ucira n yuwan ne. To, zane cayi ojoro a du ucira o lo le? Ili i na ojoro a du aa yuwusan u roco ta amayun a da du shi! 28 Amma gba na moo losu otoni a lima nu ucira u Ruhu va Asula, to, tsugono tsa Asula tsa ta pa atsuma a du.

29 “Na vuma ciga u uwa atsuma o u'wa wu za vu ucira u yuwan wivu, u ciga u 'yuwan wu nla ne'en za vu ucira'a. Ne da waa yuwan avu u tsura u yuwan wivu atsuma o u'wa'a.

30 “Za na aa kambusa mu shi, u ta tsurala na amu. Za na waru aa yuwusan ulinga obolo na amu shi, amayun u ta tsushu'un na amu. 31 N ta dansaa du, Asula a ta yuwaan ama a na a yuwayin ama unusu gafura, hali na aza a na aa yuwusaan Asula adanshi a vama.† Amma amayun Asula aa yuwaan aza a na a yuwayin Ruhu va Akiza adanshi a vama gafura shi. 32 Za na yuwain adanshi a vama adama a Mawun ma Vuma†

a ta yuwaan yi gafura, amma za na yuwayin Ruhu va Akiza adanshi a vama, aa yuwaan yi gafura shi, ko gogo, ko a mantsa ma na ma ta wa.”

Udanga na muwun ma yi
(Luk. 6:43-45)

33 Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “I ta gura damma ko cu'un vu udanga u ne u da, na cu'un muwun n na u matsain. Udanga u sa'ani, muwun n sa'ani n da u tsu matsan kuci, udanga u babu ulobonu gba shi, she muwun m babu ulobonu. 34 Adu apili! I ri ama a sa'ani shi, adama o ndolo cine yaa gura yuwan adanshi e ili i sa'ani? Vuma suru u tsu damma ta ili i na i ri pe atsuma o ookolo a yi. 35 Vuma va abula u tsu utaa ta ni ili i sa'ani i na u zuwai o ookolo, za vu ulambu wa abula waru e ili yu ulambu wa abula a na u zuwai o ookolo pe da a tsu utaa. 36 N damma du, o urana wu uge'etosu i ta damma idanshi i vanvama i na i dammai suru. 37 Adama a na ni i damma ili i sa'ani, Asula a ta damma i ri nu unusu shi. Amma ni i damma idanshi i vanvama, u ta damma i ta nu unusu.”

Ama a pati ta Yesu yuwaan le ili ya asalama
(Mak. 8:11-12; Luk. 11:29-32)

38 Reve, munlu n Wila na Afarishi a tawa ubata wa Yesu, reve a damma, “Manlu, tsu ciga ta vu yuwan ulinga wa asalama† tse ene, tsara u ca tsu iroci i na ubata wa Asula da vu utai.”

39 Reve u usu le, “I ciga ta iroci adama a na adu ama e iwuya na aza o ulambu wa abula a da, agba yaa ca okolo shi! Amma iroci i na yaa tsura ayi da iroci ya Yunana† vumavasula. 40 Yunana dana ta atsuma a atsuma a magula ma gbain hali ayin a ta'atsu. Ne da fo amu Mawun ma Vuma ma da dana a aason hali ayin a ta'atsu. 41 O urana wu uge'etosu, ama a Niniva† e te isawan obolo na adu avu e ge'eto du. Ana Yunana yuwain alajiya, a vadala† ta a kambata ubata wa Asula. Gogo vuma na la'ai Yunana ta pa. 42 Waru Egbere va Sheba fo u te isawan u ge'eto du. U yuwan ta mmalu ma alanga, tsara wu

uwwa ugbozu wā Sulemanu.† Gogo gba za na la'ai Sulemanu tā pa.”

Ukambu wo otoni a lima
(Luk. 11:24-26)

⁴³ Yesu lyuwa tā elime na adan-shi, “A damma vuma ro danā tā no otoni a lima† a tā goon. Reve otoni a lima'a wu utā atsuma a vuma'a, u tsu gara tā atsuma e ida bātā o u'yewu e izami yu ubātā u na wee ivuwan, agba wā tsura shi. ⁴⁴ Otoni a lima'a u ta damma, ‘N tā kamba o u'wa u na n lyawai.’ Nu u kamba, avu u cina u'wa'a babu ili. A radā yi tā, reve o o'woto yi cece. ⁴⁵ Avu wu utā reve u tawato otoni a lima e cindere o ro aza a na a la'a niyi ucira, avu a uwa pe a danu. Vuma'a u tā danā atsuma a addama a na a la'ai cine u danai nu ufaru. Ili i na yaa cina ama e iwuya o gogo da nda.”

Mma na muwun ma anawu ma Yesu
(Mak. 3:31-35; Luk. 8:19-21)

⁴⁶ Yesu a yuwusaan ama adan-shi, avu mma va yi na muwun ma anawu ma yi n rawa. Reve e isawan a alanga avu a damma a yuwaan yi adan-shi. ⁴⁷ Reve vuma ro yuwaan yi adan-shi, “Mma va wu na muwun ma anawu ma wu a tā de a alanga a pura wu, a ciga tā a yuwan adan-shi na avu.”

⁴⁸ Avu u usu, “Zane da mma va? Nan zane da waru muwun ma anawu n va?” ⁴⁹ Avu u sapi a tyo ubātā wa aza a na oo tonu yi reve u damma, “Apa nan mma va na muwun ma anawu n va. ⁵⁰ Aza a na a yuwain tsutoni na Dada va za na ri zuva, ele da mma va na muwun ma anawu n va mo olobo ne esheli.”

13

Iroci yi cimbi
(Mak. 4:1-9; Luk. 8:4-8)

¹ Atsuma o urana u ndolo, avu Yesu lyawa u'wa'a, avu u kara a tyo a nge'en m mala, ubātā u na u danuyi adama u yuwan uritosu. ² O'bolo a ama a na o bolotoi a danā tā abunda lon, hali u zuwa yi u uwa a wantsun,

avu u danu pe, ama de a aagadi. ³ Avu u roco le ili na abunda atsuma e iroci. Reve u damma, “A yuwan tā cimbi ro za na 'yawai mazaza me icu'un atsuma o uduma wa yi. ⁴ Ayi atsuma a mazaza, avu ozo o ro o oco yi o ure, reve nnunu n tawa n kaka da le. ⁵ Reve ozo o ro o oco bātā a atali, ubātā u na u ri na mabula wa'a. Avu o utā babu usan, adama a na mabula'a ma ri wa'a. ⁶ Ana urana u yuwain, reve u kpanlato le, adama a na aralu e le a ri aru'un shi, avu e 'yewushi. ⁷ Ozo o ro gba o oco a awanda, avu awanda a 'yon, reve a gbagbala le. ⁸ Ozo o ro gba o oco a mabula ma sa'ani, avu a kungwa a matsan ulobonu. Cu'un na cimbi'i u cu'wain suru, ozo o ro a matsan tā mata'atsu mata'atsu, ozo o ro kupotali-utali, ozo o ro ukpaku ukpaku. ⁹ Za na ri na atsuvu, wu uwwa!”

Ili i na i zuwai Yesu tsu yuwan uritosu ni iroci

(Mak. 4:10-12; Luk. 8:9-10)

¹⁰ Reve ojoro a yi e ece yi, “Nye i zuwai vaa yuwusaan ama adan-shi ni iroci?”

¹¹ Avu u usu le, “Adu da a dangwai tsara i reve ili yu usokowu i tsugono tsa zuva, agba ozo o ro e reve ili yu usokowu i nda shi. ¹² Za na ri ni ili, ayi da aa dashi yi lon, waru za na ri ni ili shi, wa'a na u ri na ayi, a tā ushi yi i da. ¹³ Ili i na i zuwai n tsu yuwusaan le adan-shi ni iroci ayi da:

‘A tā kalyuwa, agba ee ene shi, a ta zuwa atsuvu, agba aa uwwa ko a tsura urevu shi.’

¹⁴ “Adan-shi a Asula a shiwan tā, cine Ishaya vumavasula dammai: ‘Ama a ta uwwa adan-shi a va, agba ee reve ili i na maa dansa shi. E te eneshe ili i na maa yuwusan, agba urevu wa yi u tā puwan le.

¹⁵ Adama a na ama a nda a gbama tā okolo,

waru atsuvu e le a ula tā,

waru a kpatō tā esu,

adama o ndolo ee ene shi,

waru atsuvu e le aa uwwa shi,

okolo e le aa tsura urevu shi, waru aa kamba ubata u va, tsara n kambato le gbaga shi.' ♦

16 “Amma Asula a zuwaa du ta aba'un, adama a na esu a du e te ene waru atsuva a du a ta uwwa! 17 Amasula na abunda na ama a sa'ani a dana ta a maluwa tsara e ene ili i na yee inda, tsara waru a uwwa ili i na yaa uwwusa. Amma n damma du e ene shi, waru a uwwa shi.

Yesu cuduwa ta iroci yi icu'u'un
(Mak. 4:13-20; Luk. 8:11-15)

18 “Zuwai atsuva, adama i tsura ucufluwu wi iroci yi cimbi'i. 19 Icu'un i na yo ocoi a nge'en mu ure, ele da ama a na a uwwai adanshi o tsugono tsu Asula, agba a tsura urevu wa yi shi. Avu za wuya tawa, reve u usa adanshi'i atsuma o okolo e le. 20 Icu'un i na yo ocoi bata a atali, ele da aza a na a ushiyi adanshi'i na mazanga babu usan. 21 Agba a ri na aralu a aru'un shi, adama o ndolo a jima shi. Ana nden mu uvadi n suduwai, ko adanshi'i a zuwa nle a addama, avu a riya. 22 Aza a na o ocoi a awanda, ele da ama a na a uwwai adanshi'i, reve a uwa atsuma atsumalima o uvadi u nda, reve waru icigi i na oo o'wo nu utsuru wu luma le. Reve a gbagbala adanshi'i a put-saa le a bala. 23 Aza a na o ocoi a mabula ma sa'ani, ele da ama a na a uwwai adanshi'i, avu a tsura urevu wa adanshi'i. Cu'un vuma ndolo tsu matsan ta ulobonu, mantsa mo ro gba shi, mata'atsu mata'atsu, mantsa mo ro gba kupotali-utali, mantsa mo ro ukpaku ukpaku.”

Iroci ye ewenwele

24 Avu Yesu yuwaan le iroci i ro: “Tsugono tsa zuva tsu ta ne tsunda: Cimbi ro zaza ta icu'un i sa'ani atsuma o uduma wa yi. 25 Na ayin, mantsa ma na ama a lantsai suru, avu ma'yuwatan ma yi ma 'yawa u cu'waan yi ewenwele atsuma e iwele reve u kara. 26 Ana iwele'e i farai a kungusa tsara a matsan, reve fo ewenwele'e a kungwa obolo ne

ele. 27 Reve agbashi a vuma'a a tawa ubata wa yi avu a damma yi, ‘Vu cu'wan ta icu'un i sa'ani o uduma wa wu. Te da ewenwele o utai?’

28 “Reve u usu, ‘Ma'yuwatan ma da ma cu'wain ewenwele'e.’

“Reve e ece yi, ‘Vu ciga tsu ta tsu muna ewenwele'e?’

29 “Avu u usu, ‘O'o, adama a na na yi muna ewenwele'e gogo, i ta muna iwele fo. 30 Lyawai iwele'e a kungwa obolo, hali a tyo a mantsa me ikani. Reve n damma aza a zamalinga: Bolotoi ewenwele'e ubata u ta ne'en, avu yi nla le tsara i kulato le. Avu i boloto iwele'e i tawato le o mopon ma va.’”

Iroci yi icu'un i na i la'ai ukalamu
(Mak. 4:30-32; Luk. 13:18-19)

31 Avu Yesu dammisa le iroci i ro, u damma, “Apa cine tsugono tsa zuva tsu ri: Vuma ro tara ta oroci a su'wan'uri,* reve u cu'wan yi atsuma o uduma wa yi. 32 Ayi da cu'un na la'ai ukalamu atsuma e icu'un, agba nu u kungwa, u tsu la'a ta olopu biti mgbain. U tso o'wo ta abajini o udanga, hali nnunu n tawa n yuwan de nkinda e eten a yi.”

Iroci i wolilo
(Luk. 13:20-21)

33 Avu Yesu yuwusaan le iroci i ro, “Apa a nda cine tsugono tsa zuva tsu ri: Ka tsu tara ta wolilo† avu u jambara yi a yira atsuma e meretsu, she nu u jambara yi suru suru, avu u tsutsa.”

Yesu yuwisan ta iroci
(Mak. 4:33-34)

34 Yesu yuwusan ta adanshi ni iroci adama u damma obolo a ama ili i nda suru. U tsu damma le ili i ro babu na u yuwain adanshi ni iroci shi. 35 U yuwan ta ne tsara u shiton ili i na vumavasula dammai, “N ta yuwaan du adanshi ni iroci. N ta damma ili i na i ri usokowu diga a mantsa ma na Asula a yuwain uvadi.” ♦

Yesu cuduwa ta iroci ye ewenwele

* 13:31 Ayi da cu'un na a tsu de musta. ♦ 13:35 Ica 78:2.

³⁶ Ana Yesu lyawai o'bolo a ama'a, avu u uwa atsuma o u'wa, reve ojoro a yi a tawa ubata wa yi avu a damma, "Damma tsu urevu wi iroci ye ewenwele atsuma o uduma'a."

³⁷ Reve u usu le, "Za na zazai icu'un i sa'ani'i ayi da Mawun ma Vuma. ³⁸ Uduma waru gba ayi da uvadi. Ele icu'un i sa'ani ele da ama a na a ri ozo o tsugono'o. Ele gba icu'un ye ewenwele ele da aza a na o utai ubata wu za wuya. ³⁹ Ma'yuwatan ma na ma zaza nle ayi da Mekerkesu. Mantsa me ikani ayi ukosu wu uvadi. Aza a zamalinga a na oo boloto le, ele da nlingata ma Asula.

⁴⁰ "O tsu boloto ta ewenwele avu a kulato. Ne da woo o'wo a mantsa mo ukosu. ⁴¹ Amu Mawun ma Vuma, n ta lyungu nlingata n va, a ta tawa ili i na i tsu zuwa unusu suru atsuma o tsugono tsa va, waru na aza a na aa yuwusan iwuya suru. ⁴² A ta vari le atsuma a aakari a na a ri tapu na akina a na a ri usuduwu lon, ubata u na ama a dana a shosun na a lumi anga e le na mbala. ⁴³ Ele gba ama a abula a te ikana gashi urana o tsugono tsa Dada le. Za na ri na atsuvu, wu uwwa!"

Iroci yu uzuwa yu usokowu

⁴⁴ Avu Yesu lyuwa elime na adan-shi, "Apa cine tsugono tsa zuva tsa ri: Vuma ro tsura ta uzuwa u na vuma ro sokoi atsuma o uduma. Avu wu palisa yi. U yuwan ta mazanga avu u 'yawa u wina ili i na u ri na ayi suru, avu u kamba u tsula uduma'a.

Iroci yi iyedi yi ikebe

⁴⁵ "Waru, apa cine tsugono tsa zuva tsa ri: Za va atsulu na awina ro te izami yi iyedi yi ikebe.† ⁴⁶ Nu u tsura za na la'ai ulobonu, reve u 'yawa u wina ili i na u ri na ayi suru tsara u tsula yi.

Iroci yi igolo

⁴⁷ "Waru, apa cine tsugono tsa zuva tsa ri: Aza e mereme ma mugula n ro a vari ta igolo i le atsuma a mala, avu e reme mugula icu'un icu'un. ⁴⁸ Ana igolo'o i shiwain, avu o rono yi o uta a alanga, reve a danu tsara

a kakasa mugula'a. Mugula n sa'ani avu a zuwa le atsuma a aasa'atsu, aza a na a ri ulobonu shi gba, o oco le. ⁴⁹ Ne da woo o'wo mantsa mo ukosu. Nlingata n ta tawa a kakasa aza e iwuya atsuma a ama a abula. ⁵⁰ Nlingata'a n ta vari aza e iwuya atsuma a aakari a na a ri tapu na akina a na a ri usuduwu lon, ubata u na ama aa dana a shosun na a lumi anga na mbala."

Akuci nu uzuwa u sa'avu

⁵¹ Avu Yesu ece le, "I gura ta reve ili i nda suru?"

Reve a usu, "Ee, tsu tsura ta urevu wa yi."

⁵² Reve u damma le, "Manlu ma wila ma na suru ma tsurai urevu u tsugono tsa zuva u rotso ta vuma na oo utasu akuci nu uzuwa u sa'avu a alanga atsuma o mophon."

Ama a Nazara a 'yuwain Yesu (Mak. 6:1-6; Luk. 4:16-30)

⁵³ Ana Yesu kotoi adansa iroci i nda, avu u lyawa ubata'a. ⁵⁴ Reve u kamba Nazara, lyuci na u kungwai. Ana u yuwain uritosu de atsuma a aa'isa,† ama suru a yuwan ta asalama avu a damma, "Te da u tsurai ugbozu nu ucira u na waa yuwusan ili ya asalama i nda? ⁵⁵ Ayi mawun ma za vu ushe'en ma da. Meri† da mma va yi, waru muwun ma anawu ma yi ele da, Yakubu, na Isuhu, na Simo na Yahuza. ⁵⁶ Muwun ma anawu me esheli ma yi suru a ta pa obolo na atsu. Cine tsa da waa gura yuwan ulinga u nda suru?" ⁵⁷ Adama o ndolo ugbozu u le u danu na ayi shi, avu a 'yuwan yi.

Reve gba u damma le, "Vumavasula ri na tsugbain a lyuci no o u'wa wa yi shi, she a lyuci ro."

⁵⁸ Adama o ndolo, u gura yuwan ili ya asalama ya abunda a lyuci va yi shi, adama a na a ri nu ucawu wo okolo shi.

14

Ukwa wa Yahaya za vu Urumbusu (Mak. 6:14-29; Luk. 9:7-9)

¹ A mantsa mo ndolo, Hiridu Antiba, mogono ma Galili, ma uwwa ta

adama e Yesu. ² *Avu* u damma agbashi a yi, “Yesu Yahaya za vu Urumbusu da, za na a 'yasain atsuma a akwakwa. Ayi da i zuwai waa yuwusan cu'un vi ili ya asalama a nda.”

³⁻⁴ Kafu mantsa ma nda, Hiridu usa ta Hiridiya ayi ubuwu ka mawun ma anawu ma yi Filibu. Yahaya† dansaa yi ta, “U ri ulobonu vu zuwa Hiridiya shi!” Reve u zuwa e reme Yahaya a nla yi, avu a zuwa yi atsuma o u'wa wa ali. ⁵ U shi ta u ciga wu una yi, agba wu uwwusa ta wovon wa ama, adama a na a usu ta Yahaya vumavasula da.

⁶ Ana a cuwusan nu urana u na a matsain Hiridu, avu usheli wa Hiridiya u je'een Hiridu obolo no omocin a yi, avu u zuwa okolo a yi o yo'ono. ⁷ Reve u kucina na waa ca yi ili i na u cigai biti. ⁸ *Avu* mma vu usheli'i u damma yi u damma, “N ciga ta aaci a Yahaya za vu Urumbusu a mapara ma nda!” ⁹ *Avu* mogono'o u yuwan shinreve vi ili i na u dammai. Agba u ciga u 'yasan nzuwulai n na u yuwain a makakan mo omocin a yi shi. *Avu* u damma asoja a yi, ¹⁰ a 'yawa o u'wa wa ali o kodo aaci a Yahaya za vu Urumbusu. ¹¹ *Avu* a tawaa na aaci'i a mapara avu a ca usheli'i, avu usheli'i u 'yawa mma va yi. ¹² Reve ojoro a Yahaya a tawa a tara lipu va yi a cido. *Avu* a 'yawa a kambuwa Yesu ili i na i farai.

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa uton

(Mak. 6:30-44; Luk. 9:10-17; Yah. 6:1-14)

¹³ Ana Yesu uwwai alabari o ndolo, reve u uwa a wantsun, avu u kara a tyo o una tsara u dana ayi a nde'en. Agba ana obolo a ama'a a uwwai ne, reve o toni yi na mmalu o tonon nge'en m mala. ¹⁴ Ana u rawai, avu u cina abajini o obolo a ama a pura yi. Reve we ene le iliyali, avu u kambato aza a na a dana ubanakun suru gbagu.

¹⁵ Urana a zama mariyaa, avu ojoro a yi a tawa ubata wa yi avu a damma, “Urana u koto ta, ubata u nda gba ogozo a da. Damma ama'a e bete'we,

tsara a 'yawa a mulyuci a tsulaa aciyele ilyalya a lyuwa.”

¹⁶ Reve u usu le, “Ili yi lo i na yaa zuwa le a kara shi. I 'yawa i ca le ilyalya a lyuwa.”

¹⁷ *Avu* a damma yi, “Opopofu o ton a da tsu ri ne ele na mugula n re goon.”

¹⁸ Reve u damma le, “Tawaa numu no opopofu'u na mugula'a.” ¹⁹ *Avu* u damma ama'a a danu a anlya. *Avu* u tara opopofu o to'on na mugula n re'e, avu u kalyuwa zuwa, reve u godyoo Asula adama e ilyalya. Reve u ne'eshen opopofu'u, avu u ca ojoro a yi, reve ele a ca ama. ²⁰ Ama suru a lyuwa ta hali a cuwan. Reve ojoro'o o shiton asaka kupa ne ejere na akapi e ilyalya i na i buwai. ²¹ Ali a na a lyuwai ilyalya i ndolo a ta rawa ali ukpakukupa uton (5,000), e kece amaci na muwun shi.

Yesu wala ta a mini

(Mak. 6:45-52; Yah. 6:15-21)

²² *Avu* Yesu dammushi ojoro a yi a uwa a wantsun tsara a kara elime a yi upasalai u mala. U dana ta lo tsara u lyawa ama a kamba a 'wa le. ²³ Ana u lyawa nle a karai a 'wa, reve u kara a 'yawa a agadi na aciyayi tsara u yuwan avasa. Ayin a da a dana, avu gba u dana de ayi a nde'en.

²⁴ A matsan mo ndolo, wantsun wo ojoro a yi u dana ta e memere ma mala'a, waru upepu wu ucira u 'yon ta. A dana ta o mpolo ni ikefu i mala i gbain. ²⁵ Na wasasa, avu u tawa ubata u le a mmalu zuwa mini. ²⁶ Ana e ene niyi a mmalu zuwa mini tsundolo, a uwwa ta wovon. *Avu* a saala na wovon, “Yimodi i da!”

²⁷ Reve u yuwushin nle adanshi, u damma, “U rawa ta ne, n ta pa! She yu uwwa wovon wan.”

²⁸ *Avu* Bituru damma, “Zagbain, na avu da mayun, damma mu n tawa ya'a wu zuwa mini ma nda.”

²⁹ Reve u damma yi, “Tawa.”

Avu Bituru lyawa wantsun, avu u kara a mmalu zuwa mini a tyo ubata wa Yesu. ³⁰ Amma ana Bituru enei upepu ni ikefu i mala, avu wu uwwa

wovon dāda u temei malibaa. Dada u saalai, “Zagbain, wawa mu!”

³¹ Avu Yesu cananashi ukere wa yi avu u reme yi. Avu u damma yi, “Vu ta nu ucawu wo okolo ke'en. Nye i zuwai okolo a wu a kudai?”

³² Ana a uwai atsuma a wantsu'un, reve upepu'u u von kwin. ³³ Dada aza a na a danai pe a wantsu'un a yuwayin Yesu aganda adansa, “Amayun avu da Mawun ma Asula.”

Yesu ca ta ama a Janisara lafiya
(Mak. 6:53-56)

³⁴ A pasalai ta mala'a avu a tyo e ida ya Janisara. ³⁵ Ana ama a na a ri pe e revei Yesu da, avu a damma ama suru a na Yesu tawa ta. Avu a tawaa yi na aza a na a ri nu ubanakun icu'un icu'un. ³⁶ Reve a pati yi tsara u lyawa aza a na a ri nu ubanakun a ju'wan nge'en mu utugu ma yi. Reve aza a na a ju'wain suru a kamba gbaga.

15

Iyuwan tsutoni na Wila wa Asula
(Mak. 7:1-13)

¹ Reve Afarishi o ro na munlu n Wila mu uta de Urishelima, avu a tawa ubata wa Yesu reve e ece yi, ² “Nye i zuwai ojoro a wu oo tono ili i na nkaya n tsu n roco ntsu tsu yuwan shi? Ko ekere e le a tsu sa'a kafu a lyuwa ilyalya o ure u na wu ntsayi shi.”

³ Reve u usu le, “Nye i zuwai yoo tonishi ili i na Asula a dammai shi, reve i uwa o tono uritosu wa aciyadu? ⁴ Asula a damma ta, ‘Vu yuwaan dada va wu na mma va wu tsutoni,’ waru, ‘Za na isulai dada va yi ko mma va yi, a to una yi.’ ⁵ Adu gba i to ritosu a na na vuma ri ni ili i na waa kambaa dada va yi ko mma va yi, reve u damma ‘Ayi nda za va Asula da,’ ⁶ to, a ri na a ca dada le ili'i shi. I 'yuwan ta ili i na Asula a dammai adama a agadu a du. ⁷ Adu aza e ikpa'a! Ishaya vumavasula yuwan ta mejege ana u danai Asula a damma ta:

⁸ ‘Ama a nda a ta casu mu tsugbain a na le goon,

okolo e le gba alanga a da a ri na amu.

⁹ Aganda a na aa yuwusaan mu ili ya abula i da shi.

Ili i na oo ritosu ili i ro i da shi, agba uritosu wa ama u da.’ ” ¹⁰

Ili i na i tsu lungusa vuma
(Mak. 7:14-23)

¹⁰ Reve Yesu dewishe obolo a ama'a, avu u damma le, “I polo atsuvu yu uwua, avu i reve ili i maa dansa. ¹¹ Ili i na i tsu uwa atsuma a vuma, ayi da u tsu lungusa yi shi. Amma ili i na i tsu uta o una wa yi, ayi da u tsu lungusa yi.”

¹² Dada ojoro a yi a tawai ubata wa yi, avu a damma, “Vu reve ta a na vi isulai Afarishi na adanshi a na vu yuwain?”

¹³ Avu u usu, “Ili i na Dada va va zuva cu'wain shi, suru a ta mula yi diga a aralu a yi suru. ¹⁴ I tonoo Afarishi o ndolo wan! Ele a ta ana nrumba n na moo ronuso nrumba n ro, waru suru nle a ta riyaa a akari.”

¹⁵ Avu Bituru usu, “Nye da vaa dansa ana vu yuwain adanshi adama e ili i na i tsu lungusa vuma?”

¹⁶ Reve Yesu usu, “Hali n gogo koto vu reve ili i maa dansa shi?”

¹⁷ Amayun a da, suru ilyalya i na i tsu uwa o una, u tsu kara ta a tyo a atsuma, reve wu uta. ¹⁸ Amma adanshi a vama a na a tsu uta o una u tsu uta ta diga o okolo. Waru ele dada ili i na i tsu lungusa vuma. ¹⁹ Atsuma o okolo a da majiyan me iwuya na mona ma tsu uta, pe da waru tsipere ne epen a tsu uta, na wivu na adanshi a vama a aci a ama o ro. ²⁰ Ele nda ele da a tsu lungusa za. Alya babu sa'a ekere, u tsu lungusa vuma shi.”

Yesu kambai Takpaci vu ka
(Mak. 7:24-30)

²¹ Avu Yesu lyawa ubata'a u kamba a mbanda ma Taya na Sida. ²² Ana u rawai, avu ka ro Takpaci* za na ri na nden pe, u tawa ya'a yi, avu u saala, “Zagbain, Mawun ma Dawuda,

◇ 15:4 Mta. 20:12; Mta. 21:17. ◇ 15:9 Isha. 29:13. * 15:22 Ka'a za va Ka'ana da, ayi waru za va Isra'ila da shi.

kalyuwa iliyali i va! Usheli u va u to sowuso atsumalima no otoni a lima.”

²³ Agba Yesu damma yi ili i ro shi. Dada ojoro a yi a tawai ya'a yi, reve a pati yi, “Damma ka ndolo u kara. U to tono tsu na yisaali.”

²⁴ Reve u usu u damma, “A lyungu mu ta ubata wa aza a Isra'ila goon! A ta gashi obolo e ikyon a na a puwain.”

²⁵ Reve ka'a u rawa ubata wa Yesu, avu u kadato u damma, “Zagbain, vu kamba mu!”

²⁶ Avu u usu, “U lobono a tara ilyalya i muwun, reve a ca musan shi.”

²⁷ Avu ka'a u damma, “Ne da, Zagbain, agba ko musan n tsu lyuwa ta mubishi n na ma riyisa diga a mapara ma za na zuwa niyi.”

²⁸ Dada Yesu usu niyi, “Avu ka na cayi okolo lon da! N ta yuwaan wu ili i na vu patiyi.” A mantsa'a gan, reve usheli wa yi wo o'wo gbaga.

Yesu kambato ta ama a abunda gbaga

(Mak. 7:31-37)

²⁹ Reve Yesu lyawa de, reve u kamba a nge'en m Mala ma Galili. Reve u kumba a aagadi u danu.

³⁰ Dada obolo a ama a abunda a tawai, avu a tawaa na akutsuma na nrumba, a tawa ta waru na aza a na a ri no osowi a lipu, obolo na aza a na a tsu gura yuwan adanshi shi, na ama a na a ri na banakun icu'un icu'un. Avu a zuwa le a makakan ma yi, reve u kambato le gbaga suru.

³¹ Ama suru a yuwan ta asalama ni ili i na e enei a uwai waru. Ama a na a shi a tsu yuwan adanshi shi, reve a uwa adanshi gogo. Osowi a lipu o o'wo ta gbaga, akutsuma waru a wala, nrumba waru me ene ure. Ama suru a uwa ta a cibalasa Asula a aza a Isra'ila.

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa unashi

(Mak. 8:1-10)

³² Avu Yesu de ojoro a yi, reve u damma le, “Me ene ta iliyali ya ama a nda. O to obolo na amu hali rana ta'atsu, agba a ri ni ili i na aa lyuwa shi. Agba n ciga n zuwa a kara na

ambulu shi. A ta takalyuwa o ure a tyo o u'wa.”

³³ Avu ojoro a yi a usu, “Ubata u nda u rotso ta ogozo. Te da tsaa tsura ilyalya i na yaa rawa lyuwato cu'un vo obolo a nda?”

³⁴ Avu we ece le, “Opopofu a yan a da i ri ne ele?”

Avu a usu, “Aza e cindere, na mugula meketeci.”

³⁵ Avu Yesu damma ama'a a danu e ida. ³⁶ Reve u tara opopofu e cindere'e na mugula'a avu u godyoo Asula. Reve u ne'eshen ilyalya'a u ca ojoro a yi, reve a ca ama'a. ³⁷ Ama'a suru a lyuwa ta hali a cuwan. Reve ojoro a yi o shiton asaka a gbagbain e cindere na akapi a na a buwai. ³⁸ Ali goon aza a na a lyuwai ilyalya'a, babu na amaci na muwun, a ta rawa ama ukpakukupa unashi (4,000). ³⁹ Ana Yesu dammai ama'a a kara, dada u uwai a wantsun reve u pasalai mala'a. Reve a rawa e ida zuzu na Magada.

16

Azagbain a cigai e ene ili ya asalama

(Mak. 8:11-13; Luk. 12:54-56)

¹ Avu Afarishi na aza a Sadukiya a tawa ubata wa Yesu a lyungwa yi adama e reme yi nu unusu, dada a damma niyi u yuwaan le ili ya asalama, adama u roco Asula a usu ta ili i na waa yuwusan.

² Reve gba Yesu usu, “Nu urana u ri a mariyaa, i tsu damma ta ‘Alanzu o to lobono adama a na zuva ri saan.’

³ Nu usana adama a na zuva ri saan na wunla, reve i damma, ‘O to ro'o.’ I tse ene ta iroci i nda zuva, reve i reve ili i na oo rocosu. Agba ne da fo, i te inda ili i na maa yuwusan gogo, waru i reve ili i na oo rocosu shi. ⁴ Ama e iwuya na aza o ulambu wa afula a zami ta a yuwaan le iroci ya asalama, agba moo roco le shi, she iroci ya Yunana† vumavasula.” Reve Yesu lyawa le lo avu u kara.

Iyuwan ugbozu na munlu me epen
(Mak. 8:14-21)

⁵ Ana ojoro e Yesu a pasai mala'a a tyo a m̄banga n ndede, reve e icina a na aa tara opopofu. ⁶ Reve Yesu damma le, "I yuwan ugbozu! I d̄ana ufōbu adama o wolilo wa Afarishi na aza a Sadukiya."

⁷ Avu ojoro'o a yuwan adanshi vani le, avu a damma, "U ta dansa ne adama a na tsu t̄awayi n̄a ko opopofu shi."

⁸ Ana Yesu revei ili i na aa dansa, dāda we ece nle, "Nye i zuwai i ri a ndammulai adama a na i ri no opopofu shi? Ucawu wo okolo a d̄u wa'a da. ⁹ Hali n gogo koto i reve shi? I cuwan no opopofu o ton a na a lyuwatoi ali ukpakukupa uto'on (5,000) shi? Waru i cuwan i shiton ta asaka a abunda na akapi a na a pasai shi? ¹⁰ Waru opopofu e cindere a na a lyuwatoi ali ukpakukupa unashi (4,000) gba? Asaka a gbagbain a yan da i shitoyin? ¹¹ Adama a nye i gura revei a na maa yuwusaan d̄u adanshi adama o opopofu shi? N ta dansaa d̄u i yuwan ugbozu n̄a wolilo wa Afarishi na aza a Sadukiya." ¹² Dāda e revei waa yuwusaan le adanshi a yuwan ugbozu n̄a wolilo† ko opopofu shi, amma adama o uritosu we epen wa Afarishi na aza a Sadukiya.

Bituru dammai Yesu Zamawawa dāda
(Mak. 8:27-30; Luk. 9:18-21)

¹³ Yesu no ojoro a yi atsuma a mmalu, ana a rawai zuzu n̄a m̄banga ma Kasariya Filibi, avu we ece le, "Zane da ama a tarasa Mawun ma Vuma?"

¹⁴ Avu a usu, "Ozo o ro a damma, avu Yahaya za vu Urumbusu da, ozo o ro gba a damma avu Iliya da, ozo o ro waru a damma avu Irimiya† da, ko gba shi vuma ta atsuma a amasula a da."

¹⁵ Reve we ece le, "Adu gba, zane da yaa tarasa mu?"

¹⁶ Reve Simo za na a tsu de Bituru usu, "Avu da Zamawawa,† Mawun ma Asula za na tsu ca wuma."

¹⁷ Reve Yesu usu, "Avu za va aba'un da, Bituru mawun ma Yahaya,*† adama a na ko vuma roco wu ili i nda shi. Dada va na ri zuva da roco nuwu ko zane da n ri. ¹⁸ Adama o ndolo n ta de wu Bituru, za na urevu wa yi u da 'Aatali.' Waru a aatali a nda a da maa suwa aa'isa a aza e Itoni† a va, agba ucira wu ukwa waa la'a ucira wa yi shi. ¹⁹ N ta ca wu mkpatu'utsu n tsugono tsa zuva. Ili i na biti vu kpatu'wai pa o uvadi shi, Asula fo waa usu u kpatu'wa le shi. Waru ili i na vu kpatu'wai pa o uvadi u nda, ele fo Asula a ta kpatu'wa le." ²⁰ Reve Yesu rono ojoro a yi atsuvu she a damma nanza a na ayi dāda Zamawawa'a wan.

Yesu yuwan ta adanshi o ukwa wa yi

(Mak. 8:31-9:1; Luk. 9:22-27)

²¹ Diga a mantsa'a a 'yawa, reve Yesu teme a dansaa ojoro a yi ili i na yaa cina yi. Avu u damma, "Na n ciga na n 'yuwan n 'yawa Urishelima ubata u na azagbain e ida, nan ganu a gbagbain na munlu n Wila n ri. A ta ca mu atsumalima lon. A to una mu, agba na a yuwan rana ta'atsu, Asula a ta 'yasan mu."

²² Reve Bituru de yi a tyo a nge'en, avu u damma yi u lyawa a dansa ne. U damma, "Asula aa lyawa ili i ndolo i fara na avu shi, Zagbain!"

²³ Reve Yesu† vadala ubata wa yi reve u damma yi, "Male, vu buwa mu ure! Vu ta gesheshe ili i na Asula a zuwaa numu n yuwan, adama a na majiyan ma wu za vuma da, agba u ri ununa Asula aa yuwusan shi."

²⁴ Reve u damma ojoro a yi, "Za na suru cigai u kuru mu, she nu u 'yuwan aciyayi suru suru. Nu u ciga u 'yuwan u tara akpata a atsumalima a yi reve u kuru mu. ²⁵ Adama a na za na cigai u wawa wuma wa yi, u ta lamba yi, amma za na lambai wuma wa yi adama a va, u ta tsura yi. ²⁶ Nye i da vuma aa muna nu u tsura uvadi u nda suru, reve u lamba wuma wa yi? Vuma aa gura tsupa†

* 16:17 Aala a Yahaya ayi da Yunana na Tsuyahuda.

adama u tsurisa wuma wa yi shi, ko ke'en. ²⁷ Adama a na amu, Mawun ma Vuma, n ta tawa na tsugbain tsa Dada va obolo na nlingata ma yi, avu n ge'eto ama suru ununa a yuwain ili biti. ²⁸ Amayun a da maa dansaa du, ozo o ro atsuma a du a na i ri pa nda mishin gogo, yaa kuwa shi, she na ye ene mu, Mawun ma Vuma, a tawa atsuma o tsugono tsa va."

17

Lipu va Yesu vadalai

(Mak. 9:2-13; Luk. 9:28-36)

¹ Ana a yuwain ayin a tali, reve Yesu dangwa Bituru na Yakubu na mawun ma anawu ma yi Yahaya. Reve a 'yawa a kumba masasan mo uga'an ubata u na a danai goon le. ² Ele a kanla, dada oroci e Yesu a vadalai suru suru. Urewesu wa yi e ikanasa ana urana, atugu a yi waru a kamba u'uri puwu ana ekan. ³ Reve Musa† na Iliya o utushi, reve a uwa adanshi na Yesu.

⁴ Reve Bituru damma yi, "Zagbain, u lobono ta a na tsu ri pa! Lyawa tsu yuwan ogodo a ta'atsu pa, za ta za va wu, za ta za va Musa, za ta za va Iliya."

⁵ Ayi ubuwu a adanshi, reve eleshe e ekan a tawa u pupala le. Avu u dyo wu uta pe e eleshe'e u damma, "Ayi nda Mawun ma va da, za na n cigai, n ta uwwusa uyo'o wa yi lon. Yu uwwa yi!"

⁶ Ana ojoro'o a uwwai u dyo'o, reve a uwwa wovon lon hali a riya makpaba. ⁷ Dada Yesu rawai reve u ju'wan le. Avu u damma, "'Yoyin, she yu uwwa wovon wan!" ⁸ Dada a 'yasan aci a kalyuwai, agba e ene za ro shi, she Yesu.

⁹ Ele a macipaa a masasa'an, reve u damma le, "She i damma nanza ili i na ye enei wan, she na a 'yasan mu, amu Mawun ma Vuma atsuma a akwakwa."

¹⁰ Reve ojoro'o e ece yi, "O unu wu nye munlu n Wilu n dammai a na

Iliya da a fara tawa kafu Zamawawa tawa?"

¹¹ Reve u damma le, "Amayun a da Iliya ta tawa u fofo ili biti. ¹² Agba amayun, Iliya tawa ta de. Agba ama e reve a na ayi da shi, reve a yuwaan yi ununa a cigai. Aa jima shi, ne da fo aa zuwa Mawun ma Vuma mo sowo atsumalima." ¹³ Dada ojoro'o e revei u ta yuwusaan le adanshi a Yahaya za vu Urumbusu.

Yesu kambatoi ulobo wo otoni a lima gbaga

(Mak. 9:14-29; Luk. 9:37-43a)

¹⁴ Ana Yesu no ojoro a yi a cipai zuva masasa'an, obolo a ama a abunda a shi ta lo a pura le. Avu vuma ro tawa u kingyo a makakan ma yi. ¹⁵ Reve u damma, "Zagbain, ve ene iliyali i mawun ma va! U ta na tsuda'un tsu ucira, hali u tsu riya ta a akina ko a mini kuci. ¹⁶ N tawa ta na ayi ubata wo ojoro a wu, agba ko vuma ta gura kambato yi gbaga shi."

¹⁷ Reve Yesu usu, "Adu ama o okolo o ugbamu, aza o ulambu wu ucawu wo okolo. Hali mantsa ma ne ma da maa dana na adu? Waru hali mantsa ma ne ma da maa gura danu na adu na ankuri? Tawai nu ulobo'o pa nda!" ¹⁸ Reve u bara otoni a lima a na a ri pe o ulobo'o, avu otoni a lima'a o uta. Diga a mantsa mo ndolo, reve u kamba gbaga suru suru.

¹⁹ Ana alanga a jimai, ayi a nde'en, reve ojoro a yi a tawa ubata wa yi avu e ece yi, "Adama a nye tsu kudai o utaa otoni a lima'a?"

²⁰ Reve u usu le, "Adama a na i ri nu ucawu wo okolo wa'a da. Amayun a da maa dansaa du, ni i ri nu ucawu wo okolo ke'en cine i revei cu'un vu su'wan'uri, i ta damma masasan ma nda, 'Lyawa ubata u nda a tyo ndede,' avu gba u lyawa. I ta gura yuwan ili suru."*

Yesu yuwisain adanshi o ukwa wa

yi

(Mak. 9:30-32; Luk. 9:43b-45)

* 17:20 Akuci a aatagada a nda a dashi ta uguzu wu 21: "Amma avasa na akuli a da goon aa gura cu'un vi ili i nda, ili yi lo i na i la'ai ne shi."

²² Urana u ro cina a kamba Galili, avu Yesu damma le, “Za ro ta wina Mawun ma Vuma. ²³ A to una yi, agba na a yuwan ayin a ta'atsu a ta 'yasan yi.” Reve atsuma a langa ojoro'o lon.

Yesu yuwain adanshi a atsupu o utafa

²⁴ Ana Yesu no ojoro a yi a rawai Kafarnahum, reve aza o ushishi wu utafa wa Aa'isamapada e ece Bituru, “Manlu ma du ma tsu tsupa utafa† wa Aa'isamapada shi?”

²⁵ Avu Bituru usu, “U tsu tsupa ta.”

Reve Bituru uwa o u'wa'a, avu kafu u yuwan adanshi, dada Yesu ece niyi, “Ngono n tsu zuwaa ta ama e le utafa, ko omocin?”

²⁶ Reve u usu, “Omocin a da a tsu zuwaa utafa.”

Avu Yesu usu, “To, wo o'wo ta ama e le aa tsupa shi. ²⁷ Amma woo lobono tsu 'yasan okolo a ama shi. Adama o ndolo, 'yawai mavusa a mala. Magula ma na i fara remei, i kpatu'wa unā wā yi, i ta tsura ikebe† i azurufa† i na i rawai atsupu o utafa wa Aa'isamapada za va na za du. I tara i tsupa le utafa u tsu.”

18

Za na la'ai tsugbain o tsugono tsa zuva

(Mak. 9:33-37; Luk. 9:46-48)

¹ A mantsa'a, reve ojoro e Yesu a tawa ubata wa yi, reve e ece yi, “Zane da oo o'wo zagbain suru suru atsuma o tsugono tsa zuva?”

² Dada Yesu deyi mawun mo ro, reve wi isawaton yi a makakan me le. ³ Avu u damma, “Amayun a da maa dansaa du, ni i ciga i 'yuwan yoo o'wo ununa muwun n keke'en n ri. Na ne da shi, yaa uwa o tsugono tsa zuva shi. ⁴ Adama o ndolo za na tarai aciyayi ili i ro shi, ana mawun me ke'en ma nda, ayi da za na la'ai tsugbain o tsugono tsa zuva.

† **17:24** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “utafa wa Aa'isamapada drakma re.” Kalyuwa Ucuɗuwu wi “Ikebe.” † **17:27** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “ikebe yi irumu i drakma i nashi.” Kalyuwa Ucuɗuwu wi “Ikebe.” * **18:10** Akuci a aatagada a nda a ta na ayi nda, “Amma amu, Mawun ma Vuma, n tawa ta adama n wawa aza a na a puwayin.”

⁵ “Waru za na ushiyi mawun me ke'en ma nda a aala a va, amu da u ushiyi.”

Malyungwa ma na ma tsu tawa nu unusu

(Mak. 9:42-48; Luk. 17:1-2)

⁶ Avu Yesu lyuwa elime u damma, “Woo yo'ono aza a na aa zuwa ko vuma ta atsuma a aza a na oo tono mu yuwan unusu shi. U ta la'aa le a nlaa le aatali a yira a yinlu a vari le atsuma a mala upasu u na u la'ai aru'un!

⁷ “Woo yo'ono ama shi, adama e ili i na yaa zuwusa ama mariya o unusu. A ri ni ili i na aa yuwan shi, ili i ndolo i ta fara, agba woo yo'ono aza a na a tawai ne ele shi! ⁸ Nu ukere wa wu ko anana a wu aa zuwusa wu mayan mo unusu, vu kodo yi vu vari yi. U ta la'aa wu vu lamba upasu u lipu u ro wa wu, reve vo o'wo na wuma u na va kuwa shi a na va dana ne ekere e re na ana e re avu a vari wu a akina a na a ri n kima shi. ⁹ Na lyusu va wu aa zuwusa wu mayan mo unusu, vu fodo yi vu vari yi. U la'aa wu ta vu dana na lyusu ta goon avu vu dana wuma, a na va dana ne esu e re reve a vari wu a akina a na a ri kima shi.”

Iroci yi kyon na puwayin

(Luk. 15:3-7)

¹⁰ Avu waru Yesu damma, “I yuwan ugbozu. She i tara aza e keke'en a nda ili ye pere wan. N ta dansaa du, a ta na nlingata zuva n na n ri obolo na Dada va zuva.*

¹² “Na za va aguɓa ri ni ikyon ukpaku, reve za ta uta reve u puwan, nye i da waa yuwan? U ta lyawa kupakucci na kucci na buwai a alyuna a nge'en m masasan, reve u 'yawai izami yi kyon ta na puwayi'in. ¹³ Nu u tsura yi, amayun a da maa dansaa du, u ta la'a yuwan mazanga a aci a za ta o ndolo, a na waa yuwan a aci a kupakucci na kucci na buwai. ¹⁴ Ne da u ri ya Dada du za na ri zuva. U ciga

ko za t̄a at̄suma ā aza e keke'en a nda u puwan shi, suru suru.”

*Na za ro nusaan wu
(Luk. 17:3)*

¹⁵ Reve Yesu lyuwa elime u damma, “Nna za va wu yuwaan wu unusu, 'yawa ya'a yi, avu vu roco yi unusu wa yi. Agba vu yuwan yi usokowu, avu na ayi goon. Na vuma'a wu uwwa wu, vu lyuwa ta aci a za va wu waru vu kambato ta za va wu. ¹⁶ Nu u 'yuwan gba a uwwa wu, vu tara vuma ta, ko ama e re i 'yawa obolo. Vu yuwan ne adama a na Adanshi a Asula a damma ta adanshi o unawa ama e re ko ama a ta'atsu a aci a za ro u la'a ta ume. ♦ ¹⁷ Nu u 'yuwan a uwwa le fo, vu damma aza e Itoni. Nu u 'yuwan waru a uwwa aza e Itoni, to, vu yuwan na ayi ununa vaa yuwan na za na revei Asula shi, ko ana manlu mo u'ushishi mo utafa.”

Manla na mabada

¹⁸ Avu waru Yesu damma, “Amayun a da maa dansaa du, Ili i na suru yi nla pa o uvadi u nda, Asula za na ri zuva ta a nla yi fo. Agba ili i na suru i badai, u ta bada yi fo.

¹⁹ “Waru, n ta dansaa du, na ama e re atsuma a du a yuwan asala e ili i na a cigai, reve a vasa adama a yi, Dada va za na ri zuva ta yuwaan du ayi. ²⁰ Adama a na ubata u na ama e re ko ama a ta'atsu o bolotoi a aala a va, n ta lo obolo ne ele.”

Iroci ya aagbashi a na a 'yuwain a yuwan gafura

²¹ Reve Bituru tawa ya Yesu we ece, “Zagbain, na za va aa nususaan mu, hali uyan u da maa yuwaan yi gafura? Toto ucindere?”

²² Avu u usu, “O'o, toto ucindere shi, amma kupocindere toto ucindere.

²³ “Nda cine tsugono tsa zuva tsa ri: A yuwan ta mogono mo ro za na cigai u ushi ikebe i na woo tono agbashi

a yi. ²⁴ Ayi atsuma o u'ushishi, reve a tawa na vuma ro za na woo tono ikebe i gbain i azurufa ukpakukupa kupa (10,000).† ²⁵ Aagbashi'i gba u shi ni ikebe i na waa gura tsupa yi shi. Dada mogono'o u zuwai a wina vuma'a ni ili i na u ri na ayi suru, hali na ka va yi na muwun ma yi. Reve a tara ikebe'e a tsupa mogono'o utan u na woo tono aagbashi'i.

²⁶ “Amma avu aagbashi'i u kingyo, reve u pati u damma, ‘Vu yuwan ankuri na amu, n ta tsupa ili i na n kopoi suru.’ ²⁷ Reve mogono'o we ene yi iliyali lon, reve u lyawa yi, avu u damma yi she u tsupa ikebe'e waru wan.

²⁸ “Aagbashi'i a motaa, avu u ga'an na aagbashi o ro za na woo tono ikebe i ke'en i azurufa‡ ukpaku. Dada u gaga niyi oogorovili. Reve u uwa a cukuɗusa yi nu u dansai, ‘Vu tsupa mu utan u va!’

²⁹ “Reve aagbashi'i u kingyo, reve u pati yi u damma, ‘Yuwan ankuri na amu, n ta tsupa wu ili i na voo tono mu suru.’

³⁰ “Agba avu aagbashi o ufaru'u u 'yuwan e ene iliyali ya yi. Reve u zuwa a baru yi o u'wa wa ali, hali she nu u tsupa ili i na oo tono yi. ³¹ Ana akapi a agbashi e enei ili i na u yuwain, reve a uwwa upan lon. Dada a 'yawai ubata u mogono'o, reve a damma yi ili i na i yuwain suru.

³² “Dada mogono'o u deyi aagbashi'i reve u damma, ‘Avu aagbashi a vama! Ana vu pati numu, n lyawaa wu ta uta'an, reve n damma she vu tsupa ili wan. ³³ Vu shi ta fo ee ene iliyali ya aagbashi o ndolo ununa me ene nuwu iliyali.’ ³⁴ Reve mogono ma uwwa upan lon, avu u zuwa a zuwa yi o u'wa wa ali, u sowo atsumalima hali u tsupa ili i na oo tono yi suru.

³⁵ “Ne da Dada va za na ri zuva aa yuwan na adu nni i 'yuwan a yuwaan aza a du gafura o okolo a du.”

♦ 18:16 U.W.I. 19:15. † 18:24 Ikebe yi rumu i azurufa i gbain ayi da a tsu de “talen” na Tseheleni, unata u da talen ta ri ni ikebe i na aa tsupa za zamalinga atsuma a a'wan gendu. Talen ukpakukupa kupa (10,000) la'a ta ikebe ya atsupu yi za zamalinga vu rana ukpakukupa udoɗonuwu kupoton (50,000,000). ‡ 18:28 Ikebe yi rumu i azurufa i da atsu de “dinari,” atsupu o urana u ta wu za zamalinga.

19

Uritosu adama a wukasu u lolo (Mak. 10:1-12)

¹ Ana Yesu kotoi adanshi o ndolo, reve u lyawa Galili avu u kara a tyo e ida ya Yahuda upasalai wu Udolu wa Urdu. ² Reve obolo a ama o toni yi, avu u kambato aza o ubanakun gbaga.

³ Avu Afarishi o ro a ciga a lyungwa yi na yeci, reve a damma, “Wila u tsu u lyawa ta vuma kakasa na ka va yi ko adama e ili i ro i na we enei suru?”

⁴ Reve Yesu usu, “Koto i denuna atsuma a Adanshi a Asula shi? A dana ta ana Asula a yuwain uvadi, U yuwan le ta vali na ka. ⁵ Ayi da i zuwai vali aa lyawa dada va yi na mma va yi reve e remulei na ka va yi, avu ele ra o o'wo ili i ta.” ⁶ Ana wo o'woi a buwa ili i re shi, agba ili i ta, adama o ndolo ili i na Asula o boloi she nanza kakasa wan.”

⁷ Avu Afarishi e ece yi, “To, adama a nye i da Musa lyawai vuma ca ka va yi aatagada a wukasu u lolo reve u gbara yi?”

⁸ Avu Yesu usu, “Musa lyawa du ta i kakasa na amaci a du, adama a na i 'yuwain a kuru ili i na Asula a dammai, amma de o ufaru ne da u shi shi. ⁹ Waru lyawa n damma du nda, za na suru lyawai ka va yi reve u yuwisan lolo ro, tsipere tsa da waa yuwusan, shede na ka'a u ri e tsipere na ali o ro.”

¹⁰ Reve ojoro a yi a damma yi, “Na ne da ili'i i ri e ekere a vali na ka va yi, u la'a ta ulobonu she vuma yuwan lolo wan.”

¹¹ Avu Yesu usu, “Vuma suru da aa gura usu uritosu u nda shi, amma she aza a na Asula a cayi. ¹² Ili i na i zuwai ozo o ro aa yuwan lolo shi ayi da, ozo o ro a matsan le ta ali agba a ri gbaga shi. Ozo o ro waru ama a da a kambato nle ne. Ozo o ro waru a 'yuwan ta lolo adama o tsugono tsa zuva. Za na aa gura tara uritosu u nda u tara.”

Yesu ushiyi muwun

(Mak. 10:13-16; Luk. 18:15-17)

¹³ Reve ama o ro a tawaa Yesu na muwun n le, adama u ju'wan le u yuwaan le avasa. Avu ojoro a yi a putsaa aza a na a tawusaa na muwu'un, a lyawa a damatosun yi.

¹⁴ Reve gba Yesu damma le, “Lyawai muwun n keke'en n tawa ya'a va, she i putsaa le wan. Icu'un ya ama a na a ri tsa muwun n nda, tsugono tsa zuva za le da.” ¹⁵ Ana Yesu ju'wain muwu'un, reve u zuwaa le aba'un dada u kara.

Za vu utsuru

(Mak. 10:17-31; Luk. 18:18-30)

¹⁶ Ana a yuwain ne, reve vuma ro tawa ya Yesu reve we ece yi, “Manlu, ili ya abula i ne i da maa yuwan tsara n tsura wuma u na woo koto shi?”

¹⁷ Reve Yesu damma yi, “Adama a nye vee eceshe mu ili ya abula? Asula da goon za va abula. Na vu ciga vu tsura wuma u babu ukotu, ciga 'yuwan vu kuru Wila wa yi.”

¹⁸ Avu vuma'a we ece, “Wila u ne u da?”

Reve Yesu usu, “She vu una za nu ucigu wa wu wan. She vu yuwan tsipere wan. She vu yuwan wivu wan. She vu yuwan epen a aci o ozo ro wan. ¹⁹ Vu ca aabara na makuci ma wu tsugbain. Vu ciga ozo o ro ununa vu cigai aciyawu.”

²⁰ Reve vuma'a* u usu, “Ele nda suru n yuwan le ta de. Nye i buwai na maa yuwan waru?”

²¹ Avu Yesu usu, “Na vu ciga vu shiwan vuma, 'yawa vu wina ili i na vu ri na ayi suru, reve vu ne'eshen alambi ikebe'e, vu ta tsura uzuwa zuva. Reve vu tawa vu kuru mu.”

²² Ana vuma'a wu uwwai ne reve atsuma a langa yi, adama a na u ta nu utsuru lon. Reve u kara ili ya yi.

²³ Dada Yesu dammai ojoro a yi, “Amayun a da maa dansaa du, ili yu usan i da za vu utsuru uwa o tsugono tsa zuva. ²⁴ Amayun n ta dansaa du, u ta la'a babu usan aarakumi a pusulai

◇ 19:5 Ufr. 1:27; Ufr. 2:24; Ufr. 5:2. ◇ 19:19 Mta. 20. * 19:20 Vuma'a u rawa ta na waa yuwan lolo, agba koto u yuwan lolo shi.

nā vunu vu bele, a na za vu utsuru aa uwa o tsugono tsā Asulā.”

²⁵ Ana ojoro a yi a uwwai ne, reve a uwa asalama lon, reve e ece, “To, zane gba aa la'a?”

²⁶ Avu Yesu kalyuwa le u damma, “E ekere a vadilima ili'i i ri n yuwan shi, amma ubata wa Asulā ili biti u ta gura yuwan.”

²⁷ Dada Bituru damma niyi, “Atsu da nda tsu lyawai ili suru, reve tsu kuru wu. Nye da gba tsaa tsura adama o ndolo?”

²⁸ Reve Yesu damma le, “Amayun a da maa dansaa du, a mantse ma na amu Mawun ma Vuma, ma da danu o ootogu o tsugbain a mantse ma na ma da ta wa, adu aza a na oo tonon mu i ta danu o otogu kupa ne ejere, waru i ta ge'eto gundo kupa ne ejere va Isra'ila. ²⁹ Aza a na a lyawai ili suru suru adama a va, a lyawai 'wa le ko aduma e le, a ta tsura atsupu. Ne da waru na a lyawa aza e le ali ne esheli, ko a lyawa nan dada na nan mma le, ko gba a lyawa muwun, a ta tsura atsupu hali a tyo toto ukpaku, waru a ta tsura wuma u na woo koto shi. ³⁰ Agba na abunda aza a na a ri elime gogo a ta kamba acapa, waru aza a na a ri acapa gogo a ta tyo elime.”

20

Iroci ya aza a zamalinga

¹ Ana Yesu uwai o rocosu ama ununa tsugono tsa zuva tsaa dana, avu u damma, “A yuwan ta vuma ro za na danai nu uduma wa inabi. Urana u ro, reve wu uta na wasasa adama u zami aza a zamalinga adama a lingaa yi uduma wa yi. ² Avu u damma u ta tsupa le ununa a tsu tsupa ikebe i azurufa yu ulivu irumu i ta ta. Reve u tara le a tyo o uduma'a a linga yi.

³ “Ana alanzu a gaduwai, ayi o utulai e eden reve u cina ozo o ro lo a mishin me pere. ⁴ Reve u banu le fo a tyo o uduma wa yi, avu u damma le u ta tsupa le ili i na i lobonoi nu urana u riya. ⁵ Avu a kara e reme ulinga o uduma'a.

“Nu urana a aci na rumu ta'atsu vu urana reve u yuwisan ne. ⁶ Waru ana

u buwai rumu ta na aa lyawa ulinga, reve wu utisa a lyuci, avu waru u cina ama o ro mishin lo. Reve we ece le, ‘Adama a nye yaa yuwusan ulinga ana'an shi?’

⁷ “Reve a usu, ‘Adama a na ko za tara tsu shi!’

“Avu u damma le, ‘To, 'yawai i linga o uduma u va.’

⁸ “Ana urana u kotoi, reve za vu uduma'a u de za ve elime u damma yi, ‘De aza a zamalinga'a vu tsupa le. Vu teme na aza a na n tarai nu ukosu, reve vu koso na aza a na n fara tarai.’

⁹ “Reve aza a na o koso tarai a yuwan ulinga wu rumu ta goon a tawa a ushi atsupu e le, za suru ushi ta rumu ta azurufa. ¹⁰ Ana aza a na e teme ulinga ili yu usana a tawai tsara a ushi atsupu e le, a ta dansa a ta ushi ili i na i la'ai aza a aza e le. Avu wo o'wo ele fo irumu i ta ta i azurufa i da a tsupa nle. ¹¹ Ana a ushiyi ikebe i le, reve a 'yawa na adanshawuya ubata wu za vu uduma'a. ¹² Reve a damma, ‘Aza a na a tarai na acapa rumu ta da goon a lingai. Avu vu tsupa le unata na atsu. Atsu gba tsu linga ta atsuma o usuduwu wu urana hali a tyo ulivu!’

¹³ “Reve za vu uduma'a u usu za ta atsuma e le, ‘I'utsa i va, m paala wu shi. N tsupa wu ta ili i na tsu yuwain adanshi. ¹⁴ Tara ikebe ya wu vu kara! N tara ta n tsupa za na a tarai o ukosu unata na avu. ¹⁵ N ta gura yuwan ununa n cigai ni ikebe i va. Vu ta a tsushu'un o unu u na n yuwayin ama a ndede isa'ani?’ ”

¹⁶ Dada Yesu tsu damma, “Ne da u ri. Za ve elime gogo u ta kamba acapa, waru za va acapa ta kamba elime.”

Yesu yuwisan ta adanshi o ukwa wa yi wa ta'atsu

(Mak. 10:32-34; Luk. 18:31-34)

¹⁷ Yesu atsuma a mmalu a tyo Urishelima, reve u de ojoro a yi kupa ne ejere a nge'en avu u damma le, ¹⁸ “Na tsu rawa Urishelima a ta wina Mawun ma Vuma e ekere a nan ganu a gbagbain na munlu n Wila. A ta yuwaan yi uge'etosu u na oo una yi.

19 Reve a zuwa yi e ekere a Atakpaci aza a na aa yuwaan yi ulamu, a fufaba yi, reve a vara yi a akpata. Agba o urana wa ta'atsu Asula a ta 'yasan yi atsuma a akwakwa.”

Ipai yi ka ro o unā u muwun mā yi (Mak. 10:35-45)

20 Avu ka va Zabadi rawa no olobo a yi e re, Yakubu na Yahaya. Reve u kingyo u uwa ipati ya Yesu yuwaan yi ili i ro.

21 Avu Yesu ece, “Nye i da vu cigai?”

Avu u damma, “A mantsa ma na vu danuyi o tsugono tsa wu, vu ta lyawa muwun n va n nda a danu ubata u tsugbain zuzu na avu, za ta o ukere usa'ani za ta waru o ukere ugula wa wu?”

22 Avu Yesu damma, “I reve ili i na yaa patishi shi. I ta gura sowo mokoto ma atsumalima ma na maa zama n sowo?”

Reve olobo'o a usu, “Ee, tsu ta gura.”

23 Reve Yesu usu, “Amayun a da i to sowo atsumalima'a! Agba maa gura dangwa za na aa danu o usa'ani ko o ugula u va shi. Ele bata ndolo ubata wa aza a na Dada va foboyi da.”

24 Ana akapi o ojoro kupa a uwwai ne, reve a uwa upan na muwun ma anawu n re'e. 25 Avu Yesu de aza a na oo tonoyi suru reve u damma, “I reve ta aza o tsugono tsa Atakpaci a ciga ta o roco tsugbain tse le e ekere a ama. Waru aza a tsugbain tse le a tsu ciga ta o roco a na a ri nu ucira. 26 Agba e ekere a du, she wo o'wo ne wan. Za na biti cigai wo o'wo zagbain atsuma a du, she nu u kambā aagbashi a akapi a na a buwai. 27 Waru za na cigai wo o'wo za ve elime, she nu u yuwan ulinga u tsugbashi a tyo a akapi suru. 28 Adama a na ko amu, Mawun ma Vuma n tawa tsara a yuwaan mu tsugbashi shi, amma n yuwaan ama, waru n ca aciyava adama a wawa ama na abunda atsuma a nusu le.”

Yesu kambato ta nrumba n re gbaga

(Mak. 10:46-52; Luk. 18:35-43)

◇ 21:5 Zak. 9:9.

29 Yesu no ojoro a yi a lyawa ta Jeriko, reve obolo a ama a abunda a kuru yi. 30 Nrumba n re n dana ta lo nden a nge'en mu ure. Ana a uwwai Yesu da ri lo a kara, dada a uwai yisaali adansa, “Zagbain, Mawun ma Dawuda! Kalyuwa iliyali i tsu!”

31 Reve obolo a ama'a a bara le a baru na le, avu gba a dashi 'yasan udyo lon, “Zagbain, Mawun ma Dawuda! Kalyuwa iliyali i tsu!”

32 Ana Yesu uwai nle, reve wi isawan we ece, “Nye i cigai n yuwaan du?”

33 Dada a usuyi, “Zagbain, tsu ciga ta tse ene!”

34 Avu Yesu ene iliyali i le, reve u ju'wan esu e le. Dada esu e le a kpatu'ushi, reve e ene ure, dada a kuru niyi.

21

Yesu uwai Urishelima (Mak. 11:1-11; Luk. 19:28-40; Yah. 12:12-19)

1 Yesu no ojoro a yi a marawaa zuzu na Urishelima, reve a rawa a lyuci va Batafaji zuzu na Masasan ma Zetun.† Avu u lyungu ojoro e re elime a yi. 2 Avu u damma le, “Yawai a malyuci ma na ma ri elime. Nni i rawa, i te eneshi molloli na mma va yi ugutsuwu. I bada le, reve i tawaa mu ne ele. 3 Na za ro ece du, adama a nye yaa bada le, i damma, ‘Zagbain ciga le ta!’ U ta lyawaa du nloli'i babu addama o ro.”

4 Ili i nda i fara ta adama o shiton ili i na Zakariya vumavasula dammai:

5 “Damma aza a Urishelima:

‘Mogono ma du moo ta lo a tawa!

U tara aciyayi ili i ro shi, reve u kumba mololi.

U ta lo a tawa ukumbu o molloli.’ ” ◇

6 Reve ojoro'o a kara a yuwan ili i na Yesu damma nle a yuwan. 7 Avu a tawaa na mololi na molloli'i, reve ojoro'o fo o polo de o nloli'i itana i le. Reve Yesu kumba. 8 Ama na abunda o poluso ta amuna e le o ure. Ozo o ro gba shi a kudusa avu'un no o poluso nle o ure. 9 Avu ozo o ro a uwa elime

e Yesu, ozo o ro gba shi a danā oo tonoyi acaṗa. Reve a saalasa,

“Husana! † Ica a tyo a Mawun ma Dawuda!”

“Asula a zuwaa za na aa tawa atsuma a ala a Asulazuva aba'un!”

“Ica a tyo e ekere a Asula!”

¹⁰ Ana Yesu uwai atsuma a Urishe-lima, † lyuci'i maḅula u shiwan ta na agidi'ya. Hali ama e ece, “Vuma ne da gba nda'a?”

¹¹ Reve obolo ama'a a usu, “Vuma nda ayi daḁa Yesu, vumavasula diga a lyuci va Nazara va Galili.”

Yesu gbarai aza a wina atsuma a Aa'isamapada

(Mak. 11:15-19; Luk. 19:45-48; Yah. 2:13-22)

¹² Avu Yesu uwa atsuma a Aa'isamapada, † reve u lo aza a na a danai a atsulu na a wini atsuma a Aa'isamapada'a. Reve waru wu kebe apada a na a danai a kita'usa de ikebe icu'un icu'un, reve fo u kekebe ili yu ubata u na a danai a winisa nrukuku.

¹³ Reve u damma le, “Adanshi a Asula a damma ta, ‘E te de u'wa u va ubata u mayan ma avasa.’ Amma, adu da nda i kambato niyi upa'atan we evu.”

¹⁴ Avu nrumba na akutsuma a tawusa ubata wa Yesu atsuma a Aa'isamapada, reve u kambatosu le gbaga. ¹⁵ Ana nan ganu a gbagbain na munlu n Wila me ene niyi a yuwusan ili ya asalama, reve waru e ene muwun a cuwusa yi atsuma a Aa'isamapada'a, waru a ta dansa, “Husana! † Ica a tyo a Mawun ma Dawuda.” Reve ili i ndolo suru i zuwan ganu a gbagbai'in na munlu n Wila'a a uwwa upan lon.

¹⁶ Avu e ece Yesu, “Vu ta uwwusa ili i na muwun n nda maa dansa?”

Reve u usu le, “Ee, koto i denuna atsuma a Adanshi a Asula shi?”

“Avu Asula vu rito ta muwun na nreḁu a canaa wu ishpa yi ica.”

” ◊

¹⁷ Reve Yesu lyawa le, avu u kara o uta atsuma a lyuci'i a tyo Batanya, de da wa asai.

Yesu yuwayin udanga wu ubiri una
(Mak. 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Na wasasa, Yesu a makamba atsuma a lyuci'i, reve ambulu a guza yi. ¹⁹ Avu we ene ubiri a nge'en mu ure, reve u kara a 'yawa e ikyun ya yi, agba u tsura de umatsun wa yi shi, she avu'un. Adama o ndolo reve u damma udanga'a, “Vaa dashi matsan shi!” Babu usan reve udanga'a u 'yewushi.

²⁰ Ana ojoro a yi e enei ili i na i farai, a yuwan ta asalama lon. Reve e ece, “Cine ubiri u nda u 'yewushi gogogo?”

²¹ Avu u usu le, “Amayun a da maa dansaa du, nni i ri nu ucawu wo okolo agba okolo a du a kuda shi, i ta gura yuwan ili i na n yuwain nu udanga u nda, hali u la'a. I ta gura damma masasan ma nda, ‘Kara, vu riyā a mala!’ Nni i ri nu ucawu wo okolo, ili i ndolo i ta fara. ²² Ili i na i patiyi suru atsuma a avasa, nni i ri nu ucawu wo okolo, i ta tsura.”

Azagbain a wasain ucira wa Yesu
(Mak. 11:27-33; Luk. 20:1-8)

²³ Ana Yesu kambai atsuma a Aa'isamapada'a, reve u reme uritosu. Avu nan ganu a gbagbain na azagbain a tawa ubata wa yi, reve e ece yi, “Nu ucira u ne vaa yuwusan cu'un vu ulinga u nda? Zane da ca nuwu cu'un vu ucira u nda?”

²⁴ Reve u usu le, “Amu fo n ta na yeci i ta i na maa yuwan du. Nni i usu mu, amu waru n ta damma du ubata u na n tsurai ucira u na maa yuwusan linga nda. ²⁵ Zane cayi Yahaya ucira u yuwan urumbusu? Asula a na a ri zuva da, ko vadilima?”

Reve a kara a ndammulai vani le. “Nna tsu damma, ‘Diga zuva da,’ u te ece tsu, nye i zuwai tsu ushi niyi shi. ²⁶ Agba waru n tsu damma, ‘Diga ubata u vuma u da,’ tsu ta uwwusa wovon wi ili i na ama aa yuwan na atsu, adama a na ama suru a usu ta a na Yahaya vumavasula da.”

²⁷ Adama o ndolo reve a usu yi, “Tsu reve shi.”

Reve u usu le, “Maa damma ðu fo za na ca numu ucira u na maa yuwan ili i na maa yuwusan shi.”

Iroci i muwun n re

²⁸ Reve Yesu damma waru nan ganu a gbagbain na azagbain, “N ta damma ðu iroci i vuma ro na ðanai na muwun n re. Avu i damma mu ili i na i jiyain. Urana u ro, reve dada'a u 'yawa ubata a zakpara avu u damma, ‘Yawa vu yuwan ulinga o uduma wa inabi ana'an!’

²⁹ “Avu mawu'un u usu, ‘Maa yawa shi!’ Amma a tyo ðe, reve u vadala majiyan ma yi, reve u 'yawa.

³⁰ “Reve waru dada'a u 'yawa ubata wu zawa'a avu u damma, ‘Yawa vu yuwan ulinga o uduma u va ana'an!’ Reve zawa'a'a u usu, ‘Ee, dada, n ta 'yawa n yuwan ulinga'a!’ Agba u 'yawa shi.

³¹ “Zane ða atsuma a muwun n nda u yuwayin dada'a tsutoni?”

Reve a usu, “Mawun mo ufaru.”

Avu u damma le, “N ta dansaa ðu amayun, aza o u'ushishi wu utafa na ashakala a ta uwa o tsugono tsa Asula kafu adu. ³² Yahaya za vu Urumbusu tawa ta u roco ðu ure u mejege u na yaa ðanu. Agba i usu yi shi, reve gba aza o u'ushishi wu utafa na ashakala a usu yi. Ko na ye enei ili i nda, i 'yuwan ta a vadala i lyawa akuci e re ðu, reve i 'yuwan a usu yi.”

Iroci ya aza a zamalinga a wuya (Mak. 12:1-12; Luk. 20:9-19)

³³ Reve Yesu damma waru nan ganu a gbagbain na azagbain, “Poloi atsuvu a ðu yu uwwa iroci i nda: A yuwan ta vuma ro na ðanai nu uduma wa inabi. Avu u suwa isula akandarawa yi. Reve u kapa akari, tsara u tsura ubata u na waa ðana o sovuso masayan ma inabi,† avu u suwa atsura adama a za vi ipiri. Reve u ca aza a zamalinga uduma'a tsara a linga yi, avu ayi u kara mmalu. ³⁴ Ana mantsa mo uta'an wu umatsun wa inabi'i ma rawai, avu u lyungu agbashi a yi a 'yawa a ushi akunda e ili i na o bolotoi.

³⁵ “Amma avu aza a zamalinga'a e reme agbashi'i. Reve a lalapa za ta le, avu o una za ro, reve a vuvara za va ta'atsu hali u kuwa. ³⁶ Avu za vu uduma'a u lyunguwisa agbashi a abunda a yi a 'yawa a tawaa yi ni inabi'i. Reve waru aza a zamalinga'a a yuwaan agbashi'i cine a yuwain na agbashi a na u fara lyunguyi. ³⁷ A tyo o ukosu, reve za vu uduma'a u lyungu mawun ma yi a tyo ubata wa aza a zamalinga'a, a majiyan ma yi a ta yuwan tsutoni na ayi.

³⁸ “Amma ana aza a zamalinga'a e enei mawu'un a tawa, avu a dammulai vani le, ‘Mawun ma nda ayi ða woo o'wo na agadu o uduma u nda. Nna tsu una yi, tsu to o'wo nu uduma'a!’ ³⁹ Avu e reme yi, reve a tara yi o utaa yi atsuma o uduma'a nu ucira, reve o una yi.”

⁴⁰ Reve u yuwan yeci, “Nna za vu uduma'a u tawa, nye i zuwai waa yuwan na aza a zamalinga'a?”

⁴¹ Avu a usu, “Babu ili i ro, u to una ama e iwuya o ndolo, reve u ca aza a zamalinga o ro uduma'a, aza a na aa ca yi akunda e ili i na o bolotoi a mantsa ma sa'ani.”

⁴² Avu u damma le, “Koto i ðenuna atsuma a Adanshi a Asula shi? ‘Aatali a na asuwi a 'yuwain, ayi ða wo o'woi ikyun yu ucira atsuma o usaa.

Zagbain ða yuwain ili i nda,

Waru u lobono ta e esu a tsu! †

⁴³ “Adama o ndolo n ta dansaa ðu, a ta usa tsugono tsa Asula e ekere a ðu, reve a ca ama a na aa yuwusan ili i na Asula a cigai o tsugono tsa yi. ⁴⁴ Vuma na riyai zuva va aatali o ndolo suru u ta kukuda, waru za na aatali o ndolo a riyayi, u ta yukuma yi.”*

⁴⁵ Ana nan ganu a gbagbain na Afarishi a uwwai iroci i nda, a gura ta reve a na a aci e le a ða Yesu aa yuwusan adanshi. ⁴⁶ Avu a shi a ciga e reme yi, amma reve a kara a uwwusa wovon wa ama, adama a na ama a ca ta okolo a na Yesu vumavasula ða.

† 21:42 Ica 118:22-23. * 21:44 Akuci a atagada va aatagada a nda a ri nu uguzu wa 44 shi.

22

Iroci ya abuki a gbain o lolo (Luk. 14:15-24)

¹ Yesu yuwisan ta iroci tsara u rito ama. Dada u dammai, ² “Apa cine tsugono tsa zuva tsa ri: A yuwan ta mogono mo ro za na foboi abajini a abuki o lolo adama a mawun ma yi. ³ Mogono'o u banu ta ama o ro a tawa abuki'i. Ana urana wa abuki'i u rawai, awu u lyungu agbashi a yi tsara e de ama'a, reve a 'yuwan a tawa.

⁴ “Reve u lyunguwisa agbashi o ro, adansa, ‘Dammai aza a na m banuyi a na o koto ta ifobi ya abuki. M pada ta inan i va i na i la'ai ulobonu, awu n fobo inama. O fobo ta de ili suru. Tawai ubata wa abuki o lolo.’

⁵ “Ama aza a na a banuyi'i a zuwa atsuvu e le shi. Ozo o ro e le a kara ta a tyo a aduma e le, ozo o ro gba a 'yawa ta alya e eden. ⁶ Ozo o ro gba shi e reme ta agbashi'i, awu a gagala le, hali o una le. ⁷ Ana mogono'o wu uwwai ne, u yuwan ta upan lon. Dada u lyunguyi asoja a yi o una aza a na o unai agbashi'i, awu a kulato lyuci gbain le.

⁸ “Dada u dammai agbashi a yi, ‘O koto ta ifobi ya abuki o lolo. M banu ta ama a nda, agba a ntsaa a tawa shi. ⁹ Adama o ndolo, 'yawai e re lyuci gbain tsara i banu vuma na i tsurai biti u tawa ubata wa abuki a va.’ ¹⁰ Awu a 'yawa e re, awu o boloto ama a na a gura tsurai suru, ama a afula na ama o ulambu wa afula suru. Ne da ubata wa abuki'i u shiwain na ama.

¹¹ “Ana mogono'o u uwai we ene omoci'in, reve we ene pe vuma ni itana i na wu ntsayi u tawaa ubata u lolo shi. ¹² Dada we ece niyi, ‘Awu, nye i zuwai vo otoi itana i na i ri ulobonu shi, reve vu tawa ubata wa abuki?’ Ayi gba moci'in u tsura ili i na waa damma shi.

¹³ “Awu mogono'o u damma agbashi o ro, ‘Nlai ana ne ekere a vuma'a. Reve i vari yi atsuma e

irumbu, ubata u na ama aa shon na a lumi anga adama a atsumalima.’

¹⁴ “Amayun, a banu ta ama na abunda, agba ama ke'en da a dangwai.”

Yeci adama a atsupu o utafa (Mak. 12:13-17; Luk. 20:20-26)

¹⁵ Reve Afarishi† o fobo cine aa yuwan e reme Yesu nu unusu atsuma a adanshi. ¹⁶ Awu a lyunguwa yi ama o ro atsuma o ojoro e le obolo no ozo o ro a na oo tonon Hiridu. Reve a damma, “Manlu tsu reve ta vu ta dansa amayun kuci, waru vu to rocosu ama ure wa Asula mejege. Vu tara ta ama suru unata, ko cine tsa da a ri. ¹⁷ Damma tsu majiyan ma wu, u lobono ta tsu tsupa utafa a tyo ya Kaisa† mogono, ko she tsu tsupa wan?”

¹⁸ Yesu gba u reve ta majiyan me iwuya me le, dada u dammai, “Adu aza e ikpa'a! Nye i zuwai yaa lyungusa mu? ¹⁹ Roco numu ikebe* yi rumu i na yaa tsupusaa utafa'a.” Awu ama'a o roco yi ikebe'e. ²⁰ Reve we ece le, “Ululu na aala a zane a da a ri de ufanu?”

²¹ Awu a usu, “Mogono ma gbain Kaisa.”

Reve u damma le, “Cayi Kaisa ili i na i ri za va yi, Asula waru i ca yi ili i na i ri za va yi.”

²² Ana a uwwai ne, a yuwan ta asalama, dada a lyawa niyi awu a kara.

Yeci adama o u'yosun wa akwakwa (Mak. 12:18-27; Luk. 20:27-40)

²³ Aza a Sadukiya† a usu a na ama aa 'yon atsuma a akwakwa shi. O urana u ndolo gan, awu a tawa ubata wa Yesu. Reve a damma, ²⁴ “Manlu, Musa damma ta, ‘Na vuma kuwa babu mawun, awu za va yi sotso maruna'a tsara u tsuraa yi mawun.’

† ²⁵ De nu ufaru, a yuwan ta ama e cindere muwun ma anawu n na n danai pa. Za vu ufaru zuwa ta ka, awu u kuwa babu mawun. Reve za ve ire sotso yi. ²⁶ Awu ayi fo u kuwa babu

* **22:19** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsuheleni ayi da “dinari.” Kalyuwa Ucuwuwi wi “Ikebe.” † **22:24** U.W.I. 25:5-6.

mawun, reve za ro sotso yi waru, ne da a yuwain hali wo olo le suru. ²⁷ A tyo o ukosu, aṅu ka'a fo u kuwa. ²⁸ Na Asula a tawa a 'yasan ama o ukwisa, ka va zane da woo o'wo? Adama a na wo olo ta ali e cindere'e suru."

²⁹ Dada u usu nle, "I ri nu urevu shi, adama a na i reve ili i na Adanshi a Asula a dammai shi, waru i reve adama o ucira wa Asula shi. ³⁰ Na a 'yasan ama atsuma a akwakwa, aa yuwan lolo shi, waru aa ca lolo shi. O to o'wo gashi nlingata ma Asula de zuva. ³¹ Koto i denuna ili i na Asula a dammai adama o u'yosun atsuma a akwakwa shi? ³² Asula a damma, 'Amu da Asula a Ibrahim, na Asula a Ishiyaku, obolo na Asula a Yakubu.' ³³ Asula waru Asula a aza a wuma a da, agba Asula a akwakwa a da shi." ³³ Ana obolo a ama'a a uwwai tsundolo, a yuwan ta asalama nu uritosu wa yi.

Wila u na u la'ai mgbain

(Mak. 12:28-34; Luk. 10:25-28)

³⁴ Ana Afarishi a uwwai a na aza a Sadukiya a gura usu ili shi, dada o bolotoi ubata u ta. ³⁵ Atsuma e le, manlu ma Wila mo ro mo fofo ta cine wee reme Yesu dada u yuwan niyi yeci: ³⁶ "Manlu, atsuma a Wila wa Musa, zane da la'ai mgbain?"

³⁷ Reve Yesu usu yi, " 'Vu ciga Zagbain Asula a wu no okolo a wu suru, na asuvu a wu suru, waru na majiyan ma wu suru.' ³⁸ Ayi nda ayi da Wila u gbain wu ufaru za na la'ai ulobonu. ³⁹ Wila we ire fo u tu ulobonu, 'Vu ciga moron ma nden ma wu cine vu cigai aciyawu.' ⁴⁰ Wila wa Musa obolo na Atagada a Amasula suru zala wila re nda da a ri."

Yeci adama a Zamawawa

(Mak. 12:35-37; Luk. 20:41-44)

⁴¹ Afarishi'i lo ubuwu ubolotowu, dada Yesu yuwan nle yeci, ⁴² "Nye yaa yuwusan majiyan adama a Kristi Zamawawa? O ugundo wa zane da wu utai?"

Reve a usu, "Kristi Zamawawa Mawun ma Dawuda ma da."

⁴³ Dada u damma nle, "To, adama a nye Dawuda de niyi 'Zagbain?' Ruhu va Akiza da zuwai Dawuda dammai, ⁴⁴ 'Asulazuva a damma ta Zagbain va. Danu o ukere usa'ani u va, she na n zuwa n'yuwatan ma wu a apata a ana a wu.' ⁴⁵

"Ana Dawuda de niyi Zagbain, cine woo o'wiso mawun ma yi a mantsa ma ta?" ⁴⁶ Ko za gura usu yi shi. Diga lo ko za kawan dashi yuwan yi yeci waru shi.

23

Yesu barai azagbain

(Mak. 12:38-39; Luk. 11:43, 46; Luk. 20:45-46)

¹ Reve Yesu yuwaan obolo'o no ogoro a yi adanshi, ² "Munlu n Wila na Afarishi a ta nu ucira a damma du ili i na Wila wa Musa waa dansa. ³ I yuwan tsutoni ni ili i na o rito ndu suru, amma she i yuwan ununa aa yuwusan wan. Adama a na a tsu damma ta ili i ro, reve a yuwan ili i ro ko'o. ⁴ A tsu nlaa ta ama itana yu ume i na aa gura tanu shi, agba ele a ciga a zuwa ukere a kamba tanu le shi.

⁵ "A ta yuwusan ili i sa'ani tsara ama e ene le, za suru ta nlasa ilawo ya Adanshi a Asula, amma ilawo ya Afarishi i la'a ta mgbain. Waru alagba e elentsu a atugu e le a ta mgbain. ⁶ A la'a ta ciga ndanata n sa'ani ubata a abuki, waru na ndanata me elime ubata e ibolo. ⁷ Na a ri atsuma e eden, a tsu la'a ta ciga ama a casa le na aala a tsugbain, 'Manlu.'

⁸ "She i lyawa vuma ro de du 'Manlu' wan, adama a na Manlu ma ta ma da i ri na ayi goon, suru ndu waru muwun ma anawu n da i ri. ⁹ Atsuma o uvadi she i de vuma na aala a tsugbain 'Dada' wan, adama a na i ta na Dada ta goon, za na ri zuva. ¹⁰ Waru she i lyawa vuma ro de du 'Zagbain' wan, adama a na Zagbain ta da i ri na ayi goon, ayi da Zamawawa. ¹¹ Za na la'ai mgbain, wo o'wo aagbashi a du suru. ¹² Za na kambato

aciyayi zagbain a ta kadato yi, za na gba kadato aciayai a ta 'yasan yi.

13 “Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I ta kpatosu unantsu u tsugono tsa zuva, agba adu na aciyadu yaa uwa pe shi. Waru i ta putsusaa aza a na a cigai a uwa. [14 Woo yo'ono du shi adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I ta paalasa nruna a ususa 'wale, waru i ta yuwusan avasa o uga'an tsara ama e ene du. I ta la'a sowo atsumalima lon.]*

15 “Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I tsu pasa ta mala, hali i tyo e ida ya alanga, tsara i tsura za vi itoni ta. Ni i yuwan ne, avu i zuwa yi u la'a du ntsaa na waa uwa atsuma a akina.

16 “Woo yo'ono du shi, adu azagbain a na ri nrumba! I tsu damma ta, 'Na vuma kucina na Aa'isamapada a mantsa ma na waa yuwusan nzuwulai, ayi ndolo wo o'wo ili shi. Agba nu u kucina na zinariya na ri pe atsuma a Aa'isamapada'a, u ciga u 'yuwan u shiton nzuwulai ndolo.’

17 Adu olo a nrumba! Zane da la'ai: zinariya ko Aa'isamapada a na o o'wotoi zinariya'a na akiza? 18 Avu waru i damma, 'Na vuma kucina na masa'a† a mantsa ma na waa yuwusan nzuwulai, wo o'wo ili i ro shi. Amma nu u kucina nu une'e u na u ri a masa'a, u ciga u 'yuwan u shiton nzuwulai'i.’ 19 Adu nrumba ma ama! Zane da la'ai: ayi une'e ko ayi masa'a ma na ma zuwai une'e wo o'woi na akiza? 20 Na ne da, na vuma kucina na masa'a, u ta kucinasa na ayi ni ili i na i ri zuva va yi suru. 21 Waru nu u kucina na Aa'isamapada, u ta kucinasa na ayi obolo na Asula, za na ri pe nden. 22 Waru na vuma kucina na zuva, u ta kucinasa no ootogu o tsugono tsa Asula na ayi za na ri de nden.

23 “Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I tsu ca ta Asula mabaci ma ta atsuma

a kupa e ili i na i ri ne ele suru, hali na avu'un e isu'wan e keke'en ni icu'un i keke'en suru. Agba i tsu yuwan tsutoni tsa abula nu uritosu u Wila shi, za na ele da o roco ozo o ro isa'ani na amayun na abula. Ele da wu ntsayi i yuwan suru, agba she i vari ko ili i ke'en i ta atsuma e ili i na yaa yuwusan wan. 24 Adu nrumba n na moo ronuso ama! I ta gashi vuma na tsu shere mofiyon atsuma a mini mo oso, avu u sodu aarakumi!†

25 “Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I tsu zaza'wa ta alanga a munda na ntada, agba atsuma e le a ta tapu ni ili i na i usai nu ucira e ekere a ama, tsara yu uwwaa aciyadu uyo'o. 26 Afarishi, adu nrumba n da! I fara kambato atsuma a munda cece, reve ucina'a fo wo o'wo cece!

27 “Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I rotso ta ason a na a putalai mini ma u'uri. Alanga a ason o ndolo a ta gashi ulobonu, agba atsuma, a ta tapu ne etele a akwakwa ni ili yi idaba icu'un icu'un. 28 Ne da waru, a alanga i rotso ta gashi ama a abula a da i ri e ekere a ama, agba atsuma a du a ta tapu ni ikpa'a na nusu.

29 “Woo yo'ono du shi, adu munlu n Wila na Afarishi. Adu aza e ikpa'a! I tsu fobo ta ubata wa acida ulobonu adama a amasula, avu waru i kakala ason a aza a na a yuwain wuma u sa'ani. 30 Avu i damma, 'Na tsu shi tsu yuwan wuma u tsu a mantsa ma nkaya n tsu, tsu shi a kamba le mona ma amasula shi.’ 31 Ne da i poloi aciyadu a na i palu'wai aciyadu adansa adu muwun n tsukaya ma aza a na o unai amasula a da! 32 Lyuwai elime tsara i koso ili i na nkaya n du n farai!

33 “Adu apili na muwun ma apili! Cine i jiyain i la'a a na ee ge'eto du atsuma a akina a na a ri n kima shi? 34 Adama o ndolo n ta lyunguwa du na amasula na aza o urevu na

* 23:14 Akuci a atagada va aatagada a nda a ri nu uguzu u 14 shi. † 23:24 Yesu ta dansa, “I dama ta adama a nusu wawa'a amma i ta yuwusan abajini a nusu.”

munlu. Ozo o ro e le i to una le, ozo o ro gba shi i ta vara le a akpata. Ozo o ro waru gba i ta ruru'wā le atsuma a a'isa a dū, reve i lo le diga a lyuci a tyo a lyuci. ³⁵ Adama o ndolo, Asulā e te ece dū adama a aza a na o unai babu unusu, aza a na a yuwain de wuma. O ufaru adu aza a Yahuda, yu una ta Habila† vuma va abula, ne da i lyuwai elime na mona hali a tyo ya Zakariya mawun ma Berekiya. Ayi da yu unai e memere mo Upasu wa Akiza na masa'a mo ukulatosu atsuma a Aa'isamapada. ³⁶ N ta dansaa dū amayun, ili i nda suru i ta cina dū, adu na i ri wuma gogo.”

*Yesu ciga ta Urishelima
(Luk. 13:34-35)*

³⁷ Dada Yesu lyuwai elime na adan-shi, “Adu ama a Urishelima! Ama a dū o una ta amasulā waru a vuvara ta nlingata n na a lyunguyi a tyo ya'a dū. N tsu ciga ta m boloto dū ubata u ta, cine moton mo tsu vapa muwun ma yi ne evelu. Agba i lyawa mu n yuwan ne shi. ³⁸ Adama o ndolo Asulā a ta lyawa Aa'isamapada a dū, reve wo o'wo lyanga. ³⁹ N damma dū, yaa dashi ene mu waru shi, she mantsa ma na yaa damma, ‘Asulā a zuwaa za na aa tawa atsuma a ala a Asulazuva aba'un.’ ”

24

*O to boso Aa'isamapada
(Mak. 13:1-2; Luk. 21:5-6)*

¹ Ana Yesu utai a Aa'isamapada, ayi a makaraa, avu ojoro a yi a tawa ubata wa yi, tsara o roco yi saa va Aa'isamapada'a. ² Dada gba u damma nle, “Ye ene ta saa nda suru? Amayun a da maa dansaa dū, ko aatali a ta aa lyawa zuva vu za va yi shi. Suru nle o to oco le e ida.”

*Morono ma atsuvu adama a ad-dama
(Mak. 13:3-13; Luk. 21:7-19)*

³ Yesu de nden a Masasan ma Zetun, reve ojoro a yi a tawa ubata wa yi a dana obolo na ayi goon. Avu

a damma, “Damma tsu mantsa ma na ili i ndolo yaa fara? Waru nye yaa dana iroci i na yoo roco tsu mantsa ma na vaa tawa ma rawa ta, waru mantsa ma na uvadi u nda woo koto?”

⁴ Dada Yesu tsu usu le, “I lyawa nanza pusan dū ugbozu wan. ⁵ Ama na abunda a ta tawa na aala a va, a ta damma, ‘Amu da Zamawawa'a.’ Waru a ta pusan ugbozu wa ama na abunda. ⁶ I ta uwwa adama o uvon na alabari o uvon a na a ri lo a tawa, amma she yu uwwa wovon wan. Ili i nda suru a ciga a 'yuwan a fara, kafu ukosu u tawa. ⁷ Ida i ta yuwan nlangi ni ida, tsugono waru tsu yuwan nlangi na tsugono. A ta yuwan mantsa ma ambulū na abunda. A ta yuwan uramosu wi ida bata bata. ⁸ Ili nda suru a ta gashi ufaru wu mbala n limatan.

⁹ “Ama e te reme dū, a zuwa dū atsumalima, avu o una dū. Ama suru a ta 'yuwan dū adama a na i usu numu. ¹⁰ Adama o ndolo ama na abunda a ta lyawa itoni i va. A ta yuwan nlangi vani le, reve a 'yuwunlai. ¹¹ Amasulā e epen a ta tawa, reve a zuwa ama na abunda a usu epen. ¹² Adama o ndolo, iwuya i ta baza bata suru, avu icigi ya ama na abunda i tana lon. ¹³ Amma aza a na a kabai asuvu hali a tyo o ukosu, Asulā a ta wawa le. ¹⁴ She na a yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani† adama o tsugono tsa Asulā ubata suru atsuma o uvadi, dada ukosu waa tawa.

Ili yi idaba i na i tsu tawa nu ulun-gusu

(Mak. 13:14-23; Luk. 21:20-24)

¹⁵ “Mantsa ma ta tawa a na ye ene ili i na Daniya vumavasulā yuwain adan-shi adama a yi ‘Ili yi idaba i na i tsu lungusa Aa'isamapada,’ ◇ mishin Upasu wa Akiza. (Adu na yee desununa ili i nda, i reve ili i na waa dansa.) ¹⁶ A mantsa mo ndolo, ama a Yahuda a 'yuwan a ciga a suma a tyo a nsasan tsara a la'a. ¹⁷ Za na ri a alanga, she u kambisa o u'wa adama u tara ili i ro wan. ¹⁸ Za na ri

de o uđuma, u kamba o u'wa tsara u tara aapalutsu wan. ¹⁹ A mantsa mo ndolo, u ta suđuwa amaci a na a ri na atsuma obolo na amaci a na a ri na muwun n na ma apasa maani!

²⁰ “I yuwan avasa tsara iladi i du yoo o'wo atsuma a lyushi ko urana wa Ashibi wan! ²¹ Ayi nda u to o'wo atsumalima a na koto a yuwain shi, diga na a yuwain uvadi u nda. Waru cu'un va atsumalima o ndolo aa dashi fara shi. ²² Amma Asula e jebe ta de rana ndolo, na koto u yuwan ne shi, babu vuma na aa la'a. Amma Asula e te jebe le adama a aza a na u dangwai.

²³ “A mantsa mo ndolo, ozo o ro a ta damma du, ‘Kalyuwai, ndede Zamawawa'a!’ Ko za ro damma, ‘Apa yi’, agba she i usu wan. ²⁴ Azamawawa e epen na amasula e epen a ta tawa a yuwan ili ya asalama ya abunda. A ta yuwan atyo a na aa yuwan tsara ama o toni le, hali na ama a na Asula a dangwai, na aa gura. ²⁵ Gogo n to ronuso du atsuvu adama a nda, kafu ili i nda i fara.

²⁶ “Adama o ndolo, na za ro damma du, ‘Kalyuwai, Zamawawa ta de o ogozo,’ she i yawa i kalyuwa wan. Ko a damma du, ‘Apa ubata u na u ri upa'un,’ she i usu wan! ²⁷ Na Mawun ma Vuma ma tawa, ama suru e te ene yi, cine i revei imadatsu i tsu madatsa zuva suru. ²⁸ Ubata u na akwakwa a ri, lo da asala o tsu boloto, adama o ndolo iroci i nda u to rocosu ukosu u rawa ta zuzu.

*Utawu u Mawun ma Vuma
(Mak. 13:24-27; Luk. 21:25-28)*

²⁹ “Babu usan na rana va atsumalima ndolo koto, ‘Urana u ta rumbana Woto waru waa dashi ikana shi. Italyo'o i ta riya, Waru Asula a ta jingada cira na ri zuva.’ ♦

³⁰ “A mantsa mo ndolo, e te ene iroci i Mawun ma Vuma de zuva.† Ama o uvadi suru a ta shon adama o wovon. E te ene Mawun ma Vuma a tawa de zuva nu ucira na tsugbain.

³¹ Waru u ta lyungu nlingata ma yi na mesun ma aavana a gbain, o to boloto aza a na Asula a dangwai diga o ufaru wu uvadi a tyo o ukosu wu uvadi ubata u ta.

*Uritosu o udanga wu ubiri
(Mak. 13:28-31; Luk. 21:29-33)*

³² “Gogo i rito urevu u nda e ekere o udanga wu ubiri: Nna ye ene eten na avu'un e le a limana daan, waru na ayawa no ototopi, i reve mantsa ma lyushi ma rawa ta zuzu. ³³ Na ye ene ili i ndolo suru a farasa, i te reve mantsa ma rawa ta zuzu. ³⁴ I cuwan ili i nda suru i ta fara kafu ama a na a ri nda wuma suru a kuwa. ³⁵ Zuva ni ida a ta kara, agba adanshi a va aa kara shi ko ke'en.

*Babu za na revei mantsa ma na Yesu aa tawisa
(Mak. 13:32-37; Luk. 17:26-30, 34-36)*

³⁶ “Ko za reve urana'a shi, ko mantsa'a, hali na nlingata ma Asula n na n ri de zuva hali na Mawun ma Vuma. She Dada da goon revei. ³⁷ Na Mawun ma Vuma ma tawa, ili i ta dana vamma a mantsa ma na Nuhu† yuwain wuma. ³⁸ Atsuma a rana ndolo kafu u ulungusu u mini, ama a lyuwusa ta no o sowi, na a yuwin lolo cine a tsu yuwusan hali urana u na Nuhu uwai atsuma a wantsun. ³⁹ Agba a gura reve ili i na i ri a mmalu shi, hali mini ma tawa ma lyuwa le suru. Ne da woo o'wo na Mawun ma Vuma ma tawa. ⁴⁰ Ali e re a ta dana o uduma. A ta tara vuma ta reve a lyawa vuma ta. ⁴¹ Amaci e re a ta dana a yira a aatali a yira. A ta tara ka ta reve a lyawa ka ta.

⁴² “Adama o ndolo, i dana ufofu, i reve urana u na Zagbain du ri lo a tawa shi. ⁴³ Na za vu u'wa reve yashi i na vivu aa tawa, i reve waa lantsa shi, waru waa lyawa vivu ndolo uwa o u'wa wa yi shi. ⁴⁴ Adu i yuwan i ciga i dana ufofu a mantsa suru. Adama a na Mawun ma Vuma ma ta tawa a mantsa ma na i zuwai shi.

♦ 24:29 Isha. 13:10.

Aagbashi a abula
(Luk. 12:41-48)

⁴⁵ “Aagbashi a ne a da a ri na abula nu ugbozu? Ayi da za na zavu'wa va yi zuwa niyi u kalyuwusa akapi a aza a yi a agbashi, nu u casu nle ilyalya a mantsa ma sa'ani. ⁴⁶ Na zavu'wa va yi kamba, avu u cina yi u yuwan ulinga u sa'ani, u ta ca yi iliyinkapa. ⁴⁷ Amayun a da maa dansaa du, zavu'wa ndolo ta dangwa aagbashi o ndolo wo o'wo za na a dana a kalyuwusaa yi itana ya yi suru. ⁴⁸ Agba nna aagbashi'i u ri na abula shi, u ta damma aciyayi a na zavu'wa va yi aa kamba go'o shi. ⁴⁹ Reve u reme malapa ma agbashi'i suru. Avu u uwa alya nu u sowi hali wo o'wo usowu obolo na aza a yi. ⁵⁰ Zavu'wa'a u ta kamba a mantsa ma na u zuwai shi, ko a mantsa ma na u ri ufobu shi. ⁵¹ Zavu'wa u ta bubatsa yi lipu, avu u kambato yi wo o'wo na aza e ikpa'a, ubata u na ama aa shon na lumi anga adama a atsumalima.”

25

Iroci ye esheli kupa

¹ Reve Yesu lyuwa elime na adan-shi, “A mantsa mo ndolo, apa cine tsugono tsa zuva tsaa dana: A yuwan ta esheli kupa a na a tarai ifitila i le, avu a kara a 'yawa a ga'aton vali vu kasa'avu. ² Ama o ton atsuma e le olo a da, akapi a ama o ton gba aza o ugbozu a da. ³ Olo o ndolo a na aa kara a tara ta ifitila i le, agba a guza mani'in mo ro shi. ⁴ Aza o ugbozu gba, avu a bana mani'in mo ro o mupondo n ro. ⁵ Ana gba vali vu kasa'avu rawai go'o shi, avu a fara mgbada hali a lantsa.

⁶ “Na ayin utanu avu vuma ro saala, ‘Vali vu kasa'avu ta lo a tawa! Tawai i ga'aton yi!’

⁷ “Avu esheli'i suru a 'yon a lapula ifitila i le. ⁸ Avu olo'o a damma aza o ugbozu, ‘Ne'e ntsu mani'in ma du wa'a, adama a na aza a tsu a ciga ta makimaa.’

⁹ “Dada ele gba a usu nle, ‘Tsu ri na mani'in ma na maa rawa tsu na adu shi. ‘Yawai ubata wa aza a na a winisa, tsara i tsura i tsulaa aciyadu.’

¹⁰ “Ana olo e esheli o ndolo a 'yawai atsulu a mani'in, dada gba vali vu kasa'avu'u u rawai. Esheli a na gba a ri ufobu, reve a uwa o u'wa na vali vu kasa'avu'u ubata wa abuki. Dada a kpatoi unantsu wu u'wa'a.

¹¹ “A tyo de, avu esheli a na a buwai a rawa, dada a uwai yisaali, ‘Zavu'wa! Kpatu'waa tsu unantsu.’

¹² “Avu gba vali vu kasa'avu'u u usu, ‘Amayun a da maa dansaa du, n reve du shi.’ ”

¹³ Reve Yesu damma, “Adama o ndolo i dana ufobu kuci, i reve urana ko mantsa ma na ili i nda yaa fara shi.”

Iroci ya agbashi a ta'atsu
(Luk. 19:11-27)

¹⁴ Avu waru Yesu yuwisan adan-shi ni iroci i nda, “A mantsa mo ndolo, apa cine tsugono tsa zuva tsaa dana: Vuma ro shi ta ciga u 'yawa mmalu ubata u ro. Kafu u kara, reve u de agbashi a yi, avu u damma le a kalyuwa itana ya yi ulobonu kafu u tawa. ¹⁵ Vuma'a u reve ta ulinga u na za suru aa yuwan. Reve u ca za vu ufaru ikebe i gbain i azurufa* i ton. Waru u ca ta za ve ire ikebe i gbain i azurufa i re. Avu u ca za va ta'atsu ikebe i gbain i azurufa i ta. Reve u kara mmalu ma yi. ¹⁶ Ana vuma'a u karai, avu aagbashi a na u cayi ozo o to'on u yuwan ulinga ne ele, u zamiyisa ozo o ton waru. ¹⁷ Reve waru aagbashi a na a cayi ejere ne da fo u yuwain ulinga ni ikebe'e, avu u tsurisa ejere waru. ¹⁸ Amma aagbashi a na a cayi za ta, avu u kapa akari reve u soko ikebe yi zagbain va yi e ida.

¹⁹ “Ana a jimai, avu zagbai'in kamba, dada we ecei agbashi'i ili i na a yuwain ni ikebe'e. ²⁰ Avu aagbashi a na a cayi ozo o to'on u tawisa yi no ozo o ton a na u tsurai atsuma e

* 25:15 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsuheleni ayi da “talen.” Kalyuwa Ucuwuwi “Ikebe.”

ikebe'e. Reve u damma, 'Zagbain, vu ca mu ta ikebe i gbain i azurufa i ton, n tsurisa ta ozo o ton.'

²¹ "Avu u usu, 'Vu yuwan ta ulinga u sa'ani. Aagbashi a abula a da vu ri, waru vu tsu uwwa ta adanshi. Ana vu yuwain abula ni ili i ke'en i nda, n ta zuwa wu vu kalyuwusa ili i na i la'ai mgbain. Tawa vu uwwa uyo'o obolo na amu.'

²² "Avu za ve ire, za na a cayi ejere, tawa reve u damma, 'Zagbain, vu ca mu ta ikebe i gbain i azurufa i re, n tsurisa ta ejere.'

²³ "Reve u usu, 'Vu yuwan ta ulinga u sa'ani. Aagbashi a abula a da vu ri waru vu tsu uwwa ta adanshi. Ana vu yuwain abula ni ili i ke'en i nda, n ta zuwa wu vu kalyuwusa ili i n na i la'ai mgbain. Tawa vu uwwa uyo'o obolo na amu.'

²⁴ "Dada aagbashi a na a cayi za ta, u tawa u dammai, 'Zagbain, n reve ta vu tu usan. Vu rotso ta cu'un vuma na tsu ciga u gasa ubata u na u cu'wain shi, vu ciga ta ili ye pere. ²⁵ Adama o ndolo mu uwwa ta wovon, dada gba n 'yawai n sokoi ikebe ya wu e ida. Apa wu ikebe ya wu.'

²⁶ "Reve u usu, 'Avu aagbashi a abula da shi, waru orogo a da vu ri! Vu damma vu reve ta a na n tsu ciga n gasa ubata u na n cu'wain shi. ²⁷ Vu shi ta zuwa ikebe i va o u'wa wi ikebe e ekere a aza o uvadalasa, tsara n tsura pe ili i ro wa'a atsuma a yi.'

²⁸ "Dada zagbai'in u dammai akapi a agbashi'i, 'Ushiyi ikebe'e e ekere a yi, avu i ca aagbashi a na a ri ni ikebe i gbain i azurufa kupa. ²⁹ Na nanza yuwan abula ni ili i na u ri na ayi, Asula a ta dashi ca yi ili ya abunda, waru u ta tsura ili hali a karalai wira. Za na gba ri na ayi shi, Asula a ta ushi ke'en na u ri na ayi. ³⁰ Gogo varyi aagbashi o ulambu wa abula o ndolo a alanga, atsuma e irumbu i na ama aa shon na a lumi anga e le na atsumalima.' "

Mogono me te ge'eto ama suru

³¹ Reve Yesu lyuwa elime nu uritotu, "Mawun ma Vuma ma ta tawa

na tsugbain tsa gbain, na nlingata ma yi suru. U to o'wo Mogono, avu u danu o ootogu o uge'etosu a gbain a yi. ³² Ida yu uvadi suru o to boloto a makakan ma yi, waru u ta kasa le ure, cine za va aguba tsu kakasa ikyon na mgbele. ³³ U ta zuwa ikyon o ukere usa'ani, mgbele waru gba u zuwa le o ukere ugula wa yi.

³⁴ "Avu Mogono'o u damma aza a na a ri o ukere usa'ani wa yi, 'Tawai, Dada va ca du ta aba'un a yi. Ushiyi tsugono tsa na Asula o foboo ndu kafu u yuwan uvadi. ³⁵ Ana n danai na ambulu, i ne'e mu ta ilyalya n lyuwa. Ana n danai na akuli, i ne'e mu ta mini n sowo. Ana n yuwain limocin i ushi mu ta a 'wa du. ³⁶ Ana n danai atabu, i ne'e mu ta itana n oto. Ana n danai ubanakun, i co'wo mu ta. Ana n danai o u'wa wa ali, i kalyuwa mu ta.'

³⁷ "Reve ama a abula'a a usu, 'Zagbain, te da tse ene nuwu na ambulu, avu tsu ne'e wu ilyalya? Waru te de tse ene nuwu na akuli, avu tsu ne'e wu mini mo oso? ³⁸ Te da tse ene nuwu a nde'en, waru danga na 'wa tsu, reve tsu banu wu a 'wa tsu? Te da tse ene nuwu atabu, reve tsu ca wu itana? ³⁹ Te da tse ene nuwu ubanakun ko o u'wa wa ali, avu tsu kalyuwa wu?'

⁴⁰ "Mogono'o u ta usu, 'Ni i yuwaan ama a va, ko cine a ri ana ili i ro shi, amu da i yuwayin.'

⁴¹ "Reve waru u damma aza a na a ri o ukere ugula, 'Lyawa numu, adu na Asula a yuwayin un. 'Yawai i uwa a akina a na a ri n kima shi, za na o foboyi Mekerencesu na nlingata ma yi! ⁴² N dana ta na ambulu, agba i ca mu ilyalya n lyuwa shi. N dana ta na akuli, agba i ca mu mini n sowo shi. ⁴³ N dana ta o limocin, agba i ushi mu shi, waru n dana ta atabu, agba i ne'e mu itana n oto shi. N dana ta ubanakun waru atsuma o u'wa wa ali, agba i kalyuwa mu shi.'

⁴⁴ "Ama o ndolo a ta usu, 'Zagbain, urana u ne u da tse ene nuwu na ambulu ko na akuli avu tsu kuda a kamba wu? Ko vu danai o limocin

avu tsu kudā a ushi wu? Waru urana u ne u da tse ene nuwu ataḅu reve tsu kudā a ca wu itana? Ko gba urana u ne u da vu danai ubanakun ko vu danai o u'wa wa ali reve tsu kudā a kalyuwā wu?"

⁴⁵ "Mogono'o u ta damma le, 'A mantsa ma na i 'yuwain a kamba ko vuma ta atsuma a ama a va, ko cine o rotsoi ili i ro shi, amu da i 'yuwain a yuwaan.'

⁴⁶ "Ama o ndolo a ta uwa atsuma a atsumalima a na a ri n koto shi, amma ama a aḅula a ta yuwan wuma u babu ukotu."

26

O fobo ta o una Yesu
(Mak. 14:1-2; Luk. 22:1-2; Yah. 11:45-53)

¹ Ana Yesu kotoi a yuwusan adan-shi e ili i nda, daḅa u dammai ojoro a yi, ² "I reve ta, rana re da buwai a fara Abuki a Mapasa,† waru amu, Mawun ma Vuma, amu da ee reme, avu a vara mu a akpata."†

³ Reve nan ganu a gbagbain na aza-gbain o boloto o u'wa wa aabara a nan ganu na a tsu de Kayafa. ⁴ Avu a yuwan ifobi tsara e reme Yesu usokowu, reve o una yi. ⁵ Reve a damma, "Woo lobono tsu yuwan yi a mantsa ma Abuki a Mapasa shi, adama a na ama a ta 'yasan nlangi."

Ka na mani'in ma maguru
(Mak. 14:3-9; Yah. 12:1-8)

⁶ Ele pe atsuma e ifobi i na ee reme Yesu, ayi gba u dana ta de Batanya o u'wa wa Simo makutu. ⁷ Ayi a alya e ilyalya daḅa ka ro tawai ubata wa yi na meden ma aatali ma sa'ani. Atsuma a yi mani'in ma maguru me ikebe lon ma dana ta pe. Reve u tsuwan Yesu a aaci.

⁸ Ana o ojoro a yi e enei ili i ndolo, avu a uwwa upan hali a damma, "Cine tsa da waḅa lungususa ikebe?"

⁹ Na a shi a wina yi, a shi ta tsura ikebe ya aḅunda, reve a ca alambi."

¹⁰ Agba Yesu reve ta ili i na aa dansa, daḅa u damma nle, "Cine tsa da yaa damatosun ka nda? U yuwaan mu ta isa'ani. ¹¹ I ta na alambi atsuma a du kuci, amu agba maa jima pa obolo na adu shi. ¹² U tsuwan mu ta mani'in ma nda, tsara u fobo lipu va adama a acida. ¹³ Amayun a da maa dansaa du, ubata u na aa yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a nda atsuma o uvadi suru, a ta damma ili i na ka nda yuwain a cuwusan na ayi."

Yahuza usu ta u wina Yesu
(Mak. 14:10-11; Luk. 22:3-6)

¹⁴ Avu za ta atsuma a Kupanejere, za na a tsu de Yahuza Iskariyoti, 'yawā u yuwan adan-shi na nan ganu a gbagbain. ¹⁵ Reve u damma, "Nye i da yaa tsupa mu nna n ca du Yesu?" Avu a ca yi ikebe† i azurufa* mata'atsu. ¹⁶ Diga a mantsa'a reve u reme izami ure u na waa winaa le Yesu.

A yuwain Abuki a Mapasa
(Mak. 14:12-21; Luk. 22:7-13, 21-23; Yah. 13:21-30)

¹⁷ O urana wu ufaru u na aa yuwusan Abuki o Opopofu,† avu ojoro a tawā a yuwan Yesu yeci, "Te da vu cigai tsu fobo alya e ilyalya adama Abuki a Mapasa?"

¹⁸ Avu u usu, "Yawai a lyuci ubata u vuma ro, avu i damma yi, Manlu ma damma: 'Mantsa ma na a dangwaa numu ma ta yuwusan. N ta yuwan Abuki a Mapasa no ojoro a va o u'wa wa wu.' " ¹⁹ Avu a yuwan cine u damma nle, reve o fobo ilyalya ya Abuki'i de.

²⁰ Ana urana u kotoi, reve Yesu na Kupanejere† a danu alya. ²¹ Ele pe atsuma a alya, avu u damma, "N ta dansaa du amayun, za ta atsuma a du u ta wina mu."

²² Ojoro'o a uwwa uyo'o shi, reve a kara e eceshe yi aza a ta ta, "Amayun, Zagbain, amu da maa wina wu shi. Ko amu da?"

²³ Reve Yesu usu, "Vuma na otoyi ukere wa yi a mataḅa ma ta na amu,

* **26:15** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "aguriyon." Kalyuwā Ucuḅuwu wi "Ikebe."

ayi da za na aa wina mu. ²⁴ Amu Mawun ma Vuma, n ciga n 'yuwan n kuwa, cine a danai adama a va de nu ujimu. Amma woo yo'ono vuma na wina numu shi. U shi ta la'aa yi nna a shi a matsan yi shi."

²⁵ Avu Yahuza za na aa wina yi, damma, "Manlu, amayun amu da shi, ko amu da?"

Avu Yesu usu, "Ee, avu da."

Alya e Ilyalya yu Ukosu
(Mak. 14:22-26; Luk. 22:14-20)

²⁶ Ele pe atsuma a alya, reve Yesu tara oopopofu. Avu u godyoo Asula reve wu busa yi. Dada waa ca ojoro'o avu u damma, "Ushiyi oopopofu a nda'a i tama yi, lipu va da nda'a."

²⁷ Avu Yesu tara mokoto avu u godyoo Asula adama a yi, reve u ca ojoro'o avu u damma, "Suru ndu sowoi. ²⁸ Adama a na mpasa n va n da za na o o'woi iroci ya akucunuf a na Asula a yuwain na ama a yi, adama a yuwaan le gafura vu nusu le. ²⁹ N damma du nda, maa dashi sowo masayan ma inabif shi, she na n sowo yi o ure u sa'avu o tsugono tsa Dada va."

³⁰ Ana a canai ishpa, reve o uta a tyo a Masasan ma Zetun.†

Bituru kucina ta u te isawan na Yesu
(Mak. 14:27-31; Luk. 22:31-34; Yah. 13:36-38)

³¹ Reve Yesu damma ojoro a yi, "Na ayin a nda, suru ndu i ta suma avu i lyawa mu, cine vumavasula dammai, 'Asula a ta gala za va aguba, waru ikyon ya yi i te bete'we.' †

³² "A mantsa ma na n 'yoyin atsuma a akwakwa, n ta 'yawa atsuma a Galili, n ta fara rawaa du de."

³³ Reve Bituru damma, "Ko na akapi aa wasan wu, amu maa wasan wu shi!"

³⁴ Avu Yesu damma, "Amayun a da maa dansaa wu, na ayin a nda, kafu moton ma saala vu ta damma vu reve mu shi, toto uta'atsu."

³⁵ Amma reve gba Bituru damma, "Maa damma n kuda ta e reve wu shi!"

N ta kuwa obolo na avu!" Ne da fo akapi o ojoro'o a dammai.

Yesu yuwan ta avasa e Getisemeni
(Mak. 14:32-42; Luk. 22:39-46)

³⁶ Avu Yesu kara a 'yawa ubata u na a tsu de Getisemeni obolo no ojoro a yi, avu u damma le, "Isawain pa nda, amu n ta 'yawa ndede n yuwan avasa." ³⁷ Reve u tara Bituru no olobo e re a Zabadi, Yakubu na Yahaya. U dana ta na atsumolangu waru lon. ³⁸ Dada u damma nle, "N ta na atsumolangu gashi u to una mu. I danu pa nda, i dana e ipiri obolo na amu."

³⁹ Avu u 'yawa makasu, reve u kingyo avu u kadato urewesu wa yi a tyo e ida. Avu u yuwan avasa, "Dada va, nu u n ri yuwan, she vu ca mu mokoto ma atsumalima a nda wan. Amma vu yuwan ili i na n cigai wan, she ili i na vu cigai."

⁴⁰ Avu u kamba ubata wo ojoro a ta'atsu'u, reve u cina le a nlavu. Avu u damma Bituru, "Cine tsa da mata'atsu ma du i ri a nlavu, agba i gura yuwan ipiri na amu hali rumu ta shi? ⁴¹ I dana wuma tsara i yuwan avasa i tsura ucira u na yaa gura isawan mantsa ma malyungwa. Asuvu a du a ciga ta a yuwan ili i na i ri mejege, amma lipu ri nu ucira shi."

⁴² Reve waru u lyawa le tsara u yuwan avasa, avu u damma, "Dada va! Na aa tawa mokoto ma nda shi, reve wo o'wo she na n sowo yi, n ta yuwan ili i na vu ciga numu n yuwan."

⁴³ Ana u kambisai avu u cinisa le a nlavu adama a na a gura kpatu'wa esu e le shi. ⁴⁴ Dada u lyawa nle a nlavu, avu u 'yawa u yuwan avasa wa ta'atsu, avu u vasa adansa ili i ta.

⁴⁵ Reve u kambisa ubata wo ojoro'o, avu u damma le, "Cine i buwai a nlavu e ivuwusan? Gogo mantsa ma yuwan ta. Amu da, Mawun ma Vuma, ma na aa ca e ekere o ucira wa ama a vama. ⁴⁶ 'Yoyin tsu karai. Kalyuwai, apa vuma na aa wina mu rawai."

† 26:31 Zak. 13:7.

Ereme ta Yesu
(Mak. 14:43-50; Luk. 22:47-53; Yah. 18:3-12)

⁴⁷ Yesu atsuma a adanshi, avu Yahuza atsuma a Kupanejere, u rawa ugeru no obolo a ama. Nan ganu a gbagbain na azagbain a lyungu ta ama'a no oloko na mutsun m pe'eni adama a nlangi. ⁴⁸ Yahuza damma le ta de, "I te reve vuma na yee reme, na n 'yawa n casa yi ni ikatalu." ⁴⁹ Avu Yahuza kara a 'yawa ya Yesu mejege, reve u damma, "Aku, Manlu!" avu u katala yi.

⁵⁰ Dada u usuyi, "I'utsa, yuwan ili i na vu tawai vu yuwan." Dada ama'a a tawai avu e reme yi ugbamu.

⁵¹ Avu za ta atsuma o ojoro e Yesu u tala matsun me pe'eni, reve u kodo utsuvu wa aagbashi wa aabara a nan ganu. ⁵² Avu Yesu damma yi, "Kambuwa matsun me pe'eni ma wu. Za na yuwain nlangi na matsun me pe'eni, na matsun me pe'eni ma da fo waa kuwa. ⁵³ I reve ta amayun n ta gura pati Dada va, avu u ca mu obolo obolo a nlingata ma Asula kupa ne ejere† a na a la'ai obolo suru adama a nlangi. ⁵⁴ Amma i ciga i 'yuwan wo o'wo tsunda, tsara o shiton ili i na Adanshi a Asula a dammai."

⁵⁵ Dada Yesu dammai obolo'o, "I tawa ta tsara i reme mu no oloko na mutsun m pe'eni gashi amu za vu ngalalai da. Usana suru n dana ta o ritosu atsuma a Aa'isamapada, agba i reme mu pe shi. ⁵⁶ Amma ili i nda i fara ta suru, tsara ili i na amasula a danai i shiwan." Dada ojoro'o suru a sumai avu a lyawa yi.

Azagbain a Mbara a yuwan ta Yesu yeci

(Mak. 14:53-65; Luk. 22:54-55, 63-71; Yah. 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Aza a na e remei Yesu a tara yi ta a tyo o u'wa wa Kayafa, aabara a nan ganu, ubata u na munlu n Wila na azagbain o bolotoi wiru u ta. ⁵⁸ Avu Bituru tonishi le makasu, hali a rawa a arara o u'wa wa aabara a nan

ganu. Reve u danu zuzu na adugari a Aa'isamapada, tsara we ene ili i na yaa fara na Yesu.

⁵⁹ Nan ganu a gbagbain na Azagbain a Mbara† suru a shi ta a ciga o una Yesu. Reve a zamishi ama a na aa yuwan epen gayin a aci a yi o ukobu wu uge'etosu. ⁶⁰ Ama na abunda a tawa ta a yuwan epen gayin a aci a yi, amma azagbain a tsara ili ya amayun i na yaa zuwa o una yi shi.

Reve ama e re a tawa a damma, ⁶¹ "Vuma nda damma ta, 'N ta lungusa Aa'isamapada a nda, avu n suwisa yi atsuma a rana ta'atsu.' "

⁶² Avu aabara a nan ganu a 'yon mishin, reve we ece Yesu, "Vu ri ni ili i na vaa damma adama e ili i na ama a nda a dammai shi?" ⁶³ Agba u damma ili i ro shi.

Avu aabara a nan ganu a dammisa yi, "Atsuma a aala a Asula a wuma n zuwa wu ta vu kucina: Damma tsu na avu da Zamawawa, Mawun ma Asula."

⁶⁴ Reve Yesu usu, "Ee, ne dada cine vu dammai. Amayun a da maa dansaa du suru: a 'yawa elime i te ene Mawun ma Vuma nden o ukere usa'ani u Mogono ma Asulazuva, waru i te ene yi a tawa e eleshe a zuva!"

⁶⁵ Ana aabara a nan ganu a uwwai ili i ndolo, avu wu kara itana ya yi adama a atsumolangu, reve u damma, "Kai! Vuma nda yuwan ta adanshi a vama e ekere a Asula! Tsu ciga za dashi yuwan adanshi o ro adama a yi shi. Suru ndu yu uwwa ta a na u yuwain adanshi a vama e ekere a Asula. ⁶⁶ Nye i cigai a yuwan na ayi?"

Avu a usu, "U yuwan ta unusu u na u rawai o una yi." ⁶⁷ Avu a caraa Yesu matsan o urewesu, reve a kukumu ekere avu a cikwa yi. Reve ozo o ro a basa yi. ⁶⁸ Reve a damma, "Vu damma avu dada Zamawawa'a! Adama o ndolo damma tsu za na cikwa nuwu!"

† 26:53 Obolo suru, a ta na asoja 6,000: Reve Yesu damma u ta gura de nlingata ma Asula 72,000 n tawa n kamba yi nnu u ciga u yuwan ne.

Bituru wasan ta Yesu
(Mak. 14:66-72; Luk. 22:56-62; Yah. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ A mantsa mo ndolo, Bituru lo ubuwu nden a aarara, avu aagbashi o usheli a rawa ya'a yi, reve u damma, "Avu fo vu to obolo na Yesu za va Galili."

⁷⁰ Reve Bituru damma a makakan ma ama, "Ne da u ri shi! N reve ili i na vaa dansa shi!"

⁷¹ Ana u lyawai ubata u na u shi, reve u kamba o unantsu, avu usheli u ro we ene yi. Reve u damma ama a na a danai lo, "Vuma nda fo u to obolo na Yesu za va Nazara."

⁷² Avu waru Bituru wasisan u damma, "N kucina ta n reve vuma nda shi!"

⁷³ A jima shi, avu ama o ro a na a danai lo mishin a kara a 'yawa ubata wa Bituru avu a damma, "Amayun, avu vu ta pe atsuma a aza a na o tonishiyi Yesu. Tsu reve ta ne, o una u na vaa yuwusan adanshi tsa ama a Galili."

⁷⁴ Dada Bituru dammai, "N kucina ta amayun a da maa dansa! Asula a ca mu atsumalima na amayun a da mu shi! N reve vuma ndolo shi!"

Dada moton ma saalashi. ⁷⁵ Dada Bituru cuwain ni ili i na Yesu damma niyi: "Kafu moton ma saala, vu ta wasan a na vu reve numu uta'atsu!" Avu wu uta u shon na atsumolangu a abunda.

27

A tara ta Yesu a tyo ya Bilatu
(Mak. 15:1; Luk. 23:1-2; Yah. 18:28-32)

¹ Na wasasa, avu nan ganu a gbagbain suru na azagbain a yuwan ifobi i le a aci e Yesu tsara o una yi. ² Reve a nla yi avu a tara yi a tyo ya Bilatu Gwamna.

Ukwa wa Yahuza
(Aji. 1:18-19)

³ Ana Yahuza, za na cayi Yesu e ekere a n'yuwatan ma yi, we enei a padaa ta Yesu ugana wu ukwa, reve u yuwan shinreve nu ulinga u na u

yuwain. Dada u tarai ikebe i azurufa* mata'atsu'u u kambuwa nan ganu'u obolo na azagbai'in. ⁴ Reve u damma, "Unusu u na n yuwain ayi da: N ca du ta vuma na ri nu unusu shi tsara yu una yi."

Avu a usu, "To, te imini i tsu na za ndolo? Addama a wu a da ndolo'o, babu imini i tsu."

⁵ Dada Yahuza ocoi ikebe'e pe atsuma a Aa'isamapada. Reve u 'yawa wu nla aciyayi zuva hali u kuwa.

⁶ Avu nan ganu a gbagbain a tara ikebe'e reve a damma, "U ushi ta ikebe i nda adama a wuma u vuma. Wila u damma ta tsaa zuwa le obolo ni ikebe ya Aa'isamapada shi." ⁷ Avu a tara ikebe'e reve a tsula uduma wu za na a ma'asa mpondo, tsara a tsura ubata u na aa cido omocin na a kuwa atsuma a Urishelima. ⁸ Ayi da i zuwai e deyi ubata'a, "Uduma wu Mpasa" hali a tyo a mantsa ma na a danai aatagada a nda. ⁹ Adama o ndolo a da ili i na Irimiyat vumavasula dammai i shiwain:

"A tara ta ikebe i azurufa mata'atsu, ikebe i na aza a Isra'ila a usuyi a na aa tsupa adama a yi.

¹⁰ A tsula ta uduma wu za na a ma'asa mpondo cine Asulazuva a damma numu." ♦

Bilatu yuwan ta Yesu yeci

(Mak. 15:2-5; Luk. 23:3-5; Yah. 18:33-38)

¹¹ A mantsa mo ndolo, Yesu shi ta mishin a makakan ma Bilatu Gwamna, avu Bilatu ece yi, "Avu mogono ma aza a Isra'ila ma da?"

Reve Yesu usu, "Ee, cine vu dammai ne da u ri."

¹² Amma ana nan ganu a gbagbain na azagbain a yuwain epen a aci a yi, u yuwan adanshi shi. ¹³ Dada Bilatu damma niyi, "Vu uwwa adanshi a na aa yuwusaan a aci a wu shi?"

¹⁴ Agba Yesu damma ili i ro shi, dada gwamna'a wo o'woi a asalama lon.

* **27:3** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "aguriyon." Kalyuwa Ucuwuwi wi "Ikebe." ♦ **27:10** Irm. 32:6-9.

Bilatu usu ta Yesu kuwa
(Mak. 15:6-15; Luk. 23:13-25; Yah. 18:39-19:16)

¹⁵ Aa'wan suru a mantsa ma Abuki a Mapasa, gwamna tsu lyawa ta za ro na ri o u'wa wa ali, za na ama a dangwai. ¹⁶ A mantsa mo ndolo, vuma na a tsu de Baraba dana ta pe atsuma o u'wa wa ali. Ama suru e reve ta a na vuma va afula da shi, ko ke'en. ¹⁷ Adama o ndolo ana ama o bolotoi ubata u ta, dafa Bilatu ece nle, "Atsuma aza a na a ri pe atsuma o u'wa wa ali, zane da i la'a cigai n lyawa? I ciga ta n lyawa Baraba ko Yesu za na ee desu Zamawawa?" ¹⁸ Bilatu reve ta a na azagbain a tawai na Yesu ubata wa yi adama a tsushu'un tsa da.

¹⁹ Bilatu ubuwu lo nden o ootogu o uge'etosu, dafa ka va yi lyunguwa niyi ikaka i nda: "She vu yuwan ili i ro na vuma nda wan, adama a na ko iwuya i ta u yuwan shi. Ana'an n yuwan ta alavu a aci a yi, waru u ta bali mu lon."

²⁰ Agba nan ganu a gbagbain na azagbain a zuwa ta okolo a ama o obolo'o a pati a lyawa Baraba, agba o una Yesu.

²¹ Avu Bilatu ecishe obolo'o, "Atsuma a ama e re a nda, zane da i cigai n lyawaa du?"

Reve a usu, "Baraba."

²² Reve Bilatu ece le, "To, cine i cigai n yuwan na Yesu, za na ee desu Zamawawa?"

Avu suru nle a usu, "Vara niyi a akpata."

²³ Reve Bilatu ece le, "Nye i zuwai? Unusu u ne u da u yuwain?"

Avu a dashi saala lon, "Vara niyi akpata!" ²⁴ Ana Bilatu enei babu ili i na waa gura yuwan waru, waru ama a da nda e temei nlangi. Dafa u kenei mini avu u sa'a ekere a yi a makakan me le reve u damma, "Babu imini i va na mona ma vuma nda, adu da yoo una yi."

²⁵ Reve suru nle a usu, "E reme tsu nu unusu atsu na muwun n tsu adama a na o una niyi."

²⁶ Avu Bilatu lyawaa le Baraba. Reve u damma asoja a fufaba Yesu

na asudu, avu a 'yawa a vara yi a akpata.†

Asoja a yuwaan ta Yesu ulamu
(Mak. 15:16-20; Yah. 19:2-3)

²⁷ Avu asoja a gwamna a tara Yesu a uwa pe o ukobu, reve a kandaruwa yi suru. ²⁸ Reve o fodo yi itana, avu o oto yi aayala a saan lon. ²⁹ Avu a tara awanda a kandaruwaa yi a aaci gashi ookokolo. Reve a zuwa aadanga o ukere usa'ani wa yi, avu a kingyo a makakan ma yi reve a yuwaan yi ulamu, "Tsu ca wu ta tsugbain, mogono ma aza a Isra'ila." ³⁰ Avu a tsuwaan yi matsan. Avu a ushi aadanga o ukere wa yi'i, avu a fufaba yi a aaci na ayi. ³¹ Ana a kunai a yuwusaan yi ulamu a tyo o ukosu, avu o fodo yi aayala'a, reve otowiso yi itana ya yi. Avu o utaa yi tsara a 'yawa ubata u na oo una yi.

A vara ta Yesu a akpata
(Mak. 15:22-32; Luk. 23:27-43; Yah. 19:17-27)

³² Ele a motaa, avu a ga'an na vuma va Kurani, vuma na a tsu de Simo. Avu asoja'a a zuwa yi u tanu akpata'a nu ucira. ³³ Reve suru nle a tawa ubata u na a tsu de Golgota† (urevu wa yi u da Ubata wo Ookoluwo.) ³⁴ Avu asoja'a a ca Yesu masayan ma na a jambarai na aguma o okono tsara u sowo. U pede yi ta reve u 'yuwan o sowo. ³⁵ Ana a vara niyi a akpata'a,† reve asoja a yuwan anca'wa dafa e ne'eshein itana ya yi. ³⁶ Reve asoja'a e isawan lo e ipiri ya yi. ³⁷ A dana ta ili i na i zuwai a vara niyi akpata'a, reve a vara yi zuva va aaci a yi a akpata. Apa ili i na a danai: AYI NDA, AYI DA YESU MOGONO MA AZA A ISRA'ILA.

³⁸ Waru asoja'a a vara ta evu e re a akpata, za ta o ukere usa'ani, za ta gba o ukere ugula. ³⁹ Aza a na a karasa lo, reve a lumgbatsasa aci e le avu e isula yi. ⁴⁰ Reve a damma, "Vu damma ta vu ta gura bu'oso Aa'isamapada, avu vu suwisa yi atsuma a rana ta'atsu. Adama o ndolo wawa aciyawu! Na

avu Mawun ma Asula ma da vu ri na amayun, cipa de a akpata'a!"

⁴¹ Ne da waru nan ganu a gbagbain na munlu n Wila n yuwaan niyi ulamu. ⁴² Reve a damma, "U wawa ta ozo o ro, agba u gura wawa aciyayi shi! U damma ta a na ayi da mogono ma aza a Isra'ila. To, lyawa niyi tse ene u cipa e ida diga de a akpata'a. Nnu u yuwan ne tsu ta usu yi. ⁴³ U zuwaa ta Asula ucira, lyawa Asula a wawa yi, nu u ciga. Hali gba u damma ta, 'Amu da Mawun ma Asula.'" ⁴⁴ Ewu a na a varai a akpata oholo na ayi e isula yi ta fo.

Ukwawq Yesu
(Mak. 15:33-41; Luk. 23:44-49; Yah. 19:28-30)

⁴⁵ Ana urana u rawai aci, avu irumbu i baru ida ma'bulu a tyo rumu ta'atsu vu ulivu. ⁴⁶ A mantsa mo ndolo, reve Yesu saala, "Eloi, Eloi,† lama sabaktani," nga, "Asula a va, Asula a va, nye i zuwai vu vari numu?"

⁴⁷ Ozo o ro a na a danai lo mishin ubata'a, ana a uwwai ne, avu a damma, "Iliya da wee desu!"

⁴⁸ Avu za ro suma u tsupu ashidi a mini ma alamu, reve wu nla yi a aadanga reve u cayi tsara u sowo. ⁴⁹ Reve ozo o ro a damma, "Isawain, tse enei ko Iliya ta tawa u wawa yi!"

⁵⁰ Avu Yesu saalisa, da'ada u kuwai.

⁵¹ A mantsa mo ndolo, reve Asula a zuwa umuna† u na u danai Upasu wa Akiza atsuma a Aa'isamapada u karalai ure, diga zuwa a tyo e ida. Avu ida i ramo, avu atali a batsa. ⁵² Reve ason a kpatu'wa, avu a 'yasan ama a abula na abunda a na a kuwai de. ⁵³ O uta ta atsuma a ason, waru ana a 'yasin Yesu atsuma a akwakwa, a uwa ta atsuma a lyuci va akiza, Urishelima, ubata u na ama a abunda e ene nle.

⁵⁴ Ana yali na asoja a na a ri oholo na ayi a pirishi Yesu e enei cine

ida i ramoi, oholo ni ili i na i farai suru, a uwwa ta wovon lon. Da'ada a dammai, "Mawun ma Asula ma da u ri mayun!"

⁵⁵ Amaci na abunda a na o utai Galili a na o toniyi Yesu tsara a kamba yi, a dana ta lo mishin makasu a akanla. ⁵⁶ Meri† Magadaliya dana ta pe atsuma e le, na Meri mma va Yakubu na Isuhu, na ka va Zabadi za na ayi da mma va Yakubu na Yahaya.

Acida e Yesu
(Mak. 15:42-47; Luk. 23:50-56; Yah. 19:38-42)

⁵⁷ A yuwan ta vuma vi ikebe ro na a tsu de Isuhu, vuma lyuci va Arimatiya. Toni va Yesu da. Nu ulivu u ndolo avu u tawa Urishelima. ⁵⁸ Avu u 'yawa ubata wa Bilatu, tsara u lyawa yi u tara lipu va Yesu. Da'ada Bilatu dammai asoja a yi a ca yi. ⁵⁹ Da'ada u tarai lipu'u, reve u katala yi no okoro. ⁶⁰ Avu u zuwa yi atsuma a aason a sa'avu za na u kapa atsuma a aatali. Reve u kebe aatali a gbain tsara u ula una wa aaso'on. Ana u yuwain ne da'ada u kara. ⁶¹ Avu Meri Magadaliya na Meri ro a danu lo zuzu na aaso'on.

Asoja e ipiri ya aason

⁶² O urana we ire, Ashibi, avu nan ganu a gbagbain na Afarishi o boloto ubata wa Bilatu. ⁶³ Reve a damma, "Zagbain, tsu cuwan ta ana za ve epen o ndolo danai wuma u damma ta, 'Na a yuwan rana ta'atsu n ta 'yon atsuma a akwakwa.'" ⁶⁴ A zuwa ama a piri aason o ndolo ulobonu hali rana ta'atsu ndolo. Na ne da a yuwain shi, ojoro a yi a ta tawa e iva lipu va yi, reve a damma ama a na Asula a 'yasan yi ta atsuma a akwakwa. Epen o gogo a ta la'a za vu ufaru uwuyanu."

⁶⁵ Da'ada Bilatu† dammai, "Tarai asoja o ro tsara a 'yawa a piri aason o ndolo cine yaa gura yuwan ulobonu." ⁶⁶ Reve a kara o fobo

† 27:46 Ayi danshi "Eloi" mesun ma yi ma shon ta unata na mesun ma aala a Iliya. Adama o ndolo ana ama'a a uwwai Yesu adansa "Eloi, Eloi" a ta dansa u ta desu Iliya. † 27:51 Umuna u nda u da u ne'eshein Upasu wa Akiza nu Upasu u na u La'ai Akiza atsuma a Aa'isamapada. Aabara a nan ganu a da goon a tsu uwa Upasu u na u La'ai Akiza u ta atsuma a aa'wan.

aaso'on ulobonu lon, waru avu a zuwa eerepu o urotsuƙ wa gwamna, reve a lyawa lo asoja a dana e ipiri.

28

*U'yosun wa Yesu atsuma o ukwa
(Mak. 16:1-10; Luk. 24:1-12; Yah. 20:1-10)*

¹ Na wasasa wa Aladi, reve Meri Magadaliya na Meri ro a 'yawa tsara a kalyuwa aaso'on.

² A mantsa mo ndolo, ida i ramo ta nu ucira. Reve malingata ma Asulazuwa ma cipa diga zuwa, avu u 'yawa ubata u na aaso'on a ri, avu u gandaluwa aatali a na a ulayi unawa aaso'on. Reve u danu zuwa va yi. ³ U dana ta e ikanasa tsi imadatsu, itana ya yi i dana ta u'uri puwu. ⁴ Asoja a na a dana e ipiri ya aaso'on, reve wovon u reme le lon adama a malingata ma Asula, avu a uwa meje'en ma lipu, avu a riyar e ida gashi akwakwa.

⁵ Reve malingata'a ma damma amaci'i, "She yu uwwa wovon wan. N reve ta i te izami ya Yesu, za na a varai a akpata. ⁶ Wu pa shi. U 'yon ta atsuma a akwakwa cine u damma ndu waa yuwan. Tawai ye ene ubata u na lipu va yi dana. ⁷ 'Yawai i damma ojoro a yi gogogo, 'Yesu 'yon ta atsuma a akwakwa. U ta de elime a du a 'yawa Galili, i te ene yi de.' A yi da n tawai n damma du."

⁸ Dada amaci'i a lyawushi aaso'on. A dana ta a uwwusa wovon, waru a dana ta a yuwusan mazanga lon fo. A suma ta tsara a damma ojoro'o ili i na i farai. ⁹ Babu usan reve Yesuƙ cina le, avu u casa le. Reve a rawa zuzu na ayi e reme ana a yi, avu a yuwaan yi aganda. ¹⁰ Avu u damma, "She yu uwwa wovon wan! 'Yawai i damma ojoro a va a 'yawa Galili. A ta cina mu de."

Asoja a usu ta a yuwaan epen

¹¹ Ana amaci'i a yuwain ukaru u le, reve asoja a na a dana e ipiri ya aaso'on a kamba atsuma a lyuci, avu a damma nan ganu a gbagbain ili i na i farai suru. ¹² Reve nan ganu a gbagbai'in o boloto ubata u ta na

azagbain a lyuci avu a yuwan asala. Reve a ca asoja'a ikebe ya abunda, ¹³ reve a damma le, "Dammai ama a na ojoro e Yesu a tawa ta na ayin, dada e ivai lipu va yi adu pe atsuma a nlavu. ¹⁴ Nna adanshi a nda a rawa a atsuva a gwamna, tsu ta yuwaan yi adanshi tsara tsu wawa du atsuma a addama." ¹⁵ Avu asoja'a a ushi ikebe'e, reve a yuwan cine a damma nle a yuwan. Ne da adanshi'i a bazai atsuma a Yahuda hali a tyo ana'an.

Yesu yuwan ta adanshi no ojoro a yi

(Mak. 16:14-18; Luk. 24:36-49; Yah. 20:19-23; Aji. 1:6-8)

¹⁶ Avu ojoro kupa na za ta'a a kara a 'yawa a masasan mo ro atsuma a Galili ubata u na Yesu damma nle a 'yawa. ¹⁷ Ana a rawa e ene niyi, avu a yuwaan yi aganda, agba ozo o ro e le a usu shi. ¹⁸ Dada Yesu tawai ubata u le reve u damma, "Asula a ca mu ta ucira atsuma a zuwa ni ida suru. ¹⁹ 'Yawai i tsara otoni atsuma o uvadi suru. I rumbu le atsuma a alaf a Dada, na ala a Mawun na ala a Ruhu va Akiza.† ²⁰ I rito le a yuwan ili i na n damma ndu. N ta dana obolo na adu kuci, hali a tyo o ukosu wu uvadi."

Alabari a Sa'ani a Marku

Ucuduwu wa aatagada a nda

Marku, vuma na danai aatagada a nda, u reve ta ajiya. U dana ta zuzu na Bituru. A mantsa ma na moo tono ukwa wa Yesu Zamawawa nu u'yosun wa yi, Marku yuwan ta mmalu a tyosu bata bata na Banaba, zagbain ro atsuma a aza e Itoni. Ele ra da a lingai reve e teme a tsurusa aza e Itoni ubata u na a danuyi biti.

Marku damma tsu ta aalabari e Yesu nu ucira. Babu usan na Yesu koto mayan mo ulinga wa asalama u ta, reve u kara a tyo ubata u ro u yuwisan ulinga wa asalama u ro de. U roco ta cine Yesu danai aagbashi. A mantsa mo ndolo, ama'a a ciga ta Zamawawa na ri mogono mo ucira pa o uvadi, agba Yesu dana ne shi. Ama o ro a 'yuwan ta Yesu, reve o fobo cine oo una yi. Marku roco ta a na ayi nda ulinga wa Yesu u da, waru ne da u yuwain ulinga u mawawa ma ama.

Aatagada a nda o to rocosu aza e Itoni ana'an cine tsoo o'wo agbashi o ozo o ro. U roco ta cine Yesu sowoi atsumalima adama a na ne da Asula a cigai u yuwaan ama aganda. Ne da Asula a yuwain mazanga ni ili i na Yesu yuwain, agba gogo u tu ubata u gbain o ukere usa'ani wa Asula. Ko na tsu sowo atsumalima gogo adama a na tsaa yuwusan ili i mejege a na tsoo tono Asula, Asula a ta zangana na atsu fo.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Ikaka ya Yahaya za vu Urumbusu (1:1-8)
2. Urumbusu na malyungwa ma Yesu (1:9-13)
3. Yesu atsuma a Galili (1:14-9:50)
4. Yesu iyawa ta Galili a tyo Urishe-
lima (10:1-52)
5. Ajuma o ukosu wa Yesu:
Malyungwa ma yi nu ukwa wa
yi (11:1-15:47)

6. Yesu ta wuma (16:1-8)

7. Yesu roco ta aciyayi ubata wo
otoni a yi (16:9-20)

*Alajiya a Yahaya za vu Urumbusu
(Mat. 3:1-12; Luk. 3:1-18; Yah.
1:19-28)*

¹ Apa nda Alabari a Sa'ani e Yesu† Kristi Zamawawa,† Mawun ma Asula. ² U fara ta ununa Asula a dammai ana Ishaya vumavasula† danai ili i na Asula a damma niyi waa fara:

“N ta lyungu malingata ma va, elime a wu, za na aa lapulaa wu ure.”

◇

³ Udyo wu nanza e dewu atsuma o una,

‘Foboyi Zagbain ure, yuwain ure wa yi mejege.’” ◇

⁴ Yahaya† za vu Urumbusu da danai malingata ma na ma yuwusain alajiya o una. Alajiya a na u yuwusain adama a na ama aa vadala† o unusu u le a kamba ubata wa Asula u da. A tawa ta tsara u rumbu le tsara Asula a yuwaan le gafura vu nusu le. ⁵ Avu ama e ida ya Yahuda suru, hali na ama a Urishelima suru a tawusa ubata wa yi tsara a uwwa yi. Aza a na a dansaa niyi nusu le, u rumbusu le ta o Udolu wa Urdu.

⁶ Wo otosu ta itana ye eleme a arakumi, waru wu nlasa ta gbakala vu ukwan. U lyuwusa ta apapari ni ishiki. ⁷ U dana ta a dansaa ama, “Nanza ta lo a tawa acapa a va za na la'a numu tsugbain, n rawa n kanza m bada vunu va aatan va yi shi. ⁸ Amu na mini ma da ma rumbusu du, amma ayi u ta rumbu du na Ruhu va Akiza.”†

*Urumbusu nu ulyungusa wa Yesu
(Mat. 3:13-4:11; Luk. 3:21-22; Luk.
4:1-13)*

⁹ Avu wo o'wo a mantsa mo ndolo Yesu uta ta de Nazara e ida ya Galili. Ana u rawai o Udolu wa Urdu, avu Yahaya rumbu yi. ¹⁰ Ayi a motaa a mini'i, avu we ene zuva† kpatu'wa, avu Ruhu cipaa yi oroci a muda. ¹¹ Avu a uwwa udyo u ro de zuva,

u damma, “Avu da Mawun ma na n cigai, n ta yuwusan mazanga na avu lon.”

¹² Babu usan, avu Ruhu tara yi a 'yawa o una. ¹³ Avu u dana pe o una rana amunga, Male† a lyungusa yi. U danu ta ni inama yu una, agba waru nlingata ma Asula n dana ta a kambusa yi.

Yesu de ta ama a nashi aza e mereme ma mugula

(Mat. 4:12-22; Luk. 4:14-15; Luk. 5:1-11)

¹⁴ Ana Hiridu Antiba faruyi Yahaya, avu Yesu uwa pe e ida ya Galili a casu Alabari a Sa'ani a Asula. ¹⁵ U dana ta a dansa, “Mantsa ma yuwan ta, tsugono tsa Asula† tsa yuwan ta zuzu. Vadalai, i usu Alabari a Sa'ani.”

¹⁶ Ayi a mmalu a nge'en m Mala ma Galili, avu we ene Simo* na Andarawu mawun ma anawu ma yi aza e mereme ma mugula, a varishi igolo a mala'a. ¹⁷ Avu u damma le, “Toni numu, n ta kambato du aza a na a tawaa na ama.” ¹⁸ Avu a lyawushi igolo i le, avu o toni yi.

¹⁹ Ana u lyuwai elime na mmalu wa'a, avu we ene muwun ma Zabadi, Yakubu na vawun va yi Yahaya, ele pe a wantsun a lapulusa igolo i le. ²⁰ Avu u deshile, avu a lyawa Zabadi dada le a wantsu'un na aza a zama-linga. Avu o toni yi.

Yesu lo ta otoni a lima
(Luk. 4:31-37)

²¹ Avu Yesu no ogoro a yi a uwa pe a lyuci va Kafarnahum. O urana wa Ashibi avu u uwa a aa'isa,† u reme uritosu. ²² Avu o o'wo asalama lon na cu'un vu uritosu wa yi, adama a na u to ritosu le ununa vuma na ri nu ucira, agba tsu munlu n Wila shi.

²³ Pe a aa'isa'a za na ri no otoni a lima shi ta pe reve u remushi yisaali, ²⁴ a dansa, “Yesu za va Nazara, te imini tsu na avu? Avu vu tawa ta vu una tsu? Tsu reve ta ko zane da vu ri, avu da za va akiza a Asula.”

²⁵ Avu u damma le nu ucira, “Rungwai, avu yu uta i lyawa yi!”

²⁶ Avu otoni a lima'a a jingada vuma'a lipu e meje'en, avu u saala, dada a kasai na ayi.

²⁷ Ama suru a yuwan ta asalama abunda, hali e ecelei aciyele, “Nye da tsunda? Uritosu u sa'avu u da nda'a. U ta nu ucira lon. Hali no otoni a lima a da u tsu farasa le babu wovon, avu a yuwan ili i na u damma nle a yuwan.” ²⁸ Babu usan alabari a yi a rawai ko te da ejege e ida ya Galili.

Yesu yuwaan ta aza o ubanakun opocino

(Mat. 8:14-17; Luk. 4:38-41)

²⁹ Motaa ma yi a aa'isa obolo no ogoro a yi obolo na Yakubu na Yahaya, avu a uwa o u'wa wa Simo na Andarawu. ³⁰ Anawale Simo a dana ta ubanakun, avu a damma Yesu adama a yi. ³¹ Avu u 'yawa ya'a yi, u reme yi ukere, avu u kamba 'yasan yi, dada ubanaku'un u lyawushi niyi. Reve u yuwaan le aganda.

³² Ana ulivu u yuwain, avu a tawaa yi na ama abunda, aza a na a ri nu ubanakun, na aza a na a ri no otoni a lima. ³³ Avu ama a lyuci'i o boloto o unantsu wa yi. ³⁴ U kambato ta aza a na a dana nu ubanakun icu'un icu'un gbaga, avu waru u lo otoni a lima na abunda. U lyawa le a yuwan adanshi shi, adama a na e reve niyi.

Yesu yawa ta alajiya
(Luk. 4:42-44)

³⁵ Ubata haba, avu u 'yon wu uta u 'yawa ubata u na vuma ri shi. U 'yawa yuwan de avasa. ³⁶ Avu Simo na aza a na a ri na ayi a zami yi. ³⁷ Ana e ene niyi, avu a damma yi, “Ama suru a te izami ya wu.” ³⁸ Avu u damma le, “Tsu walai a 'yawa a mulyuci n na n ri elime, tsu yuwain alajiya. Ili i na n tawai n yuwan da ndolo.” ³⁹ She na u kotoi ma'uwa ma a'isa e ida ya Galili suru a yuwusan alajiya, waru o utusaa ama otoni a lima.

Yesu yuwaan ta makutu opocino
(Mat. 8:1-4; Luk. 5:12-16)

* 1:16 Yesu tawa ta u ca yi aala Bituru.

⁴⁰ Avu makutu ma tawa u kingyowa yi, avu u pati yi, “Na vu usu, vu kambato mu gbaga.”

⁴¹ Avu Yesu ene yi iliyali, avu u 'yasan ukere wa yi, avu u ju'wan yi, u damma, “N usu ta, kamba gbaga.”

⁴² Avu ukutu'u u lyawushi niyi, avu u tsura lafiya va yi.

⁴³⁻⁴⁴ Avu u rono yi atsuvu u damma, “She vu damma vuma wan. Avu vu wala vu 'yawa vu roco aciyawu ubata wa ganu. Avu vu ca ili i ro, ununa a yuwusain a mantisa ma Musa, [◇] adama a dana nu urevu wi ili i na i farai.” Avu u damma yi u kara.

⁴⁵ Ana wu utai, u yuwan ne shi, avu u teme a bazasa alabari'i. Avu ama na abunda a uwwa, hali ubata u na a zuwai Yesu kudai a uwa a lyuci'i. Avu wi isawan de alanga na lyuci ubata u na ama a ri shi. Avu ama ko te da a kara a tawusa ya'a yi.

Yesu kambato ta osowi a lipu gbaga

(Mat. 9:1-8; Luk. 5:17-26)

2

¹ Ana a yuwain rana meketeci, avu Yesu kambisa Kafarnahum. Avu alabari a yi a rawa a atsuvu a ama, na adanshi nga u tawa ta o u'wa. ² Avu ama a abunda o boloto ubata u ta, avu ubata'a u kalama le, ko lo o unantsu babu ure, dada u danai o rocosu ama Adanshi a Asula.† ³ Avu a tawaa yi na vuma na ri no osowi a lipu a na ama a nashi e shedei. ⁴ Adama o obolo a ama'a, a gura rawa ubata u na Yesu ri shi, avu a katsu'wa ukwa'a. Ana a tsurai ure, avu a telyuwetyo yi a tyo e ida a avalu a na u danai. ⁵ Ana we enei ununa a ca niyi okolo, avu u damma za vo osowi a lipu'u, “Mawun ma va, a yuwaan wu ta gafura vu unusu wa wu.”

⁶ Amma munlu n Wila† n ro n dana ta lo nden, avu a yuwan majiyan, ⁷ “Nye i zuwai vuma nda yuwain adanshi tsundolo? U tara ta aciyayi unata na Asula.† Zane da aa gura

yuwaan vuma gafura vu unusu, she Asula goon shi?”

⁸ Agba u reve ta okolo e le, dada we ece nle, “Nye i zuwai yaa yuwusan majiyan ne? ⁹ Zane da la'ai babu usan: a damma za vo osowi a lipu'u, 'A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu,' ko a damma, 'Yon, vu tara avalu a wu, avu vu wala'?” ¹⁰ Amma adama n roco du Mawun ma Vumaf ma ta nu ucira o uvadi nda u yuwaan ama gafura vu unusu u le,” avu u kalyuwa yi u damma, ¹¹ “N damma wu ta, 'yon, tara avalu a wu, vu wala a tyo o u'wa.”

¹² Avu u 'yon u tara avalu a yi babu usan. Reve u kara a makakan me le suru. Avu ama'a suru a kara a yuwusan asalama. Avu a cibala Asula a uri a dansa koto ele e ene cu'un vi ili i nda shi.

Dewu va Levi

(Mat. 9:9-13; Luk. 5:27-32)

¹³ Avu Yesu utisa a 'yawa a nge'en m mala, avu obolo a ama o toni yi, dada u danai o rocosu le. ¹⁴ Ayi a kara, avu we ene Levi, mawun ma Alfa nden ubata u na aa ushishi utafa, avu u damma yi, “Toni mu.” Avu u 'yon u toni yi.

¹⁵ Mantisa mo ro avu u danu a lyuwusa ilyalya o u'wa wa Levi na aza a na aa ushishi utafa na abunda na aza o unusu a na a danai lo nden obolo na Yesu no ojoro a yi, adama a na icu'un ya ama o ndolo o toni yi ta. ¹⁶ Avu ana munlu n Wila na Afarishi e ene niyi a alya e ilyalya na aza o unusu na aza o ushishi wu utafa, avu a damma ojoro a yi, “Cine waa lyuwusa woo sowuso ni icu'un ya ama o ndolo?”

¹⁷ Ana wu uwwai ne, avu u damma le, “Aza a na a ri nu ubanakun shi, a ciga za va aguma shi, she aza o ubanakun. N tawa n de aza a abula shi, amma aza a na a ri nu unusu.”

Yeci adama a akuli

(Mat. 9:14-17; Luk. 5:33-39)

¹⁸ Yashi i ndolo ojoro a Yahaya obolo na Afarishi a dana ta na akuli,

◇ 1:43-44 N.Gn. 14:1-32.

avu a tawa ya Yesu a damma, “Nye i zuwai ojoro a Yahaya no ojoro a Afarishi aa yuwusan akuli, amma ojoro a wu aa yuwusan shi?”

¹⁹ Avu u usu le, “Cine omocin a vali vu kasa'avu aa yuwan akuli ayi obolo ne ele? Aa yuwan shi, nu u ri lo obolo ne ele. ²⁰ Amma mantsa mo ta lo a tawa ana aa tara yi pe ubata u le. O urana u ndolo, a ta yuwan akuli.

²¹ “Babu za na a zula apadi o umuna u sa'avu a akuci o utugu. Nu u bolo le, apadi o umuna u sa'avu'u u ta vuranu akuci o utugu'u, avu ukaru'u u dashi mgbain. ²² Babu za na tsu tsun ribina na kutsai a akuci a tsan o ukwan adama a na ribina'a u to boso tsan vu ukwa'an, na a tsun yi pe u ta lungusa ribina'a obolo na tsan. Amma a tsu tsun ta ribina a tsan sa'avu.”

*Yeci adama o urana wa Ashibi
(Mat. 12:1-8; Luk. 6:1-5)*

²³ O urana wa Ashibi† u ro, Yesu dana ta a mmalu a batsasa a aduma e ishina, avu ojoro a yi e teme makuda ma agaza me ishina ele pe a mmalu. ²⁴ Avu Afarishi† a damma yi, “Kalyuwa, ana'an urana wa Ashibi u da. Nye i da i zuwai ojoro a wu a kudusa agaza e ishina a yuwusan ili i na Wilu a putsayi?”

²⁵ Avu u usu le, “I reve ili i na Dawuda na aza a na a danai na ayi a yuwain mantsa ma na a uwwai ambulu shi? ²⁶ A rana na Abiyata danai aabara a nan ganu, Dawuda uwa ta o u'wa wa Asula, avu u tama opopofu za na ganu da goon aa tama. Avu fo u ca n'utsa ma yi.” ♦

²⁷ Avu u damma le, “A yuwan ta Ashibi adama a vuma, amma a yuwan vuma adama a Ashibi shi. ²⁸ Adama o ndolo, amu Mawun ma Vuma, Zagbain vu urana wa Ashibi a da.”

*Vuma vo osowi o ukere
(Mat. 12:9-14; Luk. 6:6-11)*

3

¹ Urana u ro avu Yesu uwisa a aa'isa, avu u cina pe vuma na ri

♦ 2:26 1 Sam. 21:1-6.

nu ukere u ta usowu. ² Urana wa Ashibi u da u danai, avu Afarishi a kalyuwusa yi ko e te ene ko u ta kambato za vu ubanakun gbaga, adama e reme yi nu unusu. ³ Avu u damma yi, “Uta vu tawa a alanga eteshe.”

⁴ Avu we ece le, “Nye i da Wilu u dammai wu ntsayi a yuwan urana wa Ashibi, a yuwan isa'ani ko iwuya, a wawa wuma ko o una?” Agba a damma ili i ro shi.

⁵ Avu u kalyuwa le nu upan, avu waru we ene le iliyali adama a na a ta na aciyogbamu. Avu u damma vuma'a, “Canana ukere wa wu.” Ana u cananai, avu u kamba gbaga. ⁶ Avu Afarishi o uta na ama a Hiridu, avu a yuwan asala cine aa yuwan oo una yi.

Obolo a ama a nge'en m mala

⁷⁻⁸ Avu Yesu no ojoro a yi a kara a 'yawa a nge'en m Mala ma Galili. Ana ama a uwwai ili i na u danai a yuwusan, avu obolo a ama a abunda o toni yi. Ama'a o uta ta de Yahuda, na Urishelima, na Idumiya. Ozo o ro waru o uta ta upasalai wu Udolu wa Urdu, na aza a na a tawai ubata wa yi de e ida ya Taya na Sida.

⁹ U damma ta ojoro a yi a lapulaa yi wantsun u wa'a, adama a na obolo a ama a yuwan ta abunda, tsara a gbagbala yi wan. ¹⁰ Aza o ubanakun na abunda, a kambato le ta gbaga, hali wo o'wo aza a na a ri nu ubanakun e kebushe adama a ju'wan yi. ¹¹ Ubata u na otoni a lima e ene niyi suru, avu a kingyo e reme yisaali, adansa, “Avu da Mawun ma Asula.” ¹² Amma u bara le ta she a damma ama ko zane da u ri wan.

*Yesu dangwa ta Kupanejere
(Mat. 10:1-4; Luk. 6:12-16)*

¹³ Avu Yesu kara a 'yawa a masasan ubata u na u deyi ama a na a 'yawa obolo na ayi, avu a 'yawa ubata wa yi. ¹⁴ Atsuma e le avu u dangwa ama kupa ne ejere aza a na u cayi ala ajiya. Avu u damma le, “N dangwa du ta i danu na amu. N ta lyungu du i 'yawa i

damma Alabari a Sa'ani a va. ¹⁵ Waru i ta tsura ucira i lo otoni a lima.”

¹⁶ Mpa nda Kupanejere† a na u zagwai: Simo za na u cayi aala Bituru, ¹⁷ Yakubu mawun ma Zabadi fo u de yi ta, na Yahaya vawun va yi, aza a na u cayi ala Buwanaji, ana muwun n tsata; ¹⁸ u de ta fo Andarawu, ne da fo Filibu, na Balamawu waru, Matta fo ta pe, Toma fo aajiya a da a danai. Akapi e le ele da Yakubu mawun ma Alfa, na Tadawu, obolo na Simo za na waru a tsu de Bakanani,* ¹⁹ na Yahuza Iskariyoti, za na wina niyi.

Yesu na Ba'alzabu
(Mat. 12:22-32; Luk. 11:14-23; Luk. 12:10)

²⁰ Avu urana u ro Yesu uwisa o u'wa, avu obolo a ama o bolo waru, hali a putsa yi no ojoro a yi na a lyuwa ilyalya. ²¹ Ana aza a yi a uwwai ne, avu o uta de adama e reme yi, a jijan ta u jaara ta.

²² Munlu n Wila na aza a na a tawai de Urishelima a kara ta a dansa, “U ta na Ba'alzabu† mogono mo otoni a lima, waru nu ucira wa yi u da woo utasaa otoni a lima'a.”

²³ Avu u de le, u yuwaan le adan-shi ni iroci u damma le, “Cine Male† moo lo Male? ²⁴ Ni ida i ne'eshen aciyayi ure a yuwusan nlangi na aciyele, ida i ndolo i ta riya. ²⁵ Nu u u'wa u ne'eshen ure, a yuwusan tsurala, u'wa u ndolo wee isawan shi. ²⁶ Adama o ndolo na tsugono tsa Male tse ne'eshen waa jima shi, amma u ta riya.

²⁷ “Babu za na aa gura uwa o u'wa wu za vu ucira u tara itana ya yi, she na wu nla yi. Avu u gura uwa o u'wa wa yi u tara yi itana. ²⁸ Amayun a da maa dansaa du, a ta gura yuwaan ama gafura vu nusu le na adan-shi a vama e ekere a Asula.† ²⁹ Amma za na yuwayin Ruhu va Akiza adan-shi a vama, aa yuwaan yi gafura shi, adama a na unusu wa yi u ri nu ukotu shi.” ³⁰ U damma le ta ne, adama a na a damma ta, “U ta no otoni a lima.”

* **3:18** Ayi aala “Bakanani” to rocosu tsu vuma'a u ta nu uzuwu wa aci adama u kamba ama a yi.

† **3:23** Male na Ba'alzabu na a yuwain adan-shi a yi a aadiva a 3:22 vuma ta da a yuwusan adan-shi.

Mma na muwun ma anawu ma Yesu

(Mat. 12:46-50; Luk. 8:19-21)

³¹ Avu mma va Yesu rawa na aza a yi. Avu a lyungu za ro de yi. Avu e isawan a alanga. ³² A cina ta obolo a ama nden ukandaruwu na ayi, avu a damma yi, “Mma va wu, na aza a wu, a ta de a alanga a pura wu.”

³³ Avu u usu le, “Zane da mma va na aza a va?” ³⁴ Avu u kalyuwa ama a na a ri nden ukandaruwu na ayi, avu u damma, “Kalyuwai, ele nda ele da mma va na aza a va. ³⁵ Aza a na a yuwusan ili i na Asula a cigai, ele da muwun ma anawu n va olobo ne esheli na mma va.”

Iroci yi cimbi

(Mat. 13:1-9; Luk. 8:4-8)

4

¹ Yashi i ro waru avu Yesu teme uritosu a nge'en m mala. Obolo a ama a na o bolotoi a dana ta abunda lon, hali a zuwa yi u uwa a wantsun, avu u danu pe. Ama de a aagadi a kalyuwusa mala'a. ² Avu u roco le ili na abunda aa yuwusan iroci.

Atsuma o uritosu wa yi, avu u damma le, ³ “Poloi atsuvu, yu uwwa, cimbi ro 'yawa ta mazaza me icu'un. ⁴ Ayi lo a mantsa ma na u temei mazaza me icu'un, avu icu'un i ro yo oco yi o ure, avu nnunu n tawa n kaka da icu'u'un. ⁵ Avu ozo o ro o oco bata a atali, ubata u na u ri na mabula lon shi. Avu o uta babu usan, adama a na a tsurai wacin alungu shi. ⁶ Ana urana u yuwain, avu a kpanla, adama a na a ri na mabula lon shi, a tsura aralu shi, avu e 'yewe. ⁷ Avu ozo o ro waru o oco a awanda, avu awanda a 'yon, avu a gbagbala le, a matsan ulobonu shi. ⁸ Ozo o ro gba shi o oco a mabula ma sa'ani, avu a matsan ulobonu, ozo o ro a matsan mata'atsu mata'atsu, ozo o ro kupotali-utali, ozo o ro ukpaku ukpaku.”

⁹ Avu u damma le, “Za na ri na atsuvu, wu uwwa.”

Ili i na i zuwai Yesu ritoi ni iroci
(Mat. 13:10-17; Luk. 8:9-10)

¹⁰ Mantsa ma na Yesu danai a nde'en, aza a na a danai lo obolo na Kupanejere, avu ee ece yi iroci i na u yuwaan nle. ¹¹ Avu u damma le, “Adu da a lyawai i reve ili yu usokowu ya Asula, amma aza a na a ri pe shi, ili suru she ni iroci i da a tsu damma le. Adama a na

¹² ‘A ta gura e ene ne esu, amma ee reve no okolo shi. A mawwa, a ta gura uwwa, amma aa gura reve shi. Adama a na aa kamba a yuwaan le gafura wan.’ ” ♦

Ucuduwusa wi iroci
(Mat. 13:18-23; Luk. 8:11-15)

¹³ Avu u damma le, “Adu i reve iroci i nda shi? To, cine yaa gura i reve iroci i ro? ¹⁴ Za vu ca'an ndolo adan-shi a Asula da waa cu'usan. ¹⁵ Icu'un i na yo ocoi o ure, ele da iroci ya aza a na a cu'wain adan-shi a Asula o okolo e le. Mantsa ma na a uwwai, babu usan, Malef ma tawa ma usa adan-shi a na a cu'wain o okolo e le'e. ¹⁶ Ne da waru aza a na o ocoi bata a atali. Ele da aza a na a tsu ushi adan-shi babu usan na mazanga. ¹⁷ Amma ana a ri na aralu shi, a tsu jima shi. Na awuya ko atsumalima a tawa adama a adan-shi a Asula, babu usan aa tadatsa. ¹⁸ Ozo o ro a ta tsi icu'un i na yo ocoi bata a awanda. A uwwa ta adan-shi, ¹⁹ amma addama o uvadi u nda, nu uyo'o wi ikebe, na maluwa me ili ma na aa uwwusa, a tsu gbagbala ta adan-shi'i. Reve wo o'wo le babu ulinga. ²⁰ Amma aza a na o ocoi a mabula ma sa'ani, ele da aza a na a tsu uwwa adan-shi, a usu yi, avu a yuwan ulinga na ayi. Za ro tsu matsan ta mata'atsu mata'atsu, za ro kupotali-utali, za ro gba ukpaku ukpaku.”

Uzuwata u fitila
(Luk. 8:16-18)

²¹ Avu Yesu ece le, “A tsu tawaa ta na fitila adama a na aa kpatu yi na aasa'atsu, ko a zuwa yi a mbungulu?”

♦ 4:12 Isha. 6:9-10.

E eelele a da a tsu zuwa yi, adama u ca ekan shi? ²² Ili i na i ri usokowu suru a ta kpatu'wa yi, waru babu ili i na yaa dana upa'un u na o utaa yi a alanga shi. ²³ Za na ri na atsuvu, wu uwwa.”

²⁴ Avu u damma le, “I yuwan ugbozu ni ili i na yaa uwwusa. Na makundatsu ma na i kunzuyi na ayi da aa kunzuwa du, waru a ta dashi du. ²⁵ Za na ri ni ili, ayi da aa dashi, waru za na ri ni ili shi, wa'a na u ri na ayi a ta ushi yi i da.”

Iroci yi cu'un na yu utai

²⁶ Avu Yesu damma le, “Apa nda cine tsugono tsa Asula tsa ri: tsa vuma na 'yawai mazaza me icu'un. ²⁷ Nu u lantsa na ayin ko u yuwan ulinga nu urana, mantsa suru icu'un oo utusa a yuwusan mgbain, ko na wo o'woi u reve cine aa yuwusan mgbain shi. ²⁸ Ida i tsu zuwa ta ili i na a cu'wain i 'yon mgbain, akunku a da a tsu fara kungwa, avu a tawa a yuwan agaza a ca icu'un i sa'ani. ²⁹ Mantsa ma na ishina i kutsai, avu u gasa le.”

Iroci yi icu'un i na i la'ai ukalamu
(Mat. 13:31-34; Luk. 13:18-19)

³⁰ Avu Yesu reme a dansa, “Na nye tsa gura kurato tsugono tsa Asula? Ko ni iroci yi ili i ne a gura cu'wa yi? ³¹ Oroci e isu'wan i uri, ayi da cu'un na la'ai ukalamu na a tsu cu'wan e ida. ³² Ko tsundolo, na a cu'wan yi, nu u yuwan mgbain, u tsu la'a ta olopu a na a buwai, u tsu yuwan ta eten a gbagbain na nnunu n tsu tawa n tele de.”

³³ Iroci ya abunda oroci o ndolo a da u yuwaan le adan-shi a Asula, ununa aa gura reve. ³⁴ U damma le ili i ro shi, she obolo ni iroci, amma a mbanga, avu u cu'wa ojoro a yi ili i na u dansaa nle suru.

Yesu isawaton ta upepu
(Mat. 8:23-27; Luk. 8:22-25)

³⁵⁻³⁶ O urana u ndolo nu ulivu, Yesu no ojoro a yi shi ta a wantsun a nge'en m Mala ma Galili. Reve u damma le, “Tawai tsu 'yawai ne upasu u ndede.”

Avu antsun o ro o toni yi. Reve Yesu kara a tyo o ukosu u wantsun reve u reme nlavu. U dana ta ni ili i na u zuwai aaci. ³⁷⁻³⁸ A jima lon shi, avu upepu u kebe de a tawa. Avu upepu'u u yuwusan mini ikefu ikefu, hali wantsu'un u ciga u shiwan na mini. Avu ojoro a yi a uwwa wovon lon, reve a 'yawa a jisan yi. Reve a damma, "Manlu, u bala wu a na tsaali6a shi?"

³⁹ Avu u 'yon, u bara upepu'u, u damma mala'a, "Von ne." Avu upepu'u u von ubata wo o'wo kwin. ⁴⁰ Avu u damma le, "Nye i zuwai yi da'wain tsunda, hali n gogo koto i ca mu okolo a du shi?"

⁴¹ Avu wovon u tsura le lon, avu a dammulai, "Cu'un vuma ne da tsunda'a, hali nu upepu fo u tsu yuwan ta ili i na u dammai?"

Yesu yuwaan ta vuma vo otoni a limo opocino
(Mat. 8:28-34; Luk. 8:26-39)

5

¹ Avu Yesu no ojoro a yi a pasa a 'yawa upasu u mala u ndede, ejege a lyuci na a tsu de Garasa. ² Ayi a motaa pe atsuma a wantsu'un, avu vuma za na ri no otoni a limo u ga'ashin na ayi. ³ Ason a da bata a nden ma yi. Babu za na ri nu ucira u na waa gura nla yi, ko na akani. ⁴ A tsu nla yi ta ana ne ekere na akani, amma u tsu kakasa le ta. Babu za na ri nu ucira u na waa gura golofo yi. ⁵ Usana nu ulivu u tsu dana ta a agadi atsuma a ason a na a yuwain a atali. Reve u dana a yisaali, na wu padi aciyayi.

⁶ Ana u cinkayai Yesu alanga, avu u suma ni iladi a tawa, avu u kingyo a makakan ma yi. ⁷⁻⁸ Avu Yesu damma otoni a limo'a, "Lyawa vuma ndolo." Dada u boshoi na yisaali a dansa, "Te da imini ya wu na amu, Yesu Mawun ma Asula? Kucina na Asula, vaa ca mu atsumalimo shi."

⁹ Avu we ece yi, "Cine tsa da aala a wu?"

Avu u usu, "Aala a va a da Obolo adama a na tsu ta abunda." ¹⁰ Avu u pati Yesu lon adama u lyawa le e ida'a.

¹¹ Ubata u na a danai, ngurusumu n dana ta lo na abunda, a zamishi ilyalya zala va agadi. ¹² Avu otoni a limo'a a pati yi, a damma, "Gbara tsu a 'yawa atsuma a ngurusumu, adama tsu uwa pe atsuma e le." ¹³ Avu gba u usu le. Avu otoni a limo o uta a uwa atsuma a ngurusumu. Aza a danai lo suru, avu a suma a 'yawa a mala. Avu a riyu pe, avu a kuwa pe. Abunda e le a ta rawa ukpakukupa ure (2,000).

¹⁴ Reve aza a na a danai a agu6a a ngurusumu'u, avu a suma, avu a 'yawa a ca alabari a lyuci na mulyuci. Avu ama a tawa e ene ili i na i farai. ¹⁵ Ana a tawai ubata wa Yesu, avu a cina lo vuma na danai no otoni a limo nden ubata wa yi, u'otowu ni itana nu ugbozu wa yi. Reve a uwwa wovon. ¹⁶ Aza a na e enei ne esu e le, avu a damma ili i na i cinai za vo otoni a limo'a na ngurusumu. ¹⁷ Avu e teme a patishi Yesu u lyawaa le ida i le.

¹⁸ Mantsa ma na Yesu danai a uwusa a wantsun, avu za na danai no otoni a limo'a u pati yi ankuri, u lyawa yi u 'yawa obolo na ayi.

¹⁹ Amma u 'yuwan ta, avu u damma yi, "Yawa o u'wa u du, vu 'yawa bata a n'utsa ma wu waru, vu ca le alabari e ili i na a Asula a yuwaan nuwu."

²⁰ Avu u kara a casu alabari upasu wi ida wa Dikafoli*, ili i sa'ani i na Yesu yuwaan niyi. Ama suru a yuwan ta asalama ni ili i ndolo.

Jayiru 'yawa ta ubata wa Yesu
(Mat. 9:18-26; Luk. 8:40-56)

²¹ Mantsa ma na Yesu kambai a 'yawa upasu u ndede, avu ama o boloto abunda ubata wa yi, ayi lo zuzu na mala'a. ²² Atsuma a azagbagbain a aa'isa'a, za na a tsu de Jayiru, u tawa ta we ene yi. Avu u kingyo a makakan ma yi, ²³ a patishi yi lon, adansa, "Usheli u ke'en u va u ciga makuwaa. N ciga ta vu tawa

* **5:20** Dikafoli urevu wa yi, ayi da Mulyuci Kupa.

vu kuruwā yi ukere, adama u kamba gbaga.”

²⁴ Reve u 'yawa obolo na ayi, reve ama a abunda o toni yi a gbagbalasa yi.

Ka na oo ocosu mpasa

²⁵ Atsuma o obolo'o, ka ro na yuwain a'wan kupa ne ejere o ocosu mpasa shi ta pe. ²⁶ Wu uwwa ta awuya lon e ekere a aza a aguma, waru wu una ta ili i na u ri na ayi suru, amma u jebe yi shi, she ili i na i 'yawai elime. ²⁷ Ana wu uwwai adama e Yesu, avu u tawa nu ucina wa yi atsuma o obolo'o, avu u ju'wan utugu wa yi. ²⁸ U jiyān ta o ookolo a yi, “Na n ju'wan utugu wa yi goon, n ta kamba gbaga.”

²⁹ Babu usan wocosu wu mpasa ma yi n lyawai, avu u reve u tsura ta lafiya lipu va yi. ³⁰ Avu Yesu reveshi ucira wu uta ta a lipu va yi. Dada u vadalai atsuma o obolo'o, avu we ece, “Zane da ju'wan numu utugu?”

³¹ Reve ojoro a yi a usu yi, “Ve ene obolo a gbagbalasa wu, avu ve ece, ‘Zane da ju'wan nuwu utugu?’ ”

³² Avu u kara a vadalasa adama we ene za na yuwain ulinga u ndolo. ³³ Avu ka'a, ana u revei ili i na i yuwan niyi, avu u tawa u kingyo a makakan ma yi na wovon na meje'en ma lipu. Avu u damma yi amayun suru. ³⁴ Avu u damma yi, “Usheli, ucawu wo okolo a wu u kambato wu ta gbaga. Wala na mazanga, babu ubanakun.”

Yesu 'yasain usheli wa Jayiru

³⁵ Ayi pe atsuma a adanshi, avu ozo o ro a tawa de o u'wa wu zagbain va aa'isa a damma, “Usheli wa wu u kuwa ta. Cine vaa damaton yi waru?”

³⁶ Agba Yesu polo atsuvu e ili i na aa dansa shi. Avu u damma zagbai'in, “She vu uwwa wovon wan, vu ca okolo goon.” ³⁷ U lyawa nanza toni yi shi, she Bituru, na Yakubu, na Yahaya mawun ma anawu ma Yakubu. ³⁸ Ana a rawai o u'wa'a, avu wu uwwa a yuwusan elemu, e mesun, a yisaali babu ukotu. ³⁹ Ana u uwai, avu u damma le, “Nye i zuwai

i ri a yisaali babu ukotu? Usheli'i u ri ukwa shi, nlavu n da waa yuwusan.”

⁴⁰ Avu a yuwaan yi izo'oshi yu ulamu. Ana wu utaa nle a alanga suru, avu u tara nshawu mu usheli'i obolo no ojoro a yi, aza a na a danai obolo na ayi, a uwa ubata u na mawu'un u danai. ⁴¹ Avu u reme ukere wa yi, u damma yi, “Talita kumi.” Ili i na waa dansa da nda, “Mesheli, n ta dansaa wu, 'yon.”

⁴² Babu usan avu usheli'i u 'yoshin, u fara mmalu. A'wan a yi kupa ne ejere a da a danai. Avu a uwa asalama abunda. ⁴³ Avu u rono le atsuvu lon, she a damma nanza wan. Avu u damma le waru a ca usheli'i iliyalya.

A 'yuwan ta Yesu a lyuci le (Mat. 13:53-58; Luk. 4:16-30)

6

¹ Yesu lyawa ta de, avu u kamba Nazara lyuci le. Avu ojoro a yi o toni yi. ² Ana urana wa Ashibi u rawai, avu u teme uritosu a aa'isa.† Ama a na a uwwa niyi o uritosu, avu a yuwan asalama, adansa, “Te da vuma nda tsurai ili i nda suru? Cu'un vu urevu ne da a ca niyi tsunda? Kalyuwa cu'un vu ulinga wa asalama u na waa yuwusan. ³ Ayi nda, ayi da za vu ushe'en ndolo shi, mawun ma Meri,† zakpara va Yakubu, obolo na Isuhu, na Yahuza na Simo shi? Aza a yi e esheli pa da a ri obolo na tsu shi?” Dada a 'yuwan niyi.

⁴ Avu u damma le, “A tsu 'yuwan vumavasula ubata u ro shi, she a lyuci le obolo na aza a yi, nu u'wa u le.” ⁵ U gura yuwan ulinga wa asalama a lyuci le shi. Ke'en da u kuruwayi aza o ubanakun ukere, avu u kambato le gbaga.

⁶ U yuwan ta asalama lon, ana a kudai a ca okolo.

Yesu lyungu ta Kupanejere (Mat. 10:5-15; Luk. 9:1-6)

Avu u kandaruwa a 'yawa a mu-lyuci a yuwusan urocosu. ⁷ Avu u de Kupanejere† u lyungu le ama e re re. U ca le ta ucira e ekere o otoni a lima.

⁸ *Avu* u damma le, “She i tara ili i ro a mmalu n *du* wan, she adanga. She i tara opopofu wan, ko tsan, ko ikebe o osonu a *du* wan. ⁹ I oto atan, amma she i tara atugu o ro wan.” ¹⁰ *Avu* u dammisa le, “Ni i rawa ubata u na a ushi ndu, yi isawan pe o u'wa'a she mantsa ma na yaa lyawa lyuci ndolo. ¹¹ Agba ni i rawa a lyuci na a usu ndu shi, ko a uwwa *du* shi, i lyawa yi, *avu* i kakala mabuta ma ana ma *du*. U to o'wo iroci i na yoo roco ama a lyuci'i a yuwan mejege shi.”*

¹² *Avu* a kara a yuwusan alajiya, a dansaa ama a vadala† ubata wa Asula, a lyawa unusu u le. ¹³ O utaa ta otoni a lima na abunda, *avu* a putala aza o ubanakun mani'in, *avu* a tsura lafiya.

Ukwā wa Yahaya za vu Urumbusu
(Mat. 14:1-12; Luk. 9:7-9)

¹⁴ Ana Mogono Hiridu† uwwai alabari e Yesu, adama a na aala e Yesu o'wo ta urevu bata suru. *Avu* ozo o ro a damma, “A 'yasan ta Yahaya za vu Urumbusu. Dada u tsurai ucira u na waa yuwusan ulinga wa asalama.”†

¹⁵ Ozo o ro gba a damma, “Iliya da.”

Ozo o ro a damma, “Ayi vumavasula ro da, oroci a amasula o ufaru.”

¹⁶ Ana Hiridu uwwai ne, *avu* u damma, “Yahaya za vu Urumbusu da, za na n zuwai o kodoi aaci a yi, amma a 'yasan yi ta.” ¹⁷ U damma ta ne adama a na ayi na aciyayi u lyungu ta de e reme yi. *Avu* waru u zuwa a nla yi, adama a ka na a tsu de Hiridiya ka vawun va yi Filibu, za na u usai. ¹⁸ Adama a na Yahaya dana ta a dansaa yi, “U ri ulobonu vu zuwa ka vawun va wu shi.”

¹⁹ *Avu* Hiridiya zuwa yi o ookolo a yi, hali u shi u ciga woo una yi. Agba u tsura ure u na wu una yi shi. ²⁰ Adama a na mogono'o wu uwwusa ta wovon wa Yahaya, adama a na u reve ta vuma va akiza da. Mantsa ma na wu uwwa niyi, ookolo a yi a tsu

dana nden shi, suru na ne u tsu ciga ta wu uwwa yi.

²¹ Amma o ukosu, Hiridiya tsura ta ure u ro. Ana urana u na a matsain mogono'o u kandaruwai, u banu ta ngono, na nan yali a gbagbain, na azagbain o upasu wa Galili abuki.

²² Ana usheli wa Hiridiya u uwa u je'lein, *avu* mogono'o na aza a na u banuyi a yuwan mazanga. *Avu* u damma usheli'i, “Pati ili i na vu cigai suru, n ta ca wu.” ²³ U kucinaa yi ta, u damma, “Ili i na vu pati numu suru, n ta ca wu. Ko ubatsalai u tsugono tsa va tsa da vu cigai, n ta ca wu.”

²⁴ *Avu* wu uta we ece mma va yi, “Nye maa pati?” *Avu* u usu yi, “Pati aaci a Yahaya za vu Urumbusu.”

²⁵ Babu usan, *avu* u kamba o ukobu u mogono, u pati yi u damma, “Gogogo, n ciga ta vu ca mu aaci a Yahaya za vu Urumbusu a mapara.”

²⁶ *Avu* atsuma o mogono a langa lon, amma adama a akucunu a na u yuwain elime a ama, u ri n cine waa yuwan u putsa yi shi. ²⁷ Lo da u lyunguyi agbashi a yi, u damma o kodoi yi aaci a Yahaya a tawaa. A kara ta o kodo aaci a yi o u'wa wa ali. ²⁸ Reve u tawaa na aaci'i a mapara, u ca usheli'i. Mawun ma ka gba, u ca mma va yi.

²⁹ Mantsa ma na ojoro a Yahaya a uwwai alabari o ndolo, *avu* a tawa a tara lipu va yi, a 'yawa a cido yi.

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa uton

(Mat. 14:13-21; Luk. 9:10-17; Yah. 6:1-14)

³⁰ Ana ojoro e Yesu a kambai ubata wa yi, reve a damma yi ili i na a yuwain suru, ni ili i na o ritoi. ³¹ Ama na abunda a tawusa na a kambai, ayi no ojoro a yi a tsura mantsa ma na aa lyuwa ilyalya shi. *Avu* u damma le, “Tawai, tsu 'yawai ubata u na ama a ri shi, yi ivuwan.” ³² *Avu* a kara a uwa a wantsun a 'yawa ubata u na ama a ri shi, ele goon.

* **6:11** A mantsa mo ndolo, na vuma zakatsa mabuta ma atugu ko wu kala mabuta ma ana ma yi, ure u ro u da u na woo roco wu kasa ta aciyayi na ama a lyuci ndolo.

³³ Ana obolo a ama a na a tawai bata bata e ene nle a makaraa e reve le ta, avu a suma a 'yawa upasu u ndede kafu ele a rawa de. ³⁴ Ana u rawai de, avu we ene obolo a ama lon. Avu we ene le iliyali, adama a na a dana ta she damma ikyon i na i ri na za va aguba shi. Avu u teme o rocosu ili na abunda.

³⁵ Ana urana u kotoi, avu ogoro a yi a tawa ubata wa yi. Avu a damma yi, "Ubata u nda gba ama pa shi, waru urana u da nda u kotoi. ³⁶ Damma le a kara a 'yawa a mulyuci n wawa'a n na n ri lo zuzu, a tsulaa aciyele ilyalya i na aa lyuwa."

³⁷ Avu u usu le, "'Yawai i ca le ilyalya i na aa lyuwa."

Avu a usu yi, "Tsu 'yawa tsu una ikebe i na i rawai ikebe† yu ulivu ukpakure (200) e ilyalya, avu tsu ca le a lyuwa?"

³⁸ Avu we ece le, "Opopofu a yan a da du? 'Yawai i kalyuwa."

Ana a 'yawai a kalyuwai, avu a damma, "Ozo o ton a da, na mugula n re."

³⁹ Avu u damma le suru ko zane da danu a anlya o utanu obolo obolo. ⁴⁰ Ne da a danai ozo o ro kupoton-uton, ozo o ro ukpaku ukpaku. ⁴¹ Ana u tarai opopofu o to'on na mugula n re'e, avu u 'yasan aaci zuva, avu u godyoo Asula. Ana u bubusai opopofu na mugula'a, reve u ca ogoro a yi, e ne'eshen ama. E ne'eshen le ta opopofu na mugula n ndolo suru. ⁴² Suru nle a lyuwa ta a cuwan. ⁴³ Avu ogoro a yi o boloto asaka kupa ne ejere, asaka o opopofu na mugula n na m buwai. ⁴⁴ Ama a na a lyuwai ilyalya i ndolo ali ukpakukupa uton (5,000) u da.

*Yesu a mmalu zuva mini
(Mat. 14:22-33; Yah. 6:15-21)*

⁴⁵ Avu u zuwushi ogoro a yi a uwa a wantsun a fara pasaa yi a 'yawa a lyuci va Besaida, kafu u lyawa obolo'o. ⁴⁶ Ana u lyawa nle, avu u

kumba a aagadi, adama u 'yawa u yuwan avasa.

⁴⁷ Ana ulivu u yuwain, wantsun gba e memere ma mala, Yesu gba ayi de a aagadi ayi a nde'en. ⁴⁸ Reve we ene le e melen na wantsu'un a mala, adama a na upepu u ta damatosun le. Mantsa ma na nton n tsu saala na wasasa, avu u kara a 'yawa ye'e le a mmalu a mala. U yuwan ta she damma u ta kara le, ⁴⁹ amma ana e ene niyi a mmalu a mini, avu a jiyann she damma yimodi i da. Avu o oruwo, ⁵⁰ adama a na wo o'woi suru nle e ene yi ta, avu a da'wan.

Lo da u yuwaan nle adanshi, "Guzai okolo a du, amu da. She yu uwwa wovon wan." ⁵¹ Avu u uwa a wantsun ne ele, dada upepu u voyin. Avu e reme asalama lon, ⁵² adama a na hali n gogo koto a ri nu urevu wu ulyuwatosu wu ukpakukupa uto'on (5,000) shi. Adama a na okolo e le a dana ta ugbawu.

*Yesu kambato ta vuma va Janisara
gbaga
(Mat. 14:34-36)*

⁵³ Ana a pasai, a rawai e ida ya Janisara, avu a nla wantsu'un. ⁵⁴ Na motaa me le a wantsun, avu ama e reve yi. ⁵⁵ Avu a suma bata suru a tarasa aza o ubanakun a avalu a tawusaa yi ko te da a uwwai u ri. ⁵⁶ Ubata u na u uwai suru, a lyuci gbain na mulyuci'i na akapi a bata, a tsu zuwaa yi ta aza o ubanakun o u'uwata we eden. Avu, a pati yi u lyawa le a ju'wan nge'en mu utugu ma yi. Aza a na a ju'wan niyi suru a tsura ta lafiya.

*Uritosu wu nkaya
(Mat. 15:1-9)*

7

¹ Afarishi o ro obolo na munlu n Wila n ro o uta ta Urishelima reve o boloto ubata wa Yesu. ² E ene ta ogoro a yi a alya e ilyalya ne ekere babu sa'a o ure u na wu ntsayi shi.

† 6:37 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "dinari ukpakure (200)." Kalyuwa Ucuwuwi wi "Ikebe."

³ Afarishi na akapi a aza a Isra'ila a ta yuwusan cine nkaya n dammai wu ntsaa ta a yuwan. A tsu sa'a ta ekere e le ulobonu. ⁴ A tsu 'yuwan ta a lyuwa ilyalya e eden she na a sa'a ekere. Ili na abunda i ta lo, tsa wuzau wu nden, na munda obolo na asa'atsu.

⁵ Adama a na a tsu sa'a ta ulobonu, ana e enei ojoro a yi a alya tsundolo, reve e ece yi, "Nye i zuwai ojoro a wu a kurusu ili i na yi ntsayi shi? Tsu cina le ta a alya babu a sa'a ekere."

⁶ Avu u damma le, "Aza e ikpa'a! Wo o'wo ta unata na Ishaya yuwain adanshi a Asula a aci a du. Ununa a danai,

'Ama a nda a ta casu mu tsugbain a na le goon,

okolo e le gba alanga a da a ri na amu. ⁷ Aganda a na aa yuwusaan mu ili ya abula i da shi. Ili i na oo ritosu ili i ro i da shi, agba uritosu wa ama u da.' [◇]

⁸ "Yi icina ta na wila wa Asula, avu i toni uritosu wa ama."

⁹ Avu u damma le, "Yi icina ta ni ili i na Asula a dammai, avu i toni uritosu u du. ¹⁰ Adama a na Musa† dammai, 'Vu ca dada na mma va wu tsugbain. Waru za na isulai dada ko mma va yi, a ciga a 'yuwan o una yi.' [◇] ¹¹ Amma uritosu u du u damma ta ili i sa'ani i da vuma damma dada ko mma va yi, ili i na n shi a ca du n ca ta de Asula. ¹² I putsa yi ta na waa kamba dada ko mma va yi ni ili i ro. ¹³ Ne da i tsu yuwan, avu i kambato adanshi a Asula pere, adama o uritosu u du, ili i na abunda icu'un i ndolo i da i tsu yuwan."

*Ili i na i tsu lungusa vuma
(Mat. 15:10-20)*

¹⁴ Avu u dewishe obolo'o, avu u dammisa le, "I zuwa atsuwu suru ndu yu uwwa ili i na maa damma. ¹⁵ Ili i na i tsu uwa atsuma a vuma ayi da u tsu lungusa wuma wa yi shi, she ili i na i tsu uta o okolo, ayi da u tsu lungusa yi. ¹⁶ [Za na ri na atsuwu, wu uwwa.]"

¹⁷ Ana wu kasai no obolo'o, avu u uwa o u'wa. Avu ojoro e ece yi ili i na iroci'i waa dansa. ¹⁸ Avu u usu le, "Adu fo i reve ili i na iroci'i waa dansa shi? Adu fo i reve shi, ko nye da i uwai a aatsuma a vuma, u tsu lungusa yi shi? ¹⁹ Adama a na u uwa o okolo a yi shi, amma u uwa ta a aatsuma a yi, ne da waru woo uta?" Ne da Yesu yuwain u kambatoi ilyalya suru ulobonu adama a alya.

²⁰ Avu waru u damma, "Ili i na yoo utusa ubata u vuma, ayi da u tsu lungusa yi. ²¹ Adama a na pe da, pe o okolo a vuma da icu'un i nda yo utusa: majiyan me iwuya, tsipere, na wivu, na mona ma ama, ²² nu uforondo, ni iwuya, na wulumu, nu unusu icu'un icu'un, na tsurala, ne epen, na aci o ugbamu na tsulo. ²³ Iwuya i pe o okolo a vuma a da a tsu uta, avu a zuwa yi wo o'wo ili yi idaba e ekere a Asula."

*Ucawu wo okolo a ka a Meheleni
(Mat. 15:21-28)*

²⁴ Diga lo avu u kamba a 'yawa a mbanda ma Taya na Sida. Avu u uwa o u'wa u ro, u ciga nanza reve shi, amma u ri n soko aciyayi shi. ²⁵ Ka na mawun ma yi, usheli u wa'a u danai no otoni a lima, ana wu uwwai alabari e Yesu, avu u tawa u kingyo a makakan ma yi. ²⁶ Ka'a gba Meheleni ma da, ubata u na wu utai gba Basurofiniki da. Avu u pati Yesu utaa otoni a lima a na a uwai atsuma a mawun ma yi. ²⁷ Avu u usu ka'a, "Lyawa tsu fara lyuwato muwun mu u'wa. U ri ulobonu a tara ilyalya i muwun avu a variya musan shi."

²⁸ Amma u usu yi ta, u damma, "Ne da u ri Zagbain, agba ko musan n tsu lyuwa ta akapi e ilyalya i muwun."

²⁹ Avu u damma yi, "Adama a adanshi a wu, wala a kamba o u'wa, otoni a lima'a a lyawa ta mawun ma wu."

³⁰ Avu u kamba o u'wa, avu u cina mawun ma yi nven a aavalu. Cina otoni a lima'a a lyawa yi.

Yesu kambato ta agulani gbaga

◇ 7:7 Isha. 29:13. ◇ 7:10 Mta. 20:12; Mta. 21:17; N.Gn. 20:9; U.Wl. 5:16.

³¹ Avu u lyawa m̄banga ma Taya, u toni a 'yawa Sida a 'yawa a Mala ma Galili, ni ida i na a tsu de Dikafoli.*
³² Ama o ro a tawa yi ta na vuma na danai aagulani waru nu usan u da u tsu gura damma, avu a pati Yesu ankuri u kuruwa vuma'a ukere.
³³ Avu Yesu tara yi a 'yawa ubata u na ama a danai shi, avu u zuwa akatsu a yi a atsuvu a vuma'a, u tsuwan matsan ma yi, avu u ju'wan eelentsu a vuma'a.
³⁴ Avu Yesu kalyuwa zuva no okolo a ta, avu u damma yi, "Ifata!" adansa, "Kpatu'wa!"

³⁵ Avu u kpatu'wa atsuvu a yi. Ili i na i shi yi n̄lai eelentsu a yi, u bada. Avu u yuwan adanshi mejege.
³⁶ U damma le ta she a damma ama wan, amma she ili i na i lyuwai elime a casu alabari a yi.
³⁷ Avu a yuwan asalama lon, a damma, "Kalyuwa cine u yuwain ili'i suru mejege. Hali u gura zuwa agulani a uwwa. Aza a na a tsu gura yuwan adanshi shi, a yuwan adanshi."

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa unashi
(Mat. 15:32-39)

8

¹ A mantsa mo ndolo, obolo a ama o ro o boloto ta abunda, agba a ri ni ilyalya i na aa lyuwa shi. Avu Yesu de ojoro a yi, avu u damma le,
² "N te eneshe obolo a ama nda'a iliyali, adama a na o to obolo na mu hali rana ta'atsu, agba a ri ni ilyalya i na aa lyuwa shi.
³ Waru na n damma le a tyo o u'wa na ambululu, aa gura rawa o u'wa shi, ozo o ro da nda gba o utai alanga."

⁴ Avu ojoro a yi a usu yi, a damma, "Ubata u nda ogozo a da, te da gba tsaa gura tsuru ilyalya i na tsaa gura lyuwato ama a abunda a nda?"

⁵ Avu we ece le, "Opopofu a yan a da du?"

Avu a damma, "Aza e cindere."

⁶ Avu u zuwa ama'a a danu e ida. Ana u tarai opopofu e cindere o ndolo, avu u godyoo Asula, avu u

bubusa, u casu ojoro a yi a 'yawa obolo a ama'a. Avu a 'yawusa le.
⁷ A dana ta na mugula n keke'en wa'a. Ana u godyoyi Asula, avu u damma a 'yawa le.
⁸⁻⁹ Ama ukpakukupa unashi (4,000) u da a shi o bolotoi, avu gba a lyuwa ilyalya hali a cuwan. Reve ojoro o boloto akapi a na a buwai reve o shiton asaka e cindere. Avu u damma le a tyo o u'wa.
¹⁰ A jima shi, dada u uwai a wantsun no ojoro a yi a tyo Dalmanuta.

Afarishi a zami ta ili ya asalama
(Mat. 16:1-4)

¹¹ Afarishi a tawa e teme mawasan na ayi, a ta zama u roco le iroci de zuva, adama a lyungwa yi.
¹² Avu wi ivuwan ogbolo a ruhu va yi, u damma, "Nye i zuwai ama o gogo a ri e izami yi iroci? Amayun a da n damma ndu, babu iroci i na oo roco ama o gogo."

¹³ Avu u lyawa le lo, avu u kamba a wantsun u pasa a 'yawa a m̄banga n ndede.

Wolilo wa Afarishi na aza a Hiridu
(Mat. 16:5-12)

¹⁴ Reve e reme mmalu agba e icina ta a na a tawa no opopofu, ili i na i ri lo le pe a wantsu'un u la'a za ta shi.
¹⁵ Avu u damma le, "I yuwan ugbozu na wolilo wa Afarishi na aza a Hiridu."

¹⁶ Avu a dammulai, "U damma ta ne ana wo o'woi tsu ri no opopofu shi."

¹⁷ Yesu gba u reve ta ili i na a dammulai, avu we ece le, "Nye i zuwai i dammai i ri no opopofu shi? Koto ye ene ko i reve shi?"
¹⁸ I ta ne esu, amma yee ene shi. I ta na atsuvu, amma yaa uwwa shi.
¹⁹ Waru i cuwan ana m bubusai opopofu o ton, avu n ne'eshen ama ukpakukupa uton shi? Akapi gba asaka a yan a da i bolotoi?"

Avu a usu, "Kupa ne ejere."

²⁰ Dada we ece nle, "Ana m bubusayi ama opopofu e cindere, akapi a asaka a yan a da a buwai ana i bolotoi?"

* 7:31 Dikafoli urevu wa yi, ayi da Mulyuci Kupa.

Reve a usu yi “Aza e cindere a da.”

²¹ Dada we ece nle, “Hali n gogo koto i reve ili i na maa dansaa du shi?”

Yesu kpatu'wa ta irumba esu

²² Avu a rawa a lyuci va Besaida. Reve ama a tawaa Yesu ni irumba, avu a pati yi u ju'wan yi. ²³ Avu u reme ukere wa yi, wu utaa yi a mbanga n lyuci. Reve u tsuwaan yi matsan e esu, waru u kuruwa yi ukere, avu we ece yi, “Vu gura ta ene ili i ro?”

²⁴ Avu irumba'a u 'yasan urewesu, avu u usu, “N te eneshe ama. Amma oroci a danga a da mee eneshe le a agara.”

²⁵ Avu u zuwisaa yi ukere o urewesu. Avu irumba i kpatu'wa esu yi we ene ili suru mejege. ²⁶ Avu Yesu damma yi u wala a tyo o u'wa, waru u damma yi ta, “She vu uwa a malyuci mo ndolo wan.”

Bituru yuwan ta adanshi adama e Yesu

(*Mat. 16:13-20; Luk. 9:18-21*)

²⁷ Yesu 'yon ta no ojoro a yi, u uwa mulyuci n Kasariya Filibi. Avu we ece ojoro a yi, “Zane da ama aa dansa n ri?”

²⁸ Avu a usu yi, “Yahaya za vu Urumbusu, ozo o ro gba a damma, Iliya, ozo o ro gba a damma vu uta ta atsuma a amasula.”

²⁹ Avu we ece le, “Amma adu gba, zane da yaa dansa n ri?”

Avu Bituru usu yi, “Avu da Kristi'it Zamawawa.”†

³⁰ Avu u rono le atsuvu she a damma nanza wan.

Yesu yuwisan ta adanshi adama o ukwa wa yi

(*Mat. 16:21-28; Luk. 9:22-27*)

³¹ Avu u teme o ritosu le, a dansa, “Amu Mawun ma Vuma n to sowo atsumalima lon. Waru azagbain, na nan ganu a gbagbain, na munlu n Wila a ta 'yuwan mu, hali o una mu. Agba na a yuwan rana ta'atsu, n ta 'yon wuma.” ³² A alanga eteshe a da u damma nle adanshi o ndolo. Avu Bituru de yi a tyo a nge'en, u teme a yuwusaan yi nlangi. ³³ Amma ana

Yesu vadalai, we enei ojoro a yi, avu u bara Bituru, u damma, “Vu yuwan alanga na amu, avu Male! Vaa yuwusan avasa adama a na ili ya Asula yaa shiwan shi, she ili ya ama.”

³⁴ Avu u de obolo'o obolo no ojoro a yi, u damma le, “Za na cigai u toni mu, she nu u 'yuwan aciyayi suru suru, nu u ciga u 'yuwan u tara akpata a yi, avu u toni mu. ³⁵ Za na ri ada a wuma wa yi, u ta lamba yi. Amma za na lambai wuma wa yi adama a va, adama a Alabari a Sa'ani waru, u ta tsura yi. ³⁶ Nye i da vuma munai ko nu u tsura uvadi u nda suru, avu u lamba wuma wa yi? ³⁷ Nye waru vuma aa gura tsupa, avu u wawa wuma wa yi? ³⁸ Na za uwwa wono u va na alajiya a va o uvadi u iwuya wu ulambu wa abula u nda, Mawun ma Vuma fo u ta uwwa wono wa yi, nu u 'yawwa a makakan ma Dada va yi na nlingata ma Asula.”

9

¹ Avu u lyuwa elime na adanshi, “Amayun da maa dansaa du, ozo o ro a ta pa ubata u nda na ee ene ukwa shi, she ne e ene tsugono tsu Asula tsu tawa nu ucira.”

Lipu va Yesu vadalai

(*Mat. 17:1-13; Luk. 9:28-36*)

² Ana a yuwain rana tali, avu Yesu tara Bituru, na Yakubu, na Yahaya, u 'yawato le a masasan mo uga'an, ele goon. Avu oroci a yi a vadala elime e le. ³ Itana ya yi i vadala yo o'wo u'uri puwu a madala, pa o uvadi u nda babu za na aa gura zaza'wa le ne. ⁴ Avu e eneshi Iliya† na Musa, a yuwusan adanshi na Yesu.

⁵ Avu Bituru cananaa yi una, “Manlu, u lobono ta ana tsu ri pa. Tsu ta yuwan pa ogodo a ta'atsu, za ta za va wu, za ta za va Musa, za ta waru za va Iliya.” ⁶ U lamba ta ili i na waa damma, adama a na wu uwwai wovon lon.

⁷ Avu eleshe a tawa a kpatu le nu ululu, avu u dfo wu uta de e eleshe'e, “Mawun ma na n cigai lon da nda, yu uwwa yi.” ⁸ Avu a jika a kanlashi,

amma e ene waru za ro shi, Yesu da goon e enei obolo ne ele.

⁹ Ana a cipai de a masasa'an, avu u damma le, "She i damma nanza ili i na ye enei wan, she na Mawun ma Vuma mo 'yon atsuma o ukwa."

¹⁰ A yuwan ta ili i na u damma nle a yuwan, amma a yuwusan ta adan-shi'i goon le, "Nye i da waa dansa adama o u'yosun o ukwa u nda?"

¹¹ Avu e ece yi, "Nye i zuwai munlu n Wila n dammai nga Iliya ta fara tawa elime a Kristi Zamawawa?"

¹² Avu u usu le, "Iliya da fara tawai, adama a na woo fofo ili suru. Nye i zuwai a danai, adama a Mawun ma Vuma, 'U to sowo awuya icu'un icu'un, waru aa 'yuwan yi?' ¹³ Amma n ta dansaa du, Iliya tawa ta de, a yuwaan yi ta cine a cigai, cine alabari a yi a ri ufanu."

Yesu kambato ta mawun mo otoni a lima gbaga

(Mat. 17:14-21; Luk. 9:37-43)

¹⁴ Ana a kambai ubata u na ojoro a yi a ri, avu e ene abajini o obolo ukandaruwu ne ele. Munlu n Wila waru n dana ta a mawasan ne ele. ¹⁵ Na menee ma Yesu, avu obolo'o a yuwan asalama lon. Avu o boso ni iladi a tawa ubata wa yi, a casasa yi.

¹⁶ Avu we ece le, "Mawasan ma ne yaa yuwusan?"

¹⁷ Avu za ta atsuma o obolo'o u usu yi, "Manlu, mpa nda n tawa nuwu na molobo ma va za na ri no otoni a lima. Adama o ndolo u tsu gura yuwan adan-shi shi. ¹⁸ Mantsa ma na otoni a lima'a a kumba niyi suru, she na a vari yi e ida, unwa wa yi a yuwusan apiva, u gagai anga a yi, avu wo o'wo wudaruwu. Avu m pati ojoro a wu o lo otoni a lima a yi, avu a kuda."

¹⁹ Avu u usu le, "Adu ama o gogo aza a na aa casu okolo shi. N jima ta nden na adu. Hali mantsa ma ne ma danu na adu a yuwusan ankuri na adu? Tawa numu na ayi."

²⁰ Avu a tawa yi na molobo'o. Ana otoni a lima'a e enei Yesu, avu a varu molobo'o e ida babu usan, lipu va yi e meje'en. Reve u riya u dana e igandalu, unwa wa yi o utusa apiva. ²¹ Avu Yesu ece dada va yi, "Urana u ne ili i ndolo i cina niyi?"

Avu u damma, "Ayi a mawun. ²² U sowo ta a varusu yi a akina na a mini, adama wu una yi. Amma na vaa gura yuwan ili i ro, ve ene tsu iliyali, vu kamba tsu."

²³ Avu u damma yi, "Na maa gura? Ili suru ili i na aa gura yuwan da e ekere a za na cayi okolo."

²⁴ Avu wu utaa ufoyo babu usan, "Nca ta okolo. Kamba mu n dashi ca okolo."

²⁵ Ana Yesu enei obolo a ama a tawusa lo ubata'a, avu u bara otoni a lima, u damma, "Avu otoni a lima a na a tsu putsaa na adan-shi, n damma wu ta, vu kasa na ayi. She vu dashi toni yi wan."

²⁶ Ana otoni a lima a yi a saalai, avu a kpasu'wa yi e ida lon, lipu va yi e meje'en, avu a kasa na ayi. Avu molobo'o wo o'wo tsu akwaka, hali wo o'wo ama na abunda a damma, "U kuwa ta." ²⁷ Avu Yesu reme ukere wa yi u 'yasan yi, avu u 'yon mishin.

²⁸ Ana u uwai o u'wa, avu ojoro a yi e ece yi usokowu, "Nye i zuwai tsu kudai, a na tsoo lo otoni a lima o ndolo?"

²⁹ Avu u usu le, "Na avasa a da goon aa gura lo cu'un ndolo a alanga, babu ili i ro."*

Yesu yuwisan ta adan-shi o ukwa wa yi

(Mat. 17:22-23; Luk. 9:43-45)

³⁰ Avu a 'yon lo, a uwa e ida ya Galili. U ciga nanza reve shi. ³¹ Adama a na u to ritosu ojoro a yi, u ta dansaa le, "A ta ca Mawun ma Vuma e ekere a ama waru a to una yi. Na o una yi, na a yuwan rana ta'atsu u ta 'yon."

* **9:29** Akuci a aatagada o ro a ta na: "Amma avasa na akuli a da goon aa gura cu'un vi ili i nda."

³² Amma a gura reve adanshi'i shi, avu waru a uwwusa wovon na ee ece yi.

Tsugbashi tsa aḅula
(*Mat. 18:1-5; Luk. 9:46-48*)

³³ Avu a rawa Kafarnahum. Ana u uwai o u'wa, avu we ece le, "Mawasan mā ne yaa yuwusan o ure?"

³⁴ Avu a rungwa kpaku kpaku, adama a na a yuwan ta mawasan o ure za na o'wo zagbain atsuma e le. ³⁵ Avu u danu, u de Kupanejere'e. Avu u damma le, "Za na cigai woo o'wo zagbain, u kambā za vu ukosu, aagbashi a ama suru waru."

³⁶ Avu u shede mawun mo ro u zuwa yi e memere, avu u katala yi. Dada u damma nle, ³⁷ "Za na ushiyi mawun me ke'en cu'un nda adama a ala† a va, amu da u ushiyi. Za na waru usu numu, amu da u ushiyi goon shi, amma za na lyungu numu da u ushiyi."

Za na yuwan ntsu shi, za tsu da
(*Luk. 9:49-50*)

³⁸ Avu Yahaya usu yi, "Manlu, tse ene ta nanza o utusaa otoni a limā na ala a wu. Atsu gba tsu putsa yi ta, adama a na u ri oo tonoo tsu shi."

³⁹ Amma u damma ta, "She i putsa yi wan, adama a na za na gura yuwain ulinga wa asalama a ala a va, waa gura vadala u yuwan adanshi avama adama a va shi. ⁴⁰ Za na ri a tsurala na tsu shi, za tsu da. ⁴¹ Amayun a da maa dansaa du, za na ca ndu mini i sowo adama a va, u ta tsura iliyinkapa.

Re mariyaa atsuma o unusu
(*Mat. 18:6-9; Luk. 17:1-2*)

⁴² "Na nanza aa zuwa atsuma a muwun n nda a riya, u ta la'a a nlaa yi utali u yira a yinlu ya yi, avu a vari yi a mala. ⁴³ Nu ukere wa wu waa zuwa wu, vu nusan, vu kodo yi. U ta la'aa wu, vu tsura wuma babu ukere u ta ana vaa tsura ekere e re, avu vu uwa a akina.† ⁴⁴ [Ubatā u na azun a tsu kuwa shi, waru akina a tsu kima shi.] ⁴⁵ Na anana a wu aa zuwa wu vu

yuwan unusu, vu kodo yi. U ta la'aa wu, vu tsura wuma na tsukutsuma, ana aa vari wu atsuma a akina na ana e re. ⁴⁶ [Ubatā u na azun a ri n kuwa shi, waru akina a ri n kima shi.] ⁴⁷ Na lyusu va wu aa zuwa wu vu yuwan unusu, vu kongoro yi. U ta la'aa wu, vu uwa o tsugono tsa Asula na lyusu ta, ana aa vari wu atsuma a akina ne esu e re. ⁴⁸ Ubatā u na azun a ri n kuwa shi, waru akina a ri n kima shi.

⁴⁹ "Na akina a da aa lyungwa ama suru, cine a tsu lapula ili na akpadi.

⁵⁰ "Akpadi a tu ulobonu, amma na a langa, na nye da vaa lapula yi?

"I dana na akpadi o okolo a du, i yuwan nden n sa'ani."

Uritosu adama o lolo
(*Mat. 19:1-12; Luk. 16:18*)

10

¹ Yesu lyawa ta de, avu u kambā e ida ya Yahuda, waru nu upasu wa Urdu, ama na abunda o boloto ta ubata wa yi, avu u kara o rocosu le ununa u tsu yuwusan.

² Avu Afarishi a tawa ubata wa yi, reve e ece yi, "Unusu u da vuma lyawa ka va yi?"

³ Avu we ece le, "Nye i da Musa damma ndu?"

⁴ Reve a usu yi, "Musa damma tsu ta tsu ca ka aatagada a wukasu u lolo, avu a lyawa yi." ♦

⁵ Dada u usu nle, "Musa damma du ta ne, adama a na i ri na aciyogbamu.

⁶ Amma a mantsa ma na a yuwain uvadi ne da u danai shi. Amma ana a fara a yuwain, 'vali na ka da a yuwan nle.' ♦ ⁷ 'Adama o ndolo a da vuma aa lyawa dada va yi na mma va yi, tsara u suraa ka va yi goon. ⁸ Ele ra o to o'wo ili i ta.' ♦ Ana wo o'woi a buwa ili i re shi, ⁹ adama o ndolo ili i na Asula o boloi, she vuma kakasa wan."

¹⁰ Avu ana a kambai o u'wa dada ojoro a yi e ece niyi ili i na u ritoi.

¹¹ Avu u damma le, "Za na kakasai, reve u yuwisan lolo ro, tsipere tsa da waa yuwusan na ayi. ¹² Waru na ka lyawa vali va yi, avu u yuwisan lolo ro, tsipere tsa da waa yuwusan."

*Yesu zuwaa ta muwun aba'un
(Mat. 19:13-15; Luk. 18:15-17)*

¹³ A tawusaa yi ta na muwun, tsara u ju'wan le. Reve ojoro a yi a putsale. ¹⁴ Amma ana Yesu enei ne, reve atsuma a langa yi. Avu u damma le, "Lyawai muwun n keke'en n tawa ubata u va, she i putsale wan. Adama e icu'un i ndolo i da o foboi tsugono tsa Asula.

¹⁵ "Amayun a da maa dansaa du, za na usuyi tsugono tsa Asula cine muwun n ri shi, waa uwa atsuma o tsugono tsa Asula shi." ¹⁶ Reve u shede le e ekere, avu u zuwaa le aba'un.

*Za vu utsuru
(Mat. 19:16-30; Luk. 18:18-30)*

¹⁷ Ana u remei mmalu a tyo Urishe-
lima, da da nanza sumai elime e Yesu,
avu u kingyo. Avu u damma, manlu
ma afula, "Nye da maa yuwan, tsara
n tsura wuma u babu ukotu?"

¹⁸ Avu Yesu usu yi, "Cine vee desu
mu manlu ma afula? Babu za va
afula, she Asula goon. ¹⁹ Avu na
aciyawu vu reve ta ili i na Asula a
dammai a yuwan: 'She vu una vuma
nu ucigu wa wu wan, she vu yuwan
wivu wan, she vu yuwan tsipere wan.
She vu usu ili i na vu reve shi wan,
waru she vu paala za ro wan. Vu ca
dada na mma va wu tsugbain.' " ♦

²⁰ Avu u usu yi, "Manlu, ele ndolo
suru n yuwusan le ta, amu o molobo."

²¹ Avu Yesu kalyuwa yi ni icigi. Avu
u damma yi, "Ili i ta i da vu lambai,
'yawa vu wina ili i na vu ri na ayi
suru, tsara vu ca alambi, adama vu
tsura uzuwa zuva. Na vu yuwan ne
avu vu tawa vu toni mu."

²² Ana wu uwwai ne, avu u lukuta
urewesu, adama a na u ri ni ili
abunda.

²³ Avu u vadala u kalyuwa ojoro a
yi, avu u damma le, "Ili yu usan i da
za vu utsuru u tsura u uwa atsuma o
tsugono tsa Asula."

²⁴ Avu ojoro a yi a uwa asalama,
adama e ili i na u dammai. Avu u
dashi dammisa, "Muwun n va, u ta

yuwan usan za vu utsuru uwa o tsu-
gono tsa Asula.† ²⁵ U ta la'aa aarakumi
a pusulai na vunu vu bele, ana za vu
utsuru aa uwa o tsugono tsa Asula."

²⁶ Ana a uwwai ne, avu a kara a
asalama, avu a damma, "Na wo o'wo
za vu utsuru aa tsura u uwa atsuma
o tsugono tsa Asula shi, zane da aa
la'a?"

²⁷ Avu u usu le, "E ekere a vadilima
ili yu usan i da, amma e ekere a
Asula shi. Babu ili i na Asula aa kuci
yuwan."

²⁸ Avu Bituru usu yi, "Atsu da nda
tsu lyawai ili suru, avu tsu kuru wu."

²⁹ Avu u usu u damma, "Amayun a
da maa dansaa du, za na lyawai u'wa
wa yi, ko dada va yi, ko mma va yi,
ko u lyawai zakpara va yi, ko vawun
va yi, ko gba u lyawai muwun ma yi,
ko ka va yi, adama a va na Alabari
a Sa'ani, she nu u tsura atsupu. ³⁰ A
mantsa mo gogo, u ta tsura 'wa, na
aza a yi, na muwun ma anawu, na
aduma, na muwun, ukpaku ukpaku.
Amma waru a ta lyungwa yi. De
zuva† waru u ta tsura wuma u babu
ukotu. ³¹ Aza e elime na abunda a
ta kamba acapa. Aza a acapa a ta
kamba elime."

*Yesu yuwisain adanshi o ukwa wa
yi*

(Mat. 20:17-19; Luk. 18:31-34)

³² Ele atsuma a mmalu a gawan
Urishe-
lima, Yesu de elime e le, avu
ojoro yi kara asalama. Avu ama a
na oo tono yi, a kara o wovon. Avu
waru u dashi de ojoro a yi, avu u
fara a dansaa le ili i na yaa cina yi.
³³ Avu u damma, "Atsu da nda a tyo
Urishe-
lima, a ta ca Mawun ma Vuma
e ekere a nan ganu a gbagbain na
munlu n Wila. A ta padaa yi ugana
u na oo una yi, waru a ta zuwa yi e
ekere a aza e iwuya. ³⁴ A ta yuwaan
yi ulamu reve a tsuwan yi matsan.
Waru a ta fufaba yi, avu o una yi.
Agba na a yuwan rana ta'atsu, u ta
'yon."

*Ipati ya Yakubu na Yahaya
(Mat. 20:20-28)*

♦ 10:19 Mtā. 20:12-16; U.Wl. 5:16-20.

³⁵ *Avu* muwun *ma Zabad*, *Yakubu na Yahaya*, a rawa zuzu na *ayi* a damma, “Manlu tsu ciga wu ta, vu yuwaan tsu ili i na tsa pati wu.”

³⁶ Reve we ece le, “Nye i cigai n yuwaan du?”

³⁷ Reve a usu, “Urana u na a 'yasan nuwu zuva na tsugono, tsu ta ciga wu vu zuwa za ta o ukere usa'ani, za ta o ukere ugula.”

³⁸ *Avu* u usu le, “I reve ili i na yaa patishi shi. I ta gura sowo awuya a na moo sowo, a ta gura tsupu du ununa aa tsupu mu a awuya?”

³⁹ Reve a usu a ta gura. *Avu* u usu le, “I ta gura sowo awuya a na moo sowo, ununa aa tsupu mu ne da aa tsupu du. ⁴⁰ Amma adama a na yaa danu o ugula ko o usa'ani, za va da shi na maa ca. *Asula* a da aa ca bata na u foboyi aza a na a dangwai.”

⁴¹ Ana o joro a yi a uwwai ne, reve a uwa atsumolangu na *Yakubu na Yahaya*. ⁴² *Avu* u de le, u damma le, “I reve ta aza a na a zuwai o o'wo aza a tsugbain a ama o uvadi, a ta na tsugbain a aci e le. ⁴³ Ne da woo o'wo e ekere a du shi. Za na cigai wo o'wo zagbain, she nu u kambato aciyayi aagbashi a du biti. ⁴⁴ Za na cigai u uwa elime a du, she nu u kambato aciyayi aagbashi a du suru. ⁴⁵ Ko Mawun ma Vuma, u tawa tsara a yuwaan yi tsugbashi shi. Amma tsara u yuwan tsugbashi, waru u ca aciyayi, adama a wawa ama.”

Yesu kpatu'wa ta esu e irumba
(*Mat. 20:29-34; Luk. 18:35-43*)

⁴⁶ *Avu* a rawa Jeriko. *Ayi* o uta Jeriko no o joro a yi no obolo a ama abunda, *avu* irumba i ro i tawa zavipati aala a yi Bartimawu, mawun ma Timawu. U tsu danusu ta a nge'en mu ure. ⁴⁷ Ana wu uwwai *Yesu* va Nazara ta lo a tawa, *avu* u 'yasan udyo wa yi a dansa, “*Yesu, Yesu*, mawun *ma Dawuda*, *kalyuwa* ununa n ri iliyali.”

⁴⁸ *Avu* ama na abunda a putsa yi, a dansaa yi u rungwa unwa wa yi.

Amma she ili i na i 'yawai elime, *avu* u dashi utaa udyo a dansa, “*Yesu, Yesu*, mawun *ma Dawuda*, *kalyuwa* ununa n ri iliyali.”

⁴⁹ *Avu* wi isawan, reve u zuwa e de yi. *Avu* e de irumba'a, a damma yi, “Yuwan mazanga, u ta desu wu.”

⁵⁰ *Avu* u vari aapalutsu a yi, *avu* u jika a 'yawa ubata wa *Yesu*.

⁵¹ *Avu* we ece yi, “Nye vu cigai n yuwaan wu?” *Avu* u usu yi, “Manlu, adama n tsura me ene ure.”

⁵² *Avu* u usu yi, “Yuwan mmalu ma wu, ucawu wo okolo a wu u wawa wu ta.” Babu usan, *avu* esu a yi a kpatu'wa, *avu* u kuru *Yesu* a kara.

Yesu uwai Urishelima
(*Mat. 21:1-11; Luk. 19:28-40; Yah. 12:12-19*)

11

¹ Ele arawa *Urishelima*, zuzu na lyuci va Batafaji na *Batanya*, reve a rawa a Masasan *ma Zetun*. Reve *Yesu* lyungu ama e re atsuma o o joro a yi.

² Reve u damma le, “*Yawai atsuma* a malyuci ma na *ma ri elime* a du, na *ma'uwaa* ma du i te ene molloli wunlu za na koto a kumbai shi. I bada yi a tawa. ³ Na za ro ece du, nye i zuwai yaa yuwusan ne? I damma yi, ‘Zagbain da ciga niyi, amma waa lapa kambuwa yi shi.’ ”

⁴ *Avu* a kara, reve a cina molloli a nge'en mu ure. ⁵ Ele a mabada ma yi, reve aza a na a danai lo mishin e ece le, “Nye da i zuwai yaa bada sa yi?” ⁶ *Avu* a usu le ili i na *Yesu* damma nle. Reve a rungwa le a kara na ayi.

⁷ Reve a tawaa *Yesu* na ayi, *avu* o polo amuna e le o molloli'i. *Avu* u kumba de. ⁸ Ama na abunda da o poloi amuna e le atsuma o ure, ozo o ro waru a baza *avu'un* o ure, aza a na a kudai a atsusa. ⁹ Aza a na a danai elime na aza a na a danai acapa, reve a dana e ishupa,

“Husana! *†

“Aba'un a tyo a za na a tawa a alat a *Asula!* ♦

* **11:9** Husana urevu wa yi, ayi da “Ica a tyo *Asula!*” ♦ **11:9** Ica 118:25-26.

¹⁰ “Aba'un a tyo o tsugono tsa dada tsu Dawuda tsa na tsa ri lo a tawa!

“Husana a tyo e ekere a Asula!”

¹¹ Reve u uwa Urishelima, dada u uwai atsuma a Aa'isamapada. Avu u kalyuwa ubata suru. Ana wo o'woi ulivu u da, avu wu uta u kamba Batanya obolo no ojoro a yi.

*Yesu yuwayin ubiri una
(Mat. 21:18-19)*

¹² Ana usana u tawai, avu o uta Batanya. U dana ta a uwwusa ambulu. ¹³ Ana we enei ubiri na avu'un a abunda, reve u 'yawa tsara u tsura muwun u lyuwa. Ana u rawai, u kalyuwa bitu, u cina de ili shi, adama a na a mantsa ma na ubiri u tsu matsan da shi. ¹⁴ Avu u damma ubiri'i, “She nanza dashi lyuwa muwun ma wu wan, diga gogo.” Agba ojoro a yi a dana ta a uwwusa ili i na u dammai.

*Yesu uwai a Aa'isamapada
(Mat. 21:12-17; Luk. 19:45-48; Yah. 2:13-22)*

¹⁵ Reve a rawa Urishelima.† Ana Yesu† uwai atsuma a Aa'isamapada,† avu u lo aza a na a dana atsulu na awina pe. Waru avu wu kebe apada a aza a na a dana a kita'usa ikebe, avu u baza otogu ni ili i na a dana a yuwusan ulinga, na aza a na a dana a winasa nrukuku. ¹⁶ U putsa ta aza a na a dana ni itana a batsa pe atsuma a Aa'isamapada. ¹⁷ Avu u yuwaan le adansi, “Ashe Adansi a Asula,† a damma, ‘U'wa u va ubata wa avasa adama a ama suru da shi?’ ♦ Amma, adu i kambato yi ta ubata u na yaa dana a yuwusan wivu.”

¹⁸ Ana nan ganu a gbagbain na munlu n Wila me enei ili i na i farai, avu a zami ure u na oo una yi. Agba a uwwa ta wovon, adama a na ama suru a uwa ta asalama na cu'un vu uritosu wa yi.

¹⁹ Nu ulivu, avu Yesu lyawa lyuci'i.

*Iroci nu udanga wu ubiri
(Mat. 21:20-22)*

²⁰ Ele a makamba nu usana, reve e ene ubiri u na Yesu yuwayin una u 'yewe a tyo a aralu. ²¹ Avu Bituru

♦ 11:17 Isha. 56:7; Irm. 7:11.

gura cuwan na cu'un vi ili i na i farai, avu u damma, “Manlu, kalyuwa ubiri u na vu yuwayin una a u 'yewe ta.”

²²⁻²³ Avu u usu le, “I usu Asula, amayun a da maa dansaa du, za na dammai masasan ma nda u mula u riyatsuma a mala no okolo a yi a da'wan shi, amma u ca ta okolo e ili i na u dammai, u to o'wo ne. ²⁴ Ayi da i zuwai maa dansaa du ili i na i patiyi suru atsuma a avasa, ni i ca okolo i ta tsura. ²⁵ Ni yi isawan a mantsa ma na yaa yuwan avasa, ni i ri o upan na aza a du, i yuwan gafura, tsara Dada du za na ri zuva ayi fo u yuwaan du gafura. ²⁶ Amma ni i yuwaan za du gafura shi, cine tsa da Dada du za na ri zuva waa yuwaan du gafura vu unusu u du?”

*Yeci yu ubata u na Yesu tsurai ucira
(Mat. 21:23-27; Luk. 20:1-8)*

²⁷ Reve ana Yesu no ojoro a yi a kambisai Urishelima a uwa ta a Aa'isamapada. Ayi pe atsuma a agara a Aa'isamapada'a reve nan ganu a gbagbain na munlu n Wila na azagbain a tawa ubata wa yi. ²⁸ Reve e ece yi, “Nu ucira u ne u da vaa yuwusan ulinga u nda, waru zane da ca nuwu ayi?”

²⁹ Reve Yesu usu le, “Amu fo n ta yuwan du yeci, i usu mu. Amu waru n ta gura damma du ubata u na cu'un vu ucira na maa yuwusan ulinga wu utai. ³⁰ Urumbusu u na Yahaya† aa yuwusan, te da wu utai, ubata wa Asula ko ubata wu vadilima?”

³¹ Avu e reme mawasan vani le, a damma “Na tsu damma zuva da wu utai, u te ece tsu, ‘To nye i zuwai tsu cayi okolo shi?’ ³² Na waru tsu damma ubata wa ama da wu utai, u ta tawa tsu na addama.” A ta uwwusa wovon wa ama, adama a na ama e reve ta Yahaya vumavasula† da.

³³ Avu a usu yi, “Tsu reve shi.”

Avu fo u usu le, “Maa damma du ubata u na n tsurai ucira u na maa yuwusan ili i na maa yuwusan shi.”

*Iroci ya aza a zamalinga
(Mat. 21:33-46; Luk. 20:9-19)*

12

¹ Avu Yesu uwa a yuwusaan le adanshi ni iroci. Reve u damma, “Vuma ro da cuwain uduma wa inabi, avu u suwaa yi ubabu akandarawa. Reve waru u kapa akari, tsara u tsura ubata u na waa dana o kpokuso masayan. Avu u suwaa yi aburu, adama we eneshe ili i na i ri pe suru. Reve u ca aza a zamalinga uduma'a, adama a linga yi. Reve u kara a 'yawa mmalu a lyuci ro.

² “Ana mantsa mo ugasa ma rawai, reve u lyungu vuma ta atsuma a agbashi a yi u 'yawa u ushi akunda e ili i na o bolotoi. ³ Avu aza a zamalinga'a e reme aagbashi'i, reve a lalapa yi reve a damma yi u kamba ekere lyanga. ⁴ Reve za vu uduma'a u lyunguwisa aagbashi o ro, avu a lalapa yi lon. ⁵ Ana u lyunguwisa aagbashi o ro, reve o una yi. Aza a na u koso lyunguwisa na acapa, a lalapa akapi, akapi gba o una le.

⁶ “Avu wo o'wo vuma ta da shi buwai, ayi da mawun ma ta ma yi za na u cigai lon. Avu za vu uduma'a u koso lyungu yi a majiyan ne e ene yi, a ta uwwa wovon, avu a yuwaan yi ili i na i lobonoi.

⁷ “Ana e ene niyi, avu a dammulai, ‘Ndede magaji ma ta ma yi a tawa, tsu una niyi adama ubata'a wo o'wo ubata u tsu.’ ⁸ Reve e reme mawu'un o una yi, avu a vari yi atsuma o ogozo.”

⁹ Avu Yesu damma, “Cu'un majiyan ne da yaa yuwusan za vu uduma'a waa yuwan? Ayi za vu uduma'a u ta tawa wu una le suru, avu u ca aza a zamalinga o ro a linga uduma'a.

¹⁰ Koto i denuna ili i na Adanshi a Asula a dammai shi?

‘Aatali a na asuwi a 'yuwain, ayi da wo o'woi ikyun yu ucira atsuma o usaa.

¹¹ Zagbain da yuwain ili i nda, waru u lobono ta e esu a tsu.’ ” ♦

¹² Reve Afarishi a zami ure u na ee reme yi adama a na e reve ta u ta yuwusan adanshi a aciyele. Amma a ta uwwusa wovon wa ama, adama o

ndolo a da a lyawa niyi. Reve a safa ure u le.

Yeci adama a atsupa o utafa
(Mat. 22:15-22; Luk. 20:20-26)

¹³ Avu a lyunguwa yi ama o ro atsuma a Afarishi na ama a Hiridu, tsara e reme yi nu unusu atsuma a adanshi a yi. ¹⁴ Ana a rawai, reve e ece yi, “Manlu, atsu tsu reve ta avu za va amayun a da, waru vu ri na adangulu shi. Vu tara ta ama suru unata, vu to rocosu ure wa Asula. Damma tsu u lobono ta a tsupa utafa a tyo ya Kaisa mogono ma Roma ko tsu tsupa wan?”

¹⁵ Ana u revei ili i na a cigai, reve u damma, “Nye i zuwai yaa lyungusa mu?” Avu u damma le, “Tawaa numu ni ikebe.”

¹⁶ Ana a tawaa niyi, avu we ece le, “Ululu wa zane u da u ri de?” Reve a usu yi, “Ululu wa Kaisa u da u ri de.”

¹⁷ Dada u damma nle, “I ca Kaisa ili i na i ri ya Kaisa, Asula waru a ca yi ili i na i ri za va yi. Reve ama a kara a yuwusan asalama a yi.”

Yeci yu u'yosun atsuma a akwakwa
(Mat. 22:23-33; Luk. 20:27-40)

¹⁸ Reve ama a na a tsu de aza a Sadukiya aza a na a dammai na vuma kuwa u buwa a 'yon shi, ele fo a tawa ubata wa yi. ¹⁹ Reve a damma yi, “Manlu, Musa danaa tsu ta, na vuma kuwa, avu u lyawa ka va yi babu u matsan, avu zawa'a va yi sotso ka'a, tsara u tsura yi mawun.

²⁰ A yuwan ta ama e cindere ali. Za vu ufaru yuwan ta lolo, avu u kuwa babu u matsan. ²¹ Reve za ve ire sotso yi, ayi fo u kuwa babu mawun na ayi. Za va ta'atsu waru ne da, ne da a yuwusain. ²² Ele ama e cindere'e ko za tsura mawun na ayi shi. O ukosu, avu fo ka'a u tawa u kuwa. ²³ To o urana u na aa 'yasan akwakwa, ka va zane da woo o'wo, adama a na wo oloi mecindere me le suru?”

²⁴ Reve u usu le, “Adama o ndolo a da i puwain. Adama a na i reve Adanshi a Asula shi, waru i reve ucira wa Asula shi. ²⁵ O urana u

na aa 'yasan akwakwa, babu adama o lolo. O to o'wo ununa nlingata ma Asula n ri, aa yuwan de lolo shi. ²⁶ Koto i denuna ili i na aatagada a Musa a dammai shi, ubata u na u yuwain adanshi o molopu a madala, ana Asula a dammai, 'Amu da Asula a Ibrahim na Ishiyaku na Yakubu?' ²⁷ Ayi Asula a aza a wuma a da, amma Asula a akwakwa a da shi. Amayun i puwan ta suru suru."

Wila u gbain

(*Mat. 22:34-40; Luk. 10:25-28*)

²⁸ Avu manlu ma Wila† ma Musa ma tawa ma uwwa le a mawasan vani le. Ana we enei Yesu usu nle mejege, avu we ece, "Wila u ne u da u la'ai mgbain?"

²⁹ Avu u usu yi, "Wila u gbain ayi da, 'I polo atsuvu adu muwun ma Isra'ila, Asula mogono ma tsu ayi da Asula goon. ³⁰ I ciga Asula no okolo a du suru, na asuvu a du, nu ucira u du.' ³¹ Za ve ire ayi da, 'I ciga aza a du ununa i cigai aciyadu.' ³² Ili i ro yi lo i la'ai ndolo shi."

³² Avu manlu'u u usu yi, "Manlu amayun a da wu, Asula a ta a da, za ro lo shi she ayi. ³³ A ciga yi no okolo a ta, na asuvu a ta, nu ucira u tsu, avu waru tsu ciga aza a tsu ununa tsu cigai aciyatsu. U la'a ta wocosu wu mpasa nu ukulatosu."

³⁴ Ana Yesu enei ununa u usuyi mejege, reve u damma yi, "Vu ri alanga na tsugono tsu Asula shi."

Ko za dashi yuwan yi yeci waru shi.

Yeci adama a Mawun ma Dawuda

(*Mat. 22:41-46; Luk. 20:41-44*)

³⁵ Yesu atsuma o uritosu a Aa'isamapada, avu we ece le, "O unu wu nye munlu n dammai Kristi Zamawawa to uta o ugundo wa Dawuda? ³⁶ Agba Ruhu va Akiza zuwa ta de Dawuda damma:

'Asulazuwa a damma ta Zagbain va:
"Danu o ukere usa'ani u va, she na n zuwa n'yuwatan ma wu a apata a ana a wu." ' ³⁷

³⁷ "Na Dawuda na aciyayi u de yi 'Zagbain', cine woo o'wo waru mawun ma tsukaya ma Dawuda?"

Ama na abunda a uwwa ta uyo'o wu uritosu wa yi.

Morono ma atsuvu adama a munlu n Wila

(*Mat. 23:1-36; Luk. 20:45-47*)

³⁸ Atsuma o uritosu wa yi, avu u damma le, "I yuwan ugbozu na munlu n Wila.† ³⁹ Aza a na a cigai a dana a casu le tsugbain e eden u'wotowu na atugu a ga'an le, a dana a danusu a ndanata ko'o a a'isa, na ndanata n sa'ani e eden. ⁴⁰ Aza a na a tsu ususa ili yi nruna. Avu a dana a yuwusan avasa o ugadi. Asula a ta ca icu'un ya ama o ndolo atsumalima lon."

Maruna na anini e re

(*Luk. 21:1-4*)

⁴¹ Avu Yesu danu zuzu nu uzuwata wi ikebe atsuma a Aa'isamapada. Reve u kalyuwusa ama a zuwusa ikebe. Aza o utsuru na abunda a zuwusa ikebe ya abunda. ⁴² Avu maruna mo ro me iliyali mo uta de, avu u zuwa anini* e re.

⁴³ Reve u de ojoro a yi, avu u damma le, "Maruna me iliyali ma nda ma zuwa ta ili i na i la'ai ama suru. ⁴⁴ Aza o utsuru a nda suru e kene ta atsuma o utsuru u le. Ayi gba ni iliyali ya yi suru, reve u pura suru ko ili u lyawa shi avu u zuwa."

Adanshi adama o ulungusu wa Aa'isamapada

(*Mat. 24:1-2; Luk. 21:5-6*)

13

¹ Yesu o uta a Aa'isamapada,† reve za ta atsuma o ojoro a yi u rawa ubata wa yi, avu u damma, "Manlu, kalyuwa cu'un vu usaa u sa'ani na atali† a nda!"

² Reve u usu yi, "Ye ene ta cu'un vu usaa ndolo? Ko aatali a ta aa lyawa zuwa vu za va yi shi. Suru nle o to oco le e ida."

◇ 12:26 Mtq. 3:6. ◇ 12:30 U.Wl. 6:4-5. ◇ 12:31 N.Gn. 19:18. ◇ 12:32 U.Wl. 4:35. ◇ 12:33 Hos. 6:6. ◇ 12:36 Ica 110:1. * 12:42 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "lapta." Kalyuwa Ucufluwu wi "Ikebe."

*Ufaru wa atsumalima
(Mat. 24:3-14; Luk. 21:7-19)*

³ Ayi nden a masasan ma Zetun za na danai a nkalalai na Aa'isamapada, reve Bituru na Yakubu na Yahaya na Andarawu a yuwan yi yeci. ⁴ A damma, "Damma tsu mantsa ma na ili i ndolo yaa fara. Waru damma tsu ili i na yaa fara o ukosu."

⁵ Avu u damma le, "I yuwan ugbozu she i lyawa nanza yuwan du tsulo wan. ⁶ Ama na abunda a ta tawa na aala a va a damma ele da Kristi Zamawawa'a. Reve a damma du, 'Amu da,' o to polo ama na abunda. ⁷ She okolo a du a da'wan wan, na yu uwwa alabari o uvon zuzu ko alanga. She na a yuwan ili i ndolo suru, amma ukosu u da shi. ⁸ Ida i ta yuwan nlangi ni ida. Tsugono tsu ta yuwan nlangi na tsugono. A ta yuwan uramosu wi ida abunda. Ambulu a ta yuwan abunda. Ili i nda suru u to rocosu ufaru wu ukosu wu uvadi.

⁹ "I yuwan ugbozu na aciyadu. E te reme du a 'yawato du o ukobu wu uge'etosu adama a va. A ta fufaba du a a'isa. A ta 'yawato du a makakan mo ngono na aza o uge'etosu, adama a va. I damma le adama a Alabari a Sa'ani. ¹⁰ Amma kafu ukosu wu uvadi, a ta yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a va atsuma o uvadi suru. ¹¹ Na a tara du a tyo ubata o uge'etosu, she yi da'wan o una wi ili i na yaa usu le wan. Na mantsa ma rawa, o to roco du ili i na yaa damma. Ili i na yaa damma yoo uta o una u du shi, Ruhu va akiza† to roco du ili i na yaa damma.

¹² "Vuma ta wina mawun ma anawu ma yi adama o una yi. Nan dada waru a ta yuwaan ne muwun n le. Muwun n ta 'yuwan mbara n le na mukuci n le, tsara o una le. ¹³ Ama suru a ta 'yuwan du adama a va. Amma za na isawain ugbamu, a tyo o ukosu u ta la'a.

*Mantsa ma atsumalima lon
(Mat. 24:15-28; Luk. 21:20-24)*

¹⁴ "Mantsa ma ta lo a tawa a na yee ene za na a yuwusan ili yi idaba a makakan ma Asula atsuma a Aa'isamapada, ubata u na wu ntsayi shi ununa Daniyan dammai." ◇ (Za vu desununa u yuwan ugbozu.) "Reve aza a na a ri atsuma a Yahuda a suma a tyo a nsasan. ¹⁵ Za na ri zuva vu ukwa'a, she u cipa u uwa o u'wa wa yi, tsara u tara ili i ro atsuma o u'wa wan. ¹⁶ Za na ri de o uduma, she u kamba o u'wa, tsara u tara aapalutsu a yi wan. ¹⁷ U ta suduwa amaci a na a ri na atsuma obolo na amaci a na a ri na muwun n na ma apasa maani.

¹⁸ "She i yuwan avasa, tsara ili i ndolo i fara na lyushi wan. ¹⁹ Atsuma a rana ndolo, o to o'wo rana va atsumalima lon, cu'un na koto a yuwain shi, ana Asula a yuwain uvadi u nda. A dashi waru cu'un va yi shi. ²⁰ Amma Asula e jebe ta rana ndolo, na ne da shi, ko za aa la'a shi. Agba adama a aza a na waru Asula a dangwai, dada e jebei rana ndolo.

²¹ "Na za ro damma du, 'Ndede Zamawawa,' ko 'Apa yi,' she i usu wan. ²² Adama a na azamawawa e epen na amasula e epen, a ta tawa. A ta gura yuwan ili ya asalama na abunda, tsara o polo aza a na a dangwai n na aa gura. ²³ Amma i yuwan ugbozu n damma du ta de ili i na yaa fara suru.

*Matawaa ma Mawun ma Vuma
(Mat. 24:29-31; Luk. 21:25-28)*

²⁴ "Amma atsuma a rana ndolo, na mantsa ma atsumalima lon mo koto, urana u to o'wo irumbu, woto waru waa dana ne ekan shi. ²⁵ Italyo'o waru i ta dana a riyasa e ida. A ta jingada cira na ri zuva. ²⁶ Reve ee ene Mawun ma Vuma a tawa e eleshe nu ucira na tsugono tsu Asula. ²⁷ Reve u lyungu nlingata ma Asula, tsara o boloto ojoro a yi, aza a na u dangwai ubata suru, diga o ufaru wu uvadi a tyo o ukosu.

*Adanshi adama o ubiri
(Mat. 24:32-35; Luk. 21:29-33)*

²⁸ "I rito ili i ro o udanga wu ubiri. Na yee ene avu'un a yi a vadalasa,

◇ 13:14 Dan. 9:27; Dan. 11:31; Dan. 12:11.

a yuwusan ototopi, i reve lyushi yuwan t̄a zuzu. ²⁹ Ne d̄a waru n̄a yee ene ili i nda a farasa, i reve u yuwan t̄a zuzu n̄a m̄at̄aw̄aa, u t̄a lo o un̄antsutsu. ³⁰ Amayun a d̄a maa dansaa d̄u, uvad̄i u nda woo koto shi, she ni ili i na a dammai nda suru a shiwan. ³¹ Zuva ni id̄a o to koto, amma adanshi a v̄a oo koto shi.

Babu za na revei urana ko mantsa (Mat. 24:36-44)

³² “Amma adama o urana u ndolo, ko mantsa babu za na revei, ko nlin-gata m̄a Asula, ko Mawu'un, she Dada v̄a yi goon. ³³ I yuwan ugbozu waru i yuwan avasa adama a na i revei mantsa'a shi.

³⁴ “U to o'wo cine vuma tsu d̄ana mocin e id̄a i ro u lyawa t̄a d̄e u'wa w̄a yi, reve u ca agbashi a yi ucira, suru nle waru u ca le t̄a ulinga u na aa yuwan. Reve u damma za vi ipiri u kalyuw̄a ulobonu. ³⁵ I d̄ana ufoɔu adama a na i revei mantsa ma na zavu'wa'a w̄aa t̄aw̄a shi. Ko nu ulivu, ko nu urana, ko e memere ma ayin, ko nu usana. ³⁶ Nu u t̄aw̄a she u cina d̄u a nlayu wan. ³⁷ Ili i na maa dansaa d̄u, ayi d̄a i d̄ana ufoɔu.”

Izamiyu ure u na oo una Yesu (Mat. 26:1-5; Luk. 22:1-2; Yah. 11:45-53)

14

¹ Rana re d̄a shi buwai, ana aa yuwan Abuki a Mapasa oɔolo n̄a Abuki o Opopofu.† Avu nan ganu oɔolo n̄a munlu n Wil̄a a zami ure u na ee reme Yesu nu unusu, tsara o una yi. ² Reve a damma, “Tsoo una niyi a mantsa m̄a abuki shi, adama ama a 'yasan uvon wan.”

A tsuwayin Yesu mani'in (Mat. 26:6-13; Yah. 12:1-8)

³ Yesu pe o u'wa w̄a Simo Makutu a lyuwusa ilyalya a lyuci va Batanya, avu ka ro ut̄a d̄e n̄a mani'in m̄a maguru me ikebe lon. Reve u bala ikpat̄atsu i mede'en, reve u tsuwan Yesu a aaci. ⁴ Aza a na a d̄ana lo, avu a uwwa upan. Reve a damma, “Cine

t̄sa d̄a waa lungusa mani'in? ⁵ Na a shi a wina yi, a shi t̄a ushi ili i na i la'ai ikebe i na i rawai ikebe yu ulivu ukpakuta'atsu (300),* avu a ca aza o ulambu ikebe'e.” Avu a uwa upan n̄a ayi, reve a bara yi.

⁶ Avu Yesu damma le, “Rungwa niyi, cine t̄sa d̄a yaa damatosun yi? U yuwaan mu t̄a ili i na i lobonoi. ⁷ I to oɔolo na alambi kuci, mantsa ma na i cigai suru, i ta gura yuwaan le ili i sa'ani. Amu gba maa d̄ana n̄a d̄u kuci shi. ⁸ U yuwan t̄a ili i na waa gura yuwan, u tsun t̄a lipu v̄a mani'in kafu mantsa m̄a acid̄a. ⁹ Amayun a d̄a maa dansaa d̄u, ubata u na aa yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani atsuma o uvad̄i u nda suru, ee icina ili i na ka nda u yuwaan numu shi.”

Asala e ikebe i na aa wina Yesu (Mat. 26:14-16; Luk. 22:3-6)

¹⁰ Avu Yahuza Iskariyoti, atsuma a Kupanejere, u 'yawa ubata u nan ganu a gbagbain, tsara u winaa le Yesu. ¹¹ Ana a uwwai ne, avu a zangana. Avu a yuwaan yi nzuwulai, a ta ca yi ikebe lon. Avu u zamishi ure u na waa wina yi.

Yesu lyuwa t̄a ilyalya i Mapasa no ojoro ayi

(Mat. 26:17-25; Luk. 22:7-14; Luk. 22:21-23; Yah. 13:21-30)

¹² O urana wu ufaru u na a yuwain Abuki o Opopofu,† urana u mapada me ikyon i Mapasa,† avu ojoro a yi e ece yi, “Te d̄a vu cigai tsu foboo wu ilyalya ya abuki'i?”

¹³ Avu u lyungu ojoro e re a yi, u damma le, “Uwai a lyuci, i ta ga'an n̄a vuma utanuwu n̄a aakabu a mini, avu i toni yi. ¹⁴ U'wa u na u uwai suru, i damma za vu u'wa'a, ‘Manlu ma damma, te d̄a aasula a na amu no ojoro a v̄a tsaa lyuwa ilyalya ya abuki?’ ¹⁵ U to roco d̄u u'wa wa zuva, i foɔo ununa u lobonoi i yuwan, tsara i foɔo tsu.”

¹⁶ Reve a kara, d̄ada e enei ili i na Yesu damma nle ununa u dammai. Avu o foɔo ilyalya i Mapasa'a.

* **14:5** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda n̄a Tsheleni ayi d̄a “dinari ukpakuta'atsu (300).” Kalyuw̄a Ucuɔuwu wi “Ikebe.”

17 Ana ulivu u yuwain, reve u tawa obolo no ojoro a yi. 18 Ele atsuma a alya e ilyalya, avu u damma, “Amayun a da maa dansaa du, atsuma a du vuma ta ta wina mu, waru za na tsaa lyuwusa ubata u ta u da.”

19 Avu a uwa atsumolangu a dansa aza ta ta, “Amu da, amu da?”

20 Avu u damma le, “Atsuma a du za ta du ta wina mu, za na tsaa lyuwusa a mapara ma ta. 21 Mawun ma Vuma† ma ta kuwa cine u ri ufanu. Woo yo'ono za na aa wina Mawun ma Vuma'a shi. Na a shi a matsan yi shi, u shi ta la'aa yi.”

Alya o ukosu

(Mat. 26:26-30; Luk. 22:14-20; 1 Kor. 11:23-25)

22 Ele pe a alya, avu u tara opopofu u yuwaan Asula mazanga. Avu wu busa u ca le u damma, “Ushiyi, lipu va da nda'a.” 23 Ana u tarai mokoto ma masayan ma inabi,†† avu u yuwaan Asula mazanga. Avu u damma, “Ushiyi,” avu o sowo. 24 Avu u damma le, “Mpasa nda mpasa n va n da na n zuwai Asula a yuwain akucunu,† adama oo oco mpasa adama a wawa ama na abunda. 25 Amayun a da maa dansaa du, maa dashi sowo masayan waru shi, she za na moo sowo o tsugono tsā Asula.”

26 Ana a yuwain ishīpa yi ica, avu o uta a tyo a Masasan ma Zetun.

Bituru ta wasan Yesu

(Mat. 26:31-35; Luk. 22:31-34; Yah. 13:36-38)

27 Avu u damma le, “Suru ndu i ta bete'we adama a na ne da Asula a dammai atsuma a Adanshi a Asula ana:

‘N to una za va aguḅa, avu ikyon i bete'we.’ ♦

28 “Amma na a 'yasan mu, n ta fara 'yawaa du Galili.”

29 Avu Bituru usu, “Maa lyawa wu shi, ko na aa lyawa wu.”

30 Avu u usu Bituru, “Kafu moton ma saala ure na ayin a nda, vu ta wasan mu uta'atsu.”

31 Avu Bituru usuwisa nu ucira, “Ko ke'en maa wasan wu shi, ko na maa kuwa obolo na avu.” Reve akapi'i fo a damma ne.

Atsumolangu e Yesu

(Mat. 26:36-46; Luk. 22:39-46)

32 Avu a rawa ubata u na a tsu de Getisemeni. Avu u damma ojoro a yi, “Danuyi pa n ta yuwan avasa.”

33 Avu u tara Bituru na Yakubu na Yahaya. Avu ili'i i uwa a damatosun yi, avu u uwa atsumolangu lon. 34 Avu u damma le, “Atsumolangu a va a yuwan ta abunda lon, gashi wu una mu. Puro numu pa i dana ufoḅu.”

35 Ana u 'yawai malanga, avu u riya e ida, avu u yuwan avasa u damma, n na waa yuwan, a tawa yi mantsa mo ndolo. 36 Reve u damma, “Dada, ya'a wu ili suru ili i mayuwaan ma da. Tawa mu atsumalima a nda. Amma she vu kuru ili i na n cigai wan, amma ili i na vu cigai.”

37 Ana u kambai, avu u cina le a nlavu. Avu u damma Bituru, “Bituru, nlavu n da yaa yuwusan, yaa gura piri ko rumu ta shi?” 38 Avu u damma le, “Danuyi ufoḅu tsara i riya atsuma a malyungwa wan. Asuvu a ciga ta amma lipu ri nu ucira shi.”

39 Avu u 'yawisa u yuwan avasa, a dansa ili i ta. 40 Reve u tawisa ubata u le. Avu u cinisa le a nlavu, a gura kpatu'wa esu e le shi. A gura reve ili i na aa damma yi shi.

41 Ana u tawai utawu wa ta'atsu, avu u damma le, “I buwa ta a nlavu na wivuwusan? Urawa ta ne, mantsa ma rawa ta. A ca ta Mawun ma Vuma e ekere a aza o unusu. 42 'Yoyin tsu karai. Ye ene ndolo za na wina numu rawai.”

A wina ta Yesu reve e reme yi

(Mat. 26:47-56; Luk. 22:47-53; Yah. 18:3-12)

43 Yesu atsuma a adanshi, avu Yahuza Iskariyoti atsuma a Kupanejere, u rawa, ugeru no obolo a ama no oloko nu mutsun mu pe'eni. Nan ganu a gbagbain, na munlu n Wila, na azagbagbain e le suru o boloto ta.

† 14:23 Inabi ayi da muwun mu ufanga n ro a na a tsu yuwaan ili yo oso i ro ana masayan. ♦ 14:27 Zak. 13:7.

44 Za na wina niyi u ca le ta de iroci yi ili i na waa yuwan, u damma, "Vuma na n katalai ayi dafa. I reme yi i kara na ayi."

45 Ana Yahuza rawai, avu u 'yawa ubata wa yi. Avu u damma, "Manlu." Avu u katala yi. 46 Reve e reme Yesu. 47 Atsuma a aza a na a danai lo mishin, avu vuma ta tala matsun me pe'eni u kodo utsuvu wa aagbashi wa aabara a nan ganu. 48 Avu we ece le, "Yu uta ta de ni iladi no oloko adama i reme mu ana za vu ngalalai? 49 N tsu dana ta na adu a Aa'isamapada kuci, agba i reme mu shi. A yuwan ta ne, tsara Adanshi a Asula aa shiwan."

50 Lo da ojoro a yi a suma a pa'ain, avu a lyawa yi lo. 51 Avu ulobo u ro u toni yi diga ayi she aapalutsu. Avu a gbagbala yi. 52 Dafa u lyawa nle aapalutsu'u, avu u suma aatabu.

Yesu a makakan ma Azagbain a Mbara

(Mat. 26:57-68; Luk. 22:54-71; Yah. 18:13-24)

53 Avu a tara Yesu a tyo ubata wa aabara a nan ganu, avu nan ganu a gbagbain† na azagbagbain na munlu n Wila o boloto. 54 Avu Bituru tonishi yi alanga, hali u uwa o u'wa wa aabara a nan ganu'u. Avu u danu zuzu na adugari a Aa'isamapada a lyasuwusa akina.

55 Avu nan ganu a gbagbain a zamishi ure u na aa tsura Yesu nu unusu, tsara a tsura ure u na oo una yi. Agba a tsura shi. 56 Na abunda a yuwaan yi ta epen, amma adanshi e le a tawa a ta shi.

57 Na acapa a da waru ozo o ro a 'yoyin, avu waru a yuwaan yi epen. 58 "Tsu uwwa yi ta u dammai u to boso Aa'isamapada'a za na ama a suwai, avu u suwa yi atsuma a rana ta'atsu, waru usaa u vuma u da shi." 59 Hali n gogo adanshi e le a tawa a ta shi.

60 Avu aabara a nan ganu a 'yon e memere me le. Avu we ece yi, "Vu ri ni ili i na vaa usu e ili i na ama a dammai adama a wu shi?"

61 Avu u rungwa kuci kuci, u yuwan adanshi shi. Avu waru aabara a nan ganu e ecishe yi, "Avu da Zamawawa'a, Mawun ma Asula?"

62 Avu Yesu usu yi, "Amu da.† I te ene Mawun ma Vuma nden o ukere usa'ani wa Asula, waru u ta tawisa e eleshe."

63 Avu aabara a nan ganu a kakara itana ya yi. Avu u damma "Adanshi a ne waru tsu cigai ubata wa yi?"

64 Yu uwwa yi ta a yuwusan adanshi a vama e ekere a Asula. Cine tsa da ye enei?"

Avu a pada ugana a na oo una yi.

65 Avu ozo o ro a uwa a tsuwusan yi matsan, avu a pala yi esu a kara a cikusa yi a dansa, "Damma tsu ili i na i farai." Avu waru adugari a bu'asa yi.

Bituru wasain Yesu
(Mat. 26:69-75; Luk. 22:56-62; Yah. 18:15-27)

66 Bituru lo zuzu na aabala o u'wa, avu aagbashi a ta atsuma a agbashi e esheli a aabara a nan ganu a rawa. 67 Ana we enei Bituru a lyasuwusa akina, avu u kalyuwa yi mejege. Avu u damma, "Avu fo vu to obolo na Yesu vuma va Nazara."

68 Avu u wasan u damma, "N reve yi shi, n reve ili i na vaa dansa shi." Avu wu uta o ukobu, dafa moton ma saalai.

69 Avu aagbashi o usheli'i we ene yi, avu u dansaa aza a na a ri lo mishin, "Vuma nda'a fo atsuma e le a da u ri."

70 Avu u wasisan.

A jima lon shi, dafa aza a na a ri mishin lo a dammai Bituru, "Avu fo toni va yi da adama a na avu vuma va Galili da."

71 Avu u uwa akucunu, nu u dansai, "N reve vuma'a shi."

72 U jima shi, dafa moton ma saalai ire. Avu Bituru cuwan ni ili i na Yesu damma niyi ana u damma niyi, kafu moton ma saala ure, u ta wasan yi uta'atsu. Ana u cuwain ne, dafa u boshoi na mesun.

† 14:62 Aza a Isra'ila e reve ta danshi "amu da" aala a Asula a da. Pa nda Yesu to rocosu ili i ta i da u ri na Asula. ◇ 14:62 Mta. 3:14.

Yesu a makakan ma Bilatu
(*Mat. 27:1-2, 11-14; Luk. 23:1-5; Yah. 18:28-38*)

15

¹ Na wasasa avu nan ganu a gbagbain na munlu n Wila o boloto Azagbain a Mbara,† reve a yuwan asala. Avu a nla Yesu, avu a kara na ayi a tyo ya Bilatu† Gwamna. Reve a ca Bilatu ayi. ² Avu Bilatu ece yi, “Avu dafa mogono ma aza a Isra'ila?”

Avu Yesu usu, “Ununa vu dammai ne dafa u ri.”

³ Ili ya abunda i da nan ganu a gbagbain a 'yawusayi na adanshi a aci a yi. ⁴ Avu Bilatu ecishe yi, “Vu ri ni ili i na vaa usu shi? Kalyuwa ili i na aa tawusaa adama a wu.”

⁵ Agba u yuwisan adanshi o ro shi, hali Bilatu uwa asalama.

Ugana u na oo una Yesu
(*Mat. 27:15-26; Luk. 23:13-25; Yah. 18:39-19:16*)

⁶ Atsuma a rana va Abuki a Maspala, Bilatu tsu badaa le ta vuma ta atsuma a aza a na a nlai. ⁷ Atsuma a aza a na a shi wunlu Baraba dana ta pe ana e reme nle atsuma a aza a na o unai ama a mantsa ma nlangi. ⁸ Avu ama a abunda o boloto a patishi yi u lyawaa le aza a na wu nlai ununa u tsu yuwusan.

⁹ Avu Bilatu† ece, “N lyawaa du mogono ma aza a Isra'ila?” ¹⁰ U reve ta adama e i'ima i da nan ganu a gbagbain e remei Yesu.

¹¹ Reve nan ganu a gbagbain a zuwa ama a saala a badaa le Baraba. ¹² Avu we ece le, “To cine maa yuwan na Yesu za na i deyi mogono ma aza a Isra'ila?”

¹³ Avu a saala, “A vara yi a akpata.”†

¹⁴ Avu Bilatu ece le, “Nye i da i zuwai? Unusu u ne u da u yuwain?”

Ele gba a saalisa yi, “A vara yi a akpata.”

¹⁵ Adama a na u cigai ama aa uwwa uyo'o, avu u damma a badaa le Baraba. Reve u zuwa asoja a faba Yesu na asudu o ugbamu, avu u zuwa le a vara yi a akpata.

Asoja a yuwayin Yesu ulamu
(*Mat. 27:27-31; Yah. 19:2-3*)

¹⁶ Avu asoja a uwato yi a aabala o ukobu wu uge'etosu, avu e de akapi a asoja'a suru. ¹⁷ Avu o oto yi aayala saan daan-daan ana mogono, avu waru a yuwaan yi ookokolo a awanda,† avu o oto yi. ¹⁸ Avu a casa sa yi, a dansa, “A casa wu mogono ma aza a Isra'ila.” ¹⁹ Avu a gala yi a aaci no owo'o. Waru avu a tsuwan yi matsan. Avu a kingyo a cibalasa yi. ²⁰ Ana a yuwaan niyi ulamu, avu o fodo yi aayala'a, avu o oto yi itana ya yi. Reve a 'yawato yi ubata u na aa vara yi a akpata.

A varai Yesu a akpata
(*Mat. 27:32-44; Luk. 23:26-43; Yah. 19:17-27*)

²¹ Vuma na a tsu de Simo vuma va Kurani, dada va Iskandari na Rufo, cina wu uta de upasu'u, a kara. Reve a zuwa yi u toni le adama u tanu akpata'a.† ²² Avu a tawa na ayi ubata u na a tsu de Gologota,† ana ubata wo okoluwo. ²³ Avu o bolo mini ma alamu na aguma a na a tsu de mur,*† avu a ca yi tsara u sowo. Ayi gba u 'yuwan.

²⁴ Avu a vara yi a akpata,† reve e ne'eshen itana ya yi vani le. Reve a zuwa adanga, tsara e reve ili i na vuma suru aa tara.

²⁵ Rumu kucci da danai nu usana a mantsa ma na a vara niyi a akpata. ²⁶ Avu a yuwan de idana yi icu'un vu unusu wa yi zuwa ana:

MOGONO MA AZA A ISRA'ILA.
²⁷ Obolo na ayi da waru a varai evu e re a akpata. Za ta o ukere usa'ani za ta gba o ukere ugula. [²⁸ Adanshi a Asula† a shiwan ta, za na dammai: “Avu e kece yi atsuma a aza o unusu.”]

²⁹ Aza a na a karasai lo, avu a yuwaan yi ulamu a lumgbatsasa aci e le, a dansa, “Ashe avu vu ta gura buɓoso Aa'isamapada, avu waru vu suwisa yi atsuma a rana ta'atsu.

³⁰ Wawa aciyawu, vu cipa e ida.”

* **15:23** Aguma o ro a da a na a ri maguru na a yuwasayin ulinga.

³¹ Ne da waru nan ganu a gbag-bain a yuwaan niyi ulamu obolo na munlu n Wila, a dansa, "U wawa ta ozo o ro, agba u gura wawa aciyayi shi. ³² Lyawa Kristi'i Zamawawa, mogono ma aza a Isra'ila, u cipa de gogo a akpata'a, tsara tsee ene adama tsu ca okolo."

Aza a na fo a vara nle obolo, e isula yi ta fo.

Ukwa wa Yesu

(*Mat. 27:45-56; Luk. 23:44-49; Yah. 19:28-30*)

³³ Ana urana u rawai a aci, avu irumbu i baru ida'a mabula a tyo rumu ta'atsu vu ulivu. ³⁴ Ana rumu ta'atsu'u u yuwain, avu Yesu utaa udyo, avu u saala, "Eloi, Eloi, lama sabaktani." Nga, "Asula a va, Asula a va, cine vu vari numu?"

³⁵ Ozo o ro ana a danai lo mishin ubata'a, ana a uwwai ne, avu a damma, u te desu va Iliya. ³⁶ Avu za ro suma u tsupu ashidi a mini ma alamu ma na ma ri e medele, avu u ca yi u sowo. Avu a damma, "Lyawai tse ene ko Iliya ta gura wawa yi."

³⁷ Avu u saala lon, dada u kuwai.

³⁸ Umuna u na u danai pe a Aa'isamapada Upasa wa Akiza, avu u kara diga zuva a tyo e ida. ³⁹ Soja gbain na danai lo mishin, we ene ta ununa u kuwai. Avu u damma, "Amayun Mawun ma Asula ma da."

⁴⁰ Amaci a dana ta lo a akanla a yi alanga, ele da Meri Magadaliya, na Meri mma va Yakubu ke'en na Isuhu, obolo na Solomi. ⁴¹ Ele da o toni niyi a yuwasaan yi aganda atsuma a Galili, reve amaci o ro waru a kuru yi a tyo Urishelima.

Acida e Yesu

(*Mat. 27:57-61; Luk. 23:50-56; Yah. 19:38-42*)

⁴² Ili i suru i fara ta urana wa Ajuma, Urana wi Ifobi adama a Ashibi. ⁴³ Avu Isuhu vuma va Arimatiya za tsugbain atsuma a Azagbain a Mbara,† vuma va abula, za na ri e ipiri wu uwwa utawu u tsugono tsa Asula tawa, u yuwan ta asuvu. Avu u uwa o ukobu wa Bilatu, reve u pati lipu va Yesu.

⁴⁴ Bilatu uwa ta asalama ko Yesu kuwa ta de. Avu u de asoja a yi, reve we ece le ko Yesu kuwa ta de nu ujimu. ⁴⁵ Ana wu uwwai o una wa asoja a yi, avu u zuwa a ca Isuhu lipu va Yesu'u.

⁴⁶ Avu Isuhu tsula okoro. Ana a cipatoi lipu'u, reve u pupala yi no okoro'o. Avu u zuwa yi atsuma a aason a na a kapai atsuma a aatali. Reve u kebe aatali o ro, avu u to una wa aaso'on. ⁴⁷ Avu Meri Magadaliya na Meri mma va Isuhu a kalyuwa ubata u na a zuwa niyi.

Uyowun wa Yesu atsuma o ukwa

(*Mat. 28:1-8; Luk. 24:1-12; Yah. 20:1-10*)

16

¹ Ana urana wa Ashibi u karai, avu Meri Magadaliya na Meri mma va Yakubu na Solomi a tsula itana i maguru, adama a tawa a sukuma lipu va Yesu. ² Avu a tawa na wasasa o urana wa Aladi, cina usana u tawa dada a tawai a aaso'on. ³ Avu a dammulai, "Zane da ee kebe tsu aatali o ndolo o una wa aaso'on?" ⁴ Ana a 'yasain esu e le, avu a cina e kebe de aatali'i agba aatali a gbain a da a danai. ⁵ Ana a uwai a aaso'on, reve e ene ulobo u ro nden o ukere usa'ani, ni itana i u'uri. Reve a uwa asalama.

⁶ Avu u damma le, "She i uwa asalama wan. N reve ta i te izami ya Yesu za va Nazara, za na a varai a akpata. Wu pa shi. U 'yon ta. Kalyuwai ubata u na u danai. ⁷ 'Yawai i damma ojoro a yi na Bituru u ta de elime a du a 'yawa Galili. I te ene yi ununa u damma ndu."

⁸ Ana o utai, avu a suma ni iladi. Reve e reme asalama na meje'en ma lipu. A damma za shi, adama a na wovon u reme nle.

Yesu yawa ta ubata wa Meri Magadaliya

(*Mat. 28:9-10; Yah. 20:11-18*)

⁹ [Nu usana u na Yesu 'yoyin o urana wa Aladi, Meri Magadaliya da fara ene niyi, za na wu utayi otoni a lima e cindere atsuma a yi. ¹⁰ U 'yawa ta damma otoni a yi, aza a na a

ḁanai a saali na atsumolangu. ¹¹ Ana a uwwai u ta wuma, hali we ene yi, reve a 'yuwan a usu.

Yesu roco ta aciyayi ubata wo ogoro ere

(Luk. 24:13-35)

¹² Ana addama o ndolo o kotoi, avu Yesu tawa ubata wa ama e re atsuma e le no oroci o ro, ele a mmalu o ure a tyo a malyuci. ¹³ Avu a 'yawa a damma akapi'i, agba a usu shi.

Yesu damma ta ogoro a yi ili i na aa yuwan

(Mat. 28:16-20; Luk. 24:36-49; Yah. 20:19-23; Aji. 1:6-8)

¹⁴ Na acapa a da u tawai ubata wo ogoro kupa na za ta'a, ele nden a alya e ilyalya. Avu u yuwaan le nlangi adama o okolo o ugbamu u le nu ulambu u na a cayi okolo. Adama a na a 'yuwain a usu ili i na aza a na e ene niyi a damma nle cina u 'yon.

¹⁵ Avu u damma le, "Yawai atsuma o uvaḁi suru i yuwaan ama alajiya a Alabari a Sa'ani. ¹⁶ Za na usuyi a rumbu niyi waru, a ta wawa yi. Amma za na usuyi shi, waa tsura wuma u babu ukotu shi. ¹⁷ Aza a na a usuyi a ta gura yuwan iroci yi ili ya asalama i nda: Atsuma a alaḁ a va a to utaḁ otoni a lima, waru a ta yuwan adanshi ne elentsu o ro, ¹⁸ a ta tara yo, agba ko no o sowo yaza, waa yuwan ili ne ele shi ko ke'en, a ta ju'wan aza o ubanakun avu a tsura lafiya."

Ukaru wa Yesu zuva

(Luk. 24:50-53; Aji. 1:9-11)

¹⁹ Ana Yesuḁ yuwain adanshi ne ele, avu a tara yi a tyo zuva, tsara u danu o ukere usa'ani wa Asula. ²⁰ Ele gba a kara a yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani ko te da, Asula a yuwusan ulinga ne ele. Ulinga wa asalama a na a yuwusain, u roco ta Alabari a Sa'ani e le amayun a da.]

Alabari a Sa'ani a Luka

Ucuduwu wa aatagada a nda

Luka vuma na danai aatagada a nda, za vu urevu wa aguma lon da. Adama o ndolo, u dana ta nu ugbozu lon reve waru u damma ili ya abunda adama e Yesu. Ayi da waru u danai Ulinga wa Ajiya. Atagada e re a nda a ta a mmalu obolo adansa aalabari e Yesu no otoni a yi.

Atsuma a aatagada a nda ritosu gbain re ta pe: Abajini o uritosu wu ufaru ayi da icigi ya Asula za va koyan da. Abajini o uritosu we ire ayi da Yesu tawa ta atsuma o uvadi tsara wo o'wo Zamawawa va ama suru. Iroci i ta, ayi da aalabari a vuma va abula va Samariya. Luka roco ta a na avasa ili i mayan i da ekere e Yesu. U dana ta idanshi ya Yesu ana u yuwain avasa. Waru u roco ta cine Ruhu va Akiza danai o ulinga atsuma a ama a mantsa ma na Yesu danai o uvadi. Adama a na u danai nu urevu wa aguma, a gura pusan yi ana a mantsa mo ukwa wa Yesu na a mantsa ma na a 'yasan niyi shi. U damma tsu ta a na Yesu tama ta mugula ana u 'yoyin. Ayi nda u roco ta na amayun a da Asula a 'yasin Yesu diga o ukwa.

Aatagada a nda o roco ta aza e Itoni iroci i sa'ani i na oo toni. Iroci ya Yesu cine u yuwain wuma atsuma a ama a mantsa mo ndolo. U roco tsu ta cine tsaa kamba alambi, waru na cine tsaa yuwan avasa. Waru u zuwa ta ucawu wo okolo a tsu a dashi gbama adama a na Luka vuma na o soduwoyi matsan ma da na we enei ili i na Yesu yuwain suru.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Ili i na i zuwai Luka danai a aatagada a nda (1:1-4)
2. Limatan va Yahaya za vu Urumbusu na Yesu (1:5-2:52)
3. Ikaka ya Yahaya za vu Urumbusu (3:1-20)
4. Urumbusu wa Yesu na malyungwa ma yi (3:21-4:13)

5. Ulinga wa Yesu atsuma a Galili (4:14-9:50)
6. Yesu kara ta diga Galili a tyo Urishelima (9:51-19:27)
7. Ajuma o ukosu e Yesu: malyungwa ma yi nu ukwa wa yi (19:28-23:56)
8. Yesu ta wuma (24:1-12)
9. Yesu roco ta aciyayi. A tara yi ta a tyo zuva (24:13-53)

Ucuduwu e ekere a Luka

¹ Tiwofilu, vuma va abula: Ana wo o'woi, ama na abunda a zuwa ta aciyele reve a dana urevetyowu wi ili i na i farai atsuma a tsu. ² Ununa a danai ili i na ele na e enei ne esu diga o ufaru a ca ntsu ele, aza a na e enei ele da aza o ulinga wa adanshi a Asula waru. ³ Amu me ene ta u lobono ta, ili yu ufaru i da n toniyi ili suru mejege, tsara n danaa wu ili i na i farai mejege, ⁴ tsara vu reve amayun a adanshi a na a damma nuwu unu nu unu.

Adama a limatan va Yahaya za vu Urumbusu

⁵ Mantsa ma na Hiridu† danai Mogono ma Yahuda, a yuwan ta ganu ro, za na a tsu de Zakariya. Wu uta ta upasu u nan ganu† wa Abija. Alisabatu da aala a ka va yi. Ayi fo o u'wa u nan ganu o ugundo wa Haruna† u da wu utai. ⁶ Ele ra a yuwan ta nden n sa'ani n na Asula a cigai. O toni ta ili i na Zagbain ca nle suru. ⁷ Agba a ri na muwun shi. Alisabatu idari i da i shi. Ayi na vali va yi a kutsa ta.

⁸ Urana u lo, Zakariya yuwusan ta ulinga u tsuganu a Aa'isamapada,† a mantsa ma na ulinga u rawai upasu u le. ⁹ Ili i na agadu e le a yuwusain ayi da, ele nan ganu a tsu dangwa ta vuma na matawa ma agita, u uwa atsuma o Upasu wa Akiza,† tsara u kulato ili i maguru.† ¹⁰ Ana mantsa ma rawai tsara a kulato ili i maguru'u, reve ama o boloto suru a yuwusan avasa a alanga.

¹¹ Reve malingata ma Zagbain ma tawa ubata wa yi, wi isawan o ukere u usa'ani u masa'a, ubata u na waa

kulātosu ili i maḡuru'u. ¹² Ana Zakariya ene niyi, reve wu uwwa wovon, lipu va yi kara e meje'en. ¹³ Avu malingata'a u damma yi, "Zakariya, she vu uwwa wovon wan, a uwwa ta avasa a wu. Ka va wu, Alisabatu ta yuwan aatsuma, u ta matsaan wu ulobo. Vu ta ca yi aala Yahaya.† ¹⁴ U to o'wo wu ili i mazanga, ne e ekere a aza a na aa uwwa adama a limatan va yi. ¹⁵ U to o'wo vumagbain e ekere a Zagbain. Woo sowo mini ma masayan ma inabi, ni ili yo oso i na woo o'wo usowu shi. O to shiton yi na Ruhu va Akiza† ayi a aatsuma a mma va yi. ¹⁶ Ama na abunda aza a Isra'ila a ta kamba e ekere a Zagbain le adama a yi. ¹⁷ U ta wala elime a Zagbain na cu'un vu ucira na ruhu va Iliya, tsara a kambato okolo a nan dada a kamba ubata u muwun n le. U ta kambato aza o ulambu wu ugbozu o toni ugbozu wa aza a akiza a Asula, tsara u fofoo Zagbain ama, tsara u cina le ufofu."

¹⁸ Reve Zakariya ece yi, "Cine cu'un nda aa fara? Amu da nda n kutsai de, ka va fo da nda u kutsai de."

¹⁹ Reve u usu, "Amu da Jibura'ilu, n ta mishin a makakan ma Asula kuci. A lyungu mu ta, tsara n damma wu adanshi o uyo'o a nda. ²⁰ Gogo vu ta dana kpaku, vaa gura yuwan adanshi shi, she urana u na ili i nda i shiwain. Adama a na vu usuyi adanshi a va shi. Adanshi a na aa tawa woo o'wo amayun a mantsa ma na wu ntsayi."

²¹ Ama lo a pura Zakariya, avu a kara a asalama ili i na i zuwai u jimai pe Upasu wa Akiza'a.† ²² Ana wu utai, u gura yuwan adanshi shi. Reve e reve u ta yuwan we ene ili i ro cu'un va alavu alavu atsuma a Aa'isamapada'a. Avu u yuwusaan le iroci ne ekere, agba u gura yuwan adanshi shi.

²³ Ana mantsa mo ulinga ma yi mo kotoi, reve u kamba o u'wa. ²⁴ Reve ka va yi Alisabatu tsara aatsuma. Ayi ubuwu na woto ton, avu u danusu o u'wa. ²⁵ U dansa ta, "Zagbai'in u yuwaan mu ta nda, a rana nda u roco

mu ta isa'ani, u tawa mu ta ili ya adanshi e ekere a ama."

Adama a limatan va Yesu

²⁶ Alisabatu na aatsuma woto tali, avu Asula a lyungu Jibura'ilu malingata ma yi a lyuci na a tsu de Nazara e ida ya Galili. ²⁷ U lyungu yi ta ubata o usheli u na koto u revei vali shi, eegebe a yi vuma ro da o ugundo wa Dawuda Mogono, aala a yi Isuhu. Meri da aala o usheli'i. ²⁸ Avu malingata'a u 'yawa ya'a yi, reve u damma, "Azo'wa, macigata, Zagbain to obolo na avu!"

²⁹ Adanshi'i gba u bala yi ta lon, u yuwusan ta majiyan cu'un vi icasu i ne i da tsunda. ³⁰ Avu u damma yi, "She vu uwwa wovon wan, Meri. Vu tsura ta icigi e ekere a Asula. ³¹ Vu ta yuwan aatsuma, vu matsan ulobo, reve waru vu zuwaa yi aala Yesu. ³² U to o'wo zagbain. E te de aala a yi Mawun mo Mogono ma Asula. Asula Zagbain a ta ca yi ootogu o tsugono tsa dada va yi Dawuda. ³³ U ta yuwan tsugono o u'wa wa Yakubu babu ukotu. Tsugono tsa yi tsa ri nu ukosu shi."

³⁴ Avu u damma yi, "Cine woo o'wo ne, ana wo o'woi koto n reve vali shi?"

³⁵ Reve u usu yi, "Ruhu va Akiza ta tawa wu, ucira u Mogono ma Asula waru u ta pupala wu, adama a na za va akiza a na vaa matsan a ta de yi Mawun ma Asula. ³⁶ Cuwan moron ma wu Alisabatu. A damma ta waa tsura aatsuma shi, agba gogo u ta na aatsuma woto tali, ko na wo o'woi u kutsai de. ³⁷ Ili i lo a na Asula aa kuda yuwan shi."

³⁸ Avu Meri damma, "Amu da nda aagbashi a Zagbain. Lyawa wo o'wo ununa vu dammai." Reve malingata'a u kara.

Meri kalyuwa ta Alisabatu

³⁹ A rana ndolo, avu Meri 'yon u jika, reve u 'yawa a lyuci ro atsuma e ilyuci ya agadi e ida ya Yahuda. ⁴⁰ Avu u uwa o u'wa wa Zakariya, tsara u casa Alisabatu. ⁴¹ Ana wu uwwai icasu'u, avu baba jingada a

aatsumā a yi nu ucira. Reve o shiton yi nā Ruhu va Akiza.† 42 Avu u 'yaṣan uḍyo nu ucira, u damma, “Avu za va aba'un a ḍa atsumā a amaci. Mawun mā aatsumā a wu waru za va aba'un a ḍa! 43 Cine ili i sa'ani i nda i cina numu, a na mma vu Zagbain va tawai u kalyuwa mu? 44 Ana mu uwwai icasu ya wu, ḍaḍa babā na ri a aatsumā a va jingadai nu ucira a yuwusan mazanga. 45 Avu za va aba'un ḍa adama a na vu usuyi ili i na Zagbain dammai u ta shiwan.”

Ishipa ya Meri

46 Reve Meri damma, “Ookolo a va a cibala ta Zagbain. 47 Asuvu a va a ta na mazanga adama a Asula Zamawawa va. 48 Ayi u cuwan ta na amu, aagbashi a yi. Diga gogo a 'yawa, ama a ta de mu za va aba'un. 49 Adama a na ayi Zavucira ḍa, u yuwaan mu ta ili ya abula. Aala a yi waru akiza a ḍa. 50 Diga mantse a tyo mantse, u tse ene ta iliyali ya aza a na a casu yi tsugbain. 51 U yuwan ta abajini e ili ya asalama ne ekere a yi, u bete'we ta aza a aciyogbamu. 52 U cipato ta ngono m gbagbain o otogu e le, reve u 'yaṣan aza a na a ri ili shi. 53 U cuwatan ta aza a ambulu ni ili i sa'ani, aza o utsuru waru u lo le ta ekere lyanga. 54 U kamba ta aagbashi a yi Isra'ila, u cuwan ta na nzuwulai ma yi we ene yi iliyali. 55 Ununa u yuwayin akaya a tsu Ibrahim nzuwulai, na muwun n tsukaya ma yi hali ukosu.”

56 Avu Meri danu na Alisabatu a tyo woto ta'atsu, reve u kambā o u'wa.

Limatan va Yahaya za vu Urumbusu

57 Mantse ma na Alisabatu aa matsan yuwan ta, reve u matsan mawun mo ulobo. 58 Avu nron mu nden na mmaci ma yi, a uwwa ununa Zagbain yuwaan niyi isa'ani, avu a kamba yi mazanga.

59 Ana mawu'un u rawai urana wa kunla, reve a tawa tsara a pada yi uryumbu, reve a shi a ciga a ca yi aala a dada va yi Zakariya o unā wa dada

va yi. 60 Avu mma va yi damma, “O'o, Yahaya ḍa aa ca yi.”

61 Reve a damma yi, “Moron ma wu ma ri na aala Yahaya shi.”

62 Avu o roco dada va yi, a te izami ya aala a na aa ca yi. 63 Reve u pati le ili yi idana, avu u dana de, “Aala a yi a ḍa Yahaya.” Reve o o'wo a asalama suru. 64 A jima shi, ḍaḍa unā wa yi u kpatu'ushi, avu eelentsu a yi a gura yuwan adanshi. Avu u yuwusaan Asula ica. 65 Avu wovon u tsura nron mu nden ma yi n na n danai lo suru. Reve a kara a adanshi'i ubata suru atsumā e ilyuci ya agadi ya Yahuda. 66 Aza a na a uwwai ili ya asalama o ndolo suru, she a uwa majiyan ne e eci, “Nye i ḍa mawun ma nda moo o'wo?” A damma ta ne adama a na ukere wu Zagbain u to obolo na ayi.

Ishipa ya Zakariya

67 Zakariya dada va Yahaya dana ta ushiwun na Ruhu va Akiza, avu u yuwan adanshi o usokowu wa Asula: 68 “Tsu yuwayin Zagbain ica, Asula a Isra'ila! U tawa ta u tsupa avu u wawa ama a yi. 69 U 'yaṣan ta Za vi Iwawit za vu ucira o u'wa wa aagbashi a yi Dawuda adama a tsu. 70 (Ununa u dammai o unā wa ama a akiza a Asula nu ujimu.) 71 U wawa tsu ta e ekere a arala na n'yuwatan n tsu suru. 72 We ene ta nkaya n tsu iliyali, u cuwan ta na akucunu† a akiza a yi. 73 Ayi ḍa akucunu a na u yuwayin dada tsu Ibrahim. 74 Ana u ta wawa tsu e ekere a n'yuwatan n tsu, tsara u kamba tsu. Adama tsu yuwaan yi aganda babu wovon, 75 na akiza ni ili ya abula a makakan ma yi. Tsu yuwain ne a mantse ma wuma ma tsu suru. 76 Avu waru, mawun ma va, a ta de wu vumavasula Mogono me Ili Suru. Vu ta wala elime a Zagbain, tsara vu foboo yi ure, 77 tsara vu ca ama a yi urevu wi iwawi o ure u na a yuwaan le gafura vu unusu u le. 78 Adama e isa'ani ya abunda ya Asula a tsu, ekan a wasasa aa tawa tsu de zuva. 79 Tsara wi ikana aza a na a ri nden atsumā e irumbu, na aza a

na a yuwain zuzu na makuwaa, tsara u toni na atsu ure wo okolo a nden.”

⁸⁰ Reve mawu'un u kungwa, avu waru u yuwan mgbain atsuma a ruhu. Avu u danu atsuma o una, hali urana u na wu utai a alanga e eteshe e ekere a aza a Isra'ila.

*Limatan va Yesu
(Mat. 1:18-25)*

2

¹ A rana ndolo, Kaisa Augusta mogono ma gbain ma zuwa ta e kece ama a na a ri zala tsugono tsa Roma† suru. ² (Mekece mo ufaru ma da ndolo, ana a yuwain a mantsa ma na Kiriniyu danai o tsugono tsi ida ya Suriya atsuma a Roma.) ³ Avu ama suru a 'yawa a lyuci le, tsara e kece le.

⁴ Isuhu uta ta a lyuci va Nazara e ida ya Galili. Adama a na ayi ugundo wa Dawuda u da, avu u kara a tyo a lyuci va Batalami e ida ya Yahuda. Batalami da ubata u na a matsain mogono Dawuda. ⁵ U 'yawa ta tsara e kece yi na Meri eegebe a yi, waru u dana ta na aatsuma. ⁶ Yashi i na a danai de, avu yashi i limatan va yi rawa. ⁷ U matsan ta mawun mo ufaru ma yi ulobo, reve wu pala yi nu umuna, avu u zuwa yi o ukungulu. Adama a na a tsurai ure a aasula o omocin shi.

Aza a aguba na nlingata ma Asula

⁸ Upasu wi ida i ndolo, aza a aguba a dana ta lo a atsusa e indanasa ikyon i le na ayin. ⁹ Reve malingata ma Zagnain ma tawa ubata u le, reve ekan a tsugbain tsa Asulazuva e ikana ubata u na a ri, hali a uwwa wovon lon. ¹⁰ Reve malingata'a u damma le, “Yu uwwa wovon wan. N tawaa du ta na adanshi a mazanga adama a ama suru. ¹¹ Ana'an a lyuci va Dawuda, a matsaan du ta Zamawawa,† ayi da Kristi Zagnain. ¹² Apa ili i na yaa dana du iroci: I ta cina baba wupalu o umuna, uvotowun o ukungulu.”

¹³ A jima shi, reve obolo a aza o uvon a zuwa na malingata'a

a yuwusaan Asula ica, adansa, ¹⁴ “Tsugbain tsa Asula de zuwa suru suru, o uvadi nden mo okolo waru e ekere a aza a na waa uwwusa uyo'o u le!”

¹⁵ Ana nlingata'a n lyawa nle a kambai zuwa, avu aza a aguba a dammulai vani le, “Tsu 'yawai Bata-lami gogo, tse enei ili i na i yuwain, ili i na Zagnain revetyo ntsu.”

¹⁶ Avu a jika a 'yawa, reve a cina Isuhu na Meri na baba'a uvotowun o ukungulu. ¹⁷ Ana e ene niyi, reve a baza adanshi a na a damma nle adama a mawu'un. ¹⁸ Reve aza a na a uwwai suru a kara a asalama e ili i na a uwwai o una wa aza a aguba'a. ¹⁹ Meri zuwa ta ili i na a damma niyi o ookolo suru, avu u yuwusan malala ma abunda adama e le. ²⁰ Reve aza a aguba a kamba. Avu a canasa ishpa yi ica a tyo a Asula, adama e ili i na a uwwai ni ili i na e enei. Ne da wo o'woi ununa malingata ma Asula ma dammai.

A tawa ta na Yesu a Aa'isamapada

²¹ Ana a yuwain rana kunla, a na aa pada mawu'un uryumbu, avu a ca yi aala Yesu.† Ayi da aala a na malingata ma Asula ma dammai, kafu a yuwan aatsuma a yi.

²² Avu mantsa ma kucci ma na oo o'wo cece ma rawa, cine Wila wa Musa u dammai. Avu a tawa na ayi Urishelima tsara a ca yi e ekere a Asulazuva. ²³ (Ununa u ri udanu a Wila wa Asulazuva, “A ca mawun mo ulobo mo ufaru suru, za na a dangwai e ekere a Asulazuva.”) ²⁴ A yuwan ta waru kucci,† ununa a dammai a Wila wa Asulazuva ana, “Muda n re ko muwun mu nrukuku n re.” ◇

²⁵ A mantsa mo ndolo, a yuwan ta vuma na a tsu de Saminu, vuma na danuyi a lyuci va Urishelima. Vuma va abula da, a uwwusa wovon wa Asula, waru u purosus ta we ene za na aa danato okolo a aza a Isra'ila. Ruhu va Akiza dana ta obolo na ayi. ²⁶ Ruhu'u u roco yi ta waa kuwa shi, she we ene Kristi Zamawawa va Asulazuva. ²⁷ Nu ucira wa Ruhu u

da u uwai a Aa'isamapada. Ana nan dada va Yesu a uwai na ayi, tsara a yuwaan yi ununa Wila u dammai, ²⁸ avu Saminu shede yi, avu u godyoo Asula, adansa, ²⁹ "Mogono ma Gbain, gogo vu shiton ta nzuwulai ma wu, vu lyawa aagbashi a wu a kara no okolo nden. ³⁰ Me ene ta iwawit ya wu ne esu a va, ³¹ Za na vu foboi adama a ama suru. ³² Ekan a na o tsuro Atakpacit ure wa wu, na tsugbain tsa wu e ekere a aza a Isra'ila, ama a wu."

³³ Mma va yi na dada va yi a kara ta a asalama e ili i na a dammai adama a yi. ³⁴ Reve Saminu zuwaa le aba'un, avu u damma mma va Yesu, "Ayi mawun ma nda a dangwa yi ta adama a arisa a ama a Isra'ila na abunda. Waru a dangwa yi ta adama a mawawa ma ama a Isra'ila na abunda. U to o'wo iroci yi ili i na ama aa 'yuwan. ³⁵ Adama o ndolo, e te reve majiyan ma ama a abunda. Waru matsun me pe'eni ma ta batsa asuvu a wu."

³⁶ A yuwan ta ka ro vumavasula,† aala a yi a da Hanatu, usheli wa Fanuyila o ugundo wa Asha. U kutsa ta lon. U yuwan ta nden n lolo a'wan e cindere, avu vali va yi kuwa. ³⁷ U dana ta na a'wan kupakunla na aza a nashi.* U lyawa Aa'isamapada'a shi, amma u yuwusan ta aganda ayin nu urana. Waru u yuwusan ta akuli na avasa. ³⁸ Babu usan, reve u rawa zuzu u godyoo Asula. Reve u yuwan adanshi adama a mawun ma na ama suru aa zuwusa atsuvu adama e iwawit ya Urishelima.

³⁹ Ana Isuhu na Meri kotoi mayan me ili i na Wila wa Asulazuva a dammai suru, avu a kamba o u'wa u le a lyuci va Nazara e ida ya Galili. ⁴⁰ Mawu'un u yuwan ta mgbain reve u yuwan ucira, u dana ta nu ugbozu lon, aba'un a Asula a dana ta obolo na ayi.

Yesu atsuma a Aa'isamapada

⁴¹ Nan dada va yi a tsu 'yawa ta Urishelima aa'wan suru a mantsa ma

Abuki a Mapasa. ⁴² Ana u rawai a'wan kupa ne ejere, a 'yawa ta Abuki ununa a tsu yuwusan. ⁴³ Ana o kotoi Abuki'i, ele a makambaa, avu mawu'un wi isawan Urishelima, agba nan dada va yi e reve shi. ⁴⁴ Avu ele a yuwan mmalu mu urana u ta, ele a dansa u ta pe atsuma o obolo a ama. Avu e ece aza a na a danai obolo ne ele.

⁴⁵ A tsura e ene yi shi, dada a kambai Urishelima e izami ya yi. ⁴⁶ O urana wa ta'atsu, dada a tsura e ene niyi a Aa'isamapada nden na munlu na aza a Isra'ila, a uwwusa le nu u yuwin nle yeci. ⁴⁷ Aza a na a uwwa niyi suru, a yuwan ta asalama lon na cu'un vu urevu nu ususu wa yi. ⁴⁸ Ana nan dada va yi ene niyi, avu a uwa asalama lon, avu mma va yi damma yi, "Mawun ma va, cine vu yuwan ntsu tsunda? Vu lyawa ta dada va wu na amu e izami ya wu na atsumolangu."

⁴⁹ Avu u usu le, "Cine yaa zami mu de? I reve u lobono ta n dana ada a Dada va shi?" ⁵⁰ Agba e reve ili i na u damma nle shi.

⁵¹ Avu u kamba Nazara obolo ne ele a casu le tsugbain. Mma va yi gba u zuwa ta ili i ndolo suru o ookolo. ⁵² Yesu a dashishi nu urevu nu ugbozu, na mgbain, nu utsuru wi isa'ani† e ekere a Asula ne e ekere a ama.

Alajiya a Yahaya za vu Urumbusu (Mat. 3:1-12; Mak. 1:1-8; Yah. 1:19-28)

3

¹ A aa'wan e gendu a na Kaisa Tibariya danai mogono ma gbain ma Roma, ngono n nashi n nda n dana ta zala va yi: Bontu Bilatu† o tsugono tsa Yahuda, Hiridu Antiba o tsugono tsa Galili, Filibu zawa'a va yi o tsugono tsa Ituriya na Tarakunita, Lisaniya waru a yuwusan tsugono tsa Abiliya. ² A yashi i na Hanana na Kayafa a danai nan abara ganu,

* **2:37** U ta gura o'wo a'wan kupakunla na aza a nashi a na a karai ana vali va yi kuwai.

avu adanshi a Asula a tawa ya Yahaya mawun ma Zakariya atsuma o una. ³ U garasa ta ubata suru zuzu nu Udolu wa Urdu, a yuwusaan ama alajiya a na aa rumbu le, adama u roco a vadala ta a nusu le, tsara a yuwaan le gafura. ⁴ Cine u ri udanu adama a Yahaya atsuma a Aatagada a Ishaya, vumavasula, ana,

“Udyo wu nanza e dewu atsuma o una,

‘I fo6oo Zagbain ure, i yuwan ure wa yi mejege.

⁵ O to shiton ukari suru, agadi na nsasan suru a ta vala le.

A ta lapula re na ri ugondoru. O to shiton mukari mu re.

⁶ Vadilima suru te ene iwawi ya Asula.’ ” ♦

⁷ Adama o ndolo a da Yahaya dammai obolo a ama a na a tawusai ya'a yi, tsara u rumbu le, “Adu apili! Zane damma ndu i suma atsumalima a na a ri lo a tawa? ⁸ I yuwan ili i na yoo roco i vadala ta atsuma o unusu u du. She i uwa a dansa o okolo a du a na Ibrahim ayi da akaya a du wan. Asula a ta gura yuwaan Ibrahim muwun na atali a nda. ⁹ Aabau a tu ufobu wu gasa danga a aralu e le. Udanga u na u matsain ili ya abula shi suru, o to kodo yi, avu a vari yi a akina.”

¹⁰ Reve ama'a e ece yi, “Cine tsaa yuwan?”

¹¹ Avu u damma le, “Za na ri na atugu e re, u ca za na ri na ayi shi za ta. Za na ri ni ilyalya waru u yuwan ne.”

¹² Aza o ushishi wu utafa o ro a tawa ta, tsara u rumbu le, reve e ece yi, “Manlu, nye tsaa yuwan?”

¹³ Reve u damma le, “She i ushi ili i na i la'ai ili i na a damma ndu i ushi wan.”

¹⁴ Asoja o ro waru a tawa ta e ece yi, “Atsu gba, nye tsaa yuwan?”

Avu u damma le, “She i usa ikebe yi za ro nu ucira wan, ko i yuwaan za ro epen pere m pere wan. I yuwan ankuri na atsupu a du.”

¹⁵ Ama e ipiri yu utawu yi Zamawawa, reve a kara a majiyan ko Yahaya ayi da da Zamawawa'a. ¹⁶ Avu u usu le, “N rumbu du ta na mini, agba za na la'a numu tsugbain u ta lo a tawa. Vunu va atan a yi n rawa n kanza m bada shi. Ayi da waa rumbu du na Ruhu va Akiza na akina. ¹⁷ U ta na aakpatalutsu o uyeluwu o ukere wa yi, u ta rada oosoroto cece, avu u boloto ishina ya yi o mopon, agba owopo'o u ta kulato le na akina a na a ri n kima shi.” ¹⁸ Re va abunda da Yahaya yuwain alajiya a Alabari a Sa'ani a tyo e ekere a ama.

¹⁹ Avu u yuwaan Hiridu Antiba mogono nlangi adama a Hiridiya, ka vu zawa'a va yi, ni iwuya ya abunda i na u yuwain. ²⁰ Reve u yuwisan iwuya i ro, ana u zuwai Yahaya o u'wa wa ali.

Urumbusu wa Yesu

(Mat. 3:13-17; Mak. 1:9-11)

²¹ Ana a rumbuyi ama a na a tawai suru, avu fo a rumbu Yesu. Ayi atsuma a avasa, reve zuva kpatu'wa, ²² reve Ruhu va Akiza telee yi na lipu oroci a muda. Avu a uwwa udyo de zuva ana, “Avu da Mawun ma va, macigata ma va, na avu da maa yuwusan mazanga lon.”

Ugundo u na Yesu utai

(Mat. 1:1-17)

²³ Yesu shi ta na a'wan a na a yuwain zuzu na mata'atsu, ana u temei uritosu wa yi.

A tara yi ta ana ayi mawun ma Isuhu ma da.

Isuhu ulobo wa Heli u da.

²⁴ Heli ulobo wa Matata u da.

Matata ulobo wa Levi u da.

Levi ulobo wa Maliki u da.

Maliki ulobo wa Yana u da.

Yana ulobo wa Isuhu u da.

²⁵ Isuhu ulobo wa Matiya u da.

Matiya ulobo wa Emos u da.

Emos ulobo wa Nahum u da.

Nahum ulobo wa Azaliya u da.

Azaliya ulobo wa Najaya u da.

²⁶ Najaya ulobo wa Ma'ata u da.

Ma'ata ulobo wa Matiya u da.

♦ 3:6 Isha. 40:3-5.

Matiya ulobo wa Simiya u ɗa.
 Simiya ulobo wā Isuhu u ɗa.
 Isuhu ulobo wa Yahuda u ɗa.
²⁷ Yahuda ulobo wa Yowana u ɗa.
 Yowana ulobo wa Risa u ɗa.
 Risa ulobo wā Zerubabe u ɗa.
 Zerubabe ulobo wa Shayatiya u ɗa.
 Shayatiya ulobo wā Niri u ɗa.
²⁸ Niri ulobo wa Maliki u ɗa.
 Maliki ulobo wa Adi u ɗa.
 Adi ulobo wa Kosama u ɗa.
 Kosama ulobo wa Alamadama u
 ɗa.
 Alamadama ulobo wā Iri u ɗa.
²⁹ Iri ulobo wā Yosi u ɗa.
 Yosi ulobo wa Eliyaza u ɗa.
 Eliyaza ulobo wa Yorima u ɗa.
 Yorima ulobo wa Matata u ɗa.
 Matata ulobo wā Levi u ɗa.
³⁰ Levi ulobo wa Saminu u ɗa.
 Saminu ulobo wa Yahuda u ɗa.
 Yahuda ulobo wā Isuhu u ɗa.
 Isuhu ulobo wā Yonana u ɗa.
 Yonana ulobo wā Eliyaki u ɗa.
³¹ Eliyaki ulobo wa Malaya u ɗa.
 Malaya ulobo wa Mena u ɗa.
 Mena ulobo wa Matata u ɗa.
 Matata ulobo wa Natan u ɗa.
 Natan ulobo wā Dawuda u ɗa.
³² Dawuda ulobo wā Yese† u ɗa.
 Yese ulobo wā Obe u ɗa.
 Obe ulobo wa Buwaza u ɗa.
 Buwaza ulobo wa Salumuna u ɗa.
 Salumuna ulobo wa Nashon u ɗa.
³³ Nashon ulobo wa Aminadabu u
 ɗa.
 Aminadabu ulobo wa Aram u ɗa.
 Aram ulobo wā Hesuruna u ɗa.
 Hesuruna ulobo wa Farisa u ɗa.
 Farisa ulobo wa Yahuda u ɗa.
³⁴ Yahuda ulobo wa Yakubu u ɗa.
 Yakubu ulobo wa Ishiyaku u ɗa.
 Ishiyaku ulobo wa Ibrahim u ɗa.
 Ibrahim ulobo wā Tera u ɗa.
 Tera ulobo wa Naho u ɗa.
³⁵ Naho ulobo wā Seru u ɗa.
 Seru ulobo wā Reyu u ɗa.
 Reyu ulobo wā Fele u ɗa.
 Fele ulobo wā Eba u ɗa.
 Eba ulobo wā Shela u ɗa.
³⁶ Shela ulobo wā Kena u ɗa.
 Kena ulobo wa Afasha u ɗa.
 Afasha ulobo wā Shem u ɗa.

Shem ulobo wā Nuhu u ɗa.
 Nuhu† ulobo wa Lame u ɗa.
³⁷ Lame ulobo wā Metusela u ɗa.
 Metusela ulobo wa Anuhu u ɗa.
 Anuhu ulobo wa Jare u ɗa.
 Jare ulobo wa Mahalalel u ɗa.
 Mahalalel ulobo wā Kena u ɗa.
³⁸ Kena ulobo wā Enos u ɗa.
 Enos ulobo wā Shitu u ɗa.
 Shitu ulobo wa Adamu.†
 Adamu za na Asulā a yuwain.

Malyungwa ma Yesu
(Mat. 4:1-11; Mak. 1:12-13)

4

¹ Yesu waru ushitowun na Ruhu va Akiza, avu wu uta o Udolu wā Urdu. Reve Ruhu va Akiza tara yi a tyo atsuma o una rana amunga, ² ubata u na Mekerencesu ma lyungusa niyi. Agba u lyuwa ili atsuma a rana'a shi, o ukosu reve wu uwwa ambululu.

³ Dada Mekerencesu ma damma niyi, “Na avu Mawun ma Asulā ma ɗa, vu zuwa aatali a nda a kamba popofu.”

⁴ Avu Yesu usu yi, “U tu uɗanu a Adanshi a Asulā,† ‘Ni ilyalya i ɗa goon vuma aa dana wuma shi.’” ◇

⁵ Reve Mekerencesu ma tara yi a tyo zuva masasan, ɗaɗa u rocoshi niyi tsugono tsu uvadi suru. ⁶ Reve u damma yi, “N ta ca wu tsugbain nu utsuru u nda'a suru, adama a na a zuwa le ta o ukere u va. Waru n ta ca za na n cigai. ⁷ Suru ili i nda o to o'wo aza a wu, na vu kaɗato vu yuwaan mu aganda.”

⁸ Dada Yesu usuyi niyi, “U tu uɗanu, ‘Zagbain Asulā a wu a ɗa vaa yuwaan aganda, ayi a nde'en ɗa vaa yuwaan tsugbashi.’” ◇

⁹ Reve Mekerencesu ma tara yi a tyo Urishelima, avu u zuwa yi de e ncilecile ma Aa'isamapada. Dada u tsu damma yi, “Na avu Mawun ma Asulā ma ɗa, teteruwe e ɗa. ¹⁰ Adama a na a dana ta, ‘Asulā a ta zuwa nlingata ma yi n tiga wu. ¹¹ Waru e te keɗe

◇ 4:4 U.Wl. 8:3. ◇ 4:8 U.Wl. 6:13. * 4:11 Pa nda, Mekerencesu ma shi ta a zama u paala Yesu. E Ica 91:11-12, u damma Asulā a ta lyungu nlingata ma yi e keɗe wu adama vu taɗatsa wan. Amma u damma na vu teteruwe a ncilecile na tsulo, u ta zuwa e keɗe wu shi.

wu e ekere e le, adama ko anana a wu a tadatsa a aatali wan.' ”*

¹² Reve Yesu usu yi, “Adanshi a Asula a damma ta, ‘She vu lyungwa Zagbain Asula a wu wan.’ ” ♦

¹³ Ana Mekerencesu mo kotoi malyungwa ma yi suru, reve u lyawa yi ne'en.

Yesu teme ulinga Galili
(Mat. 4:12-17; Mak. 1:14-15)

¹⁴ Reve Yesu kamba atsuma o ucira u Ruhu va Akiza a tyo Galili. Reve alabari a yi a rawa e ilyuci i na i ri lo ukandaruwu zuzu. ¹⁵ Avu u rocosu a a'isa e le, reve u tsura ica e ekere a ama suru.

A yuwan ta Yesu a Nazara
(Mat. 13:53-58; Mak. 6:1-6)

¹⁶ Ana u tyoyi Nazara (lyuci na u kungwai), dada u uwai a aa'isa ununa u tsu yuwusan o urana wa Ashibi. Reve u 'yon adama u denuna.

¹⁷ Reve a ca yi Aatagada a Ishaya vumavasula. Dada u bubaruwu niyi, reve u cina ubata u na a danai,

¹⁸ “Ruhu vu Zagbain to obolo na amu, adama a na u dangwa mu ta, adama n yuwaan aza e iliyali adanshi a Alabari a Sa'ani.

U lyungu mu ta adama n yuwan adanshi a na aa lyawa aza a na a ri a tsugbashi, nrumba waru ee ene ure, aza a na ee le'eshe waru o o'wo faan.

¹⁹ Reve waru n yuwan adanshi a aa'wan a na Zagbain zuwai a na aa yuwaan ama isa'ani u yuwan ta.” ♦

²⁰ Reve u kutsulu aatagada'a, avu u ca za vu ulinga'a. Avu u danu, tsara u rito. Reve ama a na a ri pe a aa'isa'a suru a uwa akanla a yi. ²¹ Avu u damma le, “Ana'an adanshi a nda shiwan ta a atsuvu a du.”

²² Reve a uwwa uyo'o, a yuwusan asalama na adanshi e isa'ani i na yu utai o una wa yi. Avu a damma, “Ayi nda, ayi dada mawun ma Isuhu shi?”

²³ Avu u damma le, “Amayun, i ta damma mu udammu u nda, ‘Boci, kambato aciyawu gbaga.’ ‘Suru ili

i na waru tsu uwwai vu yuwain a Kafarnahum, vu yuwan yi fo pa a lyuci va wu.’ ²⁴ Amayun, n ta dansaa du, a tsu tara vumavasula ili ya abula a lyuci va yi shi.

²⁵ “Waru amayun a da maa dansaa du, a mantsa ma Iliya a yuwan ta nruna ma abunda atsuma a Isra'ila. A mantsa ma na a baruyi zuva o ro'o shi a'wan a ta'atsu na woto tali, reve ambulu a suduwa e ida'a.

²⁶ Agba a caco Iliya a tyo ubata wu za ro atsuma e le shi, she ubata wa Sarafatu, e ida ya Sida, ka na danai maruna. ♦ ²⁷ Waru a yuwan ta nkutu na abunda atsuma a Isra'ila a mantsa ma Ilisha vumavasula. Agba ko za ta a kambato gbaga shi, she Na'aman vuma va Suriya.” ♦

²⁸ Ana ama a na a ri pe a aa'isa a uwwai ne, reve suru nle a uwwa upan lon. ²⁹ Reve a 'yon nu upan, avu o utaa yi atsuma a lyuci. Reve a tara yi a tyo e ncilecile m masasan ma na lo da lyuci le ri usuwu, adama e kebe yi e ida. ³⁰ Reve wu utulai ben e memere me le, avu u kara ili ya yi.

Vuma vo otoni a lima
(Mak. 1:21-28)

³¹ Reve Yesu kara a tyo Kafarnahum lyuci ro atsuma e ida ya Galili. Reve u uwa o rocosu ama o urana wa Ashibi. ³² Reve a uwa asalama na cu'un vu uritosu wa yi, adama a na u to ritosu nu ucira.

³³ Atsuma a aa'isa'a, vuma vo otoni a lima ta danu ta pe, reve u saala na yisaali lon, ³⁴ “Eyee! Te imini ya wu na atsu, Yesu za va Nazara? Vu tawa ta adama vu una tsu? N reve wu ta, avu da Akiza a Asula.”

³⁵ Reve Yesu bara yi, u damma, “Baru una wa wu, reve vu kakasa na ayi!” Ana otoni a lima'a a varu niyi e memere me le, reve wu kasa na ayi, u yuwan na ayi ili shi.

³⁶ Reve ama'a a uwa asalama, reve a dammulai vani le, “Cu'un va adanshi e ne a da tsunda? Nu ucira nu ukadu u da u barai otoni a lima, reve o

uta.” ³⁷ Reve alabari a yi a rawa ubata suru upasu wi ida'a.

*A kambato ai anawale Simo gbagba
(Mat. 8:14-17; Mak. 1:29-34)*

³⁸ Reve u 'yon wu uta a aa'isa'a, avu u uwa o u'wa wa Simo. Agba anawale Simo a shi a uwwa uyo'o shi, u shi ta a uwwusa utanu lon. Reve a damma Yesu adama a yi. ³⁹ Reve u rawa wi isawan zuzu na ayi, dada u barai ubanaku'un, reve ubanakun u lyawa yi. Reve u 'yoshin u yuwaan le aganda.

⁴⁰ Urana a mariyaa, dada mmaci ma aza o ubanakun n tawai ne ele ubata wa Yesu. A dana ta na banakun icu'un icu'un. Reve wu ju'wan le, dada a kambai gbagba. ⁴¹ Waru otoni a lima a kakasa ta na ama na abunda a yisaali, “Avu da Mawun ma Asula!”

Avu u bara le, u lyawa a yuwan adanshi shi, adama a na e reve ta ayi da Kristi Zamawawa'a.

*Yesu 'yawa ta alajiya
(Mak. 1:35-39)*

⁴² Ana usana u tawai, reve u kara a tyo ubata u na vuma ri shi. Reve ama a uwa izami ya yi, dada a tawai ubata wa yi. Reve a shi a ciga a zuwa yi u danu ne ele. ⁴³ Avu gba u damma le, “N ciga n 'yuwan n yuwaan ilyuci i ro alajiya a Alabari a Sa'ani o tsugono tsa Asula† fo. Adama o ndolo a da a lyungu numu.” ⁴⁴ Dada u lyuwai elime na alajiya a a'isa atsuma a Yahuda.†

*Dewu vo ojoro o ufaru
(Mat. 4:18-22; Mak. 1:16-20)*

5

¹ Urana u ro, Yesu dana ta mishin a nge'en m Mala ma Janisara, na ama ubolotowu ubata wa yi, a uwwusa adanshi a Asula. ² A nge'en m mini'i we ene ta antsun e re, aza a na eremi a mugula a lyawai. Aza a na a danai e iza'usa igolo i le. ³ Atsuma a antsu'un u uwa ta pe a za ta za na ri za va Simo, reve u damma yi u kebe wantsu'un

wa'a a uwa pe a mini'i. Reve u danu a wantsu'un, reve u reme o ritosu ama.

⁴ Ana u kotoi adanshi, reve u damma Simo, “Kebe wantsu'un a 'yawa ubata wa aru'un, avu vu vari igolo i du, tsara i reme mugula.”

⁵ Reve Simo usu, “Manlu, ili ya ayin i da tsu ri o ulinga, agba tsu reme ili shi, amma ana vu dammai tsu vari, n ta vari igolo'o.”

⁶ Ana a yuwain ne, reve a vari igolo i le, reve a tsura mugula ma abunda, hali igolo i le i reme makara. ⁷ Avu e de aza e le, aza a na a ri lo na wantsun, tsara a tawa na wantsun u le, adama a kamba le. Reve a tawa o shiton antsu'un, she damma a ta li'a.

⁸ Ana Simo Bituru enei ne, reve u kingyo a makakan ma Yesu avu u damma, “Lyawa mu, Zagbain, amu za vu unusu da.” ⁹ Ayi na aza a na a danai lo, a yuwan ta asalama lon na cu'un mugula n na e remei. ¹⁰ Ne da fo Yakubu na Yahaya, muwun ma Zabadi, aza a na a danai o ulinga obolo na Simo.

Avu Yesu damma Simo, “She vu uwwa wovon wan, diga gogo vu ta dana a tawusa na ama.” ¹¹ Reve o utaa antsun e le a agadi, avu a lyawa ili suru, reve o toni Yesu.

*Vuma vu ukutu
(Mat. 8:1-4; Mak. 1:40-45)*

¹² Urana u ro, Yesu pe atsuma a lyuci ro e ida'a, reve vuma ro tawa de, za na ukutu u remeilipu ma'ula. Ana we enei Yesu, reve u kadato urewesu wa yi e ida, reve u pati yi, “Zagbain, na vu usu, kambato mu mo o'wo cece.”

¹³ Reve Yesu canana ukere wa yi, avu u ju'wan vuma'a, avu u damma, “N usu ta, vo o'wo cece!” Babu usan, avu ukutu'u u lyawa yi.

¹⁴ Avu Yesu damma yi, “She vu damma za wan, vu kara vu roco aciyawu ubata u na ganu ri, tsara u kalyuwa wu. Reve vu ca kucci ununa Musa dammai, adama ama a dana nu urevu u na vo o'woi cece.” ♦

¹⁵ Agba alabari a yi she ili i na i 'yawai elime, hali ama o boloto

† 4:44 Akuci a linga ro a damma “Galili.” ♦ 5:14 N.Gn. 14:1-32.

lon, tsarā a uwwa yi, waru tsarā u kambato le gbaga. ¹⁶ Agba Yesu tsu lyawa tā ama avu u 'yawa o ogozo, tsarā u danu ayi a nde'en, avu u yuwan avasa.

Yesu kambato tā osowi a lipu gbaga

(Mat. 9:1-8; Mak. 2:1-12)

¹⁷ Urana u ro, Yesu pe atsuma o uritosu, avu Afarishi† nā munlu n Wilā n danā lo. Ele da aza a na o utai e ilyuci koko'o e ida ya Galili ne e ida ya Yahuda nā Urishelima. Ucira wu Zagbain u to obolo nā ayi, tsarā u yuwan opocino. ¹⁸ Avu ama o ro e shede vuma ro na ri no osowi a lipu a avalu, avu a 'yawaā yi o u'wa'a, tsarā a zuwa yi a makakan mā yi. ¹⁹ Ana a tsurai ure u na aa yuwan ne shi adama o obolo a ama, reve a kumba zuva a katsu'wa ukwa'a'a. Dada e telyuwetyo niyi obolo na avalu a yi e memere mo obolo a makakan mā Yesu.

²⁰ Ana we enei ucawu wo okolo e le, avu u damma vuma'a, "Vuma nda, a yuwaan wu tā gafura wu unusu wa wu."

²¹ Avu Afarishi nā munlu n Wilā a yuwan majiyan, a damma, "Vuma ne da aa yuwusan adanshi a vama o ndolo e ekere a Asula? Zane da aa gura yuwaan vuma gafura, she Asula goon shi?"

²² Yesu reve tā majiyan me le, dada we ece nle, "Nye i zuwai yaa yuwusan cu'un majiyan mo ndolo o okolo a du?"

²³ Zane da ri babu usan a damma, 'A yuwaan wu tā gafura wu unusu wa wu,' ko a damma, 'Yon vu wala?' ²⁴ N ta yuwan ne, tsarā i reve amu Mawun ma Vuma† mā tā nu ucira o uvadi u yuwan gafura vu unusu." Avu u damma osowi a lipu'u, "N damma, 'yon vu tara avalu a wu, vu kara a tyo o u'wa."

²⁵ E esu e le a da u 'yoyin avu u tara avalu a yi babu usan, reve u kara a tyo o u'wa a yuwusaan Asula ica.

²⁶ Ama suru a uwa tā asalama, avu a yuwaan Asula ica. Wovon u reme le tā, avu a damma, "Ana'an tse ene tā ili ya asalama."

Dewu va Levi

(Mat. 9:9-13; Mak. 2:13-17)

²⁷ Ana Yesu kotoi ayi ndolo, avu wu uta, avu we ene za vu u'ushishi wu utafa.† Aala a yi a da Levi. U cina yi ta nden ubata wu ulinga. Avu u damma yi, "Toni mu." ²⁸ Avu u lyawa ili suru u 'yon, avu u toni yi.

²⁹ Avu u fobo abuki a gbain o u'wa wa yi adama e Yesu. Aza o u'ushishi wu utafa a danā tā pe lon, na ama o ro a alya obolo ne ele. ³⁰ Avu Afarishi nā munlu n Wilā, a gbarana ojoro a yi, "Cine yaa lyuwusa ni i sowi nā aza o u'ushishi wu utafa nā aza o unusu?"

³¹ Avu Yesu usu le, "Vuma na ri gbaga u ciga za va aguma shi, she za vu ubanakun. ³² N tawa adama a aza a abula shi, she n de aza o unusu tsarā a vadala."

Yeci adama a akuli

(Mat. 9:14-17; Mak. 2:18-22)

³³ Avu a damma yi, "Ojoro a Yahaya a tsu yuwusan tā akuli na avasa, ne da waru ojoro a Afarishi, agba aza a wu she a lyuwa o sowo."

³⁴ Avu u usu le, "I ta zuwa n'utsa n vali vu kasa'avu n yuwan akuli, ayi lo obolo ne ele? ³⁵ Mantsa mā tā lo a tawa ana aa tara le vali'i, atsuma a rana ndolo a ta yuwan akuli."

³⁶ Reve u yuwaan le iroci i nda, u damma: "Babu za na a pada tana sa'avu u lapula akuci a tana nā ayi. Nu u yuwan ne, u tā vuranu avu u kara akuci'i, agba apadi a tana sa'avu'u wa ntsaa akuci a tana'a shi.

³⁷ Waru, aa tsun ribina sa'avu a akuci e itsan yu kwan shi, adama a na ribina'a u to boso itsa'an. Nā a tsun yi pe, u tā lungusa ribina obolo ni itsa'an.

³⁸ E itsan i sa'avu i da a tsu tsun ribina.

³⁹ Aza a na o tsu sowo wasu aa ciga o sowo ribina shi, adama a na wasu u la'aa le tā. A ta damma, 'Akuci a la'a tā ulobonu.' "

Zagbain va Ashibi

(Mat. 12:1-8; Mak. 2:23-28)

6

¹ Urana wa Ashibi,† ayi a batsasa a aduma e ishina, reve ojoro a yi a kudusa agaza e ishina'a, a picirasa na

a tami. ² *Avu* Afarishi o ro a damma, “Nye i zuwai yaa kuɗusa ishina, i reve wilā u ɗa o urana wa Ashibi shi?”

³ *Avu* Yesu usu le, “I reve ili i na Dawuda na n'utsa ma yi n yuwain, a mantsa ma na a uwwai ambulu shi? ⁴ Ana u uwai o u'wa wa *Asulā*, reve u tama opopofu a *Wilā*. Reve u ca akapi a na a ɗanai obolo na ayi, agba aza a na nan ganu ɗa goon aa tama.” ◊

⁵ *Avu* u koso na adanshi, “*Amu* Mawun ma Vuma, Zagbain vu urana wa Ashibi u ɗa.”

Vuma vo osowi o ukere
(*Mat. 12:9-14; Mak. 3:1-6*)

⁶ Urana wa Ashibi o ro, *avu* u uwa a aa'isa, reve u reme uritosu. Reve u cina pe vuma na ukere u usa'ani wa yi u ɗanai usowu. ⁷ Afarishi gba na munlu n *Wilā* a zamishi ta ure u na ee reme yi nu unusu. *Avu* a karishi yi ana, tsara e ene ko u ta yuwaan yi opocino urana wa Ashibi. ⁸ Agba u reve ta ili i na aa yuwusan majijan, reve u damma vuma'a, “Yon vi isawan mishin elime a ama suru.” *Avu* u 'yon wi isawan.

⁹ *Avu* we ece le, “N ta yuwusan du yeci. Zane ɗa la'ai ulobonu a *Wilā* wu urana wa Ashibi: a yuwan isa'ani ko iwuya? A wawa ko o una?”

¹⁰ *Avu* u kalyuwa le suru, *avu* u damma vuma'a, “Canana ukere wa wu.” Reve u canana, ɗaɗa ukere wa yi u kambai gbaga. ¹¹ Reve a uwwa upan lo, reve a dammulai ununa aa yuwan na Yesu.

Ajiya kupa ne ejere
(*Mat. 10:1-4; Mak. 3:13-19*)

¹² *Atsuma* a rana ndolo, *avu* u kara a 'yawa a masasan, tsara u yuwan avasa. Reve u yuwan avasa'a e ekere a *Asulā* ayin maɓula. ¹³ Ana usana u tawai, reve u de ojoro a yi, reve u dangwa ama kupa ne ejere, reve u de le ajiya.† ¹⁴ *Avu* u de Simo (za na u cayi aala Bituru), na zawa'a va yi Andarawu, na Yakubu, na Yahaya, obolo na Filibu, na Batalamawu, ¹⁵ u dangwa ta fo Matta, na Toma, obolo

waru na Yakubu mawun ma Alfa, na Simo za na a tsu de Bakanani,* ¹⁶ waru u dangwa ta Yahuza mawun ma Yakubu na Yahuza Iskariyoti, za na wina niyi.

Aba'un na atsumalima
(*Mat. 4:23-25*)

¹⁷ Reve u cipa obolo ne ele, reve wi isawan a agalaci a sa'ani. Otoni a yi na abunda a ɗana ta lo na ama a abunda diga Yahuda, na Urishelima, nu upasu wi ida ya Taya na Sida, aza a na a ri a nge'en m mala. ¹⁸ A tawa ta tsara a uwwa yi, reve waru u yuwaan le opocino a banakun le. Aza a na a ɗanai no otoni a lima o o'wo ta gbaga. ¹⁹ Reve ama suru a ciga a ju'wan yi, adama a na ucira wu utusa ta atsuma a yi, reve o o'wo gbaga suru.

Aba'un nu una
(*Mat. 5:1-12*)

²⁰ *Avu* u kalyuwa ojoro a yi, reve u damma le,

“Aba'un za du ɗa aza a na a ri nu ulambu, adama a na tsugono tsā *Asulā* za du ɗa.

²¹ Aza a na a uwwusa ambulu gogo, aba'un za du ɗa, adama a na a ta cuwaton du.

Aza e mesun gogo aba'un za du ɗa, adama a na i ta tawa i zo'oso.

²² Aba'un za du ɗa mantsa ma na ama a 'yuwan du, *avu* a kasa du, *avu* e isula du, agba ee de du na ala a sa'ani shi, adama a va Mawun ma Vuma.

²³ Na cu'un ndolo fara, i yuwan mazanga, *avu* i yuwan tsu'yan tsu uyo'o wa asuvu, adama a na atsupu a du a ta abunda de zuva. Ne ɗa nan dada le a yuwain na amasula nu ujimu.

²⁴ Woo yo'ono aza o utsuru gogo shi, adama a na i tsurai de asuvu nden.

²⁵ Woo yo'ono aza o ucuwun gogo shi, i ta tawa i yuwan ambulu.

Woo yo'ono aza e izo'oshi ya avama gogo shi, i ta tawa i shon na yisaali.

◊ **6:4** 1 Sam. 21:6. * **6:15** Ayi aala “Bakanani” to rocosu tsu vuma'a u tu nu uzuwu wa aci adama u kamba ama a yi.

26 Woo yo'ono aza a na ama aa cuwusa shi. Ne da nkaya n le n cuwai amasulā e epen.”

I ciga n'yuwatan
(Mat. 5:38-48; Mat. 7:12)

27 *Avu* Yesu lyuwa elime na adan-shi u damma, “Agba n ta dansaa *du* aza a na aa uwwusa mu, i ciga n'yuwatan n *du*, i yuwaan aza a na a 'yuwan *du* isa'ani. 28 I zuwaa aza a na a yuwaan *du* unā aba'un, aza a na a yuwusaan *du* ikpa'a, i yuwaan le avasa. 29 Na za ro *bas*a wu o ug-baguzu u *ta*, vadala^a yi ugbaguzu we ire. Za na usa nuwu aapalutsu, vu ca yi utugu fo. 30 Za na pati nuwu ili suru, vu ne'e yi. Na vuma ro usa ili *ya* wu, she ve ece yi wan. 31 Ununa vu cigai ama a yuwaan wu, vu yuwaan le ne fo.

32 “Na vu ciga aza a na a yuwaan nuwu isa'ani goon, atsupu e ne a da *va*a tsura? Aza o unusu fo a tsu ciga *ta* aza a na a ciga nle. 33 Na vu yuwan isa'ani a tyo aza a na a yuwaan nuwu isa'ani goon, to, atsupu e ne a da *va*a tsura? Aza o unusu fo a tsu yuwan *ta* ne. 34 Na yaa yuwusan majiyan she aza a na aa tsupa *du* da yaa ca okopu, to, atsupu e ne a da *ya*a tsura? Aza o unusu fo a tsu ca *ta* aza o unusu, tsara a *ta*wa a tsupa le ununa o kopoi. 35 I ciga n'yuwatan n *du*, i yuwaan le isa'ani. I kopoo le agba i zuwa okolo na aa tsupa *du* wan. Ne da atsupu a *du* aa *dana* *abunda*. Ne da waru yoo o'wo muwun m Mogono ma *Asula*. Waru u tsu yuwaan *ta* aza a na o tsu godyo shi, na *aza* e iwuya isa'ani. 36 Ye eneshe iliyali ya ama ununa Dada *du* eneshe iliyali.”

She i ge'eto za ro wan
(Mat. 7:1-5)

37 *Avu* u lyuwa elime na adan-shi, “I ge'eto wan, *adu* fo ee ge'etowa *du* shi. I kototo wan, tsara o kototo *du* wan. I yuwan gafura, tsara a yuwaan *du* gafura. 38 Ne'ei, e te ne'e *du*: makundatsu ma sa'ani, wukiru ushiwun, torotoro, hali ocusho e ida. Ne da aa tsuwan *du* e ekere. Na makundatsu

ma na i kunzuwayi, na *ayi* da aa kunzuwa *du*.”

39 Reve u yuwaan le iroci i nda: “Irumba i ta gura roco irumba ure? Ele ra aa *riya* a *aakari* shi? 40 Mawun ma makaranta ma la'a manlu ma yi shi, amma za na o ritoi lon, u to o'wo ununa manlu ma yi ma ri.

41 “Cine *va*a kanlasa macaka ma na ma ri pe a lyusu vu za *va* wu, *avu* vi icina na *agbala* a na a ri pe a lyusu *va* wu? 42 Cine *va*a gura damma za *va* wu, ‘Isawan, lyawa mu utaa macaka ma na ma ri pe a lyusu *va* wu,’ agba *avu* vu rono *agbala* a na a ri pe a lyusu *va* wu shi? *Avu* vuma vi ikpa'a! Rono ne'en *agbala* a na a ri a lyusu *va* wu, tsara ve ene ulobonu u na voo utaa za *va* wu macaka ma na ma ri a lyusu *va* yi.”

Udanga na muwun ma yi
(Mat. 7:16-20; Mat. 12:33-35)

43 *Avu* Yesu lyuwa elime na adan-shi, “Udanga u sa'ani wu lo ana u tsu matsan muwun m babu *abula* shi, agba udanga u babu *abula* u tsu matsan muwun n sa'ani shi. 44 Udanga suru na muwun ma yi n da a tsu reve yi. A tsu ta^a ubiri o udanga wa awanda shi, ko *adyumbu* a ataci^t shi. 45 Vuma *va* *abula* u tsu utaa *ta* ni ili i sa'ani i na u zuwai o ookolo, za vu ulambu *wa* *abula* waru e ili yu ulambu *ya* *abula* a na u zuwai o ookolo pe da ulambu *wa* *abula* u tsu utaa. *Atsuma* e ili i na i ri pe o ookolo a yi pe da adan-shi a tsu utaa.”

Asuwi a abula no olo a asuwi
(Mat. 7:24-27)

46 *Avu* u lyuwa elime na adan-shi, “Cine tsa da *ya*a *desu* mu, ‘Zagbain, Zagbain,’ agba i yuwan ili i na n damma ndu i yuwan shi? 47 Za na aa *ta*wusa *ya*'a *va* aa uwwusa ili i na maa dansa suru, a yuwusan le waru suru, n to roco *du* cu'un vuma na u ri. 48 U *ta* cu'un vuma na aa suwusa usaa, reve u *kap*a *wacin* wu usaa *alungu*, reve u suwa *ikyun* yu usaa'a ubata o ugbamu. Ana mini ma gbain ma *ta*wai, *avu* u kebe usaa'a, agba u gura varu yi shi. Ana wo o'woi a suwa

niyi ulobonu. ⁴⁹ Za na uwwai adanshi a va, agba u linga ni ili i na wu uwwai shi, u to oroci a vuma na suwai u'wa wa yi a wuyun, agba u ri ni ikyun shi. Ana mini ma lapai usaa'a, reve u ramo babu usan. Uriyu wu u'wa u ndolo u riyā tā suru suru.”

Yesu kambato tā aagbashi a yali ro gbaga
(Mat. 8:5-13)

7

¹ Ana u kotoi a dansaa ama ili i ndolo suru, reve u uwa Kafarnahum.

² Yali† ya Roma i ro i shi tā na aagbashi a na u cigai lon. Aagbashi'i u shi tā ubanakun, gashi u tā kuwa.

³ Ana wu uwwai adama e Yesu, reve u lyunguwa yi azagbain a aza a Isra'ila a damma yi u tawa u kambato aagbashi a yi gbaga. ⁴ Ana a tawai ubata wa yi, reve a pati yi, adansa, “Vuma nda rawa tā vu yuwaan yi ulinga u nda, ⁵ adama a na u ciga tā ida i tsu lon, waru ayi da u suwaa ntsu aa'isa a tsu.” ⁶ Reve u kuru le.

Ayi a rawa zuzu nu u'wa'a, reve yali'i u lyungu n'utsa ya'a yi, a damma yi, “Zagbain, she vu damaton aciyawu wan. N rawa vu uwa o u'wa u va shi. ⁷ Waru n rawa n tawa ya'a wu shi. Vu yuwan adanshi goon u rawa tā, aagbashi a va o to o'wo gbaga. ⁸ Adama a na amu fo n tā na za na la'a numu, waru n tā na asoja a na a ri zala va. Agba n tsu damma tā za nda, “Yawa,” reve gba u 'yawa. Waru n tsu damma tā za ro, ‘Tawa,’ reve gba u tawa. Aagbashi a va waru, n tsu damma yi tā, ‘Yuwan tsunda,’ avu u yuwan.”

⁹ Ana Yesu uwwai ne, reve u yuwan asalama adama a yali'i. Reve u vadala u damma obolo a ama a na oo tono yi, “N ta dansaa du, ko atsuma a Isra'ila n tsura ucawu wo okolo ne tsunda shi.” ¹⁰ Ana aza a na a lyunguyi a kambai o u'wa, reve a cina aagbashi'i wo o'wo gbaga.

Yesu 'yasan tā mawun ma maruna

¹¹ A jima shi, dafa u karai a tyo a lyuci na a tsu de Nayim, reve ojoro a

yi no obolo a ama a kuru yi. ¹² Ana u rawai zuzu nu u'uwata u lyuci'i, dafa a ga'ain na aakwakwa utanuwu. Agba ayi da ulobo a nde'en o umatsun u makuci ma yi; waru makuci ma yi maruna ma da. Ama a abunda a lyuci'i a shi tā obolo na ayi. ¹³ Ana Zagbain we ene niyi, reve we ene iliyali ya yi, avu u damma yi, “She vu shon wan.”

¹⁴ Reve u rawa u ju'wan aakpaga'a, reve aza a na a tanu niyi e isawan kuci. Avu u damma, “Ulobo, n ta dansaa wu, vu 'yon.” ¹⁵ Reve aakwakwa'a u 'yon u danu, reve u uwa adanshi. Reve u tara yi u ca makuci ma yi.

¹⁶ Reve a uwwa wovon suru, reve a yuwaan Asula ica. Reve a damma, “Tsu tsura tā vuma gbain va Asula atsuma a tsu!” Waru, “Asula a cuwan tā na ama a yi!” ¹⁷ Reve alabari a yi a baza atsuma a Yahuda ni ida i na i ri lo zuzu.

Ojoro a Yahaya za vu Urumbusu
(Mat. 11:2-19)

¹⁸ Reve ojoro a Yahaya a damma yi ili i na i farai suru. ¹⁹ Dafa Yahaya deyi ama e re atsuma o ojoro a yi, reve u lyungu le ubata wu Zagbain, adansa, “Avu dafa za na ri lo a tawa'a, ko tsu piri za ro?”

²⁰ Ana ama'a a rawai ubata wa yi, reve a damma, “Yahaya za vu Urumbusu da lyungu ntsu ya'a wu, ana, ‘Avu dafa za na ri lo a tawa'a ko tsu piri za ro?’ ”

²¹ Babu usan, reve Yesu kambato aza o ubanakun na mballa icu'un icu'un, no ozo o otoni a lima gbaga. Waru u kpatu'wa tā esu a nrumba.

²² Reve u usu le, “'Yawai i damma yi ili i na yu uwwai, ni ili i na ye enei: nrumba me ene tā ure, akutsuma a wala tā, nkutu mo o'wo tā gbaga. Waru agulani a uwwa tā adanshi, a 'yasan tā akwakwa. Aza e iliyali waru a uwwa tā alajiya a Alabari a Sa'ani. ²³ Za va aba'un da za na aa tadatsa adama a va shi.”

²⁴ Ana ojoro a Yahaya a karai, reve u uwa a yuwusaan ama'a adanshi a

Yahaya, avu u damma, “Nye i 'yawai akanla de atsuma o una? Apumpu a na upepu waa jingadasa? ²⁵ Na ne da shi, nye i 'yawai ye ene? Vuma u'wotowu ni itana i sa'ani? O'o, aza a na a ri ni itana i sa'ani gba, aza a na a ri a nden mu uyo'o o ukobu u tsugono u da a ri. ²⁶ Nye i 'yawai ye ene? Vumavasula? Ee, amayun a da, n damma du, u la'a ta vumavasula. ²⁷ Ayi da da za na a danai a Adanshi a Asula adama a yi, ‘Mpa n lyunguyi malingata ma va elime a wu, za na oo fofoo wu ure.’ ²⁸ Amayun a da maa dansaa du, atsuma a aza a na ka matsain, za lo na rawai Yahaya shi. Ko ana wo o'woi ne, za na la'ai ukalamu o tsugono tsa Asula u la'a yi ta mgbain.”

²⁹ Ana a uwwai ne, reve ama suru hali na aza o ushishi wu utafa a usu Asula a na za va abulat a da, ana a rumbu nle na cu'un vu urumbusu wa Yahaya. ³⁰ Afarishi gba na aza a na e revei Wila lon, reve a 'yuwan ifobi ya Asula adama e le, ana a 'yuwain urumbusu wa Yahaya.

³¹ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi, “Na nye da maa kurato ama o gogo a nda? Nye i da o rotsoi? ³² O rotso ta muwun n na n ri nden e eden e dewu va aza e le, ‘Tsi ivulaa du ta gbalaa, agba i je'en shi. Tsu yuwaan du ta ishpa ya atsumolangu, agba i saala shi.’

³³ “Ana Yahaya t za vu Urumbusu tawai u lyuwusa shi, agba u sowuso masayan ma inabi shi; avu i damma, ‘U ta no otoni!’ ³⁴ Avu waru amu Mawun ma Vuma n tawa ta a lyuwusa o sowuso, reve i damma, ‘Apa liwi no osowi, i'utsa ya aza o ushishi wu utafa na aza o unusu!’ ³⁵ Agba a tsu reve ta urevu wa Asula amayun a da adama o ure u na ama o toni niyi.”

Yesu o u'wa wa Simo Mafarishi

³⁶ Reve Mafarishi mo ro, za na a tsu de Simo, u banu Yesu u 'yawa u lyuwa ilyalya na ayi. Reve u 'yawa o

u'wa u Mafarishi'i, reve u danu alya. ³⁷ Ka ro shi ta pe atsuma a lyuci'i, za na danai nu unusu. Ana wu uwwai u ta pe a alya e ilyalya o u'wa wa Simo Mafarishi'i, reve u tawa na meden ma sa'ani ma mani'in ma maguru me ikebe. ³⁸ Reve u kingyo zuzu na ayi, da da u uwai mesun e re'wetosu ana e Yesu na abara a yi. Reve u tasa le na anji a yi, avu u katala ana a yi. Avu u sukuma le mani'i'in.

³⁹ Ana Mafarishi ma na ma banu niyi me enei ne, reve u jiyani o ookolo a yi, “Na shi vuma nda vumavasula da, u shi te reve cu'un vu ka ne da a ju'usan yi, adama a na za vu unusu da.”

⁴⁰ Reve u usu u damma yi, “Simo, n ta ni ili i na maa damma wu.”

Reve u usu, “Nye i da, manlu?”

⁴¹ Avu u damma, “Vuma ro shi ta o tono ama e re utan, za ta ikebe i na i rawai ikebe yu ulivu ukpakuton (500),* za ta waru kupoton. ⁴² Ana a gura tsupai shi, reve u lyawaa le ikebe'e. Atsuma e le zane da aa la'a ciga yi?”

⁴³ Reve u usu, “E yeni i va, za na a lyawayi abunda.”

Reve Yesu usu yi, “Vu usu ta mejege.”

⁴⁴ Ana u vadalai ubata wu ka'a, reve u damma Simo, “Ve ene ta ka nda? N uwa ta o u'wa wa wu, vu ca mu mini n sa'a ana shi. Ayi gba u re'weto ta ana a va na abara a yi, reve u tasa le na anji a yi. ⁴⁵ Ana vu raba numu, vu katala mu shi. Ayi gba diga ana n uwai pa u lyawa ukatalu wa ana a va shi. ⁴⁶ Vu sukuma aaci a va mani'in shi. Ayi gba u sukuma ta ana a va mani'in ma maguru. ⁴⁷ Adama o ndolo n ta dansaa wu, unusu wa abunda wa yi suru a yuwaan yi ta gafura, adama a na u roco ta icigi lon. Waru za na a yuwayin gafura wa'a, icigi ya yi wa'a da.”

⁴⁸ Reve u damma ka'a, “A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu.”

⁴⁹ Da da aza a na a ri a alya obolo na ayi a uwai a dansa vani le, “Zane

◇ 7:27 Mal. 3:1. * 7:41 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “dinari ukpakuton (500).” Kalyuwa Ucufluwu wi “Ikebe”.

da ne tsunda'a, zane da fo rawai u yuwan gafura vu unusu?"

⁵⁰ Reve u damma ka'a, "Ucawu wo okolo a wu u wawa wu ta. Wala vu rawa lafiya."

Amaci o ro a kuru ta Yesu

8

¹ A jima shi, da da Yesu kandarawai ilyuci na mlyuci'i a yuwusan alajiya, a casu Alabari a Sa'ani o tsugono tsa Asula. Ele Kupanejere'e a dana ta obolo na ayi. ² Waru amaci a na o utayi otoni a lima nu ubanakun atsuma e le o toni yi ta. Ele da Meri,† za na a tsu de Magadaliya, za na o utayi otoni a lima e cindere atsuma a yi, ³ na Yuwana ka va Kuza (zagbain o u'wa wa Hiridu), na Suzana, no ozo o ro na abunda. Amaci a nda a kambusa le ta ni ili ya aciyele.

Iroci yi cimbi
(Mat. 11:2-19)

⁴ Ana ama a abunda o bolotoi, waru ama a tawusa ya'a yi lyuci lyuci, reve u yuwaan le iroci: ⁵ "Cimbi ro 'yawa ta ca'an. Ayi pe atsuma a mazaza me icu'un, reve ozo o ro o oco ure. Avu ama a dadasa icu'u'un, avu nnunu n kaka da le. ⁶ Icu'un i ro waru yo oco ubata wa atali. Ana o utai, reve e 'yewe adama a na a tsurai atani shi. ⁷ Avu ozo o ro o oco a awanda, avu a 'yon obolo na awanda'a, avu awanda'a a gbagbala le. ⁸ Avu icu'un i ro yo oco a mabula ma sa'ani, avu ishina'a a yuwan mgbain, avu a matsan agaza agaza. Nu u cu'wan macu'untsu ma ta, reve a matsan ncu'untsu ukpaku."

Ana u dammai ne, avu u 'yasan u'fyo u damma, "Za na ri na atsuvu, wu uwwa."

Ili i na i zuwai Yesu tsu yuwan uritotu ni iroci
(Mat. 13:10-17; Mak. 4:10-12)

⁹ Reve ojoro a yi e ece yi ucuduwu wi iroci'i. ¹⁰ Reve u damma le, "Adu da a lyawai i reve ili yu usokowu u tsugono tsa Asula. Amma aza a na a

ri pe shi, she ni iroci i da a tsu yuwaan le tsara:

'A ta gura kalyuwa, agba e ene shi. A mawwa a ta gura uwwa, agba aa gura tsura urevu shi.' ♦

Yesu cuduwa ta iroci yi cimbi'i
(Mat. 13:18-23; Mak. 4:13-20)

¹¹ "Apa ucuduwu wi iroci'i: Cu'un ayi da adanshi a Asula. ¹² Icu'un i na yo ocoi o ure, ele da iroci ya aza a na a uwwai adanshi a Asula. Reve Mekerencesu ma tawa, avu u tara le adanshi'i o okolo e le, tsara a zuwa okolo e le a wawa le wan. ¹³ Icu'un i na yo ocoi ubata wa atali, ele da aza a na a ushiyi adanshi'i na mazanga ana a uwwa niyi, agba a ri na aralu shi. Ucawu wo okolo e le yashi meketeci ma da, yashi yu ulyungusa, avu a riya. ¹⁴ Aza a na o ocoi a awanda, ele da aza a na a uwwai adanshi a Asula, agba atsuma a mmalu n le, reve atsumalima, nu uyo'o wu uva di, nu utsuru u reme le, reve a kuda a lyuwa elime. ¹⁵ Aza a na o ocoi a mabula ma sa'ani, ele da ama a abula, aza a na a uwwai adanshi a Asula, reve e reme yi ugbamu o okolo e le, avu a yuwan ankuri a bala."

Fitila e eelele
(Mak. 4:21-25)

¹⁶ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "A tsu daba fitila, avu a kpatu yi na aasa'atsu shi, ko a zuwa yi a mbungulu shi. A tsu zuwa yi ta e eelele, tsara aza a na a uwusa e ene ekan. ¹⁷ Babu ili i na i ri usokowu i na oo utaa a alanga e eteshe shi. Babu waru ili i na i ri wupalu e irumbu ana oo utaa e ekan shi. ¹⁸ I kalyuwa ben ununa yaa uwwusa. Za na ri na ayi a ta dashi yi, za na gba ri na ayi shi, ke'en na we inda u ri na ayi a ta ushi yi i da."

Mma va Yesu na muwun ma anawu
(Mat. 12:46-50; Mak. 3:31-35)

¹⁹ Mma va Yesu na muwun ma anawu a tawa ta ubata u na u ri, amma adama o obolo a gura rawa zuzu na ayi shi. ²⁰ Avu a damma yi, "Mma va wu na muwun ma anawu

♦ 8:10 Isha. 6:9.

mā wu a tā dē a alanga, a ciga tā e ene wu.”

²¹ Reve u usu, “Mma vā nā muwun mā anawu n vā, ele dā aza a na a uwwusa adanshi a Asulā, avu a yuwusan ulinga nā ayi.”

Yesu isawaton tā upepu
(Mat. 8:23-27; Mak. 4:35-41)

²² Urana u ro, avu Yesu damma ojoro a yi, “Tsu 'yāwāi a nge'en m mala n ndede.” Avu a uwa a wantsu'un obolo, reve a kara. ²³ Ele atsumā a mmalu, avu nlavu m pura yi. Reve wunlā nu upepu u 'yon a mala'a, reve mini ma ciga mo shiton wantsun u le, hali a shi a ciga malibaa.

²⁴ Reve a 'yāwā a jisan yi, reve a damma, “Zagbain, zagbain, tsu ciga tā malibaa!”

Avu u 'yon u bara upepu nā mini'i, reve upepu'u u von kwin. ²⁵ Avu we ece le, “Tē dā ucawu wo okolo a dū?”

Nā wovon na asalama, avu e ecelei, “Zane dā nda'a? Hali u yuwaan upepu nā mini nlangi, reve a yuwan ili i na u dammai!”

Opocino o ozo o otoni a lima
(Mat. 8:28-34; Mak. 5:1-20)

²⁶ Avu a rawa e idā ya Garasa, za na mini ma kasalai ni idā ya Galili.

²⁷ Yesu a motāa a wantsu'un, reve vuma ro atsumā a lyuci gbain u ga'an nā ayi, u tā no otoni a lima. Vuma'a u jima tā ana wo otoyī itana, ko wa asa atsumā a ama. Ubātā wa ason u dā u tsu dānā. ²⁸ Ana we enei Yesu, avu u boshō nā yisaali, avu u riya a makakan mā yi, avu u saala lon, “Yesu, Mawun mo Mogono mā Asulā, te dā imini yā wu nā amu, n ta patishi wu she vu zuwa mu a atsumalima wan!” ²⁹ U damma tā ne, ana Yesu zuwai otoni a lima o ndolo a lyawa vuma'a. Nā abunda otoni a lima o ndolo a tsu vari tā vuma ndolo e idā. A tsu baru yi tā, reve a vara yi akani a ana ne ekere, tsarā a dānā a kalyuwusā yi. Agba u tsu kasa tā akani o ndolo, reve otoni a lima o lo yi a tyo atsumā o una.

³⁰ Ana Yesu ece niyi, “Cine tsa dā aala a wu?”

Avu u usu, “Aala a vā a dā Obolo,” adama a na otoni a lima a uwa yi tā nā abunda. ³¹ Avu a pati yi, she u gbara le a tyo a akari a aru'un lungu-lungu a na a ri nu utyo shi wan.

³² Obolo a ngurusumu mā abunda n dānā tā lo a alyuna zalā vā agadi. Avu otoni a lima'a a pati yi u lyawa le a uwa atsumā e le, reve u lyawa le a uwa. ³³ Ana otoni a lima'a o utai atsumā a vuma'a, avu a uwa atsumā a ngurusumu'u. Reve obolo a ngurusumu'u a suma a zurā a tyo a mala'a, reve a kuwā pe.

³⁴ Aza a na a dānāi a aguḅa a ngurusumu'u, avu a suma, a 'yāwā a ca alabari a lyuci gbain nā mulyuci. ³⁵ Avu ama a 'yāwā, tsarā e ene ili i na i farai. Ana a tāwāi ubātā wā Yesu, avu a cina lo vuma na dānāi no otoni a lima nden ubātā wā yi, u'otowu ni itana nu ugbozu wā yi. Reve wovon u tsurā le. ³⁶ Aza a na e enei ne esu e le, avu a damma ununa a wawai za vo otoni a lima'a. ³⁷ Avu ama e idā ya Garasa a pati yi u lyawaa le idā i le, adama a na a uwwa tā wovon lon. Avu u uwa a wantsun, azama u lyawa le.

³⁸ Ayi gba za na otoni a lima o utai atsumā a yi, reve u pati tsarā u lyawa yi u kuru yi. Agba Yesu usu shi, dāda u damma niyi, ³⁹ “Kamba o u'wa, reve vu damma ili i na Asulā a yuwaan nuwu suru.” Avu vuma'a u kara, avu u reme a casu aalabari e ili i na Yesu yuwaan niyi suru.

Aakwakwā o usheli nā ka vu ubanakun

(Mat. 9:18-26; Mak. 5:21-43)

⁴⁰ Ana Yesu kambai Galili, avu obolo a raba yi, adama a na a ta pura yi. ⁴¹ Atsumā a azagbagbain a aa'isa'a, za na a tsu dē Jayiru, u tāwā tā u kingyo a makakan mā yi, avu u pati yi, tsarā u 'yāwā o u'wa wā yi. ⁴² Adama a na usheli u tā wā yi, za na ri a'wan kupa ne ejere, u ciga tā makuwāa.

Ayi atsumā a mmalu, reve obolo'o a gbagbalasa yi. ⁴³ Ka ro waru, za na yuwain a'wan kupa ne ejere o ocosu mpasa, [wu una tā ili i na u ri nā yi

suru e ekere a aza a aguma,] agba u jebe yi shi. ⁴⁴ Avu u tawa nu ucina, avu u ju'wan upasu wu utugu wa Yesu. Babu usan, dada wocosu wu mpasa ma yi n lyawai.

⁴⁵ Avu Yesu ece, "Zane da ju'wan numu?"

Ana a wasain suru, reve Bituru damma, "Zagbain, ama a abunda a da a ri pa, waru a ta gbagbalasa wu."

⁴⁶ Avu u damma, "A ju'wan mu ta. Mu uwwa ta ucira wu utai atsuma a va."

⁴⁷ Ana ka'a we enei waa gura soko aciyayi shi, avu wu uta e meje'en ma lipu, reve u kingyo a makakan ma yi. A makakan ma ama suru, avu u damma ili i na i zuwai u ju'wain utugu wa yi nu ununa wo o'woi gbaga babu usan. ⁴⁸ Avu u damma yi, "Usheli, ucawu wo okolo a wu wo o'woto wu ta gbaga. Wala na asuvu nden."

⁴⁹ Ayi atsuma a adanshi, avu nanza tawa de o u'wa wa Jayiru, zagbain va aa'isa'a, avu u damma Jayiru, "Usheli wa wu u kuwa ta de. She vu damaton manlu'u wan."

⁵⁰ Ana Yesu uwwai ne, avu u damma Jayiru, "She vu uwwa wovon wan. Ca okolo, u ta kambagbaga."

⁵¹ Ana u rawai o u'wa wa Jayiru, u lyawa nanza uwa obolo na ayi shi, she Bituru, na Yahaya, na Yakubu, na dada na mma mawu'un. ⁵² Ama pe atsuma a mesun na yisaali adama a yi. Avu Yesu damma le, "Lyawai mesun. Koto u kuwa shi. Nlavu n da waa yuwusan."

⁵³ Avu o zo'oso yi, adama a na e reve ta u kuwa ta de. ⁵⁴ Ana u remei ukere wa yi, avu u 'yasan u'yo, avu u damma, "Usheli u va, 'yon!" ⁵⁵ Reve wivuwun wa yi u kambagbaga, babu usan dada u 'yoyin. Avu u damma a ca yi ilyalya tsara u lyuwa. ⁵⁶ Avu nan dada va yi a yuwan asalama. Avu u damma le, she a damma vuma ili i na i farai wan.

* **9:5** A mantsa mo ndolo, na vuma zakatsa mabutā ma atugu ko wu kala mabutā ma ana ma yi, ure u ro u da u na woo roco wu kasa ta aciyayi na ama a lyuci ndolo.

Yesu lyungu ta Kupanejere
(Mat. 10:5-15; Mak. 6:7-13)

9

¹ Reve Yesu de Kupanejere'e, avu u ca le ucira nu ukadu e ekere o otoni a lima suru, waru a yuwan opocino icu'un-icu'un. ² Waru u lyungu le ta a yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani o tsugono tsa Asula, reve waru a kambato aza o ubanakun gbaga. ³ Reve u damma le, "She i tara ili i ro adama a mmalu n du wan; she i tara adanga, ko tsan, ko ilyalya, ko ikebe wan. Waru i tara utugu u ro wan. ⁴ O u'wa u na i cu'wain suru, i danu pe hali mantsa ma na yaa kara. ⁵ Waru ubata u na a usu ndu shi, na yaa lyawa lyuci'i, i kakala mabutā ma ana ma du.* U to o'wo iroci i na yoo roco ama a lyuci'i a yuwan mejege shi." ⁶ Avu a kara a uwusa a mulyuci, a yuwusan alajiya, waru a yuwusan opocino ubata biti.

Ukwa wa Yahaya za vu Urumbusu
(Mat. 14:1-12; Mak. 6:14-29)

⁷ Ana mogono Hiridu Antiba uwwai alabari e ili i na aa yuwusan, reve asuvu a yi a riya, adama a na ozo o ro a ta dansa, Yahaya da a 'yasan atsuma a akwakwa. ⁸ Ozo o ro gba a damma, ana Iliya da tawai. Ozo o ro a damma, vuma ta atsuma a amasula a da 'yoyin. ⁹ Avu Hiridu damma, "N kodō ta aaci a Yahaya. To, zane da maa uwwusa cu'un vi ili i nda adama a yi?" Reve u ciga we ene yi.

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa uton
(Mat. 14:13-21; Mak. 6:30-44; Yah. 6:1-14)

¹⁰ Ana ajiya'a a kambai, reve a damma Yesu ili i na a yuwain. Reve u kara obolo ne ele a nge'en a tyo a lyuci ro na a tsu de Besaida. ¹¹ Ana obolo a ama e enei ne, reve a kuru yi. Avu u raba le, reve u yuwaan le adanshi o tsugono tsa Asula. Reve u kambato aza o ubanakun gbaga.

¹² Urana a mariyaa, reve Kupanejere'e a rawa a damma yi, "Vu lyawa ama'a adama a uwa a mulyuci ni ilyuci i na i ri zuzu adama a cu'wan, adama waru a tsurā ilyalya. Adama a na ubatā u na tsu ri za pa shi."

¹³ Avu u usu le, "Ca nle ilyalya."

Daḍa a usuyi, "Tsu ri ni ili i na i la'ai akpatali o ton nā mugula n re shi. She nā tsaa 'yawā tsu tsulaa ama a nda ilyalya suru." ¹⁴ (Ama a na a shi lo a rawa tā ali ukpakukupa uton.)

Avu u damma ojoro a yi, "Zuwai ama a ḍanu oḅolo oḅolo, ama kupoton-uton." ¹⁵ Reve a yuwan ne, a zuwa le a ḍanu suru. ¹⁶ Ana u tarai akpatali o to'on nā mugula n re'e, avu u 'yaṣan aaci u ka'lyuwa zuwa, avu u godyoo Asulā. Avu wu busa a casu ojoro a yi a tyowushe ama. ¹⁷ Suru nle a lyuwa tā a cuwan. Ana o bolotoi akapi a na a buwai, a rawa tā asaka kupa ne ejere.

Bituru yuwan tā adanshi adama e Yesu

(Mat. 16:13-19; Mak. 8:27-29)

¹⁸ Urana u ro, ayi a avasa ayi a nde'en, avu ojoro a yi a rawa zuzu. Avu we ece le, "Zane ḍa ama aa tarasamu?"

¹⁹ Reve a usu, "Ozo o ro a damma, avu ḍa Yahaya za vu Urumbusu. Ozo o ro gba a damma Iliya ḍa. Ozo o ro waru a damma, vuma tā atsumā a amaṣulā a ḍa 'yoyin."

²⁰ Avu we ece le, "Aḍu gba, zane ḍa yaa tarasa n ri?"

Avu Bituru usu u damma, "Avu ḍa Kristi Zamawawa,† za na utai ubatā wa Asulā."

²¹ Reve u ḅara le, she a damma za wan. ²² Avu u damma, "Amayun a ḍa, Mawun ma Vuma ma ta uwwa atsumalimā icu'un-icu'un. Azagbain, nā nan ganu a gbagbain, nā munlu n Wilā waru a ta 'yuwan yi, hali o una yi. O urana wa ta'atsu, a tā 'yaṣan yi."

²³ Reve u damma le suru, "Za na cigai u kuru mu, she nu u wasan aciyayi, reve u tara akpata a atsumalimā a yi urana suru, avu u kuru mu. ²⁴ Za na a yuwusan adama

a wuma wa yi, u ta lamba yi. Za na waru 'yuwain aciyayi adama a va, a ta wawa yi. ²⁵ Nye i ḍa vuma munai, nu u tsurā uvadi u nda suru, avu u lamba wuma wa yi? ²⁶ Za na aa uwwusa wono u va na adanshi a va, amu Mawun ma Vuma fo n ta uwwa wono wa yi, nā n tawa nā tsugbain tsa Dada tsā va nā tsugbain tsa nlingata mā Asulā a akiza. ²⁷ Amma amayun a ḍa maa dansaa ḍu, ozo o ro a tā pa ubatā u nda na aa kuwa shi, she ne e ene tsugono tsā Asulā."†

Lipu va Yesu vadalai

(Mat. 17:1-8; Mak. 9:2-8)

²⁸ Ana a yuwain ayin kunlā, ana u yuwain adanshi o ndolo, avu u tara Bituru nā Yahaya nā Yakubu. Reve a katsa masasan mo ro adama u yuwan avasa. ²⁹ Ayi atsumā a avasa, ḍaḍa urewesu wa yi u vadalai, itana ya yi waru a kambai u'uri a lyulyuwusa esu. ³⁰ Reve e ene ama e re a adanshi nā ayi, ele ḍa Iliya nā Musa. ³¹ A tawai atsumā a tsugbain a yuwusan adanshi o ukwa wa yi u na waḅa kuwushi Urishelima ununa Adanshi a Asulā a dammai. ³² Bituru na aza a na a ri oḅolo nā ayi, a shi tā a nlavu lon. Ana a 'yoyin, reve e ene tsugbain tsā yi na ama e re ana a ri mishin nā ayi. ³³ Ana ama o ndolo a lyawa niyi, avu Bituru yuwan adanshi nu ulambu u majiyan, u damma Yesu, "Zagbain, u lobono tā ana tsu ri pa. Tsu ta yuwan pa ogodo a ta'atsu: za tā za va wu, za tā za va Musa, za tā waru za va Iliya."

³⁴ Ana u dammai ne, reve eleshe a tawa wu pupala le, ḍaḍa a uwwai wovon. ³⁵ Reve uḍyo wu utā pe ana, "Ayi ḍa Mawun mā va za na n ḍangwai. Yu uwwa yi." ³⁶ Ana uḍyo'o u yuwain adanshi, avu e ene Yesu ayi a nde'en. Reve a ḅaru nā le. A mantsa mo ndolo, a damma za ro ili i na e enei shi.

Yesu kambatoi mawun mo otoni a lima gbaga

(Mat. 17:14-18; Mak. 9:14-27)

³⁷ Ana usana u tawai, ana a cipai a masasa'an, avu oḅolo a ama a ga'aton yi. ³⁸ Reve vuma ro atsumā

o obolo'o u yuwan dewu, "Manlu, yuwan ankuri, kalyuwa mawun ma va. Adama a na ayi da mu goon. ³⁹ No otoni a lima a kumba yi, u tso oruwo ta. Reve u polo yi, avu wo o'wo e ikpatatsu, reve una wa yi u yuwan apuci'ya. U tsu lyawa yi go'o shi, u tsu ciga ta wu una yi. ⁴⁰ Avu m pati ogoro a wu o utaa yi otoni a lima'a, agba a gura shi."

⁴¹ Avu u usu, "Adu ama o gogo, aza a na a cayi okolo shi, ozo o okolo o ugbamu; hali mantsa ma ne maan danu na adu a yuwusaan du ankuri? Tawa na mawun ma wu pa nda."

⁴² Ayi a tawa, avu otoni a lima'a o polo yi, avu u uwa ikpatatsu. Avu Yesu bara otoni a lima'a, reve u kambuwa mawu'un gbaga. Reve u ca dada va yi ayi. ⁴³ Reve ama a uwa asalama o ucira wa Asula.

Yesu yuwisan ta adanshi o ukwa wa yi

(Mat. 17:22-23; Mak. 9:30-32)

Ele atsuma a asalama e ili i na u yuwain suru, avu u damma ogoro a yi, ⁴⁴ "Lyawa adanshi a nda a uwa a atsuva a du. A ta wina Mawun ma Vuma e ekere a ama." ⁴⁵ Agba ele a gura reve adanshi'i shi. O soko le ta urevu wa adanshi'i adama e reve wan. Ele gba a uwwusa ta wovon u na ee ece yi.

Tsugbashi tsa abula

(Mat. 18:1-5; Mak. 9:33-40)

⁴⁶ Avu mawasan ma 'yon atsuma e le adama a zane da zagbain atsuma e le. ⁴⁷ Ana Yesu revei majiyan me le, dada u tarai mawun mo ro, reve wi isawaton yi zuzu na ayi. ⁴⁸ Avu u damma le, "Za na ushiyi mawun ma nda na ala a va, amu da u ushiyi. Waru za na usu numu, za na lyungu numu da u ushiyi. Za na ri zawa'a atsuma a du, ayi da zagbain."

⁴⁹ Reve Yahaya usu, u damma, "Zagbain, tse ene ta nanza o utasu otoni a lima na ala a wu, agba tsu putsa yi ta adama a na u ri obolo na atsu shi."

⁵⁰ Avu u damma yi, "She i putsaa yi wan, adama a na za na 'yuwan tsu shi, za tsu da."

Malyuci ma Samariya ma 'yuwain Yesu

⁵¹ Ana yashi i na waa kara zuva yuwain zuzu, reve u safa a tyo Urishelima. ⁵² Reve u lyungu nlingata elime a yi. Avu gba a kara, reve a uwa a malyuci ma aza a Samariya adama o foboo yi. ⁵³ Avu ama'a a 'yuwan yi, adama a na u zuwai makakan ma yi a tyo Urishelima. ⁵⁴ Ana Yakubu na Yahaya ogoro a yi e enei ne, avu a damma, "Zagbain, vu ciga ta tsu zuwa akina a cipa zuva u kulato le?" ⁵⁵ Avu u vadala, reve u bara le. ⁵⁶ Reve a kara a tyo a malyuci mo ro.

Aza a na a dansa a ta kuru Yesu (Mat. 8:19-22)

⁵⁷ Ele a mmalu o ure, avu vuma ro damma yi, "N ta kuru wu ubata u na vu tyoyi suru."

⁵⁸ Avu Yesu damma yi, "Nranji n ta na angu; nnunu waru n ta ni ikinda. Amu Mawun ma Vuma n ri nu ubata u na maa gbasato shi."

⁵⁹ Avu u damma za ro, "Vu kuru mu."

Avu u damma, "Zagbain, lyawa ne'en she na n cido aabara a va."

⁶⁰ Avu gba u damma yi, "Lyawa akwakwa a cido akwakwa e le. Avu gba'a vu 'yawa vu yuwan alajiya o tsugono tsa Asula."

⁶¹ Avu za ro waru damma, "N ta kuru wu manlu, agba lyawa ne'en n 'yawa n revetyo aza o u'wa a tsu ukaru u va."

⁶² Dada Yesu damma niyi, "Za na guzai ubari wi inan, avu u vadala a kanlasa acapa, wu ntsaa na tsugono tsa Asula shi."

Yesu lyungu ta ama kupocindere ne ejere

10

¹ Ana o kotoi ayi ndolo, avu Zagbain dangwisa ama o ro kupocindere ne ejere, * avu u lyungu le ejere-re,

* **10:1** Akuci a linga ro a damma "kupocindere."

tsara a kara elime a yi a tyo e ilyuci i na ayi waa tawa u 'yawa. ² U damma le ta, "Ugasa'a u ta abunda, agba alingi'i a kalama ta. Adama o ndolo i pati Zagbain vu uduma'a, tsara u lyungu aza o ulinga, tsara a yuwaan yi ugasa'a. ³ Walai! N ta lyungusu du cine i revei mukyokyon e memere ma nkerenkesu. ⁴ I tara osonu e ikebe, ko tsan, ko atan o ro wan. She i jima e icasu o ure wan.

⁵ "Ni i fara uwa o u'wa, i fara yuwan, 'Azo'wa! Tsu tawaa du ta na asuvu nden!" ⁶ Na vuma na cigai asuvu nden pe o u'wa u ndolo, lyawa asuvu nden du a danu o u'wa u ndolo. Agba na a 'yuwan, asuvu nden n du a kamba ya'a du. ⁷ Yi isawan o u'wa u ndolo, i lyuwa i sowo ili i na a ca ndu pe, adama a na lingi ntsaa ta na atsupu a yi. I kandaruwa nden o u'wa u nda a tyo o u'wa u ndede wan.

⁸ "Ni i uwa a lyuci, avu a ushi du, i lyuwa ili i na a tawaa ndu suru. ⁹ Aza o ubanakun, i yuwaan le opocino. Avu i damma le, 'Tsugono tsa Asula tsa ta lo zuzu na adu.' ¹⁰ Ni i uwa a lyuci, avu a kufa a ushi du, 'yawai e re, avu i damma, ¹¹ 'Mabuta ma na tsu dasai a ana a tsu tsu kapatsaa du ta. I reve, tsugono tsa Asula tsa ta lo zuzu.' ¹² N ta dansaa du o urana wu uge'etosu, uge'etosu wo Sodom u to o'wo wa'a e ekere a lyuci ndolo."

Ilyuci i na i 'yuwain a usu
(Mat. 11:20-24)

¹³ Avu Yesu lyuwa elime na adan-shi, "Woo yo'ono du shi, aza a Korasinu, woo yo'ono du shi, aza a Be-saida. Na a shi a yuwaan aza a Sida na aza a Taya ili ya asalama i na a yuwaan du, a shi ta vadala nu ujimu, avu a danu na akashi usukutu, adama a atsumolangu.† ¹⁴ O urana wu uge'etosu, Asula a ta la'a roco Taya na Sida isa'ani na adu. ¹⁵ Avu Kafarnahum, a ta 'yasan wu zuva?

O'o, a ta vari wu a aakari a alungu a atsumalima.

¹⁶ "Za na uwwa ndu, amu da waa uwwusa. Za na 'yuwan du, amu da u 'yuwain. Za na 'yuwan numu waru u 'yuwan ta za na lyungu numu."

Ana a uwwai ne, avu o uta.

Ukambu wa ama kupocindere ne ejere'e

(Mat. 11:25-27; Mat. 13:16-17)

¹⁷ Avu ama kupocindere ne ejere o ndolo a kamba na mazanga, reve a damma, "Zagbain, hali no otoni a lima a tsu yuwan ta ili i na tsu damma nle a yuwan a ala a wu."

¹⁸ Reve u usu, "Me ene ta Male† ma riyai ana imadatsu diga zuva.† ¹⁹ N ca du ta ucira e ekere e iyo na agashi na a aci a n'yuwatan n du. Ili yi lo i na yaa ju'wan du shi ko ke'en. ²⁰ She i yuwan mazanga adama o ndolo wan, agba i yuwan mazanga ana a danai ala a du zuva."

²¹ A yashi i ndolo, Yesu dana ta tapu na mazanga o ucira u Ruhu va Akiza, avu u damma, "Dada, n godyoo wu ta, Zagbain va zuva ni ida, adama a na vu sokoi adan-shi o ndolo e ekere a aza o urevu nu ugbozu, avu vu cuduwaa muwun n ke'en. Amayun a da, Dada, adama a na ayi nda ayi da ifobi i sa'ani ya wu.

²² "Ili suru Dada va da ca numu. Za lo revei ko zane da Mawu'un shi, she Dada va yi goon, ko za reve waru ko zane da Dada u ri shi she Mawu'un goon, na aza a na Mawu'un u dangulai tsara u cuduwa le."

²³ Avu u vadala ubata wo ojoro a yi, avu u damma le usokowu, "Aza a aba'un a da esu a na e enei ili i na ye enei. ²⁴ N ta dansaa du amasula a abunda na ngono, a ciga ta e ene ili i na ye enei, agba e ene shi. A uwwa waru ili i na yu uwwai, agba a uwwa shi."

Iroci i vuma va abula va Samariya

† **10:13** Ama a Isra'ila a tsu danu ta o okomo adama o roco atsumolangu. ‡ **10:18** Atsuma a adan-shi a Luka re re ta lo na vaa gura vadala Mekerrenkesu: Cine u ri "otoni a lima a na a la'ai ucira" (na Tsugana, Iblis, Luk. 4:2), na aala a yi (na Tsugana Shedan). Na Tsishingini, Mekerrenkesu ma da a tsu yuwaan ulinga.

²⁵ *Avu* za ro za na revei *Wilaf* wa *Musa lon*, u 'yon *mishin a lyungusa yi*, *avu* u *damma*, “*Manlu*, nye *maa yuwan*, *avu* n *tsura wuma* u na *woo koto shi?*”

²⁶ *Avu* *Yesu* ece *yi*, “*Nye* i *da* i *ri udanu a Wila?* *Cine* *vu* *tsu* *cuɗuwa le?*”

²⁷ *Reve* *vuma* u *usu*, “*Vu* *ciga* *Zagbain Asula a wu* no *ookolo a wu* *suru*, *na wuma wa wu* *suru*, *nu* *ucira wa wu* *suru*, *na asuvu a wu* *suru*. *Avu* *vu* *ciga* *moron ma* *nden ma* *wu* *cine* *vu* *cigai* *aciyawu.*” §

²⁸ *Avu* *Yesu* *damma*, “*Amayun* a *da* *vu* *dammai*, *yuwan* *ne* *vu* *ta* *tsura wuma.*” ◇

²⁹ *Ayi* *gba* *vuma'a* u *ciga* *ta* u *kambato* *aciyayi* *za* *na* *ri* *nu* *unusu* *shi*, *avu* *we* *ece* *yi*, “*Zane* *da* *moron* *ma* *nden* *ma* *va?*”

³⁰ *Avu* *Yesu* *usu* *yi*, “*Vuma* *ro* *uta* *ta* *gawan* *va* *Urishelima* *a* *'yawa* *zala* *va* *Jeriko*, *avu* *u* *ga'an* *na* *aza* *a* *ngalalai*. *Avu* *o* *fodo* *yi* *itana*, *avu* *a* *ru'wa* *yi* *lon*, *ke'en* *da* *a* *lyawaa* *niyi* *wuma*. ³¹ *Wo* *o'wo* *ta* *ganu* *ro* *ta* *a* *mmalu* *o* *ure'e*, *ana* *we* *enei* *vuma'a*, *avu* *u* *kanzu'wa* *alanga*. ³² *Ne* *da* *waru* *vuma* *va* *Levi* *ro* *kuruyi* *ure'e*, *ana* *we* *enei* *vuma'a*, *reve* *u* *kanzu'wa* *alanga*. ³³ *Reve* *vuma* *va* *Samariya* *ro* *ayi* *atsuma* *a* *mmalu*, *reve* *u* *rawa* *ubata* *u* *na* *vuma'a* *u* *ri*. *Ana* *we* *ene* *niyi*, *avu* *we* *ene* *yi* *iliyali*. ³⁴ *Avu* *u* *'yawa* *ubata* *u* *na* *u* *ri*, *reve* *u* *tsuwan* *yi* *mani'in* *na* *aguma*, *da* *da* *wu* *nlai* *antsu'u* *na* *akashomuna*. *Avu* *u* *zuwa* *yi* *o* *mololi* *ma* *yi*. *Avu* *u* *'yawato* *yi* *o* *u'wa* *wo* *omocin*, *ubata* *u* *na* *wi* *indana* *niyi*. ³⁵ *Ana* *usana* *u* *tawai*, *avu* *u* *tara* *ikebe* *yu* *ulivu* *i* *re*,* *avu* *u* *ca* *za* *vu* *ukalyuwusa* *wu* *u'wa* *wo* *omoci'in*. *Avu* *u* *damma*, ‘*Vu* *kalyuwusa* *yi*, *ni* *ili* *i* *ro* *i* *buwa*, *na* *n* *kamba* *n* *ta* *tsupa* *wu.*’

³⁶ “*O* *ookolo* *a* *wu*, *atsuma* *a* *ama* *a* *ta'atsu* *a* *nda*, *zane* *da* *moron* *ma* *nden* *ma* *za* *na* *aza* *a* *ngalalai* *a* *gagalai?*”

³⁷ *Avu* *vuma'a* *u* *usu*, “*Za* *na* *roco* *niyi* *isa'ani.*”

Avu *Yesu* *damma* *yi*, “*'Yawa* *vu* *yuwan* *ne* *fo.*”

O u'wa wa Meri na Marta

³⁸ *Yesu* *no* *ojoro* *a* *yi* *atsuma* *a* *mmalu*, *avu* *a* *rawa* *ubata* *u* *na* *ka* *ro* *za* *na* *a* *tsu* *de* *Marta*, *za* *na* *raba* *nle*, *avu* *waru* *u* *ca* *le* *ucu'watan*. ³⁹ *U* *ta* *na* *zawa'a* *na* *a* *tsu* *de* *Meri*,† *za* *na* *danuyi* *a* *makakan* *ma* *Zagbain* *a* *uwwusa* *adanshi* *a* *yi*. ⁴⁰ *Marta* *gba* *ifobi* *i* *na* *waa* *yuwusan* *i* *tara* *ta* *ugbozu* *wa* *yi*. *Reve* *u* *tawa*, *avu* *we* *ece* *yi*, “*Zagbain*, *u* *bali* *wu* *ana* *zawa'a* *va* *lyawa* *numu* *o* *ulinga* *a* *nde'en* *shi?* *Damma* *yi* *u* *tawa* *u* *kamba* *mu.*”

⁴¹ *Avu* *ayi* *Zagbain* *u* *usu* *yi*, “*Marta*, *Marta*, *vu* *dama* *ta* *na* *atsumalima* *e* *ili* *ya* *abunda*, ⁴² *agba* *ili* *i* *ta* *i* *da* *a* *la'a* *cigai*. *Meri* *gba* *u* *dangwa* *ta* *ili* *i* *na* *i* *la'ai* *ulobonu*, *waru* *aa* *usa* *yi* *i* *da* *e* *ekere* *a* *yi* *shi.*”

Uritosu wa Yesu adama a avasa
(*Mat. 6:9-13; Mat. 7:7-11*)

11

¹ *Urana* *u* *ro*, *Yesu* *yuwan* *ta* *avasa* *ubata* *u* *ro*. *Ana* *u* *kotoi*, *avu* *za* *ta* *atsuma* *o* *ojoro* *a* *yi*, *u* *damma*, “*Zagbain*, *roco* *tsu* *cine* *tsaa* *yuwan* *avasa*, *cine* *Yahaya* *rocoyi* *ojoro* *a* *yi.*”

² *Avu* *u* *damma* *le*, “*A* *mantsa* *ma* *na* *yaa* *yuwan* *avasa*, *i* *damma*, ‘*Dada*, *aala* *a* *wu* *a* *dana* *na* *tsugbain*, *tsugono* *tsa* *wu* *tsa* *tawa.*’

³ *Urana* *suru* *vu* *ca* *tsu* *ilyalya* *i* *malya*.

⁴ *Vu* *yuwaan* *tsu* *gafura* *vu* *unusu* *u* *tsu*,

adama *a* *na* *atsu* *tsaa* *yuwusaan* *aza* *a* *na* *a* *yuwusaan* *tsu* *unusu* *gafura*.

Vu *lyawa* *tsu* *tsu* *uwa* *atsuma* *a* *malyungwa* *wan.*’ ”*

⁵ *Avu* *u* *damma* *le*, “*A* *damma* *za* *ro* *du* *ta* *ni* *i'utsa*, *avu* *u* *'yawa* *ya'a* *yi* *na* *ayin* *utanu*, *avu* *u* *damma*, ‘*N* *ciga* *ta* *vu* *kopoo* *mu* *opopofu* *a* *ta'atsu.*’

⁶ *N* *tsura* *ta* *mocin* *za* *na* *utai* *ubata*

§ 10:27 *Vuma'a* *u* *yuwan* *ta* *adanshi* *atsuma* *o* *U.Wl.* 6:5, *na* *N.Gn.* 19:18. ◇ 10:28 *N.Gn.* 18:5.

* 10:35 *Danshi* *na* *a* *yuwayin* *ulinga* *pa* *nda* *na* *Tsuheleni* *ayi* *da* “*dinari* *i* *re.*” *Kalyuwa* *Ucuɗuwu* *wi* “*Ikebe.*” * 11:4 *Avasa* *a* *Mat.* 6:9-13 *u* *tu* *uga'an.*

a mmalu, u cu'wan ta ya'a va gogo, agba n ri ni ilyalya i na maa ca yi shi.'

⁷ "Avu i'utsa'a i usu yi pe atsuma, 'Vu damaton mu wan! A baru ta de unantsu, waru suru n tsu, tsu von ta de. Maa gura 'yon n ca wu ili i ro shi.'

⁸ N ta dansaa du, ko na waa 'yon u ca yi ili i ro, adama a na ayi i'utsa ya yi i da shi, adama a na u 'yuwain a kara, u ta 'yon u ca yi ko nye i da.

⁹ "Ne da maa dansaa du, i patishi, a ta ca du. I zamishi, i ta tsura. Yi gugulusa, a ta kpatu'waa du. ¹⁰ Za vi ipati suru, a tsu ca yi ta. Za vi izami suru, u tsu tsura ta. Za wugulusa waru, a ta kpatu'waa yi.

¹¹ "Atsuma a du, adu na i ri nan dada, zane da mawun ma yi maa pati yi magula, avu u ca yi yo?† ¹² Ko u pati ookowo, avu u ca yi ugashi? ¹³ Adu na i ri ni iwuya, i reve ta cine yaa ca muwun n du ili i sa'ani. Dada du, za na ri zuva, u ta la'a ca aza a na a pati niyi Ruhu va Akiza."

Yesu na Ba'alzabu

(Mat. 12:22-30; Mak. 3:20-27)

¹⁴ Urana u ro, Yesu lo ta otoni a limat a na a gura yuwain adanshi shi. Ana otoni a lima o ndolo o utai, reve vuma'a u fara a yuwusan adanshi. Ama'a e reme ta asalama. ¹⁵ Avu ozo o ro e le a damma, "Nu ucira wa Ba'alzabu† mogono mo otoni a lima ma da u lo nle." ¹⁶ Ozo o ro waru tsara a lyungwa yi, reve a pati yi u roco le iroci i ro de zuva.

¹⁷ Ayi gba ana u revei majiyan me le, avu u damma le, "Tsugono tsa na tse ne'eshein ure, u ta riya. Ne da waru nu u'wa u ne'eshen ure, u ta bete'we. ¹⁸ I damma n lo ta otoni a lima nu ucira wa Ba'alzabu, to, na Male me ne'eshen aciyayi ure, cine tsugono tsa yi tsee isawan? ¹⁹ Na n lo otoni a lima nu ucira wa Ba'alzabu, ojoro a du nu ucira wa yan u da oo utusa? Adama o ndolo, ele da oo o'wo aza o uge'etosu u du. ²⁰ Amu gba nnu ucira wa Asula a da n loyi otoni a lima, to, tsugono tsa Asula tsa rawa ta zuzu na adu.

²¹ "Na vuma vu ucira tsa Male fofo a kalyuwusa u'wa wa yi, gbaga da itana yu u'wa wa yi i ri. ²² Na vuma na gba la'a niyi ucira u tawa ubata wa yi, u ta usa itana yu uvon i na waa zuwusaa ucira'a, avu u ne'eshen ama utsuru wa yi.

²³ "Za na ri obolo na amu shi, u 'yuwan mu ta. Za na oo bolotosu na amu shi, ukacaru u da waa kacarasa.

Ukambu wo otoni a lima

(Mat. 12:43-45)

²⁴ "No otoni a lima o uta atsuma a vuma, u tsu kuru ta ubata u na u ri na mini shi, e izami yu ubata u na wee ivuwan. Nu u lamba, avu u damma, 'N ta kambu o u'wa u na mu utai.' ²⁵ Nu u rawa, avu u cina yi wizu, ufofu ulobonu. ²⁶ Avu u 'yawa u tara otoni e cindere o ro aza a na a la'a niyi ucira wi iwuya, avu a uwa a danu ubata'a. Ukosu wu nden n vuma ndolo u ta la'a cine u danai."

²⁷ Yesu atsuma adanshi o ndolo, avu ka ro atsuma obolo'o u 'yasan udyo, avu u damma, "Aba'un a tyo a za na matsan nuwu na za na apato nuwu maani."

²⁸ Avu u kambuwa yi, "Ne da, agba aba'un a la'a ta a tyo a aza a na a uwwai adanshi a Asula, avu a yuwan ulinga ni ili i na a uwwai."

Iroci ya Yunana

(Mat. 12:38-42)

²⁹ Obolo'o o bolotosu ubata wa yi, avu Yesu damma, "Mantsa mo gogo mantsa me iwuya ma da. A ciga ta e ene iroci ya asalama, agba oo roco le shi, she za va Yunana.† ³⁰ Cine Yunana danai iroci e ekere a ama a Niniva,† ne da Mawun ma Vuma moo o'wo a mantsa ma nda. ³¹ O urana wu uge'etosu, Egbere va Sheba ta 'yawa na adanshi a aci a ama a mantsa ma nda. Adama a na ayi wu utai alanga lon, tsara wu uwwa urevu nu ugbozu wa Sulemanu,† gogo gba za na la'ai Sulemanu ta pa agba i 'yuwan ta a usu. ³² O urana wu uge'etosu, ama a Niniva a ta 'yawa na adanshi a aci a ama a mantsa ma nda. Adama a

† 11:11 Akuci a linga ro a dashi ta, "Nu u pati opopofu, vu ta ca yi aatali?"

na ele a vadalai na alajjiya a Yunana. Gogo gba za na la'ai Yunana ta pa agba i 'yuwan ta a usu."

Ekan a lipu

(*Mat. 5:15; Mat. 6:22-23*)

³³ "Babu za na aa daɓa fitila, avu u zuwa yi a mbungulu, ko u kpatu yi na aasa'atsu. U tsu zuwa yi ta e eelele, tsara aza a na a uwusa e ene eka'an. ³⁴ Lyusu ayi da fitila lipu va wu. Ne esu a wu a ri ulobonu, lipu va wu suru u ta ne ekan. Na a ri ulobonu shi, lipu va wu ta ni irumbu suru. ³⁵ I kalyuwa ulobonu ko ekan a na i ri na ayi ko irumbu i da. ³⁶ Na lipu va wu ri ne ekan suru, babu ubata u na u ri ni irumbu, u to o'wo ekan suru ununa fitila tsu ca wu ekan."

Yesu barai azagbain

(*Mat. 23:1-36; Mak. 12:38-40*)

³⁷ Yesu o koto adanshi, avu Mafarishi ma banu yi u 'yawu u lyuwa ilyalya na ayi. Avu u uwa u reme alya na ayi. ³⁸ Avu Mafarishi ma uwa asalama, ana we enei Yesu cigai u lyuwa ilyalya babu u sa'a ekere o ure u na wu ntsayi shi.

³⁹ Avu Zagbain damma yi, "Adu Afarishi i tsu zaza'wa ta ucina u munda na ntada, agba atsuma a du i ta tapu ni iwuya nu utsan. ⁴⁰ Adu olo! Za na yuwain ucina, ayi daɓa u yuwain pe'e shi? ⁴¹ I ca alambi ili i na i ri a munda na ntada n du, ili suru waru i to o'wo cece.

⁴² "Woo yo'ono du shi, Afarishi! I tsu ca ta Asula za ta atsuma a kupa, atsuma e ili i na i ri na ayi ko cine u ri ke'en akpakusu, na akapi e isu'wan i na i buwai. Agba i 'yuwan ta a yuwan uge'etosu u sa'ani, avu waru i 'yuwan a ciga Asula. Ele da wu ntsayi i yuwan, agba i vari aza o ufaru wan.

⁴³ "Woo yo'ono du shi, Afarishi! Adu da nda i cigai ndanata n sa'ani a a'isa ni icasu i tsugbain e eden.

⁴⁴ "Woo yo'ono du shi, i rotso ta ason a ri gashi a zuwayi iroci shi, aza a na ama a ri a mmalu de babu urevu."

⁴⁵ Avu za na revei Wila'a lon u usu, "Manlu ana vu dammai tsundolo, vi isula tsu ta fo."

⁴⁶ Avu Yesu damma yi, "Adu fo woo yo'ono du shi, adu aza a na e revei Wila lon! I tsu tanu ta ama itana, itana i na i ri ume, adu ko na makatsu i tsu zuwa tsara i kamba le shi!

⁴⁷ "Woo yo'ono du shi! I lapula ta ason a amasula a na nkaya n du mu unai. ⁴⁸ Agba u roco ta i usu ta ili i na nkaya n du n yuwain. O una ta amasula waru i usu ta ni ili i na a yuwain ana i lapulai aso'on. ⁴⁹ Ayi da i zuwai Asula o urevu a dammai, 'Nta lyunguwa le amasula na ajiya, o una ozo o ro, a ca ozo o ro atsumalima.' ⁵⁰ Ama o gogo e te reme le adama a mpasa ma amasula'a suru a na o ocoi diga ufaru wu uvadi, ⁵¹ diga a mpasa ma Habila a tyo a mpasa ma Zakariya, za na o unai e memere ma masa'a mo ukulatosu nu Upasu wa Akiza.† Amayun, e te reme ama o gogo adama e le suru.

⁵² "Woo yo'ono aza a na e revei Wila lon shi, adama a na i sokoi makpatu'utsu ma na aa kpatu'wa unantsu wu urevu, agba adu na aciyadu yaa uwa pe shi, avu i putsaa aza a na a cigai a uwa ure."

⁵³ Ana Yesu lyawai ubata'a, avu munlu n Wila na Afarishi a uwa adanshi a yi babu uyo'o, o ronuso yi adanshi, tsara u yuwan adanshi a abunda, ⁵⁴ tsara e reme yi e ili i na waa dansa.

Urevetyowu adama e iwuya

(*Mat. 10:26-27*)

12

¹ Ele lo ana obolo a ama a abunda o bolotoi hali a uwa ndasalai vani le.* Avu u teme a yuwusan adanshi no ojoro a yi ana, "I yuwan ugbozu na wolilo wa Afarishi, ayi da ikpa'a. ² Babu ili i na i ri ukpatowu na a kpatu'wa shi, ko usokowu a na woo uta a alanga e eteshe shi. ³ Ili i na i dammai e irumbu suru, a ta uwuwa yi a alanga eteshe. Ili i na waru i yuwain

* **12:1** Luka linga ta na danshi na ri nu urevu u nda, "Obolo a ama a na a la'ai ukpakukupa ure."

yemenu ya yi usokowu, a ta yuwan adanshi a yi a arara.

Za na wu ntsayi a uwwa wovon
(Mat. 10:28-31)

⁴ “Adu n'utsa n va, n ta dansaa du, she yu uwwa wovon wu za na oo una vuma wan, no o una yi aa gura yuwan ili i na ayi waru shi. ⁵ N to roco du za na yaa uwwa wovon. Yu uwwa wovon wa Asula ayi da na wu una, u ta nu ucira u vari atsuma a akina. Amayun a da maa dansaa du, ayi da yaa uwwa wovon.

⁶ “Ashe a tsu wina mutali n ton kobo† re shi? Ko za ta le gba Asula e icina na ayi shi. ⁷ Ko anji a aaci a wu a tu uketsu. She yu uwwa wovon wan, i la'a ta mutali ma abunda.

Vu usu Yesu ko vu 'yuwan yi
(Mat. 10:32-33; Mat. 12:32; Mat. 10:19-20)

⁸ “Waru n ta dansaa du, za na usu numu a makakan ma ama, amu Mawun ma Vuma fo n ta usu yi a makakan ma nlingata ma Asula. ⁹ Za na wasan numu a makakan ma ama, adama o urevu u va, a ta wasan yi fo a makakan ma nlingata ma Asula. ¹⁰ Za na yuwain adanshi a vama e ekere a Mawun ma Vuma a ta yuwaan yi gafura, amma za na yuwayin Ruhu va Akiza adanshi a vama, aa yuwaan yi gafura shi.

¹¹ “Na a 'yawato du a a'isa, nu ubata wa aza o uge'etosu, ko ubata wa aza-gbain, she u bala du ko cine yaa usu, ko ili i na yaa damma wan. ¹² Adama a na Ruhu va Akiza to roco du ili i na yi ntsayi i damma a mantsa'a.”

Iroci yi za vu utsuru

¹³ Avu vuma ro atsuma o obolo'o u damma Yesu, “Manlu, damma mawun ma anawu ma va me ne'eshen agadu obolo na amu.”

¹⁴ Avu Yesu damma yi, “Zane da zuwa numu za vu uge'etosu u du, ko n ne'eshen du agadu a du?” ¹⁵ Avu u damma le, “I kalyuwa ulobonu, i suma ili i na i rotsoi utsan. Abunda e itana ayi da wuma shi.”

¹⁶ Avu u yuwaan le iroci i nda, “A yuwan ta za vu utsuru u ro, za na uduma wa yi u matsain ulobonu.

¹⁷ Avu u damma o ookolo a yi, ‘Cine maa yuwan? N ri nu ubata u na maa zuwa itana yu uduma i va shi.’ ¹⁸ Avu u damma, ‘Apa ili i na maa yuwan. N to boso mpon n va, avu n suwa aza a gbagbain, pe da maa zuwa ishina i va ni ili i na n ri ne ele suru. ¹⁹ Avu n damma aciyawa, “Vu ta ni ili i sa'ani ya abunda uzuwu, a na aa yuwan wu a'wan a abunda. Iwuwan, vu lyuwa vu sowo, a uwwusa uyo'o.”’

²⁰ “Avu Asula a damma yi, ‘Avu ulo u nda! Na ayin a nda a da a cigai wuma wa wu. Itana i na vu foboi gba, aza a zane a da a ri o o'wo?’

²¹ “Ne da za na zuwayi aciyayi ut-suru u ri, agba u ri nu uzuwa ubata wa Asula shi.”

She u damaton du wan
(Mat. 6:25-34)

²² Avu u damma ojoro a yi, “Adama o ndolo a da maa dansaa du, she u bala du adama a wuma u du wan, ili i na yaa lyuwa, ko ili i na yoo oto wan. ²³ Wuma u la'a ta ilyalya, lipu waru u la'a ta itana. ²⁴ I kalyuwa akakan: a tsu cu'wan shi, agba a tsu gasa shi, a ri na mpon shi. Asula a da a lyuwatosu le. Tsugbain tsa du tsa la'a ta tsa nnunu! ²⁵ Atsuma a du zane da aa gura dashi aciyayi mantsa a wuma wa yi adama a atsumolangu? ²⁶ Ana yaa gura yuwan ili i ke'en i nda shi, cine i ri atsumolangu adama a akapi?

²⁷ “Kalyuwai ununa yipalu i tsu uta. A tsu yuwan ulinga shi agba aa dawa shi ko ke'en. Agba n ta dansaa du, ko Sulemanu† atsuma a tsugbain tsa yi wo oto itana i sa'ani u la'a le ulobonu shi. ²⁸ Na ne da Asula aa lapulusa anlya o ogozo, ana'an u ta lo, nfa'an gba a kulato yi. Adu gba i reve Asula a ta yuwaan du itana. Suru na ne nye i zuwai i ri nu ucawu wo okolo ke'en?

²⁹ “She i uwa majiyan me ili i na yaa lyuwa ko yoo sowo wan, she i dama

† 12:6 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “asariyon.” Kalyuwa Ucuwuwi wi “Ikebe.”

adama a yi wan. ³⁰ Aza a na e revei Asula shi ili yu uvadi i da a zama suru, Dada du gba za na ri zuwa u reve ta a na i cigai ili i ndolo. ³¹ Amma i zami tsugono tsa yi, a ta dashi du ili i ndolo suru.

*Uzuwa de zuwa
(Mat. 6:19-21)*

³² “Adu mo'olo me ke'en, she yu uwwa wovon wan, adama a na Dada du zanganā ta a na waa lyawaa du tsugono tsa yi. ³³ I wina ili i na i ri na ayi, avu i ca alambi, i zuwaa aciyadu osonu a na aa langa shi, i zuwa de uzuwa zuwa u na woo koto shi, ubata u na evu aa rawa zuzu ko aran aa lungusa shi. ³⁴ Ubata u na uzuwa wa wu u ri lo da okolo a wu a ri.”

Agbashi a na a tsu dana ufo'bu

³⁵ Avu Yesu lyuwa elime na adan-shi, “I dana ufo'bu, ifitila i du uda'bu a madala. ³⁶ I dana ufo'bu cine i revei ama a tsu dana e ipiri yi zagbain le a kambā diga o u'wa wa abuki o lolo. Ayi a yuwan azo'wa, avu ele a kpatu'waa yi. ³⁷ U to yo'ono agbashi a na yashi i na zagbain le tawai, avu u cina le e ipiri. Amayun a da maa dansaa du, u to fo'bo u reme ulinga, avu u damma a danu alya e ilyalya, avu u yuwaan le aganda. ³⁸ Nu u tawa na ayin ubatsu ko na wasasa, avu u cina agbashi o ndolo ufo'bu, o to o'wo aza a aba'un. ³⁹ Amma i reve nda: Na za vu u'wa reve yashi i na vivu aa tawa, waa lyawa a uwa yi o u'wa shi. ⁴⁰ Adu fo i dana ni ifo'bi, yashi i na i zuwai Mawun ma Vuma maa tawa shi da'ada waa tawa.”

*Zane da aagbashi a abula?
(Mat. 24:45-51)*

⁴¹ Avu Bituru ece, “Atsu da vaa yuwusaan iroci i nda'a, ko ama suru?”

⁴² Avu Zagbain usu, “Zane da aagbashi a abula nu ugbozu? Ayi da za na zagbain va yi zuwa niyi u kalyuwusa u'wa wa yi, avu u ca akapi a agbashi akunda e ilyalya mantsa ma na wu ntsayi. ⁴³ U to yo'ono aagbashi a na

na zagbain va yi tawai, avu u cina yi a yuwusan ne. ⁴⁴ Amayun a da maa dansaa du, u ta zuwa u kalyuwusa ili i na u ri na yi suru. ⁴⁵ Agba na aagbashi o ndolo a damma o ookolo a yi, ‘Zagbain va jima ta matawaa.’ Avu u reme malapa ma agbashi suru, ali na amaci. Avu u uwa alya no oso hali wo o'wo usowu. ⁴⁶ Zagbain va aagbashi o ndolo, u ta tawa urana u na u zuwai shi, mantsa waru u reve shi. U ta bu'atsa yi lipu, avu u ca yi akunda a yi na aza a na a ri na abula shi.

⁴⁷ “Aagbashi a na e revei ili i na zagbain va yi cigai, agba u fo'bo tsara u yuwan shi, a ta fufaba yi lon. ⁴⁸ Agba za na revei shi, avu u yuwan ili i na i rawai wulapu, ke'en da aa lulapa yi. Za na a cayi abunda suru, na abunda a da aa zami e ekere a yi. Za na a cayi na abunda lon, abunda lon a da aa zami e ekere a yi.”

*Yesu tawa ta na wukasu
(Mat. 10:34-36)*

⁴⁹ Avu Yesu lyuwa elime na adan-shi, “N tawa ta tsara n tawaa na akina atsuma o uvadi, icigi i va i da a damma u ta wivulu! ⁵⁰ Agba n ta nu urumbusu u na aa rumbu mu, n ta na atsumolangu hali a tyo o ukosu. ⁵¹ I ta yuwusan majiyan n tawaa ta na asuvu nden o uvadi? O'o da maa dansaa du, amma wukasu. ⁵² Diga gogo u'wa u na u ri na ama o ton a ta batsa: ama ta'atsu a ta 'yuwan ama e re, waru ama e re a ta 'yuwan ama a ta'atsu. ⁵³ Ne da aa kakasa. Dada ta 'yuwan mawun ma yi, mawun waru u ta 'yuwan dada va yi. Mma ta 'yuwan mawun mo usheli ma yi, mawun mo usheli ma ta 'yuwan mma va yi. Anawa a ta 'yuwan jene va yi, jene waru u ta 'yuwan anawale.”

*Ucuduwusa u mantsa
(Mat. 16:2-3)*

⁵⁴ Avu u damma o'olo'o: “Na ye ene eleshe o bolotosu o utasu asana, babu usan i tsu damma ta, ‘A ta

yuwan mini.’[†] *Avu* gba a yuwan.
⁵⁵ Na ye ene upepu wu uyagi a lapusa, i tsu damma ta, ‘A ta yuwan usufuwu lon.’ *Avu* gba a yuwan. ⁵⁶ *Aza* e ikpa'a, i reve ta iroci yi ida na zuva. Nye i zuwai i revei iroci i mantsa ma nda shi?”

Yu uwwulayi
 (Mat. 5:25-26)

⁵⁷ “Nye i zuwai yaa gura revee aciyadu ili i sa'ani shi? ⁵⁸ Iroci, na za ro tara wu a 'yawa ubata wu za vu uge'etosu, yuwan atyo a na vaa yuwan tsara yi kakasalai kafu i rawa ubata wu uge'etosu. Na vu yuwan ne shi, a ta kebe wu a tyo ubata wu za vu uge'etosu, za na aa ca muwun madanga avu, avu ele a zuwa wu o u'wa wa ali. ⁵⁹ N ta dansaa wu, voo uta pe shi, she na vu tsupa suru, ko kebu'uri§ aa buwa shi.”

Uvada lu ko ukwa

13

¹ A mantsa mo ndolo ama o ro a shi ta lo, avu a damma Yesu alabari a aza a Galili a na Bilatu zuwa o unai a Aa'isamapada, hali mpasa n le m boluloi na mpasa n kucci. ² *Avu* u damma le, “I ta dansa aza a Galili o ndolo a la'a ta akapi a ama a Galili unusu, da da a uwai atsumalima ne tsunda? ³ N ta dansaa du, ne da shi! Waru ni i vadala o unusu u du shi, ne da fo yoo koto. ⁴ Waru ama kupa na kunla na aatsura a riyayi a Siluwamu, reve wu una le, i ta zuwusa a la'a ta akapi a ama a na a ri nden Urishelima unusu? ⁵ N ta dansaa du ne da shi. Ni i vadala† o unusu u du shi, ne da fo yoo koto.”

⁶ Reve u yuwaan le iroci i nda: “Vuma ro cu'wan ta ubiri o ubara wa yi. Reve u tawa a zama muwun mu ubiri'i agba u tsura shi. ⁷ *Avu* u damma za vu ulapulusa wu ubara'a, ‘Lala a'wan a ta'atsu a da nda maa zama muwun o ubiri u nda, agba n tsura ili shi. Kodo yi, adama a nye wee geshe ure?”

⁸ “Reve u usu, ‘Zagbain, dashi iyawa yi a aa'wan a nda. N ta kakapa yi a kanda ruwa, reve n tsun yi umili. ⁹ Nu u matsan nkoli, u lobono ta. Nu u matsan gba shi, avu vu kodo yi.’ ”

Yesu kambato ta osowi a lipu gbaga

¹⁰ Urana u ro, ayi atsuma o uritosa a aa'isa o ro, o urana wa Ashibi, ¹¹ reve we ene ka ro na otoni a lima o sowoi lipu a'wan kupa na kunla. U dana ta ukadatowu, u tsu gura bubaruwu ulobonu shi. ¹² Ana Yesu ene niyi, avu u de yi u damma yi, “Ka, a kasa wu ta nu ubanakun wa wu.” ¹³ Reve u ju'wan yi, da da wu bubaruwushi, avu u yuwaan Asula ica.

¹⁴ *Avu* zagbain va aa'isa'a wu uwwa upan, adama a na Yesu yuwain opocino o urana wa Ashibi. Reve u damma ama, “Tsu ta na rana tali na aa yuwan ulinga. Tawai a rana ndolo adama a yuwaan du opocino, amma o urana wa Ashibi shi.”

¹⁵ *Avu* Zagbain usu yi, u damma, “Adu aza e ikpa'a! I tsu bada inan i du ko nloli o uguzata o urana wa Ashibi, reve i tara le a tyo o ufolu shi? ¹⁶ U lobono a bada ka nda atsuma a tsugbashi o urana wa Ashibi shi? Ayi umatsun wa Ibrahim u da, za na Male ma n lai a'wan kupa na kunla.”

¹⁷ Ana u dammai ne, avu aza a na a shi a mawasan na ayi a uwwa wono. Reve akapi a ama'a suru a zangana adama e ili ya asalama i na u yuwain.

Iroci yi cu'un na la'ai ukalamu
 (Mat. 13:31-33; Mak. 4:30-32)

¹⁸ *Avu* Yesu damma, “Nye tsugono tsa Asula tso rotsoi, na nye waru maa kurato yi? ¹⁹ U rotso ta cu'un vu su'wan uri na vuma tarai, reve u 'yawa u cu'wan yi o uduma wa yi. Ana u kungwai, avu wo o'wo udanga, reve nnunu n da va de ikinda e eten a yi.”

²⁰ Reve waru u dammisa, “Na nye maa kurato tsugono tsa Asula? ²¹ U rotso ta wolilo† u na ka tarai, reve

§ 12:59 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “lapta.” Kalyuwa Ucufluwu wi “Ikebe.”

u jamba_{ra} yi e meretsu ma yira uta'atsu hali yira'a i tsutsa.”

Unantsu wu u_oru
(Mat. 7:13-23)

²² Reve Yesu reme ure o utula_i e ilyuci na mulyuci o urocosu a mmalu a tyo Urishelima. ²³ Reve vuma ro damma yi, “Zagbain, aza a na aa wawa wa'a da?”

Avu u damma le, ²⁴ “Iyuwan mpolo tsara i uwa nu unantsu wu u_oru. N ta dansaa du ama na abunda a ta ciga a uwa, agba aa gura shi. ²⁵ Na za vu u'wa uwa u baru unantsu, i te isawan a alanga reve i yuwusan azo'wa na mesun, ‘Zagbain, kpatu'waa tsu.’

“Avu u usu du, ‘N reve du shi, waru n reve ubata u na yu utai shi.’

²⁶ “Reve i uwa adansa, ‘Tsu lyuwa ta tsu sowo a makakan ma wu. Waru vu yuwan ta uritosu e re tsu.’

²⁷ “Agba u ta damma, ‘N damma du ta, n reve ubata u na yu utai shi suru suru. Buwa numu ure, adu aza o ulinga wi iwuya.’

²⁸ “A mantsa ma na ye enei Ibrahim na Ishiyaku na Yakubu na amasula suru, atsuma o tsugono tsu Asula, a mantsa ma da da yaa saala ni i lumi anga, avu adu gba a gbara du. ²⁹ Ama a ta tawa diga asana na alivu nu ugana nu uyagi. Avu a danu alya o tsugono tsu Asula. ³⁰ Waru ozo o ro aza a acapa a ta kamba elime, ozo o ro waru aza e elime a ta kamba acapa.”

Icigi ya Yesu e ekere a Urishelima
(Mat. 23:37-39)

³¹ A mantsa mo ndolo, reve Afarishi o ro a tawa, avu a damma yi, “Vu lyawa ubata u nda, adama a na Hiridu Antiba te izami wu una wu.”

³² Reve u damma le, “'Yawai i damma agajawa o ndolo, ‘N ta utasu otoni a lima, n ta yuwusan opocino ana'an na nfa'an. O urana u ta'atsu n to koto ulinga u va. ³³ Suru na ne, n te reme mmalu ana'an na nfa'an na santawa.* Adama a na u ri n

yuwan o una vumavasula a alanga a Urishelima shi.’

³⁴ “Ayaa! Urishelima,† Urishelima, vu to unusa amasula na vu vari aza a na a lyunguwa nuwu! Uyan u da n cigai m boloto muwun ma wu ubata u ta ununa moton ma tsu boloto muwun ma yi atsuma e evelu a yi, adu gba a 'yuwusan! ³⁵ Ndolo a lyawaa ndu u'wa u du ofoli. N ta dansaa du yaa dashi ene mu shi, she o urana u na waa yuwan i damma, ‘Za va aba'un da za na ri aa tawa a ala a Asulazuva.’ ”

Yesu kambato ta za vu ubanakun gbaga

14

¹ O urana wa Ashibi u ro, avu Yesu uwa o u'wa wu zagbain ro va Afarishi adama u lyuwa ilyalya. Reve ama a varaa yi esu, ² adama a na vuma ro shi ta lo za na danai na mbala ma atsutsa. ³ Reve Yesu yuwan adanshi na aza o urevu u Wila lon na Afarishi, u damma, “U lobono ta a yuwan opocino o urana wa Ashibi, ko u lobono shi?” ⁴ Reve a rungwa kpaku-kpaku. Dada u tara niyi, reve u kambuwa yi gbaga, avu u zuwa yi u kara.

⁵ Avu u damma le, “Zane da atsuma a du nu u ri na mawun ko nan,* avu u riya o ooko'o, waa papushi niyi o urana wa Ashibi shi?” ⁶ Agba a gura usu yi waru shi.

Ndanata ma azagbain

⁷ Ana Yesu enei ununa aza a na a banuyi a cigai ndanata ma azagbain, avu u yuwaan le iroci i nda, u damma, ⁸ “A mantsa ma na nanza banu nuwu abuki o lolo, she vu danu a ndanata ma azagbain wan. Tawa wo o'wo u banu ta za na la'a nuwu, ⁹ avu za na banu ndu ra u tawa u damma wu, ‘Vu ca vuma nda ure.’ Reve vu danu na wono a ndanata ma acapa.

¹⁰ “Amma a mantsa ma na a banu nuwu, vu yawa vu danu a ndanata ma acapa suru suru. Adama na za na

* **13:33** Ama o ro a tsu damma ta “nkoli” wo o'wo “ba na nfa'an.” * **14:5** Akuci a linga a damma ta “mololi,” adama a na elentsu a na Luka yuwayin ulinga, danshi “mololi” na “mawun” o rotsuloi ta.

banu nuwu u tawā, u ta gura damma wu, 'I'utsa, katsa zuva.' Avu vu tsura ica e ekere a aza a na i ri alyā obolo. ¹¹ Za na tarai aciyayi ili i ro suru, aa tara yi ili i ro shi. Za na gba tarai aciyayi ili shi, a ta tara yi ili i ro."

¹² Reve waru u damma za na banu niyi, "Na vaa banu ama alyā ko vaa yuwan abuki, she vu banu n'utsa ma wu, ko aza a wu, ko nron ma wu, ko aza a na a ri zuzu na avu aza o utsuru wan. Adama ele fo a tsupa wu ili i na vu yuwain wan. ¹³ Amma na vaa banu ama alyā ko abuki, vu banu aza e iliyali, ama o osowi lipu, akutsuma, na nrumba. ¹⁴ Avu fo vu ta tsura aba'un; adama a na a ri ni ili i na aa tsupaa wu shi. O urana u na aza a afula aa 'yon, a ta tsupa wu."

Iroci ya abuki a gbain
(Mat. 22:1-10)

¹⁵ Ana vuma ta atsuma a aza a na a ri a alyā na ayi wu uwwai ne, avu u damma yi, "Za va aba'un a da za na aa lyuwa ilyalya o tsugono tsa Asula."

¹⁶ Avu gba u damma yi, "Vuma ro yuwan ta abajini a abuki. Avu u banu ama na abunda. ¹⁷ Ana mantsa ma abuki ma rawai, reve u lyungu aagbashi a yi adama u damma aza a na a banuyi, 'Tawai adama a na ili biti i tu ufofu!'

¹⁸ "Suru nle gba, reve a uwa a tawusaa na adanshi a mabulaa koko'o. Za vu ufaru damma aagbashi'i, 'N tsula ta ufuma, agba n ciga ta n 'yawa n kalyuwa yi. M pati wu ta, vu yuwaan mu ankuri.'

¹⁹ "Reve za ro damma, 'N tsula ta inan yi ilumā wunlu u ton. N ta 'yawa n rito le. M pati wu ta vu yuwaan mu ankuri.'

²⁰ "Reve za ro damma, 'N yuwan ta lolo adama o ndolo ma tsura a 'yawa shi.'

²¹ "Reve aagbashi'i u kambā u kambuwa zavu'wa va yi ili i nda suru. Reve zavu'wa'a atsuma o upan, u damma aagbashi'i, 'Jika 'yawa e re gbain na murere n lyuci, vu tawaa na alambi, na ama o osowi a lipu, nrumba, na akutsuma.'

²² "Reve aagbashi'i u damma, 'Za-gbain, ili i na vu dammai a yuwan o koto ta, agba ure u buwa ta.'

²³ "Reve u damma aagbashi'i, 'Yawa e murere na re gbain vu mbanga, vu zuwa ama a tawa, adama u'wa u va u shiwan. ²⁴ N ta dansaa wu atsuma aza a na a banuyi ko za ee pede ilyalya i va shi.' "

Ili i na i ri pe a tsugbashi
(Mat. 10:37-38)

²⁵ Reve obolo a ama a abunda a kuru yi, da da u vadalai avu u damma le, ²⁶ "Aza a na aa kuru mu o o'wo ojoro a va, she na a la'a ciga mu na mbara, na mukuci, na amaci, na muwun, na azakpakpara a amaci, na ali na azawawa'a e le, hali na aciyeye fo. ²⁷ Aza a na a tarai akpata e le, avu a kuru mu shi, a rawa o o'wo ojoro a va shi.

²⁸ "Zane da atsuma a du waa ciga u suwa ugungu, agba waa fara kalyuwa ili i na woo una, ko u ta nu ucira u na woo gono yi shi? ²⁹ Tawa wo o'wo nu u fara vara ikyun, reve u kufa o ure. Reve aza a na a karasa lo a yuwaan yi ulamu. ³⁰ A damma, 'Vuma nda teme ta usaa, avu u kufa o ure.'

³¹ "Ko cu'un mogono ma ne ma da na waa 'yawa u yuwan uvon, agba waa danu ne'en u yuwan majiyan shi? Ko nu u tara ama ukpakukupa kupa (10,000) u ta gura yuwan uvon na mogono ma na ma ri na ama ukpakukupa ushin (20,000). ³² Na waa gura shi, mogono ma ndede ubuwu alanga da da waa lyungu nlingata ma asala a uwwulayi. ³³ Ne da fo suru ndu, za na kakasai ni ili i na u ri na ayi shi, waa gura o'wo ojoro a va shi.

Akpadi a na a ri peme shi
(Mat. 5:13; Mak. 9:50)

³⁴ "Akpadi a tu ulobonu, amma na a buwa peme shi, na nye waa kambuwisa peme va yi? ³⁵ U ri nu ulinga wu umili e ida, ko e edemu shi. O tso oco yi ta.

"Za na ri na atsuvu, lyawa wu uwwa."

Iroci yi kyon na puwayin
(Mat. 18:12-14)

15

¹ Suru aza o u'ushishi wu utafa na aza o unusu a rawusa ta ya'a yi, tsara a uwwa yi. ² Avu Afarishi na munlu n Wila e reme adanshi, a damma, "Vuma nda ushi ta aza o unusu, avu waru u lyuwa obolo ne ele."

³ Avu Yesu yuwaan le iroci i nda: ⁴ "Na nanza atsuma a du u ri ni ikyon ukpaku, avu u lamba za ta atsuma e le, nye waa yuwan? U ta lyawa kupakucci na kucci o ogozo, avu u 'yawa u zami za na puwayin hali u tsura yi. ⁵ Nu u tsura yi, avu u tanu yi e ilyungu a yuwusan mazanga. ⁶ Avu u tara yi a tawa o u'wa. Avu u banu n'utsa ma yi na nron mu nden ma yi obolo, avu u damma, 'Yuwain mazanga na amu, me ene ta kyon na shi puwaan nuwu.' ⁷ Ne da maa dansaa du, a ta la'a yuwan mazanga ma abunda de zuva, na za vu unusu ta vadala, a na aa yuwan a aci ama kupakucci na kucci aza a abula a na wo o'woi she na a vadala shi."

Iroci yi kebe na puwayin

⁸ "Na ka ri ni ikebe i azurufa* kupa, na za ta puwaan atsuma e le, cine waa yuwan? U ta da'aba fitila, avu wi iza u'wa'a, avu u zami yi ben ubata suru, hali u tsura yi. ⁹ Nu u tsura yi, avu u de n'utsa na nron mu nden ma yi obolo, avu u damma le, 'Tawai i kamba mu mazanga! Me ene ta kebe ta na riyana numu.' ¹⁰ Ne da maa dansaa du, a ta yuwan mazanga a makakan ma nlingata ma Asula na za vu unusu ta vadala."

Apuwayin a Mawun

¹¹ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "A yuwan ta vuma ro za na danai na muwun mo olobo n re. ¹² Avu zawa'a damma yi, 'N ciga ta vu ca mu akunda a agadu a va gogo.' Avu u ne'eshen le itana'a."

¹³ "Ana a yuwain rana meketeci, avu zawa'a wina akunda e itana ya

yi, avu u lyawa u'wa wa dada va yi ni ikebe'e. Avu u 'yawa e ida ya alanga, ubata u na wu unai ikebe'e babu aci. ¹⁴ Avu wu una ili i na u ri na yi suru. Avu ambululu a uwa ubata suru e ida'a, ko ili ya anini u dana na yi shi. ¹⁵ Avu u 'yawa zamalinga o uduuma wu nanza. Avu u lyungu yi o uduuma wa yi, tsara u gubusaa yi ngurusumu. ¹⁶ Avu u yuwan majiyan gashi u ta tsura ilyalya i na ngurusumu maa lyuwusa u lyuwa, agba babu za na ca niyi ili i na waa lyuwa."

¹⁷ "Ana esu a tawa niyi o ure, avu u damma, 'Agbashi a dada va suru a tsu lyuwa ta o sowo hali u buwa le. Amu da nda a kuwa na ambululu. ¹⁸ N to fofo, avu n kamba ubata wa dada va, avu n damma yi, 'Dada, n yuwaan ta Asula na avu unusu. ¹⁹ Mu ntsaa vu de mu mawun ma wu shi, kambato mu aagbashi a wu.' ²⁰ Avu u fofo u kamba ubata wa dada va yi."

"Ayi gba alanga nu u'wa, avu dada va yi ene yi, avu we ene yi iliyali. Reve dada va yi suma, avu u katala yi, avu u reme ipapuru ya yi."

²¹ "Avu ulobo'o u damma dada va yi, 'Dada, n yuwaan ta Asulazuva unusu na avu waru. Mu ntsaa vu de mu mawun ma wu shi.'

²² "Avu dada va yi damma agbashi a yi, 'Tawayi nu utugu u na u la'ai ulobonu, avu yo oto yi gogo nda. Yo oto yi makawani a aakatsu na atan. ²³ Avu i tawa na manan ma sa'ani, avu i pada yi, tsara tsu yuwain abuki. ²⁴ Mawun ma va ma shi ta ma kuwa, gogo gba apa yi wuma. U shi ta u puwan, gogo gba a tsura yi ta!' Avu e teme abuki."

²⁵ "A mantsa mo ndolo gba, mawun mo ufaru ma yi u dana ta o uduuma. Ayi a matawaa, ana u rawai zuzu nu u'wa, avu wu uwwa aganga nu uje'en. ²⁶ Avu u de atsuma a agbashi'i vuma ta, avu we ece yi ili i na i ri a mmalu. ²⁷ Avu aagbashi'i u usu yi, 'Zawa'a va wu da kambai, dada va wu

* **15:8** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "drakma." Kalyuwa Ucuwuwu wi "Ikebe."

gba u pada ta manan ma sa'ani mo ndolo, adama a na u tawai gbaga!

28 “Avu zakpara'a u yuwan upan, avu u 'yuwan a uwa o u'wa. Avu dada va yi uta a alanga, avu u kparasa yi. 29 Avu u damma dada va yi, a na, 'Kalyuwa a'wan a abunda a na n lingaa nuwu. Koto n kuda a yuwan ili i na vu damma numu shi. Agba koto vu ca mu meggbele, tsara n yuwan mazanga na n'utsa n va shi. 30 Avu ana mawun ma wu ma nda ma tawai, za na lungusai utsuru wa wu a tsushakala, ayi da nda, vu pada niyi manan ma sa'ani.’

31 “Avu dada va yi u damma yi, 'Mawun ma va, vu ta na amu kuci, ili i va suru ili ya wu i da. 32 Wu ntsaa ta tsu yuwain mazanga na abuki, adama a na zawa'a va wu shi ta u kuwa, agba ayi da nda wuma gogo. U shi ta u puwan, gogo gba ayi da nda a tsura niyi.’ ”

Iroci ya aagbashi a na a ri na abulashi

16

1 Avu Yesu damma ogoro a yi, “A yuwan ta za vi ikebe i ro, u ta na aagbashi a gbain a yuwusaan yi ulinga. Reve a damma yi ana u ta lungusasa yi itana. 2 Reve u de yi we ece yi, 'Nye i da maa uwwusa adama a wu? Roco mu ulinga u na vaa yuwusan. Vaa dashi o'wo zagbain vu ulinga'a shi.’ ”

3 “Avu zagbain vu ulinga'a u damma, 'Nye i da maa yuwan? Zavu'wa va da nda u cigai u usa mu ulinga u va. N ri nu ucira u na maa yuwan cimba shi. Waru n ta uwwusa wono u na maa yuwan ipati. 4 N reve ta ili i na maa yuwan, tsara na n lamba ulinga u va, ama a ushi mu a 'wa le.’

5 “Avu u de aza a na o kopoi itana yi zagbain va yi aza a ta ta. Reve we ece za vu ufaru, 'Iyan i da zagbain va oo tono wu?’

6 “Avu u usu, 'Ndele m mani'in ukpakukunla.’*

“Avu za vu ulinga'a u damma yi, 'Kakara aavu'un a nzuwulai'i, reve vu danu, avu vu kambato yi ukpakunashi.’

7 “Avu we ecishe za ve ire, 'Iyan i da oo tono wu?’

“Avu u usu, 'Ibufu yi ishina ukpaku.’†

“Reve u damma yi, 'Tara aatagada vu kambato yi kupakunla.’

8 “Reve za vi ikebe'e u cuwa aagbashi a babu abula o ndolo adama o ugbozu wa yi. Ama o uvadi a nda a ta nu ugbozu ununa a walato na cu'un nda a mantasa ma nda, hali a la'a ta ama a na a uwwusa wovon wa Asula. 9 Amayun a da maa dansaa du, i linga nu utsuru wu uvadi u nda u na i ri na ayi, tsara i tsura n'utsa, adama nu u koto du, i tsura uzuwa u na woo koto shi.

10 “Za na yuwain isa'ani e ili i ke'en, e ili i gbain fo u ta yuwan isa'ani. Za na ri nu ulambu wa abula e ili i ke'en, u ta yuwan ulambu wa abula e ili i gbain fo. 11 Ni i yuwan isa'ani nu utsuru wu uvadi u nda shi, zane da a usuwa du nu utsuru wa zuva? 12 Na yaa banasa itana ya avadi ulobonu shi, zane da aa kamba du i tsura ili ya aciyadu?

13 “Aagbashi a ta aa gura yuwaan azagbain e re tsugbashi shi. U ta 'yuwan za ta, reve u ciga za ta. Ko u kuru za ta, reve u 'yuwan a kuru za ta. Aa yuwaan Asula ni Ikebe tsugbashi shi.”

Uritosu wa Yesu u ro

(Mat. 11:12-13; Mat. 5:31-32; Mak. 10:11-12)

14 Ana wo o'woi Afarishi aza a na a cigai ikebe lon da, ana a uwwai ne avu a kara a yuwusaan yi ulamu. 15 Avu u damma le, “Adu i ta kalyuwusa i ta yuwusan ili ya abula a makakan ma ama, agba Asula e reve ta okolo a du. Ili i na i ri ulobonu a makakan ma ama, a makakan ma Asula idaba i da a ri.”

* 16:6 Yesu yuwan ta ulinga cine o tsu rito abunda a mani'in a na a rawai galo ukpakukunla. † 16:7 Na a wina ishina i nda, ikebe'e i ta rawa ulinga wa aa'wan a ta wu za zamalinga.

16 *Avu* Yesu lyuwa elime na adan-shi, “Wila wa Musa na adan-shi a amasula o to lo hali a tyo a mantsa ma Yahaya. Diga a yashi ya Yahaya i da, aa yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani o tsugono tsa Asula. Ama a abunda a ta rawatosu aciyele, tsara a uwa o tsugono tsa Asula nu ucira. 17 U ta la'a agalaci a zuva ni ida i koto, ana dabi ta a Wila'a waa kalama.

18 “Za na lyawai ka va yi, avu u zuwisa ka ro, tsipere tsa da waa yuwusan na ayi. Za na waru zuwai ka na a lyawai, tsipere tsa da waa yuwusan.”

Za vu utsuru na Li'azaru

19 *Avu* Yesu lyuwa elime na adan-shi, “A yuwan ta za vu utsuru u ro, u tso otosu ta itana i shili ni itana i uri aza e ikebe, u tsu uwwusa ta uyo'o usana suru. 20 A zuwa ta lambi ro o unantsu wu u'wa wa yi, aala a yi a da Li'azaru, lipu va yi mabula antsu a da. 21 U ciga ta u tsura u lyuwa akapi a na o ocosu a mapara ma za vu utsuru'u. Musan n tsu tawa ta m pipedeshe antsu'u.

22 “Ele lo da da lambi ndolo u kuwai, avu nlingata ma Asula n tara yi a 'yawa ubata wa Ibrahim. Avu fo, za vu utsuru'u u kuwa, avu a cido yi. 23 Ayi atsuma a akina o sowuso atsumalima, avu u 'yasan aaci, avu we ene Ibrahim alanga, na Li'azaru a makakan ma yi. 24 Avu u de yi, ‘Dada Ibrahim, kalyuwa iliyali i va. Avu vu lyungu Li'azaru da ba aakatsu a yi a mini, tsara u tanato eelentsu a va. A akina nda n to sowuso atsumalima.’

25 “Avu Ibrahim damma yi, ‘Mawun ma va, vu cuwan a nden mu uvadi ma wu, na vu yuwain vu uwwa ta uyo'o, Li'azaru waru atsumalima a da u sowusoi. Gogo gba uyo'o u da waa uwwusa, avu gba atsumalima a da voo sowuso. 26 Babu na ayi akari a aru'un o ta lo e memere ma atsu na avu, tsara aza a na a cigai a pasa a tyo upasu u ndede, aa gura wan. Waru za na ri de upasu u ndede, u pasa upasu u nda wan.’

27 “Avu za vu utsuru'u u damma, ‘Dada Ibrahim, n ta patishi wu, vu lyungu Li'azaru o u'wa wa dada va, 28 ubata u na n ri na muwun ma anawu n ton. Tsara u 'yawa u damma le e reve cu'un vu nden n le, tsara ele fo a tawa ubata wa atsumalima a nda wan.’

29 “Avu Ibrahim damma yi, ‘A ta de na atagada a Musa obolo na atagada a amasula, lyawa le a uwwa le.’

30 “Avu u damma, ‘O'o, dada Ibrahim, na za ro atsuma a akwawa a 'yawa ubata u le, a ta vadala.’ 31 Avu Ibrahim damma yi, ‘Na a uwwa Musa na amasula shi, ko na za ro 'yon atsuma a akwawa avu u 'yawa, aa uwwa yi shi.’ ”

Unusu
(*Mat. 18:6-7; Mat. 18:21-22; Mak. 9:42*)

17

1 *Avu* Yesu damma ojoro a yi, “Ili i na yaa zuwa vuma yuwan nusu o ta lo, agba woo yo'ono e ekere a za na a tawai shi. 2 U shi ta la'aa yi a nlaa yi aatali a yira a yinlu avu a vari yi a mala na waa zuwa atsuma a aza a wawa'a a nda a yuwan unusu. 3 I yuwan ugbozu na aciyadu.

“Na za va wu yuwan unusu, vu damma yi. Avu nu u vadala, vu yuwaan yi gafura. 4 Nu u yuwaan wu unusu ucindere urana u ta, nu u tawa ya'a wu toto ucindere, adansa, ‘N vadala ta,’ vu yuwaan yi gafura.”

Ucawu wo okolo

5 *Avu* ajiya a damma Zagbain, “Dashi tsu ucawu wo okolo!”

6 *Avu* Zagbain u usu, “Ni i shi nu ucawu wo okolo ke'en cine su'wan uri ri, i shi ta damma ubiri u nda, ‘Vu mula, avu vu shuwa aciyawu a mala!’ Waru u ta uwwa du.

Ulinga wa aagbashi

7 “A damma, atsuma a du nanza ta na aagbashi a na a yuwusaan yi cimba ko aguba. Na matawaa ma yi o una, u ta damma yi, ‘Tawa vu lyuwa ilyalya gogo?’ 8 Waa yuwan ne shi. U ta damma yi, ‘Fo6oo mu ilyalya

yu ulivu, vu fo6o, avu vu yuwaan mu aganda, hali n koto alya no oso. Avu vu tawa vu lyuwa vu sowo fo.⁹ U ta damma aagbashi a yi u godyo ta adama a na u yuwain ili i na wu ntsayi u yuwan? ¹⁰ Adu fo ni i koto ili i na a damma ndu i yuwan, i damma, 'Tsu rawa shi. Tsu yuwan ta ulinga u na u ri ulinga u tsu.' ”

Nkutu kupa n tsura ta opocino

¹¹ Urana u ro, ayi a mmalu a tyo Urishelima, avu u toni na m6anga mi ida ya Samariya† na Galili. ¹² Ayi a ma'uwaa a malyuci mo ro, avu u ga'an na ali kupa nkutu. Ele alanga na ayi, avu e de yi. ¹³ Avu a 'yasan dyo le, "Yesu Zagbain, kalyuwa iliyali i tsu."

¹⁴ Ana we ene nle, avu u damma le, "Yawai ubata u nan ganu, tsara e ene du." Ele atsuma a mmalu, avu o o'wo gbaga.

¹⁵ Za ta atsuma e le, ana we enei u kambata gbaga, avu u kambata a yuwusaan Asula ica o utasu udyo zuva. ¹⁶ Avu u kingyo a makakan ma Yesu o godyusho yi. Ayi gba za va Samariya da. ¹⁷ Avu Yesu damma, "Ama kupa da a kambai gbaga shi? Te gba kucci'i? ¹⁸ Cine wo o'woi mocin nda da goon kambai tsara u godyoo Asula?" ¹⁹ Avu Yesu damma yi, "Yon vu wala. Ucawu wo okolo a wu a zuwa wu ta vo o'wo gbaga."

Matawaa mo tsugono tsa Asula (Mat. 24:23-41)

²⁰ Afarishi o ro e ece ta yashi i na tsugono tsa Asula† tsaa tawa. Avu u damma, "Tsugono tsa Asula na yeni ye esu i da waa tawa shi. ²¹ Aa gura damma, 'Kalyuwa pa nda da u ri!' ko aa damma, 'A de yi!' shi. Adama a na tsugono tsa Asula u te e memere ma du."

²² Avu u damma ojoro a yi, "Mantsa ma ta lo a tawa ana yaa ciga yee ene urana u ta atsuma a rana Mawun ma Vuma, agba yee ene shi. ²³ A ta damma du, 'Apa yi!' ko 'A de yi!' She i

toni le wan. ²⁴ Urana u na Mawun ma Vuma ma tawisa u to o'wo oroci e imadatsu, i na i tsi ikana de zuva diga de o ufaru a tyo o ukosu. ²⁵ Amayun u to sowo atsumalima icu'un icu'un ne'en, waru ama o gogo a ta 'yuwan yi.

²⁶ "Ununa u danai a rana va Nuhu,† ne da waru woo o'wo a rana Mawun ma Vuma. ²⁷ Ama a lyuwusa ta no o sowi, na a casuyi lolo na a yuwin lolo, hali urana u na Nuhu uwai a wantsu'un. Avu mini ma gbain ma tawa, avu u lyuwa le suru.

²⁸ "Ne da u danai a rana va Lutu.† Ama a lyuwusa ta no o sowi, a atsulu na a wini, a ca'an na a suwi. ²⁹ Urana u na Lutu lyawai Sodom,† o ro'oo yi ta akina na mikyon ana yaza diga zuva, avu wu una le suru. ◇

³⁰ "Ne da woo o'wo urana u na Mawun ma Vuma ma tawa. ³¹ O urana u ndolo, za na ri a arara a yi, ni itana ya yi pe atsuma, u uwa tsara u tsura le wan.* Za na ri o una, she u kambata u tara ili i ro wan. ³² I cuwan na ka va Lutu! ◇ ³³ Za na cigai u soko wuma wa yi, u ta lamba yi. Za na lambai wuma wa yi waru ugolobu u da u golo6oi. ³⁴ N ta dansaa du, a ayin o ndolo, ama e re a ta dana a avalu a ta, a ta tara za ta, avu a lyawa za ta. ³⁵ Ama ci e re a ta dana a yira ubata u ta; a ta tara vuma ta, a lyawa vuma ta. [³⁶ Ali e re a ta dana o uduma, a ta tara vuma ta, a lyawa vuma ta.]”

³⁷ Avu e ece yi, "Zagbain, te da aa yuwan ili i nda'a?"

Avu u usu, "Cine i revei na ye ene asala u6olotowu ubata u ta aakwakwa o ta lo zuzu, ne da iroci i nda yoo rocosu ukosu u yuwan ta zuzu."

Iroci i maruna na za vu uge'etosu

18

¹ Avu Yesu yuwaan ojoro a yi adan-shi ni iroci adama u roco le u lobono ta a yuwusan avasa kuci, agba a lyawa wan. ² Avu u damma, "A lyuci

◇ 17:26 Ufr. 6:5-8. ◇ 17:29 Ufr. 18:20-19:25. * 17:31 Ubata u na Yesu shi, 'wa'a a suwa le ta tsara ama a kumba le o ukwa'a tsara e ivuwan. Luka damma ta, "ama a na a ri de o ukwa'a." ◇ 17:32 Ufr. 19:26.

ro a yuwan ta za vu uge'etosu ro, za na aa uwwusa wovon wa Asula shi, agba u tara vuma ili i ro shi. ³ Maruna mo ro waru ma shi ta pe a lyuci'i, avu u tawusa ubata wu za vu uge'etosu'u, adansa, 'Vu kamba mu e ekere a n'yuwatan n va.'

⁴ "U shi ta u 'yuwusan ne'en. Na acapa, dada u dammai, 'Ko ana maa uwwusa wovon wa Asula shi, agba n tara vuma ili i ro shi, ⁵ suru na ne, adama a na maruna ma nda maa damatosun mu, n ta kamba yi. Na n yuwan ne shi, u ta kunato mu na matawa!' "

⁶ Avu Zagbain damma, "Uwwai ili i na za vu uge'etosu na ri na abula shi dammai. ⁷ To, Asula aa kamba aza a na u dangwai, aza a na aa shoshen yi usana nu ulivu, adama a n'yuwatan n le shi? Waa kambushi nle shi? ⁸ N ta dansaa du u ta kamba le ni iladi. Suru na ne, a mantsa ma na amu Mawun ma Vuma ma aza a abula o uvadi gba?"

Iroci ya Afarishi na aza o ushishi wu utafa

⁹ Reve Yesu ene aza a na aa kalyuwusa aciyele ili ya abula, na a la'ai ama suru, agba a tara ozo o ro ili ya abula shi. Avu u yuwaan le iroci i nda, u damma, ¹⁰ "Ama e re a yawaw ta avasa a Aa'isamapada: za ta Mafarishi, za ta waru za vu ushishi wu utafa. ¹¹ Reve Mafarishi ma 'yon u yuwan avasa a aciyayi, u damma, 'Asula, n godyoo wu ta a na n ri unata na akapi a ama shi, evu, aza o ulambu wa abula, aza a tsipere ko ana za vu ushishi wu utafa u ndede shi. ¹² N tsu tara ta akuli ure a ajuma suru. Waru n tsu utata za ta atsuma a kupa e ili i na n tsurai suru.'

¹³ "Za vu ushishi wu utafa gba reve wi isawan de alanga. U yasan aaci u kalyuwa zuva shi. Avu u lapa makakan ma yi a atsumolangu, avu u damma, 'Asula vu kalyuwa iliyali i va, amu za vu unusu da!'

¹⁴ "N ta dansaa du, vuma nda kamba ta o u'wa wa yi ookolo cece e

ekere a Asula, agba tsa Mafarishi mo ndolo shi. Adama a na za na 'yasan aciyayi biti a ta kadato yi, za na gba kadatoi aciyayi, a ta 'yasan yi."

Yesu zuwaa ta muwun n keke'en aba'un

(Mat. 19:13-15; Mak. 10:13-16)

¹⁵ Reve a uwa a tawusaa yi na muwun n keke'en, adama u ju'wan le. Ana ojoro a yi e enei ne, reve a bara le. ¹⁶ Reve Yesu de muwu'un ya'a yi, avu u damma, "Lyawai muwu'un a tawa ubata u va, she i putsa le wan. Adama a na tsugono tsa Asula, adama e icu'un i le i da. ¹⁷ Amayun a da maa dansaa du, za na suru ushiyi tsugono tsa Asula tsa mawun me ke'en shi, waa uwa o tsugono tsa Asula shi."

Za vu utsuru

(Mat. 19:16-30; Mak. 10:17-31)

¹⁸ Reve zagbain ro ece yi, "Manlu ma abula, nye maa yuwan adama n uwa a wuma u na woo koto shi?"

¹⁹ Avu Yesu usu yi, "Nye i zuwai vu de numu, za va abula?† Za lo na abula shi, she Asula goon. ²⁰ Vu reve ta Wila: 'She vu yuwan tsipere wan. She vu una za wan. She vi ivan wan. She vu usuwa nanza ili i na vu revei shi wan. Waru vu ca abara na makuci ma wu tsugbain.' "

²¹ Reve u usu, "Ele nda suru, amu o molobo dada maa yuwusan le."

²² Ana Yesu uwwai ne, reve u damma yi, "Ili i ta i da i buwa nuwu. 'Yawa vu wina ili i na vu ri na ayi suru, reve vu ne'eshen aza e iliyali. Vu ta tsura uzuwa de zuva. Avu vu tawa kuru mu."

²³ Ana wu uwwai ne, reve u uwa atsumolangu, adama a na u ri ni ili wa'ashi. ²⁴ Ana Yesu kalyuwa niyi, dada u tsu damma, "Ili yu usan i da aza a na a ri nu utsuru a uwa o tsugono tsa Asula. ²⁵ U ta la'a aarakumi a pusulai na vunu vu bele, ana za vu utsuru aa uwa o tsugono tsa Asula."

²⁶ Aza a na a uwwai ne, reve a damma, "To, zane da aa la'a?"

◇ 18:20 Mta. 20:12-16; U.Wl. 5:16-20.

²⁷ *Avu* u damma, “Ili i na i ri usan e ekere a vadilima suru, ili yu usan i da e ekere a *Asula* shi.”

²⁸ *Avu* Bituru damma, “*Ayi* da nda tsu lyawai 'wa tsu, *avu* tsu kuru wu.”

²⁹ *Avu* u damma le, “Amayun a da maa dansaa du, za na lyawai ili suru suru adama o tsugono tsu *Asula*, u yuwan ta ili i na i lobonoi. *Ayi* da za na aa lyawa u'wa, ko ka, ko zawa'a, ko zakpara, ko abara na makuci, ko muwun. ³⁰ Za na yuwain ne, u ta tsura udoɔonuwu a mantsa mo gogo. A mantsa me elime, waru u ta tsura wuma u na woo koto shi.”

Yesu yuwisan ta adanshi o ukwa wa yi wa ta'atsu

(*Mat. 20:17-19; Mak. 10:32-34*)

³¹ Reve u tara ojoro a yi a tyo a nge'en, *avu* u damma le, “*Atsu* da nda a 'yawa Urishelima, agba ili i na amasula a danai adama a Mawun ma Vuma biti, u ta shiwan. ³² Adama a na u ta uwa e ekere a Atakpaci, a ta yuwaan yi ulamu. A ta yuwaan yi ili i na waa uwwa wono. A ta tsuwaan yi matsan. ³³ A ta fufaba yi, reve o una yi. O urana wa ta'atsu gba u ta 'yon.”

³⁴ Agba a gura reve ili i na waa dansa shi. O soko ta ucuɔuwu wa adanshi'i e ekere e le, daɔa a gura revei ili i na u dammai shi.

Yesu kpatu'wai irumba yi ipati esu
(*Mat. 20:29-34; Mak. 10:46-52*)

³⁵ Yesu arawa zuzu na Jeriko, irumba i ro i shi ta lo nden e ipati a nge'en mu ure. ³⁶ Ana wu uwwai ama a karasa, reve we ece nye i yuwain. ³⁷ Reve a damma yi, “Yesu va Nazara da ri lo a kara.”

³⁸ Reve u saala, “Yesu, Mawun ma Dawuda, kalyuwa iliyali i va!”

³⁹ Reve aza a na a danai elime a bara yi, a damma yi u baru una. Reve gba u dashi utaa uɔyo, “Mawun ma Dawuda, kalyuwa iliyali i va!”

⁴⁰ Reve Yesu isawan, *avu* u zuwa a tawa na ayi ubata wa yi. ⁴¹ Ana vuma'a u rawai zuzu, *avu* Yesu damma, “Nye vu ciga n yuwaan wu?”

Avu u damma, “Zagbain, n ciga ta me ene ure.”

⁴² Reve Yesu damma yi, “Ve ene ure. Ucawu wo okolo a wu wo o'woto wu ta gbaga.” ⁴³ Lo da we eneshi ure, reve u kuru yi a cibalasa *Asula*. Ana ama e enei ne waru, daɔa a cibalai *Asula*.

Zaka za vu ushishi wu utafa

19

¹ Yesu uwa ta Jeriko, *avu* u karalai. ² Zagbain vu u'ushishi wu utafa dana ta lo, za na a tsu de Zaka, za vi ikebe i da. ³ U ciga ta we ene ko zane da Yesu, agba ayi mokodi ma da. Adama o ndolo u gura ene yi shi adama a abunda a ama. ⁴ *Avu* u suma elime a ama'a, *avu* u kumba utefu u ro, tsara we ene yi, adama a na o ure u daɔa waa kuru.

⁵ Ana Yesu rawai ubata'a, *avu* u kalyuwa zuva, *avu* u damma yi, “Zaka, jika vu cipa, adama a na ana'an o u'wa wa wu u da maa cu'wan.” ⁶ *Avu* Zaka jika u cipa, *avu* u ushi yi na mazanga.

⁷ Ana ama o ndolo suru e enei ne, *avu* a uwa adanshawuya ana, “O u'wa wu za vu unusu u da vuma nda uwai!”

⁸ *Avu* Zaka 'yon, *avu* u damma Zagbain, “Zagbain, ve ene, n ta ca alambi ubatsalai wi ili i na n ri na ayi. Na m paala waru nanza, n ta kambuwaa yi toto unashi.”

⁹ *Avu* Yesu damma yi, “Ana'an iwawit i uwa ta o u'wa u nda, adama a na ayi fo o ugundo wa Ibrahim u da wu utai. ¹⁰ Amu Mawun ma Vuma n tawa ta izami yi ili i na i puwayin, tsara waru n wawa yi.”

Iroci yi ikebe i azurufa kupa
(*Mat. 25:14-30*)

¹¹ Ana a uwwai ili i ndolo, *avu* Yesu reme a dansaa le iroci i ro, adama a na u rawa ta zuzu na Urishelima. A yuwusan ta majiyan waru gashi tsugono tsu *Asula* tsu ta tawa keɔu. ¹² *Avu* u damma, “A yuwan ta vuma na danai na tsugbain lon, za na aa 'yawa e ida i ro, tsara a ca yi tsugono, *avu* u kamba. ¹³ *Avu* u de agbashi a yi

kupa, aṅu u ca le ikebe i azurufa* i ta-ta, aṅu u damma le, 'I vadalasa le hali n taṅa.'

14 "Ama a yi a ciga yi shi, aṅu u lyungu ajiya na acaṅa a na, 'Tsu ciga vuma nda wo o'wo mogono ma tsu shi!'

15 "Suru na ne, vuma'a wo o'wo ta mogono, aṅu u kamba o u'wa. Aṅu u lyungu e de agbashi a na u cayi ikebe'e. Tsara we ene ili i na a tsuraj atsuma o uvadalasa u le.

16 "Aṅu za vu ufaru taṅa a makakan ma yi, aṅu u damma, 'Kebe azurufa ta na vu ca numu, u taṅaa ta na ikebe toto kupa.'

17 "Aṅu u damma yi, 'Aku, aagbashi a aḅula! Ana vu yuwain aḅula e ili i ke'en, n ca wu ta tsugono tse ilyuci kupa.'

18 "Reve za ve ire taṅa, aṅu u damma, 'Zagbain, kebe ta va wu rono ta ikebe toto uton.'

19 "Aṅu zagbain va yi damma yi, 'Vu yuwan tsugbain tse ilyuci i ton.'

20 "Aṅu aagbashi o ro a taṅa, aṅu u damma yi, 'Zagbain, apa wu kebe ta va wu! A aakashomuna a da n shi n soko niyi. 21 N ta uwwusa wovon wa wu, vu ri nu uro shi, vu ciga ta ili ye pere, vu tsu gasa ta ili i na vu cu'wain shi.'

22 "Aṅu zagbain va yi damma yi, 'N ta ge'eto wu na adanshi o unā wa wu. Vu reve ta amu n tu usuḅuwu, za vi icigi yi ili ye pere, n tsu gasa ta ili i na n cu'wain shi? 23 Na ne da, nye i zuwai vu zuwai ikebe i va o u'wa wi ikebe e ekere a aza o uvadalasa shi? Na matawaa ma va, aṅu n ushi ni ili i na i kumbai zuva.'

24 "Aṅu u damma aza a na a danai mishin, 'Ushiyi kebe ta'a e ekere a yi, aṅu i ca aagbashi a na a ri ni ikebe kupa.'

25 "Aṅu e reme a dansa, 'Zagbain, u ta ni ikebe kupa!'

26 "Aṅu u usu, 'N ta dansaa du, za na ri ni ili, ayi da a dashi. Za na ri ni ili shi, ke'en na u ri na ayi, a tsu ushi ta. 27 N'yuwatan n na n cigai n yuwan

tsugbain a aci e le shi, taṅa ne ele o una le e esu a va!'

Ama a Urishelima a raba ta Yesu (Mat. 21:1-11; Mak. 11:1-11; Yah. 12:12-19)

28 Ana Yesu dammai ne, aṅu u lyuwa elime a tyo Urishelima no ojoro a yi. 29 Ana u yuwain zuzu na Batafaji na Batanya, a masasan ma na a tsu de Masasan ma Zetun, aṅu u lyungu ama e re atsuma o ojoro a yi ana, 30 "Yawai atsuma a malyuci ma na ma ri elime a du. Na ma'uwaa ma du, i te ene molloli wunlu, za na koto a kumbai shi. I bada yi a taṅa. 31 Na za ro ece du, 'Nye i zuwa yaa bada yi?' I damma yi, 'Zagbain da ciga niyi.'

32 Aṅu aza a na u lyunguyi'i a 'yawa a cina ununa u damma nle. 33 Ele a bada molloli'i, aṅu za vi ili ece le, "Nye i zuwai yaa bada yi?"

34 Aṅu a usu, "Zagbain da ciga niyi."

35 Aṅu a taṅaa Yesu. Ana o poloi amuna e le o molloli'i, aṅu a kumbato de Yesu. 36 Ayi atsuma a mmalu, aṅu ama o poluso amuna e le o ure.

37 Ana u rawai zuzu na zala Masasan ma Zetun, aṅu obolo o otoni a yi e teme ica yu uyo'o a tyo a Asula na dyo, adama e ili ya asalama i na e enei. 38 Aṅu a damma, "Aba'un a tyo o Mogono ma na maa taṅa a ala a Zagbain!" ♦ "Asuvu nden zuva, na tsugbain ubata wa Asula!"

39 Aṅu Afarishi o ro atsuma a ama a damma yi, "Manlu, bara ojoro a wu."

40 Aṅu u damma le, "Na a rungwa kpaku, atali o to bosoni ica."

41 Ana u rawai zuzu, aṅu we ene lyuci'i, aṅu u showen yi. 42 Aṅu u damma, "Ni i shi i reve ili i na yaa taṅaa du na asuvu nden, gogo gba o soko yi ta e esu a du. 43 Mantsa ma ta taṅa du, ana n'yuwatan n du maa suwaa du atsura o ukari u du, aṅu a kandaruwa du, a zuwa du e memere. Aṅu e gigeshe du upasu suru. 44 O to polo du e ida, adu na muwun n du. Aa lyawa aatali a ta zuva va aatali

* 19:13 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsuheleni ayi da "mina." Kalyuwa Ucuḅuwu wi "Ikebe." ♦ 19:38 Ica 118:26.

atsuma a lyuci'i shi. Adama a na i revei mantsa ma na Asula a tawa ndu shi."

Yesu a Aa'isamapada
(*Mat. 21:12-17; Mak. 11:15-19; Yah. 2:13-22*)

⁴⁵ Avu u uwa a Aa'isamapada, reve u teme o losuso aza a na a danai a awina. ⁴⁶ Avu u damma, "Udanu u da u ri, 'U'wa u va u to o'wo u'wa wa avasa.' Avu adu i kambato yi asa'a e evu." ♦

⁴⁷ Usana suru u tsu dana ta o rocosu a Aa'isamapada. Agba nan ganu a gbagbain na munlu n Wila na azagbain atsuma a ama'a a ciga ta tsara o una yi. ⁴⁸ Avu a lamba ili i na aa yuwan, adama a na adanshi a yi a pura ta ugbozu wa ama.

Yeci yu ubata u na Yesu tsurai ucira
(*Mat. 21:23-27; Mak. 11:27-33*)

20

¹ Urana u ro, Yesu o ritosu ama a Aa'isamapada, nu u yuwusain alajiya a Alabari a Sa'ani, avu nan ganu a gbagbain, na munlu n Wila, obolo na azagbain a tawa ya'a yi. Avu a damma, ² "Damma tsu nu ucira u ne u da vaa yuwusaan cu'un vu ulinga u ndolo. Zane da ca nuwu ucira u ndolo?"

³ Reve u usu, "N ta yuwan du yeci. Damma numu, ⁴ urumbusu u na Yahaya yuwusain, ubata wa Asula a da wu utai, ko ubata wu vadilima?"

⁵ Avu a dammulai vani le, "Na tsu damma, 'Ubata wa Asula,' u te ece, nye i zuwai tsu usu niyi shi? ⁶ Waru na tsu damma, 'Ubata wa ama,' ama suru a ta vuvara tsu, adama a na ama e reve ta Yahaya vumavasula da."

⁷ Avu a usu, "Tsu reve ubata u na wu utai shi."

⁸ Avu Yesu usu le, "Amu fo maa damma du ubata u na ucira u na maa yuwusaan ulinga u nda wu utai shi."

Iroci ya aza a zamalinga
(*Mat. 21:33-46; Mak. 12:1-12*)

⁹ Reve u reme a yuwusaan ama iroci i nda, "Vuma ro da cu'wain

uduma wa inabi, avu u lyawaa aza a zamalinga, avu u jima de ubata wu mmalu'u. ¹⁰ Mantsa mo ugasa, avu u lyungu aagbashi a 'yawa ubata wa aza a zamalinga'a, tsara a ca yi aba'un o uduma'a. Avu aza a zamalinga a gagala yi, avu o lo yi ekere lyanga. ¹¹ Avu u lyungu aagbashi o ro waru, avu a gagalisa yi fo, avu a yuwaan yi ili i na i lobonoi shi, avu o lo yi ekere lyanga. ¹² Avu u lyunguwisa aagbashi a ta'atsu, avu a uwwato yi usan, avu o lo yi.

¹³ "Avu za vu uduma'a u damma, 'Cine maa yuwan? N ta lyungu macigata ma mawun ma va. Ne e ene yi a ta uwwa yi.'

¹⁴ "Ana aza a zamalinga e ene niyi a tawa, avu a dammulai, 'Ndede magaji ma ta ma yi a tawa. Tsu una niyi, tsara ubata'a wo o'wo ubata u tsu.' ¹⁵ Reve o utaa mawu'un o uduma'a, avu o una yi o ogozo.

"Nye za vu uduma'a waa yuwan ne ele? ¹⁶ U to una aza a zamalinga o ndolo, avu u ca ozo o ro uduma'a."

Ana a uwwai ne, avu a damma, "Asula a para!"

¹⁷ Avu Yesu kalyuwa le mejege, avu we ece, "Nye i da urevu wi ili i na i ri udanu: 'Aatali a na asuwi a 'yuwain, ayi da wo o'woi ikyun yu ucira atsuma o usaa.*' ¹⁸ Za na riyai a aatali o ndolo suru, u ta kukuda suru suru. Za na gba aatali o ndolo a riyayi u ta lubatsa yi cine vu revei yira."

Atsupu o utafa a tyo ya Kaisa
(*Mat. 22:15-22; Mak. 12:13-17*)

¹⁹ Munlu n Wila na nan ganu a gbagbain a zami ta ure u na ee reme yi babu usan, e reve ta iroci i na u yuwain a aciyele a da u yuwain. Avu a uwwusa wovon wa ama.

²⁰ Avu a vawusan yi, avu a lyungu aza a matawa mo utyo. Avu ele a yuwan gashi ama a abula a da, tsara e reme yi nu unusu a adanshi a yi, tsara a caco yi e ekere a tsugbain tsa gwamna. ²¹ Avu e ece yi, "Manlu, atsu tsu reve ta adanshi a wu na alajiya a

♦ 19:46 Isha. 56:7; Irm. 7:11. * 20:17 Yesu yuwan ta adanshi atsuma e Ica 118:22.

wu amayun a da. Vuma suru unata u da vu tara nle. Adanshi a sa'ani a Asula a da voo rocosu. ²² U tu ulobonu tsu tsupa utafa u tsu ya Kaisa, ko tsu tsupa wan?"

²³ Ayi gba u reve ta ugbozu u le, avu u damma le ²⁴ o roco yi ikebe.† Avu u damma, "Ululu nu ukere wa zane da u ri de ufanu?"

²⁵ Avu a usu, "Kaisa da."

Avu u damma le, "I ca Kaisa ili i na i ri ili ya Kaisa, ili ya Asula waru i ca Asula ili i na i ri ili ya yi." ²⁶ A gura reme yi e ili i na u dammai o obolo a ama'a shi. Avu a uwa asalama nu u'ususuwai yi, dada a rungwai.

Yeci yu u'yosun atsuma a akwakwa
(Mat. 22:23-33; Mak. 12:18-27)

²⁷ Reve ama a na a tsu de Sadukiya† (aza a na a dammai babu u'yosun wai akwakwa), a tawa a yuwan Yesu yeci.

²⁸ Avu a damma, "Manlu, Musa danaa tsu ta, 'Na vuma kuwa, avu u lyawa ka va yi babu u matsan. Avu za va yi sotso ka'a, tsara u tsuraa yi mawun.'

²⁹ A yuwan ta muwun ma anawu, ali e cindere. Za vu ufaru zuwa ta ka, avu u kuwa babu mawun. ³⁰ Avu za ve ire sotso yi, avu u kuwa babu mawun. ³¹ Ne da fo, za va ta'atsu sotso niyi, reve waru u kuwa babu mawun. Ne da ama e cindere o ndolo a zuwa niyi, na a kuwi, babu za na tsurai mawun na ayi. ³² Na acapa, avu ka'a u kuwa. ³³ O urana u na aa 'yasan akwakwa, ka va zane da woo o'wo atsuma e le? Adama a na ali e cindere o ndolo suru a zuwa yi ta."

³⁴ Avu u usu le, "Ama a mantsa ma nda, a ta yuwusan lolo na a 'yawu lolo. ³⁵ Aza a na e enei na abula a na aa uwa a mantsa nu u'yosun wai akwakwa, aa yuwan ko a 'yawa lolo shi. ³⁶ A dashi kuwa shi, o to o'wo tsa nlingata ma Asula. Muwun ma Asula n da ana wo o'woi Asula a 'yasan nle. ³⁷ Adama o u'yosun wai akwakwa waru, Musa damma ta a aalabari o oroci o molopu a madala ubata u na

u deyi Zagbain, 'Asula a Ibrahim, na Asula a Ishiyaku, na Asula a Yakubu.'
◇ ³⁸ Ayi Asula a akwakwa a da shi, amma Asula a aza a wuma a da, e ekere a yi ama suru wuma u da a ri."

³⁹ Avu munlu n Wila† n ro n usu, "Manlu, amayun a da vu dammai!"

⁴⁰ A tsura za na tsurai ucira u na wee ece yi ili i ro shi.

Yeci adama a Zamawawa
(Mat. 22:41-46; Mak. 12:35-37)

⁴¹ Avu Yesu damma le, "Cine yaa dansa Kristi Mawun ma Dawuda ma da? ⁴² Dawuda na aciyayi u damma ta a Aatagada e Ica:†

'Asulazuva a damma ta Zagbain va, "Danu o ukere u usa'ani, ⁴³ she na n zuwa n'yuwatan ma wu a apata a ana a wu." †

⁴⁴ Dawuda de yi ta 'Zagbain.' Cine ayi woo o'wo mawun ma yi?"

Morono ma atsuvu adama a Munlu n Wila

(Mat. 23:1-36; Mak. 12:38-40)

⁴⁵ Ama a uwwusa ili i na waa dansa, dada Yesu dammai ojoro a yi, ⁴⁶ "I reve ununa yaa yuwan na munlu n Wila. Aza a na a cigai agara na atugu a gbagbain, aza a na a cigai a casa le e eden, a dana na ndanata n sa'ani a a'isa na ndanata n tsugbain ubata wa abuki. ⁴⁷ Ele da a tsu ususa nruna ili. Avu waru a yuwusan avasa o uga'an adama a 'yasan avangaci. Icu'un ya ama o ndolo a ta uwwa atsumalima lon."

Kucci Maruna
(Mak. 12:41-44)

21

¹ Ana Yesu 'yasa'in aaci zuva, avu we ene aza o utsuru a zuwusa une'e u le o uzuwata wa Aa'isamapada.

² We ene ta waru maruna me iliyali u zuwai anini* e re. ³ Avu u damma le, "Amayun a da maa dansaa du, maruna ma nda u zuwa ta ili i na i la'ai akapi a ama. ⁴ Ama a nda suru a zuwa ta atsuma o utsuru u na a ri na

† 20:24 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "dinari." Kalyuwa Ucuwuwi wi "Ikebe." ◇ 20:37 Mta. 3:6. † 20:43 Yesu yuwan ta adanshi atsuma e Ica 110:1. * 21:2 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "lapta." Kalyuwa Ucuwuwi wi "Ikebe".

ayi, ayi gba atsuma o ulambu wa yi, u zuwa ta ikebe i na waa lyuwa ilyalya suru.”

Yesu yuwan ta adanshi adama a Aa'isamapada

(Mat. 24:1-2; Mak. 13:1-2)

⁵ Ojoro o ro a yuwusan ta adanshi adama a Aa'isamapada, nu ununa a lapula niyi na atali a sa'ani,† nu une'e u na a cayi Asula kucci.† Avu Yesu damma, ⁶ “Ele nda suru a na ye eneshe, mantsa mo ta lo a tawa ana aa lyawa aatali a ta zuwa vu za va yi shi, suru nle o to oco le e ida.”

Atsumalima nu uylungusa

(Mat. 24:3-14; Mak. 13:3-13)

⁷ Reve e ece, “Manlu, yashi i ne i da ili i ndolo yaa fara? Nye i da yoo roco tsu mantsa ma yuwan ta a na ili i ndolo yaa fara?”

⁸ Avu Yesu damma le, “I yuwan ugbozu, i lyawa nanza pusan du ana wan. Ama na abunda a ta tawa na aala a va adansa, ‘Amu da ayi,’ waru, ‘Mantsa'a u yuwan ta zuzu.’ She i toni le wan. ⁹ Na yu uwwa alabari o uvon na nlangi, she yi dada'wan wan. ‘Yuwan ciga ili i ndolo i ta fara, agba koto ukosu u rawa shi.’”

¹⁰ Avu u damma le, “Ida i ta yuwan nlangi ni ida, tsugono tsa 'yasan nlangi na tsugono. ¹¹ A ta yuwan uramosu wi ida nu ucira, a ta yuwan ambulu na mballa bata koko'o. A ta yuwan ili i wovon ni iroci i gbagbain zuva.

¹² “Agba kafu ayi ndolo, e te reme du, a zuwa du a atsumalima. A ta 'yawato du a a'isa na 'wa va ali, na a makakan mo ngono na aza a tsugbain adama a aala a va. ¹³ Ayi ndolo u to o'wo du ure u na yaa damma le Alabari a Sa'ani. ¹⁴ I gbama asuvu a du i lyawa u balla du e ili i na yaa usu wan. ¹⁵ N ta ca du idanshi nu ugbozu, a na aza a na a 'yuwan ndu aa gura isawan shi. ¹⁶ Aza a du suru: nan dada, na azakpakpara, na mmaci n du, na n'utsa, a ta wina du. Waru a ta zuwa o una ozo o ro atsuma a du.

¹⁷ Ama suru a ta 'yuwan du adama a

va. ¹⁸ Agba ko anji a ta a aci a du aa riya shi. ¹⁹ I yuwan asuvu, i ta tsura wuma u du.

Cine aa lungusa Urishelima

(Mat. 24:15-21; Mak. 13:14-19)

²⁰ “Na ye ene asoja a kandaruwa Urishelima, i reve ulungusu wa yi u rawa ta. ²¹ Aza a na a ri Yahuda a suma a tyo a atali. Aza a na a ri pe a e ilyuci'i o uta pe. Aza a na a ri a mulyuci a uwa a lyuci'i wan. ²² Mantsa ma atsumalima ma da a na ili i na a danai yaa shiwan. ♦ ²³ Woo yo'ono amaci a na a ri na atsuma shi, na aza a na aa casu muwun maani a mantsa'a! Atsumalima a ta uwa e ida i ndolo nu upan wa Asula e ekere a ama o ndolo. ²⁴ A to una ozo o ro na matsun me pe'eni, a ta tara ozo o ro a 'yawa o u'wa wa ali e ida suru. Atakpaci a ta dadasa Urishelima hali mantsa ma Atakpaci mo koto.

Ukambu u Mawun ma Vuma

(Mat. 24:29-31; Mak. 13:24-27)

²⁵ “E te ene iroci o urana, na woto, ni italyo'o. O uvadi waru ida suru u to o'wo na wovon wi ilama i mala, ni ikedu ikedu i mala'a. ²⁶ Adama o wovon ama a ta lima, adama e ili i na yaa farasa atsuma o uvadi. Waru asuvu a ta dana a riyasa ama, adama a na a ta jingada ili i gbagbain i na i ri zuva. ²⁷ A mantsa mo ndolo ma da ee ene Mawun ma Vuma a tawa e eleshe, nu ucira, na tsugbain tsa abunda. ²⁸ Mantsa ma na ili i ndolo i farai e temeshe, i 'yasan aci i kalyuwa zuva, adama a na mantsa ma mawawa ma du ma yuwan ta zuzu.”

Adanshi adama o ubiri

(Mat. 24:32-35; Mak. 13:28-31)

²⁹ Avu Yesu yuwaan le iroci i nda: “Kalyuwai udanga wu ubiri na akapi a danga. ³⁰ No o topo avu'un, i te reve na aciyadu lyushi yuwan ta zuzu. ³¹ Ne da waru, na ye ene ili i ndolo a farasa, i reve tsugono tsa Asula tsa yuwan ta zuzu.

³² “Amayun a da maa dansaa du, ama a mantsa ma nda oo koto shi, she

♦ 21:22 Hos. 9:7.

ni ili i ndolo i shiwan. ³³ Zuva ni ida i ta kara, agba adanshi a va oo koto shi.

Asala a dana ufofu

³⁴ “I yuwan ugbozu na aciyadu adama a alya a abunda, no oso a abunda ni iwuya, na atsumolangu adama e izami yi ili yu uvadi u nda. Na ne da shi, urana u ndolo u ta tawa du babu urevu ununa i revei yakuru. ³⁵ Ne da waa tawa e ekere a aza a na a ri nden atsuma o uvadi suru. ³⁶ I dana ufofu kuci. I yuwusan avasa tsara i tsura ucira u na yaa la'a ni ili i na yaa fara, tsara waru yi isawan a makakan ma Mawun ma Vuma.”

³⁷ Usana suru Yesu tsu dana ta o ritosu a Aa'isamapada.† Ulivu suru waru, u tsu 'yawa ta a masasan ma na a tsu de Masasan ma Zetun. ³⁸ Nu usanusana, waru ama suru a tsu tawa ta a Aa'isamapada, tsara a uwwa yi.

Izami yu ure u na oo una Yesu

(Mat. 26:1-5; Mak. 14:1-2; Yah. 11:45-53)

22

¹ Yashi ya Abuki o Opopofu,† za na a tsu de Abuki a Mapasa,† a yuwan ta zuzu. ² Reve nan ganu a gbagbain na munlu n Wila a uwa izami yu ure u na oo una Yesu. Agba a shi ta uwwusa wovon wa ama.

³ Reve Male† ma uwa o okolo a Yahuza Iskariyoti, vuma ta atsuma a Kupanejere'e. ⁴ Avu u 'yawa u yuwan asala na nan ganu a gbagbain na adugari a Aa'isamapada ununa waa winaa le ayi. ⁵ Reve a yuwan mazanga, avu a damma a ta ca yi ikebe. ⁶ Reve u usu, dada u zamishiyi ure u na waa zuwa e reme yi babu ama lo.

Ifobi ya alya ya Abuki a Mapasa

(Mat. 26:17-30; Mak. 14:12-26; Yah. 13:21-30; 1 Kor. 11:23-25)

⁷ Avu urana wa Abuki o Opopofu u rawa, urana u mapada me ikyon i Mapasa.† ⁸ Avu Yesu lyungu Bituru na Yahaya u damma le, “Yawai i foboo tsu ubata a alya e ilyalya i Mapasa, adama tsu lyuwa.”

⁹ Avu e ece yi, “Te da vu cigai tsu fobo yi?”

¹⁰ Avu u damma le, “Ni i uwa a lyuci, i ta ga'an na vuma utanuwu na aakabu a mini. I kuru yi a uwa o u'wa u na waa uwa, ¹¹ avu i damma za vu u'wa'a, ‘Manlu ma damma ta: Te da aasula o omocin, ubata u na maa lyuwa ilyalya i Mapasa no ojoro a va?’ ¹² U to roco du aasula a gbain o u'wa wa zuva ufofu, avu i foboo tsu.”

¹³ Reve a 'yawa dada a cinai ili i na Yesu damma nle ununa u dammai. Reve o fobo ilyalya i Mapasa.†

Alya o ukosu

¹⁴ Ana mantsa ma rawai, avu u danu alya obolo na ajiya† a yi. ¹⁵ Avu u damma le, “N zuwa ta okolo a va n lyuwa ilyalya i Mapasa i nda obolo na adu, kafu n sowo atsumalima. ¹⁶ N ta dansaa du, maa dashi lyuwa yi shi, she no o shiton ili i ndolo o tsugono tsa Asula.”

¹⁷ Reve u tara mokoto ana u godyoyi Asula, avu u damma, “Ushiyi nda, i ne'eshen. ¹⁸ N ta dansaa du, diga gogo maa dashi sowo masayan ma ataci a inabi shi, she na tsugono tsa Asula tsa tawa.”

¹⁹ Reve u tara opopofu, ana u godyoyi Asula, reve u bubusa yi. Dada u ca nle, avu u damma, “Nda lipu va da na a cayi adama a du. I yuwusan ne kuci, adama i cuwusan na amu.”

²⁰ Ana o kotoi alya'a, reve u tara mokoto ma masayan ma inabi,† avu u damma, “Mokoto ma nda akucunu† a sa'avu a Asula a da atsuma a mpasa n va n na oo oco adama a du. ²¹ Agba za na aa wina mu u ta alya obolo na amu. ²² Amu Mawun ma Vuma n ta kuwa ununa a zuwai. Agba woo yo'ono za na aa wina mu shi!” ²³ Reve a uwa mecilei vani le, zane aa yuwan ulinga u ndolo.

Mawasan adama a tsugbain

²⁴ Reve ojoro'o a uwa mawasan adama a za na oo o'wo zagbain atsuma e le. ²⁵ Avu u damma le, “Ngonon ma Atakpaci† a tsu yuwan ta tsugbain e ekere e le. Aza a tsugbain waru a tsu ciga ta e de le Ama

e Ikambi ya Ama. ²⁶ She wo o'wo ne e ekere ɗu wan. Za na cigai wo o'wo zagbain aɗsuma a ɗu, she nu u kamba mawun ma ɗu. Za na cigai u uwa elime a ɗu waru wo o'wo aagbashi. ²⁷ Zane ɗa gba la'ai mgbain, za na ri nden a alya ko za na e ne'esheshen? Za na ri nden ɗa shi? Amu ɗa nda aɗsuma a ɗu ana za tsugbashi. ²⁸ Aɗu ɗa i ri obolo na amu a aɗsumalima a va. ²⁹ Ununa Dada va ca numu tsugono, ne ɗa fo maa casu ɗu, ³⁰ adama i lyuwa i sowo obolo na amu o tsugono tsa va. Waru reve i danu o otogu o tsugono e ge'etosu gundo kupa ne ejere va Isra'ila.”

Yesu damma ta Bituru ta wasan yi
(*Mat. 26:31-35; Mak. 14:27-31; Yah. 13:36-38*)

³¹ Avu Zagbain damma, “Simo, Simo, Male ma zami ta ure adama u tsura u yeluwe ɗu ana ishina. ³² Agba n yuwaan wu ta avasa adama vu riya wan. Na vu kambisa, vu kamba aza a wu.”

³³ Avu u damma yi, “Zagbain, n tu ufoɓu n kuru wu a tyo o u'wa wa ali, hali a tyo o ukwa.”

³⁴ Avu u damma yi, “N ta dansaa wu, Bituru, kafu moton ma saala ana'an, vu ta wasan mu uta'atsu.”

³⁵ Avu u damma le, “Ana n lyungu ndu babu ikebe ko tsan ko atan, i lamba ta ili i ro?”

Reve a usu, “Ko ili i ta tsu lamba shi.”

³⁶ Avu u damma le, “Gogo za na ri ni ikebe ko tsan u tara. Za na waru ri na matsun me pe'eni shi, u wina aapalutsu a yi adama u tsula. ³⁷ N ta dansaa ɗu, adanshi a Asula a nda a ta shiwan a aci a va, a na, ‘Reve e kece yi obolo na aza a na a 'yasasaaan tsugono aci,’ adama a na ili i na a danai adama a va u ta shiwan.” ♦

³⁸ Reve a damma, “Zagbain, kalyuwa nda mutsun mu pe'eni n re.”

Reve u damma le, “A rawa ta.”

Avasa e Yesu a masasan
(*Mat. 26:36-46; Mak. 14:32-42*)

³⁹ Avu wu uta ununa u tsu yuwusan a 'yawa a Masasan ma Zetun.

Reve ogoro a yi a kuru yi. ⁴⁰ Ana u rawai ubata'a, reve u damma le, “I yuwan avasa adama i uwa aɗsuma a malyungwa wan.” ⁴¹ Ana u karai malanga ne ele, reve u kingyo, avu u yuwan avasa. ⁴² Avu u damma, “Dada, na vu usu vu tawaa mu mokoto ma aɗsumalima ma nda. Amma she vu kuru ili i na n cigai wan, amma ili i na vu cigai.” [⁴³ Avu malingata ma Asula ma tawa diga zuva a kambusa yi. ⁴⁴ Agba ana u ri a uwwusa aɗsumalima lon, reve u dashi lyuwa elime na avasa, reve melen ma yi ma uwa a dawusa e ida, cine vu revei mudaɓi mu mpasa.]

⁴⁵ Ana u kotoi avasa, reve u tawa ubata wo ogoro a yi, avu u cina le a nlavu ana a kuna na aɗsumolangu.

⁴⁶ Reve u damma le, “Adama a nye i ri a nlavu? 'Yoyin i yuwan avasa adama i riya aɗsuma a malyungwa wan.”

Mereme ma Yesu

(*Mat. 26:47-56; Mak. 14:43-50; Yah. 18:3-11*)

⁴⁷ Ayi aɗsuma a adanshi ɗaɗa ama a rawushi. Vuma na a tsu de Yahuza aɗsuma o ogoro a yi ayi ɗa u walaa nle elime. Reve u rawa zuzu na Yesu adama u katala yi. ⁴⁸ Avu Yesu damma yi, “Nu ukatalu u ɗa vaa wina Mawun ma Vuma?”

⁴⁹ Ana aza a na a ri zuzu na ayi e enei ili i na yaa fara, reve a damma, “Zagbain, tsu gasa na matsun me pe'eni?” ⁵⁰ Reve nanza aɗsuma e le u gasa aagbashi a aabara a nan ganu, reve u kodo yi utsuvu wu ukere usa'ani.

⁵¹ Reve Yesu damma, “She i dashi wan.” Reve u ju'wan yi utsuvu'u u kambuwa yi gbaga. ⁵² Reve Yesu damma nan ganu a gbagbain na azagbain a adugari a Aa'isamapada na azagbain aza a na a tawai adama a yi, “Adama a nye i tawai na mutsun mu pe'eni na akpamkpala, ana aza a na a zama vivu? ⁵³ A mantsa ma na n danai na adu a Aa'isamapada kuci, i reme mu shi. Gogo gba mantsa ma ɗu ma ɗa, a na irumbu i ri a tsugbain.”

Bituru wasain Yesu
(*Mat. 26:57-75; Mak. 14:53-72; Yah. 18:12-27*)

⁵⁴ Reve e reme Yesu, reve a tara yi a karā a tyo o u'wa wa aabara a nan ganu. Reve Bituru kurusu alanga-alanga. ⁵⁵ Ana a zuwai akina e memere mo u'wa, reve u danu obolo ne ele. ⁵⁶ Reve aagbashi o usheli o ro e ene yi nden ubatā we ekan a akina, avu u vara yi esu. Reve u damma, “Vuma nda fo u shi tā obolo nā ayi.”

⁵⁷ Reve u wasan u damma, “Ka nda, amu n reve yi shi.”

⁵⁸ Ana a jimai ke'en, reve vuma ro e ene yi. Avu u damma, “Avu fo atsuma e ele a da vu ri.” Avu Bituru damma, “Vuma nda, amu da shi.”

⁵⁹ Ana a jimai u ta rawa zuzu nā rumu tā, reve waru za ro dammisa, “Ili i ro yi pe shi vuma nda fo u to obolo nā ayi, adama a na ayi za va Galili da.”

⁶⁰ Avu Bituru damma, “Vuma nda, n reve ili i na vaa dansa shi.” Ayi atsuma a adanshi da da moton ma saalashi. ⁶¹ Reve Zagbain vadala u kalyuwa yi. Avu Bituru cuwan na adanshi a yi, ana u damma niyi, “Kafu moton ma saala ana'an, vu ta wasan mu uta'atsu.” ⁶² Da da wu utai avu u bosho nā mesun.

A yuwaan tā Yesu ulamu reve a fu-fabai

(*Mat. 26:67-68; Mak. 14:65*)

⁶³ Reve ama a na a danai e ipiri ya Yesu a yuwaan yi ulamu, reve a lulapa yi. ⁶⁴ Reve waru a pala yi esu, reve e ece yi, “Damma tsu ili i na yaa fara! Zane da lapa nuwu?” ⁶⁵ Reve waru a yuwan adanshi a vama nā abunda a aciyayi.

Yesu a makakan ma azagbain
(*Mat. 26:59-66; Mak. 14:55-64; Yah. 18:19-24*)

⁶⁶ Ana usana u tawai, reve aza-gbain a nan ganu a gbagbain nā munlu n Wilā na Azagbain a Mbara† o boloto. Reve a tara yi a tyo o ukobu u tsugbain, reve a damma, ⁶⁷ “Nā avu da Kristi'i, damma tsu.”

Avu u damma le, “Nā n damma du, yaa usu shi, ⁶⁸ waru nā n yuwan du yeci, yaa usu shi. ⁶⁹ De elime, Mawun ma Vuma† maā tā danu o ukere usa'ani u Mogono mā Asulazuva.”

⁷⁰ Reve suru nle a damma, “Avu Mawun mā Asulā ma da?”

Avu u damma le, “Cine i dammai, ne da da.”

⁷¹ Reve a damma, “Nye waru tsu cigai i na i la'ai nda? Tsu uwwa tā na aciyatsu o unā wā yi.”

A tarai Yesu a tyo ya Bilatu nā Hiridu

(*Mat. 27:1-14; Mak. 15:1-5; Yah. 18:28-38*)

23

¹ Avu obolo'o suru a 'yon a tara yi a tyo ya Bilatu† Gwamna vuma va Roma. ² Avu e reme adanshi a yi ana, “Tsu reme tā vuma nda a lungususa ama a tsu. U ta putsusaa le a na aa tsupa utafa a tyo ya Kaisa wan. U ta dansa, a na ayi da Kristi Zamawawa, mogono.”

³ Avu Bilatu ece yi, “Avu da da mogono ma aza a Isra'ila'a?”

Avu Yesu usu, “Ununa vu dammai ne da u ri.”

⁴ Avu Bilatu damma nan ganu a gbagbain no obolo'o, “N reme yi nu unusu shi.”

⁵ Reve a uwa a dansaa yi, “U tā 'yasa san okolo a ama, u to ritosu e ida ya Yahuda suru, diga Galili a tawa pa.”

⁶ Ana Bilatu uwwai ne, avu we ece ko vuma'a za va Galili da. ⁷ Ana wu uwwai u tu upasu u na Hiridu† Antiba aa yuwusan tsugono, reve u zuwa a tyowetyo yi ya Hiridu. Ayi fo Urishelima da u shi a mantsa'a.

⁸ Ana Hiridu enei Yesu, reve u zanganā adama a na u jima tā e izami we ene yi. Wu uwwusa tā alabari a yi, waru u ciga tā we ene ili ya asalama i na Yesu aa yuwan. ⁹ Reve u yuwan Yesu yeci ya abunda, agba u usu yi ili shi. ¹⁰ Avu nan ganu a gbagbain nā munlu n Wilā e isawan lo a tawusaa na adanshi a vama adama a yi. ¹¹ Reve Hiridu nā asoja a yi a

yuwaan yi ili i na i lobonoi shi ko ke'en, waru reve a yuwaan yi ulamu. Ana o oto niyi atugu a gbagbain, daɗa a kambato niyi ya Bilatu. ¹² O urana u ndolo u da Hiridu na Bilatu o o'woi a asala, agba de aɗapa a shi a tsu dasalai ululu shi.

Bilatu padaa ta Yesu ugana wu ukwa

(Mat. 27:15-26; Mak. 15:6-15; Yah. 18:39-19:16)

¹³ Reve Bilatu boloto nan ganu a gbagbain na azagbain na ama, ¹⁴ avu u damma le, "I tawaa mu ta na vuma nda, ana u ta 'yasa'an okolo a ama, n kalyuwa yi ta elime a du suru, agba n tsura yi nu unusu u na i dammai shi. ¹⁵ Hiridu tsura yi nu unusu fo shi, avu u lyungu yi a kamba ya'a tsu. Vuma nda yuwan ili i na oo una yi shi. ¹⁶ N ta fufaba yi, avu n lyawa yi u kara." [¹⁷ A yashi ya Abuki a Mapasa u tsu lyawaa le ta vuma ta atsuma o u'wa wa ali.]

¹⁸ Avu obolo'o suru a saala unata, "Una niyi! Avu i lyawaa tsu Baraba!" ¹⁹ (A zuwa ta Baraba o u'wa wa ali, adama a nlangi atsuma a lyuci, na ama a na wu unai.)

²⁰ Bilatu shi ta ciga lyawa Yesu, daɗa u cayi ama'a adanshi waru. ²¹ Agba a lyuwa ta elime na yisaali, "Vara niyi! Vara niyi!"

²² U yuwisaan le ta adanshi, udammu wa ta'atsu, "Adama a nye? Unusu u ne u da u yuwain? Me ene ili i na u yuwain ana oo una yi shi! N ta fufaba yi avu n lyawa yi u kara."

²³ Avu a lyuwa elime na yisaali ya abunda, a na a vara yi a akpata. Avu yisaali i le i lyuwa. ²⁴ Reve Bilatu ca le Yesu ununa a patiyi. ²⁵ U lyawa ta vuma na ele a cigai, za na a shi a zuwai o u'wa wa ali, adama a nlangi, na ama a na wu unai. Avu u ca le Yesu a yuwan ununa a cigai.

A vara ta Yesu a akpata
(Mat. 27:32-44; Mak. 15:21-32; Yah. 19:17-27)

²⁶ Ele atsuma a mmalu na Yesu, avu a tara vuma ro, za na ri na aala Simo vuma va Kurani, ayi a matawaa a malyuci. Avu a tanu yi akpata'a,† avu u tanu u toni Yesu. ²⁷ Ama na abunda o toni ta, obolo na amaci a na a yuwain mesun na atsumolangu adama a yi. ²⁸ Avu Yesu vadala u damma le, "Amaci a Urishelima, she i shon adama a va wan. I shon adama a du na muwun n du. ²⁹ Mantsa mo ta lo a tawa a na yaa damma, 'Amaci a na a matsain muwun shi, aza a na koto a apai maani me le shi aza a aba'un a da.' ³⁰ Avu 'a damma nsasan, "Riyaa tsu!" Avu waru a damma agadi o soko le.' ³¹ Ni ili i ndolo i fara nu udanga wu utanu, cine waa dana nu u 'yewe?'"*

³² Avu waru ama e re aza o unusu, a tara le ta tsara a 'yawa o una le obolo na ayi. ³³ Ana a rawai ubata u na a tsu de Ookoluwo, lo da a vara niyi, na aza o unusu o ndolo, za ta o ukere wu usa'ani, za ta o ukere wu ugula. ³⁴ Avu Yesu damma, "Dada, vu yuwaan le gafura, adama a na e revei ili i na aa yuwusan shi." Avu e ne'eshen itana ya yi na mazuwa ma agita.

³⁵ Avu ama e isawan e reme akanla. Avu azagbain a yuwaan yi ulamu, adansa, "U wawa ta ozo o ro, u wawa aciyayi wo'o, na ayi da Kristi Zamawawa† va Asula Dangwi'i."

³⁶ Asoja a yuwaan yi ta ulamu. Avu a rawa zuzu a canana yi mini ma alamu, ³⁷ adansa, "Na avu da mogono ma aza a Isra'ila, wawa aciyawu!"

³⁸ Zuwa va ayi, avu a dana de,
AYI NDA AYI DA MOGONO MA AZA A
ISRA'ILA.

³⁹ Avu vuma ta atsuma a aza a na a varai a akpata'a, u yuwaan Yesu ulamu ana, "Avu daɗa Kristi Zamawawa'a shi? Wawa aciyawu obolo na atsu wo'o."

⁴⁰ Avu vivu ve ire yuwaan yi nlangi, u damma, "Vaa uwwusa wovon wa Asula shi, ana wo o'woi uge'etosu wa wu unata u da u ri na za va yi shi?"

* **23:31** Yesu ta yuwusan ulinga ni iroci adansa: Na cu'un vi ili i nda fara na amu gogo, cine woo o'wo na adu na kara?

⁴¹ Atsu wu ntsaa tsu ta, tsu tsura ta atsupu o ulinga a tsu, agba vuma nda u yuwan unusu u ro shi.”

⁴² Reve u damma, “Yesu, cuwan na amu, na vu uwa o tsugono tsa wu.”

⁴³ Reve u usu yi, “Amayun a da maa dansaa wu, ana'an vu ta dana obolo na amu o u'wa u wivuwun.”†

Ukwa wa Yesu
(*Mat. 27:45-56; Mak. 15:33-41; Yah. 19:28-30*)

⁴⁴ Ana urana u rawai aci, avu irumbu i baru ida'a mabula a tyo rumu ta'atsu vu ulivu. ⁴⁵ Avu urana u lyawa a casu ekan. Reve umuna wa Aa'isamapada u karalai ure. ⁴⁶ Avu Yesu utaa udyo, adansa, “Dada, n zuwa ta wuma u va e ekere a wu.” Ana u dammai ne, avu u rono wivuwun wu ukosu.

⁴⁷ Ana yali ye enei ili i na i farai, avu u cibala Asula adansa, “Amayun vuma nda u ri nu unusu shi!” ⁴⁸ Ana ama'a suru aza a na a tawai e enei ili i na i farai, avu a kamba a 'wa suru, o koruso aci e le na atsumolangu. ⁴⁹ Suru aza a na e reve niyi, obolo na amaci a na o toni niyi diga de Galili, e isawan ta alanga a kalyuwusa ili i na yaa farasa.

Acida e Yesu
(*Mat. 27:57-61; Mak. 15:42-47; Yah. 19:38-42*)

⁵⁰ A yuwan ta vuma na a tsu de Isuhu, u ta pe atsuma a Azagbain a Mbara,† vuma va abula a da na vuma sa'ani. ⁵¹ U shi u usu asala e le, ni ili i na a yuwain shi. Wu utaa ta a lyuci va Arimatiya atsuma a Yahuda. U ta pura tsugono tsa Asula. ⁵² Ana Yesu kuwai, avu u 'yawa ya Bilatu u pati a ca yi lipu va yi. ⁵³ Avu u cipato yi e ida, dada u katala niyi no okoro. Avu u zuwa yi a aason a na a kapai a aatali a gbain, za na koto a zuwai pe akwakwa shi. ⁵⁴ Urana u na a yuwusain Ifobi i da, ana urana wa Ashibi u yuwain zuzu.

⁵⁵ Amaci a na a tawai obolo na ayi diga de e ida ya Galili, reve o toni

acapa, avu a kalyuwa aaso'on nu ununa a zuwai lipu'u. ⁵⁶ Avu a kamba o u'wa o fofo itana i maguru† na mani'in mo usukumu. Reve e ivuwan urana wa Ashibi† ununa Wila u damma nle.

U'yowun wa Yesu atsuma o ukwa
(*Mat. 28:1-10; Mak. 16:1-8; Yah. 20:1-10*)

24

¹ Na wasasa wa Aladi, reve amaci'i a kara a 'yawa a aaso'on, na mani'in ma maguru ma na o fofoi. ² Reve a cina cina a gandaluwa aatali a gbain o unantsutsu wa aaso'on. ³ Ana a uwai pe, a cina pe lipu vu Zagbain Yesu shi. ⁴ Ele atsuma a asalama e ili i ndolo, dada e enei ama e re zuzu ne ele ni itana i uri puwu. ⁵ Adama o wovon, reve amaci'i a kadato esu e le e ida. Avu ama'a a damma le, “Cine i ri e izami yi za wuma atsuma a akwakwa? ⁶ Wu pa shi, u 'yon ta! I cuwan ili i na u damma ndu ayi de Galili, ⁷ ana, ‘Ciga 'yuwan a ta ca Mawun ma Vuma e ekere a aza e iwuya, a ta vara yi a akpata, o urana wa ta'atsu a ta 'yasan yi.’ ” ⁸ Reve a cuwan na adanshi a yi.

⁹ Ana a kambai, reve a damma ojoro kupa na za ta na akapi a na a buwai ili i na i farai suru. ¹⁰ Meri Magadaliya na Yuwana, na Meri† mma va Yakubu, na akapi amaci a na a dana obolo, ele da a dammai ajiya ili i ndolo suru. ¹¹ Ajiya'a a jijan ta gashi ili i na amaci'i a dammai tsulo tsa da. Adama o ndolo a zuwaa le atsuvu shi.

¹² Amma gba Bituru 'yon ta, reve u suma a tyo a aaso'on. U kanza ta reve u kalyuwa pe, avu we ene pe okoro. Babu pe ili i ro. Reve u kamba a majiyan ni ili i na i farai.

Mmalu a tyo Imawu
(*Mak. 16:12-13*)

¹³ O urana u ndolo'o ama e re a shi ta a mmalu a tyo a malyuci ma na a tsu de Imawu. Alanga a yi a tyo Urishelima u ta rawa mili cindere.*

* **24:13** Alanga o ubata u nda a ta dansa mili cindere. Unata u da u ri na kilomita kupa na za ta. Cine vu revei vuma aa yuwan mmalu mi irumu i re.

¹⁴ Reve a uwa adanshi e ili i na i farai.
¹⁵ Ele atsuma a adanshi na majiyan ele ra, reve Yesu na aciyayi u rawa zuzu ne ele. Reve u uwa mmalu obolo ne ele. ¹⁶ Agba a kpatu le ta esu a gura reve yi shi.

¹⁷ Reve u damma le, “Adanshi a nye yaa yuwusan adu atsuma a mmalu?”

Reve e isawan esu ulukutu. ¹⁸ Reve vuma ta za na a tsu de Kiliyoba usu yi, “Avu da mocin a nde'en atsuma a Urishelima za na koto uwwai ili i na i farai de a yashi i nda shi?”

¹⁹ Reve u damma le, “Ili i ne i da?”

Avu a damma yi, “Adama e Yesu za va Nazara, za na shi vumavasula a yuwusan linga va asalama na atsuma a adanshi e ekere a Asula na ama suru. ²⁰ Waru na cine nan ganu a gbagbain na azagbain a zuwai o una yi, reve a vara yi a akpata.† ²¹ Agba tsu shi ta a zuwusa okolo a tsu ayi da waa tsupa† adama u wawa aza a Isra'ila. Ana a yuwain ili i nda suru, ana'an da urana wa ta'atsu.

²² “Waru dada amaci o ro aza a na a ri obolo na atsu a yuwaan ntsu ili ya asalama. A shi ta a 'yawa ubata wa aaso'on na wasasa, ²³ agba a cina pe lipu va yi shi. Reve a tawa a dansaa tsu, ana hali o roco le alavu-alavu a nlingata ma Asula, aza a na a damma nle u ta wuma. ²⁴ Reve ozo o ro atsuma a tsu a 'yawa ubata wa aaso'on. Avu a cina ununa amaci'i a dammai, agba ayi aciyayi e ene yi shi.”

²⁵ Reve u damma le, “Adu ama o ulambu wu urevu, waru ozo o okolo o ugbamu a na aa usu ili i na amasula suru a dammai. ²⁶ A 'yuwan a ciga Kristi'i wu uwwa atsumalima a nda suru adama u uwa o tsugbain tsa yi shi?” ²⁷ Ana u temei ya Musa a tyo akapi a amasula suru, reve u cuđuwa le Adanshi a Asula adama a aciyayi suru.

²⁸ Ana a rawai malyuci ma na aa 'yawa, reve u yuwan gashi u ta kara elime. ²⁹ Avu a patishi yi lon, adansa, “Isawan va asa obolo na atsu, adama a na rumu tali yuwan ta zuzu. Waru urana u da nda o mokotoo.” Reve wi isawan obolo ne ele.

³⁰ Ayi a alya e ilyalya obolo ne ele, reve u tara opopofu u zuwaa yi aba'un. Avu u bubusa yi u ca le.

³¹ Dada esu e le a kpatu'wai, reve e reve yi. Avu u puwan le. ³² Reve a dammulai, “Okolo a tsu gba a shi ta a danu a mantsa ma na u yuwusain adanshi na atsu o ure ana u cuđuwa ntsu Adanshi a Asula.”

³³ Reve a 'yoshin a kambu Urishe-lima. Reve a cina ojoro kupa na za ta'a ubolotowu ubata u ta na aza a na a ri obolo ne ele. ³⁴ Ele fo avu a damma ama e re'e, “Amayun Zag-bain 'yon ta, hali u 'yawa ya Simo!”

³⁵ Reve a damma ili i na i farai o ure, nu ununa e revei ayi da a mantsa ma na u bubusai opopofu.

Yesu tawa ta ubata wo ojoro a yi (Mat. 28:16-20; Mak. 16:14-18; Yah. 20:19-23; Aji. 1:6-8)

³⁶ Ele atsuma a adanshi o ndolo, dada Yesu na aciyayi u tawa wi isawan e memere me le. Avu u damma le, “Azo'wa! Asuvu nden a danu na adu.”

³⁷ Reve okolo e le a 'yon, reve a uwwa wovon. A ta dansa yimodi i da e enei. ³⁸ Avu u damma le, “Adama a nye okolo a du a 'yoyin? Waru adama a nye i kudai asuvu?”

³⁹ Kalyuwai ekere na ana a va. Amu da na aciyawa. Ju'wain ye ene, adama a na yimodi i ri na lipu ne etele ununa ye e nda n ri shi.”

⁴⁰ Ana u dammai ne, reve u roco le ana ne ekere a yi. ⁴¹ Adama a mazanga na asalama a shi a usu shi. Reve u damma le, “I ta pa ni ilyalya?”

⁴² Avu a ca yi abishi a magula mo uzatsuwu. ⁴³ Reve u ushi u tama e esu e le.

⁴⁴ Reve u damma le, “Ayi da ili i na n damma ndu ana n shi obolo na adu ana n dammai: Ili i na a danai adama a va a Wila wa Musa, na Amasula, na Aatagada e Ica† suru a ta shiwan.”

⁴⁵ Reve u kpatu'wa okolo e le adama e reve Adanshi a Asula.

⁴⁶ Reve u damma le, “Ne da u ri udanu: Ana u lobono ta Kristi† Zamawawa sowo atsumalima, o urana wa ta'atsu gba u ta 'yon atsuma

ā akwākwa. ⁴⁷ Waru a ta yuwaan ama suru alajiya a na aa vadala ā tsura gafura atsuma a aala ā yi. E te teme Urishelima. ⁴⁸ Na aciyadu a da yaa damma amayun e ili i na ye enei. ⁴⁹ N ta lyunguwa du Ruhu va Akiza, za na Dada va yuwaan ndu nzuwulai. Amma yi isawan atsuma ā Urishelima ne'en, hali a ca du ucira diga zuva.”

*Ukaru wa Yesu zuva
(Mak. 16:19-20; Aji. 1:9-11)*

⁵⁰ Reve u tara le o uta atsuma ā lyuci ā tyo Batanya. Reve u 'yasan ekere ā yi zuva u zuwaa le aba'un. ⁵¹ Ayi a zuwusaa le aba'un, da da u kara u lyawa nle, reve a tara yi ā tyo zuva. ⁵² Reve a yuwaan yi aganda, da da ā kambai Urishelima na mazanga ma asuvu lon. ⁵³ Reve a yuwusaa Asula ica atsuma ā Aa'isamapada kuci.

Alabari a Sa'ani a Yahaya

Ucuduwu wa aatagada a nda

Yahaya, na danai Alabari a Sa'ani a nda, u dana ta zuzu na Yesu a mantsa ma na Yesu yuwain ulinga wa yi pa o uvadi. A tyo de, reve wo o'wo zagbain atsuma a aza e Itoni. Atsuma a aatagada a nda u damma ta ili i na i farai ana u danai obolo na Yesu.

Atsuma a Alabari a Sa'ani a nda tsu uwuwa ta ili i na Yesu dammai waru tse ene ta ili i na u yuwain ana u danai boloro na ama. Tsu uwuwa ta adama a ka va Samariya za na usuyi mini mo ucasu u wuma u na Yesu aa casu, ka na e remei atsuma o unusu, i'utsa ya yi Li'azaru za na Yesu kambatoi wuma, na ama o ro na abunda. Yesu de ta aciyayi "Amu da", za na ayi da aala a akiza a Asula na Tsuyahuda. U yuwan ta iroci ya abunda i na i rocoi ayi za va aguba va amayun a da, waru ayi da ataci a amayun. Yahaya damma ta cine Yesu yuwain linga va asalama cindere aza a na a ri fo iroci cine Yesu ri. Za ta atsuma e le ayi da ana Yesu kambatoi akutsuma gbagba, u ta tsa Dada va yi, za na tsu lyawa mayan mo ulinga shi.

Yahaya dana ta ili i nda adama ama a ca okolo ya Yesu, ayi da Zamawawa. Adiva a 3, o ugesu wa 16, tse ene ta adanshi o ucira a na o rocoi cine Asula a cigai ama o uvadi. Ana wo wo'oi Yahaya ene ta ili i nda suru ne esu a yi, tsu ushi ta ili i na u dammai amayun a da.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Ikaka ya Asula a tyo o uvadi (1:1-18)
2. Alajiya a Yahaya za vu Urumbusu (1:19-34)
3. Yesu fara dangwai ojoro a yi (1:35-51)

4. Linga va asalama cindere (2:1-12:50)
5. Ajuma o ukosu wa Yesu: uge'etosu wa yi nu ukwa wa yi (13:1-19:42)
6. Yesu ta wuma (20:1-10)
7. Yesu roco ta aciyayi a tyo ojoro (20:11-21:25)

Ikaka i na yaa casu wuma

¹ Kafu a yuwan uvadi Danshi* dana ta lo. Danshi'i u dana ta obolo na Asula, Danshi'i unata u da u ri na Asula. ² U to obolo na Asula kafu ufuru wu uvadi.

³ Ayi da u yuwain ili suru. Babu ili i na i ri lo i na u yuwain shi. ⁴ Danshi'i ayi da ufuru u wuma, avu wuma'a u tawaa ama ne ekan. ⁵ Reve eka'an e ikana atsuma e irumbu, agba irumbu'u i gura la'a yi ucira shi.

⁶ Vuma ro dana ta lo za na a tsu de Yahaya,†† za na Asula a lyunguyi tsa malingata ma yi. ⁷ U tawa ta u damma ama amayun e eka'an, tsara ama suru a ca okolo adama e ili i na u dammai. ⁸ Ayi aciyayi ayi da eka'an shi, amma u tawa ta tsara u damma ama amayun e eka'an. ⁹ Ekan a amayun a na a casu ama suru ekan a ta tawa o uvadi, waru u tawa ta de!

¹⁰ Danshi'i u dana ta atsuma o uvadi waru Asula a yuwan ta ulinga na ayi u yuwan uvadi, agba ama o uvadi e reve yi shi. ¹¹ U tawa ta atsuma e ida ya yi agba ama a yi a usu yi shi. ¹² Amma ozo o ro a usu yi ta, reve a ca okolo e le ya'a yi. Dada u zuwa nle o o'woi muwun ma Asula. ¹³ Agba cine na nan dada le a matsan nle da u zuwa nle o o'woi muwun ma Asula shi. Asula a da na aciyayi u zuwa nle o o'woi muwun ma yi.

¹⁴ Danshi'i u kamba ta vadilima, reve u danu atsuma a tsu. U dana ta tapu ni isa'ani na amayun. Tse ene ta tsugbain tsa yi tsa na u tsurai adama a na ayi da Mawun ma Dada goon.

* **1:1** Aza a Isra'ila a tsu tara ta Danshi vo o'wo Asula amma nu u ri ko'o diga Asula Dada. Ure u na u la'a lobonoi e ekere a Yahaya da ndolo adama u cuduwa Yesu Zamawawa. † **1:6** Ayi Yahaya o uguzu u nda ayi da Yahaya za vu Urumbusu, amma ayi da Yahaya aajiya a na a danai aatagada a nda shi.

15 Yahaya yuwan t̄a adanshi a amayun adama a yi ana u dammai, “Ayi nda ayi d̄a Za na n yuwaan ndu adanshi adama a yi: ‘Za na a matsain acaṗa a va u la'a mu t̄a tsugbain adama a na u t̄a lo wuma, kafu a yuwan ekpe'win a na a matsan mu.’” 16 Adama e icigi ya aḅula ya yi e ekere a tsu, d̄ada u zuwaa ntsu aba'un suru, waru u ta casu tsu aba'un kuci. 17 Ama a ushi t̄a Wila e ekere a Musa, agba isa'ani† na amayun e ekere e Yesu Kristi† Zamawawa d̄a o utai. 18 Babu za na enei d̄e Asula, she Mawun ma t̄a goon, za na ri unata na Asula waru u ri a muwwulai na Dada. Ayi d̄a goon u zuwai ama e revei cine Asula a ri.

Yahaya yuwan t̄a adanshi adama e Yesu
(Mat. 3:1-12; Mak. 1:1-8; Luk. 3:1-18)

19 Avu azagbain a aza a Isra'ila atsuma a Urishelima a lyungu nan ganu obolo na nan Levi o ro a 'yawa e ece Yahaya za vu Urumbusu, “Zane d̄a gba avu vu ri?”

20 Agba u pala le shi, avu u yuwan adanshi a alanga e eteshe, adansa, “Amu d̄a Kristi Zamawawa'a shi.”

21 Dada e ece niyi, “Na avu d̄a Kristi Zamawawa'a shi, zane d̄a vu ri? Avu d̄a Iliya?”†

Reve u usu, “O'o, amu d̄a shi.”

Avu e ecishe yi, “Avu Vumavasula† ro d̄a langa?”

Avu u usu, “O'o, amu d̄a shi.”

22 Reve a damma yi, “To zane d̄a vu ri? Damma tsu tsara tsu reve ili i na tsaa damma aza a na a lyungu ntsu. Zane d̄a gba vaa tarasa aciyawu?”

23 Reve u kambuwa le ni idanshi ya Ishaya vumavasula:

“Amu d̄a udyo wu nanza e dewu atsuma o una, adansa, 'I foḅoo Zagbain ure u sa'ani, za na ri lo a tawa.’”

24 Afarishi† a d̄a aza a na a lyunguyi ama o ndolo. 25 Avu e ece, “Na avu

d̄a Kristi Zamawawa'a shi, ko Iliya, ko Vumavasula ro langa shi, to, cine vaa yuwusan urumbusu tsunda?”

26 Dada Yahaya damma nle, “N tsu rumbu† t̄a na mini, amma gogo atsuma o obolo a nda, vuma ro t̄a pa a na i revei shi. 27 Ayi d̄a u tawai acaṗa a va. N rawa m bada vunu va atan va yi shi.”

28 Yahaya rumbusu t̄a ama a lyuci va Batanya za na ri asana a mbanga mu Udolu wa Urdu ana ili i nda i farai suru.

Yesu d̄a Magiri'i ma Asula

29 Ana usana u tawai, avu Yahaya ene Yesu† a tawa ubata u na u ri. Reve u damma, “Apa Magiri'i ma Asula† ma na Asula a yuwain ulinga na ayi na u yuwayin ama o uvadi gafura vu nusu le. 30 Vuma na n yuwusain adanshi a aci a yi a d̄ada nda ana n dammai, ‘Za na a matsain acaṗa a va u la'a mu t̄a tsugbain, adama a na u t̄a lo wuma kafu a yuwan ekpe'win a na a matsan mu.’” 31 N reve ko ayi d̄a shi, amma n yuwusan t̄a urumbusu na mini, tsara n zuwa ama a Isra'ila e reve ko zane d̄a u ri.”

32 Reve Yahaya damma, “Me ene t̄a Ruhu cipai diga zuva oroci a muḅa avu u telee yi. 33 N shi n reve ko na ayi d̄a shi, amma ana Asula a lyungu numu n rumbusu na mini, u damma mu t̄a, ‘Na ve ene Ruhu va Akiza a cipusa reve u telee vuma ro, vuma na yaa zama d̄ada ndolo. Ayi d̄a za na tsu rumbu na Ruhu va Akiza.’† 34 Me ene t̄a ana ili i nda i farai na Yesu. Adama o ndolo n ta dansaa du amayun a na ayi d̄ada Mawun ma Asula.”

Ojoro o ufaru e Yesu

35 Ana usana u tawai, Yahaya d̄ana t̄a d̄e obolo no ojoro† e re a yi a yuwusan urumbusu. 36 Ana we enei Yesu a mmalu, reve u damma, “Apa Magiri'i ma Asula!”†

37 Ojoro'o a uwwa t̄a ana Yahaya dammai ne, d̄ada o toniyi Yesu. 38 Ana

† 1:21 Adama a na Asula a tarai Iliya a tyo zuva ayi ubuwu wuma, aza a Isra'ila a d̄ana t̄a a pura Iliya kambu. Musa yuwan t̄a nzuwulai a na Asula a t̄a lyunguwa aza a Isra'ila na vumavasula oroci a yi. Aza a Isra'ila a d̄ana t̄a a pura vumavasula ro langa.

u vadalai avu we ene le o tonishi yi, dada we ece nle, “Nye da i ri e izami?”

Reve a usu, “Rabbi,† te da vu ri na nden?” (“Rabbi” urevu wa yi ayi da “Manlu.”)

³⁹ Reve u usu, “Tawai ye ene.” (A mantsa ma rumu nashi vu ulivu da.) Reve o toni e ene ubata'a, reve a danu obolo hali urana u koto.

⁴⁰ Vuma ta atsuma o ojoro'o ayi da Andarawu mawun ma anawu ma Simo Bituru. ⁴¹ Ili i na Andarawu fara yuwain ayi da u zami ta mawun ma anawu ma yi Simo, avu u damma yi, “Tse ene ta Zamawawa† na a yuwaan ntsu nzuwulai!” (Na Tsuyahuda† a yuwan ta ulinga na “Zamawawa” waru unata u da u ri na Tsheleni† “Kristi.”) ⁴² Avu Andarawu tara yi a tyo ubata u na Yesu ri.

Ana Yesu kalyuwa niyi avu u damma, “Avu da Simo, aala a dada va wu a da Yahaya.† A ta de wu Kefa.” (Ayi “Kefa” ili i ta i da na “Bituru.”)

Yesu dangwa ta Filibu na Nataniya

⁴³ Ana usana u tawisai, reve Yesu jiyau u kara a tyo Galili. Ana we enei Filibu, avu u damma yi, “Toni mu.”

⁴⁴ Besaida lyuci na Filibu utai da, waru lyuci va Andarawu na Bituru da. ⁴⁵ Ana Filibu 'yawawa cinai Nataniya avu u damma yi, “Tse ene ta vuma na Musa danai adama a yi atsuma a Wila. Waru amasula a dana ta adama a yi. Ayi da Yesu ulobo wa Isuhu, waru Nazara da lyuci va yi.”

⁴⁶ Amma Nataniya damma ta Filibu, “A ta tsura ili i sa'ani a lyuci va Nazara?”

Reve u usu, “Tawa ve ene.”

⁴⁷ Ana Yesu enei Nataniya a tawa yi, reve u damma, “Apa ugundo wa amayun a nkaya n tsu aza a Isra'ila.† Ayi za yipaalishi i da shi.”

⁴⁸ Avu Nataniya ece yi, “Cine tsa da vu reve numu?”

Avu u usu yi, “Me ene wu ta nden e ikyun yu ubiri, kafu Filibu de wu.”

⁴⁹ Dada Nataniya usu niyi, “Manlu, avu dada Mawun ma Asula. Avu da Mogono ma aza a Isra'ila.”

⁵⁰ Reve we ece yi, “Vu usu mu ta adama a na n dammai me ene wu

ta e ikyun yu ubiri? Vu te ene ili i gbagbain i na i la'ai nda.”

⁵¹ Dada Yesu damma nle, “Amayun a da maa dansaa du, i te ene zuva ukpatu'u, avu waru nlingata ma Asula n dana a 'yawusa na a cipi e ekere a Mawun ma Vuma.”†

2

Mini ma kambai masayan ma inabi

¹ O urana wa ta'atsu, avu a yuwan abuki o lolo a lyuci va Kana atsuma a Galili. Mma va Yesu dana ta pe.

² A banu ta Yesu obolo no ojoro a yi fo. ³ Ana masayan ma inabi† mo kotoi, dada mma va yi tsu damma yi, “Masayan mo koto ta.”

⁴ Reve Yesu usu, “Mma, nye i da i bura numu na adanshi a nda? Mantsa ma va mo koto ma yuwan na maa yuwan ili i nda shi.”

⁵ Reve mma va yi damma agbashi, “I yuwan ili i na u damma ndu i yuwan suru.”

⁶ Nu ufaru, Asula a ca ta aza a Isra'ila wila cine aa dana a yuwusan wuzau. Adama o ndolo ama o u'wa'a a dana ta na ara'atsu a mini a tali, aza a na e she'ein na atali. Ura'atsu suru u tsu gura ta tara ndele m mini ushin a tyo mata'atsu.

⁷ Avu Yesu damma agbashi'i, “Shitoyin ara'atsu'u na mini.” Dada o shitoyin le tapu hali a tyo o un.

⁸ Dada u damma nle, “Gogo kenei wa'a, reve i ca zagbain va abuki'i.”

Reve gba a yuwan ne. ⁹ Ana u pedei, mini'i u kambai ta de masayan ma inabi. U reve ubata u na masaya'an wu utai shi, amma agbashi a na a tawayi na mini'i e reve ta. Dada u deyi vali vu kasa'avu'u, ¹⁰ reve u damma yi, “O ufaru wa abuki o lolo ama a tsu fara ta ne'eshen masayan ma na ma la'ai uyo'o. A tyo de no o sowo masayan lon, avu e ne'eshen za na rawai ayi ndolo uyo'o shi. Agba avu vu soko ta masayan ma na ma la'ai uyo'o hali a tyo gogo.”

¹¹ Adama o ndolo atsuma a Kana va Galili da Yesu fara yuwain ulinga wi iroci ya asalama† yu ufaru. Lo da u

rocoi tsugbain tsa yi, reve gba ojoro a yi a usu yi.

¹² Ana ayi ndolo kotoi, avu u kara a tyo a lyuci va Kafarnahum obolo na mma va yi, na aza a yi, obolo no ojoro a yi. A danu ta de rana meketeci.

Yesu lapula ta Aa'isamapada
(Mat. 21:12-13; Mak. 11:15-17; Luk. 19:45-46)

¹³ Avu Yesu kara a tyo Urishelima adama a na mantsa ma Abuki a Mapasa ma yuwan ta zuzu. ¹⁴ Ana u 'yawai a Aa'isamapada, avu u cina ama a winasa inan, ni ikyon, obolo na nrukuku. We ene ta waru ozo o ro o otogu a kita'usa ikebe icu'un icu'un. ¹⁵ Avu u kene amunga reve u munga aasudu. Dada u loyi ama'a suru atsuma a Aa'isamapada'a, obolo ni ikyon ni inan i le. Avu wu kebe apada a aza a na a ri a kita'usa ikebe'e, reve u baza ikebe i le. ¹⁶ Avu u damma aza a na a winasa nrukuku, "Tawai ili i nda ubata u nda! She i kambato u'wa wa Dada va wo o'wo eden wan."

¹⁷ Ana ili i nda i farai, reve ojoro a yi a cuwan ni ili i na i ri udanu de nu ujimu atsuma a Adanshi a Asula:† "Icigi yu u'wa ya wu i to una mu." ◇

¹⁸ Reve azagbain a aza a Isra'ila e ece yi, "Cu'un vi ili ya asalama i ne i da vaa yuwan, tsara vu roco tsu ubata u na vu tsurai ucira u na vu yuwain ili i nda?"

¹⁹ Avu u usu le, "Lungusai u'wa wa Asula u nda, waru n ta suwisa yi atsuma a rana ta'atsu." ²⁰ Reve a usu, "Ana a farai usaa wa Aa'isamapada† a nda, u kara ta a'wan amunga na aza a tali kafu o koto yi. Cine tsa da vaa gura suwisa yi atsuma a rana ta'atsu?" ²¹ Amma ana Yesu yuwain adanshi o "u'wa'a," lipu va yi da u danai a yuwusan adanshi. ²² Ana a 'yasan niyi atsuma a akwakwa, ojoro a yi a cuwan ta ana u dammai tsundolo. Dada a usuyi Yesu na Adanshi a Asula.

Yesu reve ta cine ama a ri

◇ 2:17 Ica 69:9.

²³ Ana Yesu danai pe atsuma a Urishelima adama a Abuki a Mapasa, ama na abunda a usu yi ta adama a na e enei iroci yi ili ya asalama i na u yuwusain. ²⁴ Yesu gba u reve ta majiyan ma na ma ri pe atsuma o okolo e le suru, agba u lyawa le a dangwaa yi ili i na waa yuwan shi. ²⁵ Ko vuma aa damma yi majiyan ma ama shi, adama a na ayi na aciyayi u reve ta majiyan me le.

3

Nikodimu tawa ta ubata wa Yesu

¹ Atsuma a Azagbain a Mbara,† vuma ro dana ta pe za na a tsu de Nikodimu, ayi Mafarishi ma da. ² U 'yawa ta ubata wa Yesu na ayin, avu u damma, "Zagbain, tsu reve ta Asula a lyungu wu ta ubata u tsu adama vu rito tsu. Babu za na aa gura yuwan iroci yu ulinga ya asalama i na vaa yuwusan, she na Asula a ri obolo na ayi." ³ Reve u usu, "Amayun a da maa dansaa wu, babu za na aa uwa o tsugono tsa Asula† she na a matsan yi ure."

⁴ Avu Nikodimu damma, "Amma na vuma o o'wo de aabara, cine aa gura matsisan yi? Waa uwisa atsuma a mma va yi waru shi. Cine aa yuwan avu a matsisan vuma we ire?"

⁵ Reve u usu, "Amayun a da maa dansaa wu, babu za na aa gura uwa atsuma o tsugono tsa Asula, she na a matsisan yi umatsun we ire na mini na Ruhu. ⁶ Ili i na vadilima matsain vadilima da, amma ili i na a matsain atsuma a Ruhu, Ruhu da. ⁷ She vu yuwan asalama wan a na n damma nuwu, 'Ni i 'yuwan i ciga aa dashi matsisan du.' ⁸ Upepu u tsu toni ta ubata u na u cigai, waru vu tsu uwua ta ilama ya yi, agba vu reve ubata u na wu utai shi, agba vee reve ubata u na wee tyo shi. Ne da u ri na vuma na Ruhu matsain."

⁹ Reve Nikodimu ece, "Cine ili i ndolo yaa fara?"

¹⁰ Dada u usu niyi, “Avu manlu ma gbain ma da vu ri atsuma a Isra'ila. Nye i zuwai vu kudai e reve ili i nda? ¹¹ N damma wu amayun, tsu yuwan ta adanshi e ili i na tsu revei, waru tsu damma ta ili i na tse enei ne esu a tsu, na ne suru i usu ili i na tsu damma ndu shi. ¹² N damma du ta adama e ili yu uvadi suru, agba i usu shi. Adama o ndolo yaa usu shi, ko na n yuwaan du adanshi e ili i na i ri de zuva. ¹³ Amu da Mawun ma Vuma,† za na utai zuva goon, agba ko za koto 'yawa de shi. ¹⁴ Cine Musa† 'yasain yo vu rumushili atsuma o una, [◇] ne da fo a ciga a 'yuwan aa 'yasan Mawun ma Vuma, ¹⁵ tsara za na ushi niyi no okolo a ta u tsura wuma u babu ukotu.

¹⁶ “Adama e icigi i na Asula a yuwayin uvadi, dada u cayi Mawun ma ta ma yi goon, adama a za na ushi niyi suru u kuwa wan, agba u tsura wuma u babu ukotu. ¹⁷ Asula a lyungu Mawun ma yi atsuma o uvadi tsara u kototo ama shi. Amma u lyungu yi ta adama u wawa ama. ¹⁸ Aa yuwaan aza a na a ushiyi Mawu'un uge'etosu shi. Amma a yuwaan ta de aza a na a ushi niyi shi uge'etosu, adama a na a zuwai okolo e le e ekere a Mawun ma ta ma Asula shi. ¹⁹ Apa ili i na i zuwai uge'etosu u ri lo adama e le: Ekan a tawa ta atsuma o uvadi, agba a ciga yi shi. Irumbu i da a cigai, adama a na linga le iwuya i da. ²⁰ Aza a na a yuwusan iwuya a 'yuwan ta ekan, waru a ciga a rawa ubata we eka'an shi, adama a na a ciga vuma reve iwuya i na aa yuwusan shi. ²¹ Aza a na a yuwusan wuma wa abula a tsu tawa ta ubata e ekan, ama suru a tsu reve ta a na a yuwusan ili i na Asula a cigai.”

Yahaya cuwa ta Yesu

²² Ana o kotoi ili i ndolo, reve Yesu no ojoro a yi a 'yawa upasu wa Yahuda, ubata u na u danuyi obolo ne ele ne'en wa'a. Waru u yuwusaan ta ama urumbusu. ²³⁻²⁴ A mantsa'a koto a shi a zuwa Yahaya† atsuma o u'wa

wa ali shi. U rumbusu ta ama a Ayino, adama a na mini ma abunda ma dana ta lo. (Ubata'a u la'ashi alanga na Salima shi.) Ama a 'yawusa ta ya'a yi, waru u rumbusu le ta. ²⁵ Atsuma o ojoro a Yahaya ozo o ro a uwa ta mawasan na vuma va Isra'ila ro adama a wuzau. ²⁶ Reve a 'yawa a damma Yahaya, “Manlu, vuma na ve enei a mbanga mu Udolu wa Urdu, vuma na vu dammai ayi da Kristi Zamawawa, ayi fo u ta rumbusu ama. Waru ama suru a ta 'yawusa ya'a yi, agba a tawa ubata u tsu shi.”

²⁷ Avu u usu, “Vuma tsu tsura ta ili i na Asula a ca niyi goon. ²⁸ Adu yu uwwa ta ana n dammai, ‘Amu da Kristi† Zamawawa'a shi, amma amu da za na Asula a lyunguyi n lapula ure adama a yi.’ [◇] ²⁹ Kasa'avu tsu 'yawa ta ubata u na vali vu kasa'avu ri. I'utsa i vali'i u tsu zangana ta obolo na ayi, na wu uwwa udyo wa yi. Amu i'utsa i vali vu kasa'avu i da, n yuwan ta mazanga ma abunda a na u lyuwai aci. ³⁰ Ayi gba na a ciga a 'yuwan u dashishi, amu waru n jebushe.”

Za na tawai diga zuva

³¹ Reve Yahaya lyuwa elime na adanshi u damma, “Za na tawai diga zuva u la'a ta ama suru tsugbain. Za na tawai diga o uvadi za vu uvadi da, waru adanshi o uvadi a da u ri a yan. Za na gba tawai diga zuva u la'a ta ama tsugbain suru. ³² U damma ta ili i na we enei ni ili i na wu uwwai, agba ama a usu ili i na u dammai shi. ³³ Vuma na ushiyi ikaka ya yi, u roco ta u usu ta ili i na Asula a dammai amayun a da. ³⁴ Vuma na Asula a lyunguyi u tsu damma ta adanshi a Asula, adama a na Asula a ca yi ta ucira u Ruhu va yi tapu. ³⁵ Dada u ciga ta Mawun lon, dada u ca niyi ucira a aci e ili suru. ³⁶ Vuma na ushiyi Mawu'un u ta tsura wuma u babu ukotu, amma aza a na a yuwain tsutoni na Mawu'un shi, aa tsura wuma shi. Ama o ndolo a ta

dana o sowuso atsumalima e ekere a Asula babu ukotu.”

4

Yesu yuwan ta adanshi na ka va Samariya

¹ Yesu tsurusa ta aza a na a ususu niyi reve u rumbusu le. Reve Afarishi a uwwa a na aza a na oo tono yi'i a la'a ta aza a Yahaya abunda. ² (Yesu rumbusu ama'a na aciyayi shi, amma ogoro a yi a da u zuwai a rumbusu le.)

³ Yesu reve ta a na Afarishi a uwwa ta adama a yi, da da u lyawai Yahuda, reve u reme mmalu a kamba Galili.

⁴ Ure'e wu utulai ta nu upasu wa Samariya.† ⁵ Ayi a mmalu upasu'u, avu u rawa lyuci na a tsu de Saka, za na ri zuzu ni ida i na Yakubu cayi Isuhu mawun ma yi. ⁶ Urana a tyo aci da da Yesu rawai ooko'o a Yakubu. Avu u kuna adama a mmalu ma alanga n na u yuwain, da da u danuyi zuzu no ooko'o'o.

⁷⁻⁸ Ana ogoro a yi a uwai a lyuci a tsula ilyalya, avu ka va Samariya ro tawa o ooko'o'o adama u kene mini. Da da Yesu damma niyi, “Ne'e mu mini n sowo.”

⁹ Reve u uwa asalama adama a na aza a Isra'ila a tsu kiralai na ama a Samariya shi. Da da u damma niyi, “Avu vuma va Isra'ila da, amu gba ka va Samariya da. Adama a nye vaa pati mu mini mo oso?”

¹⁰ Avu u usu yi, “Vu reve ili i na Asula a cigai u ca wu shi, waru vu reve vuma na aa patishi wu mini shi. Na shi vu reve, vu shi ta pati mu mini ma wuma.”

¹¹ Avu u damma, “Zagbain, vu ri na aaguga shi, waru ooko'o'o u ta aru'un. Te da vaa tsura mini ma wuma'a? ¹² Akaya a tsu Yakubu† da kapaa ntsu ooko'o'o, reve ayi na ama o u'wa a yi ni inama ya aguba ya yi o sowo mini o ooko'o a nda. Vu la'a ta Yakubu tsugbain?”

¹³ Avu Yesu usu, “Za na suru sowoi mini mo ooko'o a nda u ta dashi uwwa akuli. ¹⁴ Amma aza a na oo

sowo mini ma na maa ca le aa dashi uwwa akuli shi. Mini ma na maa ca le u to o'wo gashi lyusu mini pe atsuma e le, za na aa ca le mini ma wuma u na woo koto shi.”

¹⁵ Reve u damma yi, “Zagbain, ca mu mini'i adama n dashi uwwa akuli wan. Waru adama n dashi tawa pa mekene ma mini wan.”

¹⁶ Avu u damma yi, “Yawa vu de vali va wu avu i tawa ra.”

¹⁷ Reve u usu, “N ri na vali shi.”

Avu Yesu usu, “Amayun a da a na vu dammai vu ri na vali shi. ¹⁸ Vo olo ta de ali o ton, agba za na vu ri nden na ayi gogo, vali va wu da shi. Vu damma mu ta amayun.”

¹⁹ Reve u damma, “Zagbain, n reve ta avu vumavasula da. ²⁰ Nkaya n va n yuwaan ta Asula aganda a Masasan ma Gerizim, agba adu aza a Isra'ila i damma ta Urishelima da goon ubata u na aa yuwan aganda.”

²¹ Avu u damma yi, “Usu mu, ka, mantsa mo ta lo a tawa ana ama aa yuwaan Dada aganda ko a masasan ma nda ko atsuma a Urishelima shi.

²² Adu aza a Samariya ke'en da i revei adama a za na yaa yuwusaan aganda, atsu gba aza a Isra'ila tsu reve ta ili ya abunda adama a yi, adama a na aza a Isra'ila a da aa damma cine Asula aa wawusa ama. ²³ Mantsa mo ta lo a tawa, amayun, mantsa'a ma rawa ta de, ana Ruhu va Asula aa zuwa ama a yuwaan Asula aganda ununa ayi u ri. Ele da aza a na Dada cigai a yuwaan yi aganda. ²⁴ E tse ene Asula shi, adama o ndolo aza a na a yuwaan yi aganda na a 'yuwan a ciga a yuwaan yi na yeni ye esu wan, amma atsuma a ruhu na amayun.”

²⁵ Avu ka'a u damma, “N reve ta a na Zamawawa ri lo a tawa. Ayi da za na a tsu de Kristi. Nu u tawa, u ta cuduwa tsu ili biti.”

²⁶ Avu Yesu damma, “Amu, za na aa yuwusan adanshi gogo'o, amu da ayi.”*◇

Ogoro a kamba ta o ooko'o

* 4:26 Aza a Isra'ila e reve ta danshi “amu da” aala a Asula a da. Pa nda Yesu to rocosu ka'a ayi da Zamawawa'a. ◇ 4:26 Mtq. 3:14.

²⁷ A mantsa'a, reve ojoro e Yesu a kambushi, reve a uwa asalama a na a cina niyi a adanshi na ka'a. Agba ko vuma ta gura ece ka'a, "Nye vu cigai?" shi. Ko e ece Yesu, "Nye i zuwai vaa yuwusan adanshi na ayi?" shi.

²⁸ Avu ka'a u lyawa lo meden ma mini ma yi o ooko'o. Reve u kamba a lyuci da da u dammai ama suru, ²⁹ "Tawai ye ene vuma na damma numu ili i na n yuwain de suru! Ko u ta gura o'wo ayi da Kristi Zamawawa'a?" ³⁰ Reve o uta a lyuci a 'yawa ya Yesu.

³¹ Ele atsuma e ili i ndolo, avu ojoro e Yesu a uwa a dansaa yi, "Manlu, yuwan ankuri, lyuwa ili i ro."

³² Avu gba u damma le, "N ta ni ilyalya i na i revei shi."

³³ Reve a uwa mecilei, "Vuma ro tawaa yi ta de ni ilyalya?"

³⁴ Avu u damma, "Ya'a va, nna n yuwan ili i na za na lyungu numu cigai n yuwan ili i ta i da ni ilyalya, waru ya'a va nna n koto ulinga wa yi ili i ta i da ni ilyalya. ³⁵ I ta nu udammu, 'Na a yuwan woto nashi ama o to boloto a yuwan ugasa!' Amma n ta dansaa du i kalyuwa mejege, i te ene a na ishina i kutsai azama ugasa. ³⁶ Za na ri o ugasa u ta ushishi atsupu, waru u to bolotosu itana yu ufuma adama a wuma u na woo koto shi. Adama o ndolo a mantsa ma ta za vu ca'an na za vu ugasa a ta mazanga obolo. ³⁷ Pa nda udammu u nda amayun a da, 'Vuma ro a cu'usan, za ro waru o ugasa.' ³⁸ N lyungu du ta i gasa ili i na i lingai shi. Ozo o ro a da a yuwain ulinga'a, adu gba avu i koso ulinga u le, waru reve i tsura akunda a du."

Ama a Samariya na abunda a ca ta okolo

³⁹ Reve ama a Samariya a lyuci ndolo na abunda a ca Yesu okolo e le adama e ili i na ka'a u dammai, "U damma mu ta ili i na n yuwain de biti." ⁴⁰ Ana aza a Samariya a rawai ya Yesu, reve a pati yi u danu ne ele, da da wa asai pe ayin e re. ⁴¹ Reve ama

na abunda a ca okolo adama e ili i na u dammai.

⁴² Avu a damma ka'a, "Nu ufaru tsu ca ta Yesu okolo adama a adanshi a wu, amma gogo tsu ca ta okolo adama a na tsu uwawa niyi na aciyatsu. Tsu reve ta a na vuma nda na amayun ayi da Zamawawa vu uvadi."

Yesu kambatoi mawun ma zagbain gbaga

(Mat. 8:5-13; Luk. 7:1-10)

⁴³ Ana a yuwain ayin e re'e, reve Yesu kara a tyo Galili. ⁴⁴ (U damma ta de, a na vumavasula tsu tsura tsugbain a lyuci va yi shi.) ⁴⁵ Ana u rawai Galili, reve ama o upasu'u a ushi yi. E ene ta de ili i na u yuwain a Abuki a Mapasa atsuma a Urishelima adama a na a shi ta de fo.

⁴⁶ Ayi atsuma a Galili, reve u kamba a malyuci ma Kana ubata u na u kambatoi mini masayan. Vuma ro za tsugbain ubata u mogono ta nden a lyuci va Kafarnahum, ulobo wa yi u tu ubanakun. ⁴⁷ Ana wu uwwai a na Yesu uta ta diga Yahuda avu u rawa Galili, avu u rawa ya'a yi, avu u pati yi u tawa Kafarnahum u kambato mawun ma yi gbaga, adama a na mawu'un u shi a gan makuwaa.

⁴⁸ Avu Yesu damma yi, "Na ye ene iroci yi ili ya asalama ni ili i sa'avu shi, yaa usu shi."

⁴⁹ Reve zagbain'in u damma yi, "Manlu, tawa kafu mawun ma va ma kuwa."

⁵⁰ Dada u damma niyi, "Wala a tyo o u'wa, mawun ma wu maa kuwa shi."

Reve vuma'a u usu ili i na Yesu damma niyi, avu u kara a tyo o u'wa. ⁵¹ Ayi a tyo, reve agbashi a yi a ga'aton yi avu a damma yi, "Mawun ma wu ma baruwa ta." ⁵² Avu we ece le mantsa ma na mawu'un u kambai gbaga, reve a usu, "Ubanaku'un u lyawa yi ta yon rumu ta vu urana."

⁵³ Dada'a u reve ta a na na rumu ta gan da Yesu dammai, "Mawun ma wu maa kuwa shi." Dada vuma'a na aza a na a ri nden o u'wa wa yi suru a cayi Yesu okolo e le.

⁵⁴ Ayi da ulinga wa asalamaƙ we ire u na Yesu yuwain a Galili ana wu utai Yahuda.

5

Yesu yuwain opocino urana wa Ashibi

¹ Ana ili i ndolo i kotoi, avu Yesu kara a tyo Urishelima adama a abukiƙ a aza a Isra'ila o ro. ² Atsuma a lyuci'i, mabata ma na a tsu de Beteseda na Tsu'aramaƙ ma dana ta lo zuzu nu unantsu u na a tsu de Unantsu wi Ikyon. A yuwan ta kwa'a a mukisa n ton ukandaruwu a mabata'a. ³ A mukisa n ndolo, aza o ubanakun na abunda a tsu danusu ta lo, ozo o ro nrumba n da, ozo o ro waru akutsuma, ozo o ro waru gba shi ozo o osowi a lipu. [A ta pura mantsa ma na malingata ma Asula ma lukuta mini'i ⁴ adama a na mantsa a tyo mantsa malingata'a ma tsu cipa ta a mini'i, reve u lukuta yi. Nu u lukuta yi u koto, avu vuma na fara dasai pe reve u tsura opocino a banakun na a damatosun yi suru.]* ⁵ Vuma ro dana ta lo ubanakun a'wan mata'atsu na kunla. ⁶ Yesu ene yi ta nven, avu u reve a na vuma ndolo jima ta ubanakun. Dada we ece niyi, "Vu ciga ta voo o'wo gbaga?"

⁷ Avu u usu, "Zagbain, u ri n yuwan shi, adama a na n ri na za na ee shede mu a uwa a mini'i shi, mantsa ma na a lukutai mini. Na n ciga ma'uwa a avu nanza fara uwaa mu."

⁸ Reve u damma yi, "'Yon mishin, vu tara aavalu a wu, avu vu wala."

⁹ Babu usan avu vuma'a u kambushi gbaga. Avu u tara aavalu a yi reve u kara.

Urana wa Ashibiƙ u da ili i ndolo i farai. ¹⁰ Ana azagbain a Isra'ila e enei vuma ndolo na aavalu a yi, dada a damma niyi, "Ana'an Ashibi a da! Wila u lyawa a na vuma ro a tanu aavalu a yi o urana wa Ashibi shi."

¹¹ Avu u usu, "Vuma na kambato numu gbaga u damma mu ta, 'Tara aavalu a wu, avu vu wala.' "

¹² Reve e ece yi, "Vuma ne da damma nuwu vu yuwan cu'un vu ulinga u nda?"

¹³ Agba u reve ko vuma ne da kambato niyi gbaga'a shi, adama a na ama a dana ta lo abunda lon, waru cina Yesu kara de sanyi.

¹⁴ A 'yawa de, avu Yesu ga'an na vuma'a a Aa'isamapada avu u damma yi, "Kalyuwa, vo o'wo ta gbaga gogo. Vu lyawa mayan mo unusu tsara ili i na i la'ai ili i nda i cina wu wan." ¹⁵ Reve vuma'a u 'yawa u damma azagbain a na Yesu da kambato niyi gbaga.

¹⁶ Adama o ndolo, reve azagbain a Isra'ila a fara a casu Yesu atsumalima a na u ta yuwusan cu'un vi ili i ndolo o urana wa Ashibi. ¹⁷ Avu gba Yesu damma le, "Kuci da Dada va aa yuwusan ulinga, ne da fo maa lyuwa elime nu ulinga." ¹⁸ Adama o ndolo, avu azagbain a Isra'ila a zamishi ure u na o una yi, adama a na u 'yuwain o toni wila wa Ashibi. Amma ili i na i la'ai uwuyan ayi da, u damma ta Asula a da Dada va yi, za na zuwa niyi wo o'woi unata na Asula.

Dada ca ta Mawu'un ucira

¹⁹ Avu Yesu usu, "N damma du amayun, babu ili i na Mawun waa yuwan na aciyayi, amma ili i na we enei Dada a yuwusan, dada fo waa yuwusan. Ili i na Dada yuwain suru, dada fo Mawun u tsu yuwan goon. ²⁰ Dada u ciga ta Mawu'un, dada u roco niyi ili i na waa yuwusan suru. Waru u to roco yi ili i na i la'ai nda mgbain, tsara suru n du yo o'wo a asalama. ²¹ Cine Dada tsu 'yasan ama atsuma a akwakwa avu u ca le wuma, ne da fo Mawu'un waa ca aza a na u dangwai wuma. ²² Babu vuma na Dada u ge'etoi, amma u zuwa ta Mawu'un za vu uge'etosu wa ama suru. ²³ Dada ciga ta ama suru a ca Mawu'un tsugbain, cine a ca niyi tsugbain. Na ama a 'yuwan a ca Mawu'un tsugbain, unata u da a na a 'yuwain a ca Dada za na lyungu niyi tsugbain."

* 5:4 Akuci a atagada a ri na guzu nda shi.

24 “Amayun a ɗa maa dansaa ɗu, vuma na uwwai ili i na n dammai ɗu u usu za na lyungu numu, u ta na wuma u babu ukotu. O kototo vuma ndolo shi, amma u pasa ta ukwa a tyo wuma. 25 Amayun a ɗa maa dansaa ɗu, mantsa mo ta lo a tawa waru u ta pa ana akwakwa aa uwwa uɗyo u va Mawun ma Asula, aza a na a uwwai a ta tsura wuma. 26 Dada ɗa ri nu ucira u na waa ca wuma, waru u ca ta de Mawu'un cu'un vu ucira u ndolo. 27 Waru u ca ta de Mawu'un ucira u na wee ge'eto ama suru, adama a na ayi Mawun ma Vuma ma ɗa.

28 “She yo o'wo a asalama adama a nda wan. Mantsa mo ta lo a tawa ana akwakwa atsuma a ason aa uwwa uɗyo wa yi, 29 ɗu o uta atsuma a ason. Aza a na a yuwain isa'ani a ta 'yon a tyo a wuma, aza a na gba a yuwain iwuya a ta 'yon a tyo ubata u na oo kototo le.”

Yesu Mawun ma Asula ma ɗa

30 ɗu Yesu lyuwa elime na adan-shi, “Babu ili i na maa yuwan na aciyawa. Dada ɗa lyungu numu, ayi ɗa waru za na roco numu cine mee ge'eto. N tsu ge'eto ta ulobonu, adama a na n ta yuwusan itoni na ayi, waru n tsu yuwan ili i na maa uwwaa aciyawa uyo'o shi.

31 “Na amu ɗa n yuwain adan-shi adama a aciyawa goon, babu za na aa zuwaa mu atsuvu. 32 Amma za na aa yuwusan adan-shi adama a va ta lo, waru n reve ta adan-shi adama a va amayun a ɗa.

33 “I lyungu ta nlingata a 'yawa ya Yahaya, ɗu gba u damma le amayun. 34 Ko na wo o'woi adan-shi a vadilima o roco ko zane ɗa n ri shi, amma n yuwaan ɗu ta adan-shi ne ele adama i tsura iwawi. 35 Yahaya ikanasa ta gashi fitila na a ɗabai, waru i zanganata a na a ca ndu ekan a yi a mantsa wa'a.

36 “Amma ili i gbain i ro i ta lo i na i la'ai Yahaya i na yoo rocosu amayun adama a va. N ta yuwusan adama e ili i na Dada zuwa numu n yuwan! Ili i nda suru i to rocosu a na Dada ɗa za na lyungu numu. 37 Dada na lyungu

numu fo ta yuwusan adan-shi adama a va, agba koto yu uwwa uɗyo ko ye ene yi shi. 38 I zuwa adan-shi a yi o okolo a ɗu shi, ayi ɗa i zuwai adu i kudai a usu a na amu ɗa za na u lyunguyi. 39 I te petelyuwushe atsuma a Adan-shi a Asula a majiyan i ta tsura wuma u babu ukotu. Adan-shi a Asula a nda waru u yuwan ta adan-shi a va! 40 Suru na ne i 'yuwan ta a tawa ya'a va, tsara n ca ɗu wuma u babu ukotu.

41 “N ri e izami yi ica ya ama shi.

42 Amma n reve ɗu ta. N reve ta ko vuma ta atsuma a ɗu ciga Asula shi.

43 N tawa ta atsuma a ala a Dada, agba i usu mu shi. Agba i tsu usu ta ama a na a tawai adama a aciyele.

44 Vani ɗu i tsu ciga ta i tsura ica ya aciyadu, agba i tsu yuwan atyo a na yaa yuwan, tsara i tsura ica e ekere a Asula goon shi. To, cine yaa usu mu?

45 “Agba amu ɗa maa 'yawa na adan-shi a ɗu ubata wa Dada shi. Musa ɗa aa 'yawa na adan-shi a ɗu! Ee, Musa za na yaa zuwusa okolo waa kamba ɗu. 46 Musa ɗana ta adama a va. Ni i shi i usu Musa, i shi ta usu mu. 47 Ni i usu ili i na Musa ɗanai shi, to, cine yaa usu ili i na n dammai?”

6

Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa uton

(Mat. 14:13-21; Mak. 6:30-44; Luk. 9:10-17)

1 Ana ili i ndolo i farai, ɗu Yesu kara a tyo upasalai u Mala ma Galili (za na a tsu de Mala ma Tibariya). 2 Abajini o obolo o toni yi ta, adama a na e ene yi ta de ana u yuwain iroci yi ili ya asalama, ana u kambatoi aza o ubanakun gbaga.

3-4 Mantsa ma Abuki a Mapasa ma aza a Isra'ila ma yuwan ta zuzu, ɗu Yesu 'yawa a masasan obolo no ojoro a yi, reve a danu. 5 Ana Yesu enei abajini o obolo a ama a tawa ubata wa yi, reve we ece Filibu, “Te da tsaa tsura ilyalya i na tsaa lyuwato ama a nda?” 6 (Yesu ece ta Filibu yeci i nda, tsara u lyungwa yi, adama a na u reve ta de ili i na waa yuwan.)

⁷ *Avu* Filibu usu, “Ikebe yu ulivu ukpakure (200)* aa gura tsula ilyalya i na za suru a lyuwa ko ke'en shi.”

⁸ *Atsuma* o ojoro a yi, reve *Andarawu* mawun *ma anawu ma Bituru* ma damma, ⁹ “*Apa ulobo* u ro za na ri no opopofu a yitabo† o ton na mugula mu u'yewu n re. Agba ko cine a yuwain aa rawa le shi.”

¹⁰ *Avu* Yesu damma le, “*Dammai ama'a a danu*.” *Ubata'a* u *dana ta* na anlya o utanu lon. *Ali ukpakukupa uton* (5,000) u *da a danuyi ubata* u ndolo'o. ¹¹ Reve Yesu tara opopofu'u, *avu* u *godyoo Asula* adama a na u ca nle. *Avu* u ca e ne'eshen ali a na a ri londen. Ne *da fo* u yuwain na mugula'a, hali suru nle a tama a cuwan.

¹² Ana a tamai a cuwain, *da da* u dammai ojoro a yi, “*Bolotoi akapi* a na a buwai. She tsu lungusa ko ili wan.”

¹³ *Dada* o bolotoi akapi o opopofu a yitabo a na a buwai, *avu* o shiton asaka kupa ne ejere. ¹⁴ Ana ama e enei ili ya asalama i na Yesu yuwain, reve a damma, “*Amayun, ayi da da Vumavasula langa* na ri lo a *tawa atsuma* o uva di.” ¹⁵ Yesu reve ta a na ama a ri e ifobi tsara a *tawa a kambato* yi wo o'wo mogono me le nu ucira, *da da* gba u *karai a tyo* a agadi ayi a nde'en.

Yesu wala ta a mini
(*Mat. 14:22-33; Mak. 6:45-52*)

¹⁶ Ana urana u riyai, reve ojoro a yi a *karai a cipai zala* mala. ¹⁷ Ana *ubata* u *rumbanai*, agba babu Yesu *tawa ubata* u le. *Avu* a uwa a wantsun adama a pasalai a tyo Kafarnahum. ¹⁸ A mantsa mo ndolo *abajini* o upepu a lapusa ta, *avu* u yuwusan *abajini* *abajini* e ike du i mala. ¹⁹ Ana ojoro a *luwai a tyo* e memere ma mala'a,† *avu* e ene Yesu a mmalu zuva mini. *Avu* u lyuwa elime na mmalu a tyo *ubata* u na a ri, *da da* a uwwai wovon lon. ²⁰ *Dada* u damma nle, “*Amu da*. She yu uwwa wovon wan.” ²¹ *Avu* a

shi a ciga a tara yi a wantsun. Babu *usan*, *avu* wantsu'un u rawa *ubata* u na a cigai a tyo.

²² Ana usana u tawai, ama a na a buwai upasu u ndede e reve ta a na wantsun u ta u da u shi de. E reve ta a na Yesu uwai pe a wantsu'un obolo no ojoro a yi shi, amma a *karai ta* a lyawa yi. ²³ Antsun o ro o *uta ta de a* lyuci va Tibariya, *avu* e isawan zuzu nu *ubata* u na *Zagbain godyoyi Asula* adama o opopofu a na ama a tamai. ²⁴ Ana obolo a ama e enei de Yesu shi, ko e enei de ojoro a yi shi, *avu* a uwa a antsun a pasa a tyo a *mbanga* ma Kafarnahum tsara a zami yi.

Yesu da opopofu a wuma

²⁵ Ana a *yawai* a cina niyi de, reve e ece yi, “*Manlu*, cine vu yuwain *da da* vu rawushi pa nda?”

²⁶ *Dada* Yesu usuyi, “*Amayun* a da maa dansaa du, i te izami i va adama a na i tamai opopofu hali i cuwain. Agba i ri e izami i va adama a na ye enei iroci yi ili ya asalama i va shi. ²⁷ She i zuwa ucira u du e izami yi ilyalya i na *yaa langa* wan. Amma, i zuwa ucira u du e izami yi ilyalya i na yaa ca wuma u babu ukotu. *Ayi da da* ilyalya i na Mawun ma Vuma maa ca du, adama a na *Dada Asula* o roco ta u usu ta *Mawu'un*.”

²⁸ *Dada* e ece niyi, “*Nye* i da *Asula* a ciga ntsu tsu yuwan?”

²⁹ Reve u usu, “*Apa* ili i na *Asula* a ciga ndu i yuwan: I usu vuma na u lyunguyi.”

³⁰ *Avu* a damma, “*Na* vu ciga tsu usu wu, yuwaan tsu ili ya asalama. Nye vaa yuwaan tsu? ³¹ *Nkaya* n tsu n tama ta mana† *atsuma* o una. A *dana* yi ta pe *atsuma* a *Adanshi a Asula*, ‘U ca tsu ta opopofu diga zuva tsara tsu tama.’ ” ♦

³² Reve Yesu damma, “*Amayun* a da maa dansaa du, *Musa da* za na ca ndu opopofu diga zuva shi. *Dada va da* za na aa casu opopofu a amayun diga zuva. ³³ *Waru* opopofu a na *Asula* a

* **6:7** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tseheleni ayi da “dinari ukpakure (200).” *Kalyuwa* Ucufluwu wi “Ikebe.” † **6:19** Ayi *ubata'a* u damma ta, “mili ta'atsu ko *aza a nashi*.” Mili ta'atsu ko nashi unata u da u ri na kilomita ton ko tali. ♦ **6:31** *Mta. 16:4-15*.

cayi, ayi dāda za na tawai digā zuva reve u ca uvadi wuma.”

³⁴ Reve ama'a a usu, “Zagbain, ca tsu opopofu o ndolo kuci.”

³⁵ Dada Yesu dammai, “Amu da opopofu a na a tsu ca wuma. Vuma na tawai ubata u va suru waa dana na ambulu shi, waru za na usu numu suru waa uwwa akuli shi. ³⁶ N damma du ta de ye ene mu ta, agba suru na ne i usu mu shi. ³⁷ Dada ca mu ta ama a va, suru nle a tawa ya'a va, agba maa 'yuwan le shi. ³⁸ N cipa ta digā zuva tsara n yuwan ili i na Asula a cigai n yuwan, agba ili i na n cigai shi. ³⁹ Apa ili i na za na lyungu numu ciga numu n yuwan: N ciga n 'yuwan n lamba ko vuma ta atsuma a aza a na Asula a ca numu wan, n ciga n 'yuwan n 'yasan le o urana wu ukosu. ⁴⁰ Aza a na e enei Mawu'un, avu a usu yi a ta tsura wuma u babu ukotu, waru n ta 'yasan le o urana wu ukosu. Ayi da ili i na Dada va cigai.”

⁴¹ Avu ama a uwa a yuwusan adanshawuya a aci a yi, adama a na u dammai, “Amu da opopofu a na a cipai digā zuva.”

⁴² Avu a damma, “Ayi nda ayi da Yesu, ulobo wa Isuhu. Tsu reve ta dada na mma va yi. Cine waa damma, ‘N cipa ta digā zuva?’ ”

⁴³ Dada Yesu aa damma, “Lyawai adanshawuya. ⁴⁴ Dada da za na lyungu numu. Babu za na aa tawa ubata u va, she na Dada de yi a tyo ya'a va, waru n ta 'yasan vuma ndolo o urana wu ukosu. ⁴⁵ Amasula a dana ta, ‘Asula o to rito le suru.’ ♦ Za na zuwayi Dada atsuvu, avu u rito ili i na woo ritosu yi, u ta tawa ya'a va. ⁴⁶ Babu za na enei de Dada, she amu za na Asula a lyunguyi. Amu da a nde'en goon me ene niyi.

⁴⁷ “N ta dansaa du amayun, za na usu numu suru u ta na wuma u babu ukotu. ⁴⁸ Amu da opopofu a na a tsu ca wuma. ⁴⁹ Nkaya n du n tama ta mana† o ogozo, a tyo de reve a kuwa. ⁵⁰ Apa nda opopofu a na a cipai digā zuva a tyo o uvadi. Vuma na tamai

opopofu a nda waa kuwa shi suru suru. ⁵¹ Amu da opopofu a na a tsu ca wuma, za na cipai digā zuva. Vuma na tamai opopofu a nda suru waa kuwa shi. Opopofu a na maa ca du lipu va da, za na maa ca tsara ama o uvadi a tsura wuma.”

⁵² Avu aza a Isra'ila a uwa mawasan vani le, adansa, “Cine tsa da vuma nda a ca tsu lipu va yi tsu tama?”

⁵³ Avu Yesu usu le, “N damma du amayun, ni i tama lipu Mawun ma Vuma waru i sowo mpasa ma yi shi, yaa tsura wuma u babu ukotu shi.

⁵⁴ Aza a na a tamai lipu va waru o sowoi mpasa n va, a ta tsura wuma u babu ukotu, waru n ta 'yasan le o urana wu ukosu. ⁵⁵ Lipu va ilyalya ya amayun i da, waru mpasa n va ili yo oso ya amayun i da. ⁵⁶ Aza a na a tamai lipu va waru o sowoi mpasa n va o to obolo na amu, waru amu n to obolo ne ele. ⁵⁷ Dada va za na ri wuma da lyungu numu, amu fo n ta wuma adama e ili i na Dada va yuwain. Adama o ndolo, za na tama numu ta yuwan wuma adama e ili i na n yuwain. ⁵⁸ Amu da opopofu a amayun a na a cipai digā zuva. Vuma na tamai opopofu a nda suru, u ta tsura wuma u babu ukotu. Agba waa kuwa cine nkaya n du n kuwai shi, ko na a tamai mana.”† ⁵⁹ Yesu yuwan ta adanshi a nda suru ayi pe a yuwusan uritosu atsuma a aa'isa† a Kafarnahum.

Ama na abunda a lyawa ta itoni ya Yesu

⁶⁰ Ana aza a na oo tono Yesu a uwwai ne, avu a damma, “Ili i nda i tu usan u na vuma ee reve. Cine ama a usu adanshi a nda?”

⁶¹ Yesu reve ta a ta adanshawuya. Dada we ecei, “Ili i nda u bala du ta? ⁶² To nye yaa jiyān na ye ene mu, Mawun ma Vuma, a kamba zuva waru? ⁶³ Ruhu da tsu ca wuma u babu ukotu. Ucira u vuma waa gura yuwan ili shi. Adanshi a na n yuwain da a zuwa ndu i tsurai Ruhu va Asula, za na tsu ca wuma. ⁶⁴ Agba ozo o

♦ 6:45 Isha. 54:13.

ro a ɗu a ca okolo shi.” (O ufaru, Yesu reve ta de aza a na a cayi okolo shi, na vuma na aa wina yi.) ⁶⁵ Reve Yesu damma, “Adama o ndolo a da n dammai, ‘Na Dada tawaa na vuma ubata u va shi, vuma ndolo waa gura tawa shi.’ ”

⁶⁶ Adama e ili i na Yesu dammai, dada aza a na oo tonon yi na abunda a vadalai, avu a lyawa itoni ya yi.

⁶⁷ Dada we ecei Kupanejere'e, “Adu fo i ta ciga i kara?”

⁶⁸ Reve Simo Bituru usu yi, “Zagbain, ya zane da tsaa tyo? Vu ta ni idanshi i na i tsu ca wuma u babu ukotu. ⁶⁹ Tsu ca ta okolo, waru tsu reve ta a na avu da Za va Akiza va Asula'a.”

⁷⁰ Reve Yesu usu, “N dangwa du ta Kupanejere.† Agba za ta atsuma a du Mekerencesu ma da!” ⁷¹ Yahuza ulobo wa Simo Iskariyoti da Yesu yuwusain adanshi a aci a yi. A tyo o ukosu u ta wina Yesu, ko na wo o'woi za ta da atsuma a Kupanejere'e.

7

Muwun ma anawu ma Yesu n usu ili i na u dammai shi

¹ Ana ili i ndolo i kotoi, avu Yesu garasa upasu wa Galili, adama a na u ciga u 'yawa upasu wa Yahuda shi, adama a na azagbain a Isra'ila a ciga ta o una yi.

² A mantsa'a Abuki o Ogodo o Ucuwusan* a aza a Isra'ila a yuwan ta zuzu. ³ Dada muwun ma anawu ma yi n damma niyi, “Vu lyawa ubata u nda reve vu kara a tyo Yahuda, tsara aza a na oo tonon wu e ene ili ya asalama i na vaa yuwusan. ⁴ Vuma na cigai ama suru e reve ili i na waa yuwusan, u tsu pa'aton aciyayi shi. Na vaa yuwusan cu'un vi ili i nda, to, utaa aciyawu a alanga eteshe.” ⁵ Ko muwun ma anawu n usu shi.

⁶ Dada Yesu damma nle, “Gogo da mantsa ma na maq kara shi. Amma

ya'a du, mantsa suru wu ntsaa du ta. ⁷ Ama o uvadi u nda aa 'yuwan du shi. A 'yuwan mu ta adama a na n damma nle a ta yuwusan ili i iwuya. ⁸ 'Yoyin i kara a 'yawa ubata wa abuki. N ri ufobu u na maq 'yawa de shi, adama a na mantsa ma va koto ma yuwan shi.” ⁹ Ana Yesu dammai tsundolo, avu wi isawan pe atsuma a Galili.

Yesu yuwan ta uritosu a Aa'isamapada

¹⁰ Ana muwun ma anawu n kara a tyo ubata wa abuki'i, ayi fo u 'yawa ta de usokowu, u 'yawa a alanga e eteshe shi. ¹¹ Azagbain a Isra'ila a ciga ta e ene yi ubata wa abuki'i, dada a lyuwai elime na yeci adansa, “Te da gba u ri?”

¹² Atsuma o obolo'o, ama na abunda a yuwusan ta adanshi na yemenu a aci e Yesu. Ozo o ro a damma a na, “Vuma va abula da.”

Ozo o ro gba a damma, “Ama a da waa yuwusaan epen.”

¹³ Babu vuma na yuwain adanshi a yi a alanga e eteshe, adama a na a ta uwwusa wovon wa azagbain a Isra'ila.

¹⁴ O urana wa nashi wa abuki'i,† Yesu 'yawa ta a Aa'isamapada, avu u reme uritosu. ¹⁵ Aza a Isra'ila a yuwan ta asalama hali a damma, “Koto vuma nda danu e ekere a manlu shi. Cine tsa da u yuwan u revei ili i nda na abunda tsunda?”

¹⁶ Dada Yesu usuyi, “Ili i na moo ritosu ya'a va da wu utai shi, amma Asula a na a lyungu numu, ayi da u ca numu ele. ¹⁷ Na ama a dangwa a yuwan ili i na Asula a cigai, e te reve uritosu u va ubata wa Asula u da wu utai, amma ya'a va da shi. ¹⁸ Ama a na aa yuwusan uritosu wi ili ya aciyele, e te izami yi ica e ekere a ama. Amma vuma na cigai akapi a cuwa za na lyungu niyi, amayun a da u tsu damma. U tsu yuwan epen shi, ko ke'en. ¹⁹ Musa ca du ta Wila'a, agba

* **7:2** A Abuki o Ogodo o Ucuwusan, aza a Isra'ila a tsu yuwan ta mazanga adama a na o kotoi ugasa. A tsu yuwan ta ogodo o ro lo a na aa dana a danu pe ajuma a ta. Ne da a tsu cuwan na cine nkaya n le n danuyi o ogodo a mantsa ma na a danai a agara atsuma o una a'wan amunga kafu a uwa e ida i na Asula a yuwaan nle nzuwulai. † **7:14** Rana kunla vu ukosu va Abuki O Ogodo o Ucuwusan a da.

babu za na kuru niyi. Nye i zuwai i cigai yu una mu?”

²⁰ Reve ama'a a usu, “Vu ta no otoni a lima! Nan zane da gba a cigai o una wu?”

²¹ Dada Yesu usu nle, “Nyuwan ta ili ya asalama i ta, avu suru ndu i kara a asalama. ²² Musa damma du ta i pada muwun n du uryumbu. (Nkaya n du n da n farai ulinga u ndolo, Musa da shi). I tsu pada ta mawun uryumbu, ko urana wa Ashibi u da. ²³ Ayi da nda i tsu pada ta mawun uryumbu o urana wa Ashibi adama i kuru Wila wa Musa. To, adama a nye i ri o upan na amu a na n kambatoi vuma ro gbaga o urana wa Ashibi? ²⁴ I lyawa uge'etosu adama a na ye enei cine ili i rotsoi. I yuwan uge'etosu wi ili i na ye enei amayun.”

Yesu Kristi Zamawawa da?

²⁵ A mantsa mo ndolo, avu ama a Urishelima o ro a dammulai, “Vuma na azagbain a cigai o una dada nda. ²⁶ Agba u ta yuwusan uritosu ubata u na ama e ene yi waru a uwwa yi, agba babu vuma na putsaa niyi. She damma azagbain a usu ta a na ayi Zamawawa da na amayun. ²⁷ Amma tsu reve ta lyuci vuma nda'a. Agba na Zamawawa va amayun tawa, babu za na ee reve ubata u na wu utai.”

²⁸ Yesu pe a yuwusan uritosu a Aa'isamapada, dada u 'yasain udyo, “Ee, i reve mu ta, waru i reve ta lyuci va. Amu da n lyunguyi aciyava shi. Za na lyungu numu za va amayun da, agba i reve yi shi. ²⁹ Amma amu n reve yi ta, adama a na mu utai ta ubata u na u ri, ayi da waru u lyungu numu.”

³⁰ Ana u dammai ili i nda, avu ama a shi a ciga e reme yi. Agba a tsura vuma na gura ju'wan niyi shi, adama a na mantsa mo koto ma rawa shi. ³¹ Ama na abunda a usu ta Yesu. Dada a dammai, “Na Zamawawa u tawa, u ta gura yuwan ili ya asalama i na i la'ai ili i na vuma nda aa yuwusan?”

A lyungu ta adugari e reme Yesu

³² Ana Afarishi a uwwai obolo a adanshi adama e Yesu, reve ele obolo na nan ganu a gbagbain a lyungu adugari a Aa'isamapada e reme yi.

³³ Avu Yesu damma, “N ta dana obolo na adu woto meketeci, avu n kamba a tyo ubata wu za na lyungu numu. ³⁴ A mantsa mo ndolo, i ta zami mu, agba yaa tsura mu shi. Agba yaa gura 'yawa ubata u na n ri shi.”

³⁵ Avu azagbain a Isra'ila a dammulai vani le, “Ubata u ne u da vuma nda cigai u 'yawa hali na tsaa zami yi agba tsee ene yi shi? U ta 'yawa e ilyuci ilyuci ya Heleni† ubata u na ama a tsu a ri nden tsara u rito Nheleni† n na n ri de? ³⁶ Nye i da waa yuwusan majiyan ana u dammai, ‘I ta zami mu, agba yaa tsura mu shi’, waru ‘Yaa gura 'yawa ubata u na n ri shi?’”

Mini ma na ma tsu ca wuma

³⁷ O urana wu ukosu wa abuki'i, za na ayi da abajini o urana, avu Yesu 'yon mishin dada wu utayi udyo zuva, “Vuma na aa uwwusa akuli biti u tawa ubata u va, reve u sowo. ³⁸ Cine Adanshi a Asula† a dammai, ‘Vuma na usu numu suru, dola na tsu casu mini ma wuma ma ta dana oo utusa atsuma a yi.’”† ³⁹ Yesu yuwan ta adanshi adama a Ruhu va Akiza. Koto Asula a ca Ruhu'u shi, adama a na koto u 'yasan Yesu avu u ca yi tsugbain shi. Agba a tyo o ukosu, aza a na a usuyi Yesu a tsura ta Ruhu'u.

Mawasan adama e Yesu

⁴⁰ Ana ama a uwwai adanshi e Yesu, dada ozo o ro e le a dammai, “Ili i ro yi lo shi, vuma nda'a Vumavasula langa va amayun da.”

⁴¹ Ozo o ro gba a damma, “Ayi da Kristi Zamawawa'a.”

Reve gba ozo o ro a damma, “Kristi Zamawawa oo utai diga Galili shi.

⁴² Adanshi a Asula a damma ta Kristi Zamawawa to utai o ugundo u Mogono Dawuda waru a ta matsan yi Batalami, lyuci na Dawuda danai nden.” ♦ ⁴³ Obolo a ama'a e ne'eshen

† 7:38 Izk. 47:1; Zak. 14:8. Re re ta lo na aa gura jijan ko zane da mini mo utai ya'a yi. 1) za vi itoni na 2) Yesu, ufaru wi iwawi. ♦ 7:42 2 Sam. 7:12; Mik. 5:2.

ta ure adama e Yesu. ⁴⁴ Ozo o ro atsuma e le a shi ta a ciga e reme Yesu, amma babu za na gura ju'wan niyi.

Azagbain a 'yuwan ta a usu Yesu

⁴⁵ Avu adugari'i a kambā ubata u nan ganu a gbagbain† na Afarishi, aza a na e ece nle, “Nye i zuwai i tawai na Yesu pa shi?”

⁴⁶ Reve a usu, “Koto a tsura vuma na dammai ili i na vuma nda dammai shi!”

⁴⁷ Dada Afarishi a usuyi, “Hali na adu fo Yesu pusan du ta ana?”

⁴⁸ Ko ganu gbain ko Mafarishi ma ta atsuma a tsu a usu yi shi! ⁴⁹ Obolo a ama a nda koto e reve Wilā wa Musa shi. Asulā yuwaan le ta unā!”

⁵⁰ Nikodimu Mafarishi ma dana ta lo, vuma na shi 'yawai ya Yesu nu ufaru tsara we ene yi. U damma le ta,

⁵¹ “Wilā u tsu u lyawa tsu tsu kototo ama babu tsu uwwa ili ya aguji i le shi. U ri ulobonu tsu ge'eto nle babu na tsu revei unusu u na a yuwain shi.”

⁵² Dada ele a dammai, “Upasu wa Galili u da vu utai fo? Kalyuwa Adan-shi a Asulā ulobonu, vu te reve babu vumavasulā na oo uta diga Galili.”

[⁵³ Ne da obolo'o i kotoi, avu ama e bete'we a tyo a 'wa le.

8

Ereme ta aashakala

¹ Yesu gba u kara ta a tyo a Masasan ma Zetun. ² Ana usana u tawai, reve u 'yawisa a Aa'isamapada na wasasa. Ama suru a tawa ta ubata u na u ri, avu u danu u kara o ritosu le. ³ Reve munlu n Wilā na Afarishi a tawa na ka na e remei e tsipere. Avu a zuwa yi wi isawan e memere ma ama. ⁴ Avu a damma, “Manlu, ka nda e reme yi ta atsuma e tsipere. ⁵ Wilā wa Musa u rito tsu ta a na cu'un vu ka ndolo suru a vara yi na atali o una yi! Avu gba nye vu dammai?” ⁶ A yuwan yi ta cu'un yeci i ndolo tsara a lyungwa yi, waru e reme yi nu unusu.

Reve u kadato reve u yuwan idana e ida na aakatsu a yi. ⁷ Avu a yuwisan yi

yeci adama a ka'a, a tyo o ukosu avu u gaduwa dada u damma nle, “Na vuma ro atsuma a du koto u yuwan unusu shi, lyawa wo o'wo za na aa fara vara yi na aatali.” ⁸ Avu u kadatowisa u yuwan idana e ida.

⁹ Ana a uwwai ne, reve e bete'we aza a ta ta. Aza a kpakpara da a fara karai. A tyo o ukosu Yesu da na ka'a a buwai lo goon no obolo'o. ¹⁰ Avu u gaduwisa dada we ecei ka'a, “Te gba ama'a? Vuma ro buwa lo a na wee ge'eto wu shi?”

¹¹ Reve u usu, “Manlu, ko vuma buwa pa shi.”

Dada u damma niyi, “To, ko amu moo kototo wu shi. Wala, agba she vu dashi yuwan unusu wan.”]*

Yesu da ekan o uvadi

¹² A tyo de, avu Yesu damma ama'a, “Amu da maa casu ama o uvadi ekan. Vuma na kuru numu suru u ta tsura ekan a na a tsu ca wuma, waru waa wala atsuma e irumbu shi.”

¹³ Reve Afarishi a damma yi, “Ana vaa yuwusan adan-shi a aciyawa, avu da goon vaa dansa a na ili i nda amayun a da. Tsu usu ili i na vu dammai shi.”

¹⁴ Reve u usu, “Ee, n ta dansa ili i nda adama a aciyawa, amma waru amayun a da. N reve ta ubata u na mu utai, waru n reve ta ubata u na mee tyo. Adu gba i reve ubata u na mu utai nu ubata u na mee tyo shi. ¹⁵ Adu da yee ge'etosu cine vadilima ee ge'etosu. Amu gba mee ge'etosu vuma shi. ¹⁶ Agba ko na n ge'eto, ure u na mee ge'etosu amayun a da, adama a na amu da a nde'en shi. Dada na lyungu numu to obolo na amu. ¹⁷ Wilā u du u damma ta, na ama e re a yuwan adan-shi a ta adama e ili i ro, i ciga i 'yuwan i usu ili i na a dammai. ¹⁸ Amu da vuma na yuwain adan-shi adama a aciyawa, waru Dada na lyungu numu ta yuwusan adan-shi a aci a va.”

¹⁹ Reve e ece, “Te da dada va wu?”

Avu u usu, “I reve mu shi, agba i reve Dada va shi. Ni i shi i reve mu, i

* **8:11** Akuci a aatagada a ri na guzu nda shi.

shi te reve Dada va fo.”²⁰ U damma ta ili i nda suru a mantsa ma na u yuwu-sain uritosu a Aa'isamapada, zuzu nu ubata u na a shi a zuwusa ikebe. Agba babu za na reme niyi, adama a na mantsa ma yi ma buwai.

Yaa 'yawa ubata u na mee tyo shi

²¹ Yesu dammisa ta Afarishi'i, “N ta kara n lyawa du, i ta zami mu, ne da waru yaa lyuwa elime nu unusu u du, reve i kuwa. Yaa 'yawa ubata u na mee tyo shi.”

²² Avu azagbain a Isra'ila a damma, “U damma ta tsaa 'yawa ubata u na wee tyo shi. U ta a majiyan wu una aciyayi?”

²³ Reve u damma, “Adu ama o uvadi a na a ri zala da, agba amu o uvadi wa zuva u da n ri. Adu aza o uvadi a nda a da, agba amu za vu uvadi u nda u da n ri shi. ²⁴ Ayi da i zuwai n damma ndu i ta kuwa obolo nu unusu u na yaa yuwusan. Nni i 'yuwan a usu a na amu dada† za na n dammai n ri, babu ili i ro i ta kuwa atsuma a nusu du.”

²⁵ Reve e ece, “Avu gba zane da vu ri?”

Avu u usu, “Amu da vuma na n tsu dansaa du n ri. ²⁶ N ta ni ili i na maa damma aci a du, waru ni ili ya abunda i na mee ge'eto a aci a du. Amma maa damma ili i na n ri ne ele shi. Adama a na za na lyungu numu amayun a da u tsu dansa kuci, waru n damma ta aza o uvadi ili i na u damma numu goon.”

²⁷ Ama e reve a na waa dansaa le adama a Dada'a shi. ²⁸ Adama o ndolo a da u damma nle, “Ni i 'yasan Mawun ma Vuma zuva va akpata,† i ta reve a na amu dada za na maa dansaa du n ri. I reve waru n tsu yuwan ili nu ucira u va shi. Ili i na Dada va rito numu da goon n tsu damma. ²⁹ Za na lyungu numu to obolo na amu. Koto u kara u lyawa mu a nde'en shi, kuci da waru n tsu yuwan ili i na waa uwwa uyo'o u va.”

³⁰ Ama a abunda a na a uwwai ili i na Yesu dammai, a usu yi ta.

Amayun a ta bada wu

³¹ Avu Yesu damma aza a na a usu niyi, “Ni i lyuwa elime ni itoni yu uritosu u va aza e itoni ya amayun a da i ri. ³² Ne da yee reve amayun, waru amayu'un u ta bada du.”

³³ Reve a usu, “Atsu muwun n tsukaya ma Ibrahim n da, koto tso o'wo agbashi a ama o ro shi. Cine vu dammai a ta bada tsu?”

³⁴ Reve u usu, “N damma du amayun, vuma na yuwain unusu suru aagbashi o unusu a da. ³⁵ Aagbashi a tsu danu o u'wa wu zagbain suru suru shi, amma ulobo wu u'wa kuci o u'wa wa dada va yi da u tsu dana. ³⁶ Adama o ndolo na Mawun u bada du, i to o'wo faan na amayun. ³⁷ N reve ta a na adu muwun n tsukaya ma Ibrahim n da, agba i ciga ta yu una mu adama a na i usuyi uritosu u va shi. ³⁸ N ta dansaa du ili i na Dada va roco numu, agba i ta yuwusan ili i na dada du damma ndu.”

³⁹ Reve a usu, “Ibrahim da dada tsu.”

Avu u damma, “Na adu muwun ma Ibrahim n da na amayun, i ta yuwan ili i na Ibrahim yuwain. ⁴⁰ Amayun a da maa dansaa du, amayun e ili i na mu uwwai ubata wa Asula, adu da nda gba i cigai yu una mu. Ibrahim aa yuwan cu'un vi ili i ndolo shi. ⁴¹ Agba adu i ta yuwusan ili i na dada du yuwain foyi.”

Reve a usu, “Atsu agirutu a da shi! Asula a da Dada va amayun tsu.”

⁴² Avu u damma le, “Na Asula a da Dada du, i shi ta ciga mu, adama a na n tawa ta ubata u du diga a Asula. Agba amu da n tawatoyi aciyava shi, ayi da u lyungu numu. ⁴³ I reve ili i na n damma ndu shi, adama a na i usuyi uritosu u va shi. ⁴⁴ Mekerkesu ma da dada du, i tsu yuwan ta ili i na u cigai foyi. Diga o ufaru za mona da waru za ve epen da. Babu ili ya amayun a aci a yi. Ili ya aciyayi a da u tsu yuwan adanshi, waru ili i na u dammai suru epen a da. Za ve

† 8:24 Aza a Isra'ila e reve ta danshi “amu da” aala a Asula a da. Adama o ndolo a tara ta Yesu de ta aciyayi Asula. ◇ 8:24 Mta. 3:14.

epen da goon shi, amma waru dada ve epen da. ⁴⁵ Amma amayun a da maa dansaa du, ayi da waru ili i na i zuwai i usu numu shi. ⁴⁶ Atsuma a du, zane da na amayun aa gura reme mu nu unusu? Waru ana maa dansaa du amayun, nye i zuwai i usuyi shi? ⁴⁷ Vuma na Asula a da Dada va yi, u tsu zuwa ta atsuva a Adanshi a Asula. Adu gba aza a Asula a da shi, ayi da i zuwai i zuwai atsuva a du shi.”

Yesu la'a ta Ibrahim

⁴⁸ Avu aza a Isra'ila a usu, “Tsu ta mejege na tsu damma avu vuma va Samariya†† da, waru vu ta no otoni a lima atsuma a wu!”

⁴⁹ Reve Yesu usu, “N ri no otoni a lima shi. N ca ta Dada va tsugbain, avu i 'yuwan a ca mu tsugbain. ⁵⁰ N ri e izami i tsugbain tsa aciyava shi. Amma za na cigai n ushi tsugbain ta lo, ayi da waru za na aa yuwan uge'etosu. ⁵¹ Amayun a da maa dansaa du, vuma na yuwain itoni nu uritosu u va, waa kuwa shi.”

⁵² Avu a damma yi, “Gogo tsu reve ta a na vu ri no otoni a lima! Ko Ibrahim na amasula a kuwa ta. Avu gba vu damma ta, ‘Vuma na yuwain itoni nu uritosu u va, waa kuwa shi.’ ⁵³ Avu vu la'a ta dada tsu Ibrahim atsuma a tsugbain? U kuwa ta, ne da fo amasula. A majiyan ma wu, zane da vaa tarasa vu ri?”

⁵⁴ Reve u usu, “Na n ca aciyava tsugbain, tsugbain tso ndolo ili i da shi, ko ke'en. Dada da vuma na ca numu tsugbain, waru i damma ta a na ayi da Asula a du. ⁵⁵ Koto i reve yi shi, amma amu n reve yi ta. Na n damma koto n reve yi shi, n to o'wo za ve epen tsa adu. Amma n reve yi ta, waru n tsu yuwan ta itoni ni ili i na u dammai biti. ⁵⁶ Dada du Ibrahim yuwan ta mazanga a na wee ene mantsa ma na maa tawa. We ene yi ta waru u yuwan ta mazanga.”

⁵⁷ Avu a damma, “Cine vu yuwain ve enei de Ibrahim? Koto vu rawa a'wan kupoton shi.”

⁵⁸ Reve u usu, “Amayun a da maa dansaa du, kafu a matsan Ibrahim, Amu ◇ dada za na n ri lo.”† ⁵⁹ Ana Yesu yuwain adanshi a nda, avu ama a tafa atali tsara o una yi. Reve Yesu wo odoru o uta, u lyawa Aa'isamapada'a.

9

Yesu yuwaan ta irumba opocino

¹ Yesu pe atsuma a mmalu, avu we ene vuma na a matsain irumba. ² Avu ojoro a yi e ece yi, “Manlu, nye i zuwai a matsain vuma nda irumba? Adama o unusu wa yi u da ko adama o unusu u nan dada va yi?”

³ Reve u usu, “Vuma nda ri irumba adama o unusu wa yi ko o unusu u nan dada va yi shi. Ne da a matsan niyi tsara Asula o roco ucira wa yi a tyo e ekere a yi. ⁴ Nu urana, tsu 'yuwan tsu ciga tsu lyuwa elime nu ulinga wu za na lyungu numu. Ayin o ta lo a tawa na vuma aa gura linga shi. ⁵ Amu pa atsuma o uvadi u nda, amu da n tsu ca ama o uvadi ekan.”

⁶ Ana u dammai ne, avu u tsuwan matsan e ida, avu u sukuta yi, reve u kene yi dada u putalayi vuma'a e esu. ⁷ Reve u damma vuma'a, “Yawa vu sa'a esu a wu a Mabata ma Siluwamu.” (Urevu wa “Siluwamu” ayi da “Lyungu.”) Avu vuma'a u kara u sa'a. Ana a kambai o u'wa, reve we ene ure.

⁸ Avu ama o ubata'a na akapi a na e revei u dana ta irumba a yuwusan ipati reve e ece, “Vuma ndede dada, za na tsu danusu a yuwusan ipati shi?”

⁹ Avu ozo o ro a damma, “Ayi dada.” Akapi gba a damma, “O'o, u rotso ta vuma ndede'e.”

Reve zavipati'i u reme adansa, “Amu dada!”

¹⁰ Reve e ece yi, “Cine vu yuwain dada ve eneshe gogo?”

¹¹ Dada u usuyi, “Vuma na a tsu de Yesu da re'weto ma bulu avu u putala mu e esu. Reve u damma mu, ‘Yawa a Mabata ma Siluwamu vu sa'a esu a wu.’ Ana n 'yawa n sa'ai, reve me ene.”

† 8:48 Na za va Isra'ila de za ro za va Samariya, wisulusa u da u danai. E reve ta a na Yesu diga Galili da wu utai, agba Samariya da shi. ◇ 8:58 Mta. 3:14.

¹² *Avu* e ece yi, “Te da vuma'a?”
Avu u usu, “N reve shi.”

Afarishi a ciga ta e reve ili i na i farai

¹³ *Avu* ama'a a 'yawa'a *Afarishi* na vuma na danai irumba'a. ¹⁴ *Urana* u na *Yesu* fofoi mabula avu u kambato yi gbaga *Ashibi* a da a shi. ¹⁵ *Dada* *Afarishi* o ro e ecei vuma'a, “Te da vu tsurai yeni ya wu?” *Reve* u usu, “Vuma ro putala mu ta mabula mo utanu e esu, avu n sa'a le, gogo amu da nda e eneshe.”

¹⁶ *Avu* *Afarishi* o ro a damma, “*Ayi* vuma nda *Yesu*, wu uta ubata wa *Asula* shi, adama a na u yuwan tsu-toni na wila wa *Ashibi* shi.”

Ozo o ro gba a damma, “Vuma na ri nu unusu waa gura yuwan cu'un vi iroci yi ili ya asalama o ndolo shi.” *Adama* o ndolo a usulai shi.

¹⁷ *Avu* e ecishe vuma'a, “*Nye* vaa damma adama a vuma na kambuwai esu a wu gbaga?”

Avu vuma u usu, “*Ayi* vumavasula da.”

¹⁸ *Agba* azagbain a *Isra'ila* a usu a na u danai irumba shi, avu u kara eneshe gogo shi. *Reve* a lyungu e dewe le nan dada va yi. ¹⁹ *Avu* e ece le, “*Ulobo* u du u da nda'a? I damma u dana ta irumba ana i matsan niyi. *Cine* tsa da u yuwain dada we eneshe gogo?”

²⁰ *Reve* nan dada va yi a usu, “*Tsu* reve ta a na ayi mawun ma tsu ma da, waru tsu reve ta tsu matsan yi ta irumba. ²¹ *Amma* tsu reve ko cine tsa da u yuwain we eneshe gogo shi. *Waru* tsu reve za na kambato niyi gbaga shi. *Ece* niyi. *U* rawa ta a'wan a na waa gura damma du na aciyayi.”

²² *A* damma ta ne adama a na a ta uwwusa wovon wa aza a *Isra'ila*. *Aza* a *Isra'ila* a damma ta de vuma na dammai *Yesu* *Zamawawa* da, waa dashi uwisa a aa'isa shi. ²³ *Ayi* da i zuwai nan dada va yi a dammai, “*U* rawa ta u yuwan adanshi na aciyayi. *Ece* niyi!”

²⁴ *Avu* aza a *Isra'ila* e dewishe yi we ire avu a damma, “*Kucina* na *Asula* reve vu damma tsu amayun!

Tsu reve ta vuma na kambato nuwu gbaga nda za vu unusu da.”

²⁵ *Avu* u usu, “*N* reve ko za vu unusu da shi. *Apa* ili i ta i na n revei: *N* dana ta irumba agba gogo n te eneshe.”

²⁶ *Avu* e ece yi, “*Nye* u yuwaan nuwu? *Cine* tsa da u kambatoi esu a wu gbaga?”

²⁷ *Reve* u usu, “*N* damma du ta de, agba i zuwaa mu atsuvu shi. *Cine* i cigai yu uwwisa? *I* ciga ta yoo o'wo aza e itoni a yi fo?”

²⁸ *Avu* e isula yi adansa, “*Avu* da za vi itoni va yi, agba atsu aza e itoni ya *Musa* a da. ²⁹ *Tsu* reve ta *Asula* a yuwaan ta *Musa* adanshi, agba atsu tsu reve lyuci na vuma nda utai shi.”

³⁰ *Avu* u usu, “*Ili* ya asalama i da nda'a! *U* kambato ta esu a va gbaga, agba adu i reve ubata u na wu utai shi. ³¹ *Atsu* tsu reve ta *Asula* a tsu zuwaa aza o unusu atsuvu shi. *Amma* u tsu zuwaa ta aza a na a yuwusaan yi aganda avu waru a yuwan ili i na u damma nle atsuvu.

³² *Ana* *Asula* a yuwain uvadi, koto a tsura vuma na kpatu'wai esu a vuma na a matsain irumba shi. ³³ *Na* vuma na *Asula* a lyunguyi da shi, ko ili i ta waa gura yuwan shi.”

³⁴ *Reve* a damma yi, “*Avu* za vu unusu da diga urana u na a matsan nuwu! *Vu* ta a majiyan vu to rito tsu ili i ro?” *Avu* a damma yi waa dashi uwa a aa'isa shi.

Tsurumba tsa Afarishi

³⁵ *Ana* *Yesu* uwwai ili i na i farai, avu u zami vuma'a, avu we ece yi, “*Vu* usu ta *Mawun* ma *Vuma'a*?”

³⁶ *Reve* u usu, “*Zagbain*, damma mu ko zane da u ri, tsara n usu yi fo.”

³⁷ *Reve* u damma yi, “*Ve* ene yi ta de, ayi da waru vuma na a yuwusan adanshi na avu gogo.”

³⁸ *Dada* u dammai, “*Zagbain*, n usu ta!” *Avu* u yuwaan *Yesu* aganda.

³⁹ *Avu* *Yesu* damma yi, “*N* tawa ta tsara n zangada ama o uvadi a nda. *N* tawa ta tsara n ca nrumba yeni, waru n roco aza a na a yuwusan majiyan a te inda ele gba nrumba n da.”

⁴⁰ Afarishi a na a ri lo a uwwa yi ta, avu e ece yi, “Vu ta dansa atsu nrumba n da?”

⁴¹ Avu u usu, “Na nrumba n da i ri, a shi a tsura du nu unusu shi. Amma ana i dammai i te inda, u ta dansa i buwa ta pe atsuma o unusu u du.”

10

Iroci yi za va aguba

¹ Avu Yesu damma, “Amayun a da maa dansaa du, evu na aza a ngalalai a da goon a tsu uwa ni isula wu ubata u na a nlasa ikyon, agba a tsu uwa nu unantsu shi. ² Za na tsu uwa nu unantsu ayi da za va aguba e ikyo'on. ³ Za vi ipiri yu unantsu tsu kpatu'waa le ta. Waru ikyon yi za biti e reve ta udyo wa yi. U tsu de ta ikyon ya yi na ala e le reve a kuru yi o uta. ⁴ Na wu utaa le suru reve u uwa elime e le, reve gba a kuru yi adama a na e reve ta udyo wa yi. ⁵ Agba aa kuru vuma ro shi, shede a suma yi, adama a na e reve udyo wa yi shi.” ⁶ Yesu yuwaan le ta iroci i nda, agba a gura reve ili i na waa dansa shi.

Yesu za va aguba a abula

⁷ Dada Yesu dammisai, “Amayun a da maa dansaa du: Amu da unantsu wu ubata wi ikyon. ⁸ Ama a na a tawai elime a va suru evu a da na aza a ngalalai. Ikyon i poloo le atsuvu shi. ⁹ Amu da unantsu, waru za na uwai nu ubata u va a ta wawa yi. Waru u ta gura uwa wu uta u tsura anlya a na waa tama. ¹⁰ Vivu tsu tawa ta adama wi iva wu una waru u lungusa, amu gba n tawa ta n ca wuma adama a tsura wuma suru suru.

¹¹ “Amu da za va aguba a abula. Za va aguba a abula u tu ufobu u ca wuma wa yi adama u geshe ikyon ya yi. ¹² Za na a tarai aguba u ri tsu za vi ikyo'on shi. Na we ene mekerenkesu a tawa, u tsu suma ta reve u lyawa lo ikyo'on. Reve mekerenkesu ma saba le avu u bete'we le. ¹³ Vuma'a u tsu suma ta adama a na ulinga wa atsupu

a da waa yuwusan goon. Agba ko ili i damaton yi ni ikyo'on shi.

¹⁴⁻¹⁵ “Amu da za va aguba a abula. N reve ta ikyon i va, cine Dada va reve numu. Ikyon i va waru e reve mu ta, cine n revei Dada'a. N usu ta n ca wuma u va adama n kamba ikyo'on. ¹⁶ N ta ni ikyon i ro i na i ri atsuma a aza a nda shi, waru n ciga n 'yuwan n tawa ne ele fo. A ta uwwa udyo u va, reve suru nle o o'wo obolo a ta na za va aguba a ta.

¹⁷ “Dada'a u ciga mu ta adama a na n usu ta n ca wuma u va, tsara n tawa n ushiyisa yi. ¹⁸ Ko za lo a usa mu wuma u va shi. O ucigu u va da n cayi. N ta nu ucira u na maa ca wuma u va waru nu ucira u na maa ushiyisa yi, ununa Dada va damma numu n yuwan.”

¹⁹ Adama a adanshi a yi o ndolo, reve aza a Isra'ila e remishe nwasanlai vani le. ²⁰ Ozo o ro le na abunda a damma, “Otoni a limaa a uwa yi ta, reve o o'woto yi ajaarata. Adama a nye yaa zuwusaa yi atsuvu?”

²¹ Ozo o ro gba a damma, “Vuma na otoni a limaa a jaaratoi tsu yuwan adanshi ne tsunda shi. Otoni a limaa a ta gura zuwa irumba ye ene?”

A 'yuwain Yesu

²² Avu mantsa mo utanu ma rawa, mantsa ma na a tsu yuwan Abuki o Ucuwusan nu Ucasu wa Aa'isamapada* a Urishelima. ²³ A mantsa'a, Yesu shi ta a mmalu ubata u na a tsu de Makisa ma Sulemanu atsuma a Aa'isamapada. ²⁴ Reve azagbain a Isra'ila o boloto zuzu na ayi, avu a damma, “Cine tsa da vaa dana a zuwusa tsu majiyan, zane da vu ri na amayun? Na avu dada Kristi Zamawawa'a, vu damma tsu mejege.”

²⁵ Reve u usu, “N damma du ta de agba i usu shi. Linga va asalama na maa yuwusan atsuma a ala a Dada va o roco ta ko zane da n ri. ²⁶ Agba i usu shi, adama a na adu ikyon i va

* **10:22** A abuki a nda, aza a Isra'ila a cuwusan ta na cine Yahuza Makabiyu kambatowisai Aa'isamapada cece cina n'yuwatan ma Asula n shi n uwa pe, reve a lungusa yi. Aza a Isra'ila a tsu de ta abuki a nda Hanuka, ko “Abuki e Ekan.”

i ɗa shi. ²⁷ Ikyon i va i tsu uwwa ta uɗyo u va. N reve le ta, ele waru a tsu kuru mu ta. ²⁸ N ca le ta wuma u na woo koto shi, waru aa kuwa shi. Ko za lo aa gura usa le o ukere u va shi. ²⁹ Dada va ɗa ca numu ele. U la'a ta koyan, waru babu za na aa gura usa le e ekere a Dada va. ³⁰ Dada'a na amu ili i ta i ɗa.”

³¹ Dada waru azagbain a Isra'ila a tarai atali azama o una yi. ³² Avu u damma le, “N roco ɗu ta ili i sa'ani i na Dada va lyungu numu n yuwan na abunda. Adama e ili ya asalama i ne i ɗa i cigai i vuvara mu?”

³³ Reve a usu, “Tsu ciga tsu vuvara wu adama e ili i sa'ani i ro shi, amma adama a na vu yuwain adanshi a vama† e ekere a Asula. Avu vadilima ɗa, amma vu kambato ta aciyawu unata na Asula!”

³⁴ Avu u usu, “A ɗana ta atsuma a Wila a ɗu a na Asula a damma ta, ‘Adu musula n ɗa.’” ³⁵ Tsu reve ta ili i na Adanshi a Asula a dammai suru wo o'wo ta amayun babu ukotu. Reve Asula e ɗe ama o ndolo musula, ama a na u cayi ikaka ya yi.† ³⁶ Amu gba, Dada'a u dangwa mu ta adama o ulinga wa abula, reve u lyungu mu atsuma o uvadi. Adama a nye i ɗa gba yaa dansa n ta yuwusan adanshi a vama e ekere a Asula o una u na n dammai, ‘Amu Mawun ma Asula ma ɗa?’ ³⁷ Nna maa yuwusan ili i na Dada va ciga numu n yuwan shi, she i usu mu wan. ³⁸ Amma na n ta yuwusan ili i na Dada va aa yuwusan, i usu mu adama e ili i ndolo, ko na yaa usu ili i na n dammai shi. Reve i reve amayun a na Dada'a ili i ta i ɗa na amu, amu waru ili i ta i ɗa na Dada'a.” ³⁹ Reve a uwa mpolo a na ee remishe Yesu, avu gba u la'a.

⁴⁰ Reve u 'yawa u pasa Uɗolu wa Urdu a tyo ubata u na Yahaya farai urumbusu, reve wi isawan ɗe ne'en. ⁴¹ Avu ama na abunda a tawa ubata wa yi, adansa vani le, “Yahaya yuwan ulinga wa asalama ko za ta shi, amma ili i na u dammai adama a vuma nda

suru amayun a ɗa.” ⁴² Reve ama a na a ri lo na abunda a usu Yesu.

11

Ukwa wa Li'azaru

¹⁻² A yuwan ta vuma ro na a tsu ɗe Li'azaru a lyuci va Batanya ɗa u shi. U dana ta obolo na muwun ma anawu me esheli ma yi Meri† na Marta. Ayi Meri nda ayi ɗa za na tawa tsuwayin Zagbain mani'in ma maguru a ana, avu u tasa le na anji a yi. ³ Urana u ro Li'azaru banakan ta. ³ Avu Meri na Marta a lyungu vuma ro damma Yesu, “Zagbain, vuma na vu cigai banakan ta.”

⁴ Ana Yesu uwwai ne, avu u damma, “Ubanaku'un woo una yi shi. Ili i nda i fara ta tsara a tawa Asula na tsugbain. Amu waru Mawun ma Asula, n tsura tsugbain adama e ili i ndolo.” ⁵ Yesu ciga ta Marta na azawawa'a a yi. ⁶ Ana wu uwwai a na Li'azaru tu ubanakun, u dashi ta asisa pe ayin e re.

⁷ Avu u damma ojoro a yi, “Lyawai tsu kambai Yahuda.”

⁸ Avu gba a damma yi, “Manlu, a yashi i nda i ɗa azagbain a Isra'ila a shi a cigai a vuvara wu, ɗaɗa vu cigai vu kamba ɗe?”

⁹ Avu u usu, “Tsu ta ni irumu kupa ne ejere e ekan atsuma o urana u ta. Ne ekan o lo, ama a ta wala agba a tadatsa shi. E te ene adama a na ekan a ta pe o uvadi. ¹⁰ Agba na a yuwan mmalu na ayin, a ta tadatsa, adama a na babu ekan.”

¹¹ Dada u damma nle, “I'utsa i tsu Li'azaru ta a nlavu, n ta 'yawa ɗe ya'a yi n jisan yi.”

¹² Reve a damma, “Zagbain nu u ri a nlavu, u ta dansa u ta tsura opocino!” ¹³ A ta jiyasan Li'azaru nlavu ma amayun n ɗa yi, agba a adanshi e Yesu u ta dansa u kuwa ta ɗe.

¹⁴ Reve wu uta le eteshe u damma, “Li'azaru kuwa ta ɗe. ¹⁵ Adama a ɗu a ɗa maa yuwusan mazanga a na n ri obolo na ayi shi. Adama e ili i ndolo

◇ 10:34 Ica 82:6. † 10:35 Ama a na a usuyi ikaka ya Asula ele ɗa Musa na aza a Isra'ila a Masasan ma Sinai. ◇ 11:1-2 Yah. 12:3.

i to rito i usu mu. Tawai tsara tsu 'yawai ubata u na u ri gogo."

¹⁶ Avu oojoroŋ o ro a na a tsu de Toma (za na a tsu de "Mepishe") u damma akapi, "Tsu shoyin manlu'u suru ntsu, tsara tsu kuwai obolo na ayi!"

Yesu obolo na Meri na Marta

¹⁷ Ana Yesu rawai, u cina ta cina a cido de Li'azaru hali rana nashi. ¹⁸⁻¹⁹ Aza a Isra'ilaŋ a 'yawa ta de na abunda tsara a casa Marta na Meri adama a mawun ma anawu me le. Batanya ta zuzu na Urishelima, alanga e le mili re da. ²⁰ Ana Marta uwwai Yesu ta lo a tawa, wu uta ta tsara u ga'aton yi, Meri gba wi isawan ta pe o uwa. ²¹ Avu Marta damma yi, "Zagbain, na vu shi pa, mawun ma anawu ma va ma shi a kuwa shi. ²² Amma ko gogo n reve ta Asula a ta ca wu ili i na vu pati niyi suru."

²³ Avu u damma, "Mawun ma anawu ma wu u ta 'yon avu u yuwisan wuma."

²⁴ Avu u usu, "N reve ta u ta 'yon avu waru u yuwan wuma o urana wu ukosu, a mantsa ma na Asula aa 'yasan akwakwa suru."

²⁵ Reve u damma yi, "Amu da u'yasan wa akwakwa na wuma. Aza a na waru a usu numu a ta yuwan wuma ko a shi a kuwa. ²⁶ Vuma na ri wuma avu u usu mu waa kuwa shi. Marta vu usu ta ne?"

²⁷ Reve u usu, "Ee, Zagbain. N usu ta a na avu da Kristi Zamawawa, za na ayi da Mawun ma Asula, waru ayi da za na ri lo aa tawa atsuma o uvadi."

Yesu shon ta

²⁸ Ana Marta dammai ne, avu u kamba u yuwan adanshi na mawun ma anawu ma yi Meri goon. Avu u damma, "Manlu'u u ta pa, waru u te desu wu." ²⁹ Ana Meri uwwai tsundolo, avu u 'yoshin u kara a tyo ubata wa Yesu. ³⁰ Koto u shi u rawa a lyuci'i shi, amma u buwa ta de ubata u na Marta cina niyi.

³¹ Ama na abunda a tawa ta tsara a casa le, ana e enei Meri utai go'o u lyawai u'wa'a, a jiyan ta gashi u ta

'yawa ubata wa aason tsara u shon. Dada o toni niyi.

³² Avu Meri rawa ubata u na Yesu danai. Ana we ene niyi, u kingyo ta a makakan ma yi, avu u damma, "Zagbain, na vu shi pa, mawun ma anawu mo ulobo ma va ma shi a kuwa shi."

³³ Ana Yesu ene niyi e mesun, avu waru we ene cine ama a ri e mesun obolo na ayi fo. U yuwan ta atsumolangu abunda. ³⁴ Reve we ece, "Te da gba i cido niyi?"

Avu a damma yi, "Zagbain, tawa ve ene ubata'a."

³⁵ Reve u shon.

³⁶ Reve ama a na a danai zuzu na ayi a damma, "Kalyuwai cine u ciga niyi lon."

³⁷ Avu ozo o ro e le a damma, "U ca ta irumba yeni. Amayun nu u shi lo u shi a lyawa Li'azaru kuwa shi."

Yesu 'yasan ta Li'azaru atsuma o ukwa

³⁸ Yesu buwa ta na atsumolangu a abunda lon. Avu u kara a 'yawa a aason, za na wungu u da u danai atsuma a aatali na aatali a na a bundalai tsara o to u'uwata'a. ³⁹ Reve u damma, "Bundalai aatali'i a nge'en."

Reve Marta damma, "Zagbain, vu reve ta a na Li'azaru kuwai de hali rana nashi na karai, gogo u ta fara a shamusa."

⁴⁰ Avu u damma yi, "Vu cuwan cine n damma nuwu a na na vu ca okolo, vu te ene tsugbain tsa Asula."

⁴¹ Avu a bundala aatali'i a nge'en. Reve u kalyuwa zuva ubata wa Asula avu u damma, "Dada, n godyo ta a na vu uwwa numu. ⁴² N reve ta vu tsu uwwa mu ta kuci, amma n damma ta ne adama a ama a na a ri pa u'olotowu zuzu na amu. N ciga le ta e reve a na vu lyungu numu."

⁴³ Ana Yesu kotoi avasa, avu u saala, "Li'azaru, uta!" ⁴⁴ Reve wu uta a mmalu. A katala ta ana ne ekere a yi no okoro, avu a katalaa yi okoro o urewesu.

Avu Yesu damma le, "Bada niyi avu i lyawa yi u kara."

O fobo ta o una Yesu
(Mat. 26:1-5; Mak. 14:1-2; Luk. 22:1-2)

⁴⁵ Ama a abunda a na a tawai a kalyuwa Meri e ene ta ili i na Yesu yuwain, avu a usu yi. ⁴⁶ Amma ozo o ro e le gba a 'yawa ta a damma Afarishi ili i na Yesu yuwain. ⁴⁷ Avu nan ganu a gbagbain na Afarishi e de ibolo ya Azagbain a Mbara† ubata u ta reve a damma le, “Nye tsa yuwain? Vuma nda ta yuwusan iroci yi ili ya asalama ya abunda. ⁴⁸ Na tsu lyawa yi u lyuwa elime na mayan me ili i nda, ama suru a ta usu yi. Asoja a Roma a ta tawa a lungusa Aa'isamapada ni ida i tsu.”

⁴⁹ Kayafa vuma ta da atsuma a Azagbain a Mbara† za na danai aabara a nan ganu atsuma a aa'wan o ndolo, avu u damma, “Ko ili i ta i reve shi! ⁵⁰ Cine tsa da yaa lyawa a lungusa ida'a suru? Lyawai vuma nda kuwa, tsara ama suru a dana wuma.”

⁵¹ Majiyan ma nda mo uta a asuvu a Kayafa shi. Amma adama a na ayi da u danai aabara a nan ganu a aa'wan o ndolo, u yuwisan ta adanshi e ili i na yaa fara: U dansa ta a na Yesu ta kuwa adama a aza a Isra'ila suru. ⁵² Ko na ne Yesu aa kuwa adama a aza a Isra'ila goon shi. U ta kuwa tsara u boloto muwun ma Asula o o'wo za ta, aza a na a ri ubazu atsuma o uvadi. ⁵³ Urana u ndolo u da a farai izami yu ure u na oo una yi.

⁵⁴ Adama o ndolo, Yesu yuwan mmalu atsuma a Yahuda a alanga eteshe shi, avu u lyawa Urishelima. U kara ta a tyo a lyuci va Ifaramu, za na ri a nge'en mu una, avu u danu de obolo no ojoro a yi.

⁵⁵ Mantsa'a ma yuwan ta zuzu na yashi ya Abuki a Mapasa. Ama a abunda aza a na a danai a mulyuci n keke'en a kara ta a tyo Urishe-lima kafu mantsa ma abuki'i, tsara a kambato aciyele cece ununa Wila u damma nle a yuwan. ⁵⁶ A shi ta a ciga e ene Yesu, amma ele pe atsuma

a Aa'isamapada, avu e ecelei vani le, “Nye i da majiyan ma du? U ta tawa ubata wa abuki'i?” ⁵⁷ Avu nan ganu a gbagbain na Afarishi a damma ama'a a na na vuma ro ene Yesu'u, vuma'a u tawa u damma le. Avu a tawa e reme yi.

12

Meri tsuwayin Yesu mani'in

¹ Ana u buwai rana tali a fara Abuki a Mapasa, avu Yesu kara a tyo Batanya, reve u rawa o u'wa wa Li'azaru, za na u 'yasain atsuma a aakwakwa. ² Reve o foboo yi pe malyuwaa. Marta da tawai ni ilyalya'a, Li'azaru waru u shi ta obolo na aza a na a lyuwai obolo na Yesu. ³ Reve Meri tara meden ma mani'in ma maguru, za vi ikebe lon, avu u tsun yi a ana e Yesu. Reve u tasa le na anji a yi. Reve maguru mo shiton u'wa'a.

⁴ Oojoro o ro za na a tsu de Yahuza Iskariyoti shi ta lo. Ayi da za na aa wina Yesu, avu u damma, ⁵ “Mani'in mo ndolo ma ta rawa ikebe i na i rawai ikebe yu ulivu ukpakuta'atsu (300).” A shi ta wina yi reve a ca alambi ikebe'e.” ⁶ Agba Yahuza yuwan adanshi a alambi na amayun shi. U damma ta ne ana wo o'woi ayi vivu da. Ayi da u danai za vu uzuwa wi ikebe, waru u tsu tarasa ta ikebe pe adama a aciyayi.

⁷ Avu gba Yesu damma, “She vu damaton yi wan. U yuwan ta ne e ifobi ya acida a va. ⁸ I ta dana na alambi kuci, agba yaa dana obolo na amu kuci shi.”

A yuwan ta mpolo o una Li'azaru

⁹ Ana ama a uwwai a na Yesu rawa ta, a tawa ta na abunda adama e ene Yesu na Li'azaru, vuma na u 'yasain atsuma o ukwa. ¹⁰⁻¹¹ Ama na abunda a lyawa ta itoni i nan ganu va aza a Isra'ila, reve a uwa itoni ya Yesu adama a Li'azaru. Ili i ndolo i da i zuwai nan ganu a gbagbain a yuwain ifobi i na oo una Li'azaru fo.

* **12:5** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “dinari ukpakuta'atsu (300).” Kalyuwa Ucufluwu wi “Ikebe.”

Yesu uwai Urishelima
(Mat. 21:1-11; Mak. 11:1-11; Luk. 19:28-40)

¹² Ana usana u tawai, reve obolo a ama na abunda a na a tawai adama a Abuki a Mapasa† a uwwa a na Yesu ta lo a tawa Urishelima. ¹³ Dada a tarai ashuwa-shuwa reve a 'yawa a ga'an na Yesu, a yisaali,

“Husana!† A cibala Asula!”

“Asula a zuwaa za na tawai atsuma a ala a Asulazuva aba'un!”

“Asula a zuwaa Mogono ma Isra'ila aba'un!”

¹⁴ Avu Yesu zami molloli reve u kumba yi. Ayi da ili i na Zakariya vumavasula dammai,

¹⁵ “Ama a Urishelima† she yu uwwa wovon wan!

Mogono ma du mo ta lo a tawa, waru u ta kumba molloli.”

¹⁶ A mantsa mo ndolo, ojoro a yi a gura reve ili i ndolo shi. Amma a tyo de a mantsa ma na a 'yasan niyi a tyo a tsugbain, reve a cuwan a na Adanshi a Asula a dammai ne adama a yi, waru a yuwaan yi ta ili i nda.

¹⁷ Ama na abunda a shi ta obolo na ayi, ana u 'yasin Li'azaru atsuma a akwakwa, avu u damma yi wu utai a aason. A shi ta a dansaa ozo o ro ili i na Yesu yuwain. ¹⁸ Ama na abunda o utai ta aa cina yi, adama a na a uwwai ili ya asalama i nda. ¹⁹ Dada Afarishi† a dammulai, “Ye ene ta, tsu tsura ulyuwu wa aci shi suru suru! Kalyuwai, uvadi suru u to tonoyi!”

Nheleni n ciga ta me ene Yesu

²⁰ Nheleni† n ro n 'yawa ta fo Urishelima a yuwan aganda a mantsa ma Abuki a Mapasa'a. ²¹ Reve a 'yawa ubata wa Filibu (vuma na utai diga a lyuci va Besaida atsuma a Galili) avu a damma, “Manlu, tsu ciga ta tse ene Yesu.” ²² Avu Filibu 'yawa u damma Andarawu, reve ele ra a 'yawa a damma Yesu.

²³ Avu u damma le, “Mantsa ma yuwan ta ana Mawun ma Vuma† ma ushi tsugbain tsa yi. ²⁴ Amayun a da maa dansaa du, cu'un vu shina

ta na riyai e ida waa kamba abunda shi, she nu u kuwa. Agba nu u kuwa, u ta matsan abunda. ²⁵ Za na cigai wuma wa yi atsuma o uvadi u nda u ta lamba yi. Za na wasain wuma wa yi o uvadi u nda u ta tsura wuma u na woo koto shi. ²⁶ Za na cigai u yuwaan mu tsugbashi suru, u ciga u 'yuwan u tawa u kuru mu, adama aagbashi a va a dana obolo na amu ubata u na n ri suru. Waru Dada va ta ca za na yuwaan numu tsugbashi suru tsugbain.”

Yesu yuwan ta adanshi o ukwa wa yi

²⁷ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “Gogo nda n ta atsuma a adama. N damma, ‘Dada wawa mu na mantsa ma nda?’ Ne da shi, n tawa ta a mantsa ma nda adama a nda, adama n sowo atsumalima. ²⁸ Dada, roco ama tsugbain tsa wu!”

Dada udyo wu utai diga zuva avu u damma, “N roco ta de cine n ri na tsugbain waru n ta dashi roco.”

²⁹ Obolo a ama a na a danai lo mishin a uwwa ta udyo'o, reve ozo o ro e le a damma tsata tsa da. Ozo o ro gba a damma, “Malingata ma Asula ma da ma yuwain adanshi na ayi!”

³⁰ Avu Yesu damma le, “Adama a du a da udyo'o u tawai, adama a va a da shi. ³¹ Gogo mantsa ma da na Asula e ge'eto ama o uvadi. Waru mantsa ma da ana Asula aa gbara Male za na aa yuwusan tsugono tsu uvadi tsa nda. ³² Agba na a 'yasan mu a akpata atsuma o uvadi, n to rono koyan a tawa ya'a va.” ³³ Yesu damma ta ne adama u roco cine waa kuwa.

³⁴ Reve obolo a ama'a a usu, “Wila u tsu u damma tsu ta a na Zamawawa'a u ta dana lo kuci. To, cine tsa da, vaa damma a ta 'yasan Mawun ma Vuma zuva va akpata? Zane da Mawun ma Vuma ma nda'a?”

³⁵ Avu Yesu usu, “I ta tsura ekan a na a jima ke'en. I lyuwa elime na mmalu eka'an ubuwu lo. Ni i yuwan ne, to, yaa tadatsa shi ni irumbu i

† 12:15 Zak. 9:9. Aatagada a Adanshi a Asula a Tsugana tsa yuwan ta ulinga na Sihiyona, amma aala o ro a Urishelima a da waru.

tawa. Amma ni i yuwan mmalu atsuma e irumbu, yee reve ubata u na yee tyo shi. ³⁶ Cayi za na tawai ne ekan okolo a du, ayi ubuwu obolo na adu. Dada yoo o'wo ama a na a ri nden atsuma e ekan.”

Ama o ro a 'yuwan ta a ca Yesu okolo e le

Ana Yesu dammai ne, reve u kara u 'yawa u pa'an adama e ene yi wan. ³⁷ Ko na u yuwain iroci yi linga va asalama a nda a makakan me le, a ushi yi shi. ³⁸ A yuwan ta ne adama e ili i na Ishaya vumavasula dammai wo o'wo amayun,

“Asulazuva, zane da usuyi ili i na tsu damma nle?

Waru zane da enei ucira wa wu?” ◇

³⁹ Ishaya† waru u damma ta ili i na i zuwai a kudai a usu ayi da:

⁴⁰ “Asulazuva a rumbanato ta esu a ama, reve waru u zuwa o o'wo aza a aciyo-gbamu.

U yuwan ta ne adama e ene ko e reve wan,

waru adama a kamba ubata wa Asulazuva u kambuwa le gbaga wan.” ◇

⁴¹ Ishaya damma ta ne, adama a na we enei tsugbain tsa Yesu, avu u yuwan adanshi a yi.

⁴² A mantsa'a, reve azagbain na abunda a ca yi okolo e le. Agba adama a na aa uwwusa wovon wa Afarishi, a yuwan adanshi a yi a alanga eteshe shi, adama Afarishi a gbara le atsuma a aa'isa'a wan. ⁴³ A la'a ta ciga ama a cuwa le a na Asula a cuwa le.

Yesu tawa ta adama u wawa uvadi

⁴⁴ Avu Yesu damma koyan a uwwusa, “Za na ushi numu suru, u ushi mu ta obolo na za na lyungu numu. ⁴⁵ Za na suru ene numu, we ene ta za na lyungu numu. ⁴⁶ N tawa ta atsuma o uvadi ana za na tawayi ne ekan atsuma o uvadi, adama za na ca numu okolo waa buwa atsuma e irumbu shi.

⁴⁷ “Za na suru uwwai adanshi a va, reve u 'yuwan a kuru le, amu da moo kototo yi shi. Adama a na

n tawa adama n kototo uvadi shi, amma adama n wawa yi. ⁴⁸ Agba ili i na yoo kototo za na 'yuwan numu na adanshi a va o ta lo. Adanshi a na n dammai, ayi da ili i na yoo kototo yi o urana wu ukosu. ⁴⁹ Ili i na moo ritosu ili ya aciyava i da shi. Dada na lyungu numu, ayi da u damma numu ili i na maa damma ni ili i na moo rito. ⁵⁰ N reve ta ili i na u dammai ama a yuwan, ili'i i zuwa ta ama a tsura wuma u na woo koto shi. Ayi da i zuwai maa dansaa du ili i na Dada'a u damma numu gan.”

13

Yesu sa'a ta ana o ojoro a yi

¹ Ele lo kafu urana wa Abuki a Mapasa a rawa, Yesu reve ta mantsa ma na waa lyawa uvadi u rawa ta, tsara u kamba ubata wa Dada. U ciga ta ama a na a ri pe atsuma o uvadi aza a na a ciga niyi, waru u ciga le ta hali a tyo o ukosu.

² Ayi a lyuwusa ilyalya obolo no ojoro a yi nu ulivu, agba Mekenkesu ma zuwa ta de Yahuza, mawun ma Simo Iskariyoti, u jiyar adama u wina yi. ³ Yesu reve ta a na Dada va yi ca niyi de ucira e ekere e ili suru, waru u tawa ta diga a Asula, waru u ta kamba ubata wa Asula. ⁴ Ele atsuma a alya, avu u 'yon mishin dada u fodoi utugu wa yi reve wu nla mayaga e ikyun ya yi. ⁵ Avu u tsun mini a masa'atsu reve u uwa masa'a ma ana mo ojoro a yi, avu u tasa le na mamuna ma na wu nla e ikyun ya yi'i.

⁶ Ana u rawai ubata wa Simo Bituru, avu u damma yi, “Zagbain, vu ciga ta vu sa'a mu ana?”

⁷ Reve u usu, “Vu reve ili i na maa yuwusan gogo shi, amma vu ta tawa vu reve na acapa.”

⁸ Avu Bituru damma, “O'lo, vaa sa'a ana a va shi.”

Avu u usu, “Na n sa'a ana a wu shi, vu pe atsuma a ama a va shi.” ⁹ Dada u dammai, “Zagbain, she vu sa'a ana a va goon wan! Sa'a ekere na aci a va fo!”

10 *Avu* u damma, “*Na* vuma sumba, lipu *va* yi suru u tsu *dana* ta cece. Ana *a* yi a da goon u cigai u sa'a. Waru *adu* i ta cece, agba suru *ndu* da shi.”

11 U reve ta vuma na aa wina yi, *ayi* da i zuwai u dammai, “Suru *ndu* da i ri cece shi.”

12 Ana u kotoi masa'a ma ana me le, *avu* wo oto utugu *wa* yi. *Avu* u *danuwisa*, reve we ece le, “I reve ta ili i na n yuwaan *ndu* gogo? 13 I de mu ta ‘Manlu’ na ‘Zagbain’ waru amayun a da *du*, adama a na ne *dada* n ri. 14 *Amu*, Zagbain na Manlu ma *du*, n sa'a ta ana *a* *du* gogo. *Adu* fo i sa'alai ana *a* *du*. 15 N yuwan ta ne adama e iroci tsara i yuwan cine n yuwaan *ndu*. 16 Amayun a da maa dansaa *du*, aagbashi a la'a zavu'wa *va* yi shi. Malingata ma la'a za na lyungu niyi shi. 17 I reve ta ili i nda, waru *Asula* a ta zuwaa *du* aba'un, ni i yuwan le.

18 “Maa yuwusan adanshi adama *a* *du* suru shi. N reve ta aza a na n dangwai. Amma ili i na Adanshi *a* *Asula* a dammai ciga 'yuwan u shiwan. Reve u damma, ‘Vuma na aa lyuwusa obolo na *amu* da wina numu!’ ♦

19 “N ta dansaa *du* ili i nda gogo kafu u fara, tsara nu u fara, i usu a na *amu* *dada** za na ri lo kuci. 20 N ta dansaa *du* amayun, vuma na ushiyi malingata ma *va*, u ushi mu ta fo. Waru vuma na usu numu, u usu ta vuma na lyungu numu.”

Yesu damma ta ili i na yaa cina yi
(*Mat. 26:20-25; Mak. 14:17-21; Luk. 22:21-23*)

21 Ana Yesu kotoi adanshi o ndolo, *avu* u uwa *atsumolangu* *a* *abunda* lon. *Dada* u dammai a alanga e eteshe, “N ta dansaa *du* amayun, vuma ta *atsuma* *a* *du* u ta wina mu.”

22 Agba ojoro *a* yi e reve ili i na waa dansa shi. *Avu* *a* *kalyuwulai* *vani* le. 23 Za ta *atsuma* o ojoro *a* yi za na Yesu cigai lon,† *dana* ta nden zuzu na *ayi*.

♦ 13:18 Ica 41:9. * 13:19 Aza a Isra'ila e reve ta danshi “*amu* *dada*” aala *a* *Asula* a da. Pa nda Yesu ta dansa ili i ta i da u ri na *Asula*. † 13:23 Ojoro a na Yesu cigai lo'on, *ayi* da Yahaya za na *danai* aatagada a nda. U ciga u de aala *a* yi shi *dada* u zuwusai “za na Yesu cigai lon” ko “oojoro o ro” *atsuma* e idana *ya* yi.

24 *Avu* Simo Bituru yuwaan yi adanshi nu ukere reve u damma, “Ece yi ko zane da waa yuwusan adanshi a aci *a* yi.”

25 Reve oojoro'o u rabatowo Yesu, *avu* we ece yi, “Zagbain, *atsuma* *a* tsu, vuma ne da vaa yuwusan adanshi a aci *a* yi?”

26 *Avu* u usu, “N to oto assala a nda o usa'an. Vuma na n cayi *ayi* da waa wina mu.” *Avu* wo oto assala'a *avu* u ca Yahuza, ulobo *wa* Simo Iskariyoti. 27 Ana Yahuza ushiyi assala o ndolo, *dada* Male ma uwa niyi.

Dada Yesu dammai, “Yahuza, 'yawa gogo vu yuwan ili i na vu cigai vu yuwan.” 28 *Atsuma* a aza a na *a* *dana* lo a alya, babu za na revei ili i na i zuwai Yesu dammai ne Yahuza. 29 Amma adama a na Yahuza *ayi* da le za vu uzuwa, ozo o ro a yuwusan ta majiyan gashi Yesu damma yi ta, u 'yawa u tsupa ikebe yi ilyalya, ko u ne'eshen alambi ikebe. 30 Ana Yahuza ushiyi assala o ndolo, reve wu utushi, cina ayin a yuwan.

Wilā u sa'avu

31 Ana Yahuza *karai*, reve Yesu damma, “Mantsa ma rawa ta a na *amu* Mawun ma Vuma maa uwa *atsuma* a tsugbain *tsa* *va*, waru *Asula* *a* ta *tsura* tsugbain adama e ili i na yaa cina mu suru. 32 Na *Asula* *a* *tsura* tsugbain adama *a* *va*, *Asula* na aciyayi u to roco cine Mawun ma Vuma ma ri na tsugbain gogogo.

33 “Muwun n *va*, mantsa ke'en da ma buwa numu a na *maa* *danu* na *adu*. I ta zami mu, agba *yaa* *tsura* mu shi. N damma *du* ta cine n dammai aza a Isra'ila, ‘Yaa gura 'yawa ubata u na *maa* 'yawa shi.’

34 “Amma n ta casu *du* *wila* u sa'avu u na *yaa* kuru. I ciga i 'yuwan i cigalai cine n ciga *ndu*. 35 Ni i cigalai, ama suru e te reve *adu* ojoro *a* *va* a da.”

Yesu yuwan ta adanshi a na Bituru a wasan yi

³⁶ Reve Simo Bituru ece Yesu, “Zagbain, te da vee tyo?”

Reve u usu, “Ubata u na maa 'yawa vaa gura toni mu de shi, amma a 'yawa de vu to toni mu.”

³⁷ Avu we ece yi, “Zagbain, nye i zuwai moo toni wu gogo shi? N tu ufobu n kuwa obolo na avu!”

³⁸ Reve u usu yi, “Vu tu ufobu vu kuwa adama a va? Amayun a da maa damma wu, kafu moton ma saala, vu ta wasan mu uta'atsu.”

14

Yesu da ure a tyo ya Dada

¹ Reve Yesu damma ojoro a yi, “She u balā ko i dana na atsumolangu wan. I ushi Asula, waru i ushi mu fo. ² Asula a abunda a ta de o u'wa wa Dada va, waru n ta 'yawa n foboo du ubata. Na amayun a da shi, n shi a damma du ne shi. ³ Na n koto mayan me ili i nda, n ta tawisa n tara du a tyo obolo na amu. Reve tsu danuyi obolo. ⁴ I reve ta ure a tyo ubata u na mee tyo.”

⁵ Reve Toma usu yi, “Zagbain, tsu reve ubata u na vee tyo shi. Cine tsee reve ure a tyo de?”

⁶ Reve u usu, “Amu da ure u na u rocoi amayun a Asula waru n ca ama wuma. Babu vuma na aa 'yawa ya Dada she nu u kuru nu ubata u va. ⁷ Ni i shi i reve mu na amayun, i te reve Dada va fo. Amma diga gogo i reve yi ta, waru ye ene yi ta.”

⁸ Avu Filibu damma, “Zagbain, roco tsu Dada'a, atsu u ta rawa tsu.”

⁹ Reve u usu, “Filibu, n to obolo na adu nu ujimu. Cine tsa da wo o'woi hali n gogo koto vu revei ko zane da n ri shi? Vuma na ene numu suru, we ene ta Dada. To, cine vaa dansa n roco du Dada'a. ¹⁰ Koto vu ca okolo a na amu n ri pe atsuma a Dada, waru Dada ri pe atsuma a va shi? Adanshi a na maa dansaa du adanshi a va a da shi, amma Dada da na ri pe atsuma a va, waru ayi da waa yuwusan ulinga wa yi. ¹¹ Usuyi Dada'a u ta pe atsuma a va, amu waru n ta pe atsuma a

Dada. Na yaa usu mu adama e idan-shi i va shi, to, usu numu adama e ili i na n yuwain.

¹² “Amayun a da maa dansaa du, vuma na suru usu numu, ta yuwan ili i na n yuwusain. Aza a na a usu numu a ta yuwan ili i na i la'ai za na n yuwusain, adama a na n ta kamba n danu obolo na Dada. ¹³ Waru ni i pati ili i ro atsuma a ala a va, n ta yuwaan du, adama Mawu'un u tawaa Dada na tsugbain. ¹⁴ N ta yuwaan du ili i na i patiyi suru atsuma a ala a va.

Nzuwulai n na Ruhu va Akiza aa tawa

¹⁵ “Ni i ciga mu, i ta yuwan ili i na n damma ndu i yuwan suru. ¹⁶ Waru n ta pati Dada u ca du Za vi Ikambi i ro, za na aa danu na adu hali ukosu. ¹⁷ Ayi da Ruhu va Akiza,† za na rocoi amayun adama a Asula. Ama o uvadi aa usu yi shi, adama a na e ene yi shi, waru e reve yi shi. Amma adu i reve yi ta, adama a na u ta pe nden atsuma a du, waru u ta dana pe atsuma a du. ¹⁸ Na n kara, maa lyawa du a nde'en tsa mkpa'an shi, n ta tawisa ya'a du. ¹⁹ Mantsa ma buwa ta ke'en, ama o uvadi a buwa ee ene mu shi, amma adu i te ene mu. Adama a na amu wuma u da n ri, adu waru i ta dana wuma. ²⁰ Nu urana u ndolo u tawa, i te reve a na n ri pe atsuma a Dada. Waru i te reve a na i ri atsuma a va, waru amu n ri atsuma a du. ²¹ Vuma na ciga numu suru, u ta yuwan ili i na n dammai suru, avu Dada va ciga yi fo. Amu fo n ta ciga yi, avu n roco yi ko zane da n ri.”

²² Avu Yahuza (ayi nda Yahuza Iskariyoti da shi) damma, “Amma Zagbain, cine vu foboi vu roco tsu aciyawu amma a tyo a akapi shi?”

²³ Reve u usu, “Na ama a ciga mu, a ta yuwan ili i na n damma nle a yuwan suru. Dada va ta ciga le, avu tsu tawa ya'a le, avu waru tsu danu obolo ne ele. ²⁴ Vuma na gba ciga numu shi, waa yuwan ili i na n dammai shi. Ili i na yu uwua numu n dammai, ya'a va da wu utai shi,

amma o unā wa Dada u da za na lyungu numu.

²⁵ “N damma du ta ili i nda suru a mantsa ma na n danai obolo na adu. ²⁶ Amma ayi Za vi Ikambi u to roco du ili suru, waru u ta zuwa du i cuwan ili i na n damma ndu suru. Ayi Za vi Ikambi i nda ayi da Ruhu va Akiza za na Dada va aa lyungu atsuma a ala a va. ²⁷ N zuwa du ta i tsura mazanga o okolo a du, cu'un mazanga na n ri na ayi o okolo a va, ayi da maa zuwa du i tsura. Asuvu nden a na maa ca woo o'wo cine uvadi waa ca shi. Adama o ndolo she i yuwan atsumolangu lon wan, waru she yu uwwa wovon wan.

²⁸ “Yu uwwa mu ta de adansa n ta kara waru n ta tawisa ya'a du. Ni i ciga mu na amayun i yuwan mazanga a na maa kamba ya Dada, adama a na u la'a mu ta tsugbain. ²⁹ N ta dansaa du ili i nda gogo kafu u fara, adama nu u fara i usu. ³⁰ Maa dashi yuwan adanshi a abunda na adu shi. Adama a na za tsugono tsu uvadi u nda u ta lo a tawa. Amma u ri nu ucira a aci a va shi. ³¹ N yuwan ta ili i na Dada va damma numu n yuwan suru, tsara ama o uvadi a nda e reve n ciga yi ta.

“Tawai gogo tsu karai.”

15

Ataci ne eten

¹ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi no ojoro a yi, reve u damma, “Amu da ikyun ya amayun i na i tsu utaa ataci a inabi. Dada va ayi da cimbi. ² Ne eeten a na a ri za va nu u matsan shi, u tsu gasa yi ta. Waru u tsu lapula ta eeten a na a tsu matsan muwun, tsara u matsan muwun ma abunda. ³ Ili i na n damma ndu u zuwa du ta de i kamba cece. ⁴ Ni i ri uka du na amu, n to o'wo uka du na adu. Eeten a tsu matsan na aciyayi shi. U ta matsan nu u buwa uka du ni ikyun. Ne da adu fo yaa matsan shi, she ni i ri uka du na amu.

⁵ “Amu da ikyun ya ataci'i, adu gba eten. Na za suru kaba ya'a va, amu waru uka du na ayi, u ta matsan lon. Agba yaa gura yuwan ili i ro shi, she

na n kamba du. ⁶ Na za ri uka du na amu shi, u ta gashi eeten a na a tsu vari reve u 'yewe. Ama a tsu tara ta eten a na e 'yewei, reve a zuwa le a akina a kulato le. ⁷ Ni i ri uka du na amu na waru yaa kurusu uritosu u va, i ta pati Dada ili i na i cigai suru, avu gba u ca du. ⁸ Na yaa matsasan muwun ma abunda, u to rocosu a na adu ojoro a va a da, waru i to rocosu ama tsugbain tsa Dada va.

⁹ “N ciga du ta cine Dada va ciga numu. Gogo i kaba atsuma e icigi i va. ¹⁰ Ni i yuwan ili i na n dammai, i ta kaba atsuma e icigi i va. Ne da waru, n yuwain ili i na Dada va damma numu n yuwan, ne da fo n ri uka du atsuma e icigi ya yi. ¹¹ N damma du ta ili i nda suru adama yoo o'wo na cu'un mazanga ma na n ri na ayi, adama waru mazanga ma du mo o'wo ushete wan. ¹² Apa nda ili i na maa dansaa du i yuwan: i cigalai ununa n ciga ndu. ¹³ Babu icigi i na i la'ai nda, vuma kuwa adama a n'utsa ma yi.

¹⁴ “Adu n'utsa n va da, ni i kuru ili i na maa dansa. ¹⁵ M buwa e desu du agbashi shi, adama a na zagbain tsu damma agbashi a yi ili biti shi. Amma n te desu du n'utsa, adama a na n damma ndu ili i na Dada va damma numu biti. ¹⁶ I dangwa mu shi. Amu da n dangwa ndu. Avu waru n ca du ulinga u nda i yuwan: 'Yawai i matsan muwun, icu'un i na yaa jima. Ne da Dada aa ca du ili i na i pati niyi suru na ala a va. ¹⁷ Apa ili i na n damma ndu i yuwan: I cigalai.

Uvadi u ta 'yuwan ojoro'o

¹⁸ “Na ama o uvadi a nda a 'yuwan du, i cuwan amu da a fara 'yuwain. ¹⁹ Na adu aza o uvadi a da, a ta ciga du ununa a cigai aza e le. Amma n dangwa du ta yu utaa atsuma o uvadi, adama o ndolo adu aza o uvadi a da shi. Ayi da i zuwai uvadi u 'yuwan ndu. ²⁰ I cuwan ni ili i na n damma ndu: Aagbashi a la'a zavu'wa va yi shi. Na ama o bongi mu, o to bongi du fo. Waru na a yuwan ili i na n rito nle a yuwan, a ta yuwan ili i na

i damma nle fo a yuwan. ²¹ Agba o to 6ongi ɗu adama a na i ri aza a va. A ta yuwan ne adama a na e revei za na lyungu numu shi. ²² Na n shi n tawa n yuwaan le adanshi shi, a shi a dana nu unusu u na waa tawaa le no oforo shi. Amma gogo a ri nu ure u motaa shi adama o unusu u le. ²³ Za na 'yuwan numu biti u 'yuwan ta Dada va. ²⁴ N yuwan ta linga va asalama e memere me le, icu'un i na ko za koto yuwain shi. Na n shi n yuwan linga nda shi, a shi a dana nu unusu shi. Agba gogo nda e ene ta ili i na n yuwain. Agba suru na ne, a 'yuwan mu ta obolo na Dada va. ²⁵ Agba ili i nda i fara ta adama e ili i na a danai a Wilu u le wo o'wo amayun: 'A 'yuwan mu ta pere m pere.' ♦

²⁶ "N ta lyunguwa ɗu za na a tsu de Za vi Ikambi. U to utu ubata wa Dada avu u tawa ubata u ɗu. Ayi da Ruhu va amayun. Nu u tawa, u ta yuwan adanshi adama a va. ²⁷ Reve adu fo ni i ciga i 'yuwan i damma ama adama a va, adama a na i ri obolo na amu diga a mantsa ma na n temei uritosu."

16

¹ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, u damma, "N damma ɗu ta ili i nda, adama i lyawa u'usususu u va wan. ² A ta gbara ɗu a a'isa. Waru mantsa ma ta tawa ana ama oo una ɗu, reve a jijan gashi a ta yuwusaan Asula aganda na a yuwan ne. ³ A ta yuwan ne, adama a na e reve Dada'a shi, waru e reve mu shi. ⁴ Agba n damma ɗu ta ili i nda, adama na mantsa ma tawa ana aa yuwusan ili i nda, i cuwan ni ili i na n damma ndu.

Ulinga u Ruhu va Akiza

"Mantsa ma na n temei uritosu, n damma ɗu ili i nda shi, adama a na n shi obolo na adu. ⁵ Gogo gba n ta kamba ubata wu za na lyungu numu. Agba ko vuma ta atsuma a ɗu ece mu, 'Te da vee tyo?' shi. ⁶ Ana n damma ndu gogo, adu da nda i remei atsumolangu. ⁷ Agba amayun a da maa dansaa ɗu, u la'aa ɗu ta ulobonu n kara. Na n kara n ta lyunguwa ɗu

na Za vi Ikambi. Na n kara shi, Za vi Ikambi'i waa tawa shi. ⁸ Nu u tawa, u to roco ama o uvadi a na a nusain ana a dammai, 'Tsu reve ta ili i na i ri unusu, waru tsu reve ta ili i na i ri mejege, waru tsu reve ta ununa Asula a tsu ge'eto unusu.' ⁹ A yuwan mejege shi adama o unusu, adama a na a usu mu shi. ¹⁰ A nusan ta adama e ili i na i ri mejege, adama a na n ta 'yawa ubata wa Dada, waru yaa lyuwa elime na mene ma va shi. ¹¹ A yuwan mejege shi adama o uge'etosu adama a na u yuwaan ta de za tsugono tsu uvadi u nda uge'etosu.

¹² "N ta ni ili ya abunda i na maa damma ɗu, agba gogo u la'a ta ucira u na yee reve. ¹³ Agba na Ruhu na o rocosu ili i na i ri amayun adama a Asula u tawa, u ta zuwa ɗu i reve ili i na i ri mejege i na yoo utusa ubata wa Asula. Waa yuwan adanshi a na o utai ubata wa yi shi, amma u ta damma ili i na wu uwwai goon, waru u ta damma ɗu ili i na yaa tawa. ¹⁴ U ta ca mu tsugbain, adama a na u ta tara ili i na n dammai reve u damma ɗu. ¹⁵ Ili i na Dada ri ne ele suru, n ta fo ne ele. Ayi da i zuwai n dammai Ruhu'u u ta tara ili i na maa damma avu u damma ɗu.

Atsumalima a ta kamba mazanga

¹⁶ "Na a jima ke'en yee ene mu shi, amma a tyo de i te enishe mu."

¹⁷ Reve ozo o ro atsuma o ojoro a yi a dammulai, "Nye waa dansa ana u dammai, 'Na a jima yee ene amu shi, reve waru a tyo de avu ye enishe mu?' Waru nye i da waa dansa ana u dammai, 'Adama a na n ta kara a tyo ubata wa Dada?' " ¹⁸ Reve waru e ecelei, "Nye i da waa dansa 'na a jima ke'en?' Tsu gura reve ili i na waa dansa shi."

¹⁹ Yesu reve ta ojoro a yi a ciga ta e ece yi adama o ndolo, dada u damma nle, "I te mecilei ili i na maa dansa ana n dammai, 'Na a jima ke'en ye ene mu waru shi, reve waru n damma a tyo de i te enishe mu?' ²⁰ Amayun a da maa

♦ 15:25 Ica 35:19; Ica 64:4.

dansaa ɗu, i ta shon ɗu waru i yuwan atsumolangu, amma uvadi u ta yuwan mazanga. I ta yuwan atsumolangu, amma atsumolangu a ɗu a ta kamba mazanga. ²¹ Na ka danu limatan, u ta na mɓala, adama a na mantsa ma yi ma rawai. Amma nu u matsan mawu'un, ɗu wi icina na mɓala'a adama a na u ri a mazanga ma na u tsurai mawun o uvadi. ²² Ne da fo u ri ya'a ɗu. Gogo i ta atsumolangu, amma n te enishe ɗu. A mantsa'a i ta yuwan mazanga, waru ko vuma aa gura zuwa ɗu i lyawa mazanga shi. ²³ Na mantsa mo ndolo ma rawa, yee ece mu ili i ro waru shi. Amayun a da maa dansaa ɗu, Dada va ta ca ɗu ili i na i patiyi suru atsuma a ala a va. ²⁴ Hali n gogo koto i pati ili i ro atsuma a ala a va shi. Patishiyi, Asula waru a ta ca ɗu ayi, tsara i shiwan na mazanga.

Kristi Zamawawa lyuwa ta aci o uvadi

²⁵ “N yuwan ta adanshi a nda ni iroci, agba mantsa mo ta lo a tawa ana maa dashi yuwan ne shi. A mantsa'a n ta paduwa ɗu ili suru adama a Dada'a. ²⁶ O urana u ndolo i ta pati Dada'a na ala a va, agba woo o'wo she na n yuwan ipati o una u ɗu shi. ²⁷ Asula Dada u ciga ɗu ta adama a na i ciga numu, reve waru i usu a na mu utai ubata wa yi. ²⁸ Mu utai ta ubata wa Dada, reve n tawa o uvadi. Gogo gba n ta lyawa uvadi ɗu n kamba ya Dada'a.”

²⁹ ɗu ojoro'o a damma, “Gogo vu ta adanshi na atsu upaduwa! Vaa yuwusan adanshi ni iroci shi. ³⁰ Gogo tsu reve ta vu reve ta ili biti. Vu ta gura usu yeci i vuma kafu u yuwan yeci'i. Ayi nda, u zuwa tsu ta tsu usu vu utai ta ubata wa Asula.”

³¹ ɗu u usu, “Amayun a da i usu ta gogo? ³² Mantsa mo ta lo a tawa, waru u rawa ta de, ana suru ndu yee bete'we, koyan da atsuma a ɗu a kamba o u'wa wa yi, reve i lyawa mu a nde'en. Agba Dada to obolo na amu, waru adama o ndolo n ri a nde'en shi.

³³ “N damma ɗu ta ili i ndolo adama yoo o'wo na mazanga ma amayun adama a na i ri obolo na amu. Uvadi u ta zuwa ɗu i sowo atsumalima. Agba i kaba asuvu! N lyuwa ta aci o ucira wu uvadi!”

17

Yesu yuwaan ta ojoro a yi avasa

¹ Ana Yesu kotoi a dansaa le ili i nda suru, reve u kalyuwa zuwa ɗu u damma, “Dada, mantsa ma rawa ta. Vu ca Mawun ma wu tsugbain adama u ca wu tsugbain. ² Vu ca yi ta tsugbain a aci a ama suru adama u ca aza a na vu ca niyi wuma u na woo koto shi. ³ Waru nda ure u na aa tsura wuma u na woo koto shi: e reve wu, za na ɗu da Asula a amayun goon, reve waru e reve Yesu Zamawawa, za na vu lyunguyi. ⁴ N roco ta tsugbain tsa wu o uvadi ana n kotoi ulinga u na vu ca numu n yuwan. ⁵ Gogo, Dada, vu dashi ca mu tsugbain tsa na n shi na ayi ana n shi obolo na ɗu kafu vu yuwan uvadi.

⁶ “Vu ca mu ta aza e itoni o ro atsuma o uvadi u nda, waru n roco le ta ili i na vu rotsoi. Aza a wu a da a shi, agba vu ca mu ta ele, ɗu gba a yuwaan wu tsutoni. ⁷ E reve ta a na ɗu da vu ca numu ili i na n ri na ayi suru. ⁸ Adama a na n damma ta aza e itoni a va ili i na vu damma numu, agba a usu ta. E reve ta a na mu utai ubata wa wu, ɗu waru a usu ɗu da vu lyungu numu. ⁹ N ta avasa adama e le. Maa yuwusan avasa adama a ama o uvadi shi, amma adama a aza a na vu ca numu, adama a na ele aza a wu a da. ¹⁰ Ama o ndolo suru aza a na a ri aza e itoni a va aza a wu a da fo, waru aza a na oo tono wu suru aza a va a da fo. O roco ta na amayun ili i na tsugbain tsa va tsa ri. ¹¹ N ta lo a tawa ya'a wu. M buwa e isawan o uvadi waru shi. Agba aza e itoni i va a buwa ta atsuma o uvadi. Vu roco ucira wa ala a wu, ayi da ala a na vu ca numu, tsara vu geshe le. Dada oo o'wo ili i ta, ununa ɗu na amu tsu ri. ¹² Nu ucira wa wu u da, ucira u na vu ca numu a mantsa mo ndolo

amu ubuwu o uvadi dāda m putsayi ili i wuya a ju'wan le. Shede ayi vuma na o kototoi* ayi da a lungusai adama Adanshi a Asulā a shiwan.

13 “Dada, n ta tawa ya'a wu gogo. Agba n damma ta ili i nda amu ubuwu o uvadi, adama aza e itoni a va a shiwan na mazanga ununa amu n ri. 14 N damma le ta ikaka ya wu. Agba ama o uvadi u nda a 'yuwan le ta, adama a na a ri ili i ta ne ele shi, ununa amu fo n ri ili i ta na ama o uvadi shi. 15 Maa patishi wu vu tawa le atsuma o uvadi shi, amma vu 'yasan za wuya a ju'wan le. 16 Amu za vu uvadi u nda u da shi. Ne da waru ele fo aza o uvadi a nda a da shi. 17 Vu zuwa le o o'wo cece na akiza o uritosu wa adanshi a wu za na ayi da amayun. 18 N lyungu le ta atsuma o uvadi, cine vu lyungu numu atsuma o uvadi. 19 N ca ta aciyava n yuwaan wu tsugbashi adama ele fo a ca aciyele a yuwaan wu tsugbashi.

20 “Dada, n ta yuwusan avasa adama a aza e itoni a nda, agba waru n ta yuwusan avasa adama a aza a na aa tawa a ca mu okolo e le suru, adama e ili i na aza e itoni a va aa damma adama a va. 21 N ciga ta suru nle o o'wo ili i ta, ununa amu n ri ili i ta na avu, avu waru vu ri ili i ta na amu. N ciga le ta fo o o'wo ili i ta na atsu. Dada ama o uvadi a nda aa usu a na avu da vu lyungu numu. 22 N ca ta ama a nda tsugbain tsa na vu ca numu adama o o'wo ili i ta, ununa avu na amu tsu ri ili i ta. 23 Amu ili i ta i da ne ele, avu waru ili i ta vu ri na amu, adama o o'wo ili i ta suru suru. Ne da ama o uvadi ee reve avu da vu lyungu numu. E te reve a na vu cigai aza e itoni a va ununa vu ciga numu.

24 “Dada, vu ca mu ta ele, waru n ciga le ta a dana ubata u na n ri, adama ee ene tsugbain tsa va, za na vu ca numu adama a na vu ciga numu kafu vu yuwan uvadi.

25 “Dada, avu da za va abula.† Uvadi u reve wu shi, amu gba n reve wu ta, ama a nda waru e reve ta a na

vu lyungu numu. 26 N roco le ta ili i na vu rotsoi, waru n ta lyuwa elime nu uyuwusan ne. Ne da aa gura ciga ozo o ro ununa vu ciga numu, adama moo o'wo ili i ta ne ele.”

18

Ereme ta Yesu

(Mat. 26:47-56; Mak. 14:43-50; Luk. 22:47-53)

1 Ana Yesu kotoi avasa, reve ayi no ojoro a yi a kara reve a pasa Ubaa wa Kidron. Reve a rawa ubata u na u ri na danga zetun† va abunda avu a uwa pe. 2 A 'yawusa ta ubata'a na abunda, ayi da i zuwai Yahuza za na wina niyi revei ubata u na a ri. 3 Reve nan ganu a gbagbain na Afarishi a lyungu adugari a Aa'isamapada o ro a kuru Yahuza. Waru obolo a asoja a Roma a shi ta obolo ne ele, ama a nda a shi ta ni itana yu uvon ni ifitila na akata. Avu Yahuza tara le a tyo ubata'a.

4 Yesu reve ta ili i na yaa fara na ayi, dada wu utai reve we ece le, “Zane da yaa zama?”

5 Reve a usu, “Yesu za va Nazara.”

Avu u damma le, “Amu dada Yesu'u!” (Yahuza za na wina niyi, shi ta mishin ne ele.) 6 Ana Yesu damma nle, “Amu dada ayi'i,” reve o rono na acapa avu a riyā e ida.

7 Reve we ecishe le, “Zane da yaa zama?”

Avu a damma, “Yesu za va Nazara.”

8 Avu u usu, “N damma du ta de amu dada Yesu. Na amu da yaa zama, lyawai ojoro a va a kara.” 9 A yuwan ta ne adama e ili i na Yesu dammai de a shiwan, “N lamba ko za ta atsuma aza na vu ca numu shi.”

10 Reve Simo Bituru tala matsun me pe'eni ma yi reve u kodo utsuvu wu usa'ani wa aagbashi a aabara a nan ganu. (Aala a aagbashi'i Maluku.) 11 Avu Yesu damma Bituru, “Kambuwa matsun me pe'eni ma wu e ibici ya yi. Vu ta a majiyan n ciga n sowo atsumalima ununa Dada zuwai n sowo shi?”

* 17:12 Vuma na o kototoi pa nda u ta yuwusan adanshi a Yahuza Iskariyoti za na winai Yesu.

A tarai Yesu a tyo ubata wa aabara a nan ganu

(Mat. 26:57-58; Mak. 14:53-54; Luk. 22:54)

¹² Reve yali i gbaint na asoja a yi a Roma, obolo na adugari a Aa'isamapada, e reme Yesu avu a nla yi. ¹³ Avu a fara tara yi a tyo ya Hanana, ashawale Kayafa. Kayafa da danai aabara a nan ganu a aa'wan o ndolo. ¹⁴ Ayi da da za na de acapa u dammai azagbain a Isra'ila, "Lyawai vuma nda kuwa tsara ama suru a dana wuma." ◇

Bituru wasain Yesu

(Mat. 26:69-70; Mak. 14:66-68; Luk. 22:55-57)

¹⁵ Reve Simo Bituru no oojoro o ro ◇ a kuru Yesu. Oojoro'o u reve ta aabara a nan ganu'u, da da u uwai obolo na Yesu atsuma a agalaci o ukobu wu uge'etosu wa aabara a nan ganu. ¹⁶ Bituru gba reve wi isawan a alanga zuzu nu unantsu. Avu oojoro'o u kambu u yuwan adanshi na aagbashi o usheli a na a ri o unantsu. Reve a lyawa Bituru u uwa. ¹⁷ Amma avu usheli'i we ece Bituru, "Avu oojoro a vuma ndolo Yesu da, ko ne da shi?"

Avu u wasan, "O'o, amu da shi!"

¹⁸ Mantsa mo utanu ma da ma shi, reve agbashi na adugari a Aa'isamapada a gba'ato akina. Ele a lyasuwusa, da da Bituru rawai zuzu na akina'a adama u lyasuwa.

Aabara a nan ganu a yuwain Yesu yeci

(Mat. 26:59-66; Mak. 14:55-64; Luk. 22:66-71)

¹⁹ Avu aabara a nan ganu a yuwan Yesu yeci adama o ooro a yi nu uritosu wa yi. ²⁰ Reve u usu, "N yuwusan ta adanshi adama koyan da uwwa. N ritosu ta a a'isa na a Aa'isamapada, ubata u na aza a Isra'ila suru o tsu boloto. N damma ko ili i ta usokowu shi. ²¹ Adama a nye vee eceshe mu cu'un vi ili i nda? Ece ama a na a uwwai uritosu u va. E reve ta ili i na n dammai."

²² Ana Yesu dammai ne, avu dugari ro basa yi o ugbaguzu avu u damma, "Zane da avu a na vaa yuwaan aabara a nan ganu cu'un va adanshi o ndolo?"

²³ Avu u damma, "Na n damma ta ili i ro i na Wilu u dammai u ri mejege shi, i roco ili'i. Agba ni ili i na n dammai amayun a da, adama a nye vu basa numu?"

²⁴ Yesu ubuwu wunlu da da Hanana caco niyi a tyo ya Kayafa aabara a nan ganu.

Bituru wasisan ta Yesu

²⁵ Ili i nda a farasa pe atsuma, Simo Bituru de mishin zuzu na akina a lyasuwusa. Da da e ece niyi, "Avu za vi itoni ya Yesu da, ko ne da shi?"

Avu u wasan reve u damma, "O'o, amu da shi!"

²⁶ Aagbashi o ro a aabara a nan ganu a shi ta lo. Maci vuma na Bituru kodoi utsuvu u da. Avu u damma, "Me ene wu ta ubata a danga zetun, ko me ene wu shi?"

²⁷ Avu Bituru wasisan, a mantsa'a avu moton ma saalashi.

A tarai Yesu a tyo ya Bilatu

(Mat. 27:1-2, 11-14; Mak. 15:1-5; Luk. 23:1-5)

²⁸ Ana Kayafa kotoi uge'etosu wa Yesu na wasasa, da da azagbain a Isra'ila a tara niyi a tyo ubata wa Bilatu gwamna vuma va Roma. Avu ama'a e isawan a alanga. Na shi za ro uwa pe, u shi to o'wo babu cece, agba Wilu u shi a lyawa yi u yuwan Abuki a Mapasa shi. ²⁹ Avu Bilatu utu a alanga reve we ece le, "Adanshi a nye a da i tawayi a aci a vuma nda?"

³⁰ Reve a usu, "Na shi vuma nda za vu ulinga wi iwuya i da shi, tsu shi a tawa na ayi ubata wa wu shi."

³¹ Avu u damma le, "To, adu na aciyadu tara niyi i 'yawa i ge'eto yi cine Wilu u du u dammai i ge'eto yi."

Reve a wasan a damma, "Adu aza a Roma i tsu lyawa tsu tsu una vuma shi." ³² Ili i na a dammai u roco ta ili i na Yesu dammai de cine waa kuwa u fara ta o o'uso amayun.

³³ Reve u kamba o ukobu avu u de Yesu avu we ece yi, "Avu da mogono ma aza a Isra'ila?"

³⁴ Avu u damma, "Yeci ya wu i da nda'a, ko ama o ro a yuwaan wu ta adanshi a va?"

³⁵ Reve u usu, "Vu reve ta amu za va Isra'ila da shi! Ama a wu na ganu a gbagbain a da a tawai na avu ya'a va. Nye i da gba u yuwain?"

³⁶ Reve Yesu usu, "Tsugono tsa va za vu uvadi u nda u da shi. Na shi za vu uvadi u nda u da, agbashi a va a shi ta yuwan nlangi adama a zuwa mu e ekere a azagbain a Isra'ila wan. Amu n ri ana ngono n na maa yuwusan tsugono pa o uvadi shi."

³⁷ Avu we ece yi, "Avu mogono ma da, ko ne da shi?"

Reve u usu yi, "Vu damma ta amu mogono ma da, waru vu damma ta mejege. Ayi da i zuwai a matsan numu, avu n tawa o uvadi adama n damma ama amayun. Waru za na ri za va amayun tsu poloo mu ta at-suvu."

³⁸ Avu we ece yi, "Nye i da amayun?"

*A padayi Yesu ugana wu ukwa
(Mat. 27:15-31; Mak. 15:6-20; Luk. 23:13-25)*

Ana Bilatu dammai ne, avu wu utisa a tyo ya aza a Isra'ila avu u damma le, "Vuma nda yuwan ili i na i rawai n damma, 'Nu u ciga u 'yuwan u kuwa' shi. ³⁹ I reve n tsu bada ta vuma ta atsuma o u'wa wa ali u kara a mantsa ma Abuki a Mapasa. I ciga ta n lyawa 'mogono ma aza a Isra'ila?'"

⁴⁰ Reve a saala, "O'o, a lyawa yi wan! Tsu ciga ta a lyawa Baraba." (Baraba gba u shi ta u tsu 'yasasan nlangi.)

19

*Asoja a yuwaan ta Yesu ulamu
(Mak. 15:16-20)*

¹ Reve Bilatu† damma asoja a faba Yesu na asudu. ² Reve a dava ookokolo e eten a awanda, avu a

zuwayi a aaci,* avu o oto yi aayala a sawun daan-daan. ³ Avu a tawusa ya'a yi na a dammi, "Wuma wa wu u jima, mogono ma aza a Isra'ila!" Na a basasa niyi o ugbaguzu.

⁴ Avu Bilatu kara o utisa waru, reve u damma ama'a, "Uwwai, n ta o uta yi pa nda ya'a du, adama i reve n tsura ili i ro i na yaa zuwa n kototo yi shi."

⁵ Reve Yesu uta, wotowu no ookokolo a awanda† na aayala'a. Avu Bilatu damma le, "Apa vuma'a!"

⁶ Ana nan ganu a gbagbain obolo na adugari a Aa'isamapada e ene niyi, reve a saala, "Vara niyi a akpata!† Vara niyi a akpata!"

Avu u usu, "I tara yi reve i vara yi a akpata. N tsura ili i na yaa zuwa n kototo yi shi."

⁷ Reve a usu, "U damma ta a na ayi Mawun ma Asula ma da. Adama o ndolo, Wila u tsu u damma ta u kuwa."

⁸ Ana wu uwwai ili i nda, reve wu uwwa wovon lon. ⁹ Avu u kara a kamba o ukobu wa yi reve we ece Yesu, "Te da vu utai?" Agba u usu ili i ro shi. ¹⁰ Avu Bilatu damma, "Vu 'yuwan ta a yuwan adanshi na amu? Vu reve, n ta nu ucira u na maa lyawa wu vu kara pere, ko n zuwa a vara wu a akpata."

¹¹ Avu u usu, "Vu ta gura yuwaan mu ne adama a na Asula a zuwa nuwu vu yuwan. Vuma na ca numu e ekere a wu u la'a wu ta unusu."

¹² Ana wu uwwai ili i nda, u shi ta u ciga u lyawa yi u kara pere. Avu azagbain a Isra'ila a lyuwa elime na yisaali, "Na vu lyawa vuma nda pere, avu i'utsa i Mogono Kaisa da shi! Vuma na suru tarai aciyayi mogono ma da, vuma ndolo ma'yuwatan mo mogono ma da!"

¹³ Ana wu uwwai ili i na aa dansa, reve wu uta na Yesu a alanga avu u danu o ootogu o uge'etosu o ukobu u na a tsu de Ukobu u na a Ru'wai na Atali a Gbagbain. (Aala o ubata u nda na Tsu'arama† ayi da "Gabata.")

* **19:2** Kaisa Mogono mo otosu ta ookokolo a avu'un a na a mungai na aayala a sawun daan-daan. A yuwaan ta ne Yesu adama a lamaa yi.

14 Gogo urana u t̄a e meremee ma aci o Urana wi Ifobi ya Abuki a Mapasa.

Reve u damma aza a Isra'ila'a, "Apa du mogono ma du!"

15 Reve a kambuwa yi na yisaali, "Una niyi! Una niyi! Vara yi a akpata!"

Avu we ece le, "I ciga t̄a n vara mogono ma du a akpata?"

Reve nan ganu a gbagbain a usu, "Tsu ri na mogono mo ro shi, she Kaisa!"

16 Reve u ca le Yesu adama a vara yi a akpata.

A vara t̄a Yesu a akpata

(Mat. 27:32-44; Mak. 15:21-32; Luk. 23:26-43)

Avu asoja a tara Yesu reve a kara na ayi. 17 Ayi a motaa atsuma a lyuci'i, u tanu t̄a akpata† a yi a tyo Ubata wo Ookoluwo. (Aala o ubata'a na Tsu'arama ayi da "Gologota"†). 18 Ubata u dada a vara niyi a akpata.† A yuwaan t̄a ne waru aza o u'wa wa ali e re o ro, vuma t̄a suru e eebele a t̄a, Yesu gba e memere.

19 Reve Bilatu zuwa le a zuwa de iroci zuwa va a akpata'a, adansa,

YESU VA NAZARA, MOGONO MA AZA A ISRA'ILA.

20 Reve a dana iroci'i toto uta'atsu: Za vu ufaru na Tsuyahuda,† waru na Tsuroma, waru na Tsuheleni.† Ana na abunda e de yi t̄a nu una, adama a na ubata u na a varai Yesu a akpata u ri alanga na lyuci shi. 21 Reve nan ganu a gbagbain a damma Bilatu, "She vu dana, 'Mogono ma aza a Isra'ila' wan, amma vu dana, 'Vuma nda damma t̄a amu da mogono ma aza a Isra'ila.' "

22 Avu u usu, "N dana yi t̄a ne, waru ne da u ri."

23 Ana asoja o kotoi mavara ma Yesu a akpata, reve a tara itana ya yi avu e ne'eshen bata nashi. Soja suru t̄a nu upasu wa yi. Reve fo a tara utugu wu uga'an wa yi, za na

dana u d̄avu diga zuva a cipa. 24 Reve a dammulai vani le, "She tsu karai ayi nda bata bata wan. Tsu yuwain anca'wa adama tsu reve za na aa tara yi." Ili i nda i fara t̄a adama e ili i na Adanshi a Asula a dammai wo o'wo amayun:

"E ne'eshen t̄a itana i va vani le, avu a yuwan anca'wa adama o utugu u va." ◇

Ayi nda gba, ayi da ili i na asoja'a a yuwain.

25 Mma va Yesu dana t̄a lo mishin a nge'en ma akpata obolo na mma ke'en va yi. Meri ka va Kiliyofa na Meri Magadaliya a dana t̄a lo fo. 26 Oojoro a na u cigai ◇ dana t̄a lo fo zuzu na mma va Yesu. Ana Yesu ene nle obolo, reve u damma mma va yi, "Vuma nda mawun ma wu ma da gogo." 27 Reve u damma oojoro'o, "Ayi da mma va wu gogo." Diga lo da oojoro o ndolo a tara niyi a tyo o u'wa wa yi.

Yesu kuwa ta

(Mat. 27:45-56; Mak. 15:33-41; Luk. 23:44-49)

28 Yesu reve t̄a a na u kotoi de ulinga wa yi. Amma adama u lyawa Adanshi a Asula o o'wo amayun, reve u damma, "N ta uwwusa akuli!" ◇

29 Meden ma dana t̄a lo tapu na mini ma alamu, avu asoja'a a tsupu pe ashidi. Dada a nla niyi o oosondori,†† reve a canana a zuwaa Yesu o una. 30 Ana Yesu sowoi mini'i, avu u damma, "U koto t̄a." Avu u kadato aaci, reve u kuwa.

A sapai Yesu e eebele

31 Urana u nda Urana wi Ifobi i da,† agba nu usana u tawa Ashibi a da za na wo o'woi abajini o urana waru Urana u Mapasa u da. Ana wo o'woi aza a Isra'ila a ciga a lyawa lipu le zuva va akpata'a† shi hali urana wa Ashibi, avu a pati Bilatu u lyawa asoja

◇ 19:24 Ica 22:18. ◇ 19:26 Yah. 13:23. ◇ 19:28 Ica 69:21; Ica 22:15. † 19:29 Ayuwan t̄a ulinga na adanga a avu'un a na a tsu de "osondori." Ayi da a yuwayin ulinga a Aatagada a Motaa a na o kyo'onuyi mpasa a nantsu vu 'wa va aza a Isra'ila (Mt̄a. 12:22), waru a yuwan t̄a adanshi a yi bata ro atsuma a Adanshi a Asula. †† 19:31 Urana u Mapasa u ta gura o o'wo urana suru atsuma a ajuma. A aa'wan a na a varai Yesu a akpata wo o'wo t̄a urana wa Ashibi, adama o ndolo a kambato t̄a Ashibi'i abajini o urana.

a kukuɗa ana a aza a na a ɗanaɗi ɗe a akpata adama a kuwa go'o. Reve waru a cipato lipu le e ida. ³² Avu aɗoɗa'a a fara kuɗa ana a ama e re'e aza a na a ɗanaɗi zuva va akpata e eɓele e Yesu. ³³ Amma ana a rawai ubata wa Yesu, reve e ene u kuwa ta ɗe, agba a kuɗa ana a yi shi. ³⁴ Avu za ta atsuma a aɗoɗa'a tara ibata ya yi reve u sapa Yesu e eɓele. Reve mpasa na mini mo uta. ³⁵ Tsu reve ta ili i nda amayun a ɗa, adama a na za na enei ne esu ɗa dammai. U damma ta ne adama aɗu fo i usu. ³⁶ Ili i nda i fara ta adama Adanshi a Asula† a shiwan: “Ko eetele a ta a yi aa kuɗa shi.” ♦ ³⁷ Waru Adanshi a Asula o ro a damma ta, “A ta kalyuwa vuma na a sapa ni ibata.” ♦

Acida e Yesu

(*Mat. 27:57-61; Mak. 15:42-47; Luk. 23:50-56*)

³⁸ Ana ili i nda i kotoi, reve Isuhu, vuma lyuci va Arimatiya, pati Bilatu ko u ta lyawa yi u tara lipu va Yesu. (Isuhu za vi itoni va Yesu ɗa, amma usokowu, adama a na wu uwwusa ta wovon wa azagbain a Isra'ila.) Avu Bilatu usu, reve Isuhu 'yawa u tara lipu'u u kara na ayi. ³⁹ Nikodimu, za na shi tawai ɗe ya Yesu na ayin, shewun ta Isuhu. Avu u tawa a na aguma a maguru e re na rawai uritowu ukpaku na a tsu tsuwaan aakwakwa. ⁴⁰ Ama e re a nda a tara ta lipu va yi reve a katala yi akandarawa no okoro obolo na aguma'a. Ne ɗa aza a Isra'ila a tsu yuwan na aa cido aakwakwa. ⁴¹ Ubata u mavara ma akpata'a u ta zuzu na arumbu, atsuma a arumbu'u aason a sa'avu a dana ta pe za na koto a yuwain ulinga na ayi shi. ⁴² Adama a na wo o'woi Urana wi Ifofi u ɗa kafu Mapasa,† waru adama a na aaso'on a ri zuzu, ɗaɗa a zuwai pe lipu'u.

20

Aason e Yesu a ta lyanga

(*Mat. 28:1-8; Mak. 16:1-8; Luk.*

24:1-12)

¹ Nu usana wa Aladi ubata ubuwu haɓa, avu Meri Magadaliya kara a 'yawa a aaso'on, reve we ene aatali a aaso'on ugandaluwu utakatsuwu nu unantsu wa aaso'on. ² Reve u suma a 'yawa ya Bituru za na atsu ɗe Simo obolo no oojoro o ro, ♦ za na Yesu cigai, avu u damma le, “A tara ta Zagbain pe a aaso'on, agba tsu reve ubata u na a zuwa niyi shi!” ³ Reve Bituru no oojoro'o a kara a 'yawa ɗe. ⁴ Mere me le a dana ta e iladi, agba oojoro o ro'o a sara ta Bituru hali u fara rawaa yi. ⁵ Ana u kanza u kalyuwa atsuma a aaso'on, reve we ene pe okoro goon, agba u uwa pe shi. ⁶ ɗaɗa Simo Bituru a rawa avu u uwa pe, reve we ene pe okoro'o. ⁷ We ene ta fo apadi o okoro a na a palayi urewesu wa Yesu na ayi. A kutsulu yi ta, reve wo o'wo upasu u ta. ⁸ Reve oojoro o ro'o, za na fara rawai a aaso'on fo u uwa pe. Reve we ene avu u usu a na a 'yasin Yesu atsuma a akwakwa. ⁹ (A mantsa mo ndolo koto a shi e reve ili i na Adanshi a Asula a dammai a na amayun a ɗa a ciga a 'yuwan u 'yon atsuma o ukwa shi.) ¹⁰ Reve oojoro'o a kara a kamba o u'wa.

Meri Magadaliya enei Yesu

(*Mat. 28:9-10; Mak. 16:9-11*)

¹¹ Meri gba wi isawan ta a alanga a aaso'on e mesun. Reve u kanza u kalyuwa atsuma a aaso'on. ¹² Avu we ene pe nlingata ma Asula n re. A dana ta wotowu ni itana i uri waru a dana ta nden ubata u na lipu va Yesu shi. Za ta dana ta ubata a aaci za ta gba shi ubata wa ana. ¹³ Reve e ece yi, “Adama a nye vu ri e mesun?”

Avu u usu, “A tara ta Zagbain va, agba n reve ubata u na a zuwa niyi shi.” ¹⁴ Ana Meri dammai ne, reve u vadala avu we ene Yesu mishin lo, agba u gura reve a na Yesu ɗa shi.

¹⁵ Reve Yesu ece yi, “Adama a nye vu ri e mesun? Zane ɗa vu ri e izami?”

Avu u yuwan majiyan gashi ayi ɗa wa kalyuwusa arumbu'u avu

u damma, “Zagbain, nnā avu da vu tarai lipu vā Yesu, m pati wu ta vu yuwan ankuri, vu damma mu, adama n 'yawā n tara yi.”

¹⁶ Avu u damma yi, “Meri.”

Avu Meri vadala a tyo ya'a yi, reve u damma, “Rabboni!”† (Nā Tsu'arama† “Rabboni” urevu wā yi ayi da “Manlu.”)

¹⁷ Reve Yesu damma yi, “She vu reme mu wan, adama a na koto n karā a tyo ya Dada shi. Amma vu karā a tyo ubatā o ojoro a vā vu damma le, ‘N ta karā a kamba ubatā wa Dada va za na ri fo Dada du. Ayi da Asulā a va, waru ayi da Asulā a du.’ ”

¹⁸ Reve u karā u 'yawā u damma ojoro'o a na we ene tā Zagbai'in. Reve waru u damma le ili i u damma niyi.

Ojoro e Yesu e ene yi ta
(Mat. 28:16-20; Mak. 16:14-18; Luk. 24:36-49)

¹⁹ Na ayin o urana wa Aladi o ndolo, avu ojoro'o o boloto a aasula a tā avu a katsu nantsu, adama a na a uwwusa tā wovon wa azagbain a Isra'ila. Reve Yesu tawā wi isawan e memere me le babu usan, avu u casā le, adansa, “N yuwan tā avasa i tsurā asuvu nden.” ²⁰ Ana u dammai ili i nda, reve u roco le antsu e ekere a yi na za ve eebele. Ojoro'o a shiwan tā na mazangā adama a na e te inda Zagbain. ²¹ Reve u dammisa, “Asuvu nden n danā obolo nā adu. Cine Dada vā lyungu numu atsumā o uvadi, ne da fo mā lyungusu du.” ²² Avu wi ivuwaan le reve u damma, “Ushiyi Ruhu va Akiza. ²³ Nni i yuwaan ama gafura vu nusu le, Asulā fo u ta yuwaan le, o to o'wo nā gafura. Nnā gba i 'yuwan a yuwaan le gafura, Asulā fo u ta 'yuwan a yuwaan le gafura.”

Yesu na Toma

²⁴ Za ro atsumā a Kupanejere'e, Toma (za na waru a tsu de fo Mepishe), u danā obolo ne ele shi, a mantsa ma na Yesu rocoi aciyayi.

²⁵ Ana u rawai, reve akapi o ojoro a damma yi, “Tse ene tā Zagbain!”

Amma avu Toma damma, “Mā usu shi she nā me ene antsu e ekere a yi, waru she nā n ju'wan antsu'u na aakatsu a vā ubatā u na ikusa i danāi, waru n oto ukere u vā atsumā a wuntsu we eebele a yi.”

²⁶ Ana a yuwain ajuma a tā, reve ojoro'o o bolotowiso a aasula'a, waru Toma danā tā obolo ne ele. Reve a katsu nantsu vadamma nu ufaru, amma avu Yesu tawā wi isawisan e memere me le babu usan. Avu u casā le, reve u damma, “N yuwan tā avasa i tsurā asuvu nden.” ²⁷ Reve u damma Toma, “Kalyuwā ekere a va. Zuwa aakatsu a wu antsu'u. Oto ukere wā wu e eebele a va. Vu lyawa mawasan a na vā usu.”

²⁸ Avu u usu yi, “Avu da Zagbain va na Asulā a va.”

²⁹ Reve u damma yi, “Vu usu tā o unā na ve ene numu. Aza aba'un a dā aza a na e ene numu shi avu gba a usu.”

Ili i na i zuwai Yahaya danai a aata-gada a nda

³⁰ Ojoro e Yesu e ene yi tā a yuwusan iroci yi linga va asalama ro nā abundā aza a na a danāi atsumā a aatagada a nda shi. ³¹ N danā tā ili i nda adama i usu a na Yesu dā Zamawawa, Mawun mā Asulā, waru adama a na i usu niyi, i tā tsurā wuma.

21

Igolo tapu na mugula

¹ A tyo de, reve Yesu rocowiso aciyayi ubatā wo ojoro a yi a nge'en m Mala mā Galili.* Apa cine ili'i i farai: ² Ojoro a yi nā abundā a danā tā lo: Simo Bituru, nā Toma (za na a tsu de Mepishe), nā Nataniya va Kana va Galili, nā muwun mā Zabadi, no ojoro e re o ro. ³ Reve Simo Bituru damma azā a yi, “Amu n tā 'yawā mereme ma mugula ni igolo.”

Reve azā a yi a damma, “Atsu fo tsu tā 'yawā obolo nā avu.” Avu a karā a

* 21:1 A tsu de tā fo Mala mā Galili Mala ma Tibariya.

'yawa a wantsun u le. Agba e reme ko ili i shi na ayin o ndolo. ⁴Ana usana u tawai na wasasa, reve Yesu isawan a nge'en m mala'a, agba ojoro'o e reve a na Yesu da shi.

⁵Reve u de le, "Ama a va, i reme ta de mugula?"

Avu a usu, "O'o."

⁶Reve u damma le, "Variyi igolo i du usa'ani u wantsun u du, i te reme ozo o ro." Reve a yuwan ne, avu igolo'o e reme mugula ma abunda hali a kuda o rono yi.

⁷Reve ojoro a na Yesu cigai^o damma Bituru, "Zagbain da!" Ana Simo Bituru uwwai a na Zagbain da, reve wo oto utugu wa yi (adama a na u shi ta u fodo yi ana u dana i ulinga), avu wu teruwe a mini u reme udasu a tyo ubata wa Yesu. ⁸Reve akapi o ojoro o toni yi atsuma a wantsu'un, uguzu ni igolo'o tapu na mugula. A dana alanga ni ida shi, alanga e le a dana ta zuzu na ana ukpakuta'atsu (300).[†] ⁹Ana ojoro'o o utai atsuma a wantsu'un, reve e ene u ta ni ilyalya, waru u dana ta a zusun mugula na akinkina.

¹⁰Avu u damma, "Tawai na mugula n ro n na i remei gogo."

¹¹Reve Simo Bituru kara u uwa atsuma a wantsu'un, reve u rono igolo'o a tyo e ida. Atsuma a yi mugula m gbagbain ukpaku na kupton na aza a ta'atsu (153) n dana ta pe. Agba suru na ne igolo'o i kara shi. ¹²Reve Yesu damma le, "Tawai i lyuwa." Ko za ta gba atsuma o ojoro'o gura ece yi, "Zane da vu ri?" shi, adama a na e reve ta a na Zagbain da.

¹³Avu u 'yawa u tara ilyalya, reve u ca le. Reve waru u ca le fo mugula'a.

¹⁴Ayi nda, ayi da wa ta'atsu a na u rocoi aciyayi ubata wo ojoro'o ana a 'yasan niyi atsuma o ukwa.

Yesu na Bituru

¹⁵Ana o kotoi alya, reve Yesu ece Simo Bituru, "Simo mawun ma Yahaya, vu la'a ta aza a wu ciga mu?"

Avu u usu, "Ee, Zagbain, vu reve ta a na n ciga nuwu."

Reve u damma, "Vu lyuwato mukyokyon n va."

¹⁶Reve we ecishe yi we ire, "Simo mawun ma Yahaya, vu ciga mu ta?"

Avu u usu, "Ee, Zagbain, vu reve ta a na n ciga nuwu!"

Avu u damma, "Vu kalyuwa ikyon i va."

¹⁷Reve we ecishe yi wa ta'atsu, "Simo mawun ma Yahaya, vu ciga mu ta?"

Bituru yuwan ta atsumolangu adama a na Yesu yuwan yi ta yeci hali uta'atsu ko u ciga yi ta. Adama o ndolo reve u damma Yesu, "Zagbain, vu reve ta ili suru. Vu reve ta a na n ciga nuwu."

Avu Yesu damma yi, "Vu lyuwato ikyon i va. ¹⁸N ta dansaa wu amayun, avu o ulobo, vu tso oto ta itana i na vu cigai, reve vu 'yawa ubata u na vu cigai. Agba na vu kutsa, vu ta bubaruwa e ekere a wu. Reve ozo o ro a nla wu avu a tara wu a tyo ubata u na vu cigai shi." ¹⁹(U damma ta ne adama u roco cine Bituru aa kuwa, reve u ca Asula tsugbain.) Reve u damma Bituru, "Toni mu!"

²⁰Avu Bituru vadala reve we ene ojoro o ro, ^o za na Yesu cigai. Waru ayi da fo za na rabatoi Yesu ele a alya avu we ece, "Zagbain, zane da aa wina wu?" ²¹Ana Bituru ene niyi, avu we ece Yesu, "Zagbain, ili i ne yaa cina yi?"

²²Reve u usu yi, "Nna n ciga ta u yuwan wuma hali mantsa ma na ma kamba, te imini ya wu na adama o ndolo? Vu toni mu." ²³Adama o ndolo reve aalabari'i a baza atsuma a aza e Itoni a na, ayi nda waa kuwa shi. Agba Yesu damma ne shi. Ili i na u dammai ayi da, "Nna n ciga ta u yuwan wuma hali mantsa ma na ma kamba, te imini ya wu na adama o ndolo?"

²⁴Ayi ojoro[†] a nda ayi da u dammai ili i nda suru. U dana yi ta,

^o 21:7 Yah. 13:23. [†] 21:8 Danshi udasuwa a tsu yuwan ta ulinga na ayi tsi ili yu uritosu i na a tsu de yadi na Tsunasara. Ana a ta'atsu a da a tsu yuwan udasuwa u ta. ^o 21:20 Yah. 13:23.

waru tsu reve t̄a a na amayun a d̄a
waa dansa.

²⁵ Yesu yuwan t̄a ili i ro na abunda.
Nna a d̄ana ili i ndolo suru atsuma a
atagada, n jiyān atsuma o uvadi suru
a na aa tsura ubata u na waa rawa a
na a zuwa atagada'a suru shi.

Ulinga wa Ajiya

Ucuduwu wa aatagada a nda

Luka, vuma na danai Alabari a Sa'ani a Luka, ayi da waru u danai Aatagada o Ulinga wa Ajiya. U shi ta u ciga u damma ili i na i farai na aza e Itoni e Yesu. Aatagada o Ulinga wa Ajiya a fara ta ubata u na Aatagada a Luka a lyawai.

Ulinga wa Ajiya u damma ta ili i na i farai na ama a na a toniyi Yesu cina u kuwa. U damma ta cine ama a nda a yuwain mmalu a dansaa ama adama e Yesu, waru u damma ta cine ama a na a uwwai a yuwain. Ruhu va Akiza golofo ta ama a nda waru u kamba le ta. Nu ufaru, ama a na a ri elentsu a ta a da goon a yuwusayin adanshi, ele da aza a Isra'ila. Ko atsuma a aza a Isra'ila ama o ro a 'yuwan ta a usu adanshi e le, waru o una ta aza e Itoni o ro adama e ili i na a dammai a aci e Yesu. A tyo de atsuma a aatagada a nda, Asula a zuwa ta aza e Itoni a damma ama e elentsu o ro koko'o adanshi e Yesu.

Ulinga wa Ajiya u damma ta cine ikaka ya aza e Itoni i bazai e ida ya Isra'ila. U damma ta cine Bituru, obolo na Bulu na akapi a ama a yuwain. U damma ta mpolo n na aza a na a vadalai usa'avu a yuwain, waru na cine a kambulai vani le upasu u le, waru na cine a lyunguyi ni ikambi tsara a kamba aza a na a vadalai usa'avu upasu u le. Ne tsunda tsa da a'isa aza e Itoni a farai cine tsu reve nle ana'an.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. A yuwan ta adanshi a Alabari a Sa'ani atsuma a Urishelima (1:1-8:3)
2. A yuwan ta adanshi a Alabari a Sa'ani atsuma a Yahuda na Samariya (8:4-12:25)
3. Bulu yuwan ta mmalu adama u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani (13:1-14:28)

4. A yuwan ta majiyan ma sa'ani atsuma a Urishelima (15:1-35)
5. Bulu yuwisan ta mmalu adama u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani (15:36-18:22)
6. Bulu yuwan ta mmalu ma ta'atsu adama u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani (18:23-21:16)
7. E reme ta Bulu atsuma a Urishelima (21:17-23:22)
8. A tara ta Bulu a tyo Kasariya (23:23-26:32)
9. A tara ta Bulu a tyo Roma (27:1-28:31)

A 'yasan ta Yesu

¹ Tiwofilu, a aatagada o ufaru u va n damma wu ta ili i na Yesu teme mayan obolo ni ili i na u ritosuyi, ² hali urana u na a tara niyi a tyo zuva.

Amma kafu a tara yi a tyo zuva dada u yuwayin ajiya† a na u dangwai adanshi a abula nu ucira u Ruhu va Akiza. ³ Ana u kuwai, u rocosu le ta aciyayi wuma, reve u roco le a na u 'yoyin na linga icu'un icu'un. U yuwan ta rana amunga a yuwusan adanshi adama o tsugono tsa Asula. ⁴ A yashi i na u danai a alya obolo ne ele, u damma le ta, “She i lyawa Urishelima wan.† Amma i puro she na nzuwulai n na Dada yuwain u shiwan ne'en, za na n damma ndu nu una u va, ⁵ Yahaya rumbu ta ama na mini. Aa jima shi, avu a rumbu du na Ruhu va Akiza.”

A tara ta Yesu a tyo zuva

⁶ Ana ajiya a danai obolo na Yesu,† e eceshe yi ta, “Zagbain, gogo da va kambuwa aza a Isra'ila na tsugono tse le waru?”

⁷ Reve u usu le, “Dada da goon ri nu ucira u na woo fofo yashi na mantsa'a, adu gba a ca du ucira u na yaa gura reve shi. ⁸ Amma i ta tsura ucira na Ruhu va Akiza† tawa du. I to o'wo aza a na aa yuwan adanshi o una u va atsuma a Urishelima na atsuma a Yahuda, na Samariya, hali a tyo ukosu wu uvadi.”

⁹ Ana u dammai ne, ele a akanla, reve a tara yi a tyo zuva. Reve eleshe o ro a pupala yi, a gura enishe yi shi.

10 Ajiya'a lo a kalyuwusa yi a kara a tyo zuva, reve ama e re wotowu na atugu a uri e isawan mishin zuzu ne ele. 11 Reve a damma, "Adu ama a Galili, adama a nye i ri mishin a akanla zuva? Yesu na a tarai atsuma a du a tyo zuva, u ta tawisa ununa ye enei a tara niyi a tyo zuva."

A dangwa ta aajiya o ro

12 Ana ili i ndolo i farai, reve ajiya a lyawa Masasan ma Zetun, reve a yuwan mmalu u ta rawa ana ukpakukupa uta'atsu (3,000)* a kamba Urishelima. 13 Ana a kambai atsuma a lyuci gbain na a danai, reve a kumba o u'wa wa zuva u na a danai, ele da nan Bituru na Yahaya na Yakubu na Andarawu na Filibu na Toma na Batalamawu na Matta na Yakubu mawun ma Alfa na Simo za na fo a tsu de Bakanani,† na Yahuza mawun ma Yakubu. 14 Suru nle reve o boloto aciyele a yuwusan avasa kuci na majiyan ma ta, obolo na amaci o ro, na Meri† mma va Yesu obolo na azawawa'a e Yesu suru.

15 Atsuma a rana ndolo obolo ya ama ukpaku nu ushin (120) aza a na a cayi okolo a dana ta lo. Reve Bituru 'yon mishin, reve u damma, 16 "Aza a va, a ciga a 'yuwan o shiton Adanshi a Asula a na Ruhu va Akiza yuwain o una wa Dawuda adama a Yahuza, za na uwai elime a aza a na e remei Yesu. 17 Yahuza vuma da na danai obolo na atsu, waru Yesu dangwa yi ta tsara u yuwan ulinga na atsu."

18 (Yahuza tsula ta ida ni ikebe i na u winai Yesu, reve u riyu u cikato aaci, dada atsuma o boso niyi, reve iliyatsuma suru yu uta a alanga. 19 Aza a na a ri nden suru atsuma a Urishelima a uwwa ta ili i na i farai, dada e deyi ubata'a "Akaladama" ne elentsu e le, ana Ubata wu Mpsa.)

* **1:12** Atsuma e elentsu a na u danai udanu, u damma ta a na alanga a yi a dana ta "mmalu ma Ashibi." Wila wa aza a Isra'ila u tsu lyawa ta vuma yuwan mmalu n kilomita 1, ko u la'a akapi a mili wa'a atsuma o urana'a, ko udasuwu ukpakukupa (1,000). Gogo u ta yuwan gashi mmalu m mini kupa. (Mini ayi da a tsu de minti na Tsugana.) † **1:13** Ayi aala "Bakanani" to rocosu tsu vuma'a u tu nu uzuwu wa aci adama u kamba ama a yi. ◇ **1:20** Ica 69:25. * **2:1** Abuki o Urana wa Kupoton waru a tsu de yi ta "Penteko," aala a abuki a da a na a tsu yuwusan a mantsa ma na a tsu pada kucci, waru abuki'i a tsu yuwan yi ta o urana wa kupoton a na a yuwain Abuki a Mapasa. Urana u nda urana kupoton da danai a na a 'yasain Yesu atsuma o ukwa.

20 Reve Bituru lyuwa elime na adanshi, "U tu udanu a Aatagada e Ica,†

'U'wa wa yi wo o'wo ta uvaryi, she vuma danu pe wan.'

Reve waru u dammisa,

'Tsugbain tsu yi nanza tara.' ◇

21 "Adama o ndolo wo o'wo ta a ciga a 'yuwan a dangula vuma ro o una u vuma ndolo. Vuma ndolo o o'wo u dana ta obolo na atsu a mantsa ma na Yesu Zagbain danai obolo na atsu. 22 Waru wo o'wo u dana ta na atsu a mantsa ma na Yahaya rumbuyi Yesu, hali urana u na a tara niyi e memere ma atsu a tyo zuva. Vuma na aa dangwa u ciga u 'yuwan woo o'wo za vu ucasu wa Alabari a Sa'ani adama o u'yosun wa Yesu obolo na atsu."

23 Dada a zagwai ama e re: Isuhu za na a tsu de Basaba za va aala Yusutu obolo na Mataya. 24 Reve a yuwan avasa tsara a gura dangwa vuma sa'ani na ntsayi. Reve a damma, "Zagbain, vu reve ta ookolo a vuma suru, vu roco tsu vuma na vu cigai atsuma a ama e re a nda. 25 Wo o'wo aajiya, u tara tsugbain tsa na Yahuza lyawai, adama a na u 'yawai ubata u na wu ntsaa niyi." 26 Reve a zuwa adanga a aci e le, reve Mataya lyuwa, reve u bololo na akapi kupa na za ta na buwai.

2

Utawu wa Ruhu va Akiza

1 Ana urana wa Abuki† o Urana wa Kupoton*† a rawai, aza e Itoni a dana ta ubata u ta. 2 Ele lo babu urevu, dada a uwwai ilama diga zuva gashi abajini o upepu a da, reve u shiton u'wa'a suru u na a ri pe nden. 3 Reve ili i ro gashi elentsu a akina a tawa ya'a le, reve u cipa a aci e le. 4 Reve o shiton le suru na Ruhu va Akiza.†

Reve e teme adanshi ne elentsu o ro koko'o, cine Ruhu va Akiza ne'e nle.

⁵ Aza a Isra'ila a abunda a na a uwwusa wovon wa Asula a dana ta pe atsuma a Urishelima a yuwusan aganda a na a tawai bata bata. ⁶ Ana a uwwai ilama i ndolo, reve ama o boloto abunda. Reve a yuwan asalama lon, adama a na aza a na a ri lo suru a uwwa ta ifolo ya aza e Itoni a yuwusan adanshi ne elentsu a lyuci le. ⁷ Reve a yuwan asalama a abunda, adansa, "Ashe aza a na a yuwusan adanshi a nda aza a Galili a da suru shi? ⁸ Cine wo o'woi suru ntsu tsu uwwa nle a adanshi ne elentsu a tsu? ⁹ Atsu da pa nda aza a Paratiya na aza a Madaya obolo na aza a Elam na ama a Masapotomiya na aza a na o utai Yahuda na aza a Kafadokiya na ama e ida ya Pontu na aza a Asiya. ¹⁰ Na aza a Firijiya na aza a Bamafiliya waru na aza a Masar, na aza e ida ya Libiya zuzu na Kurani omocin diga Roma a na a matsain atsuma a adini a aza a Isra'ila na aza a na a vadalai a uwai atsuma a adini a tsu. ¹¹ Atsu da nda aza a Karita,† obolo na aza a Laraba suru ntsu tsu uwwa le ta a yuwusan adanshi ne elentsu a tsu atsuma e ili i na Asula a yuwain." ¹² Reve suru nle a lamba ili i na aa yuwan, reve a uwa asalama, adansa vani le, "Nye i da urevu wi ili i nda'a?"

¹³ Reve ozo o ro a uwa a yuwusaan le ulamu adansa, "Usowu u da a ri."

Adanshi a na Bituru yuwain

¹⁴ Reve Bituru 'yon mishin obolo na akapi a ajiya kupa na za ta na buwai, avu u 'yasan uɗyo a yuwusaan le adanshi, adansa, "Ama a Isra'ila na aza a na a ri nden Urishelima, i zuwa atsuvu yu uwwa ili i na maa damma du. ¹⁵ Ama a na ye eneshe nda a ri usowu shi, ana wo o'woi mantsa ma na tsu ri gogo rumu kucci vu usana da. ¹⁶ Ayi ili i nda ayi da Juwe vumavasula dammai,

¹⁷ Asula a damma: 'A mantsa mo ukosu n ta lyungu Ruhu va a 'yawa bata a ama.

Muwun n du olobo ne esheli a ta yuwan adanshi o usokowu.

Olobo a du e te ene alavu alavu. Mbara n du waru a ta yuwan alavu a abunda.

¹⁸ Amayun Ruhu va Akiza ta tawa ubata wa agbashi a va, ali na amaci a ta yuwan adanshi a va a rana ndolo.

¹⁹ N ta yuwan ili ya asalama zuva, waru n to roco iroci e ida, mpasa na akina na mikyon n lima.

²⁰ A ta kambuwa urana irumbu, woto waru u to o'wo ushili ana mpasa

kafu urana wu Zagbain u tawa, urana u gbain u tsugbain.

²¹ A mantsa mo ndolo ma da za na yuwain dewu atsuma a ala a Zagbain waa tsura iwawi.'†

²² "Adu aza a va aza a Isra'ila, yu uwwa adanshi a na maa yuwan. Yesu va Nazara da vuma na Asula a kucinaa ntsu a na u usu niyi. Amayun e ili i ndolo Asula o roco tsu ta e ili ya asalama i na u yuwain, ni iroci za na u yuwain. Ili suru i fara ta e esu a du.

²³ A ca du ta ayi, reve yu una yi o ure u mavara a akpata.† I yuwan ta ili i ndolo ni ikambi ya aza a na e revei Wila shi. Na ne suru, Asula e reve ta ili i ndolo i ta fara suru. U yuwan ta ifofi i ndolo nu ujimu. ²⁴ Reve gba Asula a 'yasan yi atsuma a akwakwa, reve u kambuwa yi wuma. Babu cine ukwa waa gura guza yi. ²⁵ Reve Dawuda yuwan adanshi adama a yi, 'Kuci da n revei a na Zagbain ri obolo na amu.

Adama a na u ri o ukere usa'ani u va, babu ili i na maa uwwa wovon.

²⁶ Adama o ndolo ookolo a va a ta asuvu nden,

eelentsu a va a ta na mazanga, lipu va waru ta dana nu uzuwu wo okolo.

²⁷ Waa lyawa wuma u va a aason shi, waa lyawa Mawun ma Akiza ma yi maa shama shi.

²⁸ Vu roco mu ta ure u wuma.

Vu shiton mu ta na mazanga adama a na vu ri obolo na amu.' †

29 “Aza a va aza a Isra'ila, n ta yuwusaan du adanshi babu wovon adama a akaya a tsu Dawuda. Dawuda kuwa ta waru a cido yi ta, waru aason a yi a ta pa obolo na atsu hali ana'an. 30 Ayi vumavasula da, u reve ta Asula a yuwaan yi ta nzuwulai na akucunu, a na u ta zuwa za ro mogono atsuma a muwun n tsukaya ma yi, ununa u zuwai Dawuda o'woi mogono. 31 Dawuda ta zuwusa okolo e ili i na yaa fara elime adama o u'yosun wu Zamawawa,† adansa, aa lyawa lipu va yi a aason shi, waru lipu va yi aa shama shi. 32 Asula a 'yasan ta Yesu'u atsuma a akwakwa, atsu waru tse ene ta ne esu a tsu. 33 A ca yi ta tsugbain o ukere usa'ani wa Asula, waru u ushi ta Ruhu va Akiza o ukere wa Dada ununa a yuwain nzuwulai. Gogo waru Yesu ca tsu ta Ruhu va Akiza. Ili i na tsee eneshe, waru tsaa uwwusa da nda. 34 Dawuda da kumbai zuva shi, amma ayi na aciyayi u damma ta,

‘Asulazuva a damma ta Zagbain va:

“Danu o ukere usa'ani u va,

35 she na n zuwa n'yuwatan ma wu a apata a ana a wu.” ’ ◇

36 “Adama o ndolo, aza a Isra'ila suru e te reve a na Yesu ndolo za na a varai a akpata,† Asula a kambuwa yi ta Zagbain na Zamawawa.”

37 Ana a uwwai ne, reve ili'i i ju'wan okolo e le, reve e ece Bituru na akapi a ajiya a na a buwai, “Aza a va, nye i da tsaa yuwain?”

38 Avu Bituru damma le, “She i vadala,† tsara a rumbu du atsuma a ala e Yesu Zamawawa, waru a yuwaan du gafura vu unusu u du. I ta tsura une'e u Ruhu va Akiza. 39 Nzuwulai n nda za du da na muwun n du, obolo na Atakpaci. Amayun a da maa dansaa du, ili i nda adama a aza a na Asulazuva Asula a tsu ee de a tyo e ekere a yi a da.”

40 Reve Bituru yuwan alajiya o uga'an adansa, “N ta patishi du i wawa aciyadu atsuma e ili i na yaa cina ama e iwuya a nda.” 41 Reve aza

a na a uwwai ili i na Bituru dammai, reve a rumbu† le. O urana u ndolo ama a na a dashi toniyi a rawa ta ama ukpakukupa uta'atsu (3,000).

Ununa nden ma aza e Itoni n danai

42 Reve a zuwa okolo e le suru o uritosu wa ajiya na muwwulai, a lyuwusa ilyalya obolo, na avasa. 43 Reve wovon u reme le suru, adama a na Asula a yuwain ili ya asalama ni iroci ya abunda e ekere ajiya'a. 44 Aza a na a cayi okolo o bolotosu ta ubata u ta, reve a kara a nkambulai ni itana i le. 45 A tsu wina ta itana ni ida i le, mantsa ma na ozo o ro a ri ni ili i na yaa damatosun le. 46 Usana suru a tsu 'yawa ta a Aa'isamapada na majiyan ma ta. A tsu lyuwusa ta ilyalya a 'wa le obolo na mazanga no okolo a ta, waru a lyuwusa ta ilyalya yi Zagbain, 47 na a yuwusayin Asula ica. A tsura ta isa'ani ubata wa ama. Usana suru Zagbain dashishi le ta ama aza a na a tsurai iwawi.

3

Aakutsuma a kamba ta gbaga

1 Ama a tsu 'yawa ta a Aa'isamapada a mantsa ma rumu ta'atsu vu urana. Urana u ro, Bituru na Yahaya† a 'yawa ta adama a yuwan avasa. 2 Ana a rawai zuzu nu unantsu wa Aa'isamapada u na a tsu de Unantsu u Sa'ani reve e ene aakutsuma a na a matsain ukutsumu a na a tsu tanu, reve a zuwa yi, adama u yuwusan ipati. 3 Ana we enei Bituru na Yahaya azama a uwa a Aa'isamapada, reve u pati le ikebe. 4 Reve Bituru na Yahaya a kalyuwa yi ulobonu, avu Bituru damma, “Kalyuwa tsu!” 5 Avu aakutsuma'a u kalyuwa le na majiyan ma na ee ne'e yi ikebe.

6 Dada Bituru dammai, “N ri ni ikebe i na maa ca wu shi. Amma n ta ca wu ili i na n ri na ayi, atsuma o ucira wa ala e Yesu Zamawawa za va Nazara 'yon vu wala.” 7 Reve u reme yi ukere usa'ani, reve u kamba 'yasan yi. Ana u yuwain ne, reve ana na alu a yi a kamba gbaga, reve o

o'wo mejege. ⁸ Avu wu 'yawan, reve wi isawan mishin na ana a yi. Avu u kara a mmalu. Hali u kara a mmalu nu u yuwin ogoḍiyo a ciḅalasa Asula. Avu u kara a uwa a Aa'isamapada ne ele. ⁹ Ama a na a danai pe suru e ene yi ta a mmalu waru a uwwa yi ta a ciḅalasa Asula. ¹⁰ Ama a yuwan ta asalama lon, ana e enei ili i na i farai, a na aakutsuma a na a tsu danusu o Unantsu u Sa'ani a yuwusan ipati i da kambai gbaga.

Bituru yuwan ta alajiya atsuma a Aa'isamapada

¹¹ Reve ama a jika a cina vuma'a uguzu na Bituru na Yahaya ubata u na a tsu de Makisa ma Sulemanu. Avu ama a na a danai pe suru a uwa asalama e ili i na i farai. ¹² Ana Bituru enei ama o bolotoi reve u teme alajiya adansa, "Aza a Isra'ila, nye i da ili ya asalama a na aakutsuma'a u kambai gbaga? Waru nye i zuwai i ri a akanla a tsu, vadamma tsu yuwan ta ili'i nu ucira wa aciyatsu na abula a tsu? ¹³ Asula a Ibrahim na Ishiyaku na Yakubu n na nkaya n tsu n yuwayin aganda, ayi da u tawayi aagbashi a yi Yesu na tsugbain. Ayi da Yesu na i 'yuwain, reve i ca yi e ekere a Bilatu,† ko na Bilatu shi ta ciga u lyawa yi. Avu i damma Bilatu a na i ciga yi shi. ¹⁴ Za va akiza da u danai, waru za vi isa'ani da, reve i 'yuwan yi avu i damma Bilatu lyawaa du za mona ma ama. ¹⁵ Reve yu una za vu ucasu u wuma wa Asula, amma Asula a 'yasan yi ta. Atsu gba tse ene ta ne esu a tsu amayun a nda. ¹⁶ Ucawu wo okolo atsuma a ala e Yesu da a kambato aakutsuma a nda gbaga e esu a du. Vuma na ye enei da, waru i reve ta ununa vuma nda shi ukutsumu. Ucawu wo okolo a yi e ekere e Yesu da a kambato niyi gbaga a makakan ma du.

¹⁷ "Aza a va, n gura ta reve ili i na i yuwayin Yesu, i yuwan yi ta o ulambu wu urevu, hali ulambu wu urevu'u u kara a tyo e ekere a

azagbain a du. ¹⁸ Amma Asula a zuwa ta amasula a yuwan adanshi adama a Zamawawa de nu ujimu, a na u to sowo atsumalima e ili i nda suru, waru u shiton ta nzuwulai'i. ¹⁹ Vadalai i lyawa unusu u du suru, reve i vadala i kuru Asula, adama i tsura gafura vu unusu u du. ²⁰ Ne da yaa tsura mantsa ma wivuwun ubata wa Asula, waru u ta dashi lyunguwisa du na Yesu za na u dangwai wo o'wo Zamawawa. ²¹ Zuva da Yesu aa dana hali mantsa ma na aa kambato ili suru usa'avu, ununa Asula a yuwain nzuwulai nu ujimu, e ekere a amasula a akiza. ²² Musa damma ta, 'Asula a ta 'yasan vumavasula tsu va atsuma a ama a du. I polo atsuvu ulobonu yu uwwa ili i na waa damma du.' ²³ Waru Musa damma ta, 'Za na uwwai ili i na vumavasula'a u dammai shi a to utaa yi atsuma a ama a Asula, reve o una yi.' ²⁴ "Waru amasula diga Sama'ila† a yuwan ta adanshi e ili i na aa yuwusan ana'an. ²⁵ Adu da muwun ma amasula o ndolo, waru i ta pe atsuma a akucunuf a nzuwulai n na Asula a yuwayin nkaya n du. U damma ta Ibrahim,† 'Adama a mawun ma ta atsuma o ugundo wa wu n ta zuwaa uvadi maḅula aba'un.' ²⁶ Amma ana Asula a 'yasan aagbashi a yi Yesu, u lyungu yi ta a 'yawa atsuma a ama a du aza a Isra'ila o ufaru, u zuwaa du ta aba'un, reve u vadala du aza a ta ta diga o unusu u du."

4

Ereme ta Bituru na Yahaya

¹ Bituru na Yahaya atsuma a adanshi, reve nan ganu na zagbain va adugari a Aa'isamapada na aza a Sadukiya*† a tawa ubata u na a ri. ² A dana ta na atsumolangu a na ajiya e re'e a danai o ritosu ama a na, Yesu kuwa ta waru u 'yon ta. Ne da fo aa 'yasan akwakwa a kambu wuma. ³ Reve e reme le nu ulivu,

◇ 3:22 U.Wl. 18:15. ◇ 3:23 U.Wl. 18:19. ◇ 3:25 Ufr. 22:18. * 4:1 Aza a Sadukiya oḅolo a ama a azagbain a Yahuda a da, aza a na a usuyi adama o u'yosun wa akwakwa shi.

avu a zuwa le o u'wa wa ali hali usana. ⁴ Ama na abunda a na a uwwai alajiya e le a vadala ta, hali abunda a ali a aza e Itoni a rawa zuzu nu ukpakukupa uton (5,000), babu na amaci na muwun.

⁵ O urana we ire, reve azagbain a aza a Isra'ila, na mbara, na munlu n Wila o boloto Urishelima. ⁶ Hanana aabara a nan ganu fo u dana ta lo, na Kayafa, na Yahaya† na Iskandari ne edenge o ro va aabara a nan ganu. ⁷ Reve a tawa no ogoro e re'e a makakan me le. Avu e ece le, "Nu ucira ko na ala a zane da i yuwayin ulinga u ndolo?"

⁸ Reve Bituru za na dana tapu na Ruhu va Akiza, damma le, "Azagbain na mbara mi ida i tsu, ⁹ i ta yuwusan tsu yeci i nda adama a na tsu yuwain isa'ani a tyo ubata wa akutsuma'a? I ciga ta i reve ununa u kambai gbaga? ¹⁰ Lyawai n damma du hawun hali na ama a Isra'ila, u kamba ta gbaga atsuma a ala nu ucira wa Yesu Kristi na utai Nazara. Vuma na i varai a akpata, agba Asula a 'yasan yi ta atsuma a akwaka. ¹¹ A yuwan ta adanshi a yi atsuma a Adanshi a Asula, ubata u na a danai, 'Aatali a na asuwi a 'yuwain, ayi da wo o'woi ikyun yu ucira atsuma o usaa.' ♦

¹² "Za lo a tsura iwawi† ubata wu za ro shi! Waru alaf a za ro o lo atsuma o uvadi u nda na ama ee de reve a tsura iwawi shi."

¹³ Reve azagbain a yuwan asalama lon, ana e enei Bituru na Yahaya a gura yuwain adanshi a makakan me le okolo nden, adama a na ama a da a na a ri nu urevu u makaranta shi. Waru a gura ta reve ama a da a na a dana obolo na Yesu. ¹⁴ A gura damma le ili i ro shi, adama a na e ene ta vuma na a kambatoi gbaga na ajiya'a mishin a nge'en n le. ¹⁵ Avu azagbai'in a damma Bituru na Yahaya a lyawa ukobu'u. Reve a uwa ndammulai vani le.

¹⁶ E ecelei ta aciyele, "Nye tsaa yuwan na ama a nda? Tsaa gura

wasan a na a yuwain ulinga wa asalama shi. Adama a na ama a Urishelima suru e reve ta ili i na i farai. ¹⁷ Amma tsu zuwaa nle utyo adama ili'i i yuwan abunda atsuma a ama a tsu wan. Waru tsu ta zuwaa le utyo she a dashi yuwaan za ro adanshi a ala e Yesu wan." ¹⁸ Reve e dewishe ajiya'a o ukobu u le, avu a damma le she a dashi yuwan adanshi ko uritosu adama a ala e Yesu wan.

¹⁹ Reve Bituru na Yahaya a usu le, "I ta majiyan Asula a ta la'a ciga tsu toni du ko ayi? ²⁰ Tsaa gura lyawa adanshi a sa'ani a na tse enei waru tsu uwwai shi."

²¹⁻²² Avu ama suru a kara a yuwusaan Asula ica adama e ili i na i farai: Vuma na yuwain a'wan amunga ukutsumu u kambai gbaga. Adama o ndolo azagbain a Yahuda e reve ununa aa ca Bituru na Yahaya atsumalima shi. Reve a ca le wovon, reve a lyawa le a kara.

Aza e Itoni a yuwan ta avasa

²³ Diga na a lyawa nle, reve Bituru na Yahaya a bunga aza e le aza e Itoni, reve a damma le ili i na nan ganu a gbagbain na mbara n dammai. ²⁴ Ana aza e Itoni suru a uwwai ili i na i farai, reve o bolo okolo e le. Avu a 'yasan udyo a yuwusan avasa, "Mogono ma Gbain, za na yuwain zuva ni ida, na mala ni ili i na i ri pe suru. ²⁵ Vu yuwan ta de adanshi nu ujimu na Ruhu va Akiza e ekere a akaya a tsu mogono Dawuda agbashi a wu, adansa, 'Adama a nye ama o uvadi a yuwain upan?

Adama a nye ama aa lungusa mantsa me le e ili ye pere?

²⁶ Ngonon mu uvadi n fobo ta uvon, reve azagbain o bolo aci a 'yuwan Zagbain na Zamawawa va yi.' ♦

²⁷ "Ili i nda i fara ta pa Urishe-
lima. Hiridu Antiba, na Bontu Bilatu gwamna, na Atakpaci na ama a Isra'ila suru o boloi aci e le, reve a 'yuwan Yesu, aagbashi a akiza a

wu, za na vu foboi wo o'wo Zamawawa. ²⁸ Mejege ma da, ili i na a yuwain suru, a yuwan le ta ununa vu yuwain de adanshi nu ujimu. ²⁹ Gogo Asulazuva, uwwa iwuya i na a dansa, reve vu ca tsu agbashi a wu okolo o ugbamu a mantasa ma na tsaa yuwusan alajiya a adanshi a wu. ³⁰ Vu lyungu nu ucira wu ukambatosu gbaga, nu ulinga wa asalama a wu, waru ili i nda suru i fara na ala a agbashi a wu Yesu.”

³¹ Ana o kotoi avasa a nda, avu usaa u na a danai u jingada, reve suru nle a shiwan na Ruhu va Akiza. Avu a yuwan alajiya a adanshi a Asula no okolo ugbamu.

Banaba ca ta ida ya yi

³² Aza e Itoni suru a dana ta no okolo na asuvu a ta, reve e ene utsuru u na a ri na ayi za le da goon shi, da da a kambusai aciyele vani le. ³³ Avu ajiya'a a ca urevetyowu wu ukwa nu u'yosun wa Yesu Zagbain nu ucira, waru a tsura ta isa'ani ya abunda e ekere a Asula. ³⁴ A dana nu ulambu shi, adama a na mantasa a tyo mantasa ama a na a danai ni ida na 'wa biti a winasa le ta, avu a tawusa ni ikebe'e wiru u ta. ³⁵ Avu a casu ajiya'a ikebe'e reve a casu aza a na a cigai ikambi.

³⁶ Apa iroci yi ili i na a yuwusain, vuma ro shi ta lo za na a tsu de Isuhu za na ajiya'a a cayi aala Banaba (za na urevu wa yi u da Mawun mo Udashishi wo Okolo). Ayi za ve elentsu e Levi a da, waru u tawa ta diga Kuburu ida i memere ma mini. ³⁷ U dana ta ni ida, reve u wina yi, avu u tawaa ajiya'a ni ikebe'e, tsara a ca aza a na a cigai ikambi.

5

Ananiya na Safiratu

¹ A yuwan ta vuma ro na a tsu de Ananiya, za na ayi na ka va yi, Safiratu, a winai ida i le. ² Avu a salalai a damma mejege wan ko iyan i da a winai ida'a. Ana a winai reve u tawaa na akapi e ikebe, avu u damma ikebe i da da ndolo suru suru.

³ Reve Bituru damma yi, “Ananiya adama a nye vu lyawai Malef ma uwai o okolo a wu? Vu yuwaan ta Ruhu va Akiza epen, avu vu zuwaa aciyawu akapi e ikebe'e. ⁴ Itana'a aza a wu a da vu ta gura wina ko vu kudu wina le, cine vu cigai da vaa yuwan. Ko na vu winai itana'a, ikebe'e aza a wu a da na vaa gura yuwan une'e ne ele. Adama a nye vu yuwain tsunda? Atsu da vu yuwayin epen shi, amma Asula a da vu yuwayin epen.”

⁵ Diga na Ananiya uwwai adanshi o ndolo, reve u riya e ida reve u kuwushi. Aza a na a uwwai ili i na i farai, a uwwa ta wovon lon. ⁶ Reve olobo a 'yon avu a katala yi no okoro, reve e shede yi o uta, avu a cido yi.

⁷ A tyo a mantasa me irumu i ta'atsu a na vali va yi kuwai, avu ka va yi uwa, babu na u revei ili i na i farai. ⁸ Avu Bituru ece yi, “Ikebe i na avu na vali va wu i winai ida i du i da nda?”

Avu ka'a u usu, “Ee, ikebe i da da ne.”

⁹ Reve Bituru damma, “Cine tsa da adu ra i salalai i yuwan cu'un vi ili i nda? Adama a nye i boloi aci i lyungwa Ruhu va Asulazuva? Kalyuwa o unantsu, vu te ene ana o olobo a na a cidoi vali va wu, waru a ta tanu wu fo o uta a alanga.”

¹⁰ Lo da u riyashi a makakan ma yi avu u kuwa. Ana olobo'o a uwai, avu a cina yi ukwa. Reve e shede yi o uta, avu a cido yi a nge'en ma aason a vali va yi. ¹¹ Reve wovon u reme aza e Itoni lon obolo na ama a na a uwwai ili i na i farai.

Ajiya a kambato ta ama a abunda gbaga

¹² Ajiya a yuwan ta ulinga wa asalama ni iroci yi ili ya asalama lon atsuma a ama. Waru aza e Itoni o tsu boloto ta usana suru a Aa'isamapada e ebele a na a tsu de Makisa ma Sulemanu. ¹³ Amma, adama o wovon, ama na abunda a kawan uwa obolo ne ele shi. Agba suru na ne, ama a casu le ta tsugbain. ¹⁴ Suru na ne ali na amaci na abunda a cayi okolo a Zagbain. ¹⁵ Adama o ulinga wa asalama u na ajiya'a aa yuwusan, hali a kara a

tawusaa na aza a mbala e re mulyuci a agada e le na a avalu e le, a majiyan ko ululu wa Bituru u ta ju'wan ozo o ro e le a kamba gbaga a mantsa ma na wa karalai. ¹⁶ Ama na abunda a tawaa ta na aza a na a danai nu ubanakun, na aza a na a ri no otoni a lima, diga mulyuci n na n ri zuzu na Urishelima. Waru a kambato le ta gbaga.

A ca ta ajiya atsumalima

¹⁷ Aabara a nan ganu na aza a Sadukiya a kara ta a tsushu'un na ajiya adama a malyuwa me elime ma na aa yuwusan o ulinga u le. ¹⁸ Dada e remei ajiya'a avu a zuwa le o u'wa wa ali. ¹⁹ Na ayin avu malingata ma Asula ma tawa, avu u kpatu'wa unantsu wu u'wa wa ali'i, reve wu utaa le pe. ²⁰ Avu u damma le, "Kara a 'yawa a makisa ma Aa'isamapada, i damma ama alabari a wuma a sa'avu a nda."

²¹ Usana a matawaa, avu ajiya'a a uwa a Aa'isamapada ununa malingata ma Asula ma damma nle, reve e reme uritosu wa ama.

Ana aabara a nan ganu na aza a na a danai lo obolo a rawai, reve e de obolo ya Azagbain a Mbara† obolo na azagbain a Isra'ila. Reve a lyungu nlingata n ro n 'yawa o u'wa wa ali'i, a tawa ne ele. ²² Ana nlingata'a n 'yawai o u'wa wa ali'i, a cina le pe shi, dada a kambushi ubata wa azagbai'in, avu a damma le ili i na a cinai. ²³ Reve a damma, "Tsu rawa ta o u'wa wa ali'i, avu tsu cina unantsu'u ukpatowu, na asoja mishin o unantsu'u. Amma ana tsu katsu'wai, tsu cina pe za shi."

²⁴ Ana zagbain va adugari na nan ganu a gbagbain va Aa'isamapada uwwai ili i na i farai, a gura reve cine ili'i i farai shi. Avu a kara a majiyan cine ili'i yoo o'wo.

²⁵ Ele pe avu za ro uwa u damma, "Gogo tsunda ama a na i zuwai o u'wa wa ali'i a ta de a Aa'isamapada o ritosu ama!" ²⁶ Adama a nda a da zagbain va adugari na adugari a yi e remei ajiya'a a tyo ubata e obolo. Ko

na wo o'woi adugari'i e reme le nu ukadu shi, adama o wovon u na ama aa vara le na atali.

²⁷ Ana a tawai na ajiya'a ubata e obolo'o, reve aabara a nan ganu a damma, ²⁸ "Tsu damma du ta a alanga e eteshe, 'She i dashi yuwan uritosu atsuma a ala e Yesu wan.' Amma adu da nda i kotoi Urishelima suru nu uritosu u du atsuma a ala a yi, avu waru i tawaa tsu nu ukwa wa yi."

²⁹ Reve Bituru na ajiya o ro a usu, "U la'a ta ulobonu tsu toni Asula a na tsoo toni vadilima. ³⁰ Yu una ta Yesu ana i vara niyi a akpata,† agba Asula a nkaya n tsu a 'yasan yi ta atsuma a akwakwa. ³¹ Asula a zuwa yi ta o ukere usa'ani wa yi u zuwa yi ta Mogono na Za vi Iwawi. Asula a yuwan ta ne, tsara u ca aza a Isra'ila ure u na aa vadala tsara a tsura gafura vu unusu u le e ekere a Asula. ³² Tsu gura ta damma amayun e ili i nda, adama a na tse ene ta ne esu a tsu, ne da fo Ruhu va Akiza, za na wo o'woi une'e wa Asula e ekere a aza a na o toniyi Asula."

³³ Ana nan ganu a gbagbain na azagbai'in a uwwai ili i na ajiya'a a dammai, reve a suduwa asuvu. Hali a shi a ciga o una le. ³⁴ Ele pe avu vuma ro na a tsu de Gamaliya, za ta atsuma a Afarishi waru manlu ma Wila 'yon mishin. Avu u damma a tara ne'en ajiya'a o uta a alanga ke'en. ³⁵ Avu u damma nan ganu'u na azagbai'in, "Ama a Isra'ila, i yuwan majiyan ulobonu e ili i na i farai a yuwusaan ama a nda. ³⁶ Koto u jima shi, a na Tuda dammai ayi vuma vu ucira da. Ama a tyo ukpakunashi (400) o toni yi ta. Amma ana o una niyi, ogoro a yi e bete'we ta suru. Agba ko ili i ro tsu tsura shi. ³⁷ Yahuza va Galili da tawai acapa a yi a mantsa me mekece ma ama. Avu u zuwa ama a 'yasan ama ugbozu, agba ayi fo o una yi ta reve ogoro a yi e bete'we fo suru. ³⁸ Asala a na maa ca du, ayi da i lyawa ama'a a yuwan ili i na aa yuwan. Nnu ucira wa aciyele a da aa yuwusan uritosu ni ili ya asalama a

nda, a ta tawa a kalama. ³⁹ Amma nnu ucira wa Asula u da aa yuwusan ili i nda, yaa gura putsaa le a lyawa shi. I ta cina aciyadu a nlangi na Asula.”

⁴⁰ Reve obolo a ama'a a usu asala a yi. Avu e de ajiya'a a uwa o ukobu reve a faba le. Avu a zuwaa le utyo, she a dashi yuwan alajiya atsuma a ala e Yesu wan, avu a lyawa le.

⁴¹ Avu ajiya'a a lyawa obolo'o na mazanga ma na Asula e ene ta a ta no okolo ugbamu u na o sowo atsumalima adama e Yesu. ⁴² Usana suru a tsu 'yawa ta a Aa'isamapada a yuwusan uritosu a dansaa ama Yesu Zamawawa† da. Waru a yuwusan ta ne a 'wa va ama.

6

A dangwa ta aza e ikambi e cindere

¹ A mantsa ma na aza e Itoni a karai a dashishi abunda, agba suru nle aza a Isra'ila a da. Avu ozo o ro a na a yuwusan Tsheleni† a uwa adanshi a tyo ubata wa aza a na a yuwusan Tsuyahuda,† adansa, “Nna a kambusa nruna usana suru, nruna n tsu n tsu tsura unata na aza e le shi.”

² Dada Kupanejere'e o bolotoi aza e Itoni suru, reve a damma, “Woo lobono tsi icinai nu ulinga wa alajiya wa adanshi a Asula, reve tsu reme adama e ilyalya shi. ³ Aza a tsu, dangulai ama e cindere atsuma a du, aza a na i revei a ri na Ruhu va Akiza, nu urevu, tsu ta zuwa ulinga u nda e ekere e le. ⁴ Atsu gba'a tsu zuwa ugbozu ubata wa avasa na alajiya nu uritosu wa adanshi a Asula.”

⁵ Reve asala'a u yo'ono aza a na o bolotoi'i suru. Reve a fara dangula Istifanu vuma na ri nu ucawu wo okolo na Ruhu va Akiza lon. Reve o toni na Filibu, na Burukoro, obolo na Nikana, waru a dangula ta Timan, na Baramina, na Nikola va Antakiya, Takpaci na uwai o ure wi itoni wa aza a Isra'ila. ⁶ Reve a tara ama e cindere'e a tawa ne ele a makakan ma ajiya, reve ajiya'a a kuruwa le ekere avu a yuwaan le avasa.

⁷ A yuwan ta alajiya a adanshi a Asula ubata suru. Reve aza e Itoni a dashi abunda lon atsuma a Urishe-lima, hali nan ganu va aza a Isra'ila fo na abunda a ca okolo e le.

E reme ta Istifanu

⁸ Reve Istifanu, vuma na tsurai isa'ani† nu ucira wa Asula lon, u yuwan linga va asalama ni iroci e memere ma ama. ⁹ Reve urana u ro ama o ro a na a ri a aa'isa a na a tsu de Aa'isa a Agbashi a na a Lyawai, a uwa mawasan na ayi. Ele aza a Isra'ila a na o utai diga Kurani, na Iskandariya, na Kilikiya, ni ida ya Asiya i da. ¹⁰ Agba ko vuma ta gura yuwan nronuloi na ayi shi, adama o urevu u na Ruhu va Akiza ca niyi.

¹¹ Usokowu dada a zuwai ama o ro a yuwaan Istifanu epen ana, “Tsu uwua yi ta a yuwusan adanshi a vama a tyo e ekere a Musa, hali na Asula fo.”

¹² Reve adanshi'i u 'yasan ugbozu wa ama na munlu n Wila ma adini na azagbain. Reve e reme Istifanu avu a tawa na ayi ubata wa azagbain o uge'etosu u na a tsu de Azagbain a Mbara. ¹³ Reve aza e epe'en a damma, “Vuma nda u tsu yuwusan ta adanshi e iwuya adama a Aa'isamapada na Wila wa Musa. ¹⁴ Tsu uwua yi ta adansa a na Yesu va Nazara u to boso Aa'isamapada a nda reve u vadala agadu a Musa a na a lyawaa ntsu.”

¹⁵ Ana a uwai ne, reve vuma biti atsuma a azagbain u vara akanla a Istifanu, reve e ene urewesu wa yi e ikanasa ana malingata ma Asula.

7

Istifanu yuwaan ta azagbain adanshi

¹ Reve aabara a nan ganu e ece Istifanu, “Ili i na aa dansa a aciyawu amayun a da?”

² Dada Istifanu tsu usu, “Adu aza a va na azagbain, poloo numu atsuvu! Mogono ma Asula za tsugbain mo roco ta aciyayi ya Ibrahim akaya a tsu e ida ya Masapotomiya kafu Ibrahim

tyo e ida ya Haran. ³ Asulā a damma yi tā, 'Vu 'yon vu lyawa ida i na a matsan nuwu na ama a wu, reve vu tyo e ida i na moo roco wu.' ◇

⁴ "Dada Ibrahim 'yoyin e ida ya aza a Kaldiya, reve u danu Haran hali ukwā wa abara a yi. Reve Asulā a tawato yi pa e ida i na i ri nden gogo. ⁵ Agba Asulā a ca yi agadu e ida'a shi, waru ko udasuwu u tā wi ida'a u ca yi shi. Amma Asulā a yuwan tā nzuwulai n na waa ca yi ida'a ayi nā limatan vu ugundo wā yi ko na u shi nā mawun ne'en shi. ⁶ Agba Asulā a damma yi tā, 'Limatan vā wu ta yuwan limocin e ida i ro ubatā u na oo sowo atsumalimā ana agbashi hali a'wan ukpakunashi (400). ⁷ Agba n ta zuwa ida i na i zuwai aza a Isra'ila tsugbashi atsumalimā. Waru o ukosu u tsugbashi a to utā adama a yuwaan mu agandā ubatā u nda.' ◇ Ili i na Asulā a dammai da nda.

⁸ "Waru Asulā a yuwaan tā Ibrahim akucunuf a mapada mo uryumbuf a mantsa'a. Dada i zuwai a padai Ishiyaku mawun ma Ibrahim uryumbu ayi na ayin kunlā nu umat-sun. Ishiyaku da tawā u matsain Yakubu, reve Yakubu matsan nkaya n tsu kupa ne ejere.

⁹ "Ele nkaya n tsu ana a ri a tsushu'un nā Isuhu zawa'a le, reve a wina yi wo o'wo aagbashi e ida ya Masar. Agba Asulā a shi tā obolo nā ayi. ¹⁰ Reve gba u wawa yi atsumā a atsumalimā a yi. Avu Asulā a zuwa yi u tsurā icigi e ekere a Firi'awuna,† mogono ma Masar, adama a na Asulā a ca yi tā urevu u na u karalāi. Dada i zuwai Firi'awuna ca niyi tsugbain tsi ida tsa Masar nā tsugbain tsu u'wa tsa yi suru.

¹¹ "Reve ambulu a uwa e ida ya Masar suru ni ida ya Ka'ana,† nā atsumalimā lon, hali nkaya n tsu n lamba ilyalya. ¹² Avu ana Yakubu uwwai ishina i tā de e ida ya Masar, reve u lyungu nkaya n tsu n 'yawa n tsula. ¹³ O u'yawu we ire u le dada

Isuhu revetyoi aciyayi e ekere a aza a yi, reve a tara le o roco Firi'awuna.

¹⁴ "Reve Isuhu lyunguwa dada vā yi Yakubu na ama a yi adama a tyo Masar ama kupocindere no ozo o ton da suru suru. ¹⁵ Dada Yakubuf tyoyi Masar. De da ayi nā nkaya n tsu n kuwai. ¹⁶ Reve a purā etele e le suru a tyo Shekem, de da a cido nle a aason a na Ibrahim tsulai ni ikebef e ekere o olobo a Hama.

¹⁷ "Ana mantsa ma na Asulā oo shiton nzuwulai mā yi ya Ibrahim ma rawai zuzu, reve ama a tsu a dashi abunda atsumā a Masar. ¹⁸ Avu wo o'wo mogono ma sa'avu ma kumba tsugono tsa Masar, agba u ri nu urevu wi ili i ro adama a Isuhu shi. ¹⁹ Avu mogono u yuwaan ama a tsu ugbozu u wuya, reve u roco le atsumalimā, hali u zuwa le a varishi muwun n le adama a kuwa.

²⁰ "A mantsa mo ndolo ma da a matsain Musa mawun ma sa'ani. Mbara mā yi m banā yi tā woto ta'atsu o u'wa u le. ²¹ Nā acapa reve wo o'wo le ko a ciga ko a 'yuwan a vari yi, reve usheli u mogono u tsurā yi, reve u kungwato yi ana mawun mā yi. ²² Reve o rito Musa urevu wa aza a Masar suru, reve wo o'wo nu ucira atsumā a adanshi nā atsumā o ulinga waru.

²³ "Ana u rawai a'wan amunga, urana u ro, reve u damma lyawa u 'yawa u bura ama a yi, ama a Isra'ila. ²⁴ A mantsa ma dada we enei vuma va Masar e le'eshe vuma va Isra'ila. Dada Musa rawai adama u wawa yi, reve u tsupaa yi wu una za va Masar'm. ²⁵ U ta dansa aza a yi e te reve Asulā a lyungu yi tā u wawa le, agba a gura reve shi. ²⁶ Ana usana u tawai waru, reve wu utisā mabura me le, avu we ene ama a Isra'ila e re a nlangi. Avu u ciga wu kasa le. Avu u damma, 'Ili i tā i da i ri, adama a nye yaa amatonloi?'

²⁷ "Reve za vi igishi caco Musa a nge'en, avu u damma yi, 'Zane da zuwa nuwu zagbain nā za vu uge'etosu u tsu? ²⁸ Vu ciga tā vu una

mu ununa vu unai vuma va Masar yon?' [◇] ²⁹ Ana Musa uwwai ne, dāda u sumai u lyawai idā'a, reve u reme limocin e idā ya Midiya, ubāta u na u matsain olobo e re a yi.

³⁰ “Ana a yuwain a'wan amunga, urana u ro atsuma o ogozo zuzu na Masasan ma Sinai,† reve malingata mā Asulā mā tawā ya Musa atsuma e elentsu a akina a madala o molopu. ³¹ Ana Musa ene niyi, reve u reme asalama e ili i na wee inda. Ana u rawai zuzu adama we ene, dāda wu uwwai udyo wā Asulazuva a dansaa yi, ³² ‘Amu dā Asulā a nkaya n dū Asulā a Ibrahim, nā Ishiyaku, nā Yakubu.’ Reve Musa reme meje'en adama o wovon, u dashi gura kalyuwa ili'i shi.

³³ “Reve Asulazuva a damma yi, ‘Fodo atan a wu adama a na ubāta u na vu ri ubāta wa akiza u dā. ³⁴ Me ene tā atsumalimā a na ama a va a ri o sowuso a Masar,† waru mu uwwa tā mbaḷa mo okolo n le. N cipa tā adama n wawa le. Tawā gogo, n tā lyungu wu a kambā e idā ya Masar.’ [◇]

³⁵ “Dāda Asulā a lyunguwisa vuma na ama a yi a 'yuwain de, za na a dammai, ‘Zane dā zuwa nuwu zagbain nā za vu uge'etosu a aci a tsu?’ Ni ikambi i malingata mā Asulā ma na mā tawāi ya'a yi o molopu ma na mā danai a madala, ma dā mo o'woto niyi zagbain nā zamawawa le. ³⁶ Nu uyuwusan wu ulinga wa asalama, dāda wu utāa nle e idā ya Masar a pasalai Mala mā Shili.† Nā a 'yawī elime nā aḷapa, hali a yuwan a'wan amunga atsuma o una.

³⁷ “Musa na aciyayi u damma tā ama a Isra'ila, ‘Asulā a ta dangwa vumavasulā tsā vā atsuma a ama a dū.’ [◇] ³⁸ Musa danā tā obolo no obolo a ama atsuma o una. Waru malingata mā Asulā ma yuwan tā adanshi nā ayi a Masasan ma Sinai, na adanshi a aḷula. Ne dā u ca ntsu adanshi a wuma'a.

³⁹ “Avu nkaya n tsu n 'yuwan ili i na Musa dammai, avu a 'yuwan a zuwaa

yi atsuvu, reve a shi a ciga a vadala a kambā Masar. ⁴⁰ Avu a damma Haruna,† ‘Yuwaan tsu musulā n na maa tsu walaa elime, adama a na tsu reve ili i na i yuwain Musa za na utāa ntsu atsuma a Masar shi.’ [◇] ⁴¹ Reve a ruma amali ana madindim, reve a yuwaan yi kucci, nā abuki reve a zangana e ili i na a rumai ne ekere e le. ⁴² Dāda Asulā a vadala nle ucinā. Reve u lyawa le a 'yawā o toni urana, woto, ni italyo'o o o'wo musulā n le, ununa u ri pe uḷanu a aatagada a Amasulā:

‘Ama a Isra'ila, i yuwaan mu kucci nā sadaka atsuma a a'wan amunga a na i danai atsuma o una shi.

⁴³ I 'yasan tā masa'a† mā amali ubāta u na aa yuwusaan aamali Mole aganda

nā aamali a talyo'o mā dū Rafani, i yuwan tā amali o ndolo, avu i yuwaan le aganda.

Adama o ndolo i ta uwa a tsugbashi e idā ya Babila† alanga!' [◇]

⁴⁴ “Reve nkaya n tsu n tanu Oogodo o Ucuwusan† adama a cuwan ni ili i na Asulā a yuwaan nle o una. A yuwan yi tā ni ifobi ununa Asulā o rocoi Musa. ⁴⁵ Ana a yuwain a'wan o ro, avu Josuwa† uwa elime o uvon a aci e idā ya Atakpaci a na Asulā a gbarai e idā i ndolo. A tara tā Oogodo'o a tyo a ndanata n sa'avu n le. A yuwusan tā ulinga nā ayi a tyo mantsa mā Dawuda. ⁴⁶ Dawuda tsura tā icigi e ekere a Asulā, hali u pati a lyawa yi u suwaa Asulā a Yakubu Aa'isamapada. ⁴⁷ Amma Sulemanu† dā tawāi u suwa niyi.

⁴⁸ “Agba avu wo o'wo Mogono mā Asulā mā tsu danu o u'wa u na vadilimā suwai shi, ununa vumavasulā dammai, ayi a yuwusan adanshi a Asulā,

⁴⁹ ‘Zuva ndanata n tsugono n va n dā, uvadi waru udasata u va u dā.

Ubāta u ne u dā yaa gura suwaa mu? I ta gura suwaa mu wivuwatan?

[◇] 7:34 Mta. 3:5-10. [◇] 7:37 U.Wl. 18:15. [◇] 7:40 Mta. 32:1. [◇] 7:43 Emo. 5:25-27. [◇] 7:50 Isha. 66:1-2.

⁵⁰ *Amu* ɗa n yuwain ili biti *atsuma* a zuva ni *ida* ne ekere *a va shi*? ◇

⁵¹ “*Adu* agbawata, aza a na okolo e le *a ri* mejege shi, aza a na atsuvu *a du a ri* u'ulu. I ta yuwusan nronuloi na *Ruhu* va *Akiza* kuci. Ununa nkaya n *du* n yuwusain, ne *da* yaa yuwusan.

⁵² *Atsuma* a *amasula* zane *da* nkaya n *du* n 'yuwain shi? Hali gba o una aza a na a yuwain adanshi o utawu wu *Za va Abula* na i winai hali yu una yi. ⁵³ Ko a na i ushiyi *Wilā wa Asula* e ekere a nlingata *ma Asula*, ne *da* i 'yuwain *a kuru* yi mejege suru suru.”

Mona ma Istifanu

⁵⁴ Ana azagbain a *Isra'ila* a uwwai ne, reve a uwwa upan lon, hali a uwa maluma ma akatsu adama o upan.

⁵⁵ *Istifanu* gba ana u ri na *Ruhu* va *Akiza*, reve u zuwa esu *a yi* zuva *avu* we ene tsugbain *tsa Asula*. *Avu* we ene *Yesu* mishin ubata u tsugbain o ukere *usa'ani wa Asula*. ⁵⁶ Reve u damma le, “*Kalyuwai*, me ene ta zuva ukpatu'u, reve me ene *Mawun* ma *Vuma* mishin ubata u tsugbain o ukere *usa'ani wa Asula!*”

⁵⁷ Reve a ula atsuvu e le na akatsu o oruwo lon. Reve *a zura* yi nu u ta. ⁵⁸ Reve o utaa yi o ugyuru, *da da* a uwai mavara *ma yi* na atali. Reve aza a na *a shi* lo a uwwa niyi a adanshi o fodo atugu e le o boloto le *a makakan* mo ulobo u na *a tsu de* *Shawulu*.*

⁵⁹ Ele a vuvarasa yi, reve *Istifanu* yuwan avasa u damma, “*Yesu* *Zagbain*, ushi wivuwun u *va*.” ⁶⁰ Ana u dammai ne, *da da* u kingyoi reve u damma nu ucira, “*Asulazuva* she vu tara le nu unusu wan.” *Da da* u *kuwai*.

8

¹⁻² *Shawulu* shi ta *atsuma* a aza a na *a usuyi* ili i na a yuwain a mantasa ma na o unai *Istifanu*. Reve ama o ro aza a na a yuwusaan *Asula* aganda a tawa a cido *Istifanu* na mesun lon.

Aza e Itoni e bete'we ta adama a atsumalima

Reve urana u ndolo *atsumalima* lon a uwa e ekere *a aza* e *Itoni* a na *a ri* *Urishelima*. Reve *aza* e *Itoni* suru e bete'we *a tyo* *Yahuda* na *Samariya*,† she ajiya goon a *da* e isawain *Urishe- lima*.† ³ Reve *Shawulu* gba'a u uwa a garasa *бата бата* a casu *aza* e *Itoni* *atsumalima* lon. U uwusa ta a 'wa nu u remi ali na *amaci* nu u *barusu* nle o u'wa wa ali.

Alajiya a Filibu e ida ya Samariya

⁴ Reve aza a na e bete'wei a yuwusan alajiya a *Alabari* a *Sa'ani*.† ⁵ Reve *Filibu* safa *a tyo a lyuci* gbain *atsuma* a *Samariya* reve u uwa a yuwusaan le alajiya a *Zamawawa de*. ⁶ Ana ama a uwwai, waru e enei linga va asalama a na *Filibu* yuwain, reve o polo atsuvu lon. ⁷ Reve o utaa otoni *a lima* na *abunda* *atsuma* a ama, *avu* otoni *a lima'a* a uwa yisaali lon. Ozo o osowi *a lipu* na *akutsuma* na *abunda* *a kamba* ta gbaga. ⁸ Adama o ndolo, reve a uwa *mazanga* *atsuma* a *lyuci'i* suru.

⁹ *Vuma* ro shi ta pe *a lyuci'i* za na *a tsu de* *Simo* a yuwusan tsuboci kuci. Ama *a lyuci'i* *a shi* ta a yuwusan asalama *a yi*, u shi ta a tarasa *aciyayi* ili i ro. ¹⁰ Ama a *Samariya* zagbain na *mawun a shi* ta a tsu yuwusan adanshi *a yi*, adansa a na, “*Vuma* *nda* ta nu ucira *wa Asula*, *a tsu de* yi ta *Za* vu *Ucira*.” ¹¹ Reve *a kambuwa* ugbozu *ya'a* yi adama a na u jima ta a yuwusaan le linga va asalama o ure u tsuboci. ¹² Ana ama *a usuyi* alajiya a *Alabari* a *Sa'ani* o tsugono *tsa Asula* a ala e *Yesu* a na *Filibu* yuwaan nle, *avu a rumbu* le ali na *amaci*. ¹³ Reve *ayi* *Simo* fo na *aciyayi* u ca okolo *a yi*, *avu a rumbu* yi. Reve u reme itoni *ya* *Filibu* ubata u na u tyoyi biti. Ana we enei iroci na linga va asalama a na a yuwusan reve u uwa asalama lon.

¹⁴ Ana ajiya a na *a ri* *Urishelima* a uwwai ama a *Samariya* *a usu* ta adanshi *a Asula*, reve *a lyunguwa* le *Bituru* na *Yahaya*. ¹⁵ Ele gba ana a rawai reve a yuwaan le avasa adama

* **7:58** *Shawulu*: *A tyo de a tawa ta* e de vuma nda na aala *Bulu*, waru u *tawa ta* wo o'wo za vi *Itoni* ya *abula* e *Yesu* *Kristi* *Zamawawa*.

a tsurā Ruhu va Akiza, ¹⁶ adama a na koto shi Ruhu va Akiza'a u cipaā le shi. A shi tā a rumbu le goon na ala† e Yesu Zagbain. ¹⁷ Reve ā kuruwā le ekere, dāda ā tsurāi Ruhu va Akiza.

¹⁸ Ana Simo enei nu ukurusu we ekere u dā ā tsu tsurā Ruhu va Akiza, dāda u shi u cigai u ca Bituru na Yahaya ikebe. ¹⁹ Avu u damma, “Ca numu cu'un vu ucira u nda fo, adama za na n kuruwayi ukere suru u tsurā Ruhu va Akiza!”

²⁰ Reve gba Bituru usu yi, “Vu tā kuwā avu ni ikebe yā wu suru, adama a na vu zuwai ni ikebe i dā ā tsu tsurā une'e wā Asulā.” ²¹ Vu pe na akunda atsumā o ulinga u nda shi, ko ke'en, adama a na ookolo ā wu ā ri mejege nā Asulā shi. ²² Vu vadala† vu lyawa iwuya yā wu, vu pati Asulā adama u yuwaan wu gafura vi ili i wuya i na vu sokoi o ookolo ā wu. ²³ Adama a na me ene tā vu tā nā tsushu'un, waru vu tu ugbedegu nu unusu.

²⁴ Reve Simo usu u damma, “Patiya numu Mogono mā Asulā adama ko ili i tā e ili i na vu dammai i tsurā mu wan.”

²⁵ Ana Bituru nā Yahaya rocoi amayun a adanshi o Mogono mā Asulā, reve ā kambā Urishelima a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani ā mulyuci ma aza a Samariya nā abundā.

Filibu nā vumagbain va Habasha

²⁶ A mantsa mo ndolo reve malin-gata mā Asulā mo ro ma damma Filibu, “Yon vu sāba uyagi vu kuru ure wo ogozo u na wu utai Urishelima ā tyo Gaza.” ²⁷ Reve u 'yon u reme ure, dāda u ga'ain nā zagbain vi izuwa* o tsugono tsu ka Kandakatu vi idā ya Habasha. U shi tā u 'yawā Urishelima adama u yuwan agandā. ²⁸ Ayi ā makambāā nden e keke vi ido vā yi, avu u uwa desununā a Aatagada a Ishaya vumavasulā. ²⁹ Reve Ruhu va Akiza damma Filibu, “Wala a rawa

zuzu nā keke vi ido i ndolo, vi isawan lo nā vuma'a.”

³⁰ Dāda Filibu sumai a rawa zuzu dāda u tsu uwwa yi e desununā a aatagada a Ishaya† vumavasulā. Avu we ece yi, “Vu te reveshe ili i na vee desununā?”

³¹ Avu u usu, “Te gba? She nā za ro cuđuwa mu.” Reve u pati Filibu kumba u danu nā ayi. ³² Ubātā u na u shi e desununā u dā nda,

“O rono yi tā ā tyo ubātā u mapāda ana kyon,†

ununa magiri'i mā tsu danā kpaku ubātā wu za na oo kukođuso yi eleme,

ne dā ko unā wā yi u kpatu'wā shi.†

³³ O roco yi tā atsumālimā hali a putsaa yi ni ili i na i ri mejege.

Zane dā aa gura ca alabari a limatan ā muwun mā yi nā muwun mu ugundo mā yi?

Babu za, adama a na o kodoi wuma wā yi atsumā o uvadi.” ◇

³⁴ Avu zagbai'in u damma Filibu, “Damma mu, vumavasulā nda adanshi ā zane a dā waa yuwusan? Adanshi a aciyayi ko za ro?” ³⁵ Reve Filibu kpatu'wā unā wā yi u teme nu ubātā u na wee desununā'a, avu u yuwaan yi adanshi a Alabari a Sa'ani† e Yesu.

³⁶ Ele atsumā a mmalu, reve a rawa ā mini mo ro. Avu zagbai'in u damma, “Nda mini! Nye yaa putsaa aā rumbu mu?”

[³⁷ Avu Filibu usu u damma, “Na vu usu Yesu Zamawawa Mawun mā Asulā ma dā, n tā rumbu wu.”

Reve vuma'a u usu, “N usu tā Yesu Mawun mā Asulā ma dā.]”† ³⁸ Reve u zuwa e isawaton keke vi ido'o. Reve ele ra a uwa ā mini'i, reve Filibu rumbu yi. ³⁹ Ana o utai ā mini'i, reve Ruhu Mogono mā Asulā mā kafa Filibu, agba zagbai'in u dashi ene yi waru shi. Reve u karā ā mazangā mā yi. ⁴⁰ Agba reve e ene Filibu ā lyuci va Azatu. Reve u kandarawā ilyuci suru

* **8:27** E elentsu a aza a Heleni a ta dansa zagbain na o fodoi arawa. † **8:32** Atsumā o ubātā'a, ayi kyon u tā ne eleme o uga'an. Za ro ta gura kukođo eleme'e reve u yuwaan umuna ko utugu babu o una yi. ◇ **8:33** Isha. 53:7-8. ‡ **8:37** Ayi uguzu u nda wu pe atsumā a akuci a atagada o Ulinga wa Ajiya o ro a na ā ri uđanu nu ujimu shi.

a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani, hali u rawa Kasariya.

9

Shawulu kamba ta za vi Itoni

¹ Shawulu Iyuwa ta elime a casu aza e Itoni atsumalima lon, adansa a na u to una le. Reve u 'yawa ya aabara a nan ganu, ² reve u pati u ca yi mpepelime a 'yawa a a'isa atsuma a Dimaska. U zamishi ta ubolu wa aci u le, tsara nu u tsura pe aza a na o toniyi Ure wu Zagbain u lyungwa le, ali na amaci, tsara waru u tawa ne ele wunlu a akani atsuma a Urishelima. ³ Ana u rawai zuzu na Dimaska adama o ulinga u ndolo, babu usan reve ekan o uta de zuva u kandarawa yi. ⁴ Reve u riyā e ida, reve wu uwwa uɗyo, adansa, "Shawulu, Shawulu, cine tsa da voo bongishi mu?"

⁵ Reve u damma, "Avu da zane, Zagbain?"

Reve uɗyo'o u damma yi, "Amu da Yesu za na voo bongishi. ⁶ 'Yon vu uwa atsuma a lyuci ndede, a ta damma wu ili i na vaa yuwan."

⁷ Reve n'utsa mu mmalu ma yi a kuda a yuwan adanshi, a ta uwwusa uɗyo agba e ene vuma shi. ⁸ Reve Shawulu 'yon, ana u kpatu'wai esu a yi u gura ene shi. Reve e reme yi ukere reve a tawato yi Dimaska. ⁹ U yuwan ta rana ta'atsu urumbanu, u Iyuwa shi agba u sowo shi.

¹⁰ A mantsa'a za vi Itoni ro dana ta pe atsuma a Dimaska, za na a tsu de Ananiya. Zagbain yuwaan yi ta adanshi atsuma a alavu alavu, adansa, "Ananiya."

Reve ayi u usu, "Amu da nda Zagbain."

¹¹ Reve Zagbain'in damma, "'Yon vu 'yawa o ure u na a tsu de Ure u Mejege. Vu 'yawa o u'wa wa Yahuza ve ece ko vuma va Tarsu ta pe za na ri na aala Shawulu. U ta lo a yuwusan avasa ubata'a. ¹² N roco yi ta alavu alavu a vuma na a tsu de Ananiya a uwa, u zuwaa yi ukere adama we enishe ure."

¹³ Avu gba Ananiya usu u damma, "Zagbain n sowo ta a uwwusa adanshi a vuma nda'a o una wa ama na abunda, adama e iwuya ya abunda a na u yuwayin ama a akiza a wu atsuma a Urishelima. ¹⁴ Ayi da nda nan ganu a gbagbain a ca niyi ucira u reme vuma na yuwain avasa atsuma a ala a wu."

¹⁵ Reve Zagbain damma yi, "Avu de 'yawa adama a na ayi vuma na n dangwai da tsara u yuwan ulinga u va, tsara u revetyo ala a va atsuma a Atakpaci, na ngono, na aza a Isra'ila. ¹⁶ Amu na aciyawa n to roco yi cu'un va atsumalima a na woo sowo adama a ala a va."

¹⁷ Reve Ananiya 'yawa reve u uwa o u'wa'a, avu u canana ukere wa yi avu u ju'wan Shawulu, u damma, "Moron ma va Shawulu, Yesu Zagbain da lyungu numu a tyo ya'a wu. Yesu za na roco nuwu aciyayi o ure u na vu kuruyi. U ciga wu ta tsara vu dashi gura ene ure, reve waru o shiton wu na Ruhu va Akiza." ¹⁸ Babu usan reve ili i ro i riyā diga pe esu'u gashi akaɓa, daɗa we eneshi ure. Avu u 'yon, daɗa a rumbu niyi. ¹⁹ Reve u Iyuwa ilyalya daɗa u tsurashi ucira.

Shawulu yuwan ta alajiya atsuma a Dimaska

Reve Shawulu yuwan rana re obolo na aza e Itoni a na a ri pe atsuma a Dimaska. ²⁰ Babu a jima, daɗa Shawulu temei alajiya e Yesu atsuma a a'isa a aza a Isra'ila, adansa Yesu da Mawun ma Asula. ²¹ Reve aza a na a uwwa niyi suru a kara a asalama, adansa, "Ayi nda ayi da vuma na unusai aza e Itoni, reve waru u bete'we le, ele aza a na e desu atsuma a ala o ndolo shi? U tawa ta pa tsara u reme le, reve wu nla le na akani, reve waru u 'yawato le a makakan ma nan ganu a gbagbain shi?" ²² Reve Shawulu dashi tsura ucira atsuma a alajiya a yi. Agba aza a Isra'ila atsuma a Dimaska a gura polo yi a adanshi a yi shi, a na Yesu da Zamawawa va amayun.

²³ Ana a yuwain rana meketeci, avu aza a Isra'ila† a yuwan ifobi i na oo una Shawulu. ²⁴ Reve ayi wu uwwa ifobi i le. A zuwusa ta esu e le usana nu ulivu o unantsu wu ukari u lyuci tsara o una yi. ²⁵ Na ayin, avu ojoro a yi a tara yi, reve a talyuwato yi atsuma a aasaka na wungu wu ukari.

Shawulu kamba ta Urishelima

²⁶ Ana Shawulu tawai Urishelima, u yuwan ta atyo a na waa yuwan tsara u bolaro aci no ojoro.† Avu suru nle a uwwa wovon adama a na a usu ko ayi oojoro a da shi. ²⁷ Avu Banaba tara yi a tyo ubata wa ajiya. Reve u damma le ununa Shawulu enei Zagbain o ure. Reve waru u damma le cine Zagbain yuwaan niyi adan-shi, na cine Shawulu yuwain alajiya adama e Yesu a lyuci va Dimaska babu wovon.

²⁸ Diga lo dada Shawulu remei ma'uwa na wu uti obolo ne ele atsuma a Urishelima. Reve u uwa alajiya atsuma a ala a Zagbain, babu wono babu wovon. ²⁹ Reve u uwa a yuwusan adan-shi na aza a Isra'ila a na a yuwusan Tsheleni,† reve u uwa mawasan ne ele. Avu a zamishi ure u na oo una yi. ³⁰ Ana aza a yi a uwwai ili i na i ri pe, dada a tara niyi a yawaw Kasariya avu a tara yi a wantsun a kamba Tarsu.

³¹ Mantsa mo ndolo ma da aza e Itoni a Yahuda, na Galili, na Samariya, a tsurai nden n lafiya. Aza e Itoni a tsura ta ucira, reve a dashi abunda ni ikambi ya Ruhu va Akiza a yashi i na a danai a mmalu na Zagbain.

Bituru yawaw ta Japa na Lida

³² Reve Bituru kandaruwa ubata suru tsara u kalyuwa le. Ayi atsuma a akandariya, reve u tawa u cina aza a akiza a lyuci va Lida. ³³ A lyuci dada u cinai vuma ro za na a tsu de Iniyasu na mbala n tsukut-suma a'wan kunla. ³⁴ Reve Bituru damma yi, "Iniyasu, Yesu Zamawawa

kambato wu ta gbaga. 'Yon vu kut-sulu avalu a wu.'" Babu usan, reve u 'yoshin. ³⁵ Reve ama a Lida ni ida ya Sharana suru a vadala a tyo ubata wu Zamawawa ana e enei Iniyasu a mmalu.

Bituru kambato ta Dokas wuma

³⁶ Atsuma a lyuci va Japa ka ro za vi Itoni dana ta pe za na a tsu de Tabita a na Dokas* na Tsheleni. Ka'a u zuwa ta aciyayi u yuwan ulinga u sa'ani, reve waru u dana a kambusa alambi. ³⁷ A yashi'i u banakan ta, reve u kuwa. Ana a sumba niyi reve o voton yi a aasula a zuva. ³⁸ Ana a uwwai Bituru ta Lida, lyuci na ri zuzu na Japa, reve a lyungu ama e re a lyawa Japa a yawaw a damma yi, "Yuwan ankuri, tawa gogo, she vu jima wan."

³⁹ Reve Bituru 'yon u kuru le. Ana u rawai, avu a yawawo yi a aasula a zuva. Nruna suru e isawan ta zuzu na ayi, e mesun. Reve a uwa o rocosu atugu na akapi e itana i na Dokas u yuwaan nle ayi obolo ne ele.

⁴⁰ Reve Bituru utaa le suru, reve u kadato u yuwan avasa. Reve u vadala a tyo ubata wa aakwawawala, reve u damma, "Dokas 'yon." Reve u kpatu'wa esu. Ana we enei Bituru reve u 'yon u danu. ⁴¹ Reve Bituru cananaa yi ukere avu u kamba yi tsara u 'yon. Reve u de aza e Itoni obolo na nruna, dada u roco le a na Dokas kambai wuma.

⁴² Adan-shi o ndolo a uwa ta bata suru atsuma e ida ya Japa. Reve ama a abunda a vadala a tyo ubata wu Zagbain. ⁴³ Bituru yuwan ta rana re a lyuci va Japa, o u'wa wa Simo za na aa yuwusan yozu vu kwan.

10

Bituru na Kaniliya

¹ Atsuma a Kasariya vuma na a tsu de Kaniliya dana ta pe atsuma a yali ya asoja, u dana ta atsuma a Asoja a Italiya. ² Ayi vuma va abula da. U ta uwwusa wovon wa Asula, ayi na

* **9:36** Aala a Tabita na Tsu'arama, Dokas na Tsheleni ele ra urevu u ta u da le. Urevu u le u da mere'on.

muwun ma yi suru. U tsu kambusa ta ama a na a ri ni ili shi. U tsu yuwusan ta avasa kuci a tyo a Asula.

³ Urana u ro, zuzu na rumu ta'atsu vu ulivu, reve we ene malingata ma Asula a alanga e eteshe atsuma a alavu alavu, u tawai ubata wa yi, adansa, "Kaniliya!"

⁴ Reve u zuwaa yi esu atsuma o wovon, reve u damma, "Zagbain nye i da?"

Reve malingata ma Asula ma damma yi, "Avasa a na vaa yuwusan ni ikambi ya alambi a na vaa yuwusan u rawa ta a makakan ma Asula. Gogo Asula a uwwa ta avasa a wu. ⁵ Gogo lyungu ama a 'yawa Japa tsara e de Simo za na ee desu Bituru. ⁶ Za na cu'wain o u'wa wa Simo za na aa yuwusan yozu vu kwan, za na u'wa wa yi u ri zuzu na mala."

⁷ Ana malingata ma Asula ma na ma yuwaan niyi adanshi ma karai, reve u de agbashi e re a yi, na soja ro, za na a uwwusa wovon wa Asula, atsuma a aza a na a yuwusaan yi ulinga kuci. ⁸ Ana u damma nle ili'i suru, avu u lyungu le a 'yawa Japa.

Bituru ene ta alavu alavu

⁹ Ana usana u tawai, cina urana u rawa a aci, agbashi a Kaniliya atsuma a mmalu, dada a rawai zuzu na lyuci'i. Avu Bituru kumba o u'wa wa zuva tsara u yuwan avasa. ¹⁰ Reve wu uwwa ambulu, hali u ciga u lyuwa ilyalya. Agba ele pe atsuma e ifobi yi ilyalya, avu we ene alavu alavu. ¹¹ Reve we ene zuva kpatu'wa, ni ili i ro a cipusa oroci a aapalutsu o umuna ne elentsu a nashi uguzu a tyo e ida. ¹² A aapalutsu'u cu'un vi inama suru a ta pe: inama ya ana a nashi, ni inama yi ikatapu, na nnunu.* ¹³ Reve wu uwwa udyo adansa yi, "Bituru, 'yon vu pada, reve vu tama."

¹⁴ Reve u damma, "Zagbain, o'o! A wuma u va koto n tama cu'un va yi shi, adama a na atsu tsu tsu ta na Wila

u na tsu tama le shi, adama a na a ti idaba."

¹⁵ Reve udyo'o u dammisa yi, "She vu yuwan mawasan na Asula wan. Nu u damma u tu ulobonu she vu damma u lamba ta ulobonu wan."

¹⁶ U tsura ta alavu alavu o ndolo toto uta'atsu. Reve a palu'ushi aapalutsu'u a tyo zuva.

¹⁷ Bituru dana ta a majiyan, ko cu'un va alavu alavu e ne da we enei. Reve ama a na Kaniliya lyunguyi a rawa a lyuci'i, reve e ece u'wa wa Simo. Ana a rawai, avu e isawan mishin o unantsu. ¹⁸ Avu a yuwan azo'wa, e eceshe ko Simo na a tsu de Bituru cu'wan ta ubata'a.

¹⁹ A mantsa ma na Bituru dana a majiyan ma alavu alavu o ndolo, reve Ruhu damma yi, "Ama a ta'atsu a da ndolo e izami ya wu. ²⁰ 'Yon vu cipa vu kuru le. She vu lyawa ookolo a wu a 'yon wan, adama a na amu da n lyungu nle."

²¹ Reve Bituru cipa u cina ama'a, avu u damma le, "Amu dada i ri e izami. Nye i zuwai i ri azama mu?"

²² Reve a damma yi, "Yali ya asoja ya Roma da, za na a tsu de Kaniliya lyungu ntsu. Vuma va abula da, za na a uwwusa wovon wa Asula. Aza a Isra'ila suru a ta yuwusan adanshi a sa'ani a aci a yi. Ayi da malingata ma Asula ma dammai u lyungu tsu ubata wa wu vu tawa, tsara wu uwwa ili i na vaa damma." ²³ Ana Bituru uwwai ne, reve u uwato le o u'wa, reve u ca le ubata u na aa asa.

Bituru 'yawa ta ubata wa Kaniliya

Ana usana u tawai, reve a kara suru, avu nron mi Itoni n ro atsuma a Japa e shewun yi. ²⁴ Reve a rawa Kasariya nu usana. Reve Kaniliya dana a pura le, avu u banu edenge a yi na n'utsa ma yi. ²⁵ Ana Bituru uwai o u'wa wa yi, reve Kaniliya kadato e ida a makakan ma yi. Reve u teme a yuwusaan yi aganda. ²⁶ Reve Bituru damma yi, "'Yon mishin amu fo vuma da."

* **10:12** Atsuma a aapalutsu'u inama i ro i dana ta pe a na aza a Isra'ila a tarai a tu ulobonu adama o utamu, waru ozo o ro a dana ta pe a na a tara nle a ri idaba i na aa gura tama shi.

²⁷ Reve u 'yon a yuwunlai adanshi wa'a, reve a uwa ubata u na ama o ro a ri ufolotowu. ²⁸ Reve Bituru damma le, "I reve ta a na Wila u tsu u putsaa ntsu a na tsaa yuwan ndammulai na Atakpaci. Amma Asula o roco mu ta she n de za ro za babu akiza wan, ko za vi idaba wan. ²⁹ Ana i lyunguwa numu n tawa, n tawa ta babu usan. Gogo damma numu ili i na i zuwai i lyunguwa numu."

³⁰ Reve Kaniliya damma, "Rana nashi na karai, amu atsuma a avasa a mantsa ma na n tsu yuwusan. Reve me ene vuma mishin a makakan ma va wotowu ni itana a madala. ³¹ Reve u damma mu, 'Kaniliya, a uwwa ta avasa a wu, Asula e reve ta a na vaa casu alambi ili. ³² Vu lyungu ama a 'yawa Japa e de Simo za na a tsu de Bituru. U cu'wan ta o u'wa wa Simo, za na aa yuwusan yozu vu kwan, za na u'wa wa yi u ri zuzu na mala.' ³³ Koto a jima shi a na n lyunguwa nuwu, avu da nda vu tawushi babu usan. Atsu da nda a makakan ma Asula, tsara tsu uwwa ili i na Zagbain damma nuwu vu damma tsu suru."

Bituru yuwan ta adanshi na Kaniliya

³⁴ Reve Bituru yuwaan le adanshi a na, "N gura ta reve gogo, Asula a ri na adangulu shi. ³⁵ U ciga ta vuma na a uwwusa wovon wa yi atsuma e ida suru, vuma na a yuwusan isa'ani i na Asula a cigai. ³⁶ I reve ta ikaka i na Asula a lyunguwayi aza a Isra'ila. U damma le ta Alabari a Sa'ani o ta lo, na nden mo okolo e Yesu Zamawawa, za na ayi da Zagbain vi ili suru suru. ³⁷ I reve ta cine ili i ndolo i farai atsuma a Yahuda suru. Yahaya damma ta vuma suru a rumbu yi, ili i ndolo suru i fara ta diga Galili. ³⁸ Yu uwwa ta alabari e Yesu vuma va Nazara, ununa Asula a sukuma niyi na Ruhu va Akiza, reve u ca yi ucira. Yesu dana ta a kandaruwusa a yuwusan ulinga u sa'ani. U wawusa ta aza a na Mekerencesu ma zuwai elime, adama a na Asula o to obolo na ayi.

³⁹ "Atsu waru tse ene ta ne esu a tsu ili i na u yuwain suru atsuma a Urishelima ni ida ya aza a Isra'ila. Dada waru a vara niyi zuva va akpata. ⁴⁰ Reve gba Asula a 'yasan yi o urana wa ta'atsu, reve u lyawa yi u roco aciyayi ubata wa ama. ⁴¹ U roco aciyayi ubata wa ama suru shi, amma a tyo ya'a tsu, atsu na Asula a dangwai tso o'wo alingi a yi. Tsu lyuwa ta tsu sowo obolo na ayi ana u 'yoyin atsuma a akwakwa. ⁴² U damma tsu ta tsu yuwaan ama alajiya, tsu damma waru ayi da za na Asula a zuwai u ge'eto aza a wuma na akwakwa. ⁴³ Amasula suru a yuwan ta adanshi adama a yi, a na za na cayi okolo e ekere a yi u ta tsura gafura vu unusu atsuma a ala a yi."

A ca ta Atakpaci Ruhu va Akiza

⁴⁴ Bituru atsuma a adanshi, reve Ruhu va Akiza cipaa aza a na a danai a uwwusa adanshi a yi suru. ⁴⁵ Aza e Itoni a Yahuda, aza a na a tawai obolo na Bituru a uwa ta asalama a na e enei Atakpaci fo a tsurai une'e u Ruhu va Akiza. ⁴⁶ A uwwa le ta a yuwusan adanshi ne elentsu o ro, a casu Asula tsugbain.

Reve Bituru damma, ⁴⁷ "Nanza ta lo za na aa gura putsaa a rumbu ama a nda a mini? Ele da nda a tsurai une'e u Ruhu va Akiza cine atsu tsu tsurai." ⁴⁸ Reve Bituru damma a yuwaan le urumbusu atsuma a ala e Yesu Zamawawa. Reve a pati yi u danu ne ele rana meketeci.

11

Bituru kambu ta Urishelima

¹ Reve ajiya na aza e Itoni atsuma a Yahuda a uwwa a na Atakpaci a usuyi adanshi a Asula. ² Ana Bituru kambu Urishelima, reve aza a Isra'ila a na o o'woi aza e Itoni a gasa yi na agaci a adanshi. ³ Avu a damma, "Ayi da nda vu uwai atsuma a Atakpaci, hali vu lyuwa ilyalya obolo ne ele!"

⁴ Reve Bituru cuduwa le ili i na i yuwain suru. ⁵ Avu u damma, "N shi ta a lyuci va Japa amu atsuma a avasa, reve n uwa atsuma a alavu

alavu. Atsuma a alavu alavu'u me ene ta zuva kpatu'wai, reve a cipatowa mu ili i ro ana aapalutsu o umuna uguzu ne elentsu a nashi a yi. ⁶ Ana n kalyuwai pe, reve me ene inama ya ana a nashi yu uvadi, ni inama yi ikatapu e ida, na nnunu. ⁷ Reve mu uwwa udyo u ro adansa mu, "Yon Bituru! Vu pada vu tama."

⁸ "Reve n usu, 'Ne da shi Asulazuva! Koto n tama ili i na Wila wa wu u putsayi shi.'

⁹ "Reve udyo'o u dashi dammisa ire, 'She vu kambuwa ili i na Asula o o'wotoi cece ili yi idaba wan.'" ¹⁰ Ne da a yuwain hali toto uta'atsu, reve o koso o rono umuna'a a tyo zuva.

¹¹ "Amu lo dada ama a Kasariya a ta'atsu a rawushi, aza a na a lyunguyi a tawa ya'a va, reve a rawa o u'wa u na n shi. ¹² Reve Ruhu va Akiza† damma mu, she n 'yuwan a kuru le wan. Reve ama a tali atsuma a aza e Itoni a kuru mu, reve tsu uwa o u'wa u vuma ro. ¹³ Reve vuma'a u damma tsu ununa we enei malingata ma Asula o u'wa wa yi. Reve u damma yi, 'Vu lyungu ozo o ro a lyuci va Japa e dewe wu Simo za na a tsu de Bituru. ¹⁴ Vuma'a u ta tawaa wu nu ure u na aa wawa wu na ama a na a ri pe o u'wa wa wu suru.'

¹⁵ "Ana n farai adanshi, reve Ruhu va Akiza tawa le ununa u tawa ntsu o ufaru. ¹⁶ Dada n cuwain a na Asulazuva a dammai, 'Yahaya rumbu† du ta na mini, amma Asula a ta rumbu du na Ruhu va Akiza.'" ¹⁷ To, na Asula a ca Atakpaci a nda une'e unata na atsu a mantsa ma na tsu ushiyi Yesu Zagbain Zamawawa, zane da amu a na maa wasan ili i na Asula a cigai?"

¹⁸ Ana a uwwai ili i na Bituru dammai, reve a lyawa mawasan. Reve a uwa a cibalasa Asula, reve a damma, "Gogo Asula a lyawa ta Atakpaci a vadala adama a tsura wuma u babu ukotu!"

Aza e Itoni atsuma a Antakiya

¹⁹ A mantsa ma nda cina o una Istifanu, reve aza e Itoni a na a ri Urishe-
lima e bete'we adama a atsumalima.

Reve a kara a tyo e ida ya Finisiya na Kuburu na Antakiya va Suriya. Reve a yuwusaan aza a Isra'ila goon alajiya a Alabari a Sa'ani e Yesu Zagbain. ²⁰ Reve aza e Itoni aza a na a ri ama a Kuburu na Kurani, a kara a tyo Antakiya, avu a uwa a yuwusaan Atakpaci alajiya a Alabari a Sa'ani e Yesu Zagbain. ²¹ Ucira wa Asulazuva u shi ta obolo ne ele, reve ama na abunda a ca okolo e le. Reve a vadala a kuru Asulazuva.

²² Reve aza e Itoni atsuma a Urishe-
lima a uwwa ili i na i farai atsuma a Antakiya, avu a lyungu Banaba de.

²³ Ana u rawa we enei icigi i na Asula a yuwaan nle, reve u yuwan mazanga. Avu u ca le asala adama a kaba asuvu, waru a lyuwa elime ni itoni ya Asulazuva. ²⁴ Banaba vuma va abula da, waru u tu ushitowun na Ruhu va Akiza nu ucawu wo okolo. Reve ama o ro na abunda a dashi usuwisa a kuru Asulazuva.

²⁵ Reve u kuru a tyo Tarsu adama u bunga Shawulu. ²⁶ Ana we ene niyi reve u tawa na ayi Antakiya. Reve ele ra o una aa'wan mabula pe obolo na aza e Itoni oo ritosu ama na abunda. Atsuma a Antakiya a da a fara deyi aza a na a kurusu Yesu "Aza e Itoni."†

²⁷ A mantsa ma nda ma da amasula o ro o utai Urishe-
lima reve a tyo Antakiya. ²⁸ Reve vuma ta atsuma e le za na a tsu de Agabu 'yon mishin. Ni ikambi i Ruhu va Akiza, reve u damma a na a ta yuwan ambulu lon ubata suru atsuma o uvadi. A yuwan ta ili'i a mantsa ma na Kaladiya danai o tsugono tsi ida tsa Roma.† ²⁹ Reve aza e Itoni ya Antakiya a yuwan majiyan a lyungu ni ikambi a tyo ubata wa aza e Itoni a na a ri nden e ida ya Yahuda. Vuma suru u ca ununa waa gura. ³⁰ Ne da a yuwain, reve a lyungu Banaba na Shawulu ni ikambi i le a ca mbara ma aza e Itoni n Urishe-
lima.

12

Bituru o u'wa wa ali

¹ A mantsa ma na Banaba na Shawulu a tawayi nu une'e

atsuma a Urishelima, reve mogono Hiridu† Agaripa teme a tawusa na atsumalima e ekere a aza e Itoni de Urishelima. ² Reve u zuwa asoja o kodo aaci a Yakubu aajiya, mawun ma anawu ma Yahaya. ³ Ana we enei ili i ndolo i yo'onoto ta okolo a ama'a, reve u lyungu asoja'a tsara e reme Bituru a mantsa ma Abuki o Opopofu.† ⁴ Reve u zuwa le a baru yi o u'wa wa ali, reve u zuwa asoja a nashi a nashi obolo a nashi a piri yi. U yuwan ta ifobi tsara u ge'eto yi a alanga e eteshe no o koto abuki'i.

⁵ A mantsa ma na Bituru danai atsuma o u'wa wa ali, aza e Itoni a lyawa avasa adama a yi shi.

Malingata ma Asula ma wawa ta Bituru

⁶ Atsuma a ayin o ndolo ana Hiridu yuwain majiyan ma na woo utaa na Bituru nu usana u tawa, Bituru dana ta wunlu a nlavu na akani e re atsuma a asoja e re. Asoja e re o ro waru lo mishin a pirishi unantsu. ⁷ Ele lo babu usan, reve ekan e ikana atsuma o u'wa wa ali atsuma a aasula a na u danai, reve malingata ma Asula† me isawan elime a Bituru. Reve u lapa yi e eebele tsara u jisan yi. Reve u damma, "Jika! Vu 'yon!" Reve akani'i o oco diga e ekere a Bituru.

⁸ Reve malingata'a u damma, "Oto itana ya wu na atan a wu." Reve Bituru yuwan ili i na u damma niyi u yuwan. Reve malingata'a u damma, "Kanda'wa umuna wa wu reve vu toni mu." ⁹ Reve Bituru toni malingata ma Asula, reve a lyawa u'wa wa ali'i. Agba Bituru reve ko ili i na yaa farasa amayun a da shi. U ta dansa alavu alavu a da yi. ¹⁰ A pasa asoja o ufaru na asoja e ire reve a tawa o unantsu wu rumu za na ri a tyo a lyuci gbain. Reve u kpatu'waa le na aciyayi, reve o utaa lo. Reve a karaa lo o ure'e. Reve malingata'a u lyawushi niyi.

¹¹ Reve esu a Bituru a tawa o ure, dada u revei ili i na i farai. Reve u damma, "N reve ta Zagbain da lyunguyi malingata ma yi u tawa u wawa mu e ekere a Hiridu na azagbain a Isra'ila atsuma e ili i na a shi a cigai a yuwan na amu."

¹² Ana Bituru revei ne, avu u kara a tyo o u'wa wa Meri† za na ayi da mma va Yahaya.† Yahaya waru a tsu de yi ta Marku. Aza e Itoni na abunda o boloto ta ubata'a a yuwusan avasa. ¹³ Reve wu gugula unantsu wu u'wa'a, reve aagbashi o usheli za na ri na aala Roda tawa tsara u usu yi. ¹⁴ U reve ta a na Bituru da adama a na u revei udyo wa yi. U yuwan ta na mazanga ma abunda, hali u kuda a kpatu'wa unantsu'u. Reve u suma a 'yawa ubata u na ama a ri, reve u saala, "Bituru da ri de o unantsu!"

¹⁵ Reve a damma yi, "Vu jaara ta!"

Reve gba u lyuwa elime adansa, "Bituru da! Bituru da!"

Reve a damma, "U to o'wo malingata ma yi ma da."*

¹⁶ Reve gba Bituru lyuwa elime na wugulu wu unantsu, she na a tyo o ukosu a kpatu'waa niyi. Ana e ene niyi a shiwan ta na mazanga. ¹⁷ Reve Bituru yuwaan le ukere a rungwa. Reve u damma ununa Zagbain utaa niyi o u'wa wa ali. Reve u damma, "Dammai Yakubu† na akapi a aza e Itoni ili i na i farai."

¹⁸ Ana usana u tawai reve asoja o u'wa wa ali'i, aza a na a danai a kalyuwusa Bituru'u o o'wo udamu lon. Avu a kara a majiyan ko nye i da i cina niyi. ¹⁹ Reve Hiridu zuwa asoja a yi a bunga Bituru, agba a tsura e ene yi shi. Reve u yuwaan le yeci ya abunda, agba a gura usu yi mejege shi, dada u zuwai o una nle.

Ukwa wa Hiridu

Ana Hiridu yuwain ne, reve u lyawa ida ya Yahuda, avu u kara a tyo Kasariya. Avu u danu de

* **12:15** A mantsa mo ndolo ama o ro a usu ta a na Asula a zuwa ta nlingata ma yi a kalyuwusa vuma suru atsuma a ama a yi. Waru nlingata n ta gura tawa ubata u na vuma ri oroci a vuma'a. † **12:17** Yakubu na o unai da nda'a shi, amma zawa'a va Yesu da nda'a.

rana meketeci. ²⁰ Hiridu *ḍana* *tā* na *atsumolangu* na ama a Sida na Taya. Reve ama'a a zagwa ama a *lyungu* le *tsara* a pati ankuri. A yuwan *tā* ne adama a na *ilyuci'i* i ciga *tā* *ilyalya* i na yoo utusa e *ida* *yā* *yī*. A yuwan *tā* *tsu'utsa* na *Bilasata*, za na *ḍana'i* toni va *Hiridu*. Reve u fofo *tsara* *Hiridu* usu le.

²¹ Ana urana u rawai, reve *Hiridu* oto *atugu* o *tsugono* *tsa* *yī*, reve u *ḍanu* o ootogu o *tsugono*, reve u yuwan adanshi ne ele. ²² Ana obolo a ama'a a uwwa niyi, reve a *'yasan* uḍyo, “Uḍyo u *masula* *mā* *tsu* mo ro ma *ḍa*, uḍyo u vuma u *ḍa* *shi!*” ²³ Ama'a *atsuma* a yisaali, reve *malingata* *mā* *Asula* ma faba *Hiridu* a *cipa* e *ida*. A yuwan *tā* ne adama a na u tarai *tsugbain* *tsa* *Asula*. O ukosu azun *atsuma* a *yī* a *ḍa* a *tamusai* lipu va *yī*, hali u kuwa.

²⁴ Adanshi a *Asula* a lyuwa *tā* elime na mabaza.

²⁵ Ana Banaba na *Shawulu* o kotoi ulinga u na a *lyungu* nle, reve a lyawa *Urishelima* a *kamba* *Antakiya* obolo na *Yahaya Marku*.

13

Lingata va Banaba na Shawulu

¹ *Aa'isa* a *aza* e *Itoni* a *Antakiya* a *ḍana* *tā* na *amasula* na munlu lon. Ele *ḍa* nan *Banaba*, na *Saminu* za na e *desuyi* “Vuma *Lima*,” na *Lusiya* za *lyuci* va *Kurani*, na *Manayan* za na *kungwai* *mantsa* *mā* *tā* na *Mogono* *Hiridu* *Antiba* na *Shawulu*. ² Ele pe a yuwusaan *Asulazuva* *aganda* *atsuma* a akuli, *avu* *Ruhu* va *Akiza* *damma* le, “*Dangula* *numu* *Banaba* na *Shawulu* *tsara* a yuwan ulinga u na n *dangula* nle a yuwan.” ³ Ana a yuwain akuli na avasa *abunda*, *avu* ama a *kuruwa* le ekere a zuwaa le *aba'un* o ulinga wa *Asula* a na aa yuwan, *avu* a lyawa le a *kaṛa*.

Banaba na Shawulu a Kuburu

⁴ Ana *Ruhu* va *Akiza* *lyunguyi* *Banaba* na *Shawulu*, a *kaṛa* *tā* a *tyo* a *lyuci* va *Salusiya*. Ele pe *avu* a lyawa *Salusiya* a uwa a *wantsun* a *tyo* e

ida i memere *mā* *mini* *mā* *Kuburu*. ⁵ *Yahaya Marku* fo u *ḍana* *tā* obolo ne ele *tsara* u *kambusa* le. Ele pe *atsuma* e *ida* *yā* *Kuburu* reve a *kaṛa* a *tyo* a *lyuci* va *Salami* *avu* a uwa a *aa'isa* a aza a *Isra'ila*, reve a uwa *alajiya* a adanshi a *Asula*.

⁶ Ele pe *atsuma* e *ida* *yā* *Kuburu*, *avu* a *kandarawa* *ilyuci* i na i ri lo zuzu suru. A rawa *tā* *lyuci* na a *tsu* *de* *Pafu*, lo *ḍa* a *cinai* za va *Isra'ila* ro na a *tsu* *de* *Ba-Yesu*. Waru *vumavasula* va *amayun* *ḍa* *shi*, *boci* *ḍa* *shi*. ⁷ Vuma *nda* *ayi* *ḍa* u *tsu* *walasa* na *gwamna* *vi* *ida'a*, za na a *tsu* *de* *Sarajiya* *Bulu*. *Gwamna'a* vuma *ḍa* na ri nu *ugbozu* waru u *tā* nu *urevu* *wi* *ili* *lon*. *Avu* u *de* *Banaba* na *Shawulu* a *tawa*. U yuwan *tā* ne adama a na u *cigai* *wu* *uwwa* adanshi a *Asula*. ⁸ *Agba* *boci* *Alima* u *ḍana* *tā* a *tsushu'un* ne ele, u yuwan *tā* *atyo* a na waa yuwan u *putsaa* *gwamna* u usu *alajiya* e le. (Na *Tsuheleni* *Alima* *tā* nu *urevu* wa aala *Ba-Yesu* na *Tsuyahuda*.†) U yuwan *tā* *atyo* a na waa *putsaa* *gwamna'a* a na waa ca *Asulazuva* okolo. ⁹ *Shawulu*, vuma na ama na *abunda* a *tsu* *de* *Bulu*, u tu *ushitowun* na *Ruhu* va *Akiza*. *Avu* u *varaa* *Alima* *esu* *mejege*.

¹⁰ *Avu* u *damma*, “*Avu* *mawun* *mā* *Mekerenkesu!* A *mantsa* *suru* *vu* *tsu* *damma* *mejege* *shi*, *waru* *vu* *tā* *pususan* ama *ugbozu*. *Avu* *rala* *ḍa* e *ekere* e *ili* i na i ri *ulobonu*. *Urana* u ne vaa *lyawa* *tsushu'un* na adanshi a *Asulazuva*? ¹¹ *Asulazuva* a ta ca *wu* *atsumalima*, *vu* to o'wo *irumba* *hali* *mantsa* mo ro.”

Babu *usan*, *avu* *esu* a *yī* a *yuwushin* *dalimbaa*, *avu* *irumbu* *yī* *pala* *yī*, reve u *ḍana* e *izami* *yī* za na *aa* *guza* *yī* *ukere*. ¹² Ana *gwamna'a* *enei* *ili* i na i *farai*, reve u ca *Asulazuva* okolo. Reve waru u uwa *asalama* lon adama o *uritosu* wa *Asulazuva* u na *wu* *uwwai*.

¹³ *Avu* *Bulu* na aza a na a *ḍana'i* obolo na *ayi* a lyawa *Pafu*, *avu* a uwa a *wantsun* a *kaṛa* a *tyo* e *ida* *yā* *Bamafiliya*. *Avu* a rawa e *isawan* a *lyuci* va *Pega*. Ele pe *Pega* *avu* *Yahaya Marku* lyawa le, *avu* u *kaṛa* a *kamba* *Urishelima*. ¹⁴ *Banaba* na *Bulu* gba

av̄u a lyawa Pega a kara a tyo a lyuci na a tsu de Antakiya va Bisidiya. Av̄u a kara a 'yawa a aa'isa† o urana wa Ashibi, tsara a yuwan aganda. ¹⁵ Ana o kotoi desununa atsuma a atagada a Musa na a amasula, reve aza a na a danai azagbain a aa'isa'a a lyungu vuma ta we ece le, "Aza a tsu, ko i ta ni ili i ro i na yaa dashi tsu okolo ugbamu, tawai i damma tsu!"

¹⁶ Av̄u Bulu 'yon mishin reve u 'yasan ekere zuva adama ama'a a rungwa, av̄u u teme adanshi. Av̄u u damma, "Ama a Isra'ila† na Atakpaci a na a yuwusaan Asula aganda, poloi atsuvu a du yu uwwa. ¹⁷ Asula a Isra'ila a dangula ta nkaya n tsu, waru u lyawa ta ama a tsu o o'wo aza o utsuru e ida ya Masar. Nu ucira wa yi u da waru wu utaa nle atsuma e ida'a. ¹⁸ Waru u yuwan ta ankuri ne ele nu ulambu wu ugbozu u le atsuma o ogozo a'wan amunga. ¹⁹ Av̄u u usa ida i cindere i Ka'ana,† av̄u u ca aza a Isra'ila ida'a agadu. ²⁰ Ili i nda suru i fara ta atsuma a a'wan ukpakunashi na kupoton (450).

"Ana mantsa ma ndolo mo kotoi, av̄u aza o uge'etosu a yuwan tsugono hali a mantsa ma Sama'ila† vumavasula. ²¹ Amma ama a pati ta a ca le mogono. Av̄u Asula a ca le Shawulu wo o'wo mogono me le hali a'wan amunga. Shawulu mawun ma Kishu ma da o ugundo wa Banyami.† ²² Av̄u Asula a cipato yi o ootogu o tsugono'o, av̄u u zuwa Dawuda o una wa yi. Av̄u Asula a yuwan adanshi adama a Dawuda, adansa, 'Dawuda za na ri mawun ma Yese,† Dawuda nda vuma da na a dangulai u zuwa okolo a va u yuwan mazanga. U ta yuwan ili suru i na n ciga niyi u yuwan.'

²³ "Asula a yuwan ta nzuwulai a na vuma ta o ugundo wa yi ta tawa u wawa aza a Isra'ila, vuma'a gba ayi da Yesu. ²⁴ Amma kafu Yesu tawa, Yahaya dana ta a dansaa vuma suru atsuma a Isra'ila u kamba ubata wa

Asula, av̄u a rumbu yi a mini. ◇

²⁵ Yahaya o kotuso ulinga wa yi, av̄u u yuwan yeci, 'I ta a majiyan amu da Zamawawa'a? O'o! Amma u ta lo a tawa babu ujimu. Waru amu n rawa m bada vunu va atan va yi shi.' ◇

²⁶ "Uwwai gogo, adu ama o ugundo wa Ibrahim! Poloi atsuvu a du yu uwwa, hali na Atakpaci a na a tawai a yuwaan Asula aganda! Uwwai adanshi a nda ununa yaa yuwan i tsura iwawi, za va koyan da. ²⁷ Ama a na a ri na nden atsuma a Urishelima a tsu uwwa ta adanshi a amasula urana wa Ashibi suru a na a tsu desununa a atsuvu e le. Agba suru na ne, a tara Yesu da vuma na amasula a yuwain adanshi a yi shi. Ele na azagbain e le o shiton ta udammu wa amasula ana o una niyi. ²⁸ A tsura ili i na i zuwai o una niyi shi, amma suru na ne, a pati ta Bilatu† u zuwa asoja a yi o una yi.

²⁹ "Ana o kotoi mayan me ili suru i na a danai adama a yi, av̄u a cipato yi a akpata† a na a vara niyi, reve a cido yi a aason a aatali. ³⁰ Amma Asula a 'yasan yi ta atsuma a akwakwa. ³¹ Rana na abunda u roco ta aciyayi ubata wa aza a na a danai Galili na ayi av̄u a kara a tyo Urishelima waru na ayi. Ama a nda ele da o o'woi esu a yi a tyo e ekere a ama a Isra'ila.

³² "Gogo amu na Banaba tsu ta pa na adu, adama tsu tawaa du na Alabari a Sa'ani a nda. Nzuwulai ma Asula a tyo e ekere a nkaya n tsu wo o'wo ta amayun a mantsa ma tsu. ³³ Asula a 'yasan ta Yesu. Ayi nda ayi da ili i na Aatagada e Ica a aadiva e ire aa yuwusan adanshi ana u dammai, 'Av̄u Mawun ma va ma da. Ana'an mo o'wo ta Dada va wu.' ◇

³⁴ "Asula a 'yasan ta Yesu atsuma a akwakwa, waru mantsa mo lo na waa lyawa lipu va yi shama shi. U ta ununa Asula a dammai a Aatagada a Ishaya vumavasula, 'N ta zuwaa du aba'un a akiza a na n yuwain nzuwulai na Dawuda.' ◇

³⁵ “Aatagada e Ica† a aadivā o ro a ca tā urevu u sa'ani, a na, ‘Vaa lyawa Vuma vā wu va akiza u shama a aason shi.’” ◇

³⁶ “Gogo udammu u nda a tyo ya Dawuda da shi, adama a na Dawuda yuwaan tā ama a mantsa mā yi aganda ununa Asulā a cigai. U kuwā tā, avu a cido yi obolo nā nkaya mā yi, waru lipu vā yi shama tā. ³⁷ Gogo tsunda udammu u nda u tā a tyo e ekere a za ro, Yesu, za na Asulā a 'yasain atsuma a akwakwa, waru lipu vā yi shama shi.

³⁸ “Aza a vā, adanshi'i ayi da, Yesu da aa gura yuwaan du gafura vu nusu du! ³⁹ Wilā wa Musa waa gura wawa du atsuma a nusu du shi. Amma za na cayi okolo ubata wā Yesu biti, a tara yi waru za vu unusu e ekere a Asulā shi.

⁴⁰ “I yuwan ugbozu! She i lyawa adanshi a amasulā a shiwan a aci a du wan. Adanshi a Asulā a damma tā,

⁴¹ ‘Kalyuwai adu aza a adanshi a vama,

i ta yuwan asalama nā ye ene ili i na Asulā aa yuwan, reve i kuwā!

Adama a na maa yuwan ili i ro a mantsa mā du,

ili i ro i na i cayi okolo shi,

waru ko nā za ro dammisa du adama a yi.’” ◇

⁴² Bulu nā Banaba azama a lyawa ubata e ibolo'o, reve ama'a a pati le a dashi yuwan adanshi e ili i nda ubata e ibolo'o urana wa Ashibi u na waa tawa. ⁴³ Ana o kotoi mayan mā aganda'a, avu aza a Isra'ila na Atakpaci nā abunda a na a yuwayin Asulā aganda a kuru le. Avu Bulu nā Banaba a pati le a ca okolo e le e ekere a Asulā, za na yuwaan nle isa'ani.

Aza a Isra'ila a 'yuwan tā ikaka'a

⁴⁴ Ana ajuma a kandaruwai, dada ama suru o utai tsara a uwwa adanshi a Asulā. ⁴⁵ Ana azagbain a Isra'ila e enei obolo a ama'a, reve a yuwan tsushu'un lon, reve a uwa mawasan e ili i na Bulu dammai avu a kara a durusa yi.

⁴⁶ Avu Bulu nā Banaba a yuwan adanshi no okolo ugbamu reve a damma, “Wo o'wo tā nā tsu 'yuwan tsu ciga Alabari a Sa'ani a Asulā a nda tsu fara ca du ayi, adu na yo o'woi aza a Isra'ila. Amma i 'yuwan tā ikaka i nda, ayi nda u roco tā yi ntsaa i tsura wuma u babu ukotu shi. Adama o ndolo tsu tā kamba ubata wa Atakpaci.

⁴⁷ “Atsuma a Aatagada a Ishaya, Asulazuva a zuwa tsu tā tsu yuwan ulinga u nda, adansa, ‘N zuwa du tā pa nda yoo o'wo ekan ya Atakpaci.

I tara ucira wi iwawi ya Asulā a tyo ubata wa ama, ubata suru o uvadi.’” ◇

⁴⁸ Ana Atakpaci† a uwwai ili i nda, a yuwan tā mazanga lon, avu o godyoo Asulazuva adama a adanshi a yi'i. Reve ama a na Asulā a dangulai a tsura wuma u babu ukotu o o'wo aza e Itoni.

⁴⁹ Avu adanshi a Asulazuva a rawa ubata suru e ida'a. ⁵⁰ Amma azagbain a Isra'ila gba a kara a yawusa ubata wa azagbain a lyuci nu ubata wa amaci a abula a na a tsu damma avu a uwwa le. Reve a zuwa le a tawa ugbozu u le e ekere a Bulu nā Banaba, reve a ca le atsumalima, hali o lo le atsuma e ida'a. ⁵¹ Avu Bulu nā Banaba a kakala mabutā ma ana me le, tsara wo o'wo iroci a tyo e ekere e le. Avu a kara a tyo a lyuci va Ikoniya. ⁵² Atsuma a Ikoniya aza e Itoni a dana tā nā mazanga lon, waru a dana tā tapu nā Ruhu va Akiza.

14

Bulu nā Banaba a Ikoniya

¹ Ana a rawai Ikoniya, reve Bulu nā Banaba a uwa a aa'isa a aza a Isra'ila ununa a tsu yuwusan. Avu a yuwan alajiya, hali ama a Isra'ila na Atakpaci nā abunda a ca okolo. ² Ama aza a Isra'ila na a 'yuwain a ca okolo, reve a 'yasan ugbozu wa Atakpaci o ro. Avu Atakpaci'i a langalai nā aza e Itoni. ³ Suru nā ne gba Bulu

nā Banaba a danu ta pe hali rana re a yuwusan alajiya e isa'ani† yi Zagbain nu ucira. Zagbain gba roco ta ulinga u le a alanga e eteshe ana u ca nle ucira u na aa yuwan ulinga wa asalama.

⁴ Ama a Ikoniya gba majiyan me le me ne'eshenlei ta. Ozo o ro o wo'o ucinā wa aza a Isra'ila, ozo o ro gba shi o wo'o ucinā wa ajiya. ⁵ Avu Atakpaci o ro na aza a Isra'ila o ro obolo na azagbain e le o bōlo aciyele adama a zuwa Bulu nā Banaba a addama, tsarā a vara le na atali. ⁶ Amma ana ajiya e revei ili i na yaa farasa, avu a karā a tyo e ida ye elentsu a aza a Likiya, a lyuci va Lisitira nā Daraba ni ilyuci i na i ri ukandaruwu ne ele. ⁷ De da a lyuwai elime na alajiya a Alabari a Sa'ani.

Alajiya a Bulu a Lisitira nā Daraba

⁸ Ele pe atsumā a Lisitira, avu Bulu nā Banaba a cina aakutsumā. Ne da a matsan niyi ukutsumu, koto u rito dasu shi, ko ke'en. ⁹ Wu uwwusa ta alajiya a Bulu. Reve Bulu kalyuwa yi, ana we enei vuma'a u ta nu ucawu wo okolo u na waa gura kambato yi gbaga, ¹⁰ avu u 'yasan udyo wa yi zuva nu ucira, "Yon vi isawan mishin!" Reve vuma'a gba u 'yoshin mishin reve u fara mmalu.

¹¹ Ana obolo a ama'a e enei ili i na Bulu yuwain, reve a 'yasan udyo u le a mantsa ma ta adansa ne elentsu a Tsulikiya, "Amayun a da musula n cipaa tsu ta ana'an na lipu va ama!"

¹² Avu ama'a a ca Banaba aala Zafasa, reve e de Bulu Hamisa,* adama a na ayi da u danai za va adanshi.

¹³ Aa'isa a Zafasa a dana ta o ugyuru. Avu ganu na ama a yi a tawa no ogono e inan na yipalu ukandaruwu o u'uwata u lyuci'i adama a yuwaan ajiya'a kucci.

¹⁴ Amma ana Bulu nā Banaba a uwwai ili i na yaa farasa, reve a kakara itana i le adama a atsumolangu. Avu a suma nā yisaali o uta atsumā a ama'a, adansa, ¹⁵ "Aza a va, nye i zuwai yaa yuwusan ili i

nda? Atsu ama a da tsu ri tsa du. Alabari o uyo'o a da tsu tawaa ndu, adama i vadala i lyawa mayan me ili i babu ulobonu i kambā ubata wa Asula a wuma. Ayi da za na yuwain zuva ni ida, na mala, ni ili i na i ri pe biti. ¹⁶ A mantsa mo ufaru, u lyawa ta ama a yuwan ili i na a cigai a yuwan. ¹⁷ Suru na ne u tsu roco ta aciyayi ubata e ili i sa'ani i na u yuwain. Asula a tsu lyungu ta ni iro'i diga zuva, reve u zuwa itana yu una i du i kungwa. U tsu ca du ta ilyalya nu uyo'o wo okolo." ¹⁸ Ko na Bulu nā Banaba a dammai ili i nda suru, u dana ta usan a na aa gura putsaa ama'a a na aa yuwaan le kucci.

¹⁹ Avu aza a Isra'ila o ro diga Antakiya nā Ikoniya a tawa a vadala ugbozu wa ama'a, reve a uwa agaba nā Bulu. Avu a vara yi, reve o rono yi o uta a lyuci'i, a majiyan me le a na u kuwa ta. ²⁰ Amma ana aza e Itoni a kandarawa niyi reve u 'yon, u karā a tyo atsumā a lyuci. Ana usana u tawai, avu u karā a tyo Daraba obolo nā Banaba.

A kambā ta Antakiya

²¹ Bulu nā Banaba a yuwan ta alajiya a Alabari a Sa'ani a Daraba, avu gba ama nā abunda a ca okolo e le ubata a Zagbain. Avu a karā a kambā Lisitira nā Ikoniya nā Antakiya va Bisidiya. ²² Pe da a dashishiyi aza e Itoni okolo ugbanu, a dansaa le e isawan mishin o ucawu wo okolo e le. Reve a damma, "Na tsu 'yuwan tsu ciga tsu sowo atsumalima lon, kafu tsu uwa o tsugono tsa Asula."†

²³ Avu Bulu nā Banaba a dangula azagbain† a a'isa a aza e Itoni biti, reve a yuwusan akuli, avu a vasasaa le, reve a ca Asula ele. ²⁴ Reve Bulu nā Banaba a karā a kambā Bisidiya a tyo Bamafiliya. ²⁵ Avu a yuwusan alajiya a Pega, reve a lyuwa elime a karā a tyo Ataliya.

²⁶ Lo da a uwai a wantsun a tyo Antakiya va Suriya, ubata u na e temei mmalu n le. De da aza e Itoni a zuwaa

* **14:12** Zafasa aamali a gbain a da a aza e Heleni. Hamisa gba aajiya a Zafasa a da waru aamali a da.

nle unā u sa'ani, waru de da a zuwa nle o ukere wā Ḥsulā, reve a lyungu le a yuwan ulinga u na gba o kotoi. ²⁷ Ana a rawai Antakiya reve e de aza e Itoni suru ubata u ta. Ḥvu a damma ama'a ili i na Ḥsulā a kamba nle nu ununa u yuwain hali Atakpaci a cayi okolo. ²⁸ Ḥvu a danu pe na aza e Itoni hali rana abunda.

15

Azagbain a aza e Itoni a Urishe- lima

¹ Reve waru ama o ro o uta de Yahuda, Ḥvu a 'yawā Antakiya va Suriya, tsara o roco aza e Itoni, a dansaa le, “Na a pada du uryumbu ununa Wila wa Musa u dammai shi, yaa tsura iwawi shi.” ² Adama a adanshi'i Bulu na Banaba o sowo ta a yuwusan mawasan lon na ama'a. Dada a zuwai Bulu na Banaba na ama o ro waru a 'yawā Urishelima ubata wa ajiya na azagbain adama a adanshi'i. ³ Ana aza e Itoni e shewun nle, ana aa kamba Urishe-
lima, dada a batsai e ida ya Finisiya na Samariya. Reve a kalyuwusa aza e Itoni a dansaa le adama a na Atakpaci fo a cayi okolo e le. Reve aza e Itoni suru a yuwan mazanga lon. ⁴ Ana a rawai Urishelima, reve aza e Itoni suru obolo na azagbain na ajiya a raba Bulu na Banaba. Reve a damma le ulinga u na Ḥsulā a yuwain e ekere e le.

⁵ Dada aza a na a shi Afarishi kafu a ca okolo e le, a 'yoyin reve a damma, “Na a ciga a 'yuwan a pada le uryumbu, reve waru a zuwa le a kuru Wila wa Musa.”

⁶ Reve ajiya† na azagbain a aza e Itoni o boloto adama e petelyuwe adanshi'i. ⁷ Ana a jimai a asala a adanshi'i, reve Bituru 'yon Ḥvu u damma le, “Aza a va, i reve ta de ufaru wi ili'i, Ḥsulā a yuwan ta adangulu atsuma a du, a na o unā u va u da Atakpaci aa uwwa adanshi a Alabari a Sa'ani,† reve a ca okolo e le. ⁸ Ḥsulā gba za na ri nu urevu wo okolo a koyan da, u yuwaan tsu

ta iroci a na u cayi Atakpaci Ruhu va Akiza ununa u ca ntsu. ⁹ Agba u roco adangulu e ekere a tsu ne ele shi, ana wu zaza'wai okolo e le adama o ucawu wo okolo e le. ¹⁰ Adama o ndolo, adama a nye yaa lyungusa Ḥsulā yaa zuwusaa agbashi a nda itana i na atsu na nkaya n tsu suru tsu kudai a tanu? ¹¹ She tsu yuwain ne wan, tsu reve ta adama e isa'ani ya Yesu Zagbain i da tsu tsurai iwawi† ununa ele fo a tsurai.”

¹² Reve obolo a ama'a suru e isawan kuci kuci, reve o poloo Banaba na Bulu atsuvu a mantsa ma na aa casu alabari a linga va asalama ni iroci i na Ḥsulā a yuwain ubata wa Atakpaci o ukere u le. ¹³ Ana o kotoi adanshi, dada Yakubu usuyi, reve u damma, “Adu aza a va poloo numu atsuvu. ¹⁴ Bituru da nda cayi aalabari ununa Ḥsulā a fara kalyuwai Atakpaci, adama u dangwa ama o ro atsuma e le oo o'wo ama a yi. ¹⁵ Adanshi a nda'a gba wo o'wo ta unata na adanshi a amasula, ununa u ri udanu a na, ¹⁶ ‘Amu Ḥsulazuva, nna n kambisa, n ta suwisa u'wa wa Dawuda u na u riyai.

N 'yasisan asa'a a yi mi isawaton yi.

¹⁷ Adama akapi a ama a zami Ḥsulazuva, obolo na Atakpaci na aza a na n deyi a tyo ya'a va.

Ne da Ḥsulazuva a dammai.

¹⁸ Ayi na u rocoi ili i nda suru diga de a mantsa mo ufaru.' ♦

¹⁹ “Adama o ndolo amu a yindi i va, she tsu zuwayi Atakpaci a na aa vadalasa ubata wa Ḥsulā ili yu ume wan. ²⁰ Amma tsu danaa nle a tawa ekere e le e ili i na a cayi amali adama a na o o'wo ta ili yi idaba, waru a suma tsipere. She a tama akutsu a mpasa wan. Waru she a tama nama vi inama i na a pundarai wan. ²¹ Adama a na de nu ujimu a lyuci biti a yuwusan ta de alajiya na atagada a Musa, waru e desu le ta nu unā atsuma a a'isa Ashibi biti.”

Mepepeli a tyo a Atakpaci

22 Reve ajiya, na aza e Itoni, na azagbain e le suru e ene u lobono ta a dangula ama o ro atsuma e le a lyungu le Antakiya va Suriya obolo na Bulu na Banaba. Dada a lyunguyi Yahuza (za na a tsu de Basaba) na Sila. Ele ra azagbain a da atsuma a aza e Itoni. 23 Mepepelime ma na a lyunguwa nle na ayi, ayi da:

“A tyo ubata wa Atakpaci aza e Itoni atsuma a Antakiya ni ida ya Suriya na Kilikiya.

“Ubata wa ajiya na azagbain, atsu da aza a du a aza e Itoni.

“Tsu ta casasa du.

24 “Tsu uwwa ta a na ama o ro atsuma a tsu a ta damatosun ugbozu u du, agba tsu lyungu le shi. 25 Dada tse enei u lobono ta ana adanshi a tawa ntsu a ta, tsu lyunguwa du ama o ro obolo na n'utsa n tsu Banaba na Bulu. 26 Ama a na a cayi wuma u le ko ukwa, adama a ala e Yesu Zagbain tsu Zamawawa. 27 Adama a adanshi o ndolo a da fo i zuwai tsu lyunguwa ndu na Yahuza na Sila adama ele fo a damma du ili'i na aciyele. 28 Adama a na Ruhu va Akiza ene ta u lobono ta, atsu fo ne da tse enei, she tsu zuwaa du ume wi ili i na i la'ai ili i na yaa gura yuwan wan, suru na ne: 29 I suma utamu wi ili i na a padayi amali, nu utamu wi inama obolo na mpasa, nu utamu wi ili i na a pundarai, na tsipere waru. Ni i guza aciyadu, ni i yuwan le shi, i ta danu lafiya.

“Yo o'wo lafiya.”

30 Ana a ca nle lingata'a, reve a kara a tyo Antakiya, ana a rawai reve o boloto aza e Itoni, avu a ca le mepepelime'e. 31 Ana e deyi mepepelime'e nu una, reve a zangana adama a na ikaka i na yaa gbamato le okolo a da a ri pe. 32 Reve Yahuza na Sila a na wo o'woi ele amasula a da, reve a ca aza e Itoni asala na abunda a na aa gbama asuvu. 33 Ana a jimai pe reve aza e Itoni e shewun le na aba'un a abunda, adama a kamba ubata wa aza a na a lyungu nle. [34 Sila gba

u dangwa ta wi isawan wa'a ne ele atsuma a Antakiya.]*

35 Reve Bulu na Banaba gba'a e isawan pe Antakiya, avu ele na ama o ro aa yuwusan uritosu na alajiya a adanshi a Zagbain.

Mmalu me Ire ma Bulu

36 Ana a tarai mantsa, reve Bulu damma Banaba, “Tsu kamba tsu bura aza e Itoni e ilyuci i na tsu yuwain alajiya a adanshi a Zagbain suru. Adama waru tse ene ununa aa lyuwusa elime.” 37 Reve Banaba ciga u tara Yahaya† za na waru a tsu de Marku u 'yawa obolo ne ele. 38 Bulu gba we ene u lobono a tara yi shi, adama a na u kuda ta ulinga'a waru u lyawa le ta e ida ya Bamafiliya. 39 Reve a yuwan nwasanlai lon, hali u zuwa le a kakasa. Dada Banaba tarai Marku, reve a uwa a wantsun a tyo Kuburu. 40 Reve Bulu gba'a u dangwa Sila. Ana aza e Itoni a yuwaan nle avasa e isa'ani ya Asula, reve a kara. 41 Reve Bulu na Sila a kurusu aza e Itoni e ida ya Suriya na Kilikiya adama a gbamato asuvu e le.

16

Timoti toni ta Bulu na Sila

1 Bulu na Sila a fara ta 'yawa Daraba she Lisitira ubata u na a cinai Timoti, za na mma va yi za vi Itoni da, umatsun wa Isra'ila u da. Dada va yi gba shi Meheleni ma da. 2 Aza e Itoni a na a ri atsuma a Lisitira na Ikoniya a cuwusa ta Timoti. 3 Bulu shi ta ciga Timoti toni yi, dada u tara niyi. Reve u pada yi uryumbu, adama a na aza a Isra'ila a na a ri ubata u ndolo, e reve ta a na dada va yi Meheleni ma da. 4 Mantsa ma na Bulu na Sila a uwusai lyuci lyuci, reve a cuduwa ama ili i na azagbain a dammulai adama a Atakpaci, tsara a kuru. 5 Ne da aza e Itoni a dashi tsurai ucira o ucawu wo okolo, waru urana suru a dashishi ta abunda.

Bulu enei alavu alavu a Maki-doniya

* 15:34 Akuci a Atagada o Ulinga wa Ajiya o ro a ri nu uguzu u nda shi.

⁶ Reve o toni id̄a ya Firijiya ni id̄a ya Galatiya, adama a na Ruhu v̄a Asul̄a putsaa le t̄a a yuwan alajiya ne'en atsum̄a a Asiya wan. ⁷ Ana a rawai o utyo wi id̄a ya Misiya, reve a yuwan atyo o ukadu u na a yuwan tsar̄a a tyo e id̄a ya Bitiniya, amma Ruhu v̄a Yesu lyawa le shi. ⁸ Reve o toni a mb̄anga mi id̄a ya Misiya, reve a kar̄a a cipa a tyo Taruwasa. ⁹ Na ayin, reve Bulu ene alavu alavu. Atsum̄a a alavu alavu'u we ene t̄a vuma va Maki-doniya mishin, a patishi yi, adansa, "T̄awa Makidoniya tsar̄a vu kamba tsu." ¹⁰ Ana Bulu enei alavu alavu o ndolo, babu us̄an reve tsu* 'yon a 'yawa Makidoniya, tsu reve t̄a a na Asul̄a a d̄a e d̄e ntsu tsu yuwaan le alajiya a Alabari a Sa'ani.

Lidiya ca t̄a okolo atsum̄a a Filibi

¹¹ Reve tsu 'yon tsu uwa atsum̄a a wantsun diga Taruwasa, reve tsu kar̄a tsu 'yawa e id̄a i memere ma mini ma Samutara. Ana usana u tawai, avu tsu dashi uwa atsum̄a a wantsun, reve tsu 'yawa a lyuci va Niyapali. ¹² Reve tsu koso rawa Filibi ubat̄a u na ama a Roma na abunda a danuyi, waru ayi d̄a abajini a lyuci upasu wa Makidoniya. Tsu cu'wan t̄a a lyuci'i rana re.

¹³ Urana wa Ashibi, avu tsu uta lo zuzu nu unantsu u lyuci, reve tsu 'yawa zuzu nu ufolu a yuwusan majiyan ubat̄a u na aza a Isra'ila aa yuwan avasa o t̄a lo. Reve tsu yuwaan amaci a na a t̄awai adan-shi. ¹⁴ Ka ro dan̄a t̄a lo za na a tsu d̄e Lidiya, za na tsu yuwusaan Asul̄a aganda a uwwusa tsu. Ayi ka'a umat-sun wa Tayatira u d̄a. U tsu winisa t̄a amuna a na a ri na madiya, aza a na a ri ni ikebe lon. Asul̄a a kpatu'wa t̄a okolo a yi e ili i na Bulu ri adansa. ¹⁵ A rumbu yi t̄a obolo na ama a na a ri pe atsum̄a o u'wa wa yi, reve u pati tsu tso o'wo omocin a yi avu u damma, "Ni i usu amu vuma na cayi okolo ubat̄a wa Asul̄a a d̄a, i t̄awa o

u'wa u va i cu'wan pa." U kpara tsu t̄a hali tsu usu.

A baru t̄a Bulu na Sila o u'wa wa ali

¹⁶ Urana u ro atsu a 'yawa ubat̄a wa avasa, reve tsu ga'an na aagbashi o usheli a na a ri no otoni a lima a yindi. Aza a na a ri na ayi gba a t̄a tsurus̄a ikebe lon o ukere u yindi u na waa yuwusan. ¹⁷ Reve u tonishi tsu acapa a yisaali, "Ama a nda agbashi o Mogono ma Asul̄a ma d̄a o to rocosu ure wi iwawi."

¹⁸ U jima t̄a a yuwusan ne. Reve Bulu o'wo udamu, reve u vadala u damma otoni a lima'a, "N ta dansaa wu, vu uta atsum̄a a ala e Yesu Kristi Zamawawa, vu lyawa yi." Babu us̄an reve u lyawa yi.

¹⁹ Ana aza a na a ri nu usheli'i e enei ili i na i farai, agba aa tsurisa ikebe waru shi, reve e reme Bulu na Sila. Avu o rono le a tyo e eden a tyo a makakan ma azagbain. ²⁰ Ana a rawai, reve a damma, "Aza a Isra'ila a nda a ta damatosun ama a tsu. ²¹ O to ritosu ili i na atsu aza a Roma wu ntsayi tsu yuwan shi."

²² Reve obolo a ama o bolushi aci adama a adanishi a na aa yuwusan adama a Bulu na Sila. Reve azag-bai'in a zuwa a fufaba le na adanga. ²³ Reve a fufaba le wa'ashi, na ne suru avu a 'yawato le o u'wa wa ali. Reve a damma za vi ipiri va ama'a u lyawa le aa pusa wan. ²⁴ Reve u yuwan ununa a damma niyi. Reve u zuwa le pe pe atsum̄a na akani a ana e le a agbala o ume.

²⁵ Ana ayin a cigai maatsaa, reve Bulu na Sila e reme avasa ni ishupa a tyo e ekere a Asul̄a. Akapi a ama a na a ri o u'wa wa ali'i a uwwusa le. ²⁶ Babu us̄an reve id̄a i ramo nu ucira. U'wa wa ali'i u jingada t̄a diga pe e id̄a. Reve nantsu'u a kpatu'wa, reve akani suru a bada a ana a aza a na a ri pe o u'wa wa ali'i suru.

²⁷ Ana za vi ipiri'i u jiwain, reve we ene nantsu'u ukpatu'u, reve u jiyan gashi ama'a suru a suma t̄a. Reve u tara matsun me pe'eni tsar̄a wu una

* **16:10** Ayi aajiyala a nda "ats̄u" a yuwan t̄a ulinga na ayi adama a na Luka (vuma na danai aatagada a nda) dan̄a t̄a na ajiya atsum̄a a mmalu n le a mantsa ma nda.

aciyayi. ²⁸ Dada Bulu saalaa niyi, “She vu yuwan ne wan! Suru ntsu tsu ta pa!”

²⁹ Reve vuma'a u damma a tawaa yi na akata a akina reve wi ikana, dada u uwai pe pe o u'wa wa ali'i. Na meje'en ma lipu dada u kingyoi a makakan ma Bulu na Sila. ³⁰ Ana wu utaa nle atsuma o u'wa wa ali'i, reve we ece, “Nye i da maa yuwan tsara a wawa mu?”

³¹ Reve a damma yi, “Vu usu Yesu Zagbain, vu ta tsura iwawi, avu na aza o u'wa a wu suru.” ³² Reve Bulu na Sila yuwaan vuma'a na ama a na a ri pe atsuma o u'wa wa yi adan-shi adama e Yesu Zagbain. ³³ Ayin ubuwu, reve u tara le a 'yawa ubata u na a zaza'wa antsu na wufuru u na a ri na ayi. Avu Bulu na Sila a rumbu yi na ama a na a ri o u'wa wa yi. ³⁴ Ama'a a yuwan ta mazanga ma abunda adama a na a cayi okolo e le ekere a Asula. Ana o kotoi ili i ndolo, vuma'a u tara ta Bulu na Sila a 'yawa o u'wa wa yi, reve u ca le ilyalya a lyuwa.

³⁵ Ana usana u tawai, reve azag-bain a lyuci a lyungu nlingata ubata wu za vi ipiri'i a damma yi, “Lyawa ama o ndolo a kara faan.”

³⁶ Reve za vi ipiri'i u damma Bulu, “Avu na Sila i ta gura kara gogo. Walai na mazanga!”

³⁷ Reve Bulu na Sila a damma nlingata'a, “Atsu aza a Roma da. A fufaba tsu ta babu e ece tsu ili i ro, reve a baru tsu. Gogo a ciga tsu ta tsu kara usokowu? U ri n yuwan ne shi! Lyawa le a tawa na aciyele a lyawa tsu!”

³⁸ Ana nlingata'a n dammai azag-bain a lyuci a na Bulu na Sila aza a Roma da, a uwwa ta wovon. ³⁹ Reve a tawa o u'wa wa ali avu a pati le ankuri. Reve o utaa le avu a pati le a lyawa lyuci'i. ⁴⁰ Reve gba Bulu na Sila a kara mejege a 'yawa o u'wa wa Lidiya, ubata u na a cinai aza e Itoni, reve a ca le adan-shi. Reve a kara.

17

Alajiya a Bulu atsuma a Tasalonika

¹ Gogo Bulu na Sila a yuwan ta mmalu reve a batsalai atsuma a lyuci va Amifipali na Apoloni, avu a rawa Tasalonika, ubata u na aa'isa a aza a Isra'ila a danai. ² Avu Bulu uwa e memere me le ununa u tsu yuwusan, hali Ashibi a ta'atsu a yuwusan adan-shi atsuma a Aatagada a Asula ne ele. ³ U dana ta a casu urevu wa atsumalima a na Zamawawa sowoi na amasula a dammai woo sowo nu u'yosun wa yi diga o ukwa, avu u damma, “Yesu na maa yuwusan adan-shi a yi, ayi da Zamawawa.” ⁴ Reve aza a Isra'ila o ro a na a danai a uwwusa yi a usu avu a ca okolo, hali na Atakpaci a na o tonishi Wila wa Asula na abunda, na amaci a abunda a na a ri na tsugbain e ida'a.

⁵ Avu aza a Isra'ila e reme tsushu'un, reve a bunga agbawata. Ana o bolotoi suru wira u ta, avu a 'yasan ugbozu wa ama a lyuci'i. Reve a uwa o u'wa wa Yason nu ucira, azama Bulu na Sila, adama a tawa ne ele ubata wa ama. ⁶ Ana a tsura nle shi, reve e reme Yason na aza e Itoni o ro, hali a 'yawa ne ele ubata wa aza o uge'etosu, a yuwusan yisaali, adansa, “Ama a nda a da a 'yasan ugbozu wa ama ubata suru atsuma o uvadi, ele da nda a rawai pa nda. ⁷ Avu Yason ca le ucu'watan. Agba suru nle a ta kudusa wila wa Kaisa,† adansa a na mogono mo ro ma ta lo aala a yi Yesu.”

⁸ Ana aza o uge'etosu na ama a lyuci a uwwai ne, reve okolo e le a 'yon. ⁹ A lyawa Yason na aza e Itoni o ro'o go'o shi, she na a lyuwa nle ugana.

Bulu na Sila a 'yawa ta Biriya

¹⁰ Ana ayin a yuwain, reve aza e Itoni a shewun Bulu na Sila, avu a kara a tyo Biriya. Ana a rawai, avu a uwa a aa'isa a aza a Isra'ila. ¹¹ Reve wo o'wo aza a Biriya a la'a ta aza a Tasalonika ugbozu, adama a na a usu ta adan-shi'i ne ekere e re. Waru a

mantsa suru a tsu dana ta e desununa atsuma a Atagada a Amasula a na a danai ufanu, adama e ene ko ili i na Bulu dammai amayun a da. ¹² Adama o ndolo ama na abunda atsuma a aza a Isra'ila a ca ta okolo, hali na amaci a Heleni a na a ri na tsugbain na ali a abunda.

¹³ Amma ana aza a Isra'ila a na a ri Tasalonika a uwwai Bulu ta de, a yuwusan alajiya a lyuci va Biriya fo, avu a kara a tyo de a kushanu ama, waru a 'yasasan ugbozu wa ama. ¹⁴ Reve aza e Itoni a zuwushi Bulu u kara a tyo e ikyun i mala, avu Sila na Timoti e isawan pe atsuma a lyuci'i ne'en. ¹⁵ Aza a na gba e shewuyin Bulu, e shewun yi ta a tyo a lyuci va Atina. Ana aa kamba, reve Bulu ca le ikaka a tyo ya Sila na Timoti. U damma le ta a tawa ubata u na u ri, she a lungusa mantsa wan.

A 'yawata Atina

¹⁶ Bulu atsuma e ipiri ya Sila na Timoti a Atina, u yuwan ta atsumolangu lon, ana we enei lyuci'i na amali abunda. ¹⁷ Adama o ndolo u yuwusan ta adanshi na aza a Isra'ila a aa'isa obolo na aza a Heleni† aza a na o toniyi Wila wa Asula. Usana suru u tsu yuwusan ta adanshi na aza a na u cinai e eden.

¹⁸ Ne da waru aza e Epikuri* na aza a Sitoki† aza o urevu wa adanshi a yuwusain mawasan na ayi. Ana Bulu aa yuwusan alajiya e Yesu nu ukwa wa yi nu u'yosun wa yi diga o ukwa. Hali ozo o ro e le a damma, "Nye i da za ve elemu a nda aa dansa?"

Ozo o ro waru a damma, "U ta vadamma za na a yuwusan alajiya a amali e ida i ro da ko'o."

¹⁹ Adama o ndolo a da a tara niyi a tyo ubata wa aza o urevu, ubata u na a tsu de Ariyopagu. Reve a damma yi, "Ko vu ta ca tsu ucuwu wu uritosu

u sa'avu u na vaa yuwusan? ²⁰ Koto tsu uwwa cu'un va adanshi a nda shi. Tsu ciga ta tsu reve urevu wi ili i na i ri pe." ²¹ Ama a Atina no omocin a na a ri pe nden suru, a la'a ta ciga a uwwa adanshi a sa'avu waru a yuwan adanshi a yi tsi ili i ro.

²² Reve Bulu 'yon mishin a makakan mo obolo'o, avu u damma, "Adu aza a Atina, ama a da a na i cigai itoni ya amali e ili suru. ²³ Ana n ri a akandariya atsuma a lyuci'i, me ene ta ili i na yaa yuwusaan aganda. Me ene ta masa'a mo ro ni idana zuva va yi adansa, 'Za Ro na e Revei Shi.' Ayi za ro ndolo na yaa yuwusaan aganda za na i revei shi'i, ayi da Asula a na maa dansaa fu.

²⁴ "Asula ayi da u yuwain uvadi ni ili i na i ri pe atsuma a yi biti. Ayi na wo o'woi Asulazuva a zuva ni ida, u tsu danu a aa'isa a na vuma suwai shi. ²⁵ Ne da waru u tsu zami ikambi ubata u vuma shi, waru u tsu lamba ili i ro shi. Ana wo o'woi ayi da u cayi ama suru wuma, na wivuwun na akapi e ili suru. ²⁶ Ayi da waru u yuwain ama o uvadi suru diga a vuma ta, adama a danu atsuma o uvadi suru. Waru u fobo ta mantsa nu ubata u na vadilima suru waa dana.

²⁷ "Asula a yuwan ta ne tsara a bunga yi, a patsa, ko a tsura yi, ko na wo o'woi u ri alanga na ko za ta tsu shi. ²⁸ O unwa wa yi u da tsu ri wuma, waru tsu ri a mazungwa, ne da a yuwan ntsu waru. Ununa aza e ishpa a fu a dammai, 'Amayun, atsu fo diga o ugundo wa yi u da.'

²⁹ "To, ana tso o'woi atsu diga o ugundo wa Asula a da tsu utai, u lobono shi tsu yuwan majiyan ma Asula a tu urumu vadamma ili i ro i na a yuwain na zinariya ko azurufa, ko na aatali shi, ili i na vuma rumai nu ugbozu wa yi. ³⁰ De nu ufaru Asula a ca ama atsumalima adama o

* **17:18** Aza e Epikuri a kuru ta uritosu wu za vu urevu wa adanshi e Epikuri. U rito ta ama a zuwa mazanga mo o'wo le o okolo kuci, reve a kanzu'wa mballa na wovon. † **17:18** Aza a na a kalyuwusa ili i na yaa farasa ele da a tsu de aza o urevu wa adanshi. Waru a tsu yuwusan ta majiyan ulivu na ayin atsuma e ili i na yaa farasa atsuma o uvadi u nda. Ele aza o urevu wa adanshi e Epikuri a tsu dammulai ta ure u na oo toni tsara a tsura uyo'o atsuma o uvadi u nda. Ele aza a Sitoki a tsu dammulai ta ure u na aa guza aciyele, a ciga ili i na a uwwaa aciyele uyo'o shi.

unusu u le shi, adama o ulambu wu urevu u le. Amma gogo u ciga ta ama suru ko te da a vadala† a yuwaan le gafura vu unusu u le.

³¹ “Adama a na u zuwa ta urana u na waa tawa u yuwaan ama o uvadi suru uge'etosu wa amayun e ekere a vuma ro na u dangwai. Asula a yuwan ta nzuwulai n na waa yuwan ne, e ekere a vuma na u 'yasain o ukwa.”

³² Ana a uwwai adanshi o u'yosun wa akwakwa, avu ozo o ro a yuwaan yi ulamu, reve ozo o ro gba a damma, “Tsu ta ciga tsu uwwa ili i na vaa dashi damma a adanshi a nda.” ³³ Pa nda da Bulu lyawai adanshi ne ele. ³⁴ Ozo o ro e le gba a kamba ta ubata u na Bulu dana, reve a ca okolo atsuma e le hali na Diyanisi, vuma ta atsuma a azagbain, na ka ro za na a tsu de Damari.

18

Atsuma a Korinti

¹ Ana ili i ndolo i kotoi, reve Bulu lyawa Atina avu u kara a tyo a lyuci gbain va Korinti. ² De da u cinai vuma va Isra'ila ro za na a tsu de Akila. Vuma vi ida va Pontu da, koto u shi u jima na wutu e ida ya Italiya shi, ayi na ka va yi Birisika. U lyawa ta ida ya Italiya ana Kaladiya mogono ma zuwai vuma va Isra'ila suru u lyawa Roma.*† ³ Ana wo o'woi cu'un vu ulinga u ta u da le, madava ma amuna mo ogodo, reve u danu ne ele a yuwusan ulinga obolo. ⁴ Avu Ashibi suru u yuwusan adanshi na aza a Isra'ila na Atakpaci a Heleni atsuma a aa'isa adama u rono ugbozu u le.

⁵ Ana Sila na Timoti o utai Maki-doniya, avu a tawa Korinti. Reve Bulu reme alajiya o rocosu aza a Isra'ila Yesu Zamawawa da. ⁶ Reve aza a Isra'ila† a 'yuwan adanshi a yi, avu e reme e isulusa yi. Dada

u zakatsai abuta a atugu a yi,† avu u damma le, “Mpassa n du n kamba e ekere a du,† amu n yuwan ta ili i na maa yuwan. Diga gogo ubata wa Atakpaci u da mee tyo.”

⁷ Reve u lyawa aa'isa'a, avu u kara a tyo o u'wa wu Takpaci ro zuzu na aa'isa, za na a tsu de Titiyu Yusutu vuma na aa yuwusaan Asula aganda. Avu u dana a danu pe. ⁸ Reve Kirisibu zagbain va aa'isa u ca Yesu Zagbain okolo a yi na ama o u'wa a yi suru. Avu fo ama a Korinti a na a uwwa niyi a ca okolo reve a rumbu le.

⁹ Urana u ro na ayin, reve Asulazuva a yuwan adanshi na Bulu atsuma a alavu alavu. Avu u damma yi, “She vu uwwa wovon wan, lyuwa elime na alajiya, she baru unan wan. ¹⁰ N to obolo na avu, ko ili i ro yaa ju'wan wu shi, adama a na n ta na ama a abunda a na aa kuru mu a lyuci nda'a.” ¹¹ Dada Bulu isawain a lyuci'i hali aa'wan a ta na akapi o ritosu le adanshi a Asula.

¹² A mantsa ma na Galiya o'woi gwamna va Akataya, avu aza a Isra'ila o bolaro aci, reve e reme Bulu a tawa na ayi ubata wu uge'etosu. ¹³ Reve a damma, “Vuma nda u te le'eshishe ama a tsu aa zuwusa le aa yuwusaan Asula aganda o ure u na Wila'a u 'yasain.”

¹⁴ Bulu o mpolo u yuwan adanshi, dada Galiya dammai, “Adu aza a Isra'ila, a damma abajini o unusu u ro u da u yuwain ko ikpa'a, n shi ta gura poloo du atsuvu. ¹⁵ Amma ana wo o'woi adama e idanshi i du i da, na adama a ala, na Wila u du, 'yawai i salalai na aciyadu. Amu imini i va yi pe na mee ge'eto cu'un vi ili i keke'en i nda shi.” ¹⁶ Reve u gbara le a lyawa ukobu wu uge'etosu'u. ¹⁷ Dada obolo a ama'a e remei Satsani zagbain va aa'isa, avu a fufaba yi lon a aarara

* **18:2** Lyuci gbain va Roma ayi da u la'ai mgbain atsuma e ida ya Italiya ubata u na Mogono Kaisa ma ri nu ubata u na azagbain a ri. Tsugono tsa Roma tsa dana ta abajini lon. Atsuma a yi a da Masar na Isra'ila ni ida ya Anasara i dana. † **18:6** A mantsa mo ndolo, na vuma zakatsa mabutaa ma atugu ko wu kala mabutaa ma ana ma yi, ure u ro u da u na woo roco wu kasa ta aciyayi na ama a lyuci ndolo. † **18:6** “Mpassa n du n kamba e ekere a du, nda u ta dansa imini ya yi pe shi adama a na u yuwan ta atyo a na waa yuwan adama e le.

zuzu nu ukobu wu uge'etosu. Galiya dama ni ili i na a yuwain shi.

Bulu na Birisika na Akila

¹⁸ Reve Bulu gba'a u dashi jima pe atsuma a Korinti. Reve u 'yon u lyawa aza e Itoni u uwa a wantsun a tyo Suriya obolo na Birisika na Akila. Kafu u kara, reve u puna oogbondo de Kankiriya, adama u shiton akucunu a na u tarai.

¹⁹ Ana a rawai Afisu (pe da u lyawai Birisika na Akila), reve u uwa a aa'isa a yuwusan adanshi na aza a Isra'ila. ²⁰ Reve a pati yi u dashi jima pe ne ele, agba u usu shi. ²¹ Avu u kara u lyawa le, amma u damma le ta, "Na Asula a ciga, n ta lo a tawisa."

²² Reve u uwa a wantsun de Afisu. Ana u rawai Kasariya, reve u 'yawa u casa aza e Itoni atsuma a Urishelima, da da u kara i a tyo Antakiya.

Mmalu ma Ta'atsu ma Bulu

²³ Ana u jimai pe wa'a, reve u 'yon u bubura ida ya Galatiya na Firijiya a kurusu le lyuci lyuci a yuwusaan aza e Itoni adanshi e isawan ugbamu.

Alajiya a Apolo a Afisu

²⁴ Reve vuma va Isra'ila ro za na a tsu de Apolo tawa Afisu. Lyuci na a matsan niyi ayi da Iskandariya. U ta nu urevu, u reve ta adanshi a Asula lon. ²⁵ O rito yi ta lon o Ure wu Zagbain, waru u tsu yuwan ta adanshi ulobonu, avu u yuwusan uritosu adama e Yesu kuci mejege, ko a na wo o'woi urumbusu wa Yahaya u da u revei goon. ²⁶ Reve u reme uritosu atsuma a aa'isa no okolo ugbamu. Ana Akila na Birisika uwwa niyi reve a banu yi o u'wa u le, reve a dashi cuduwa yi ure wa Asula mejege.

²⁷ Ana u cigai u gawan a tyo e ida ya Akataya, da da aza e Itoni a kamba niyi na asala, avu a danaa aza e Itoni a na a ri de mepepeline, adama a ushi yi ne ekere e re. Ana u rawai, reve gba u kamba aza a na a cayi okolo e le ni isa'ani ya Asula. ²⁸ Adama a na u polo ta aza a Isra'ila atsuma a mawasan ma na a yuwusain, reve u

rocosu le atsuma a Adanshi a Asula a na Yesu da Zamawawa.†

19

Bulu atsuma a Afisu

¹ Yashi i na Apolo danai atsuma a Korinti, Bulu gara ta a mbanda mi ida'a, reve u rawa Afisu lyuci gbain. De da u cinai aza e Itoni o ro. ² Reve we ece le, "I tsura ta de Ruhu va Akiza a na i cayi okolo a du ubata wa Yesu?"

Reve a usu, "O'o, tsu uwwa adama a Ruhu va Akiza shi, ko ke'en."

³ Reve we ece le, "Cu'un vu urumbusu u ne u da a yuwaan ndu?"

Reve a usu, "Urumbusu wa Yahaya."

⁴ Reve Bulu usu, "Yahaya rumbu ta ama, tsara a kamba ubata wa Asula. Waru u damma le ta a na vuma ro ta lo a tawa, reve u damma le a ca okolo e ekere a vuma'a. Yesu da vuma na Yahaya yuwusain adanshi a aci a yi."

⁵ Ana a uwwai ne, reve a rumbushi nle atsuma a ala e Yesu Zagbain. ⁶ Reve Bulu kuruwa le ekere, reve Ruhu va Akiza tawa le. Reve a yuwan adanshi ne elentsu o ro, na adanshi e ikaka ya Asula. ⁷ Ele da a danai ama kupa ne ejere suru suru.

⁸ Bulu 'yawa ta a aa'isa, atsuma o woto ta'atsu u yuwusaan ta ama'a adanshi babu wovon. A dammulai ta, tsara u gura le e reve adama o tsugono tsu Asula. ⁹ Ozo o ro atsuma e le a 'yuwan ta adanshi a yi, a alanga e eteshe a da a yuwain adanshi a vanvama o Ure wu Zagbain. Adama o ndolo, reve Bulu lyawa aa'isa'a, avu u tara aza e Itoni a kara na ayi. Reve u teme alajiya a aasula o uritosu a Tayaranu usana suru. ¹⁰ U yuwusan ta cu'un vu uritosu u nda, hali a'wan e re, hali aza a Isra'ila na Nheleni† a Asiya suru a uwwa adanshi a Asula.

Muwun ma Shiva

¹¹ Asula a yuwan ta ili ya asalama i na i la'ai ili ya asalama o ro e ekere a Bulu. ¹² Ama a tara ta mukashi mu ukere na atugu o ulinga a na Bulu otoi, reve a tara le a 'yawa ubata u na aza o ubanakun a ri. Banakun na damatosuyi ama'a a lyawa le ta,

hali no otoni a lima a kakasa ta ne ele waru.

¹³ Ama a Isra'ila o ro a 'yawusa ta lyuci lyuci o utusaa otoni a lima. Ama'a o rito ta yuwan ulinga na ala e Yesu Zagbain. A dansa ta idanshi i nda na a kambu: "N ta dansaa wu a ala e Yesu, za na Bulu aa yuwusan alajiya, uta!"

¹⁴ Muwun n cindere ma ganu gbain† na a tsu de Shiva, ele da a yuwusain ili i nda. ¹⁵ Urana u ro, otoni a lima† a damma le ta, "N reve ta Yesu! Waru n reve ta adama a Bulu. Adu gba zane da i ri?" ¹⁶ Reve vuma na danai no otoni a lima wu 'yawan u raba le, reve wu ru'wa le, hali a suma o uta a alanga atadu, waru a uwwa ta usan.

¹⁷ Babu usan, avu alabari e ili i na i farai suru, u baza atsuma a Afisu, a 'yawa aza a Isra'ila na Nheleni. Aza a lyuci'i a uwwa ta wovon lon, reve ala e Yesu Zagbain a tsura ica lon. ¹⁸ Aza a na o o'woi aza e Itoni a damma ta unusu u le. ¹⁹ Aza a na a yuwusain ulinga u tsuboci, reve a tawa na atagada a na a yuwusayin ulinga, reve a kulato le e memere ma ama. Ana e kecei ikebe ya atagada'a, a ta rawa ikebe ya aza a zamalinga na aa tsura wu ulinga vu ulivu vu rana ukpakukupa kupoton (50,000).* ²⁰ Ne da adanshi a Asula a dashi bazai, reve waru u yuwan ucira lon.

Nlangi atsuma a Afisu

²¹ Ana ili i ndolo i farai suru, reve Bulu yuwan majiyan o okolo a yi u 'yawa Makidoniya na Akataya, reve u kambu Urishelima. U damma ta waru, "Diga Urishelima n ta 'yawa Roma."† ²² Timoti na Arasata a kambu ta Bulu. U lyungu le ta elime a yi a 'yawa Makidoniya, reve ayi wi isawan ne'en wa'a e ida ya Asiya.

²³ A mantsa mo ndolo addama a cina ta aza e Itoni yu Ure yi Zagbain. ²⁴ Addama a fara ta diga ya Dimitiriya, maruma za na aa yuwusan ulinga na azurufa tsara u yuwan

mu'isa ma aamali a ka Atima.† Ayi na aza a na a yuwusan cu'un vu ulinga'a a ta tsurusa ikebe lon o ure'e.

²⁵ Dimitiriya boloto ta ama'a na ama o ro a na a yuwusan oroci o ulinga u le, reve u damma, "Ama a va, i reve utsuru u tsu atsuma o ulinga u nda u da woo utusa. ²⁶ Ye ene ta, waru yu uwwa ta cine vuma nda Bulu oo ronuso ama na abunda. U yuwan ta ne atsuma a Afisu, na bata abunda e ida ya Asiya. U ta dansa amali a na atsu tsaa yuwusan, amali a abula a na a da shi, ko ke'en. ²⁷ Ama suru a ta dana a adanshi a vama o ulinga u tsu. Aa dashi tara aa'isa a aamali a ka Atima ili i ro shi. Woo lobono shi, adama a na a ta yuwusaan Atima aganda e ida ya Asiya na atsuma o uvadi suru. Waru a te icina na abajini a aamali a tsu!"

²⁸ Ana aza o ulinga o ndolo a uwwai ne, reve a fara yisaali, "Atima ta mgbain, aamali a aza a Afisu a da!"

²⁹ Reve obolo a fara o bolotosu, babu usan reve ugbozu wa ama atsuma a lyuci'i mabula u 'yon. Ama suru a suma ta a tyo ubata wi obolo. Reve a zuwa Gayu na Arista 'yawa obolo ne ele. Ama e re'e a dana ta a mmalu na Bulu diga Makidoniya.

³⁰ Bulu shi ta ciga u 'yawa u yuwan adanshi no obolo'o, agba aza a yi a lyawa yi shi. ³¹ Azagbagbain o ro e ida'a n'utsa ma Bulu n da. Reve gba ama a nda a lyunguwa yi ikaka. Ikaka'a ayi da she u usu u 'yawa de wan, tsara u keneye aciyayi addama wan.

³² Atsuma o ubata'a, ugbozu wa ama u 'yon ta. Ozo o ro a yisaali adama e ili i ro, ozo o ro gba shi a yisaali adama e ili i ro. Ozo o ro gba na abunda e reve ili i na i zuwai a ri de shi. ³³ Vuma na a tsu de Iskandari da aza a Isra'ila a zuwai elime, ayi da a zuwai u cuduwa ili i na i farai. U zuwa ta ama a rungwa, reve u yuwan adanshi o unwa wa ama a yi tsara u voton ugbozu wo obolo'o. ³⁴ Ana ama'a

* **19:19** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "aguriyon." Kalyuwa Ucufluwu wi "Ikebe." † **19:24** Atima aala a aamali a ka a da. Ama e ida ya Asiya suru a yuwusaan yi ta aganda.

e revei za va Isra'ila da, reve e teme yisaali, na a dammi, "Atima abajini a aamali a aza a Afisu da! Atima abajini a aza a Afisu da!" A yuwan ta cu'un ndolo hali irumu i re.

³⁵ O ukosu, avu vuma ta atsuma a azagbain a lyuci u zuwa ama'a a rungwa. Reve u damma, "Ama a Afisu, atsuma o uvadi u nda vuma ta lo za na revei lyuci tsu ubata u na aa yuwusaan Atima abajini a aamali aganda a da shi? Vuma ta lo za na revei ana diga zuva da u riyai agba waru u ta pa nda shi?" ³⁶ Babu za na a wasan a na u reve shi. She waru u bala du wan. Ko nye i da, she i yuwan ili i tsulo wan.

³⁷ "I tawato ta ama a nda ubata u nda, koto e iva ili i ro atsuma a aa'isa shi, waru koto a yuwan adanshi a vama adama a aamali a nda shi. ³⁸ Na Dimitiriya na aza a na aa yuwusan cu'un vu ulinga'a a ri na adanshi a aci e le, tsu ta na 'wa vu uge'etosu na aza o uge'etosu. Lyawa le a tara adanshi e le a 'yawa de. ³⁹ Na adanshi o ro o lo, a tara le a tyo ubata wa azagbain a lyuci.

⁴⁰ "N ta uwwusa wovon azagbain a gwamnati va Roma e te reme tsu nu unusu adama a nlangi, adama a na babu ili i na i rawai a yuwan ili i na aa yuwusan nda. Na Roma ciga ucuduwu wi ili i na yaa farasa, tsaa tsura ili i na tsaa damma shi." ⁴¹ Dada u damma nle a kara, reve e bete'we.

20

E ida ya Makidoniya na Heleni

¹ Ana ugbozu u voyin, reve Bulu de aza e Itoni avu u yuwaan le adanshi a na e isawan ugbamu. Avu u lyawa le u kara a tyo e ida ya Makidoniya.

² O ure'e, reve u batsasa bata bata a yuwusaan le adanshi a na a gbama okolo. Dada u tyoyi e ida ya Heleni.†

³ Wu una ta woto ta'atsu pe.

A mantsa ma na waa zama u uwa a wantsun a tyo e ida ya Suriya, ana wu uwwai a na aza a Isra'ila o bolo ta una adama o una yi, reve u kamba ni ida ya Makidoniya. ⁴ Waru ama e cindere a da o toni niyi. Ele da Supata

mawun ma Puruhu vuma va Biriya, Arista na Sakunda ama a Tasalonika, na Gayu vuma va Daraba, na Timoti, waru na Tikiku na Tarafima ama e ida ya Asiya.

⁵ Ele ama a nda a wala ta elime, reve a 'yawa o puro tsu Taruwasa.

⁶ Ana o kotoi Abuki o Opopofu,† atsu gba avu tsu lyawa Filibi va Maki-doniya a wantsun. Ana tsu yuwain rana ton a mmalu, reve tsu cina le Taruwasa. Pe da tsu yuwain ayin e cindere.

A 'yasin Afitiku

⁷ O urana wu ufaru wa ajuma, reve tsu boloto adama tsu lyuwa ilyalya. Avu Bulu yuwaan le adanshi adama a na u foboi na waa kara nu usana u tawa. Reve u reme adanshi hali ayin ubatsu. ⁸ Ifitila i shi ta pe abunda o u'wa wa zuva u na tsu bolotoi. ⁹ Reve ulobo u ro u na a tsu de Afitiku danu o ubatsu wu usowoto wu upepu. Avu gba nlavu m pura yi a mantsa ma na Bulu danai adanshi vadamma babu ukotu. Dada u fatsai de a aasula a ta'atsu o u'wa wa zuva'a. Reve e shede yi ukwa.

¹⁰ Reve Bulu cipa, avu u vowon ulobo'o u gbagbala yi ne ekere a yi avu u 'yasan yi. Dada waa damma, "She okolo a 'yon du wan! U ta wuma." ¹¹ Ana Bulu kumbai o u'wa wa zuva, reve u lyuwa ilyalya na atsu. Dada u koso asai a adanshi, nu usana avu u reme ure. ¹² Dada ama a tarai ulobo'o a tyo o u'wa u le gbag, avu asuvu e le a danu.

Bulu 'yawa ta Mitilini

¹³ Reve Bulu reme mmalu a tyo a lyuci va Asusu. Atsu gba'a reve tsu uwa a wantsun adama tsu ga'asan de, ubata u na tsaa tara yi a wantsun.

¹⁴ Ana u cina ntsu de, reve u uwa a wantsun dada tsu karai a tyo Mitilini. ¹⁵ Ana usana u tawai, reve tsu uwa wantsun a tyo zuzu ni ida i memere ma mini ma Kiyu. Reve ana usana u tawai, tsu pasa a tyo e ida i memere ma mini ma Samo. Ana usana u tawisai waru, reve tsu rawa Milita. ¹⁶ Bulu gba u zuwa ta okolo a yi u karalai atsuma a Afisu, adama

a na u cigai u tara mantsa atsuma e ida ya Asiya shi. U zuwa ta okolo u rawa Urishelima a mantsa ma Abuki o Urana wa Kupoton.†

Bulu yuwaan ta mbara ma Afisu adanshi

¹⁷ Ana u rawai Milita, avu Bulu lyunguwa azagbain a aza e Itoni a Afisu, avu a tawa e enelei. ¹⁸ Ana a rawai, reve u damma le, “I reve ta cu'un vu nden n na n yuwain mantsa ma na n danuyi obolo na adu, diga urana u na n dasai ida ya Asiya. ¹⁹ N yuwan ta ulinga wa Asulazuva n tara aciyawa ili i ro shi, hali na abara. Reve n yuwan ankuri ni ikpa'a i na ama a Isra'ila a yuwusaan numu. ²⁰ Waru n kuda a damma du amayun shi, ko atsuma a ama ko a 'wa du. ²¹ Ili i na n dammai ama a Isra'ila ayi da waru n dammai Atakpaci, ayi da cine aa vadala ubata wa Asula, reve a ca Yesu Zagbain okolo e le.

²² “Gogo nda gba, Ruhu va Akiza† purā ta ugbozu u va a gbagbusa mu n tyo Urishelima. Ayi da nda gba n reve ili i na yaa tsura mu de shi. ²³ N gura ta reve a mantsa ma na m burusai lyuci lyuci, Ruhu va Akiza dansaa mu ta a na u'wa wa ali u ta lo a pura mu, na atsumalima waru. ²⁴ Suru na ne, n tara wuma u va ili i ro shi nna koto n koto ulinga u na Yesu Zagbain zuwa numu shi. Ayi da ulinga wa alajiya a Alabari a Sa'ani a na oo rocosu icigini isa'ani ya Asula.

²⁵ “N 'yawa ta bata bata a yuwusaan du alajiya, gogo ko vuma ta atsuma a du aa dashi ene mu shi. ²⁶ Lyawa n damma du mejege, nna Asula a tara wuma u vuma, za lo a damma ee ece yi e ekere a va shi. ²⁷ Adama a na ko ili i ta n soko du shi n damma du ta ili i na Asula a cigai i reve suru. ²⁸ I kalyuwa aciyadu ulobonu waru na aza e Itoni a na Ruhu va Akiza zuwa ndu yo o'wo aza a aguba e ikyon† ya Asula. Ele da aza a na u tsulai na mpasa ma yi. ²⁹ N gura ta reve na n kara, munlu me epen n na n rotsoi nkerenkesu n ta tawa agba aa lyawa ikyon ya Asula

shi. ³⁰ Ozo o ro fo atsuma a du o to gondoro ili i na i ri mejege adama a tsuraa aciyele ojoro. ³¹ I dana ufohu! I cuwan n danu ta na adu a'wan a ta'atsu a barasa du waru a kalyuwusa du nu usana na ayin, na moo ocosuyi abara.

³² “Gogo n zuwa du ta o ukere wa Asula. I cuwan na adanshi e isa'ani ya yi! Ayi da waa suwa du, reve i ushi ili i na Asula o foboi na waa ca du ama a yi.

³³ “N ri a maluwa me ikebe yi za ro, ko gba itana shi. ³⁴ Adu na aciyadu i reve ta ne ekere a va a da n lingai adama n lyuwa, reve waru n kamba aza a na a ri obolo na amu. ³⁵ N yuwusan ta ne adama n roco du ure u na yaa kuru, adama i yuwan ulinga lon i kamba aza a na a ri nu ucira shi atsuma a du. I cuwan na adanshi e Yesu Zagbain ana u dammai, ‘Ula'a ta lobono vuma ca, ana waa ushi.’ ”

³⁶ Ana Bulu kotoi adanshi, reve u kingyo obolo ne ele suru u yuwan avasa. ³⁷ Reve suru nle a uwa mesun, reve a katala yi adama a na waa kara. ³⁸ Ili i na i la'a zuwa nle atsumolangu, ayi da udammu u na u dammai a na aa dashi ene yi waru shi. Reve suru nle e shewun yi a tyo ubata u na u uwai a wantsun.

21

Mmalu ma Bulu a tyo Urishelima

¹ Ana tsu kasai na mbara ma Afisu, avu tsu uwa a wantsun tsu saba a tyo Koso e ida i memere ma mini mejege. Ana usana u tawai, avu tsu rawa Rodusa, diga lo waru she Patara. ² Reve tsu cina lo wantsun u na waa pasalai a tyo Finisiya, reve tsu uwa tsu lyuwa elime na mmalu. ³ Tse ene ta ida i memere ma mini ma Kuburu avu tsu lyawa yi ugula tsu kara tsu cipa a lyuci va Taya, e ida ya Suriya, ubata u na aa cipato itana i na i ri a wantsu'un. ⁴ Ana tsu uwai a lyuci, reve tsu cina pe aza e Itoni, reve tsu yuwan pe ayin e cindere. Reve Ruhu va Akiza zuwa le a ca Bulu asala she u 'yawa Urishelima wan. ⁵ Ana tsu yuwain ayin

e cindere'e, reve tsu vasa tsu lyuwa elime na mmalu. Reve aza e Itoni na amaci na muwun n le e shewun tsu o uta a lyuci a tyo a nge'en m mala. Avu tsu kadato a wuyun tsu yuwan avasa. ⁶ Ana tsu kasalai, reve tsu uwa a wantsun. Ele gba a kamba o u'wa.

⁷ Reve tsu lyawa Taya a tyo Talamaya. Ana tsu asalai na aza e Itoni, avu tsa asa pe ayin a ta. ⁸ Ana usana u tawai, reve tsu kara a tyo Kasariya, avu tsu cu'wan ya Filibu za va alajiya, vuma ta atsuma a ama e cindere* a na a kambusai ajiya. ⁹ U ta ne esheli a nashi aza a na o koto o oloi shi, a tsu yuwusan ta adanshi e ikaka ya Asula.

¹⁰ Ana tsu jimai pe, avu vumavasula ro na a tsu de Agabu tawa diga Yahuda. ¹¹ Ana u tawai ya'a tsu, avu u tara gbakala vi ikyun ya Bulu, reve wu nla aciyayi ekere na ana. Avu u damma, "Ruhu va Akiza damma ta, 'Ne tsunda tsa da aza a Isra'ila a Urishelima aa nla za gbakala vi ikyun i nda, avu a zuwa yi e ekere a aza a Roma.' "

¹² Ana tsu uwwai ne, reve atsu na aza e Itoni a na a ri lo tsu pati Bulu she u 'yawa Urishelima wan. ¹³ Reve Bulu usu u damma, "Adama a nye i ri e mesun a kudusa okolo a va? N ri ufofu n uwa o u'wa wa ali Urishelima goon shi, amma hali n kuwa adama e Yesu Zagbain." ¹⁴ Ana tse enei waa bulu shi, dada tsu dammai, "Lyawa a yuwan ili i na Asulazuva e enei a ri mejege."

Urawu wa Bulu Urishelima

¹⁵ Tsu jima shi, dada tsu foboi tsu vasa a tyo Urishelima. ¹⁶ Reve ama o ro atsuma a aza e Itoni a Kasariya e shewun tsu, reve a tyowetyo tsu o u'wa wa Nnasan ubata u na tsaa danu. Ayi vuma va Kuburu da za na fara cayi okolo atsuma e Itoni. ¹⁷ Ana tsu rawai Urishelima, reve aza e Itoni suru a raba tsu na mazanga.

¹⁸ Ana usana u tawai, reve atsu na Bulu tsu 'yawa tse ene Yakubu, waru azagbain a aza e Itoni a shi ta lo.

¹⁹ Ana Bulu casa nle, reve u damma ununa Asula a yuwain ulinga na ayi adama u kamba Atakpaci.

²⁰ Ana a uwwai ne suru, reve a cibala Asula, reve a damma Bulu, "Za tsu, vu ta uwwusa, ama ukpakukupa na abunda aza a Isra'ila o o'wo ta aza e Itoni, agba suru nle o to mpolo nu ukurusu u Wila wa Musa mejege.

²¹ Agba a damma le ta de a na vu to rocosu aza a Isra'ila a na a ri nden atsuma a Atakpaci, she a kuru Wila wa Musa wan. A na vu ta dansaa le she a pada muwun n le uryumbu wan, waru she a kuru agadu a tsu wan.

²² "Cine tsa yuwain gogo, ana wo o'woi aza a tsu a uwwa ta de na vu ri pa? ²³ Yuwan ankuri, vu yuwan ili i na tsa dansaa wu. Tsu ta na ama a nashi aza a na a yuwayin Asula akucunu. ²⁴ Vu bolo ekere na ama a nda. Vu fobo aciyawu adama a aganda a na a tsu yuwan adama a akucunu'u. Vu tsupa adama a puna aci e le. Dada ama ee reve adanshi a na a yuwain a aci a wu epen a da. E te reve a na voo tonu Wila wa Musa.

²⁵ "Tsu damma ta de Atakpaci aza e Itoni ili i na i lobonoi a yuwan. Tsu danaa le ta, she a lyuwa ili i na a cayi amali wan. She a tama akutsu a mpasa wan, waru a tama nama na a pundarai wan. Tsu damma le ta waru she a yuwan tsipere wan."

²⁶ Reve Bulu usu asala e le. Ana usana u tawai, reve u 'yawa u yuwan aganda a wulecu obolo na ama'a. Avu u uwa a Aa'isamapada adama u damma le mantsa ma na akucunu e le oo koto, reve a yuwan kucici adama a koyan atsuma e le.

E remei Bulu

²⁷ Ana a yuwain ayin e cindere a na akucunu'u oo koto, reve aza a Isra'ila o ro a na a ri e ida ya Asiya e ene Bulu atsuma a Aa'isamapada. Dada a 'yasain okolo a ama, reve e reme Bulu. ²⁸ Na a saali, "Aza a tsu, kamba ntsu! Vuma nda u ta garasa bata bata o ritosu ili i vama a tyo e ekere a

* **21:8** "Aza e cindere" a ta dansa ama e cindere a na a dangwai tsara a kamba nu une'esun wi ilyalya a tyo ubata wu nruna. Kalyuwa Ajy. 6:1-7.

ama a tsu obolo na Wilā wa Musa, na adama a Aa'isamapaḍa a nda. U zuwa ta ubaṭa wa akiza u nda wo o'wo ili i wono a na u tarai Atakpaci a uwa pe.”²⁹ Ozo o ro e le a shi ta de e ene Bulu obolo na Tarafima vuma va Afisu atsuma a lyuci. Adama o ndolo, a ta dansa u tara yi ta a uwa pe a Aa'isamapaḍa'a.

³⁰ Reve ugbozu wa ama a lyuci suru u 'yon, avu ama a uwa a tawusa ni iladi baṭa baṭa. Dada e remei Bulu avu o utaa yi atsuma a Aa'isamapaḍa reve a barushi nantsu va Aa'isamapaḍa'a.

³¹ Ele o mpolo n na oo una yi, dada a dammai yali i gbain† yo obolo a asoja va Roma a na, lyuci suru ta de azama u daba na akina. ³² Reve u tarashi nan yali na asoja o ro, avu a suma a tyo ubaṭa u na ama a ri ubolotowu. Ana aza a addama'a e enei zagbai'in na asoja a yi avu a lyawa malapa ma Bulu.

³³ Avu yali i gbai'in u reme Bulu, avu u zuwa a nla yi na akani e re. Avu we ece obolo a ama'a ko zane da Bulu'u, ni ili i na u yuwain waru.

³⁴ Reve akapi a saala ili i ro, akapi waru ili i ro ko'o. Ana wo o'woi a yuwusan ta elemu lon, u gura reve ili i na aa dansa shi, dada u zuwa a tarai Bulu a tyo o u'wa wa asoja. ³⁵ Ana a rawai a dasata, avu yisaali i yuwan abunda she na asoja'a a tanuyi Bulu a nlyungu adama a wawa yi. ³⁶ Avu obolo a ama'a a kuru adansa, “O kototo yi, o kototo yi.”

Bulu yuwain ama'a adanshi

³⁷ Asoja azama o oto yi atsuma a aasula o ukari wa asoja, avu Bulu damma yali i gbai'in, “Ko vu ta lyawa n yuwan adanshi na avu?”

Reve yali i gbai'in u usu atsuma a asalama u damma, “Vu gura ta Tsheleni?†³⁸ Mu uwwa ta a na avu da za va Masar na tawayi nu u'yasun wa asuvu, avu vu pura ama a akpaka ukpakukupa unashi (4,000) a tyo o ogozo mantsa mo ro de shi. Ne da shi?”

³⁹ Avu Bulu usu, “O'o, amu za va Isra'ila da umatsun wa Tarsu, lyuci na ri ili i ro atsuma a Kilikiya. Yuwan ankuri, lyawa n yuwan adanshi na ama'a.”

⁴⁰ Ana zagbai'in u damma niyi u ta gura yuwan adanshi, reve Bulu isawan o udasata, avu u yuwaan ama iroci ne ekere tsara a rungwa. Ana a rungwai, dada u yuwaan nle adanshi na Tsu'arama.†

22

¹ Dada Bulu dammai, “Aza a va na mbara n va, poloi atsuvu yu uwwa adanshi a na maa yuwan adama a aciyava.” ² Ana a uwwa niyi u yuwaan nle adanshi na Tsu'arama* elentsu e le, a dashi ta polo atsuvu.

³ Avu Bulu lyuwa elime na adanshi, “Amu za va Isra'ila da umatsun wa Tarsu va Kilikiya, atsuma a Urishe-lima da n kungwai. Amu o rito mu ta e ekere a Gamaliya, avu gba u rito mu n kuru Wilā wu nkaya n tsu suru. N shi ta no okolo e itoni ya Asula mejege. N shi ta ununa suru ndu i ri ana'an. ⁴ N casu ta vuma na suru kuruyi Ure wu Zagbain nda atsumalima, hali gba n zuwa ozo o ro o u'wa wa ali, ozo o ro gba hali n zuwa o una le. N dangula ko ali a da ko amaci a da shi. ⁵ Aabara a nan ganu na azagbain na aciyele a ta usu ne da a yuwain. Ele da a tsu ca mu mpepeline n na maa 'yawaa ubaṭa wa aza a Isra'ila aza a tsu a na a ri Dimaska. Reve n reme aza e Itoni de n tawa ne ele Urishelima a mmalu na akani, adama a ca le atsumalima.”

Bulu dammai cine u ga'ain na Yesu

⁶ Avu Bulu lyuwa elime, adansa, “Ne da gba urana u ro nu urana a aci amu a marawaa Dimaska, dada ekan o ro diga zuwa e ikanai zuzu na amu. ⁷ Avu n riya e ida, reve mu uwwa udyo a dansaa mu, ‘Shawulu, Shawulu, cine tsa da voo bongishi mu?’

⁸ “Reve n usu, ‘Zagbain, avu da zane?’

* **22:2** Tsu'arama elentsu a na a yuwusain da atsuma a Urishe-lima. Adama o ndolo a na a uwwa niyi a yuwusan elentsu e le a uwa ta asalama.

“Reve u usu, ‘Amu da Yesu va Nazara, za na voo òngishi!’⁹ Ama a na a shi obolo na amu e ene ta eka'an, agba a uwwa udyo'o shi.

¹⁰ “Avu me ece, ‘Zagbain, nye vu cigai n yuwan?’

“Reve Zagbain usu mu, ‘Yon vu uwa atsuma a Dimaska. Na vu rawa a ta damma wu ili i na vaa yuwan.’

¹¹ “Reve aza a na a ri obolo na amu o rono mu adanga a uwa Dimaska, adama a na ucira we eka'an wo o'woto mu ta irumba.

¹² “Vuma ro na a tsu de Hananiya shi ta pe na nden atsuma a Dimaska. Vumavasula da e ekere e itoni i Wila. Aza a Isra'ila a na a ri nden pe suru a tara yi ta vuma va abula da.¹³ Reve u tawa wi isawan zuzu na amu, avu u damma, ‘Iutsa i va Shawulu, ushi yeni ya wu.’ Lo da me eneshi niyi!

¹⁴ “Avu u damma mu, ‘Asula a nkaya n tsu a dangwa wu ta adama vu reve ili i na u cigai, waru ve ene Za va Abula, avu vu uwwa yi a adanshi.¹⁵ Vu to o'wo za va alajiya a yi na vaa tara adanshi a tyo ubata biti, a dansaa uvadi suru ili i na vu uwwai ni ili i na ve enei waru.¹⁶ Gogo mantsa mo ulinga ma da, she vu lungusa mantsa wan. ‘Yon, a rumbu wu, avu vu de ala a yi, adama a zaza'wa unusu wa wu.’ ”

Asula a damma ta Bulu yuwaan Atakpaci alajiya

¹⁷ Avu Bulu damma, “Ana n kambai Urishelima urana u ro, amu atsuma a avasa atsuma a Aa'isamapada, reve me ene alavu alavu.¹⁸ Reve me ene Yesu a adanshi. Reve u damma mu, ‘Jika vu uta Urishelima adama a na aa usu adanshi a wu a na vaa ca adama a va shi.’

¹⁹ “Reve n usu, ‘Zagbain, ama e reve ta n 'yawusa ta a a'isa a'isa na n remi aza e Itoni ya wu na n ru'wi nle.²⁰ O una ta Istifanu adama a na u yuwain adanshi adama a wu. N shi ta lo mishin waru n usu ta ili i na a yuwain, avu m piri atugu a aza a na o una niyi.’

²¹ “Reve Zagbain damma mu, ‘Yon vu 'yawa n ta lyungusu wu alanga ubata wa Atakpaci.’ ”

²² Avu obolo a ama'a o poloo yi atsuvu hali ubata u na u deyi, “Atakpaci.” Dada a 'yasain udyo u le reve a saala, “O kototo cu'un vuma nda! O una yi! Wu ntsaa u dana wuma shi!”²³ Reve a uwa yisaali no o fofusoi atugu na a kusha'wi mabula ne ekere.

Bulu na yali i gbain

²⁴ Adama o ndolo reve yali i gbai'in u zuwa o oto Bulu atsuma o ukari wa asoja. Reve u zuwa a fufaba yi, adama u reve ili i na i zuwai ama a yuwusan yisaali a aci a yi.²⁵ Ana a nla niyi azama a fufaba yi, reve Bulu damma yali i na i ri lo mishin, “U lobono ta a fufaba za na ri umatsun u vuma va Roma,† babu a tsura yi nu unusu?”

²⁶ Ana wu uwwai ne, reve u 'yawa ubata u yali i gbain ya yi, avu u damma, “Nye i da gba vu cigai vu yuwan? Vuma nda vuma va Roma da.”

²⁷ Avu yali i gbai'in u rawa ya Bulu avu we ece yi, “Damma mu, avu vuma va Roma da?”

Avu u usu, “Ee, amu vuma va Roma da.”

²⁸ Avu u damma Bulu, “She na n tsupai ikebe ya abunda, dada n tsura mo o'woi vuma va Roma.”

Avu gba Bulu usu, “Amu umatsun wa Roma u da.”

²⁹ Dada asoja a na a shi a cigai a fufaba yi, a lyawushi ana a uwwai ayi umatsun wa Roma u da. Ayi fo yali i gbain† ya asoja'a avu wu uwwa wovon, ana u revei u zuwa ta a nla yi azama a fufaba umatsun wa Roma.

Bulu yuwan ta adanshi na Azagbain a Mbara

³⁰ Ana usana u tawai, ana yali i gbai'in u cigai u reve ili i na i zuwai azagbain a aza a Isra'ila a tawayi na adanshi a aci a Bulu, avu u zuwa a bada yi. Dada u zuwai nan ganu a gbagbain na Azagbain a Mbara† suru o boloto. Reve u zuwa a uwa na Bulu

avu u zuwa yi wi isawan a makakan me le.

23

¹ Avu Bulu varaa Azagbain a Mbaraƙ esu, reve u damma, “Aza a va, hali ana'an n ri no okolo ukudu shi, ko ili i na yaa damatosun mu shi, adama a wuma u na n yuwain a makakan ma Asula.” ² Ana u dammai ne, reve Ananiya aabara a nan ganu zuwa ama a na a ri mishin zuzu na ayi basa yi o una. ³ Avu Bulu damma yi, “Asula a ta basa wu, avu za vi ikpa'a vu ta gashi afili e ishina! Vu danu ta lo, tsara vu yuwaan mu uge'etosu u Wila, avu da nda gba vu zuwai a basa mu, ili i na Wila u putsayi.”

⁴ Reve ama a na a ri mishin zuzu na ayi a damma Bulu, “Vu ciga ta vi isula aabara a nan ganu va Asula?”

⁵ Avu Bulu gba u usu le, “Aza a va, n reve a na ayi da aabara a nan ganu shi. Adama a na u tu u danu, ‘She vi isula zagbain va ama wan.’ ” ♦

⁶ Ana Bulu enei ozo o ro e le aza a Sadukiya a da, ozo o ro gba shi Afarishi,† avu u saala, “Aza a va, amu fo Mafarishi ma da waru mawun ma Mafarishi ma da. O una u na n zuwai okolo a na aa 'yasan akwakwa ayi da i zuwai aa yuwusaan mu uge'etosu.”

⁷ Ana u dammai ne, reve Afarishi'i na aza a Sadukiya'a e teme mawasan vani le, hali e ne'eshen ure. ⁸ Adama a na aza a Sadukiya† a usu a na nlingata ma Asula ko mukabi n ri lo shi, waru a usu nu u'yosun wa akwakwa shi. Afarishi gba a usu ta ili i ta'atsu i ndolo suru.

⁹ Reve e reme mawasan vani le, hali munlu n Wila† ma Afarishi n 'yon mishin avu a yuwan mawasan o una wa Bulu. Avu a 'yasan udyo zuwa, adansa, “Tse ene unusu u na vuma nda yuwain shi. Nu ululu u da ko malingata ma Asula ma da ma yuwaan niyi adanshi gba?” ¹⁰ Mawasa'an u suduwa ta hali ama'a a kara o morono ma Bulu ebele ra ra ra. Dada yali ya asoja i bungai ure u na waa kara na Bulu adama o wovon u na a tawa

a kakara yi. Reve u zuwa asoja a tara yi a tyo o ukari wa asoja.

¹¹ Na ayin o ndolo, reve Zagbain tawa ubata wa Bulu avu u damma yi, “Vu gbama okolo, Bulu. Cine vu yuwayin ama adanshi a va Urishe-lima, ne da fo vaa yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a va a Roma.”

Ifobi i na o una Bulu

¹² Ana usana u tawai, reve aza a Isra'ila o bolo una, avu a yuwan akucunu a na aa lyuwa shi, agba oo sowo ili shi, she no o una Bulu. ¹³ Ama a na a yuwain akucunu a nda a la'a ta ama amunga. ¹⁴ Avu a 'yawa ubata u nan ganu a gbagbain na azagbain o ro, reve a damma le ili i na a yuwain. “Tsu nla ta aciyatsu na akucunu a na tsa lyuwa shi waru tsoo sowo shi, she na tsu una Bulu. ¹⁵ Adama a nda, adu Azagbain a Mbara† i damma yali i gbain u tawa du na ayi, vadamma i ciga ta i dashi petelyuwe adanshi a yi ulobonu. Reve atsu gba tsu dana uvawun tsara tsu una yi o ure.”

¹⁶ Ana mawun ma zakpara ma Bulu ma uwwai ili i na o foboi a na aa yuwan na ayi, reve u kara a tyo o ukari wa asoja avu u kambuwa Bulu.

¹⁷ Avu Bulu de yali i ta atsuma a asoja a Roma'a. Reve u damma yi, “Vu 'yawa nu ulobo u nda a zagbain va wu, u ta ni ili i na waa damma yi.”

¹⁸ Avu vuma u usu, avu u tara ulobo'o a 'yawa ubata u na zagbain'in u ri.

Reve u damma, “Vuma na ri o u'wa wa ali na a tsu de Bulu da pati numu n tara ulobo u nda a tawa ubata wa wu, adama a na u ta na adanshi a na u cigai u damma wu.”

¹⁹ Avu yali i gbain† ya asoja'a u guza yi ukere, reve a tyo a mbanda, avu we ece yi, ayi a nde'en, “Nye vu cigai vu damma mu?”

²⁰ Reve u usu yi, “Ama o ro a ta zama a pati wu vu 'yawa na Bulu ubata wa Azagbain a Mbara† a aza a Isra'ila nfa'an. A ta damma a ciga ta e petelyuwishe adanshi a yi. ²¹ Amma she vu tara yi a 'yawa wan! Ama upasu na amunga a ta de uvapu azama

♦ 23:5 Mta. 22:28.

o una Bulu o ure. A kucina ta a na aa lyuwa shi, waru oo sowo shi, she no o una yi. A tu ufofu a pura vu usu ipati ile.”

²² Avu yali i gbai'in u damma yi, “She vu lyawa za reve a na vu damma numu adanshi a nda wan.” Avu u lyawa yi u kara.

A tara ta Bulu a tyo Kasariya

²³ Ana ulobo'o u kara, avu yali i gbai'in u de nan yali e re, reve u damma le, “I fofo na yaa kara a 'yawa Kasariya ni irumu kucci va ayin obolo na asoja ukpakure (200), na asoja a na a tsu kumba ido kupocindere (70), na asoja ukpakure (200) na a tsu yuwan nlangi ni ibata. ²⁴ Adu waru i zamiya Bulu ido i na waa kumba. Avu i 'yawato yi ubata wa gwamna Feli gbaga.”

²⁵ Avu yali i gbai'in u dana mepepe-lime ma nda a tyo ya gwamna'a:

²⁶ “Amu Kaladiya Lisiya n te icasu yi zagbain gwamna Feli:

²⁷ “Aza a Isra'ila o ro e reme ta vuma nda, reve a shi a ciga o una yi. Amma ana n revei vuma va Roma da, dada n jikai obolo na asoja a va reve n wawa yi. ²⁸ Ana gba n cigai n reve unusu wa yi, reve n tara yi a tyo o ukobu wa Azagbain a Mbara† n le. ²⁹ Diga na n revei nronuloi n na aa yuwusan na ayi adama a Wila u le da. Reve me ene ili i na i rawai a zuwa yi o u'wa wa ali ko o una yi da shi. ³⁰ Avu waru nanza damma mu ifofi i na aa yuwusan, tsara o una yi, ayi da i zuwai n zuwai a tara niyi a tyo ya'la wu. Waru n damma ta aza a na a ri na adanshi na ayi a tawa ubata wa wu.”

³¹ Na ayin o ndolo, dada asoja'a a tarai Bulu a tyo a lyuci va Antipatari ununa zagbain le damma nle. ³² Ana usana u tawai, reve a lyawa asoja a na a tsu kumbusa ido a tara yi o koso tyo Kasariya. Reve asoja e ida a kara a kambu o ukari wa asoja u le.

³³ Ana a rawai Kasariya, reve a ca Bulu e ekere a gwamna'a na mepepe-lime'e. ³⁴ Ana gwamna'a u deyinuna

e mepepe-lime ma na a ca niyi, reve we ece Bulu ko ayi za vi ida i ne i da. Avu Bulu usu a na, “Amu za va Kilikiya da.”

³⁵ Avu gwamna u usu yi, “N to polo atsuva a va mu uwawa adanshi a wu, a mantsa ma na aza a na a ri na adanshi na avu, a tawai.” Reve u zuwa a kpada yi pe o u'wa u na Hiridu† suwai.

24

Feli ge'eto ta Bulu

¹ Ana a yuwain rana ton, avu ama o ro a tawa diga Kasariya adama a damma unusu u na Bulu yuwain. Ananiya aabara a nan ganu a da a danai na azagbain a Isra'ila na Taratulu za va adanshi a mantsa mo uge'etosu. ² Ana e deyi Bulu a uwa o ukobu wa Feli, avu Taratulu damma gwamna unusu wa Bulu. Reve u damma, “Zagbain Feli, nu ujimu vu tawa ta na nden mo okolo atsuma a tsu, waru vu yuwan ta ulinga nu ugbozu wa wu, waru o una u na vu ri na majiyan me elime, ayi da i zuwai ama a tsu a ri a nden mu ulobonu. ³ Zagbain Feli, ama a tsu ubata suru o to godyusho wu. ⁴ Amma n kadatowa wu ta vu yuwaan mu ankuri, vu ca mu ugbozu wa wu ne'en ke'en, tsara n damma wu unusu u na tsu remei vuma nda na ayi.

⁵ “Tsu reme ta vuma nda za vu u'yasasan wo okolo wa ama a da. Vuma na zuwusai aza a Isra'ila atsuma o uvadi suru nlangi. Waru ayi zagbain vo obolo ma Aza a Nazara da. ⁶ Hali u shi ta u ciga u lungusa tsu Aa'isamapada. Dada tsu reme niyi.

[⁷ “Tsu shi ta tsu ciga tsu ge'eto yi na Wila u tsu. Agba Lisiya yali i gbain u usa yi ta nu ukadu e ekere a tsu. Avu u zuwa tsu tsu tawa o ukobu wu uge'etosu wa wu, tsara tsu damma wu unusu u vuma u nda.]*

⁸ “Vu ta tsura amayun e ili i na tsaa dansa e ekere a yi nna vu koto yi ugbozu na yeci na aciyawu.”

* 24:7 Akuci a Atagada o Ulinga wa Ajiya o ro a ri nu uguzu u nda shi.

⁹ Reve aza a Isra'ila a usu, a na mejege ma da ili i na Taratulu dammai suru.

Bulu usuyi Feli

¹⁰ Ana gwamna damma niyi u yuwan adanshi, avu Bulu usu yi, “Zagbain Gwamna, n reve ta a na vu ta ge'etosu ama e ida i tsu a'wan na abunda. Waru n ta yuwan adanshi adama a aciyava na mazanga. ¹¹ Vu ta gura kari mu ana, avu vu reve babu usan u kara rana kupa ne ejere shi a na n 'yawai Urishelima adama n yuwan aganda a Aa'isamapada. ¹² N yuwan mawasan na za atsuma a Aa'isamapada shi. Waru n zuwa nlangi ko a aa'isa a ta shi, ko ara'an atsuma a lyuci shi. ¹³ Adanshi a na ama a nda adansa aa gura damma wu mejege ma adanshi'i ununa u ri shi.

¹⁴ “Gogo ili i ta i da ma usu, ana a dammai n ta kurusu Ure wu Zagbain u na aa dansa amayun a da shi. Agba n tsu yuwaan ta Asula a nkaya n tsu aganda, waru n usu ta ili suru i na i ri udanu a atagada a Amasula. ¹⁵ N ta nu uzuwu wo okolo a tyo e ekere a Asula a ta 'yasan aza a abula na aza a na e revei Asula shi diga atsuma a akwakwa, ne da fo ama a nda a danai nu uzuwu wo okolo. ¹⁶ Ayi da i zuwai n cigai n yuwan wuma u sa'ani adama n tsura nden mo okolo a makakan ma Asula na ama suru.

¹⁷ “N jima ta ana n tawai Urishelima. Gogo, n tawa ta ni ikebe i na maa kamba ama a va ne ele, avu waru n yuwaan Asula kucci. ¹⁸ A mantsa ma na aza a na a karishi mu ana e ene numu a Aa'isamapada, n dana ta o mokotoo ma aganda a matawa ma nshinda. Ama a dana obolo na amu shi, waru ko za dana a nlangi shi. ¹⁹ U ta dana ulobonu ama a Isra'ila diga e ida ya Asiya a na a danai lo a tawa pa nna a ciga ta a kari mu ana. ²⁰ Waru ama a na a ri pa a damma wu unusu u na Azagbain a Mbara† e reme numu na ayi, ana a yuwain uge'etosu wa adanshi a nda. ²¹ Ili i ta i na a gura damma a aci a va

ayi da, a na n yuwan ta adanshi a nda nu udyo zuva o ukobu wu uge'etosu u le, ‘Ana'an n ta a atsumalima adama a na n cayi okolo a na aa kambato akwakwa wuma.’ ”

²² Feli gwamna vuma da na danai nu urevu wu Ure wu Zagbain, reve wi isawaton le, avu u damma, “Na Lisiya zagbain vu ukari wa asoja wa Urishe-
lima tawa, dada moo koto uge'etosu.”

²³ Avu u zuwa yali piri Bulu'u, agba she a kpato yi wan. Waru she a put-saa n'utsa ma yi n kamba yi wan.

Bulu yuwan ta adanshi na Feli

²⁴ Ana a yuwain rana meketeci, avu Feli tawa na ka va yi. Za na a tsu de Durusila, waru za va Yahuda da danai. Avu a lyungu vuma ro dewe le Bulu, reve o polo atsuvu e le ana waa dansaa le adama o ucawu wo okolo e ekere e Yesu Za vi Iwawi. ²⁵ Bulu yuwan ta adanshi ne ele adama a abula, nu uguzu wa aci, nu uge'etosu u na u ri lo a tawa, avu adanshi'i a ju'wan Feli lon. Reve u damma Bulu, “U rawa ta ne ne'en. Vu ta gura kara. Amma na n tsura mantsa, n ta lyunguwa wu vu tawa.” ²⁶ U ta zuwusa okolo gashi Bulu ta ca yi ikebe, dada waa yuwusan uro na ayi kuci adama wu uwwusa ili i na vuma nda aa damma.

²⁷ Ana a yuwain a'wan e re a yuwusan ne, avu o utaa Feli o ootogu a yi. Reve Poruku Fesutu wo o'wo gwamna. Amma o una u na Feli cigai u tsura icigi e ekere a azagbain a Yahuda, avu u lyawa Bulu o u'wa wa ali.

25

Bulu tarai adanshi a tyo ya Kaisa

¹ Fesutu rawa ta Kasariya, tsara u fara ulinga u tsugwamna. Ana u yuwain rana ta'atsu, reve u lyawa Kasariya u kara a tyo Urishelima. ² Pe da nan ganu a gbagbain na azagbain o ro a Isra'ila a cina niyi adama a Bulu. Avu waru e ece yi ³ ko u ta ciga u tawa na Bulu Urishelima. A pati yi ta u tawa na ayi, adama a na a ta azama

a vawan yi, tsarā o una yi a mantsa ma mmalu.

⁴ Avu Fesutu usu le, “Bulu tu ugut-suwu a Kasariya, waru maa jima shi, n ta 'yawa de na aciyawa. ⁵ Nnu u yuwan ili i na i lobonoi shi, i lyawa azagbain a du a kuru mu, avu a damma ili yu uwuyan u i na u yuwaan ndu de.”

⁶ Fesutu dana ta de Urishelima hali rana kunla a tyo rana kupa, avu u kara a tyo Kasariya. Ana usana u tawai, reve u danu o ukobu wu uge'etosu, avu u damma le a tawa na Bulu. ⁷ Bulu a ma'uwaa, avu azagbain a Isra'ila a na a tawai diga Urishelima o boloto a kandaruwa yi e memere. Avu a damma ili yu uwuyan u ya abunda a na u yuwain, agba a gura damma amayun a adan-shi a ta shi.

⁸ Bulu gba u wasan ta ili i na a dammai suru a aciyayi, reve u damma, “N ri nu unusu shi. N yuwan unusu a tyo a Wila wa aza a Isra'ila shi, ko a Aa'isamapada, ko a tyo a gwamnati va Roma shi.”

⁹ Fesutu shi ta ciga u yo'onoto azagbain a Isra'ila okolo. Dada we ecei Bulu, “Ko vu ta usu vu kara a tyo Urishelima, tsara a yuwaan wu de uge'etosu wa adan-shi a nda a makakan ma va?”

¹⁰ Avu Bulu usu, “O'o! Ukobu wu uge'etosu u nda wa Roma u da, adama a nda a da aa yuwaan mu uge'etosu pa. Avu na aciyawu vu reve ta na n ri nu unusu e ekere a aza a Isra'ila shi. ¹¹ Nna n yuwan ta ili i na i rawai o una mu, n 'yuwan yu una mu shi. Amma nna n ri nu unusu shi, ko avu ko za ro lo na rawai u ca mu e ekere a ama a nda hali o una mu shi. N te ipati a tara adan-shi a nda a tyo ya Kaisa† mogono ma Roma.”

¹² Reve Fesutu dammulai na aza o ucasu wa asala a yi, avu u usu yi, “U lobono ta! Vu pati ta a tyo ya Kaisa, vu ta gba a tyo ya Kaisa!”

Fesutu na Agaripa mogono

* **25:13** Ayi vuma nda ulobo wa Hiridu Agaripa da a na e deyi atsuma o Ajiya 12:1-22. Aala a ta a da le na dada va yi.

¹³ Ana a yuwain rana re, avu Agaripa* mogono na ka va yi Baranisi a tawa Kasariya, tsara a raba Fesutu. ¹⁴ A danu ta de rana meketeci, ana Fesutu kambuwai Agaripa mogono adan-shi a na a dansa adama a Bulu. Avu u damma, “Vuma na a zuwai o u'wa wa ali ta pa, za na Feli lyawai o u'wa wa ali, tsara n yuwan uge'etosu wa adan-shi a yi. ¹⁵ Ana n dana Urishelima, nan ganu a gbagbain na azagbain a Isra'ila a yuwusan ta adan-shi a yi, hali a patishi mu m padaa yi ugana wu ukwa.

¹⁶ “Amma n damma le ta, atsu aza a Roma u ri n yuwan tsu yuwaan za vu unusu uge'etosu shi, she na a 'yawa na ayi ubata aza e ida. Waru a tsu lyawa yi ta u yuwan adan-shi a na a 'yawai na ayi o ukobu wu uge'etosu a makakan ma aza a na a 'yawai na adan-shi'i. ¹⁷ Adama o ndolo, ana a tawai pa obolo na amu, n lungusa mantsa shi, n danu ta o ootogu o uge'etosu, avu n zuwa a tawa mu na ayi. ¹⁸ Agba ana ama'a a 'yoyin a na aa yuwan adan-shi a na a ri na ayi a tyo e ekere a Bulu, a gura damma ko ili i ta yu uwuyan u i na n shi aa majiyan a damma shi. ¹⁹ Adan-shi e Itoni i le a da, waru adama a za na a tsu de Yesu na kuwai a na Bulu gba a dansa u ta wuma. ²⁰ Amu gba n shi ta n lamba ununa ma kari yi ana a adan-shi a nda. Reve me ece yi ko u ta usu u 'yawa Urishelima tsara a yuwaan yi uge'etosu wa adan-shi a nda. ²¹ Bulu gba u pati ta a lyawa mogono ma gbain ma uwwa adan-shi'i. Dada n zuwai a zuwa yi o u'wa wa ali hali n fofo, avu n tara yi a 'yawa ya Kaisa.”

²² Avu Agaripa damma Fesutu, “N ta ciga mu uwwa ili i na vuma nda aa damma.”

Dada Fesutu damma niyi, “Nfa'an, vu ta uwwa yi.”

Bulu na Agaripa

²³ Ana usana u tawai, avu Agaripa na Baranisi o oto itana i tsugono reve

a tawā oḅolo na azagbain a aṣoja na azagbain a lyuci. ²⁴ Avu Fesutu zuwa a tawā nā Bulu. ²⁴ Avu Fesutu yuwaan le adanshi u damma, “Mogono Agaripa oḅolo no omocin a gbagbain a na a ri pa, kalyuwai vuma nda! Aza a Isra'ila a na o utai Urishelima nā Kasariya suru a tawā ta ya'a va a patishi mu n zuwa o una yi. ²⁵ Agba a yindi i va, u yuwan ili i na i rawai o una yi shi. Ana wo o'woi u pati ta a 'yawa na adanshi a yi o ukobu u mogono ma gbain, ayi da i zuwai n jiyain n 'yawa na adanshi a yi ubata u mogono ma Roma.† ²⁶ Agba n ri na amayun a adanshi na maa danaa mogono adama a vuma a nda shi. Ayi da i zuwai n tawai na ayi a makakan ma du suru. Waru n tawa ta na ayi a makakan ma wu, mogono Agaripa. Na tsu koto adanshi a yi, dada ma tsura ili i na maa dana. ²⁷ A yindi i va u to o'wo ulambu wu ugbozu n tara vuma na ri o u'wa wa ali a tyo o ukobu u mogono ma gbain babu mejege ma adanshi e ili i na u yuwain!”

26

Agaripa yuwan ta adanshi na Bulu

¹ Avu Agaripa damma Bulu, “Vu yuwan adanshi na aciyawu, mu uwwa.” Avu Bulu 'yasan ekere a yi zuwa, tsara ama a rungwa. Reve u teme adanshi, avu u damma, ² “Mogono Agaripa, n ta na mazanga a na n tsurai mantsa ma na maa yuwan adanshi a makakan ma wu ana'an. N geshe aciyawa adama a adanshi a na ama a va a tawayi ubata wa wu. ³ N reve ta vu ta nu urevu wa agadu a aza a Isra'ila lon na cu'un vunden n le. Gogo, vu yuwan ankuri vu polo atsuvu a wu vu uwwa mu ulobonu!

⁴ “A kungwato mu ta a Tarsu nu urevu wi ili suru wa aza a Isra'ila na atsuma a Urishelima. Azagbain a Isra'ila a ta nu urevu u nda suru. ⁵ E reve mu ta nu ujimu, waru a ta nu urevu u na amu Mafarishi ma da, aza a na a la'ai wila atsuma o ure wi itoni

i tsu. A ta gura damma ne, nna a ciga a damma mejege. ⁶ Gogo, n ta mishin e ge'etosu mu adama o uzuwu wo okolo a na n zuwai a nzuwulai n na Asula a yuwayin ama a tsu nu ujimu. ⁷ Nzuwulai n nda n da n zuwai gundo tsu kupa ne ejere a yuwusaan Asula aganda urana na ayin. Nzuwulai n nda n tawaa ta nu uzuwu wo okolo. Mogono ma va, adama a na n ri nu uzuwu wo okolo a nda a da aza a Isra'ila a tawayi na adanshi a va pa nda. ⁸ Nye i zuwai woo o'wo usan vuma usu a na Asula a tsu 'yasan ta akwakwa?

⁹ “Amu aciyawa n shi ta n ciga n put-saa na malyuwa me elime na mayan ma adanshi e Yesu va Nazara. ¹⁰ Nan ganu a gbagbain a ca mu ta ucira u na maa yuwan ili i nda suru, waru n reme ta aza e Itoni na abunda a Urishelima, reve n zuwa ukere u va fo tsara o unusa le. ¹¹ N zuwa ta a fufaba le a mantsa na abunda atsuma a a'isa, ko u ta zuwa le a wasan Kristi Zamawawa. N dana ta na tsushu'un ne ele lon, hali n karishi le ana a tyo e ilyuci ya alanga e ida yo omocin, avu n zuwa le de atsumalima.”

Cine Bulu ga'ain na Yesu

¹² Avu Bulu lyuwa elime, adansa, “Urana u ro n dana ta atsuma a mmalu a tyo Dimaska, tsara n yuwan ulinga u nda, na mepepelime ma na ma ri nu ucira u na nan ganu a gbagbain a zuwai ukere. ¹³ Mogono, a tyo o urana a aci, dada ekan a na a la'ai ekan o urana o utai de zuwa, avu u reme mu esu oḅolo na aza a na a dana n amu. ¹⁴ Atsuma a tsu, koyan riya ta e ida. Reve mu uwwa udyo a yuwusaan mu adanshi na Tsu'arama,† adansa, ‘Shawulu, Shawulu, nye i zuwai voo bongishi mu? Tsulo tsa da na nan yuwan nlangi na aadanga a aguba.’

¹⁵ “Reve me ece, ‘Avu da gba zane, Zagbain?’

“Avu Zagbain u usu, ‘Amu da Yesu za na voo bongishi. ¹⁶ 'Yon gogo! Ili i na i zuwai n tawai ubata wa wu gogo, n dangula wu ta vo o'wo aagbashi a va, reve waru vu damma ili i na ve

enei. Vu ta damma uvadi ili i na i farai pa, na mantsa mo ro na ve ene mu. ¹⁷ N ta lyungusu wu a tyo ubata wa aza a Isra'ila, waru n ta lyungusu wu a tyo ubata wa Atakpaci. N te ke de wu na vaa 'yawa ubata u na n lyungu nuwu. ¹⁸ N ta ciga vu kpatu'wa esu e le, reve waru vu vadala le a lyawa irumbu a tyo ubata e ekan. Avu a vadala a lyawa ucira u Male a kamba ubata wa Asula. Asula a ta yuwaan le gafura vu unusu u le, avu a tsura ure obolo na ama a na a tawai nshinda n le adama o ucawu wo okolo e le ya'a va.' ”

Ulinga wa Bulu

¹⁹ Avu Bulu damma waru, “Ne da waru, mogono Agaripa, n wasan shi. ²⁰ N fara ta yuwaan aza a Dimaska alajiya. Avu n kara a tyo Urishelima hali a tyo e ida ya Yahuda. Reve waru n kara a 'yawa ubata wa Atakpaci. Avu n damma le, ama suru a lyawa mayan mo unusu, avu a vadala a kamba ubata wa Asula. Reve a yuwan isa'ani tsara o roco ama a na a vadala.

²¹ “Ayi da i zuwai aza a Isra'ila e reme numu a Aa'isamapada, azama o una mu. ²² Amma Asula a kamba mu ta, ayi da i zuwai n ri wuma ana'an, tsara n damma ama amayun a nda, diga a vuma ke'en hali a tyo o mogono ma gbain. Ili i na n dammai suru ili i na amasula na Musa dammai da na yaa fara. ²³ Ili i na gba yaa fara, ele da Zamawawa to sowo atsumalima, ayi da waru wo o'woi vuma vu ufaru na 'yoyin atsuma a akwakwa, waru u ta dana ekan e ekere a aza a Isra'ila na Atakpaci.”

²⁴ Bulu atsuma adanshi, reve Fesutu yuwan adanshi nu udyo zuva, “Bulu vu jaara ta wayan? Abunda e desununa u zuwa ta mapuna ma wu ma sada!”

²⁵ Avu Bulu kambuwa yi, “N jaara shi, Zagbain Fesutu. Ili i na maa dansa amayun a da, waru u ta nu urevu u sa'ani. ²⁶ Agaripa mogono u ta nu urevu wi ili i nda. N ta yuwusan

adanshi babu wovon, n reve ta u ta nu urevu wi ili i na i farai de nu ujimu. Ili i nda i fara o oboguzu o ro usokowu shi. ²⁷ Agaripa mogono, vu ca ta okolo na amasula? N reve ta vu ca ta—”

²⁸ Reve Agaripa gbandara yi ne'en, “Vu ta a majiyan vu to o'woto mu za vi Itoni a mantsa wa'a?”

²⁹ Avu Bulu usu yi, “Ko nu u tara mantsa me ke'en ko mantsa ma abunda, avasa a va ayi da avu na aza a na a uwwusa mu ana'an yoo o'wo ununa amu n ri! Shede maa ciga du i dana wunlu na akani a nda shi.”

³⁰ Avu mogono Agaripa, na gwamna Fesutu, na Baranisi, na aza a na a dana obolo ne ele suru a 'yon reve a kara a lyawa ubata'a. ³¹ Ana a dammulai vane le, avu a damma, “Vuma nda yuwan ili i na i rawai o una yi shi, ko a zuwa yi o u'wa wa ali shi.”

³² Hali Agaripa damma Fesutu, “O una u na u pati ntsu tsu 'yawa na adanshi a yi ya Kaisa da goon yaa putsaa tsu tsu lyawa yi.”

27

Bulu uwa ta a wantsun a tyo a lyuci va Roma

¹ Ana mantsa ma na tsaa kara a tyo Italiya yuwain, avu a zuwa Bulu na akapi a ama a na a dana o u'wa wa ali e ekere a yali ya asoja i na a tsu de Juliyo tsara u kalyuwa le. U dana ta pe atsuma a azagbain a asoja a na a tsu de Asoja a Kaisa Mogono. ² Arista dana ta fo obolo na atsu. Ayi vuma lyuci va Tasalonika da upasu wi ida ya Makidoniya. Tsu uwa ta wantsun u na wu utai Adaramiti. Ama a na a luwusa wantsu'un a shi ta a yuwan majiyan ma na e isawan a mulyuci n na n ri a nge'en m mala mi ida ya Asiya.

³ Ana usana u tawai, reve tsu uwa atsuma e ida ya Sida. Juliyo zagbain va asoja u yuwusaan ta Bulu isa'ani lon. Hali u lyawusa yi u kalyuwusa n'utsa ma yi, tsara a ca yi ili i na u cigai suru. ⁴ Ana tsu lyawai lyuci va Sida avu upepu u purusa tsu, avu tsu

karā a tyo zuzu ni ida i memere ma mini ma Kuburu, tsarā tsi ivuwan nu upepu'u. ⁵ Reve tsu karā a tyo uyagi a mbāngā ma Kilikiya nā Bamafiliya, hali tsu rawa a lyuci va Mira e ida ya Likiya. ⁶ Dada yali'i u tsurāi wantsun u na wu utāi diga a lyuci va Iskan-dariya waru u danā tā a tyo Italiya. Adama o ndolo a da u zuwa ntsu, tsu uwai a wantsu'un.

⁷ Tsu yuwan tā mmalu ma atsumalimā mu upepu ni ikefu i mala rana kpara. Ana tsu yuwain atsumalimā lon, reve tsu rawa zuzu nā lyuci va Kinida. Avu upepu u putsaa tsu a na tsāā karā elime. Dada tsu kandaruwāi a tyo e ida i memere mā mini ma Karita zuzu nu ubata u na a tsu de Salamani, upasu u na Karita ee geshee tsu upepu'u. ⁸ Ne da tsu yuwain mmalu nā atsumalimā hali tsu rawa a wisawatan u wantsun u na a tsu de Ubata u Sa'ani u Wivuwun, zuzu nā lyuci va Lasiya.

⁹ Tse ene tā lyushi yuwan tā zuzu, waru uluwu u wantsu'un u to o'wo nā meleshe lon. Amayun urana wā Abuki u Mayan ma Gafura mo Unusu*† mā karā tā. ¹⁰ Avu Bulu yuwan adanshi nā azagbain adama a mantsa ma mmalu'u. Reve u damma, "Azagbain, n ta yuwusan majiyan nā tsu lyuwa elime nā mmalu n nda tsu ta uwa atsumalimā lon. Tsu ta ga'an ni iwuya i na yaā lungusa wantsu'un. Tsu tā waru o oco itana i na i ri a wantsu'un a mini. Ama a ta uwwa usān lon, waru wuma u tsu u tā danā e ekere e iwuya."

¹¹ Yali† ya aza o u'wa wa ali'i gba u usu adanshi a Bulu shi, avu u usu adanshi a zagbain vu uluwusa u wantsu'un nā za wantsu'un. ¹² Ana wo o'woi Ubata u Sa'ani u Wivuwun u tu ukpatu'u lon, wāā danā ulobonu lyushi koto wantsun u le lo shi. Reve ozo o ro e le a damma a lyuwa elime nā mmalu, tsarā a rawa a lyuci va Finikiya, adama lyushi cina le de. Finikiya wisawatan u wantsun u sa'ani u da a Karita,† za na a

kalyuwusa ugana a tyo alivu nu uyagi a tyo alivu.

A ga'an ta nu upepu

¹³ Ana upepu u sa'ani u farai e kebushe diga uyagi, reve aza o uluwu u wantsu'un a yuwan majiyan a mantsa ma sa'ani ma da a yuwain mmalu cine o foboi. Avu o fodo rumu na a tsu vari a mini tsarā wi isawaton wantsun, reve a kuru a nge'en m mala a tyo a nge'en mi ida ya Karita. ¹⁴ Amma avu abajini o upepu u na a tsu de "Upepu wu Ugana na Asana" u kebe tsu a tyo e memere mā mini. ¹⁵ Reve upepu'u u faba wantsun u tsu, hali tsu kuda a wala a tyo ubata u na tsu cigai. Avu tsu lyawa upepu'u u pura wantsu'un.

¹⁶ Avu tsu kuru nā nge'en mi ida i memere mā mini ma Kawuda e ebele a na upepu waa damaton tsu shi. Tsu yuwan tā ukadu u na tsaa wawa wantsun u ke'en adama u langa wan. Avu tsu nla yi a wantsun u gbain. ¹⁷ Ana tsu ronoi wantsun u ke'en, tsu tawato niyi ubata wu zagbain, avu aza a wantsu'un a nla wantsun u gbain na amunga akandarawa, tsarā wo o'wo ubolu. Avu a cipato aapalutsu a wantsu'un adama u karā ben, tsarā u gama mabula ma Siriti wan. ¹⁸ Ana usana u tawai, a yuwan tā upepu wu ucira, hali a varishi itana a mala. ¹⁹ Ana usana u tawisai, reve aza o uluwu u wantsun a varishi itana i wantsu'un ne ekere e le. ²⁰ Ne da upepu'u u damatosun ntsu, agba u jebe shi, hali rana abunda. Upepu'u u pala tā urana ni italyo'o, hali tsu tawa okolo a na tsaa la'a.

²¹ Ne da tsu danai babu za na lyuwai ilyalya. A tyo de dada Bulu deyi ama a wantsu'un, reve u damma le, "Ama a nda, nni i shi yu uwwa mu a na tsu lyawa Ubata u Sa'ani u Wivuwun shi. Ni i shi i yuwan ne, tsu shi a tsura antsu a nda shi, waru ko ili i tā i tsu tsu shi a lamba shi. ²² Amma gogo i gbama okolo, ko za pa na wāā kuwā shi, amma tsu

* **27:9** Aza a Isra'ila a tsu yuwan tā abuki a nda e memere mo Woto wa Kupa. Mantsa mo ndolo ma da Mala me Memere mā tsu danā ujaaru.

ciga tsu 'yuwan wantsu'un u ta liḃa a mini. ²³ I reve aḃu vuma vu u'wa wa Ḃsula u ḃa, waru n tsu yuwaan yi ta aḃanda. Na ayin o yon, Ḃsula a lyungu ta malingata ma yi a tyo ya'a va. ²⁴ Malingata'a wi isawan ta a nge'en n va, reve u damma, 'Bulu she vu uwwa wovon wan! Vu te isawan a maḃakan mo mogono ma gbain Kaisa. Waru adama a wu a ḃa Ḃsula ni isa'ani ya yi waa wawa ama a na a ri a mmalu obolo na aḃu.' ²⁵ Adama o ndolo i gbama asuvu! N ca ta okolo e ekere a Ḃsula, ne ḃa woo o'wo. ²⁶ Ko na wo o'woi, upepu u to oco tsu e ida i memere ma mini waru wantsun u tsu u ta liḃa."

Upepu'u u lyuwa ta elime

²⁷ Tsu yuwan ta rana kupa na aza a nashi upepu'u e kebushe wantsu'un a tawa ubata u nda nu ubata u ndede o uyagi u mala'a e ida ya Italiya. Amma a tyo e memere ma ayin o urana wa kupa na aza a nashi, ḃaḃa aza o uluwu u wantsu'un e revei a na tsu rawai zuzu ni ida. ²⁸ ḃaḃa o rito, reve a cina aru'un a mini'i u dasuwu ukpaku nu ushin (120). Ana a karai ke'en, reve o ritowiso aḃu a cina aru'un a mini'i u dasuwu kupakucci. ²⁹ Ḃvu a fara a uwwusa wovon u na upepu wee kebe tsu a tyo ubata wa atali e ida'a. ḃaḃa a varyi irumu yu ume i nashi o ucina u wantsu'un, tsara u putsaa wantsu'un na mmalu. Reve e teme a yuwusan avasa a patishi Ḃsula usana u tawa le gbaga.

³⁰ Reve aza o uluwu u wantsu'un a shi a ciga a lyawa wantsu'un. Ḃvu a tara mawantsun, reve a zuwa a mini vamma a ta vari rumu vu ume elime a wantsu'un tsara a pusaan aza e le ugbozu. ³¹ Reve Bulu damma yali na asoja, "Nna ama a nda e isawan atsuma a wantsun u nda shi, babu ununa yaa yuwan i la'a." ³² Ana a uwwai ne, reve asoja'a a pupada amunga a mawantsu'un, aḃu a lyawa yi pe a mini.

³³ Usana azama matawa, aḃu Bulu pati le a lyuwa ilyalya, adansa, "Aza a va, tsu yuwan ta rana kupa na aza a nashi a na tsu yuwain mmalu ma

atsumalima a mini, agba tsu lyuwai ili i ro shi. ³⁴ Adama o ndolo n ta patishi du i lyuwa ilyalya adama a lafiya du, ana wo o'woi ko vuma ta atsuma a du aa lamba anji a ta a aaci a yi shi." ³⁵ Ana u dammai ne, aḃu u tara opopofu, aḃu u yuwaan Ḃsula mazanga, reve wu bubusa yi, aḃu u tama. Ne ḃa u yuwain a maḃakan me le suru. ³⁶ Ḃvu suru nle a dashi ugbamu wa asuvu, reve ele fo a lyuwa ilyalya. ³⁷ Ḃbunda a tsu na tsu danai pe atsuma a wantsu'un gba atsu ḃa tsu danai ama ukpakure na kupocindere na aza a tali (276). ³⁸ Ana a lyuwa a cuwain, reve o oco ishina ya abunda tsara a sada ume u wantsu'un.

Wantsu'un wu bosu ta

³⁹ Ana usana u tawai, aza o uluwu u wantsu'un a gura reve e ida i na a ri shi. Amma e ene ta oboguzu o ro a na a ri na wuyun. Reve a yuwan majiyan ma na aa luwa wantsu'un a 'yawa ubata u wuyu'un. ⁴⁰ Ḃvu a pupada amunga a na a tsu nlaa irumu yu ume, reve a lyawa le pe a mala'a. Ḃvu a baḃa amunga a na a nlaa aaci o uwalata u wantsu'un fo a mantse ma ta. Reve a kara a 'yasasan aapalutsu a wantsu'un ununa waa zuwa upepu u kebe wantsu'un a tyo elime hali a rawa a nge'en m mala. ⁴¹ Agba wantsu'un u rawa e ida shi, aḃu tsu rawa ubata u na mini ma palai wuyun, reve wantsu'un u uwa a wuyu'un hali u kuda a zungwa. Ḃvu wantsu'un u kara o moboso na acapa adama o upepu ni ikeḃu i mala.

⁴² Ḃvu asoja'a a shi a ciga o una aza o u'wa wa ali, tsara a yuwan u dasu a suma wan. ⁴³ Amma ana wo o'woi yali'i u ciga ta u wawa Bulu, reve u putsaa le. Ḃvu u damma le aza a na a gurai u dasu a dasa a tyo e ebele a mala. ⁴⁴ Akapi gba shi a kumba a akpata, ko a kumba akpata o ukosu u wantsun u na wu bosoi. Ne ḃa a yuwain hali suru nle a rawai a nge'en m mala'a gbaga.

28

Bulu kambato ta ama atsuma a Malita gbaga

¹ Ana tsu la'ai, avu tsu uwwa a na tsu ta e ida i memere ma mini i na a tsu de Malita. ² Ama a lyuci'i a yuwaan tsu ta isa'ani lon. Mantsa ma mini na mantsa mo utanu ma da ma danai, avu a kabatowo tsu akina, tsara tsu lyasuwa. ³ Avu Bulu zami danga a zuwusa a akina, reve yo ro na ri na tsukono wu uta pe atsuma a danga'a adama o usufuwu, avu u kada Bulu o ukere reve u kaba de.

⁴ Ana ama a lyuci'i e enei yo'o ukafo o ukere wa yi, avu a dammulai vani le, "Vuma nda za mona ma ama ma da! Ye ene, ko na u kuwai a mini shi, amma suru na ne aamali a ka o uge'etosu wa amayun a da a zuwai mpasa ma ama n kurusu yi, u ta gba a kuwa." ⁵ Avu Bulu zakatsa ekere a yi reve u vari yo'o a akina, agba wu uwwa mballa shi.

⁶ Reve ama'a a kara a majiyan a na Bulu ta tsutsa ko u riyu avu u kuwushi lo. Amma ana a jimai, agba e ene ili i fara na ayi shi. Reve a vadala majiyan me le, avu a damma, "Masula ma da."

⁷ Vuma na a tsu de Pubiliya da danai gwamna vi ida i memere ma mini'i. U dana ta ni ida lo zuzu a kandaruwa. Ayi da u ushi ntsu, reve u ca tsu ucu'watan o u'wa wa yi hali rana ta'atsu. ⁸ Dada va Pubiliya gba u dana ta ni ivuna nu ucaruwu. Avu Bulu uwa ubata u na u danai. Reve u kuruwu yi ukere a yuwusaan yi avasa, avu gba vuma'a u kambaga gbaga. ⁹ Ana vuma wo o'woi gbaga, reve ama e ida i memere ma mini'i a kara a tawusa na ama e le a na a ri nu ubanakun ya Bulu avu u kambato le gbaga. ¹⁰ Ama'a a ca tsu ta tsugbain lon, waru ana tsaa kara a ca tsu ta ili biti i na tsu cigai.

Bulu rawa ta a lyuci va Roma

¹¹ Ana tsu yuwain woto ta'atsu a Malita, reve tsu teme mmalu a mala'a. Avu tsu uwa a wantsun u na wi isawain e ida i memere ma mini'i

a mantsa ma na mmalu a wantsun n shi n yuwan shi. Wantsun u lyuci wa Iskandariya u da u danai. A aaci a wantsu'un, iroci yu ushe'en vu mpishe va amali a na a tsu de Kasata na Polu da danai de. ¹² Ana tsu rawai a lyuci va Sirakusa, tsu danu ta pe rana ta'atsu. ¹³ Reve tsu uwa a wantsun avu tsu lyawa Sirakusa, avu tsu kara a tyo ubata u na a tsu de Rigiyun. Ana usana u tawai, upepu u lapusa ta a tyosu ugana, avu tsu rawa a lyuci va Putiyoli. ¹⁴ Atsuma a lyuci va Putiyoli tsu cina ta pe aza e Itoni, reve a pati tsu tsi isawan pe ne ele. Ana tsu yuwain ajuma a ta ne ele, avu tsu kara a tyo a lyuci va Roma. ¹⁵ Ana aza e Itoni ya Roma a uwwai a na tsu ta lo o ure a tawa, reve a tawa a ga'aton tsu e Eden a Apiya. Ozo o ro gba shi a ga'aton tsu ta ubata u na a tsu de Cu'watan Ta'atsu. Ana Bulu ene nle, reve u godyoo Asula reve u dashi tsura ugbamu wo okolo.

Bulu yuwan ta adanshi de Roma

¹⁶ Ana tsu uwai a lyuci va Roma, a lyawa ta Bulu dana ayi a nde'en obolo na asoja a na a pirishi yi.

¹⁷ Ana tsu yuwain rana ta'atsu, avu Bulu de azagbain a Isra'ila atsuma a Roma. Ana o bolotoi avu u damma le, "Adu aza a va, ko na wo o'woi n yuwaan ama a tsu unusu shi, n nusaan le ubata e ili ya agadu a nkaya n tsu shi. Suru na ne e reme mu ta a Urishelima, avu a ca mu e ekere a ama a Roma ugutsuwu. ¹⁸ Ele gba aza a Roma e petelyuwe ta adanshi a va, avu a ciga a lyawa mu, adama a na e reme mu nu unusu u na u rawai o una mu shi. ¹⁹ Amma ana aza a Isra'ila a usu yi shi, ayi da i zuwai u reme numu m patiyi a tyo na adanshi a va ubata wa Kaisa mogono, ko na wo o'woi n ciga n 'yawu na ama a tsu o ukobu wu uge'etosu shi. ²⁰ Ayi da i zuwai n zamiyi ure u na me ene du, tsara tsu dammulai ne'en, ana wo o'woi adama a vuma na aza a Isra'ila e indanasa utawu wa yi u da a nla numu na akani a nda."

²¹ Reve a usu yi, "Atsu tsu uwwa adanshi a wu ubata wa aza a Isra'ila

shi. Tsu tsura mpepelime n na a danaa ntsu de Yahuda shi. Waru tsu uwwa adanshi o uwuyan u a wu ubata wa aza a na a rawai shi. ²² Amma tsu ciga ta tsu uwwa yo okolo a wu. Ili i na atsu tsu revei ayi da, adama o ure wa Asula a sa'avu a nda na ama suru a yuwusan adanshi a vanvama adama a yi.”

²³ Ana a zuwai urana u na a ga'an, reve ama na abunda gba a tawa ubata u na u cu'wain. Diga usana hali a tyo ulivu u yuwusaan le ta adanshi o tsugono tsu Asula. Avu u yuwan ulinga na atagada a Wila wa Musa na atagada a Amasula, tsara u vadala le a kuru Yesu. ²⁴ Ozo o ro e le a usu ta ili i na u damma nle, ozo o ro gba shi a 'yuwan ta a na a ca okolo.

²⁵ Avu a uwa mawasan vani le, reve a kara e bete'ushe. A tyo o ukosu avu Bulu damma, “Ruhu va Akiza damma ta mejege, ana u yuwain adanshi na nkaya n tsu o una wa Ishaya vumavasula,

²⁶ ‘Vu 'yawa vu damma ama a va,
“I ta uwwa adanshi a va,
agba yaa tsura urevu wa yi shi.
I te ene ili i na n yuwain,
agba yaa dana nu urevu wa yi shi.

²⁷ Suru ndu i ta no okolo ugbamu.

Atsuvu a du a ula ta,
esu a du waru a tu upalu.
Yee ene shi, waru yaa uwwa adanshi
shi,
waru yaa tsura urevu shi.
Ni i shi a uwwa, ana i vadala ta a tyo
ya'a va,
waru n shi ta kambato du gbaga.” ’ ♦

²⁸ “Adama a nda, n ciga ta i reve Asula a lyungu ta na alabari e iwawi, hali a tyo e ekere a Atakpaci. Ele gba a ta ushi.”

[²⁹ Ana Bulu dammai ne, avu aza a Isra'ila a 'yon a lyawa ubata'a, reve a kara a mawasan vani le.]*

³⁰ Bulu gba u danu ta pe o u'wa u na wa tsupusa ikebe hali a'wan e re. A ushishi vuma na tawai ubata wa yi suru. ³¹ A shi a putsaa yi na alajiya

shi. U yuwusan ta uritosu wa Yesu Zagbain Za vi Iwawi, babu wovon.

♦ 28:27 Isha. 6:9-10. * 28:29 Akuci a Atagada o Ulinga wa Ajiya o ro a ri nu uguzu u nda shi.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Aza a Roma

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu dana ta mepepelime ma nda a tyo aza e Itoni a Roma. A mantsa ma na Bulu danai aatagada a nda koto shi u bura Roma shi. Roma lyuci gbain da danai, waru ngono n na e deyi Kaisa a yuwan ta tsugono pe. Lyuci'i u dana ta na aza o urevu abunda pe. Bulu dana ta nu ugbozu adama u cuduwa ili i na Kristi Zamawawa yuwain atsuma e ifobi ya Asula a tyo o uvadi.

Bulu fara ta roco cine vuma suru oo o'wo za vu unusu e ekere a Asula, adama o ndolo a da za suru o'woi wukasu na Asula. Vuma aa gura dana ushiwun shi, amma Yesu tu ushiwun. Ana u kuwai kucci da wo o'woi o una wa ama suru, waru Asula a ca ta za suru na usuyi Yesu Kristi ucira u kucci'i.

Atsuma a aatagada a nda, aza e Itoni e te reve lon cine Yesu yuwain abajini o ulinga adama u wawa le. E te isawan ugbamu atsuma o ucawu wo okolo e le adama a na a gura reve mejege cine Asula ee inda le. Urevu u nda u ta zuwa a yuwan wuma mejege, waru u ta kamba le a damma ozo o ro adama e Yesu na cine waa wawa le fo.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Bulu ni ikaka ya Aalabari a Sa'ani a yi (1:1-17)
2. Za suru ta nu unusu (1:18-3:20)
3. Ure u na Asula a ushishi ama (3:21-4:25)
4. Wuma u sa'avu adama a muwun ma Asula (5:1-8:39)
5. A te gba adama a ama a Isra'ila? (9:1-11:36)
6. Cine aa yuwan wuma u sa'avu wi icigi (12:1-15:13)
7. Ifobi ya Bulu ni icasu ya yi (15:14-16:27)

Ucuduwu

¹ Amu Bulu da n danai mepepelime ma nda. Amu aagbashi e Yesu Kristi Zamawawa da. Asula a dangwa mu ta mo o'wo aajiya,† reve u lyungu mu n 'yawa n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a yi.

² De nu ujimu, Asula a yuwan ta nzuwulai ma Alabari a Sa'ani a nda e ekere a amasula a yi, ununa a danai atsuma a Aatagada a Akiza. ³⁻⁴ Alabari a Sa'ani'i u ta yuwusan adanshi adama a Mawun ma yi, Yesu† Kristi Zagbain tsu. A matsan yi ta vuma za na shi mawun ma tsukaya mo Mogono Dawuda.† Agba Ruhu na ri akiza roco ta nu ucira na Yesu Mawun ma Asula ma da, adama a na u 'yasan niyi o ukwa. ⁵ O ure wa Kristi Zamawawa da, Asula a ca numu ulinga u sa'ani wa aajiya. Ulinga u nda adama o rono ama e ida suru a usu avu a kuru da. N ta yuwusaan yi ulinga u nda. ⁶ Adu fo i ta pe atsuma a ama a na Yesu Zamawawa dangwai.

⁷ N ta danasaa du aza a na a ri atsuma a abajini a lyuci va Roma† mepepelime ma nda. Asula a ciga du ta avu waru u de du yo o'wo ama a akiza a yi.

Lyawa Asula Dada tsu na Yesu Zagbain Zamawawa ca du isa'ani na asuvu nden.

Bulu yuwain avasa avu waru u godyo

⁸ Lyawa n fara damma n godyo ta Asula atsuma a ala e Yesu Zamawawa adama a du suru. N ta yuwusan ne adama a na ama a ta yuwusan adanshi o ucawu wo okolo a du ubata suru. ⁹ Asula e reve ta a na n lyawai a yuwusaan du avasa shi, n ta yuwusaan yi aganda no okolo a va suru waru n ta casu Alabari a Sa'ani adama a Mawun ma yi. ¹⁰ Mantsa ma na maa yuwusan avasa biti, n tsu pati ta Asula u lyawa mu m bura du, waru u to o'wo ne na Asula a usu.

¹¹ N ciga ta me ene du, avu n ca du cu'un va aba'un a na Ruhu va Asula ca numu. U ta kamba du i kungwa nu ucira atsuma a Zagbain. ¹² N ta dansa

n ciga ƚa tsu kambulai nu ucawu wo okolo a na tsu ri na ayi. Ucawu wo okolo a du u ta kamba mu, ucawu wo okolo a va waru u ta kamba du. ¹³ N'utsa n va, n ciga du ƚa i reve na n tsu dana ƚa e ifobi i na maa bura du. Agba ili i ro i tsu gesheshe mu ƚa kuci. N ciga ƚa n zuwa ama a kuru Zamawawa atsuma a Roma, ununa n yuwain na akapi a Atakpaci.

¹⁴ Na n ciga n 'yuwan n yuwaan ama suru aganda: aza a na a ri Nheleni na aza a na Nheleni n da shi, waru na aza a na a ri nu urevu na aza a na e revei ili shi. ¹⁵ Ayi da i zuwai n ri no okolo n yuwaan du alajiya a Alabari a Sa'ani atsuma a Roma.

Ucira wa Alabari a Sa'ani

¹⁶ Maa uwwusa wono adama a Alabari a Sa'ani a Kristi Zamawawa shi, adama a na ayi da ucira u na Asula aa yuwusaan ulinga adama u wawa za na suru cayi okolo, o ufaru aza a Isra'ila reve a kuru na Atakpaci. ¹⁷ Alabari a Sa'ani'i u to rocosu cine Asula aa tarasa ama na abulaƚa a makakan ma yi, ayi da o ure wu ucawu wo okolo diga o ufaru a tyo o ukosu. Unata ni ili i na Adanshi a Asula a dammai, "Ayi nda za na Asula a tarasa za va abula da a makakan ma yi, u ta tsura wuma o unu u na u cayi Asula okolo." ◇

Ama suru a nusan ta

¹⁸ Asula za na ri zuwa u to rocosu cine waa uwwusa upan wa ama adama a cu'un vu nusu ni iwuya i na aa yuwusan suru. E geshe ta amayun ni iwuya i le. ¹⁹ Asula a ta casu le atsumalima adama a na e reve ta ili i na i lobonoi na za biti ee reve a tyo e ekere a Asula, adama a na Asula o roco le ta ili i ndolo suru a alanga e eteshe. ²⁰ Ama aa gura ene ucira wa Asula u na u ri babu ukotu nu ure wa akiza u majiyan ma yi shi. Diga ana Asula a yuwain uvadi, ili i na u yuwain suru i roco ta cine ayi u ri. Adama o ndolo ama a ri nu ure u motaa shi. ²¹ Ko na e revei Asula, a 'yuwan ta a ca yi tsugbain

ana Asula a amayun, avu waru a 'yuwan o godyoo yi. Ana aa yuwan ne, reve majiyan me le mo o'wo ili ye pere. Okolo o tsulo tse le tsa shiwan ta ni irumbu. ²² A ta majiyan a ta nu ugbozu, reve gba o o'wo olo. ²³ Aa yuwusaan Asula a tsugbain za na ri wuma babu ukotu aganda shi. O unu u ndolo, reve a uwa a yuwusaan amali aganda a na a yuwain oroci a ama a na aa dana wuma babu ukotu shi, obolo no oroci a nnunu, ni inama, ni iyo.

²⁴ Adama a na a yuwusain ne, reve Asula a lyawa le e eneshe. Reve a yuwan ili i na a cigai a yuwan suru, avu maluwa me iwuya me le ma zuwa le e reme mayan ma tsipere. ²⁵ A 'yuwan ta amayun a Asula avu a usu epen. A yuwaan ta ili i na Asula a yuwain aganda, ana a yuwaan za na yuwan nle aganda. Ayi da za na aa ushishi ica babu ukotu. Ami.†

²⁶ Adama a na ama a yuwain ili i ndolo, Asula a lyawa le ta a kuru re wono na a cigai. Amaci a yuwusan tsipere na amaci, agba ne da wu ntsayi shi. ²⁷ Ali a ta yuwusan ne fo. A lyawa ta o vosun na amaci reve e reme a uwwusa maluwa ma na oo von na ali na abunda lon. Reve a yuwan ili i wono vana le, ili i na i cina nle ayi da oforo adama o tsulo tsa na a yuwain.

²⁸ Ama a yuwan ta majiyan ili ya abula i da shi a dana nu urevu wa amayun wa Asula. Dada gba Asula a lyawa nle a kara no okolo e iwuya i le, avu u lyawa le a yuwan ili i na yi ntsayi aa yuwan shi, ko ke'en. ²⁹ A ta tapu na cu'un vu unusu ni iwuya suru. A ciga ta o bolotowo aciyele ili biti. A ta 'yuwusan ama. A ta tapu na tsushu'un. A ciga ta mona, waru a ciga ta a yuwan nlangi vana le. A ta a mpusunlai mu ugbozu. A ta majiyan me iwuya a tyo e ekere a ama. A ta yuwusan idami. ³⁰ A ta lungususa ama ala. A ta 'yuwusan Asula. Aa casu ko vuma tsugbain shi. A ta 'yasaan avangaci.

A ta cuwusa aciyele. A ta yuwusan mpolo a yuwan iwuya e re sa'avu. Aa yuwusaan mbara n le tsutoni shi. ³¹ A ta yuwusan tsulo. A ta bulusa nzuwulai n le. O tsu roco isa'ani ko e ene iliyali yo ozo o ro shi. ³² E reve ta na wilā wā Asulā u dammai aza a na aa yuwusan nden n le ne tsunda, wu ntsaa ta a kuwā. Agba ili i ndolo i putsaa le a lyawa mayan me iwuya shi. Hali a ta gbagbusa ozo o ro a yuwan ne fo.

2

Uge'etosu wā Asulā

¹ U ta yuwan i danā adansa, “Kai! Icu'un ya ama a na vaa yuwusan adanshi adama e le a ta ni iwuya lon!” Adu gba fo ama a wuya a da tse le, waru i ri nu ure u motaa shi! A mantsa ma na yaa dansa ele aza e iwuya a da waru a ta tsura atsumalima, i to kototosu aciyadu, adama a na cu'un vi ili i na yaa yuwusan dada ele fo aa yuwusan. ² Tsu reve ta Asulā a ta mejege a mantsa ma na wee ge'etosu ama a na aa yuwusan ili i nda. ³ I te ge'etosu aza a na aa yuwusan ili i na i ri ili yi idaba, agba adu na aciyadu fo i ta yuwusan ili i na i ri ili yi idaba'a. I ta majiyan i ta gura la'a uge'etosu wā Asulā? ⁴ I tara isa'ani† ya Asulā ili i ro shi adama a na u tsu cashi atsumalima lo shi, avu u yuwusan ankuri na adu. Amayun i reve ta ili i na i zuwai Asulā oo rocosu du isa'ani ayi da adama a na u ciga du ta i vadala a tyo ya'a yi.

⁵ Agba i ta na aciyogbamu reve i 'yuwan a vadala ubata wā Asulā. U ta zuwa du i sowo atsumalima a na a karalāi, o urana u na woo roco upan wā yi, reve u ge'eto mejege. ⁶ U ta cuwa ko u ca vuma suru atsumalima e ekere e ili i na u yuwain. ⁷ Aza a na a lyuwai elime na mayan me ili i sa'ani adama a na a zama tsugbain ni ica na wuma u babu ukotu, Asulā a ta ca le wuma'a. ⁸ Agba u ta tsun upan na atsumalima a yi a aci a aza a na aa yuwusan nden adama a uwwaa aciyele uyo'o goon, aza a na waru a

'yuwusan a kurusu amayun reve e reme mayan me ili i wuya. ⁹ Asulā a ta zuwa aza a na aa yuwusan unusu kuci oo sowo atsumalima, reve waru a uwwa mbala. Ili i nda i ta fara na aza a Isra'ila ne'en, reve o koso na Atakpaci. ¹⁰ Agba u ta ca za na aa yuwusan isa'ani biti, tsugbain, ni ica, na asuvu nden. Ili i nda i ta fara na aza a Isra'ila ne'en, avu o koso na Atakpaci. ¹¹ Ne da u ri adama a na Asulā e te ge'etosu ama suru unata.

¹² Asulā a ta ca Atakpaci atsumalima na a yuwan unusu, ko na e revei Wilā u na Asulā a cayi Musa shi. Waru u ta ca aza a Isra'ila atsumalima na a yuwan unusu, adama a na a ta na Wilā. ¹³ Asulā a tsu kambato ama aza a abula a makakan ma yi adama a na a uwwai ili i na Wilā waa dansa shi. Amma u tsu yuwan ta ne na aa yuwusan ili i na Wilā u dammai. ¹⁴ Ana Atakpaci, aza a na a ri na Wilā shi, a yuwain majiyan na aciyele a kuru ili i na Wilā u dammai, o roco ta atsuma o okolo e le e reve ta ili i na i ri mejege ni ili i wuya. ¹⁵ O to rocosu na Wilā u ri pe atsuma e le, adama a na okolo e le e te ge'etosu le, adama e iwuya i na aa yuwusan, ko adansa le a na a ta yuwusan ili i sa'ani. ¹⁶ Ili i nda suru i ta fara o urana u na Asulā ee ge'eto majiyan mo usokowu ma ama e ekere e Yesu Zamawawa. Alabari a Sa'ani a na maa yuwusan alajiya a damma ta ne.

Aza a Isra'ila na Wilā

¹⁷ Na avu za va Isra'ila da, vu ta zuwusa ucira a Wilā. Vu ta afalu avu vuma va Asulā da langa. ¹⁸ Vu reve ta ili i na u ciga nuwu vu yuwan ni ili i na waru vu revei a ri mejege, adama a na vu ritoi Wilā. ¹⁹ Vu ta zuwusa avu da voo ronuso nrumba adanga waru ne ekan a aza a na a ri e irumbu. ²⁰ Vu ta zuwusa vu to roco olo ure u mejege, reve vu rito aza a na e revei ili shi. Vu ta na Wilā, adama o ndolo a da vu ri a majiyan vu reve ta ili biti waru vu reve ta amayun suru. ²¹ Vu to ritosu ozo o ro, to, adama a nye vu ritoi aciyawu shi? Vu ta dansaa

ozo o ro she e iva wan, avu gba a yuwusan wivu. ²² Vu damma unusu u da a yuwan tsipere, avu gba vu ta yuwusan ne. Vu damma u lobono a yuwaan amali aganda shi, agba vu ta tsurusa ili i na yaa uwusa wu ure u na u ri ulobonu shi a a'isa e le. ²³ Vu to uvadu a na vu ri na Wila,† agba vu zuwa ama a tara Asula ili i ro shi ana vu 'yuwain a kuru yi. ²⁴ Ununa Adan-shi a Asula a dammai da, "Atakpaci a ta yuwusan adan-shi a vama e ekere a Asula adama a du." ◇

²⁵ Na avu za va Isra'ila da, avu vu yuwan ili i na Wila u dammai vu yuwan, na a pada wu uryumbu, ulinga we pere u da shi. Amma na vu kuru Wila shi, unata u da u ri na a shi a pada wu uryumbu shi. ²⁶ A tsu pada Atakpaci uryumbu shi, agba na a yuwan ili i na Wila u dammai, Asula a tara le ta gashi a pada le ta uryumbu. ²⁷ Asula e te ge'eto du aza a Isra'ila, adama a na Atakpaci na aciyele a ta kurusu Wila'a. I ta na Wila, waru i ushi ta mapada mo uryumbu,† agba avu i 'yuwan a kuru Wila. A ta kurusu Wila ko na a pada nle uryumbu shi.

²⁸ O unu u na ama a tarai avu za va Isra'ila da, avu waru a pada wu uryumbu, ili i ndolo i kambato wu za va Isra'ila va amayun shi. ²⁹ Ne da shi, za va Isra'ila va abula ayi da za na okolo a yi a ri mejege na Asula. Uryumbu wa amayun ayi da mapada mo ukwan ma lipu shi, amma ayi da uvadalasa wo okolo za na ulinga u Ruhu va Asula da. Agba uvadalu u ndolo ulinga u Wila u na a danai da shi. Cu'un vuma ndolo ta tsurusa ica e ekere a Asula, agba e ekere a ama shi.

3

¹ Ele aza a Isra'ila a ta ni ili i na akapi a ama a ri na ayi shi? Ulobonu u ne u da na a pada le uryumbu? ² U tu ulobonu e re na abunda! Ure wu ufaru ayi da Asula a lyawa ta ikaka ya yi e ekere a aza a Isra'ila.

³ Amayun a da ozo o ro e le a usu ikaka'a shi. Ayi ndolo ta gura putsaa a na Asula a yuwan ili i na u yuwain nzuwulai? ⁴ Ko ke'en! Ko na ama suru oo o'wo aza e epen, Asula za va amayun da. Adan-shi a Asula a yuwan ta adan-shi adama a yi,

"Mantsa ma na vu yuwain adan-shi suru, ama suru e te reve a na amayun a da wu.

Mantsa ma na a tara nuwu a 'yawa ubata wu uge'etosu, vu ta lyuwa aci e le." ◇

⁵ Ama o ro a tsu damma ta, "Na tsu yuwan unusu, u to rocosu a alanga e eteshe a na Asula a abula a da. Adama o ndolo na Asula a ca tsu atsumalima reve tsu damma u nusaan tsu ta." (Ne da ama aa gura damma.) ⁶ Mawasan ma nda amayun a da shi! Na amayun a da a na Asula a tsu yuwan isa'ani kuci shi, to, amayun waa gura yuwaan uvadi u nda uge'etosu shi. ⁷ Za ro waru tsu damma ta, "Na n yuwan epen, cine tsa da Asula a damma a na amu za vu unusu u da reve u ca mu oforo, ne epen a va o roco ta ili i na u dammai amayun a da reve u ca yi tsugbain?"

⁸ Na ne da, vu ta gura damma, "Lyawa tsu danai a yuwusan iwuya adama tsu cayi Asula tsugbain." Ama o ro e isula tsu ta ana a dammai tsu ta yuwusan cu'un vu uritosu u ndolo. Amayun a da shi! Asula e te ge'eto le atsuma e ili i na aa yuwusan.

Babu za va abula

⁹ To, cine tsa da atsu aza a Isra'ila, tsu ta tarasa tsu la'a ta akapi a ama a na a buwai? Ne da u ri shi, ko ke'en! Tsu roco ta de unusu† u ta guɓusa aza a Isra'ila obolo na Atakpaci fo.

¹⁰ Adan-shi a Asula a damma tsu ta,

"Babu za va abula.†

Ko vuma ta.

¹¹ Babu za vu ugbozu.

Babu vuma na a zamishi Asula.

¹² Ama a vadala ta Asula ucina suru. Ama suru o o'wo ta ama e pere.

Babu vuma na aa yuwusan ili ya abula.

Ko vuma t̄a babu.” ◇

13 “Ā tsu t̄awā t̄a nu ukwā adama a adanshi o unā u le.

Adanshi e le ā t̄a tapu ne epen.”

“Ili i na aa dansa ā t̄a gashi tsukono tso yo.” ◇

14 “A ta yuwusaan ama unā na adanshi a na ā ri uyo'o shi kuci.” ◇

15 “Babu usan u da a tsu una ama.

16 Ubātā u na ā tyoyi suru ā tsu t̄awā t̄a nu ulungusu na atsumalimā.

17 A tsu yuwan ko ili i t̄a i na aa zuwa ama a yuwan nden n sa'ani na akapi a ama shi.” ◇

18 “A uwwusa wovon wā Asulā shi.” ◇

19 T̄su reve t̄a ili i na Wilā u dammai suru, u ta yuwusan adanshi a ama a na Asulā a cayi Wilā'a. Ne da u ri adama ama a tsurā ure u motāa wan, waru uvadi suru u reve u t̄a nu unusu a makakan mā Asulā. 20 Ko za lo na a gura yuwan ili i na Wilā u dammai suru shi, adama o ndolo Wilā'a waa gura zuwa tsu tso o'wo aza a abulā shi. Ili i na Wilā waa yuwusan ayi da u zuwa tsu tsu reve cu'un vu nusu na t̄saa yuwusan.

Asulā a kambato tsu t̄a aza a abulā

21 Amma gogo Asulā o roco t̄a ure u ro ko'o a na waa tarasa ama aza a abulā. Wilā'a ni idana ya Amasulā a yuwan t̄a adanshi adama o ure u nda, amma utonishi u Wilā wa Musa u da shi. 22 Asulā a ta tarasa ama aza a abulā na a ushi Yesu Zamawawa za na aā za'wā nusu le. Vuma suru to o'wo za va abulā e ekere a Asulā o ure u nda, ko cu'un vuma ne da u ri.

23 Ama suru a yuwan t̄a unusu reve a gasa a tsugbain tsā Asulā. 24 Amma Asulā a ta tarasa le aza a abulā adama e isa'ani i na u cayi une'e pere. U yuwan t̄a ili i ndolo e ekere e Yesu Zamawawa, za na kambato ntsu faan ana wu za'wai nusu tsu. 25-26 Asulā a ca t̄a Yesu Zamawawa wo o'wo kucit̄ na a t̄awāa na nsalalai, o ure wu ucasu wo okolo e ekere a mpasa mā yi. Asulā a yuwan t̄a ne adama u roco u t̄a mejege, ana de na acaṗa u

yuwain ankuri, reve u sakato nusu va ama. Agba gogo u t̄a mejege ana waa tarasa za vu unusu na biti usuyi Yesu za va abulā e ekere a yi.

27 T̄su t̄a ni ili i na yaa zuwa tsu tsu 'yasan avangaci adama a aciyatsu? O'o, ana Asulā a usu ntsu, adama e isa'ani i na tsu yuwain da shi. Amma adama o ucawu wo okolo a tsu a da. 28 Asulā a zuwa tsu t̄a tso o'wo mejege na aciyayi adama a na tsu usuyi, amma adama a na tsu toniyi Wilā u da shi. 29 Asulā a aza a Isra'ila a da goon? O'o, ne da shi! Ayi fo Asulā a Atakpaci a da? Ee, ne da da! 30 Asulā a t̄a a da a ri lo, waru ure u t̄a u da u ri lo a na u tsu usu ama. U tsu kambato t̄a ama mejege na aciyayi goon na a usu. U balā ko ele aza a Isra'ila a da ko ele Atakpaci a da shi. 31 Gogo a na tsu ri nu ucawu wo okolo, to, tsu ta vari Wilā'a? Ko ke'en! Ucawu wo okolo u tsu zuwa tsu t̄a tso o'wo na amayun e ili i na Wilā u ciga ntsu tso o'wo.

4

Ucawu wo okolo a Ibrahim

1 Nye t̄saa damma a na akaya a tsu Ibrahim ritoi adama o ucawu wo okolo? 2 Na Asulā a tara yi za na ri mejege adama e ili i na u yuwain, to, u t̄a dana ni ili i na waa yuwaan afalu. Agba waa yuwan ne e ekere a Asulā shi. 3 Adanshi a Asulā a damma, “Ibrahim ca t̄a Asulā okolo, adama o ndolo a da Asulā a kece niyi za va abulā.” ◇

4 Na vuma linga, a ciga a 'yuwan a tsu tsupa yi t̄a adama o ulinga u na u yuwain. Ikebe i ndolo une'e u da shi. 5 Agba vaa zuwa Asulā a tara wu za va abulā† adama e ili i na vu yuwain shi. Asulā a tsu tara t̄a aza o unusu aza abulā goon adama a na a ca niyi okolo. 6 Ne da fo Dawuda dammai ana u yuwain adanshi a mazanga ma vuma na Asulā e kecei za va abulā, ko na wo o'woi abulā'a adama e ili i na vuma'a u yuwain da shi:

7 “Ama a na a yuwain ili i wuya i na Asulā a yuwayin gafura,

a ta na mazanga ma amayun.
Asula a tawa ta unusu u le.

⁸ Ama o ndolo a ta na mazanga,
aza a na Asulazuva aa cuwusan nu
unusu u le waru shi.” ◇

⁹ Mazanga ma na Dawuda yuwain
adanshi a yi, wo o'wo ta za va aza a
na a padai uryumbu goon? O'o, ko
ke'en! Wo o'wo ta za va aza a na a
padai uryumbu shi fo. Adama a na
tsu damma ta de ili i na Adanshi a
Asula a dammai, “Ibrahim ca ta Asula
okolo, reve gba Asula e kece yi za va
abula.” ¹⁰ Cine tsa da ili i nda i farai?
Asula a ushi ta Ibrahim kafu a pada
yi uryumbu, ko cina a pada yi? Asula
a ushi yi ta kafu a pada yi uryumbu.

¹¹ Uryumbu'u iroci i da na Ibrahim
cayi de okolo waru Asula a ushi yi ta
de reve u kece yi za va abula, ko kafu
a pada yi uryumbu. Adama o ndolo
Ibrahim da dada va aza a na a cayi
okolo e le, agba a pada le uryumbu
shi. O o'wo ta aza a abula e ekere a
Asula adama o ucawu wo okolo e le.
¹² Waru Ibrahim dada va aza a na a
padai uryumbu da fo, amma she na
a ri na cu'un vu ucawu wo okolo a
na Ibrahim shi na ayi kafu a pada yi
uryumbu.

*Nzuwulai adama aza na a ri nu
ucawu wo okolo*

¹³ Asula a yuwaan ta Ibrahim na
muwun n tsukaya ma yi nzuwulai n
na waa ca le uvadi. Asula a yuwan ne
adama a na Ibrahim kuruyi Wila shi,
amma adama a na ucawu wo okolo
a yi ubata wa Asula u zuwa ta a tara
yi za va abula. ¹⁴ Na ama a ushi ili i
na Asula a yuwain nzuwulai adama
e itoni i Wila, to, ucawu wo okolo wo
o'wo ta ili ye pere. Waru nzuwulai
ma Asula a tyo ya Ibrahim wo o'wo
ta ili ye pere fo. ¹⁵ Asula a tsu yuwan
ta upan na ama a kuda a kuru Wila.
Na wilu u shi lo shi, vuma shi a kuda
wila'a shi.

¹⁶ Adama o ndolo a ta ushi nzuwu-
lai ma Asula a mantsa ma na a cayi
okolo. U ta casu yi pere, waru e
reve ta a ta ushi yi. Na a kuru Wila†

wa aza a Isra'ila, ko a kuda a kuru
yi, a ta ushi yi na a ri nu ucawu
wo okolo tsa Ibrahim. Adama a na
Ibrahim ayi da dada va aza a na a
cayi okolo suru. ¹⁷ Ununa Adanshi a
Asula a dammai ana Asula a dammai
Ibrahim,† “N zuwa wu ta vo o'wo
dada vi ida ya abunda.” ◇ A yuwaan
ta Ibrahim nzuwulai n nda adama a
na u cayi Asula okolo, za na tsu 'yasan
akwakwa a kambu wuma reve waru
u yuwan ili i sa'avu yu uta atsuma e
ili i na i ri lo shi.

¹⁸ Ana Asula a yuwayin Ibrahim
nzuwulai a na u to o'wo dada vi ida ya
abunda, Ibrahim usu ta. Asula waru
a damma ta, “Muwun n tsukaya ma
wu n to o'wo abunda tse italyo'o,” ◇
ko na wo o'woi cu'un vu nzuwulai
n ndolo u rotso ta gashi waa yuwan
shi. ¹⁹ Reve Ibrahim lyuwa elime
nu ucawu wo okolo, ko na u shi na
a'wan a na a rawai zuzu nu ukpaku,
na a shi a putsaa yi a na wo o'wo
dada. Saratu† ka va yi fo u shi ta u
kutsa, agba koto u shi u matsan shi.
²⁰ Ibrahim zuwa ta okolo na Asula
a ta gura yuwan ili i na u yuwain
nzuwulai, agba u bulu shi. Ucawu wo
okolo a yi u shiton yi ta nu ucira, avu
u ca Asula tsugbain. ²¹ U tara ta suru
suru na Asula aa gura yuwan ili i na u
yuwain nzuwulai. ²² Reve gba adama
o ucawu wo okolo a Ibrahim, “Asula e
kece yi za va abula.”† ²³ Ana Adanshi
a Asula a dammai “Asula e kece yi
ta za va abula,” a dana yi adama a
Ibrahim goon shi. ²⁴ A dana ta ne
adama a tsu fo, adama a damma tsu
na Asula ee kece tsu fo aza a abula
na tsu ca Asula okolo, za na 'yasan
Yesu Zagbain tsu atsuma a akwakwa.
²⁵ Asula a ca ta Yesu adama u kuwa
adama o unusu u tsu, avu waru u
'yasan yi, adama Asula a usu tsu.

5

*Ucawu wo okolo u tsu tawa ta na
mazanga*

¹ Asula a usu tsu ta o ure wu ucawu
wo okolo. Gogo tsu ta na asuvu nden

na Asula adama e ili i na Yesu Zamawawa Zagbain tsu yuwaan ntsu. ² U yuwaan tsu ta ure adama tsu uwa atsuma e isa'ani ya Asula adama a na tsu ushiyi Zamawawa. Tsu ta yuwusan mazanga adama a na tsu ta pe na akunda atsuma a tsugbain tsu Asula. ³ Tsu ta waru na mazanga atsuma a addama, adama a na tsu reve ta ele nda a tsu tawaa ta na makaBa ma asuvu atsuma a tsu. ⁴ MakaBa ma asuvu ma da ma tsu lapula tsu nden, waru ulapulu wu nden n da da u tsu tawaa nu uzuwu wo okolo.

⁵ Na tsu ri na cu'un vu uzuwu wo okolo o ndolo, woo rono tsu e ida shi. Ili i nda i fara ta adama a na Asula a ca ntsu Ruhu va Akiza, za na shitoyin okolo a tsu ni icigi ya yi.

⁶ Zamawawa kuwa ta adama a tsu mantse ma na tsu kudai a kamba aciyatsu, ko na tsu danai aza o unusu. ⁷ Ili yu usan i da nanza ciga u kuwa adama u wawa nanza na aa kurusu Wilu. Amma u ta gura o'wo u kuwa adama u wawa wuma wu za na a yuwusaan ozo o ro isa'ani kuci. ⁸ Amma Asula o roco tsu ta abajini e icigi ana u lyunguyi Zamawawa tsara u kuwa adama a tsu a mantse ma na tsu danai aza o unusu.

⁹ Gogo Asula e te keceshe tsu aza a abula adama a mpasa mu Zamawawa, waru tsu reve ta u ta wawa tsu o upan wa Asula. ¹⁰ Ko na tsu danai n'yuwatan ma Asula, u kambato tsu ta n'utsa ma yi, adama a na Mawun ma yi ma kuwai adama a tsu. Gogo a na tso o'woi n'utsa ma Asula, tsu reve ta amayun a da a na waa wawa tsu e ekere a wuma u Mawun ma yi. ¹¹ Ayi ndolo da goon shi, amma tsu yuwan ta mazanga adama e ili i na Asula a yuwain e ekere a Zagbain tsu Yesu Zamawawa, za na kambato ntsu n'utsa ma Asula.

Adamu na Zamawawa

¹² Unusu u uwa ta atsuma o uvadi adama e ili i na vuma ta yuwain, avu unusu'u u tawaa nu ukwa. Ayi da i zuwai ciga 'yuwan vuma suru kuwa

adama a na vuma suru yuwain unusu. ¹³ Unusu u ta pa atsuma o uvadi kafu Asula a ca Musa Wilu. Asula aa cuwusan nu unusu'u shi a mantse mo ndolo, adama a na Wilu u dana lo shi. ¹⁴ Amma diga a mantse ma Adamu a tyo a mantse ma Musa, suru nle a kuwa ta, ko na koto a shi a 'yuwain a yuwan ili i na Asula a damma nle a yuwan shi, cine Adamu yuwain.

E re ro Adamu cu'un vu Zamawawa da za na tawai na acapa. ¹⁵ Amma ejere'e unata u da a ri shi, adama a na une'e wa Asula u ri tsu unusu wa Adamu shi. Amayun a da ama na abunda a kuwa ta adama o unusu u vuma ta ndolo. Amma isa'ani ya Asula i la'a ta mgbain lon, waru ama na abunda a tsura ta une'e u wuma wa Asula adama e isa'ani i vuma ta. Vuma ndolo ayi da Yesu Zamawawa. ¹⁶ Waru ili i na une'e pere wa Asula u tawayi u tawa ta ko'o ni ili i na unusu u vuma ta u tawayi. Ana Adamu yuwain unusu, Asula a tsu ge'eto ta reve waru u ca atsumalima. Amma Asula a usu tsu ta adama o une'e wi isa'ani u na u cayi, ko tsu yuwan unusu wa abunda. ¹⁷ Unusu u vuma ta nda, ayi Adamu, u tawaa ta nu ukwa avu wo o'wo mogono e ekere a tsu. Amma ili i na Yesu Zamawawa yuwain la'a ta ili i ndolo na abunda lon. Asula a ta ni isa'ani lon e ekere a tsu, waru u usu tsu ta adama e Yesu. Adama o ndolo tsu ta tsura wuma reve tsu lyuwa aci o unusu nu ukwa.

¹⁸ Unusu u ta wa Adamu u tawaa ta na atsumalima o ukwa a tyo a ama suru. Ne da waru, ili ya abula i ta i na Yesu Zamawawa yuwain u zuwa ta ama suru o o'wo mejege e ekere a Asula. Ayi da u tawayi na wuma wa amayun e ekere a ama suru. ¹⁹ Adamu 'yuwan ta o toni Asula, ne da u zuwai ama na abunda o o'woi aza o unusu. Avu Yesu Zamawawa yuwan tsutoni na Asula, waru u ta zuwa yi u kambato ama na abunda aza a abula a makakan ma yi.

²⁰ Amma Asula a ca ta Wilu adama

ama suru e reve cine a ri nu unusu. Amma a na ama a lyuwusa elime atsuma o unusu, Asula waru a lyuwusa elime atsuma e isa'ani ya yi. ²¹ Unusu u ta yuwusan tsugono a aci a ama suru, reve u tawaa le nu ukwa. Ne da waru gogo, isa'ani ya Asula yaa yuwusan tsugono, waru u usu tsu ta adama e Yesu Zagbain Zamawawa tsu. Ayi ili i nda i da i tawaa ntsu na wuma u babu ukotu.

6

Unusu u ri nu ucira shi

¹ Tsu ta majiyan tsu lyuwai elime na mayan mo unusu† adama isa'ani† ya Asula i lyuwa elime? ² O'o, ko ke'en! E icigi yu unusu, to, atsu akwakwa a da, adama o ndolo cine tsa lyuwai elime na mayan mo unusu? ³ Yi icina ta na suru ntsu tso o'woi ili i ta na Zamawawa ana a rumbu ntsu? Ana a rumbu ntsu, tsu kuwa ta cine ayi u kuwai. ⁴ Ana a rumbu† ntsu, wo o'wo ta a cido tsu ta obolo na ayi adama a na tsu kuwa ta obolo na ayi. Dada'a u zuwa ta Zamawawa kambisa wuma e ekere a tsugbain nu ucira wa yi. Ne da waru, u zuwa ntsu fo tso o'woi wuma ko'o o ure u sa'avu.

⁵ Zamawawa kuwa ta, atsu fo gba tsu boluloi ta na ayi o ukwa. Ne da gba Asula aa zuwa tsu tsu kambisa wuma ununa u zuwai Zamawawa kambisa wuma. ⁶ Tsu reve ta o una ta ama a na tsu shi nu ujimu a akpata† na Yesu adama a na unusu u lambai ucira wa yi atsuma a wuma u tsu. Asula a yuwan ta ne adama lipu vu nusu tsu a dashi o'wo agbashi o unusu wan. ⁷ Ne da u ri, mantsa ma na vuma kuwai biti u fatsa ta e ekere o unusu, unusu u ri nu ucira a aci a yi waru shi.

⁸ Na tsu kuwa obolo na Zamawawa, tsu reve ta na tsa da na wuma na ayi waru. ⁹ A 'yasan ta Zamawawa atsuma a akwakwa, agba tsu reve ta u buwa a kuwa shi. Ukwu u ri nu ucira a aci a yi gogo shi. ¹⁰ Ana Zamawawa kuwai, u kuwa ta u ta adama u lyuwa aci o unusu, agba waa dashi kuwa shi, ko ke'en. Gogo

nda u ta na wuma u sa'avu, waru wuma u sa'avu wa yi u to obolo na Asula. ¹¹ Ne da waru, i tara aciyadu tsa akwakwa a tyo e ili i na i ri unusu, agba i ta wuma obolo na Asula e ekere e Yesu Zamawawa.

¹² Adama o ndolo she i lyawa unusu u yuwusan tsugono a aci a du pa o uvadi wan. She i kuru ili i wuya i na i cigai i yuwan wan. ¹³ She i lyawa upasu u na atsuma a lipu du wo o'wo ili i mayan mo unusu wan. Amma o una u ndolo, i ca Asula aciyadu suru suru adama a na i ta tsa ama a na a shi ukwa, amma avu Asula a zuwa du yo o'wo wuma. I ca Asula lipu du suru suru adama i yuwan ili i na i ri mejege, waru reve i tawaa Asula na tsugbain. ¹⁴ Unusu u buwa a yuwan tsugono a aci a du shi. Isa'ani ya Asula i da yaa yuwusan tsugono tsa du, agba Wilu shi.

Aagbashi a na aa yuwusan ili i na Asula a cigai

¹⁵ Adama o ndolo, u ta dansa tsu ta lyuwa elime nu unusu faan, ana wo o'woi isa'ani ya Asula i da yaa yuwusan tsugono a aci a tsu, agba Wilu shi? Ko ke'en, ne da shi! ¹⁶ I reve ta ili i na i dangwai i toni suru wo o'wo ta zagbain du. I ta gura dangwa unusu, za na tsu tawaa nu ukwa, ko i ta gura dangwa i toni Asula, avu yo o'wo aza a abula e ekere a yi. ¹⁷ De acapa, agbashi o unusu a da i shi. Amma n godyo ta Asula a na i toniyi uritosu u na i usuyi i kuru mejege. ¹⁸ Asula a bada du ta e ekere o ucira wu unusu, avu yo o'wo agbashi a Asula adama i yuwan ili i na i ri mejege.

¹⁹ N yuwan ta adanshi ni iroci yi vadilima adama i tara ili i na maa dansa babu usan. De acapa, i lyawa ta aciyadu yo o'wo agbashi e ekere o unusu ni iwuya. Gogo gba i ciga i 'yuwan i dangwa yo o'wo agbashi e ekere a abula adama yo o'wo aza a akiza.

²⁰ De acapa, ana i shi agbashi o unusu, i shi adama e ili ya abula shi. ²¹ Nye i da i tsurai a mantsa mo ndolo a na i yuwusain iwuya? Gogo gba

i ta uwwusa wono u le. Ili i ndolo ukwā u da goon u tsu tawāa. ²² Gogo nda Asulā a baḍa ḍu ta e ekere o ucira wu unusu, reve yo o'wo agbashi a yi. Gogo i ta yuwusan ili i na yāa tawusa nā nden ma akiza, reve i koso a wuma u na woo koto shi. ²³ Atsupu o unusu† ukwā u da, amma Asulā a ca tsu ta wuma u babu ukotu pere e ekere e Yesu Zamawawa Zagbain tsu.

7

Iroci ubatā u lolo

¹ Ama a va, suru ndu i reve ta Wilā wa Musa. Adama o ndolo i reve ta na Wilā u tsu yuwan ta tsugono a aci a ama ele ubuwu wuma goon. ² Iroci, nā ka olo, wilā wu nla yi ta nā vali va yi, nā vali'i u ri wuma. Amma nu u kuwā, wilā u lolo u buwa wunlu nā ayi shi. ³ Agba nā wo olo vali ro vali va yi ubuwu wuma, Wilā u damma u ta yuwusan tsipere. Amma nā vali va yi kuwā u ta faan e ekere a wilā u lolo, waru u yuwan tsipere shi, ko nā wo olo vali ro.

⁴ Ama a va, ne da u ri ya'a ḍu. Wilā u buwa o tsugono a aci a ḍu shi, adama a na i kuwā ta o ucira wa yi ana i kuwai nā Zamawawa a akpata.† Gogo gba i to obolo nā za na a 'yasain atsuma a akwakwā, adama tsu yuwayin Asulā aganda. ⁵ De acapa, upasu u lipu u tsu za na ri nu unusu tsu yuwan ta tsugono tsa tsu. Wilā u zuwa tsu ta tsu ciga mayan me ili i na i ri unusu u na u yuwain tsugono tsa lipu tsu. Waru adama o ndolo, ili i na tsu yuwain biti u tawato tsu ta o ukwā. ⁶ Agba Wilā u buwa a yuwusan tsugono tsa tsu shi. Tsu ta gashi akwakwā, waru Wilā waa tsurā ucira a aci a tsu shi, ko ke'en. Gogo tsu ta gura yuwaan Asulā aganda o ure u sa'avu nā Ruhu va yi o ronuso tsu adanga, agba a akuci o ure u Wilā u na a danai shi.

Wilā nu unusu

⁷ I ta dana a majiyan gashi n ta dansa unusu nā Wilā ili i ta i da. Ne da u ri shi! Amma Wilā u da u zuwa numu n revei ili i na a tsu de unusu.

Iroci, n shi n reve ili i na waa dansa she vuma ciga ili yi za ro shi wan, she na Wilā u damma numu she n yuwan ne wan. ⁸ Unusu u da u tsurāi ure e ekere a wilā u nda, ḍaḍa u zuwa numu n dana nā tsushu'un icu'un icu'un. Nā Wilā u shi lo shi, unusu u shi a tsurā ucira u nda shi. ⁹ Ko ili i shi i ḍala mu shi kafu n reve ili i na Wilā u dammai u lobono ta n yuwan. Amma ana n reve niyi, n reve ta na n yuwain unusu waru za vu unusu da n shi, za na aa kuwā. ¹⁰ Wilā u na u shi a zuwaa mu wuma, ayi da u kambisai, u zuwaa numu ukwā.

¹¹ Unusu u tsurā ta ure u na waa pusan mu ugbozu, reve u yuwan ulinga nā Wilā'a adama wu una mu. ¹² Suru nā ne, Wilā'a a aciyayi u ta na akiza, ili i na waru u dammai a ta na akiza nā mejege. ¹³ N ta dansa ili i na i ri ulobonu u ta zuwusaa mu ukwā? O'o, ko ke'en! Unusu u da u tarai ili i na i ri ulobonu reve u yuwan ulinga nā ayi adama u tawaa mu nu ukwā. Ili i nda i fara ta adama n reve ili i na unusu u rotsoi na amayun. Ili i na i zuwai Wilā u ri lo ayi da adama u roco na unusu ili i wuya i da lon.

Mpolo adama a yuwan unusu wan

¹⁴ Tsu reve ta Wilā ili i sa'ani i da. Wilā u da waa tawusaa na addama shi, amma amu da, adama a na amu vuma da goon. Adama o ndolo, unusu u ta yuwusan tsugono a aci a va gashi amu aagbashi a yi a da. ¹⁵ N reve ili i na i zuwai maa yuwusan ili i na maa yuwusan shi. N ciga ta n yuwan ili i na i ri mejege na amayun, agba maa yuwusan yi shi. O unā u ndolo, reve n reme a yuwusan ili i na n 'yuwain. ¹⁶ N reve ta na ili i na maa yuwusan mejege ma da shi, ayi nda u roco ta n usu ta Wilā u tu ulobonu. ¹⁷ Adama o ndolo amu da maa yuwusan ili i wuya i nda shi. Unusu u na u ri nden atsuma a va a da a yuwusan le. ¹⁸ Upasu u wuma u va u na u ri akuci nu unusu u lyawa mu n yuwan ili i na i ri ulobonu shi, ko ke'en. Ko nā n shi n ciga n yuwan ili i sa'ani, n tsu gura shi. ¹⁹ Nā n

ciga n yuwan isa'ani, n tsu yuwan shi. Waru nā n ri o mpolo n kuḍa a yuwan unusu, reve gba me eneshe amu ḍa nda a yuwusan yi. ²⁰ Agba nā maa yuwusan ili i na n cigai n yuwan shi, amu ḍa na amayun maa yuwusan yi shi. Unusu u na u ri atsuma a va ayi ḍa waa yuwusan yi.

²¹ Apa ili i na me enei a wuma u va, nā n ciga n yuwan ili i sa'ani avu n cina aciyava a yuwusan iwuya. ²² Okolo a va a ta mazanga adama a wila u na wu utai ubata wa Asula. ²³ Agba reve n cina ubata biti atsuma a va ili i ro a yuwusan nlangi ni ili i na okolo a va a cigai a yuwan, reve u kambato mu aagbashi o unusu u na waa yuwusan tsugono tse ili i na maa yuwusan suru. ²⁴ Adama o ndolo, okolo a va a danu shi! Zane ḍa o utaa mu e ekere a lipu nda na aa zuwusa mu ukwa? ²⁵ N godyo ta Asula adama e Yesu Zamawawa Zagbain tsu, ayi ḍa za na wawa numu.

Nda cine n ri: o okolo a va, n ciga ta n kuru wila wa Asula, agba upasu u lipu va u na u cigai u yuwusan unusu, wo o'woto mu ta aagbashi o unusu.

8

Lyawa Ruhu va Akiza yuwan tsugono

¹ Adama o ndolo, na adu aza e Yesu Kristi Zamawawa ḍa, Asula ee ge'eto reve waru u kototo du shi. ² Adama a na adu aza a yi a ḍa, Ruhu va Akiza na tsu tawa a na wuma u bada du ta yo o'wo faan e ekere o ucira wu unusu u na u tsu tawa nu ukwa. ³ Ayi Wila wa Musa u ri nu ucira u na waa wawa tsu shi, adama a na atsu na aciyatsu aza o unusu a ḍa tsu danai. Amma Asula a yuwan ta ili i na Wila waa gura yuwan ne shi. U lyungu ta Mawun ma yi a tyo o uvadi na lipu tsu, ili i na i tawai ko'o ayi ḍa lipu tsu ta nu unusu. Asula o kototo ta ucira wu unusu u na waa yuwusan tsugono a lipu tsu, ana u ca ntsu Mawun ma yi tsu kucci adama a nusu tsu. ⁴ A yuwan ta ne adama a tsupa suru atsupu e mejege a na wila u dammai a aci a tsu, atsu na tsoo

tono Ruhu, agba tsaa kurusu ili i na lipu cigai shi.

⁵ Na ama a lyawa ili yu unusu i na ele a cigai a yuwan, i yuwan tsugono a aci e le, a tsu yuwusan ta majiyan mo unusu kuci. Amma aza a na a lyawai Ruhu yuwain tsugono a aci e le, a tsu yuwusan ta majiyan me ili i na yaa zuwa Ruhu'u waa uwwa uyo'o u le. ⁶ Ni icigi i mayan me ili i wuya ma ḍa maa yuwusan tsugono a aci a vuma, u ta kuwa. Amma na Ruhu ḍa a yuwusan tsugono a aci a vuma, u ta dana na wuma na asuvu nden. ⁷ Ni icigi i mayan mo unusu ma ḍa maa yuwusan tsugono a aci a vuma, kuci ḍa waa yuwusan nlangi na Asula. U tsu toni ili i na Asula a dammai u yuwan shi. Amayun a ḍa, waa gura yuwan tsundolo shi. ⁸ Aza a na a lyawai she ili i na lipu le damma nle a yuwan ḍaḍa aa yuwusan, aa zuwa Asula a uwwa uyo'o u le shi.

⁹ Amma adu i lyawa ili yu unusu u na i cigai i lyuwa elime a yuwusan tsugono a aci a du shi. Amma Ruhu va Akiza ta pe nden atsuma a du, amayun u ta yuwusan tsugono tsu du. (Amma i cuwan za na ri na Ruhu vu Zamawawa nden atsuma a yi shi, ayi za vi Itoni ḍa shi, ko ke'en.) ¹⁰ Lipu du ta kuwa adama o unusu. Amma na Zamawawa ri nden atsuma a du, Ruhu ta ca du wuma, adama a na Zamawawa kambato du ta aza a abula e ekere a Asula. ¹¹ Ruhu va Asula na 'yasain Yesu o ukwa ta pe nden o okolo a du. Ayi na u 'yasain Yesu o ukwa u ta ca lipu du na a kuwa wuma, e ekere a Ruhu va yi na ri pe nden atsuma a du'u.

¹² Adama o ndolo ama a va, tsu ciga tsu 'yuwan tsu yuwain nden n na Ruhu va Asula damma ntsu tsu yuwan. Tsu ciga tsu 'yuwan tsu yuwain cine tsu cigai tsu yuwan wan, adama a na atsu na aciyatsu aza o unusu a ḍa. ¹³ Ili i na i zuwai ayi ḍa, ni i lyuwa elime na mayan mo unusu u na i cigai, i ta kuwa. Amma ni i lyawa Ruhu kamba du i lyawa mayan mo unusu, i ta tsura wuma wa amayun. ¹⁴ Muwun ma amayun ma Asula ele

da aza a na Ruhu va Asula o ronuso le adanga. ¹⁵ Adama a na Ruhu na Asula a ca ndu u kambato du agbashi a na aa uwwa wovon shi. Amma, ayi Ruhu u kambato du ta yo o'wo muwun ma Asula, waru ayi Ruhu'u u tsu ca tsu ta ucira u na tsaa shon a tyo ubata wa Asula reve tsu damma, "Dada! Dada tsu!" ¹⁶ Ruhu va Asula tsu bolo ta na ruhu tsu, reve u roco amayun na atsu muwun ma Asula n da. ¹⁷ Adama o ndolo, tsu ta tsura ili i na waa guzasa adama a ama a yi. Waru ili i na Asula a cayi Mawun ma yi suru, Zamawawa, aza a tsu a da fo. Amma na tsaa tsura cu'un tsugbain tsa na Zamawawa tsurai, tsu ciga tsu 'yuwan tsu sowo atsumalima cine ayi fo u sowoi.

Tsugbain tsa na tsari lo a tawa

¹⁸ Na tsu cuwan na cu'un tsugbain tsa na waa ca tsu a tyo de, atsumalima a na tsoo sowuso gogo ili i da shi. ¹⁹ Ili i na Asula a yuwain suru a ta pura mantse gogo na Asula oo roco a alanga e eteshe cine muwun ma yi n ri na amayun. ²⁰ Asula a yuwaan ta ili i na u yuwain suru una. Ili i na u yuwain da a dangulai a yuwan tsundolo shi, Asula a da a dangulai ne. ²¹ Na tsundolo suru, Asula o fofo ta a na waa zuwa ili i na u yuwain o o'wo faan, waru tsara a shama wan, agba o to o'wo faan reve a tsura tsugbain tsa muwun ma Asula.

²² Adama a na tsu reve ta diga o ufaru a tyo a mantse mo gogo ili i na Asula a yuwain ta a manga na mbala, cine ka va atsuma tsu dana na atsuma a mbala nu u ciga u matsan. ²³ Ko atsu aza e Itoni tsu ta a manga adama a mbala, ko na tsu ri na Ruhu va Akiza za na ayi da ufaru wu une'e wa Asula. Atsu fo, tsu ta pura gogo urana u na Asula aa usu tsu tsa muwun ma yi suru suru, reve u kambato lipu tsu faan suru. ²⁴ A wawa tsu ta, waru tsu ta nu uzuwu wo okolo a nda. Na tse ene ili i na tsaa pura, ayi ili i ndolo i dada uzuwu wo okolo wa amayu'un shi. Ama a tsu zuwa okolo e ili i na a tsurai de shi.

²⁵ Amma na tsu ri nu uzuwu wo okolo e ili i ro i na tsu ri na ayi ne'en shi, tsu to purosus yi na ankuri.

²⁶ Waru ayi Ruhu u tsu kamba tsu ta atsu aza a na a ri babu ucira. Tsu reve cine tsaa yuwan avasa a na a ntsayi shi. Amma Ruhu na aciyayi tsu yuwaan ta Asula adanshi o una u tsu, waru u tsu pati ta Asula o una u tsu na manga ma na ma la'ai ili i na vuma aa gura damma. ²⁷ Asula e tse ene ta ili i na i ri pe atsuma o ookolo a vuma. Waru u reve ta ili i na i ri pe atsuma a asuvu a Ruhu, adama a na ayi Ruhu'u u ta yuwusan adanshi na Asula o una wa ama a yi cine Asula a cigai.

²⁸ Waru tsu reve ta Asula a tsu zuwa ta ili suru i linga obolo adama o ulobonu e ekere a aza a na a ciga niyi. Ele da ama a na u deyi, adama a na ne da u fofoi u yuwan. ²⁹ Asula e reve le ta kafu u yuwan uvadi, waru u dangwa le ta tsara o o'wo tsa Mawun ma yi, adama Yesu Kristi Zamawawa wo o'wo umatsun wu ufaru reve waru u tsura azawawa'a a abunda lon. ³⁰ Ana u dangwa nle, reve u de le a tawa ubata wa yi. Ana u de nle, reve u tara le aza a abula a makakan ma yi, reve waru u yuwaan le nzuwulai n tsugbain tsa yi.

Icigi ya Asula

³¹ Cine tsa da tsaa damma adama e ili i nda suru? Na Asula a ri obolo na atsu, babu za na aa gura lyuwa aci a tsu. ³² U putsaa na Mawun ma yi shi, amma u ca yi ta adama a tsu suru suru. Ana u ca ntsu de Yesu, to, amayun a da a na waa ca tsu ili suru. ³³ Zane da aa yuwan adanshi a vama adama a ama a na Asula a dangwai? Ko vuma ta, adama a na Asula a da na aciyayi za na kambato nle mejege. ³⁴ Zane da oo kototo ama a Asula? Ko vuma ta, adama a na Yesu Kristi Zamawawa kuwai, waru a 'yasan yi ta atsuma o ukwa, gogo waru u ta wuma o ukere usa'ani wa Asula, u ta yuwusan ipati ubata wa Asula adama a tsu. ³⁵ Ko ili yi lo i na yaa gura kasa tsu ni icigi yi Zamawawa za na u ri na ayi a tyo ya'a tsu shi. Na tsu ri

pe atsuma a addama, ko tsoo sowuso atsumalima, ko na ama o bongi tsu, ili i ndolo yaa kasa tsu ni icigi yi Zamawawa shi. Ko na tsu ri ni ili i na tsaalyuwa shi, ko na tsu ri ni itana i na tsoo oto shi, ili i ndolo suru yaa kasa tsu in icigi yi Zamawawa shi. Ko na tsu ri atsuma e meleshe, ko na oo una tsu, ko ni ili i ndolo suru waa gura kasa tsu ni icigi yi Zamawawa shi. ³⁶ Ne dada u ri cine Adanshi a Asula a dammai cida:

“Usana suru ama a ta dansa a to una tsu adama a wu, a ta yuwusan na atsu cine a tsu yuwan ni ikyon i na tarai a 'yawa ubata u na aa pada.” ◊

³⁷ Amma ko atsuma e ili i ndolo suru, tsu ta nu ulyuwu wa aci suru suru e ekere a za na ciga ntsu! ³⁸ N reve ta amayun a da a na babu ili i na yaa gura kasa tsu ni icigi ya yi: Ukwā waa gura kasa tsu na ayi shi, waru wuma waa gura shi. Nlingata ma Asula maa gura kasa tsu na ayi shi, ko otoni a lima. Ko ele cira va zuva† aa gura kasa tsu ni icigi ya yi shi. Ili i na yaa farasa gogo, ko ili i na yaa fara elime aa gura kasa tsu ni icigi ya yi shi. ³⁹ Ko tsu ri zuva ve eleshe, ko tsu pe zala mala, u rotso ili i ro shi, adama a na babu ili i na i ri pa atsuma o uvadi u na yaa gura kasa tsu ni icigi ya Asula i na u roco ntsu e ekere e Yesu Zamawawa Zagbain tsu.

9

Asula na aza a Isra'ila

¹ Amayun a da maa dansaa du. Amu za vu Zamawawa da agba epen a da mu shi. Ruhu va Akiza na asuvu a va a usu ta ili i na maa dansa amayun a da. ² Okolo a va a ta atsumolangu na mballa lon ³ adama a ama a va, aza a Isra'ila cine n ri. Ko na Asula aa yuwaan mu una reve wu kasa mu na Zamawawa adama ko aa tsura iwawi,† she n usu ni iladi Asula a yuwan ne. ⁴ Ele ama a Isra'ila a da, aza a na Asula a dangwai o o'wo muwun ma yi, u roco le ta tsugbain

tsa yi, reve waru u yuwusan akucunu ne ele. U ca le ta Wila wa Musa. U damma le ta cine aa yuwan aganda a amayun. U ca le ta nzuwulai ma yi e ekere e le. ⁵ Nkaya n le ama a gbagbain a Asula a da a shi, Zamawawa a aciyayi mawun ma tsukaya me le ma da. Ayi waru Asula a da, za na aa yuwusan tsugono tse ili i biti! Ica za va yi da babu ukotu! Ami.†

⁶ Maa dansa Asula a kuda ta a yuwan ili i na u yuwain nzuwulai na waa yuwan shi. Agba ama a Isra'ila suru da a danai ama a yi na amayun shi. ⁷ Waru muwun n tsukaya ma Ibrahim suru n da Asula a yuwayin Ibrahim nzuwulai shi. Asula a damma ta Ibrahim, “Muwun ma Ishiyaku n da goon e de muwun n tsukaya ma wu.” ⁸ Ayi nda u to rocosu a na muwun n tsukaya ma Ibrahim suru da muwun ma amayun ma Asula shi. Muwun ma Ibrahim ma amayun ele da aza a na o o'woi muwun ma Asula adama a nzuwulai n na Asula a yuwayin Ibrahim. ◊ ⁹ Apa nzuwulai n na u yuwain: “A tyo nkoli a mantsa ma nda, n ta cina cina Saratu† matsan de ulobo.” ◊

¹⁰ Mawu'un ayi da Ishiyaku† akaya a tsu. Ana u kungwai, reve u zuwa Rikatu,† za na matsain mpishe. ¹¹⁻¹² Agba kafu u matsan reve Asula a damma yi, “Zakpara ta yuwaan zawa'a tsugbashi.” ◊ A yuwan ta ne kafu muwu'un n yuwan ili i sa'ani ko ili i wuya. Asula a yuwan ta ne adama a na za na u dangwai ayi da za na u cigai adama e ifobi ya yi, agba adama e ili i na mawu'un u yuwain da shi. ¹³ Ununa Adanshi a Asula a dammai, “N ciga ta Yakubu, agba n 'yuwan ta Isuwa.” ◊†

¹⁴ To, nye tsa damma adama e ili i nda? Asula a yuwan ta ili i na i lobonoi shi a tyo e ekere a ama biti? Ne da shi, ko ke'en!

¹⁵ Asula a damma ta Musa, “N to roco za na n dangwai biti isa'ani,

◊ 8:36 Ica 44:22. ◊ 9:8 Ufr. 21:12. ◊ 9:9 Ufr. 18:10. ◊ 9:11-12 Ufr. 25:23. ◊ 9:13 Mal. 1:2-3. ◊ 9:15 Mtā. 33:19.

waru n te ene iliyali yi za na n dangwai me ene.” ◇

16 *Asulā* o to roco za na u dangwai biti isa'ani, agba adama e ili i na vuma'a cigai waru waa yuwusan *da* shi. 17 Adanshi a *Asulā* a damma ta, *Asulā* a damma ta mogono ma Masar, “N zuwa wu ta mogono adama a nda: N ciga ta n roco ucira u va ya'a wu, adama a yuwan adanshi a ala a va ubata biti atsuma o uvadi.” 18 Adama o ndolo ye ene, *Asulā* o tsu roco ta ozo o ro isa'ani adama a na u cigai u yuwan ne, waru u tsu dangwa ta u zuwa ozo o ro o o'wo aza a aciyog-bamu.

Isa'ani nu upan wa Asulā

19 Nanza ta gura ece, “Cine *Asulā* a tawaa tsu, nu u zuwa tsu tsu yuwan cine u cigai tsu yuwan?”

20 She i damma ne wan! N'utsa n va, n te ecishe du, “Zane da yaa tarasa aciyadu a na i ri aa yuwusan mawasan na *Asulā*? Upondo u tse ece ta ma'i va yi, ‘Adama a nye vu ma'a numu tsunda?’ ” 21 Ma'i tsu ma'a ta ili i na u cigai u ma'a suru. U ta gura kene olo'o reve u ma'a matafa ma sa'ani adama a rana na a tsu linga na ayi langa goon, ili i ro waru gba shi adama a linga va ana'an na nfa'an.

22 Ne da u ri na *Asulā*. U ciga ta u roco upan wa yi adama ama e ene ucira wa yi a aci a za na suru wu ntsayi a lungusa yi. Amma reve wo o'wo u ta yuwusan ankuri ne ele. 23 U yuwan ta ili i nda adama u roco tsugbain tsu yi lon ana we enei iliyali ya ama, aza a na u foboyi a ushi tsugbain tsu yi. 24 Atsu da gba ama o ndolo a na *Asulā* e deyi. U dangwa tsu ta atsuma a ama a Isra'ila, agba ayi dafa ne goon shi, waru u dangwa tsu ta fo atsuma a Atakpaci. 25 Cine *Asulā* a dammai atsuma a aatagada a Hosiya, vumavasula:

“Aza a na a ri ama a va shi,
Ele da mee de ama a va gogo.
Waru n to roco icigi

a tyo ubata wa aza a na n shi n cigai shi.” ◇

26 Waru

“De ubata u na *Asulā* a damma nle, ‘Adu ama a va a da shi,’ De da *Asulā* a wuma ee de le muwun ma yi.” ◇

27 Waru apa ili i na Ishaya† vumavasula dammai adama a ama a Isra'ila:

“Ama a Isra'ila a ta abunda, vamma wuyun wu nge'en m mala, agba wa'a da aa wawa atsuma e le.

28 *Asulazuva* a ta jika, adama u ca ama o uvadi atsumalima suru suru.” ◇

29 Ishaya dammisa ta:

“*Asulazuva* Mogono me Ili Suru Suru ma lyawa ta ama o gundo tsu wa'a a dana wuma.

Na ne da gba shi,

a ta lungusa tsu suru suru,

tse ilyuci yo Sodom na Gomora.” ◇

Aza a Isra'ila na Alabari a Sa'ani

30 To, adama o ndolo nye tsaa damma adama e ili i ndolo? Ayi nda da: Atakpaci a yuwusan ukadu u na a zuwa aciyele aza a abula e ekere a *Asulā* shi, amma *Asulā* a da a zuwa nle aza a abula na aciyayi adama a na a ca ta okolo ya'a yi. 31 Ama a Isra'ila a yuwan ta ukadu o toni Wila adama o o'woto aciyele aza a abula na *Asulā*. Agba a gura shi. 32 Adama a nye a kudai? Adama a na a ciga ta a zuwa aciyele aza a abula e ekere e ili i na aa yuwusan, amma a zami yi nu ucawu wo okolo ubata wa *Asulā* okolo mejege shi. Reve a kara a tadatsasa a aatali a gbain a na a ri o ure u le. 33 Cine *Asulā* a dammai atsuma a Adanshi a yi:

“N ta zuwa aatali atsuma a Sihiyona.* Za na ama aa dana a tadatsasa. U ta tsa aatali a na aa zuwa le a riya. Agba za na ca niyi okolo waa uwwa wono shi.” ◇

10

1 Ama a va, ili i na n la'a cigai, n ciga ta aza a Isra'ila suru a tsura iwawi.

◇ 9:25 Hos. 2:23. ◇ 9:26 Hos. 1:10. ◇ 9:28 Isha. 10:22-23. ◇ 9:29 Isha. 1:9. * 9:33 Sihiyona aala o ro a da a Urishelima. ◇ 9:33 Isha. 8:14; Isha. 28:16.

Avasa a va a da ndolo e ekere a Asula. ²N reve ta a na a cigai a yuwaan Asula aganda, agba a tsura urevu ³wi ili i na i tsu zuwa Asula a ushi ama shi. O una u ndolo, reve a yuwan ukadu u na a zuwa aciyele o o'wo aza a abula e re le. Reve a 'yuwan o toni ure wa Asula u na u tsu kambato ama aza a abula. ⁴Zamawawa zuwa ta Wila wo o'wo babu ucira, adama o ndolo Asula a ta usu aza a na a cayi Zamawawa okolo suru.

Ama suru a ta gura tsura iwawi

⁵Musa dana ta cine Asula a tsu zuwa ama o o'wo aza a abula adama a na oo tono Wila. U damma ta, "Za na yuwain tsutoni ni ili i na Wila u dammai, u ta dana wuma." ⁶Apa nda ili i na Adanshi a Asula o ritoyi cine vuma o o'wo za va abula nu ure wu ucawu wo okolo: "She vu damma aciyawu wan, 'Zane da aa 'yawa zuva?' " (Za na a dansa, "She vu damma aciyawu wan, 'Zane da aa 'yawa zuva avu u tara Zamawawa a cipa o uvadi?' ") ⁷"Waru she i damma wan, 'Zane da waru aa cipa pe ubata wa akwakwa?' " (Za na a dansa, "She i damma wan, 'Zane da aa 'yawa ubata wa akwakwa wu uta na Zamawawa?' ")

⁸Apa ili i na Adanshi a Asula a dammai: "Ikaka'a i ta zuzu na avu, u ta o una wa wu no o okolo a wu." Ayi da uritosu wu ucawu wo okolo u na tsaa dansa.

⁹Na vu damma a alanga e eteshe, "Yesu Zagbain da," waru na vu usu ta o okolo a wu a na Asula a 'yasan yi ta pe o ukwa, Asula a ta wawa wu. ¹⁰Tsu usu ta no okolo a tsu, waru adama o ndolo a da Asula a kambato ntsu mejege. Avu tsu damma a alanga e eteshe tsu usu ta, waru adama o ndolo a da tsu tsurai iwawi.† ¹¹Cine Asula a dammai atsuma a Adanshi a yi, "Agba za na ca niyi okolo suru waa uwwa wono shi." ¹²Ayi nda ta yuwusan adanshi a za suru, adama a na babu ili i na i tawulai na aza a Isra'ila na Atakpaci. Zagbain ta da ri

lo va koyan da. Waru u tsu zuwaa ta aza a na a yuwusan avasa e ekere a yi aba'un a abunda. ¹³Cine Adanshi a Asula a dammai, "Na za de a ala a Zagbain suru, Asulazuva a ta wawa yi." ¹⁴Cine ama aa ca Zagbain okolo hali a pati yi u wawa le, nna koto a uwwa ada a yi shi? Waru cine a uwwa, na za ro damma le shi? ¹⁵Waru cine aa 'yawa a damma le, na Zagbain lyungu le shi? Adanshi a Asula a damma ta, "Ili i mazanga i da lon na aza a na aa tawusa na a alabari a sa'ani a rawa." ¹⁶Aza a Isra'ila suru da a usuyi Alabari a Sa'ani'i shi. Iroci, Ishaya vumavasula ece ta, "Asulazuva, vuma ro usu ta de ili i na tsu dammai?" ¹⁷Ama a uwwa ta Alabari a Sa'ani'i ana nanza damma nle ada e Yesu Zamawawa. A tsu fara ta uwwa ikaka'a, reve a usu. ¹⁸Amma te da aza a Isra'ila? A uwwa ta de ikaka'a? Ee, a uwwa ta! Adanshi a Asula a damma ta:

"A damma ta ikaka'a a tyo ubata wa ama suru. Waru a yuwan ta adanshi a yi bata koko'o a alanga atsuma o uvadi." ¹⁹Amma ama a Isra'ila e reve ta ili i na waa dansa na amayun gba? Ee, e reve ta, ko a mantsa ma Musa, Asula a damma ta, "N ta zuwaa ida i ro aba'un, reve i yuwan tsushu'un N ta zuwaa olo Atakpaci aba'un, reve yu uwwa upan." ²⁰Ishaya yuwan ta adanshi babu wovon a na Asulazuva a damma ta, "Aza a na a shi e izami i va shi, ele da aza a na a tsura numu. N roco ta aciyawa a tyo ubata wa aza a na a shi e ipati i na ee ene mu shi." ²¹Waru Asula a yuwan ta adanshi adama a aza a Isra'ila, "Urana mabula n tsu bubaruwa ta ekere a va adama n ushi ama a na a ri na asuvu ugbawu waru a 'yuwain o toni." ^{10:5} N.Gn. 18:5. ^{10:11} Isha. 8:14; Isha. 28:16. ^{10:13} Juw. 2:32. ^{10:15} Isha. 52:7. ^{10:18} Ica 19:4. ^{10:19} U.Wl. 32:21. ^{10:20} Isha. 65:1. ^{10:21} Isha. 65:2.

†

11

Asulā a yuwaan tā aza a Isra'ila isa'ani

¹Adama o ndolo reve me ece: *Asulā* a 'yuwan tā ama a yi, aza a Isra'ila? Ne da shi! *Amu* na aciyavā za va Isra'ila da. *Amu* maci va Ibrahim da, waru za vu ugundo wa Banyami† u da. ²*Asulā* a dangwa tā ama a Isra'ila o o'wo ama a yi de nu ujimu, waru koto u wasan le shi. I cuwan tā ni ili i na Adanshi a *Asulā* a dammai adama a nda? Iliya† vumavasulā 'yawa tā na adanshi a aci a ama a nda reve u damma, ³“*Asulazuva*, o una tā amasulā a wu, waru a lungusā tā musa'a mā wu. *Amu* da vumavasulā na buwai a nde'en, agba a ta zama o una mu fo gogo.” ⁴Waru i cuwan tā cine *Asulā* a usuyi? U damma, “*Avu* da goon vu buwai shi. N tā na ama ukpakukupa ucindere (7,000) aza a na koto a kingyowayi amali Ba'alu† shi!” ⁵

Ne da fo u ri gogo. Ama a tā lo wa'a na *Asulā* a dangulai adama e isa'ani† ya yi. ⁶Waru nnu u dangula le, adama e isa'ani ya yi i da, agba adama e ili i ro na a yuwain da shi. Nno o to o'wo ama a *Asulā* adama e ili i na aa yuwusan, une'e wi isa'ani ya *Asulā* wo o'wo une'e wa amayun shi.

⁷Ayi nda u to rocosu ama a Isra'ila wa'a da, aza a na *Asulā* a dangwai, a tsurai ili i na aza a Isra'ila suru a ri e izami. Agba akapi e le a tā na aciyogbamu. ⁸Cine Adanshi a *Asulā*† a dammai:

“*Asulā* a ca le tā okolo a tsutamu. U rumbanato le tā adama e ene wan, waru u ula tā atsuvu e le adama a uwwa wan.

Ne da gba hali n gogo.” ⁹

⁹Waru Dawuda damma tā: “Lyawa abuki e le e reme le atsuma a maza me le, adama a tadatsa reve a ushi atsumalima adama e ili i na a yuwain.

¹⁰Lyawa esu e le a rumbana adama e ene wan,

zuwa le a kadato zala vi itana yu ume u na aa cu'wan shi.” ¹¹

¹¹Adama o ndolo reve me ece: Ana aza a Isra'ila a riyai, uriyu u ndolo u lungusa le tā? Ne da shi! Adama a na a yuwain unusu, da da iwawi i tawai ubata wa Atakpaci, ayi nda gba ayi da waa zuwa aza a Isra'ila a yuwan tsushu'un. ¹²Na Atakpaci a ushi aba'un a abunda adama a na aza a Isra'ila a 'yuwain a mantsa ma na *Asulā* a shi a cigai a wawa le, reve a mantsa ma na aza a Isra'ila a tawa a ushi iwawi'i o ukosu, aba'un e le a ta la'a abunda.

Iwawi ya Atakpaci

¹³Gogo n ta yuwusaan du adanshi adu Atakpaci. *Asulā* a dangwa mu tā mo o'wo aajiya a Atakpaci, waru n ta yuwusan afalu adama o ulinga u gbain u na u ca numu n yuwan. ¹⁴N tā zama ure u na maa zuwa aza a Isra'ila a ciga ili i na adu Atakpaci i ri na ayi, tsundolo tsa da maa tsura n wawa ozo o ro e le. ¹⁵Ana *Asulā* a vadalayi aza a Isra'ila ucina, wo o'wo tā i'utsa ya Atakpaci. Adama o ndolo ana *Asulā* aa yuwisan tsu'utsa na aza a Isra'ila, u tā gashi a kambato tā aakwakwa wuma. ¹⁶Na a ca *Asulā* mabishi ma tsuwa, to, za va yi da mabula. Waru na a ca *Asulā* aralu o udanga, eten o udanga'a suru za va yi da.

¹⁷U tā gashi a saza tā eten o ro o udanga u zetun.† Adu Atakpaci i tā gashi eeten e zetun a na a kungwai atsuma o ogozo a na e lebenuyi zuva vu udanga u zetun. Gogo i ushi tā ili i sa'ani i na i shi za va aza a Isra'ila cine eeten a sa'avu o tsu sowo mini ma yi diga a aralu o udanga. ¹⁸Adama o ndolo she i yuwaan eten a na a sazai uva du wan. Cuwain, adu da yaa banasa aralu o udanga a ndede shi. Aralu a yi a da a banasa du. ¹⁹U ta gura wo o'wo i yuwan majiyan a na a sazai ete'en, adama a zuwa du o una u le u da. ²⁰Amayun a da. A saza le tā adama a na a 'yuwain a usu, adu gba i buwa tā ubata'a adama a na i usuyi.

◇ 11:3 1 Ngo. 19:10; 1 Ngo. 19:14. ◇ 11:4 1 Ngo. 19:18. ◇ 11:8 U.Wl. 29:4; Isha. 29:10. ◇ 11:10 Ica 69:22-23.

She i 'yasan avangaci wan, amma yu uwwa wovon wi ili i na yaa gura fara.

²¹ Nna Asula a saza eten o ufaru o ndolo, ne da waa gura kodo du fo.

²² Adama o ndolo ye ene ta Asula a ta ni isa'ani, waru u tu usuduwu lon. U tsu ca ta aza a na a lyawai itoni ya yi atsumalima. Ni i lyuwa elime na nden cine woo roco du isa'ani, to, u ta a ri n rocosu du isa'ani ya yi. Nna gba i yuwan ne shi, u ta saza du diga o udanga'a. ²³ Waru na aza a Isra'ila a zuwisa okolo e le ubata wa Asula, u ta kambatowisa le ubata u na a shi. U ta nu ucira u na waa yuwan ne. ²⁴ Adu Atakpaci i ta gashi eeten o udanga u zetun† u na u kungwai atsuma ogozo u na o kodoi, reve e lebenu yi zuva vu udanga u zetun u sa'ani. Ne da ili'i u ri shi! Amma a na wo o'woi aza a Isra'ila o ndolo a ta gashi eeten a na a kungwai o udanga u sa'ani, a ta gba e lebenuwishe le o udanga'a babu usan.

Asula a tsu yuwaan ta ama suru isa'ani

²⁵ Ama a va, n ciga du ta i reve ili yu usokowu i nda, adama i reve na koto i revei ili suru shi, waru adama i 'yasan avangaci wan. Aza a Isra'ila o ro a ta na aciyogbamu, agba ili i nda i ta lyuwa elime hali she na atyo a na Asula a zuwayi Atakpaci a na a dangwai, a tawa ubata wa Yesu Zamawawa. ²⁶ Waru ne da Asula aa wawa aza a Isra'ila suru. Cine Adan-shi a Asula a dammai:

“Zamawawa to utu Sihiyona,†
reve u tawa iwuya suru diga o u'wa
wa Yakubu.

²⁷ N ta yuwan akucunu a nda ne ele
na n tawa nusu le.” ◇

²⁸ Aza a Isra'ila a 'yuwan ta a usu Alabari a Sa'ani'i, adama o ndolo o o'wo ta n'yuwatan ma Asula. Ayi nda wo o'wo ta ne adama u kamba du, adu na i ri Atakpaci. Agba hali n gogo aza a Isra'ila ama a da a na Asula a dangwai, waru u ciga le ta adama a nzuwulai n na u yuwayin nkaya n le Ibrahim, na Ishiyaku na Yakubu.

²⁹ Asula a tsu vadala okolo a yi a aci a ama a na u deyi ni ili i na u ca nle shi.

³⁰ De nu ufaru adu Atakpaci i 'yuwan ta o toni Asula. Amma a mantasa ma na aza a Isra'ila a 'yuwain o toni, reve Asula a yuwaan du isa'ani. ³¹ Ne da waru u ri hali n gogo, aza a Isra'ila a 'yuwan ta o toni, adama o ndolo Asula a ta gura yuwaan le isa'ani cine u roco ndu isa'ani. ³² Asula a ciga ta u roco isa'ani a tyo a ama suru adama o ndolo u zuwa le ta o o'wo gashi aza a na a ri o u'wa wa ali adama a na a 'yuwain o toni.

Ica a tyo ubata wa Asula

³³ Zane da aa gura rito utsuru, nu ugbozu, nu urevu u na Asula a ri na ayi?

Zane aa gura reve ili yo okolo a yi?

Zane aa gura cuduwa ili i na u tsu yuwan?

³⁴ Cine Adan-shi a Asula a dammai,
“Zane revei okolo a Asulazuva?

Zane aa gura ca yi asala?”

³⁵ “Za ro ta ni ili i na woo tono
Asulazuva,

i na a ciga a 'yuwan u tsupa yi?” ◇

³⁶ Asula a yuwan ta ili suru.

Ayi da za na tsu zuwa ili suru i lyuwa elime.

Ili suru i ta lo adama a ca yi tsugbain.
Tsu 'yuwan tsu ciga tsu cuwa Asula
babu ukotu! Ami.

12

Ica aciyadu e ekere a Asula

¹ Ama a va, Asula a tu ulobonu, ayi da i zuwai n ri a patishi du i ca aciyadu e ekere a Asula tsu kucci, ni i ri wuma. Ica aciyadu kpara-kpara i yuwaan Asula ulinga waru i yo'onoto yi okolo. Ne da wu ntsayi i yuwaan Asula aganda o okolo a du. ² She i lyuwa elime na mayan me ili i na ama o uvadi u nda aa yuwusan wan, amma, i lyawa Asula a ca du okolo a sa'avu. Ne da yee reve ili i na Asula a ciga ndu i yuwan: I te reve ili'i i tu

ulobonu, ili'i waru i tsu yo'onoto yi ta okolo, na cine wu ntsayi.

³ Asulā o roco mu tā isa'ani, adama o ndolo n ta dansaa za suru atsuma a du: She vu tara aciyawu upasu na cine vu ri wan, amma vu yuwan majiyan ulobonu waru vu kalyuwa aciyawu cine Asulā a ca nuwu ucawu wo okolo. ⁴ Tsu tā na pasu lipu abunda a lipu tā, waru pasu lipu nda suru tsu linga tā ko'o. ⁵ Ne da fo, tsu tā abunda, agba za suru upasu u lipu vu Zamawawa u da, waru atsu fo tsu tu uboluloi ubata u tā.

⁶ Asulā a ca tā za suru atsuma a tsu une'e u na waa lingaa. Nu u ca tsu ucira u na tsaa yuwan alajiya e ikaka, tsu 'yuwan tsu ciga tsu yuwan yi nu ucawu wo okolo suru u na tsu ri na ayi. ⁷ Nu u ca tsu ucira u na tsaa yuwain aganda, tsu yuwain aganda. Nu u ca tsu tā ucira tsu yuwain uritosu, tsu yuwain uritosu. ⁸ Nu u ca tsu tā ucira tsu dashi ozo o ro okolo ugbamu, tsu dashi le okolo ugbamu. Na tsu tā nu une'e wu ucasu, tsu ca no okolo a tā. Na Asulā a zuwa wu tā zagbain, vu kambato ugbozu vu yuwan tsugbain ulobonu. Nu u ca wu tā ucira u na vaa yuwaan ozo o ro isa'ani, vu yuwan yi na mazanga.

Nden mu ulobonu

⁹ Vu ciga ama ni icigi ya amayun. Vu 'yuwan ili i na i ri iwuya, reve vu guza ili i sa'ani. ¹⁰ I cigalai cine wu ntsayi i cigalai na za va wu. I ciga i yuwunlai tsutoni gogogo. ¹¹ She yo o'wo orogo wan, amma i yuwan ulinga ne ekere e re. I ca aciyadu kpara-kpara i yuwusaan Zagbain aganda. ¹² I lyuwa elime na mazanga adama a na i ri nu uzuwu wo okolo. Ni i ri na addama i dana na ankuri. I yuwan avasa a mantasa suru. ¹³ I ca ama a Asulā ili i na a lambai. I ushi omocin aza e Itoni a 'wa du.

¹⁴ Na ama a zuwa du atsuma a atsumalima adama a na i ri aza e Itoni, she i yuwaan le unā wan. Amma i yuwaan le avasa Asulā a

zuwaa le aba'un. ¹⁵ I yuwan mazanga na aza a na a yuwusan mazanga, waru i shon na aza a na a ri e mesun. ¹⁶ I yuwan nden n sa'ani na aza a du suru. I yuwan tsu'utsa na ama a na a ri ili i ro shi. She i 'yasan avangaci ko i tara aciyadu i ta nu ugbozu wan.

¹⁷ Na za ro nusaan du, she i tsupa yi ni iwuya wan. I yuwan ukadu i yuwan ili i na vuma suru ri e inda u ri mejege. ¹⁸ I yuwan atyo a na yaa yuwan tsara i yuwan nden mu uyo'o na ama suru. ¹⁹ N'utsa n va, she i ciga i ca ozo o ro atsumalima a na a nusaan du wan, amma i puro Asulā a ca le atsumalima nu upan wa yi. Asulazuva damma tā atsuma a Adanshi a yi,

“N ta ca aza a na a nusain atsumalima.
N ta tsupa le adama e ili i na a yuwain.” ♦

²⁰ Amma i yuwan ili i na Adanshi a Asulā a dammai:

“Na ma'yuwatan ma du ma ri na ambululu, i lyuwato yi.
Nu u ri na akuli, i ca yi mini mo oso.
Ne da waa uwwa wono wi ili i na u yuwaan ndu.” ♦

²¹ She i lyawa iwuya i lyuwa aci a du wan, amma i lyuwa aci e iwuya na mayan me ili i sa'ani.

13

Iyuwan tsutoni na ngono

¹ I yuwan tsutoni na ngono n na maa yuwusan tsugono a aci a du. Asulā a da goon a ri nu ucira u na waa ca vuma tsugono, ayi da u zuwa nle o o'wo ngono. ² Adama o ndolo aza a na a 'yuwain o toni wila u gwamnati, Asulā a da a 'yuwain o toni. Adama o ndolo o to ronoo aciyele oforo. ³ Aza a na aa yuwusan isa'ani, aa dana a uwwusa wovon wu ngono shi, amma aza a na aa yuwusan iwuya, ele da aza a na aa uwwusa wovon u le. Babu ili i na yaa zuwa du yu uwwa wovon u le. I yuwan ili i sa'ani, ni i yuwan tsundolo ele a ta cuwa du. ⁴ Mogono aagbashi a Asulā a da, waru ulinga

wā yi ayi dā u kamba dū. Amma nā yaa yuwusan iwuya, reve yu uwwa wovon wā yi, adama a na u tā nu ucira u na waa ca dū oforo. Ana u tsu ca aza e iwuya atsumalima, ayi aagbashi a Asula a da. ⁵ Adama o ndolo i ciga i 'yuwan i yuwan tsutoni na azagbain a gwamnati, adama a na tsundolo tsa da yaa yuwan avu i kanzu'wa oforo, waru adama a na ili i na yi ntsayi i yuwan da ndolo. ⁶ Ayi da i zuwai yaa tsupusa utafa. Ngono agbashi a Asula a da, waru a tsu ushi ta atsupu tsara a gura yuwan ulinga u na Asula a zuwa nle. ⁷ I tsupa le ili i na oo tono du suru. I tsupa ko cu'un vu utafa ne da suru. I ca le tsugbain waru i yuwan tsutoni ne ele suru.

I ciga ama

⁸ She i lyawa nanza toni du ili i ro wan. Ili i ta i da goon na ni i ciga i 'yuwan i yuwan, ayi da i cigalai, adama a na vuma na cigai ama u to tonishi Wila suru. ⁹ Wila'a u damma ta, "She vu yuwan tsipere wan. She vu una nanza nu ucigu wa wu wan. She vi ivā wan. She vu zuwa okolo e itana yi za ro wan." Amma wila u ta u ta lo za na dammai unata na aza anda: "Vu ciga nron mu nden ma wu cine vu cigai aciyawu." ¹⁰ Na vu ciga ama, vaa yuwaan le iwuya shi. Na vu ri ni icigi ya ama vu to tonishi ili i na Wila u dammai.

¹¹ Ni i ciga i 'yuwan i yuwan ili i nda adama a na i reve ta cu'un mantsa ma na tsu ri. Mantsa ma na u lobonoi i 'yon gogogo atsuma a nlavu a da, adama a na iwawi i tsu i la'a ta zuzu na mantsa ma na tsu fara cayi okolo. ¹² U yuwan ta gashi ayin a ciga ta o koto, waru usana u ciga ta matawaa. Adama o ndolo tsu lyawai a yuwusan ili i na aa yuwusan atsuma e irumbu, reve tsu tarai itana i na tsaa yuwayin uvon atsuma e ekan. ¹³ I yuwan wuma u du ulobonu, cine ama a tsu yuwusan nu urana. She i yuwan iwuya a mantsa ma abuki wan. She yoo o'wo ososowi wan. She i yuwan tsipere icu'un icu'un wan.

◇ 13:9 Mta. 20:13-15; Mta. 20:17; N.Gn. 19:18.

She i yuwan nlangi vani du wan. She i yuwan tsushu'un no ozo o ro wan. ¹⁴ Amma i lyawa Zagbain Yesu Zamawawa rono du adanga a wuma u du suru suru. Reve waru i lyawa ifo6i yu ure u na yaa tsura ili i wuya i na i cigai.

14

She i ge'eto ama wan

¹ I ushi aza a na a kurusu Zagbain, ko na aza a na ucawu wo okolo u le u ri nu ucira shi da. She i yuwan mawasan ne ele adama e ili i na a tarai u na u ri ulobonu ko ulobonu shi wan. ² Iroci, nanza tara ta unusu u da shi na a lyuwa ko cu'un vi ilyalya i na a tsurai biti. Agba za na ucawu wo okolo a yi a ri nu ucira shi, u tsu tama nama na u tsurai suru shi. ³ Aza a na a tsu lyuwa ko cu'un vi ilyalya i ne da a tsurai, a ciga a 'yuwan o goro aza a na a 'yuwain a tama inama wan. Waru aza a na a tamusa inama shi, a ciga a 'yuwan a tara gashi aza a na a lyuwusa ilyalya a yuwan ta unusu wan, adama a na Asula a usu ta vuma ndolo. ⁴ U ri ulobonu i yuwaan aagbashi a vuma ro uge'etosu shi. Zavu'wa va yi da aa gura damma ko u ta yuwusan ulinga u sa'ani ko waa yuwusan ulinga u sa'ani shi. Ucira wu Zagbain u ta kamba aagbashi a yi a yuwan ili i na wu ntsayi u yuwan.

⁵ Aza e Itoni o ro a tara ta urana u ro u la'a ta urana u ro akiza, ozo o ro gba a tara ta urana suru unata u da a ri. I yuwan majiyan me ili i na yi ntsayi na aciyadu. ⁶ Aza a na a tarasa a na urana u ro u la'a ta urana u ro, a tsu yuwan ta ne adama a na a ciga ta a ca Zagbain tsugbain. Ne da waru aza a na a lyuwusa ilyalya icu'un icu'un a ri. O tsu godyoo ta Asula kafu a lyuwa, tsundolo tsa da aa ca Zagbain tsugbain. Aza a na waru a 'yuwain a lyuwa ili suru a tsu ciga ta a ca Zagbain tsugbain reve waru o godyoo Asula.

⁷ Adama a aciyatsu a da tsu ri wuma goon shi, waru tsu kuwa adama a

aciyatsu goon shi. ⁸ Na tsu ri wuma, adama a Zagbain a da tsu ri wuma, waru na tsu kuwa, adama a Zagbain a da tsu kuwai. Adama o ndolo, na tsu ri wuma ko tsu kuwa e ekere a Zagbain a da tsu ri.

⁹ Ili i na i zuwai Zamawawa kuwai reve waru u 'yon u kamba wuma ayi da adama wo o'wo Zagbain a aci a aza a na a ri wuma na aza a na a ri ukwa. ¹⁰ Adama o ndolo nye i zuwai yee ge'etosu aza a na a ri oo tonon Zagbain? Waru nye i zuwai yoo ronuso aza a du aza e Itoni e ida? Urana u ta lo a tawa a na Asula ee ge'eto tsu suru. ¹¹ Asula a damma ta atsuma a Adanshi a yi, "N kucina ta na wuma u va, ama suru a ta kingyo a makakan ma va.

A alanga e eteshe a da ama suru a damma a na amu da Asula." ◇

¹² Ama suru a ta cuduwa ili i na a yuwain a makakan ma Asula, ni ili i na i zuwai a yuwain ne.

She i zuwa ama a riyā wan

¹³ Tsu ciga tsu 'yuwan tsu lyawa e ge'etosulei. O una u ndolo, i dammulai u ri ulobonu i zuwa ama a tadatsa avu a riyā atsuma o unusu shi. ¹⁴ Amu n tu ubolu na Yesu Zagbain, adama o ndolo n reve ta ilyalya suru a tu ulobonu u na a gura lyuwa le. Na vuma tara ili i ro i ri ulobonu shi, to, ili i ndolo unusu u da e ekere a yi. ¹⁵ Voo rocosu icigi shi na vu lyuwa ilyalya i na yaa zuwa za vi Itoni ro riyā. She vu lyawa ilyalya i na vaa lyuwusa u lungusa vuma na Zamawawa kuwai adama a yi wan! ¹⁶ She vu lyawa ili i na vu tarai u ri mejege ma da u kamba ili i na ama o ro a tarai ili yi idaba wan. ¹⁷ Na vuma ro yuwan adanshi adama o tsugono tsa Asula waa yuwusan adanshi adama a wila o una wa alya e ilyalya no oso shi, amma gba u tsu yuwan ta adanshi adama a abula, na asuvu nden, na mazanga ma na Ruhu va Akiza a casu. ¹⁸ Ni i yuwaan Zamawawa aganda o ure u

nda, i tsu zuwa ta Asula a uwwa uyo'o waru ama a ta usu du fo.

¹⁹ Adama o ndolo, tsu ciga tsu 'yuwan tsu yuwan atyo a na tsaa yuwan tsu yuwan ili i na i tsu tawa na nden ma asuvu, waru ni ili i na i tsu kambulai e isawan ugbamu.

²⁰ She i lungusa ulinga wa Asula adama e ili i na yaa lyuwusa wan. I ta gura lyuwa ilyalya suru, amma unusu u da vu zuwa nanza yuwan unusu adama e ili i na vaa lyuwusa.

²¹ She i tama inama, ko i sowo mara, ko i yuwan ili i ro wan, na wo o'wo i yuwan tsundolo u ta zuwa aza e Itoni o ro a riyā.

²² Atsuma e ili i na vaa yuwusan avu da na Asula a wu. Ama a tsu yuwan ta mazanga ne e reve ili i na a yuwusan mejege ma da, babu malala adama a yi. ²³ Amma na a ri a malala atsuma e ili i na aa lyuwusa, Asula o kototo le ta na a lyuwa yi, adama a na e reve ta mejege ma da shi. Ni i yuwan ili i na i revei mejege ma da shi, i ta yuwusan unusu.

15

Vu yuwan ili i na vaa uwwa uyo'o goon wan

¹ Atsu na tsu ri nu ucawu wo okolo o ucira, tsu yuwain ankuri na aza e Itoni yi Zagbain aza a na ucawu wo okolo e le a ri nu ucira shi. She tsu cigai tsu zuwa aciyatsu na tsaa uwwai uyo'o goon wan. ² Tsu yuwain ili i na yaa zuwa le a uwwa uyo'o, reve waru tsu yuwain ili i na yaa kamba le. ³ Ko Zamawawa yuwan adama u zuwa aciyayi wu uwwa uyo'o shi. Amma cine Adanshi a Asula a dammai, "Ama a na e isulusa wu amu da fo e isulusa." ◇ ⁴ Ili i na a danai suru atsuma a Adanshi a Asula a dana le ta adama o rito tsu. Adanshi a Asula a ca tsu ta makafa ma asuvu, reve waru u ca tsu okolo ugbamu, adama tsu dana nu uzuwu wo okolo.

⁵ Asula a da za na tsu zuwa tsu tsu kafa asuvu, reve waru u ca tsu okolo ugbamu. N ta yuwusan avasa

Asulā a kamba dū adama i yuwan nden n sa'ani na ama, atsumā e itoni yi Zamawawa. ⁶ Ne dā suru ndū yoo bōluloi d̄yo dū i yuwaan Asulā ica reve waru i casu yi tsugbain, za na ayi dā Dada vā Yesu Kristi Zagbain tsu.

Alabari a Sa'ani adama a aza a Isra'ila na Atakpaci

⁷ Zamawawa usu dū tā, adama o ndolo adū fo i usulai. Ne dā Asulā aā tsurā tsugbain. ⁸ N damma dū tā Zamawawa yuwan tā aganda a tyo e ekere a aza a Isra'ila adama u roco nzuwulai mā abunda n na Asulā a yuwayin nkaya n le amayun a dā. ⁹ Waru u tawā tā tsarā Atakpaci a ca Asulā ica adama e isa'ani i na u roco nle. Ununa Adanshi a Asulā a dammai:

“N ta cuwa wu e memere ma Atakpaci.

N ta cana ica a tyo a aala a wu.” ♦

¹⁰ Adanshi a Asulā a dammisa tā: “Zanganai, adū Atakpaci, obolo na ama a yi, aza a Isra'ila.” ♦

¹¹ Waru Adanshi a Asulā a damma tā:

“Cuwai Asulazuva, suru ndū Atakpaci.

Cuwa niyi, ama o uvadi suru.” ♦

¹² Reve vumavasulā Ishaya damma,

“Nanza o u'wa u Mogono Dawuda† u tā tawā,

u ta yuwan tsugono a aci a Atakpaci, waru a ta zuwa okolo e le e ekere a yi.” ♦

¹³ N ta yuwusan avasa a tyo a Asulā, za na tsu ca uzuwu wo okolo, u shiton dū nā mazanga ma amayun na asuvu nden, a mantsa ma na i cayi okolo a dū e ekere a yi. Ne dā uzuwu wo okolo a dū waa lyuwa elime o ucira u Ruhu va Akiza.

Bulu yuwan tā adanshi adama o ulinga wāyi

¹⁴ Ama a vā, n reve tā i tā tapu ni isa'ani. N reve tā waru i tā nu urevu u na wu ntsayi i dānā nā ayi, waru n reve tā i tsu gura tā ritoloi. ¹⁵ Amma n dānaa dū tā a alanga eteshe adama e

ili i na n ciga ndū i cuwan. N yuwan tā ne adama a na Asulā a yuwaan mu tā isa'ani, ¹⁶ waru u ca mu tā ulinga u na moo o'wo aagbashi e Yesu Zamawawa a tyo ubatā wa Atakpaci. N ta yuwusaan Asulā tsugbashi ana mo ritosu Alabari a Sa'ani a yi. N dānā tā ana ganu† adama Atakpaci o o'wo kucci na Asulā aā ushi, kucci na Ruhu va Akiza kambatōi akiza.

¹⁷ Adama o ndolo, n ta yuwusan mazanga adama e ili i na n yuwain adama a Asulā atsumā e Yesu Zamawawa. ¹⁸ Maa yuwan adanshi adama e ili i ro shi, she ili i na Zamawawa yuwain e ekere a vā, ana n zuwai Atakpaci a yuwan tsutoni nā Asulā. A yuwan tā tsutoni nā ayi adama e ili i na n dammai ni ili i na n yuwain. ¹⁹ Waru o toni tā Asulā adama o ucira wā abajini o ulinga wa asalama† u na e enei, nā waru adama o ucira u Ruhu va Akiza. N yuwan tā alajiya a Alabari a Sa'ani atsumā a Urishelima hali a tyo alanga a Iliriku, adama o ndolo n koto tā dē alajiya ubatā suru. ²⁰ N ciga tā n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani kuci ubatā u na ama o ro koto a uwwai adama a Zamawawa shi, adama a na n ciga n yuwusan ulinga o ulinga u na nanza farai shi. ²¹ U tā cine Adanshi a Asulā a dammai:

“Aza a na koto a damma nle adama a yi shi e te ene,

waru aza a na koto a uwwai adama a yi shi, a tā tsurā urevu.” ♦

Bulu ciga tā u bura Roma

²² Ulinga u nda u dā u shi u put-susaa numu a tawā ya'a dū me ene dū. ²³ Gogo gba n koto tā ulinga u na maa yuwusan batā nda. N shi tā n ciga n 'yawa ubatā u dū nu ujimu. ²⁴ N te ifobi n 'yawa Asibaniya, nā maa kara, n ta batsa Roma.† N reve tā n ta uwwa uyo'o nā m batsa me ene dū, reve i kamba mu n reme ure. ²⁵ Amma kafu me ene dū, n ciga n 'yuwan n 'yawa ne'en Urishelima tsarā n tara une'e a tyo aza e Itoni a na a ri dē. ²⁶ A'isa a aza e Itoni a na a ri Makidoniya nā

♦ 15:9 Ica 18:49. ♦ 15:10 U.Wl. 32:43. ♦ 15:11 Ica 117:1. ♦ 15:12 Isha. 11:1. ♦ 15:21 Isha. 52:15.

Akataya a ca ta ikebe faan adama a kamba alambi a na a ri pe atsuma a aza e Itoni a Urishelima. ²⁷ A uwwa ta uyo'o u na aa yuwaan le ne, adama a na une'e'e wo o'wo ta she damma atsupu o utan. O ufaru, Atakpaci a ushi ta isa'ani e ekere a Asula adama a aba'un atsuma a ruhu e ekere a aza a Isra'ila. Dada gba e enei u lobono ta a kamba le ni ili i na a ri na ayi. ²⁸ Na n koto a casu ikebe i nda, n ta kalyuwa du, reve n kara a tyo Asibaniya. ²⁹ N reve ta na n rawa ubata u du, Zamawawa ta ca mu abajini aba'un adama a du.

³⁰ Ama a va, n ta patishi du ankuri atsuma a ala e Yesu Zamawawa Zagbain tsu, i bolo ekere na amu atsuma o ulinga a yuwusan avasa a tyo ubata wa Asula adama a va. I yuwan ili i nda adama e icigi i na i ri na ayi a tyo e ekere a va na Ruhu va Akiza ca ndu. ³¹ I yuwan avasa adama a ama a na a ri e ida ya Yahuda aza a na koto a ushiyi Yesu Zamawawa shi, tsara a uwwato mu usan wan. Waru i yuwan avasa adama a aza e Itoni atsuma a Urishelima a yuwan mazanga ni ili i na n yuwain adama n kamba le. ³² Na Asula a usu, n ta tawa ya'a du na mazanga, waru ukalyuwusa u va a tyo ya'a du u ta zuwa mu mu uwwa uyo'o reve n tsura wiwuwun. ³³ Gogo lyawa Asula, za na tsu ca asuvu nden, u dana obolo na adu suru. Ami.

16

Bulu casa ta n'utsa ma yi

¹ N ta ni ili i sa'ani i na maa damma adama a Fibi, ka na a yuwusan aganda atsuma a aa'isa a aza e Itoni a Kankiriya. ² N ta patishi du ankuri i ushi yi atsuma a Zagbain o ure u sa'ani u na ama a Asula aa tsu yuwan. I kamba yi atsuma o ure u na yaa gura suru, adama a na u kamba mu ta na ama a abunda fo.

³ I casa Birisika na Akila, ⁴ aza a na a yuwain ulinga obolo na amu atsuma a tsugbashi tsa Yesu Zamawawa. ⁴ A usu ta a kuwa adama a kamba mu. N

godyoo le ta lon, waru amu a nde'en shi a'isa a aza e Itoni a Atakpaci suru o godyoo le ta. ⁵ Waru, i casa mu aa'isa a aza e Itoni a na o tsu bolotosu atsuma o u'wa u le.

Waru i casa mu i'utsa ya amayun i va Abayinitu. Ayi da vuma na fara o'woi za vi Itoni e ida ya Asiya.

⁶ I casa mu Meri, za na yuwaan du ulinga wa abula lon.

⁷ I casa mu ama a va, Andranika na Juniya, aza a na a dana atsuma o u'wa wa ali obolo na amu. O o'wo ta aza e Itoni kafu amu, waru ajiya a ta casu le tsugbain.

⁸ I casa mu Amfiliya, ayi i'utsa ya amayun i va i da atsuma e itoni yi Zagbain.

⁹ I casa mu Uribanu, za na yuwayin Zamawawa aganda obolo na atsu.

I casa mu i'utsa ya amayun i va Isitaki.

¹⁰ I casa mu Abali, za na rocoi amayun a da u toniyi Zamawawa.

I casa mu Aristobulu na ama o u'wa a yi.

¹¹ I casa mu Hiruduyan, moron ma va.

Waru i casa mu Nakisu na aza a na a ri atsuma o u'wa wa yi, aza a na a ri aza e Itoni yi Zagbain.

¹² I casa mu Tarafina na Tarafusa, amaci a na a yuwain ulinga u sa'ani adama a Zagbain.

I casa mu nawayi va amayun va Barisisa, ka ro na yuwain ulinga u sa'ani adama a Zagbain.

¹³ I casa mu Rufo, za na ri aagbashi a sa'ani adama a Zagbain. Waru i casa mma va yi, za na o'woi gashi mma va.

¹⁴ I casa mu Asinkirita, na Filinguna, na Hamisa, na Baturoba, na Hema, obolo na aza e Itoni a na a ri obolo ne ele.

¹⁵ I casa mu Fililugu, na Juliya, na Niriyu, na mawun ma anawu mo usheli ma yi, na Ulumfa, obolo na ama a Asula a na a ri obolo ne ele.

¹⁶ I calai ni icigi yi Zamawawa.

◇ 16:3 Aji. 18:2.

A'isa a aza e Itoni a Zamawawa suru a ta casasa du.

Morono ma atsuvo mo ukosu

¹⁷ Ama a va, i kambuwa ugbozu u du ulobonu adama a aza a na aa tawaa nu une'esun nu u'yasasan wa asuvu e ekere o ucawu wo okolo wa ama, reve o rito ili i ro ko'o ni ili i na i tsurai. I suma le! ¹⁸ Aza a na a yuwusan ne a yuwusaan Zamawawa Zagbain tsu aganda shi, amma a ta yuwusan ili i na aa uwaa aciyele uyo'o. A tsu yuwusan ta ica ye pere, reve a luma ama a na e revei cu'un morono ma adanshi me iwuya ma nda shi. ¹⁹ Aza e Itoni suru a uwwa ta a na yaa yuwusan tsutoni e ekere a Zagbain, adama o ndolo n ta yuwusan mazanga adama a du. Amma n ciga du ta i kambuwa ugbozu atsuma e ili i na i ri ili i sa'ani, amma gba i suma iwuya.

²⁰ Asula a na gba a tsu tawaa na asuvu nden, aa jima shi u ta minjira Male reve u ca du ucira a aci a yi.

N ta yuwusan avasa isa'ani ya Yesu Zagbain tsu danu obolo na adu.

²¹ Timoti za na a yuwusan ulinga obolo na amu, u ta lyungusaa du ni icasu ya yi. Waru ama a va fo, Lusiya, na Yason, na Susibatara a ta casasa du.

²² Amu da Tatiyu, n ta danasa ili i na Bulu dammai n dana. Amu fo n ta casasa du atsuma a Zagbain.

²³ Gayu ta casasa du. U ushi mu ta obolo na aa'isa a aza e Itoni suru atsuma o u'wa wa yi.

Arasata, za vu uzuwa wi ikebe a lyuci gbain, ni i'utsa i tsu Kawata a ta casasa du fo.

²⁴ N ta yuwusan avasa Zagbain tsu Yesu Zamawawa u roco du isa'ani suru. Ami.*

Avasa e ica

²⁵ Tsu cayi Asula tsugbain! U tsu zuwa du ta yi isawan nu ucira atsuma o ucawu wo okolo a du, cine Alabari a Sa'ani a dammai. Ikaka i da adama e Yesu Zamawawa ni ifobi i na u sokoi nu ujimu. ²⁶ Amma gogo idana ya amasula a zuwa le ta e reve amayun

a alanga e eteshe. Waru Asula, a na a tsu kuwa shi, a zuwa ta uvadi mabula e reve amayun a nda, tsara a usu waru aa yuwan tsutoni na ayi.

²⁷ Lyawa Asula, za na ayi da goon u ri nu ugbozu, u ushi tsugbain o ure wa Yesu Zamawawa babu ukotu. Ami.

* 16:24 Akuci a atagada o ro a ri nu uguzu u nda shi.

Mepepelime mo Ufaru ma Bulu a tyo ya Aza a Korinti

Ucuḍuwu wa aatagada a nda

Bulu ḍana ta mepepelime ma nda na mepepelime mo ro a tyo aza e Itoni o ro atsuma a Korinti. Korinti abajini a lyuci a ḍa zuzu na nge'en m mala. Ama bata bata a ḍana ta ḍe na nden. Lyuci'i u ḍana ta na ala a vama adama a mayan me iwuya ko ili yi idaba pe. Iroci yi ili i na a dansa ayi ḍa aa'isa a amali a Afurodata, ubata u na a zuwai ashakala ukpakukupa (1,000) adama o ulinga wa aza a na aa yuwusaan ure we epen aganda. Bulu 'yawa ta ḍe reve u linga adama u tsura ikebe yi ili i na waa ḍana a lyuwusa waru o ritosu ama adama e Yesu. Aza e Itoni na abunda alambi a ḍa a ḍana a mantsa mo ndolo, amma ama o ro gba shi a shi ta nu ucira.

Atsuma e mepepelime ma nda, Bulu rito ta aza e Itoni cine a yuwan nden n le ubata u na ama a abunda a ri a yuwusan ili yi idaba. U damma ta aza e Itoni a yuwan nden ma ankuri na akapi a ama a na a buwai, she a ḍana wukasu wan. U rito ta ama she a yuwan tsipere wan ko iwuya i ro wan. U cuḍuwa ta cine wu ntsayi lolo ḍana. E mepepelime ma nda Bulu damma ta cine icigi i ri nu ucira lon. U roco ta cine waru wu ntsayi a yuwan aganda. O ukosu, u cuḍuwa ta ulyuwu wa aci e Yesu na a 'yasain diga o ukwa, ne ḍa fo aza e Itoni a yi suru aa ḍana nu ulyuwu wa aci.

Ulyuwu wa aci e ekere o ukwa u tawaa ta nu ucira e ekere aza e Itoni. Icigi yi ili yu uvadi abajini e ili i wuya i ḍa. Aatagada a nda a damma tsu ta ulyuwu wa aci e Yesu Zamawawa e ekere o ukwa a la'a ta icigi yi ili yu uvadi, ne ḍa za vi Itoni a gura suma ili yu uvadi reve u kuru Zamawawa ulobonu.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa a Bulu (1:1-9)
2. Ipati adama o ubolu wa aci (1:10-4:21)
3. Addama atsuma a tsu'utsa (5:1-7:40)
4. Tsutoni na Asula o una wa amali (8:1-11:1)
5. Uritosu cine a yuwan aganda na wuma wa aa'isa (11:2-14:40)
6. Ulyuwu wa aci a Kristi Zamawawa a aci o ukwa (15:1-58)
7. Sadaka adama a alambi (16:1-4)
8. Ifofi yi mmalu ma Bulu (16:5-12)
9. Majiyan ma Bulu ni icasu ya yi (16:13-24)

Ucuḍuwu

¹ Amu Bulu ḍa n ḍanaa ndu aa'isa a aza e Itoni atsuma a Korinti mepepelime ma nda. N ta lyungusaa du ni icasu. I'utsa i tsu Satsani fo u ta lyungusaa du ni icasu. Asula e ḍe mu ta amu Bulu, mo o'wo aajiya e Yesu Kristi Zamawawa, adama a na ne ḍa u cigai. ² Asula e ḍe du ta yo o'wo ama a akiza a yi. U kambato du ta na akiza e ekere e Yesu Zamawawa. U yuwaan ta ne fo aza a na a yuwaan niyi aganda atsuma a Zagbain Yesu Zamawawa bata koko'o. Zamawawa ḍa Zagbain tsu na akapi ama fo.

³ Lyawa Asula Dada tsu obolo na Zagbain Yesu Zamawawa a ca du isa'ani na asuvu nden.

Bulu godyoo ta Asula

⁴ N tsu godyoo ta Asula kuci adama e ne'e na u ca ndu, gogo a na yo o'woi aza e Yesu Zamawawa. ⁵ E re suru yo o'wo ta aza o utsuru, atsuma a adanshi nu urevu suru adama a na yo o'wo ta ili i ta na ayi. ⁶ Ayi nda u roco ta ili i na n damma ndu adama a yi amayun a ḍa. ⁷ Adama o ndolo, i ushi ta ne'e suru na Ruhu va Asula aa casu, adu a pura ukambu wu Zagbain Yesu Zamawawa. ⁸ U ta bana du nu ucira hali o ukosu adama Asula o goro du atsuma e ili i ro o urana u na waa tawisa waru wan. ⁹ Amayun a ḍa Asula a ta yuwaan du ne, adama a na u tsu yuwan ta ili i na u dammai, u dangwa du ta yo o'wo ili i ta na Mawun ma yi, Zagbain tsu Yesu Zamawawa.

Ama e ne'eshen ta re re

¹⁰ Ama a va, n ta patishi du, adama o tsugono tsu Zagbain tsu Yesu Zamawawa, na suru ndu i usulai. She yi kasa wan, amma i boluloi aciyadu ubata u ta adama i dana no okolo a ta na majiyan ma ta. ¹¹ Ama a va, ama o ro aza a na a ri de nden o u'wa wa Kuluwi* a damma mu ta a na i ta a mawasan vani du. ¹² A damma ta vuma suru ta yuwusan adanshi a yi ko'o. Vuma ro damma, "N te itoni ya Bulu." Za ro a dansa "N te itoni ya Apolo." Za ro waru a dansa, "N te itoni ya Bituru." Za ro gba a dansa, "N te itoni yi Zamawawa."

¹³ A ta gura ne'eshen Zamawawa za na ri vuma ta koko'o? O'o! Bulu kuwa ta adama a du a akpata?† O'o! A rumbu du ta tsara yoo o'wo otoni a Bulu? O'o! ¹⁴ N godyo ta Asula a na n rumbuyi ko vuma ta atsuma a du shi, she Kirisibu na Gayu. ¹⁵ Gogo babu vuma na aa damma a rumbu yi ta atsuma a ala a va. ¹⁶ (Kai, n cuwan ta gogo! N rumbu ta Istifana na ka va yi na muwun ma yi, waru maa gura cuwan ko n rumbu ta nanza shi.) ¹⁷ Zamawawa† lyungu mu n rumbu ama shi. U lyungu mu ta n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani. Na n damma Alabari a Sa'ani'i, she n yuwan nu ugbozu wa ama wan, adama a na n ciga ucira wu ukwa wu Zamawawa zuva va akpata wo o'wo pere shi.

Zamawawa da ucira nu ugbozu wa Asula

¹⁸ Na ama a na a ri o ure wu ukwa a uwwa ikaka adama o ukwa wu Zamawawa, u tso o'wo le ta gashi tsulo. Na atsu na Asula a wawusa tsu uwwa yi, ucira wa Asula u da. ¹⁹ A dana ta atsuma a Adanshi a Asula:

"N ta lungusa ugbozu wa aza a na a tarai aciyele a ta nu ugbozu. N te geshe urevu wa aza o urevu."◇

²⁰ Nye i da i ri ulobonu atsuma o uvadi wa aza o urevu wa adanshi,

na munlu n wila, na aza a ndammulai? Asula a zuwa le ta suru o o'wo olo waru u roco ta ugbozu u le u ri na abula shi. ²¹ Asula za na ri nu ugbozu o fobo ta ama o uvadi u nda aa tsura yi shi, no o toni ugbozu u le. O una u ndolo, u dangwa ta u wawa aza a na a ushiyi ikaka i na tsu yuwain alajiya, ikaka i na yo o'woi gashi tsulo. ²² Aza a Isra'ila a ciga ta ee ene ili ya asalama tsara u roco a na Asula a ri o ulinga. Atakpaci a ciga ta a tsura ugbozu. ²³ Adama o ndolo, ana tsu yuwain alajiya a na Zamawawa kuwa ta a akpata,† aza a Isra'ila a tara yi ta gashi unusu, avu Atakpaci a damma ili i tsulo tsa da. ²⁴ Amma ikaka'a a tyo e ekere a aza a na Asula a dangwai, aza a Isra'ila obolo na Atakpaci, ayi da nda: Zamawawa, ayi da ucira wa Asula waru ayi da ugbozu wa Asula. ²⁵ Ko na Asula a yuwan gashi u tu ulo, u la'a ta vadilima ugbozu, ko na wo o'wo gashi babu ucira, u la'a ta vadilima ucira.

²⁶ Ama a va, cuwain cine i danai ana Asula a dangwa ndu. Ama o uvadi u nda a jiyen gashi wa'a da atsuma a du a ri nu ugbozu. Ama wa'a da a danai azagbain a lyuci atsuma a du. Waru wa'a da utai atsuma a du o u'wa u tsugono. ²⁷ Amma, Asula a dangwa ta ili i na ama a tarai tsulo tsa da tsara u zuwa aza a na a tarai aciyele aza o ugbozu a uwwa wono. Waru u dangwa ta aza a na a ri nu ucira shi, tsara u ca aza o ucira wono. ²⁸ U dangwa ta ili i na ama o uvadi a tarai ili shi, ko babu abula, ko babu ili i ro ko ke'en, avu u linga ne ele adama ili i na ama a tarai ili ya abula yo o'wo babu abula. ²⁹ U yuwan ta ne tsara vuma ro yuwan uvadu a makakan ma yi wan. ³⁰ Asula a da za na zuwa ndu yo o'wo ubolu na Yesu Zamawawa. U kambato ta Zamawawa na aciyayi wo o'wo ugbozu adama a tsu. Adama a yi a da Asula a usu ntsu. U kambato tsu ta aza a

* **1:11** Kuluwi ka da, waru o utai yi a alanga e eteshe ko ama'a aza a yi a da ko aza a yi a da shi, waru ko agbashi a da ko ama a na a ri pe na nden atsuma o u'wa wa yi u da shi. ◇ **1:19** Isha. 29:14.

akiza, waru u ca ta aciyayi tsara wu utaa tsu ubata wu unusu. ³¹ Adanshi a Asula a damma ta, "Vuma na cigai yuwan uvadu, u yuwan goon atsuma e ili i na Zagbain yuwain."

2

Adanshi adama a Zamawawa nu ukwa wanyi

¹ Ama a va, ana n tawa n damma ndu ikaka ya Asula, n yuwaan du adanshi nu uguru wa adanshi ko n roco n ta nu ugbozu shi. ² Adama a na a mantsa ma na n danai obolo na adu, n zuwa ta aciyava mi icina ili i na i buwai suru, she Yesu Zamawawa goon nu ukwa wanyi a akpata.† ³ Ana n tawai ubata u du, lipu va dana nu ucira shi, waru n dana ta e meje'en adama o wovon. ⁴ Waru ana n danai o uritosu na alajiya n yuwan ta adanshi hawun. N yuwan ugbozu ko adanshi o morono mo ugbozu shi. N lyawa ta Ruhu va Asula roco ucira wanyi. ⁵ N yuwan ta ne tsara i ca okolo adama o ucira wa Asula, agba adama o ugbozu wu vadilima shi.

Ugbozu wa Asula

⁶ Na n ri obolo na aza a na a gbamai de atsuma e Itoni, n tsu yuwan ta adanshi nu ugbozu. Amma cu'un vu ugbozu vu uvadi u da shi, waru cu'un vu ugbozu na azagbain o uvadi a cigai da shi. Ele da aza a na ucira u le woo o'wo babu abula. ⁷ Amma n ta yuwusan adanshi o usokowu wu ugbozu wa Asula, za na u lyawai usokowu hali a tyo gogo. Kafu u yuwan uvadi, Asula o fobo ta ugbozu u nda tsara u tawaa tsu na tsugbain. ⁸ Atsuma a azagbain o uvadi a nda babu za na tsurai urevu u ndolo. Na a shi e reve, a shi a vara Zagbain na ri na tsugbain a akpata shi. ⁹ Amma Adanshi a Asula a damma ta:

"Ili i na Asula o foboyi aza a na a ciga niyi
u la'a ta ili i na ee eneshe ne esu e le,
waru u la'a ta ili i na a uwwai na
atsuvu e le.

Koto nanza jiyani ili i ndolo o okolo a yi shi!"

¹⁰ Amma tsu reve ta ili i ndolo suru adama a na Ruhu va Asula roco ntsu de ili'i suru. U reve ta ili suru, hali ni ili yu usokowu i na i ri a majiyan ma Asula. ¹¹ Avu da goon vu revei ili i na i ri pe atsuma o okolo a wu, waru Ruhu va Asula da goon revei ili i na i ri pe atsuma o okolo a Asula. ¹² Amma Asula a ca tsu ta Ruhu va yi. Ayi da i zuwai tsu ri na majiyan ma ta na aza o uvadi a nda shi. Ayi da i zuwai waru tsu revei fo ili i na Asula a ca ntsu faan. ¹³ Ana tsu damma ndu ili i ndolo, tsu yuwan ulinga ni idanshi yu ugbozu wu vadilima shi. Tsu yuwan ta adanshi a na Ruhu damma ntsu tsu damma ana tsu cuduwai amayun a nda a tyo aza a na a ri na Ruhu. ¹⁴ Ayi da i zuwai she vuma na ri na Ruhu va Asula goon da aa gura reve aba'un a Ruhu. Vuma na ri na Ruhu va Asula shi, u tsu jiyani ta gashi aba'un tsulo tsa da. ¹⁵ Vuma na ri na Ruhu suru u ta gura petelyuwe ili i nda, amma babu vuma na aa gura petelyuwe vuma'a.

¹⁶ Adanshi a Asula a damma ta:
"Zane da gura revei majiyan ma
Asulazuva?"

Zane da aa gura ca yi asala?" ◇

Amma tsu gura ta reve ili i nda, adama a na tsu ta no okolo a Zamawawa.

3

Agbashi a Asula

¹ Ama a va, ana n danai obolo na adu n yuwaan du adanshi cine maa yuwaan aza a na a gbamai de atsuma e Itoni shi. N yuwaan du ta adanshi gashi adu aza a na a ri pe atsuma o uvadi da ko gashi adu nrebu n da atsuma a Zamawawa. ² N lyuwato du tsuwa shi, adama a na i buwai a apasa maani. Ko gogo koto i rawa i lyuwa tsuwa shi, adama a na hali n gogo i buwa ta a yuwusan nden n du gashi aza a na a ri pe atsuma o uvadi. ³ I ta tsushu'un vani du waru i ta mawasan vani du. Ayi ili i nda i

◇ 2:16 Isha. 40:3.

roco t̄a a na i buwai at̄suma o uvadi, waru i buwa t̄a o tonore va yi. ⁴ Za ro a dansa, “N te itoni ya Bulu.” Za ro waru a dansa, “N te itoni ya Apolo.” Ana yaa dansa cu'un ndolo, i rotso t̄a ama o uvadi.

⁵ To, Apolo gba ili i ro i da? O'o! Bulu waru gba ili i ro i da? O'o! Atsu agbashi a Asula a da goon, aza a na aa kambusa du i usu. Za suru at̄suma a tsu u ta yuwusan ulinga u na Zagbain ca niyi u yuwan. ⁶ Amu n cu'wan t̄a avu Apolo tsun mini. Agba Asula a da a tsu zuwa yi u kungwa. ⁷ Za vu ca'an na za vu utsusun u mini ili i ro i da a ri shi, amma Asula ili i ro i da adama a na ayi da u tsu zuwa icu'u'un i kungwa. ⁸ Za vu ca'an na za vu utsusun u mini a ciga t̄a icu'u'un a kungwa tsara uduma u lobono. Asula a ta ca vuma suru iliyinkapa atyo o ulinga u na u yuwain. ⁹ Adama a na atsu n'utsa mu ulinga n na tsa yuwusaan Asula ulinga da, waru adu uduma wa Asula u da.

Waru adu usaa wa Asula u da. ¹⁰ N yuwan t̄a ulinga wu suwi va amayun, adama a na Asula a kamba mu t̄a n yuwan yi, waru n vara t̄a ikyun yu usaa, avu vuma ro reme usaa zuva va yi. Suru ndu i yuwan ugbozu cine yaa yuwusan usaa'a. ¹¹ Ikyun yu usaa u na tsu varai de, Yesu Zamawawa da, waru babu vuma ro na aa varisa ikyun i ro. ¹² Vuma na a yuwan usaa e ikyun yu usaa i ndolo, za ro ta yuwan ulinga na zinariya, ko azurufa, ko atali e ikebe, za ro gba shi danga, za ro waru alawan, ko tsu'iwā. ¹³ Amma urana wu uge'etosu u t̄a lo a tawa a na aa lyungwa tsara e ene cu'un vu ulinga na suwi suru yuwain. A ta zuwa ulinga u vuma suru at̄suma a akina tsara e ene ko u t̄a kula. ¹⁴ Nu usaa'a u kula at̄suma a akina'a shi, to, suwi ndolo t̄a tsura iliyinkapa. ¹⁵ Amma nu usaa'a u kula, ayi suwi ndolo ta lamba ili suru. Ayi suwi'i u ta la'a, amma u to o'wo gashi vuma na utulai at̄suma a akina.

¹⁶ N reve t̄a a na i revei a na adu aa'isa a Asula a da waru Ruhu va Asula t̄a pe nden at̄suma a du!

¹⁷ Asula a t̄a lungusa vuma na lungusai aa'isa a Asula. Ili i na izuwai ayi da aa'isa a Asula a t̄a na akiza, waru adu aciyadu adu da da aa'isa'a.

¹⁸ Lyawai a pususan aciyadu ana. Na yaa yuwusan majiyan i t̄a nu ugbozu at̄suma o uvadi u nda, to, i kambato aciyadu olo adama a na ne da yoo o'wo aza o ugbozu wa amayun. ¹⁹ Ili i na uvadi u tarai wo o'woi tsulo, ayi da ili i na Asula a tarai ugbozu. Adanshi a Asula a damma t̄a, “Asula a tsa azu t̄a aza o ugbozu a mantsa ma na aa yuwusan ugbozu u le.” ²⁰ Waru u dammisa t̄a, “Asulazuva e reve t̄a a na ifobi i na aza o ugbozu a yuwain suru pere da.” ²¹ Adama o ndolo she i 'yasan avangaci adama a na yoo tonore vuma gbain ro wan. Ili suru aza a du a da: ²² Bulu, na Apolo, na Bituru aza a du a da. Waru uvadi ma bula za du da. Wuma, nu ukwa za du da. Ne da mantsa mo gogo na mantsa ma na ma a tawa. Ili suru e ekere a du a da a ri, ²³ waru adu e ekere a Zamawawa da i ri, waru Zamawawa e ekere a Asula a da u ri.

4

Ulinga wa ajiya

¹ Lyawa ama a tara tsu agbashi a Zamawawa, aza a na Asula a cayi ili ya amayun i na i ri usokowu. ² Na ama a ca agbashi ulinga, a ciga le t̄a a yuwan ulinga'a cine wuntsayi a yuwan. ³ Amu u balā mu ko i ge'eto mu ko ukobu wu uge'etosu wa ama u ge'eto mu shi. N tsu ge'eto aciyava shi. ⁴ N reve t̄a asuvu a va a t̄a cece. Amma suru na ne u kambato mu cece shi, adama a na Zagbain da za na ee ge'eto mu. ⁵ She i ge'eto kafu mantsa ma rawa wan, i puro hali Zagbain kamba. U to utaa ili i na i ri usokowu at̄suma e irumbu e ekan, waru u t̄a palu'wa ili i na ama a cigai i na i ri usokowu o okolo e le. Asula a da aa cibala vuma na acibalu a na a ntsaa niyi.

⁶ Ama a va, amu na Apolo iroci i da at̄suma e ili i na maa yuwusan

adanshi a aci a yi, tsara i tsura urevu wi ili i na udammu'u u ri, "Toniya ili i na a danai atsuma a Adanshi a Asulagoon." Tsundolo yaa 'yasan avangaci reve i tara manlu ma du ma la'a ta manlu mo ro shi. ⁷ Zane da vaa tarasa aciyawu? Vu ta tarasa vu la'a ta akapi a aza e Itoni? Nye da vu ri na ayi na Asula a da a ca nuwu ayi shi? Nni ili i na vu ri ne ele suru ubata wa Asula a da o utai, cine vaa 'yasan avangaci gashi avu da vu yuwan nle na aciyawu?

⁸ I ta yuwusan majiyan gashi i tsura ta de ili i na i cigai suru. I yuwan ta majiyan gashi i ta nu utsuru. I ta yuwusan majiyan yo o'wo ta ngono goon du reve i lyawa tsu. N ta ciga yo o'wo ngono na amayun adama tsu yuwain tsugono obolo. ⁹ Me ene ta gashi Asula a zuwa tsu atsu ajiya a yi tso o'wo ama a na ama a tarai ili i ro shi, cine aza a na a ri o u'wa wa ali a ri acapa suru suru. Tsu ta tsa ama a na a tarai a tyo a agalaci reve o una le,* adama ama suru na nlingata ma Asula e ene cine aa kuwa. ¹⁰ Ama o uvadi a nda a te inda tsu gashi olo adama a na tsaa yuwusan ulinga wu Zamawawa. Amma adu, i ta dansa i ta nu ugbozu lon, adama a na i ri e itoni yi Zamawawa. Agba ne da shi. I ta yuwusan majiyan tsu ri nu ucira shi adu gba i ta nu ucira. I ta yuwusan majiyan ama a ta casu du tsugbain, agba a ca tsu tsugbain shi. Agba ne da shi. ¹¹ Hali n gogo tsu lamba ta ilyalya na mini mo oso. Akashi a da tsu ri ne ele goon na tsoo oto. Ama o to bongishi tsu lon. Tsu ri nu u'wa wa aciyatsu shi. ¹² Tsu yuwan ta atyo a na tsaa yuwan ulinga ne ekere a tsu. Na ama a yuwaan tsu una, atsu tsu zuwaa le ta aba'un. Na ama o bongi tsu, atsu tsu ka ba ta pe asuvu. ¹³ Na ama a yuwan adanshi a vanvama adama a tsu, atsu tsu damma ta ili i sa'ani a aci e le. Hali n gogo ama

a ta tarasa tsu tse everi waru gashi akkama.

¹⁴ Maa danasaa du ili i nda adama yu uwwa wono shi. N ciga ta n rono du atsuvu adama a na muwun n va n da i ri. ¹⁵ Ama ukpakukupa kupa (10,000) ta gura rito du adama a Zamawawa, amma amu da a nde'en dada du goon. Yo o'wo ta muwun n va ana n damma ndu adama e Yesu Zamawawa. ¹⁶ Adama o ndolo m pati du ta i toni iroci i va avu i yuwan cine maa yuwusan. ¹⁷ Ayi da i zuwai maa lyunguwisa du ulobo u va Timoti atsuma e itoni. Ayi macigata ma va ma da waru aagbashi a abula a Zagbain a da. U ta cuwaan du ni ili i na n ritoi adama e Yesu Zamawawa atsuma a a'isa a aza e Itoni ubata u na n 'yawai suru.

¹⁸ Ozo o ro a du a ta 'yasan avangaci adama a na i yuwain majiyan ma na maa tawa n kalyuwa du shi. ¹⁹ Amma na Zagbain lyawa mu n tawa, maa jima shi n ta tawa. Na n tawa n te ene ili i na aza a na aa 'yasan avangaci aa yuwusan. N te reve ko ubata wa Asula u da a tsurai ucira u le, ko adanshi a da aa yuwusan goon. ²⁰ Adama a na tsugono tsa Asula adanshi a da a yuwusan goon shi, amma adama o ucira. ²¹ Atsuma e ili i re i nda, zane da i dangwai: n tawa du na aasudu ko n tawa du ben ni icigi?

5

Tsipere atsuma a aza e Itoni

¹ Mu uwwa ta ama a dansa za ro atsuma a du ta yuwusan tsipere, a na u ta yuwusan tsipere na ka va dada va yi. Ko atsuma a aza a na e revei Asula shi a 'yuwan ta cu'un vu unusu u ndolo. ² U rawa ta yu uwwa wono, agba adu da nda a 'yasan avangaci. I yuwan atsumolangu adama o unusu u vuma'a. Ni i shi i yuwan atsumolangu tsundolo, i shi ta putsaa vuma ndolo a yuwan ibolo na adu.

* **4:9** Na yali ya Roma i lyuwa uvon reve u kamba a wata, u ta dana elime, avu asoja na ama a na a kamba niyi a kuru acapa, aza a na a dana acapa suru suru ele da n'yuwatan n na e remei bata o uvon reve a zuwa le o u'wa wa ali. Bulu ta kuratosu aciyayi na aza a na e remei na aa zuwa o u'wa wa ali aza na a ri acapa suru suru.

³ Ko na wo o'woi n ta alanga na adu, n tsu yuwusan ta majiyan adama a du. N yuwan ta uge'etosu gashi n ta lo obolo na adu gogo. Nu ucira u na Yesu Zagbain ca numu, n damma ta a na i ciga i 'yuwan i ca vuma na aa yuwusan unusu u ndolo oforo. ⁴ I de ibolo waru ucira wa Yesu Zagbain ta dana obolo na adu atsuma e ibolo i ndolo. ⁵ I 'yuwan i ciga i ca vuma ndolo a tyo o ucira u Male, tsara u lungusa lipu vuma ndolo, amma a ta wawa ruhu va yi na Yesu Zagbain tawa.

⁶ Uvadu u du u ri ulobonu shi. I reve ta udammu u nda, "Ununa wolilo† wa'a u tsu zuwa yira ya akala atsuma e meretsu i tsutsa tapu." Ili i nda u to rocosu ni i lyawa vuma ndolo na aa yuwusan tsipere tso ndolo lyuwa elime na adu, ama o ro atsuma a du a ta gura reme mayan ne. ⁷ Cine aza a Isra'ila a tsu tawa wolilo suru a 'wa le kafu a yuwan Abuki a Mapasa, ne da yaa yuwan, yu utaa vuma nda atsuma a du. Asula a kambato du ta cece adama a na Zamawawa kuwai tsara u kambato tsu faan e ekere o unusu. Wo o'wo ta tsa magiri'i ma na aza a Isra'ila o unai de a Abuki a Mapasa nu ujimu lon. ⁸ Adama a na ne da u ri na amayun, tsu danai a cuwusan kuci a na atsu ama a Asula a da. Tso ocoyi akuci o wolilo, ele da tsurala, na tsushu'un, na re vi iwuya i na tsu yuwain kafu tso o'wo aza e Itoni, amma tsu yuwain amayun na afula tsa akala tsa na a yuwain na wolilo shi.

⁹ Ana n danaa ndu nu ufaru, n damma du ta she i bolo aci na ama a na aa yuwusan tsipere wan. ¹⁰ N ta yuwusan adanshi adama a aza e Itoni a na a yuwusan tsipere, agba a aci a aza a na a ri aza e Itoni shi. Amayun a da ozo o ro e le a yuwan ta de tsipere. Ozo o ro e le a ta nu utsan, ozo o ro waru aza a a'usa, ozo o ro waru a ta yuwusaan amali aganda. Ni i ciga yi kasa na cu'un va ama o ndolo, to i lyawa uvadi. ¹¹ Ili i na maa dansaa du ayi da yi kasa na za na e

desu aciyayi za vi Itoni amma u ta yuwusan tsipere. Yi kasa na ama a na a ri nu utsan ne evu. Waru yi kasa no ososowi na aza a na e isulusa ama na aza a a'usa. Waru yi kasa na ama a na yuwusaan amali aganda. Ko tsuwa she i lyuwa obolo na cu'un va ama o ndolo wan.

¹² N ri nu ucira n ge'eto aza a na a ri aza e Itoni a da shi. Amma i ta nu ucira u na yoo boryo aza a du aza a na a tsu yuwan cu'un vu nusu ndolo. ¹³ Asula a te ge'eto ama a na a ri aza e Itoni shi. Adanshi a Asula a damma ta, "Na atsuma a du za ro pe ni iwuya, i lo yi." ◇

6

Ntaralai a yawawo o ukobu wu uge'etosu

¹ Atsuma a du na za ta du ri na mawasan na za ro, she u yawawo o ukobu wu za vu uge'etosu na ri za vi Itoni shi wan. U damma ama a Asula e ge'eto adanshi'i. ² Adu i reve urana u ro atsu aza e Itoni tsu ta ge'eto uvadi shi? Na adu da yee ge'eto uvadi, yaa gura ge'eto addama e keke'en a nda shi? ³ I reve ta mantsa ma ta lo a tawa a na tsee ge'eto nlingata ma Asula, adama o ndolo amayun a da tsu ta gura ge'eto ili i na i buwai atsuma o uvadi. ⁴ Ni i ri na cu'un mawasan ndolo, cine tsa da yaa yawusa ubata wa aza o uge'etosu a na a ri atsuma a tsu shi, aza a na ama a Asula a tarai ili i ro shi? ⁵ N ta yuwusan adanshi a nda tsara yu uwwa wono. N reve ta atsuma a du aa lamba za vu ugbozu na aa gura ge'eto na a tsura mawasan atsuma a aza e Itoni shi. ⁶ Amma o unu u ndolo, reve aza e Itoni e re a yawawo o ukobu wu uge'etosu, avu a uwa mawasan a makakan ma aza a na e revei Asula shi. She i yuwan tsundolo wan!

⁷ Ni i tara mawasan ma du a tyo o ukobu wu uge'etosu, to, i riyat. Atsuma a du na za vi Itoni ro nusaan du, she i yawawo yi ubata wu za vu uge'etosu avu yi isula yi wan. U ta la'a i rungwa. Ko na za vi Itoni ro

paala ɗu, she i 'yawato yi ubata wu za vu uge'etosu avu yi isula yi wan. U ta la'a i lyawa yi ne. ⁸ Amma adu na aciyadu i tsu yuwan ta iwuya reve waru i paala ozo o ro, i tsu yuwan ta ne a tyo e ekere aza a du aza e Itoni!

⁹⁻¹⁰ She yi luma aciyadu wan. I reve ta za vi iwuya aa tsura tsugono tsu Asula shi. Ama a nda ele da aza a na a yuwusaan amali a aganda. Ele fo aza a na a yuwusan tsipere, ama a nda aa tsura tsugono tsu Asula† shi. Ne da waru ali a na a tsu lyawa ali a yuwan tsipere ne ele e re koko'o. Evu, na aza o utsan, na aza a ngalalai aa tsura tsugono tsu Asula shi, obolo no ososowi, na aza a na a lungususa ala o ozo o ro. Aza a na a yuwain cu'un ndolo aa tsura tsugono tsu Asula shi. ¹¹ Kafu i usu Zamawawa, ozo o ro a du a yuwan ta cu'un vi ili yi idaba i ndolo. Amma Asula a zaza'wa ta nusu du suru avu u kambato du cece, reve u kambato du babu unusu a makakan ma yi. U yuwan ta ili i ndolo suru atsuma a ala a Zagbain Yesu Zamawawa waru nu ucira u Ruhu va Akiza.

I ca Asula tsugbain na lipu du

¹² Apa ili i na ozo o ro a du a dansa: “N ta gura yuwan ili i na n cigai, adama a na amu za vi Itoni da.” Apa cine n tsu usu: “Ee, uritosu u ndolo amayun a da. Agba ili i na maa gura yuwan suru i da yaa kamba mu shi.” N ta gura damma, “N ta gura yuwan ili i na n cigai biti,” amma n lyawa ili i ro i kambato mu aagbashi a yi shi. ¹³ I damma ta, “Ilyalya i tu ulobonu adama a atsuma, waru atsuma a tu ulobonu adama e ilyalya.” Amayun a da, amma urana u ro Asula o to kototo le ra. Asula a yuwan lipu adama e tsipere shi. U yuwan yi ta tsara u yuwaan Zagbain aganda, waru Zagbain ta kpatu'waa lipu'u ure u matsura. ¹⁴ Asula a 'yasan ta Zagbain atsuma o ukwa, waru ayi fo u ta 'yasan tsu nu ucira wa yi. ¹⁵ I reve lipu du pasu lipu vu Zamawawa da shi? U tu ulobonu m bolo akapi a lipu

vu Zamawawa na aashakala? O'o, ko ke'en! ¹⁶ Adanshi a Asula a damma ta, “Ejere'e o bolo ta avu o o'wo ili i ta.” ¹⁷ Adama o ndolo, tsu reve ta na vuma bolo aciyayi na aashakala, wo o'wo ta lipu ta na ayi. ¹⁷ Amma vuma na boloi na Zagbain, ruhu va yi na ruhu vu Zagbain o o'wo ta ili i ta.

¹⁸ I suma mayan me tsipere. Ko cu'un vu unusu u ne u da vuma yuwain a alanga a lipu a da u ri, she tsipere. Aza a na a yuwusan tsipere a ta nususaan lipu le. ¹⁹ Adu i reve a na lipu du u'wa wa Asula u da ubata u na Ruhu va Akiza ri nden shi? U ta pe atsuma a du. Asula na aciyayi a da a ca ndu Ruhu va Akiza'a. Adu aza a aciyadu a da i ri shi, amma aza a Asula. ²⁰ Asula a tsula du ta. U tsupaa du ta na abunda lon. Adama o ndolo, ili i na yaa zuwa lipu du yuwan suru u roco na yaa casu Asula tsugbain.

7

Uritosu adama o lolo

¹ To, gogo n ta damma du majiyan ma va adama e ili i na i danaa numu. I ta dansa, “Na vuma ciga zuwa Asula a uwwa uyo'o, u ta dana ulobonu u kuda e reve ka ko ke'en.” ² Apa u'usususu u va: Ama na abunda aa gura guza aciyele shi, reve a yuwan tsipere. Ayi da i zuwai u ri ulobonu vuma suru zuwa ka va yi avu u danu na ayi goon, waru u tu ulobonu ka suru yuwan lolo avu u danu na vali va yi goon. ³ She vali 'yuwan o von na ka va yi wan. Waru, u ri ulobonu ka 'yuwan o von na vali va yi shi. ⁴ Ka'a gba u ri nu ucira adama a lipu va yi shi, she vali va yi, ne da waru vali ri nu ucira u lipu va yi shi, she ka'a. ⁵ She i 'yuwunlai a ca aciyadu lipu wan, she ni i usulai a mantsa wa'a tsara i ca mantsa ma avasa. Reve i tawulai waru tsara Male† ma lyungwa du u na yaa gura guza aciyadu wan. ⁶ N damma ta ne tsara n ca du ure adama yi kasa na nven ne'en hali mamantsa. Wila u da shi. ⁷ N shi ta ciga aza e Itoni suru a dana babu lolo, cine amu n ri babu

◇ 6:16 Ufr. 2:24.

lolo. Amma vuma suru *Asulā* a tsu ca yi *tā* une'e *wā* yi. Vuma ro nu une'e u nda, za ro waru nu une'e u ndede.

⁸ Gogo n ta dansaa ali *nā* *amāci* a *azā* e Itoni aza a na ali ko *amāci* e le *ā* *kuwai* *de*. U ta la'a ulobonu *ā* *dāshi* yuwan lolo waru wan. I *dānā* ne babu lolo cine *amu* n ri. ⁹ Amma *nā* yaa gura guza *aciyādu* shi, to, i yuwan lolo. U ta la'a ulobonu i yuwan lolo a na *yāā* *dānā* a majiyan *mā* lipu kuci agba yaa yuwan majiyan me ili i ro shi.

¹⁰ N *tā* *nā* *wilā* u nda adama a aza a na *ā* ri *nā* lolo. Amma amayun a *da* a na Yesu Zagbain na *aciyāyi* a *da* u ca ntsu *wilā* u nda. *āyi* *da* u zuwaa *ndū* *wilā*'*ā*, *amu* *da* shi. *Avu* ka, she vu kakasa lolo *vā* wu wan. ¹¹ Amma *nā* vu lyawa yi, she vu *dāshi* yuwan lolo ro wan, amma vu *kāmbā* *ubāta* u vali *vā* wu. *Avu* vali waru, she vu *gbarā* ka *vā* wu wan.

¹² Gogo n ta yuwusan adanshi na aza a na oloi aza a na *ā* ri *azā* e Itoni shi. Yesu Zagbain ca tsu *wilā* adama a nda shi, amma *amu* n ta ca *du* uritosu u *vā*. Ozo o ro aza a na *ā* ri *azā* e Itoni *ā* *tā* *nā* *amāci* a na *ā* ri *azā* e Itoni shi. Nu u ciga u *danu* *nā* *avu*, she vu lo yi wan. ¹³ Waru, *nā* *avu* ka *da* na vu usuyi Yesu, agba vali *vā* wu za vi Itoni *da* shi, *avu* u ciga u *danu* *nā* *avu*, she vu kakasa *nā* *āyi* wan. ¹⁴ *Nā* ka *da* vu ri *atsuma* e Itoni, agba vali *vā* wu za vi Itoni *da* shi, adama *ā* wu lolo *du* wo o'wo *tā* na akiza. Waru *nā* vali *da* vu ri *atsuma* e Itoni za na ri *nā* ka na ri *atsuma* e Itoni shi, adama *ā* wu lolo *du* wo o'wo *tā* na akiza. *Nā* ne *da* shi a na muwun n *du* fo o o'wo *tā* idaba, amma gogo *ā* *tā* na akiza adama a akiza a na vu *tawayi* *atsuma* o lolo.

¹⁵ *Nā* za na ri za vi Itoni shi ciga u lyawa za vi Itoni, she za vi Itoni zuwa yi wi isawan wan. *Nā* cu'un ndolo fara, za vi Itoni ndolo *tā* *faan* a kasa. Nu u ri n yuwan, yi isawan *nā* vali ko ka na ri za vi Itoni'i shi, adama a na *Asulā* a ciga tsu *tā* *azā* e Itoni tsu *danu* na asuvu nden na ama. ¹⁶ N ta dansaa *amāci* a na *ā* ri *azā* e Itoni: Kila ali *ā* *du* *ā* *tā* kuru Zamawawa fo adama *ā* *du*. *āyi* nda fo ne *da* u ri amayun *ā* tyo ali

azā e Itoni: Kila *amāci* *ā* *du* *ā* *tā* kuru Zamawawa adama *ā* *du*.

I toni Zagbain kuci

¹⁷ *Atsuma* *ā* *ā'isa* *ā* *azā* e Itoni suru n damma *tā* *ama* e isawan cine *ā* *dānai* a mantsa ma na Yesu Zagbain *dangwa* nle, reve *Asulā* e *de* le o o'wo *azā* *ā* yi. Gogo n ta dansaa *du* ne fo. ¹⁸ Iroci, vali na a *pađai* uryumbu kafu wo o'wo za vi Itoni, she u ciga u pala aalana'a wan. Waru, *nā* koto a *pađā* yi uryumbu shi, she a *pađā* yi uryumbu mantsa ma na u temei itoni yi Zamawawa wan. ¹⁹ Ko a *pađā* yi uryumbu ko a *pađā* yi uryumbu shi, *āyi* ndolo babu addama. Ili i na i ri ulobonu *āyi* *da* a yuwan ili i na *Asulā* a dammai a yuwan. ²⁰ I lyuwa elime cine i *dānai* ana *Asulā* e *de* *ndū*. ²¹ *Avu* aagbashi a *da*? She vu lyawa ili i ndolo i *bałā* wu wan. Amma *nā* vu tsura ure u na voo o'wo *faan*, to, vo o'wo *faan*. ²² Aza a na *ā* *dānai* agbashi ana Zagbain *de* nle, o o'wo *tā* *faan* ana o o'woi e ekere a Zagbain. Ne *da* waru, aza a na *ā* *dānai* *faan* ana Zagbain *de* nle, gogo o o'wo *tā* agbashi a Zamawawa. ²³ *Asulā* a tsula *du* *tā* *de*. U tsupaa *du* *tā* *nā* *abunda* lon. She i yuwan gashi agbashi aza a na a zuwai na 'yuwan a ciga a zuwaa ama atsuvu agba a zuwaa *Asulā* atsuvu wan. ²⁴ Ama *ā* *vā*, n dammisa *du* *tā*, yi isawan cine i ri ana *Asulā* e *de* *ndū*, *Asulā* a ta kamba *du* i yuwan tsundolo.

Uritosu adama a ama a na ā ri nā lolo shi

²⁵ N ta *đanasaa* *du* ama a na *ā* ri *nā* lolo shi. Zagbain zuwa *wilā* wi ili i na aa yuwan shi, n ta dansaa *du* ili i na maa yuwusan majiyan. I *tā* usu ili i na maa damma *du* adama a na Zagbain to rocosu mu isa'ani. ²⁶ Adama a addama a na *azā* e Itoni o sowuso, n ta dansaa aza a na koto a yuwain lolo shi a yuwan wan. ²⁷ Amma ni i yuwan *de* lolo, she yi kasa wan. I buwa *tā* babu i yuwan lolo? She i zami ka wan. ²⁸ Amma ko *nā* vu zuwa ka, vu yuwan unusu shi. Waru ko usheli u yuwan lolo, *āyi* fo u yuwan

unusu shi. Amma n ciga ta n kamba du adama a addama a na a ri pe atsuma a nden n lolo.

²⁹ Ama a va, n damma du ta mejege, mantsa ma na yaa danu atsuma o uvadi u nda u buwa abunda shi. Adama o ndolo mamantsa ma na ma buwa ntsu, tsu lungusa yi adama a majiyan mo lolo wan. ³⁰ Ni i ri e mesun adama a atsumolangu, i lyuwa elime a yuwusaan Zagbain aganda. Ni i ri e izo'oshi na mazanga, she i lyawa mazanga mo ndolo u putsaa du a na yaa yuwaan Zagbain aganda wan. Ni i tsura ili na abunda adama a aciyadu, ili i ndolo i putsaa du a na yaa yuwaan Zagbain Yesu Zamawawa aganda wan. ³¹ Ni i yuwan ili i na ama a tsu yuwusan atsuma o uvadi, she i lungusa mantsa ma du a majiyan me le wan, adama a na ili i na i ri pe atsuma o uvadi u nda suru o to koto babu usan.

³² N ciga du i dama adama e ili yu uvadi i nda shi. Za na ri na lolo shi, ta gura dana a yuwusan ulinga wu Zagbain, reve waru u yuwan majiyan me ili i na yaa zuwa Zagbain' in wu uwwa uyo'o. ³³ Amma za na ri na lolo u ta na addama a abunda. U ciga u 'yuwan, u yuwan majiyan me ili yu uvadi, ni ili i na waa yuwan tsara ka va yi uwwa uyo'o. ³⁴ U ta no okolo e re. Ka ko usheli u na u ri na lolo shi, u ta gura dana a yuwusan ulinga wu Zagbain, obolo na lipu na wuma wa yi. Amma na ka ri na lolo, u tsu ca ta mantsa a yuwusan ili yu uvadi waru u ciga ta vali va yi uwwa uyo'o wa yi. ³⁵ Ili i na i zuwai n yuwaan du cu'un va adanshi o ndolo gogo ayi da n ciga ta n kamba du, amma mu na du shi. N ciga du ta i yuwan ili i na ama a Zagbain aa yuwan, tsara i yuwaan Zagbain aganda waru babu ili i na yee geshe du.

³⁶ Amma nu ulobo waa yuwusan majiyan u zuwa eegebe a yi adama a na u ta maluwa ma na waa yuwan lolo lon, u yuwan lolo'o, unusu u da shi. ³⁷ Agba nu u jiyar ta atsuma o ookolo a yi ili i na waa yuwan, agba babu vuma na zuwa niyi elime a na waa zuwa eegebe a yi, waru u ta gura guza aciyayi, u toni ili i na u jiyain de a na waa zuwa yi shi. Ayi fo u yuwan ta ili i na i la'ai ulobonu.* ³⁸ Na a yuwan lolo, u lobono ta. Na a yuwan lolo shi, u la'a tu ulobonu.

³⁹ Ka danu na vali va yi atsuma o lolo, hali she ukwa. Na cu'un ndolo fara u ta faan u yuwisan lolo ro, amma wo olo vali na ri za vi Itoni yi Zagbain. ⁴⁰ N ta majiyan u ta la'aa yi mazanga nu u lyuwa elime na nden n tsuruna, waru n ta a majiyan Ruhu va Asula fo ta dansa ne.

8

Inama i na a padayi amali

¹ Gogo n ciga ta n yuwan adanshi adama e inama i na ama a padai adama a kucci va amali. Suru ntsu tsu reve ta ili i ro adama e ili i ndolo. Adama o urevu tsu tsu 'yasan ta avangaci a tsu nu uvadu, amma icigi i tsu zuwa tsu ta tsu kambulai. ² Na vuma aa yuwusan majiyan ma na u ri nu urevu, koto u tsura urevu wa amayun shi. ³ Amma vuma na cigai Asula, ayi da Asula e revei waru u ta kalyuwa yi.

⁴ Apa ili i na maa dansa adama o utamu wi inama i na a padayi amali: Tsu reve ta amali ili i ro i da shi atsuma o uvadi, waru tsu reve ta Asula a ta a da goon. ⁵ A tsu de ta ili na abunda de zuwa na pa o uvadi "musula" na "azagbain" agba "musula" na "azagbain" a amayun a da shi. ⁶ Amma tsu reve ta tsu ta na Asula a ta goon, ayi da Dada, za

* **7:37** Waru u ta gura o o'wo urevu wu uguzu'u ayi da: A damma dada ta putsaa usheli wa yi she u yuwan lolo wan, agba a'wan a yi a ciga ta a kara lolo. Na ayi dada we ene wu ntsaa ta u geshe yi, amma gba ayi mawun ma ka u ciga ta u yuwan lolo she u putsaa yi wan. Unusu u da shi. A damma o okolo a dada u zuwa ta de okolo a na wee geshe usheli'i u putsaa a na waa yuwan lolo agba za ro da zuwa niyi elime tsara u putsaa usheli'i na lolo shi. U toni ili i na u fofoi o okolo a yi mawun ma ka u dana lo babu na u yuwain lolo. Ayi ndolo fo ili i sa'ani i da.

na yuwain ili suru, u yuwan tsu ta tsara tsu yuwaan yi aganda. Yesu Zamawawa ayi da Zagbain tsu goon. Babu ili i na u kudai a yuwan, waru adama a yi a da tsu tsurai wuma.

⁷ Amma ama suru a da e revei amayun a nda shi. Ozo o ro a ta zuwusa okolo e le bata a amali o ndolo, dafa i zuwai hali na ana'an na aa tamusa cu'un vi inama i ndolo, a tsu buwa ta a majiyan inama'a aza a amali a da. A ta yuwusan majiyan na a lyuwa cu'un vi ilyalya i ndolo u ta kambato le idaba. A ta yuwusan majiyan ne adama a na asuvu e le a ri nu ucira u na aa gura kurato isa'ani ni iwuya mejege shi. ⁸ Amayun a da ilyalya i da yaa rawato tsu zuzu na Asula shi. Na tsu lyuwa yi shi, tsu lamba ili i ro shi ko ke'en. Waru na tsu lyuwa yi, tsu tsura ili i ro shi.

⁹ Amma i yuwan ugbozu. She i lyawa faan na yaa lyuwa cu'un vi ili i ndolo wo o'wo ili i na yaa zuwa aza a na a ri nu ucira a majiyan mo okolo e le shi a riya wan. ¹⁰ I reve ta amali ili i ro i da shi, adama o ndolo waa damaton du i 'yawa i lyuwa ilyalya a aa'isa a amali shi. Amma na vuma na asuvu a yi a ri nu ucira shi we ene du a tamusa, avu fo u ciga u tama. ¹¹ Adama o ndolo urevu wa wu u lungusa ta vuma na ri nu ucira'a shi za na Zamawawa kuwayi. ¹² Na vu yuwaan aza a wu cu'un vu unusu ndolo, hali vu zuwa le a yuwan ili i na a tarai unusu u da, avu fo vu ta yuwusaan Zamawawa unusu. ¹³ Ni ili i na maa tama waa zuwa moron ma va ma yuwan unusu, ma a dashi tama nama shi, hali n kuwa, adama a na n ciga yi u riya shi.

9

Unata u da Bulu ri na akapi a ajiya

¹ Amu n ta faan. Amu aajiya a da. Me ene ta Yesu Zagbain tsu, waru adu da utsuru wu ulinga u na Zagbain aa yuwusan o ukere u va. ² Ko shi na za ro tara amu aajiya a da shi, amayun e ekere a du amu aajiya a da. Adama

a na i ri u6oluloi na Zagbain u roco ta amu a aajiya a da.

³ Apa ili i na n tsu usu aza a na a tsu ciga a yuwan adanshi o uge'etosu a aci a va: ⁴ Tsu ta na tsaa ushi ilyalya adama o ulinga u na tsu yuwain. ⁵ Ajiya a na a buwai na azawawa'a a Zagbain, na Bituru a tsu walasa ta na amaci e le aza a na a ri aza e Itoni atsuma a mmalu. Tsu ta na tsaa yuwan ne fo. ⁶ Amu na Banaba da goon na tsu ciga tsu 'yuwan tsu linga adama tsu tsura ikebe yi ilyalya?

⁷ Na soja 'yawa bata o uvon, u ta tsulaa aciyayi ilyalya? Za ta lo na tsu cu'wan uduma reve u lamba a lyuwa itana yu uduma'a? Za va aguba ta lo a gubusa ikyon reve u kudai o sowo maani me le? ⁸ Maa dansa ili i nda o uyuwun u va shi, amma ne da fo Wila wa Asula u dammai. ⁹ Tse ene ta a Wila u na Musa danai: "She vu baru unu wu nan ayi a dadasa ishina wan."* Ana Asula a dammai ne, majiyan me inan ma da goon u shi na ayi? O'o! ¹⁰ Adanshi a tsu a da u shi a yuwusan. Za na ri e iluma na za na ri a faba a ta yuwan ulinga u le na a zuwusai okolo a na aa tsura akunda atsuma e ili i na a gasai. ¹¹ Ana tsu damma ndu ikaka'a ili i ta i da na ca'an vi icu'un va Asula o okolo a du. Adama o ndolo tsu ta na tsaa ushi ilyalya ni ili i ro gashi ugasa u tsu ya'a du. ¹² Ni i kamba ama o ro a na a yuwusaan ndu alajiya, atsu tsu la'a le ta ntsaa.

Agba koto tsu zuwa du i ca tsu ne shi. O unu u ndolo, tsu ta yuwusan ulinga ni ili i na tsu ri na ayi adama tsu geshe Alabari a Sa'ani a Zamawawa a na waa baza wan. ¹³ I reve ta aza a na aa yuwusan aganda atsuma a Aa'isamapada a tsu ushishi ta ilyalya i le pe. Ne da waru nan ganu aza a na aa padasa kucci vi inama a asa'a a tsu ushishi ta akunda e inama'a. ¹⁴ Ne da fo Zagbain roco ta a na aza a na aa yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani a ushishi ilyalya i le adama o ulinga'a.

* **9:9** Atsuma a rana ndolo, na a ciga a faba ishina, inan i tsu dadasa le ta a 'yawa na a kambi e ishina'a.

15 Agba koto n zuwa ɗu i ca tsu ne shi. Waru maa ɗanasaa ɗu ili i nda gogo adama a na n ciga ɗu i ca mu ili shi. Me ene ta gashi u la'aa mu ta n kuwa a na yaa yuwan ne. 16 Maa 'yasasan avangaci adama a na maa yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani shi. Ulinga u ndolo u da Asula a zuwa numu n yuwan, agba na n ciga n 'yuwan n yuwan yi. Woo yo'ono mu shi na n yuwan yi shi! 17 Na n yuwan ulinga u nda adama a na amu na aciyawa n dangwai n yuwan yi, u to lobono i tsupa mu. Amma n ta yuwusan ulinga u nda mejege adama a na Asula a da za na zuwa niyi e ekere a va. 18 To, atsupu a nye a da maa ushi? Ayi da nda n ciga ta n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani faan, agba maa zuwusa ama a tsupa mu adama o ulinga u nda shi.

19 Amu aagbashi a za da shi, agba avu n kambato aciyawa aagbashi a ama suru adama n lyuwa aci a ama na abunda. 20 Na n ri obolo na aza a Isra'ila, n tsu yuwan ta tsu za va Isra'ila adama n lyuwa aci e le. A ta zala Wila wa Musa, amu gba shi. Agba n ta kurusu Wila'a mejege adama n lyuwa aci e le. 21 Ne da waru, na n ri obolo na Atakpaci, reve n yuwan tse le, aza a na oo tonon Wila shi, adama n lyuwa aci e le. Ayi nda woo rocosu n 'yuwan ta a kuru wila wa Asula shi, amma n ta kurusu wila wu Zamawawa. 22 Na n ri obolo na aza a na Itoni i le i ri ugbamu lon shi, n tsu yuwan ta gashi amu fo n ri ugbamu lon shi, adama n lyuwa aci e le. N ta yuwusan ununa ama aa yuwusan ubata biti adama n yuwan atyo a na maa gura yuwan adama n lyuwa aci a za na biti maa gura. 23 N ta yuwusan ili i nda suru adama m baza Alabari a Sa'ani, waru n ta uwwusa uyo'o adama a aba'un a Asula.

24 I cuwan na a yuwusan ala'anlai e iladi, koyan tsu suma ta, agba vuma ta da tsu tsura iliyinkapa. Adu fo ni i ciga i 'yuwan i suma cine yaa lyuwa.

25 Za na ri e iladi ya ala'anlai biti u tsu fobuso ta aciyayi lon adama u

lyuwa une'e wo ookokolo a avu'un a na aa jima shi. Amma tsu to fobuso aciyatsu adama tsu lyuwai une'e wo okokolo a na oo koto shi. 26 Ayi da i zuwai ma sumusa mejege. Ayi da i zuwai maa dakanusu tsu za na ri a nlangi nu ukere wa yi ukukumuwu adama u lyuwa, agba ana za na a falishi atsuma o upepu shi. 27 N ta dudukusa lipu va reve n kambuwa yi aagbashi a va adama a na na n tawa n koto a yuwusaan ozo o ro alajiya, Asula a putsaa mu ni iliyinkapa wan.

10

She i yuwaan musula n ro aganda wan

1 Ama a va, n ciga du ta i cuwan ni ili i na i farai na nkaya n tsu aza a na a kuruyi Musa. Asula a walaa le ta elime ana u lyunguyi eleshe a na a walai elime e le, reve u pasato le a Mala ma Shili ni ida yu u'yewu.

2 Ne da Asula a rumbu nle reve o o'wo otoni a Musa atsuma e eleshe na a mala. 3 Suru nle a lyuwa ta ilyalya i na yu utai zuva. 4 Suru nle o sowo ta mini ma na mo utai nu ucira wa Asula. Mini mo ndolo mo utai ta a aatali diga zuva a na e shewun nle, ayi aatali o ndolo gba Zamawawa da.

5 Agba suru na ne, na abunda e le Asula a uwwa uyo'o u le shi. Adama o ndolo a da a kuwai, reve lipu le o o'wo ubazu atsuma o una.

6 Ili i nda i fara ta adama wo o'wo iroci a tyo ya'a tsu, adama u tiga tsu tsu lyawa icigi yi iwuya ununa ama o ndolo a yuwain. 7 She i yuwaan amali aganda cine ozo o ro e le a yuwain wan. Adanshi a Asula a damma, "Ama'a a yuwan ta mere reve a yuwan abuki a vanvama nu uje'en." 8 Reve ozo o ro e le a yuwan tsipere, adama o ndolo a da gba, a tyo ama ukpakukupa ushin nu ukpakukupa uta'atsu (23,000) a kuwai urana u ta. She tsu yuwain unusu ununa a yuwain wan. 9 She tsu lyungwai Asulazuva cine ozo o ro e le a yuwain wan, reve gba a kuwai ana iyo yi kada nle. 10 Waru she i

yuwan adanshawuya cine ozo o ro e le a yuwain wan, adama o ndolo a ɗa *Asula* a lyunguyi malingata ma yi mo ukwa wu una le.

¹¹ Ili i nda suru i fara ta adama e iroci. A dana le ta adama o rono tsu atsuvu, adama a na mantsa mo ukosu ma yuwan ta zuzu. ¹² Na vu ri a majiyan gashi vu ta mishin, vu yuwan ugbozu adama vu riya wan. ¹³ A mantsa ma na a lyungwa ndu suru, i cuwan a ta lyungusa akapi a ama ne fo. *Asula* a tu uguzu na nzuwulai ma yi, agba waa lyawa malyungwa'a ma la'a ucira u na yaa kaba asuvu shi. A mantsa ma malyungwa'a, u ta ca du ucira u na yaa gura kaba asuvu, ne da *Asula* aa ca du ure u na yaa lyuwa elime.

¹⁴ Ama a va, adama o ndolo, i suma itoni ya amali. ¹⁵ Adu ama a na a ri nu ugbozu u da. I yuwan majiyan na aciyadu ko ili i na n cigai madamma amayun a da. ¹⁶ Na tsaa cuwusan mantsa ma na Zagbain tarai opopofu, reve tsu sowo masayan ma inabi, avu tsu godyoo *Asula* adama a yi, tsu ta na akunda atsuma a mpasa mu Zamawawa. Na tsu tara opopofu reve tsu ne'eshen tsu tama yi, tsu ta tsura akunda a lipu vu Zamawawa na amayun. ¹⁷ Ana tsu ne'eshein opopofu a ta, tso o'wo ta lipu ta, ko a na tsu ri abunda.

¹⁸ I cuwan na ama a Isra'ila, za suru reve ta na a pada kucci a masa'a, aza a na a tama inama i ndolo suru, a ta tsura aba'un a kucci'i. ¹⁹ Maa dansa amali ko ilyalya i na a yuwayin amali kucci ili i da shi. ²⁰ Amma n ta dansa ili i na a cayi amali, kucci vo otoni a lima† a da, agba *Asula* a da a cayi shi. Agba n ciga du yoo o'wo ili i ta no otoni a lima shi. ²¹ Yoo sowo o mokoto ma Zagbain reve waru i sowo o mokoto mo otoni a lima shi. Yaa lyuwa ilyalya i na a cayi Zagbain reve waru i lyuwa ilyalya i na a cayi otoni a lima shi. ²² Tsu ciga ta tsu zuwa Zagbain tsushu'un? Tsu te inda tsu ta nu ucira u na tsaa 'yuwan Zagbain reve u kuda a ca tsu atsumalima?

A ca Asula tsugbain kuci

²³ Ozo o ro atsuma a du i ta dansa, "Tsu ta yuwan ili i na tsu cigai biti!" Amma n ta dansaa du ili biti i da i ri ulobonu u na yaa yuwan shi. I ta gura damma, "Tsu ta yuwan ili i na tsu cigai fo!" Amma n ta dansaa du ili biti i da i ri ni ikambi shi. ²⁴ She i dana e izami yi ili i na i ri ulobonu ya'a du goon wan. Amma i zami ili i na i ri ulobonu e ekere a akapi a ama.

²⁵ I tama inama i na aa winasa e eden. Agba ye ece ko a yuwaan ta amali kucci ne ele wan, ne da asuvu a du a dana nden. ²⁶ Adama a na Adanshi a *Asula* a damma ta, "Uvadi ni ili i na i ri pe atsuma a yi suru za vu Zagbain da." ♦

²⁷ Na aza a na a ri aza e Itoni shi, e de du i lyuwa ilyalya, reve i ciga i lyuwa, to, i lyuwa ili i na a ca ndu biti. She i yuwan yeci i ro wan, adama a na yeci'i u ta tawaa na addama. ²⁸⁻²⁹ Amma na vuma ro damma du, "Ilyalya i nda a ca ta amali." To, she i lyuwa ilyalya i ndolo wan, ko asuvu a du a tara yi unusu u da shi. She i lyuwa wan, adama a na za na damma ndu'u, u tara ta unusu u da ni i lyuwa.

Adama a nye aa 'yasan mu a yuwan ili i na n ri faan na maa yuwan, adama wo o'wo unusu a asuvu o ozo o ro wan? ³⁰ Na moo godyoo *Asula* adama e ilyalya'a reve n lyuwa yi, adama a nye e de numu za vu unusu?

³¹ Na yaa lyuwa, ko i sowo, ko i yuwan ili i ro, i yuwan ili biti cine aa ca *Asula* tsugbain. ³² She i yuwan ili i ro na yaa nusaan aza a na a ri aza a Isra'ila, ko Atakpaci, ko aza e Itoni wan. ³³ Yuwain cine n tsu yuwan. N ta yuwusan mpolo n na koyan da a uwwa uyo'o atsuma e ili i na maa yuwusan suru. Maa zamishi ili i na yaa tawaa mu ni ili yu ulobonu shi, amma n te izami yi ili i na i ri ulobonu e ekere a koyan da adama a wawa le.

11

¹ Ni i ciga i 'yuwan i kuru iroci i va, ununa amu maa kurusu iroci yi Zamawawa.

♦ 10:26 Ica 24:1.

Uritosu adama a aganda

² N ta cuwusa du adama a na yaa cuwusan na amu kuci, avu waru i kuru ili i na n rito ndu.

³ Agba n ciga du ta i reve nda: Zamawawa ta na tsugbain a aci a vali, vali waru u ta na tsugbain a aci a ka va yi, Asula waru u ta na tsugbain a aci a Zamawawa. ⁴ Vali na suru pupalai aaci a yi a mantsa ma na u ri a avasa ko a yuwusan uritosu wa Asula u ta tawusaa Zamawawa na wono. ⁵ Amma ka na suru pupalai aaci a yi shi a mantsa ma na u ri a avasa ko o uritosu wa Asula u ta tawusaa vali va yi na wono. Ka ndolo ili i ta i da na ka na a punai ogbondo adama wo o'wo iroci yi ili i wono. ⁶ To, nu u 'yuwan a pala aaci a yi a puna yi ogbondo. Agba ana wo o'woi ili i wono i da ubata a ka a puna yi ogbondo, to, wu pala aaci a yi. ⁷ Asula a yuwan ta ali oroci a yi adama a ca yi tsugbain. Ayi nda u roco ta she vali oto ili i ro a aaci a yi wan. Asula a yuwan ta amaci a tawaa ali e le na tsugbain. ⁸ Asula a yuwan vali vu ufaru diga atsuma a ka shi, amma wu utaa ta ka vu ufaru diga a vali. ⁹ Asula a yuwan vali adama a ka shi, amma u yuwan ta ka adama a vali. ¹⁰ Adama o ndolo a da ka a pupala aaci a yi adama u roco u ta zala tsugbain tsa vali va yi, adama a nlingata ma Asula waru.

¹¹ Atsuma e Itoni i tsu yi Zagbain, a kasa amaci atsuma a ali shi, ali waru a kasa le atsuma a amaci shi. ¹² Amayun a da ka vu ufaru wu uta ta diga a vali, amma amaci a da a matsain akapi a ali. Agba Asula a da za na yuwain ili biti. ¹³ Ecei aciyadu, na ka yuwan avasa babu aaci a yi wupalu, ili i ndolo ili i wono i da shi? ¹⁴ Ye ene ure u na Asula a yuwain o uvadi, na vali ri na anji zakpakpa ili i wono i da shi? ¹⁵ Agba na ka ri na anji uga'an, ili i sa'ani i da. Asula a ca yi ta anji ne wo o'wo aapalutsu. ¹⁶ Hali n gogo ama o ro a ta ciga a yuwan mawasan adama e ili i nda, amma n ta dansa atsu na akapi a a'isa a aza e Itoni tsa yuwusan ili i ro ko'o shi.

Adama e Ilyalya yi Zagbain

¹⁷ Atsuma o uritosu u na n cigai n roco du, maa cuwusa du shi, adama a na a mantsa ma na i bolotoi suru, yaa yuwusan ili i sa'ani shi, reve i reme a yuwusan ili i vama. ¹⁸ O ufaru, mu uwwa ta a na ni i boloto i tsu ne'eshen ta aciyadu koko'o, agba n usu ta a na ili i ro i na a dammai amayun a da. ¹⁹ Amayun a da i ta pe une'esun koko'o, ne da e reve aza a na a yuwusan ili i na i ri mejege. ²⁰ A mantsa ma na i bolotoi, i ta a majiyan i ta lyuwusa Ilyalya yi Zagbain, agba ne da u ri shi. ²¹ Adama a na ni i ri a alya, i tsu gadara ta adama i zazan ili suru reve gba akapi a ama a dana na ambulu. Ozo o ro gba hali o o'wo usowu! ²² I ri na 'wa na yaa lyuwa i sowo shi? Ko i tara ta a'isa a aza e Itoni a Asula ili i na i ri a'ula shi? Ko i ta casu alambi wono? Nye i da i lobonoi na maa damma du? I ciga ta n cuwa du a na yaa yuwusan ne? Maa cuwa du shi, ko ke'en!

²³ Zagbain da ca numu ili i na n rito ndu. Atsuma a ayin a na a winai Yesu Zagbain, u tara ta opopofu. ²⁴ Reve u godyoo Asula adama a yi. Reve wu busa yi mubishi mubishi avu u damma, "Nda lipu va da, za na n cayi kucci adama a du. I yuwusan ne adama u zuwa du i dana a cuwusan na amu." ²⁵ Ne da waru, ana a lyuwai ilyalya, reve u tara mokoto ma masayan ma inabi,† avu u damma, "Mokoto ma nda akucunu† a sa'avu a Asula a da, za na o rocoi amayun a da adama a mpasa n va. I yuwusan ne adama u zuwa du i cuwusan na amu a mantsa ma na yoo sowuso yi kuci." ²⁶ A mantsa ma na yaa tamusa opopofu a nda ni i sowi mokoto ma nda biti, i ta dansa na Zamawawa kuwai. I yuwusan ne hali u kamba.

²⁷ Adama o ndolo na za ro atsuma a du tama opopofu a Zagbain ko u sowo o mokoto ma yi o ure u na u ca niyi tsugbain shi, u yuwan ta unusu e ekere a lipu na mpasa mu Zagbain. ²⁸ Adama o ndolo a da va kalyuwa aciyawu kafu vu tama opopofu'u ko

sowo o mokoto'o. ²⁹ Adama a na na vu ri nu urevu wu ucuḍuwu u lipu wu Zagbain shi a mantsa ma na vaa tamusa opopofu'u avu vu sowo o mokoto'o, vu te ge'etosu aciyawu na vu tama vu sowo. ³⁰ Ayi da i zuwai ozo o ro a ḍu na abunda a ri ubanakun o o'woi takalya, ozo o ro gba shi a kuwai. ³¹ Na tsu kalyuwa aciyatsu kafu tsu lyuwa tsu sowo, Asula ee ge'eto tsu shi. ³² Agba Zagbain tsu ge'etosu ta nu u bari ntsu adama a tyo o ukosu Asula a ri na woo kototo tsu shi, a mantsa ma na woo kototo uvadi.

³³ Adama o ndolo ama a va, a mantsa ma na i bolotoi i lyuwa llyalya yi Zagbain, i puroloi. ³⁴ Waru no ozo o ro a uwwusa ambululu a lyuwa llyalya ne'en a 'wa le, adama Asula e ge'eto ḍu a mantsa ma na i ri alyo obolo wan.

N ta damma ḍu ili i na yaa yuwan adama a akapi e ili, na n tawa.

12

Ne'e koko'o

¹ Ama a va, gogo n ta danaa ḍu adama e ne'e na Ruhu va Akiza tsu ca koyan da atsuma a tsu.

N ciga ḍu ta i reve ili ya amayun adama e le. ² N ciga ḍu ta i cuwan kafu yo o'wo aza e Itoni yi Zagbain, a kuru ta na aḍu o ure u na u ri mejege shi, reve i yuwaan amali a na a tsu yuwan adanshi shi aganda. ³ N ciga ḍu ta i reve na Ruhu va Asula ri obolo na vuma, vuma ndolo a damma, "A yuwaan ta Yesu un!" shi. Waru ko za lo aa damma, "Yesu Zagbain da" shi, she na Ruhu va Akiza zuwa yi u yuwan ne.

⁴ Ne'e ta lo koko'o, agba suru Ruhu ta da aa casu le. ⁵ Re ta lo koko'o na tsaa yuwusan ikambi, agba suru ntsu Zagbain ta da tsaa yuwusaan aganda. ⁶ Ama a ta yuwusan linga icu'un icu'un, agba Asula a ta a da a cayi vuma biti ucira u na waa yuwan cu'un vu ulinga u ndolo.

⁷ Ruhu tsu roco ta aciyayi atsuma a za vi Itoni† biti ana u ca niyi ulinga

ko'o na waa kamba aza e Itoni suru. ⁸ Ruhu va Asula tsu ca ta vuma ucira u na waa ca asala o ugbozu. Ruhu dada waru tsu ca za ro ucira u na waa yuwan adanshi a na a ri tapu nu urevu. ⁹ Ruhu ta dada waru tsu ca za ro ucawu wo okolo a gbain. U tsu ca ta za ro ucira u na waa kambato aza o ubanakun gbaga. ¹⁰ U tsu ca ta za ro ucira u na waa yuwan ulinga wa asalama,† reve waru u ca za ro ucira u na waa damma ikaka ya Asula. U tsu ca ta za ro ucira u na waa kurato ili i na yu utai ubata wa Asula ko ubata u ro. U tsu ca ta za ro ucira u na waa yuwan adanshi ne elentsu o ro. Reve waru u ca za ro ucira u na waa gura cuḍuwa ili i na a dammai ne elentsu koko'o. ¹¹ Ayi da waru Ruhu va Akiza ta goon za na aa casu ne'enda. Ayi a nde'en da tsu ca cu'un vu une'e u na u tsu ntsaa koyan.

Lipu vu Zamawawa na pasu va yi

¹² Lipu vuma ili i ta i da, agba u ta na pasu koko'o. Ko a na wo o'woi lipu ta na pasu koko'o, pasu ndolo o boluloi ta reve o o'wo lipu ta goon. Ne da fo lipu vu Zamawawa ri. ¹³ Ozo o ro a tsu aza a Isra'ila a da, ozo o ro waru Atakpaci* a da. Ozo o ro waru agbashi a da ozo o ro waru gba shi a ta faan. Amma Ruhu va Asula rumbu ta koyan tsu reve u zuwa tsu tso o'wo upasu u lipu vu Zamawawa. Suru ntsu tsu ushi ta Ruhu ta.

¹⁴ Amayun, lipu ta na pasu icu'un icu'un, agba upasu u ta goon shi. ¹⁵ Na anana a damma, "Amu upasu u lipu u da shi, adama a na amu ukere u da shi," ili i nda i geshe yi ta a na woo o'wo upasu u lipu'u? O'o! ¹⁶ Waru nu utsuvu u damma, "Amu upasu u lipu u da shi, adama a na amu utsuvu u da goon agba lyusu da shi," ili i ndolo i putsaa yi ta a na wo o'wo upasu u lipu? O'o! ¹⁷ Na lipu suru lyusu da, cine waa uwwa? Waru nu utsuvu u da u shi goon, cine wa uwwa maguru? ¹⁸ Amma Asula a yuwan ta lipu tsu na pasu abunda, reve gba u

* **12:13** Vuma na danai aatagada a nda u yuwan ta ulinga na danshi "Nheleni" a yuwusan adanshi a Takpaci.

zuwa upasu suru ubata u na u ciga niyi. ¹⁹ Ili i wovon i ne i da lipu shi o'wo nu u shi upasu u ta goon! ²⁰ To, lipu ta na pasu va abunda, amma lipu ta da goon.

²¹ Lyusu aa damma ukere, "Ili i bura mu na avu" shi. Aaci aa damma ana, "Ili i bura mu na avu" shi. ²² Pasu lipu na rotsoi gashi a ri nu ucira shi, amayun ele da a la'ai ulinga. ²³ Pasu lipu ro na tsu tarai gashi a la'ashi ulinga shi o ta lo, agba ele da tsu la'a kambuwayi ugbozu o ugolobuso u le. Atsu tsu pala ta lipu tsali tsa tsu adama ama e ene le wan, ²⁴ agba tsu ta gura lyawa upasu u ro babu pupala. Asula e gere ta lipu tsu hali na pasu na tsu tarai a ri nu ulinga shi, a ta gba nu ulinga. ²⁵ U yuwan ta ne adama u zuwa pasu lipu'u suru a linga obolo, upasu suru a kambusa za va yi. ²⁶ Nu upasu u lipu u ro u sowo atsumalima, akapi a pasu a tsu uwwa yi ta. Na a ca upasu u ro tsugbain, to, akapi a pasu a tsu yuwan ta mazanga obolo na ayi.

²⁷ Suru ndu suru lipu vu Zamawawa da. Koyan atsuma a du upasu u da a lipu va yi. ²⁸ Apa nda pasu ro na Asula a zuwai atsuma a lipu vu Zamawawa. Ele da: U fara ta zuwa ajiya, za ve ire, aza a na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula, za va ta'atsu munlu. Reve u toni na aza a na a yuwusan linga va asalama, na aza a na a ri nu ucira u na a kambato ama gbaga. Reve waru u zuwa aza a na aa kambusa ozo o ro, na azagbain. Reve u zuwisa aza a na aa yuwusan adanshi ne elentsu icu'un icu'un. ²⁹ Vuma suru da aajiya? Ko ke'en ne da shi. Za suru da a yuwan alajiya e ikaka ya Asula? Suru da munlu? Za suru da ri nu ucira u na waa yuwan linga va asalama? ³⁰ Suru da a ri nu ucira u na aa kambato ama gbaga? Asula a ca ta suru ntsu ucira u na tsa yuwan adanshi ne elentsu

icu'un icu'un? Vuma suru da aa gura cuduwa ili i na a dammai ne elentsu icu'un icu'un? O'o! ³¹ Amma na amayun i zuwa okolo a na yaa tsura ne'e na la'ai.

Gogo n ta damma du ili i na i la'ai suru suru.

13

Icigi

¹ Na maa yuwan adanshi ne elentsu o ro a ama ko hali ne elentsu a nlingata ma Asula, agba waru na n ri ni icigi ya ama shi, adanshi a va o rotso ta ilama i malapa ma rumu, ko ilama yu ulingi.* ² Na Ruhu ca mu ucira n yuwan alajiya e ikaka ya Asula agba n ciga ama shi, ili i ro i da n ri shi. Ne da waru na n gura reve ili biti, hali ni ili i na i ri usokowu suru suru. Ne da waru na n ri nu ucawu wo okolo hali na maa gura damma masasan maa shuwa ubata u ro, reve u yuwan ne. ³ Na n ca alambi ili i na n ri ne ele suru, hali gba na n ca lipu va kucci vu ukulatosu, agba na n ciga ama shi, wo o'wo mu ta ulinga we pere.

⁴ Icigi i ta na ankuri nu ulobonu. Icigi i ri na tsushu'un shi. Icigi i tsu yuwan adanshi nu u'yaasan wa avangaci shi. U tsu tara aciyayi ili i ro shi. ⁵ U tsu yuwan adanshi adama u sudato ozo o ro asuvu shi. U tsu dana o mpolo n na waa tsura aciyayi ili shi. U tsu yuwan upan go'o shi. U tsu cuwan unusu u na ama o ro a yuwaan niyi de shi. ⁶ U tsu yuwan mazanga adama a na ili i wuya i farai shi, amma u tsu yuwan ta mazanga na amayun o uta a alanga e eteshe. ⁷ Icigi i tsu bula mayan me icigi shi, u tsu kuda a usu shi, u tsu dana ta nu uzuwu wo okolo kuci, waru u tsu kaba ta asuvu kuci.

⁸ Icigi i tsu koto shi. Ne'e na aa yuwan alajiya e ikaka ya Asula o to koto. Ne'e na aa yuwan adanshi ne elentsu icu'un icu'un o to koto. Ne'e

* **13:1** Ele nda a tsu yuwan ta ulinga ne ele atsuma a aganda a amali. Elemu a na a yuwusan waa tawusa na tsugbain e ekere a Asula a wuma shi. Tsundolo, na vuma ro yuwan adanshi ne elentsu o ro agba wu pe ada tsara u kamba aa'isa a aza e Itoni shi, ne da da elemu a na amali a tsu yuwusan atsuma a aganda a amali waru u tsu tawaa na tsugbain e ekere a Asula a wuma shi.

vu urevu fo to koto. ⁹⁻¹⁰ A mantsa ma nda une'e u tsu wu urevu nu ucira u na tsaa yuwan alajiya e ikaka ya Asulā a ri ushiwun shi, mantsa ma na za vu ushiwun tawai, dāda une'e u na u ri ushiwun shi waa buwa nu ulinga waru shi. ¹¹ Ana n shi mawun, n yuwusan t̄a adanshi ununa mawun ma tsu yuwan, n yuwusan t̄a majiyan ununa mawun ma tsu yuwan, n t̄awusa t̄a n̄a re gashi mawun. Ana n kungwai, reve n lyawa a yuwusan ununa mawun ma tsu yuwan. ¹² A mantsa ma nda, tsu te inda ili ya Asulā, agba tsu te inda le akapi, ununa i tse ene ululu wa'a ni i kalyuwa a madubi. Mantsa ma t̄a lo aa t̄awa na tsee ene Asulā esu esu. Gogo wa'a da goon n revei, amma a mantsa'a n te reve suru suru, ununa Asulā e reve numu suru suru.

¹³ Ili i ta'atsu i nda o t̄a lo no oo koto shi: ucawu wo okolo, uzuwu wo okolo ni icigi, agba za na la'ai atsuma e le suru suru ayi da icigi.

14

Udashiwu wu uritosu adama e ne'e Ruhu

¹ I yuwan atyo a na yaa yuwan tsara i ciga ozo o ro. Waru i zuwa okolo tsara i ushi ne'e na Ruhu va Akiza aa ca du. Agba une'e u na u la'ai ayi da une'e wa alajiya e ikaka ya Asulā. ² Aza a na aa yuwusan adanshi ne elentsu o ro, aa yuwusaan ozo o ro a na a uwwusa le adanshi shi, amma a tyo a Asulā za na a uwwusa le. A ta yuwusan adanshi a amayun e ili yu usokowu nu ucira u Ruhu va Akiza. ³ Amma aza a na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asulā a ta yuwusaan ama adanshi reve waru a ca le ikambi, nu ugbamu wa asuvu, nu ucasu wa adanshi adama a tsura asuvu nden. ⁴ Aza a na a yuwusan adanshi ne elentsu o ro, aciyele a da aa kambusa goon, amma aza a na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asulā a ta kambusa aa'isa a aza e Itoni suru. ⁵ N ta dansa, u t̄a dana ulobonu suru ndu i yuwan adanshi ne elentsu o ro. Amma u ta la'a ulobonu suru ndu i yuwaan ama alajiya e ikaka ya

Asulā. Une'e u ndolo u la'a t̄a une'e u mayan ma adanshi ne elentsu o ro. Une'e wa adanshi ne elentsu o ro u tu ulobonu n̄a za ro gura cuduwa ili i na a dammai, adama aa'isa'a maḅulā u tsura ikambi.

⁶ Ama a va, n̄a n t̄awa n yuwaan du adanshi ne elentsu o ro, cine ili i ndolo yaa kamba du? Ili i ndolo yaa kamba du shi, ko ke'en, she n̄a n damma du ili i na Asulā o roco numu, ko n̄a n damma du ili yu urevu, ko ikaka i na Asulā a ciga numu n damma du, ko uritosu. ⁷ Ili i wivulu gashi papin ko ili mawa'a ko kumburu a ri wuma shi. Babu za na ee reve ishpa i na aa wa'asa, she n̄a za mawa'a u wa'a yi a alanga eteshe. ⁸ Na aavana a na oo rocosu asoja ure wu uvon u ca mesun ma sa'ani shi, cine tsa da asoja'a oo fofo adama e teme uvon? ⁹ Ne da waru, babu za na ee reve ili i na yaa dansa, she ni i yuwan adanshi a alanga eteshe. N̄a ne da shi, vu t̄a dana a yuwusan adanshi o upepu goon. ¹⁰ Tsu t̄a ne elentsu icu'un icu'un atsuma o uvadi u nda, agba babu za na ri lo elemu goon reve u lamba urevu. ¹¹ N̄a vuma ro yuwan adanshi ne elentsu a na mu uwwai shi, tso o'uloi t̄a omocin. ¹² Na amayun a da i cigai ne'e Ruhu, i pati Asulā a ca du aza a na aa dana ni ikambi atsuma a aa'isa a aza e Itoni maḅulā.

¹³ Vuma na ri nu une'e wa adanshi ne elentsu o ro, u yuwan avasa tsara a ca yi fo une'e wu ucuduwusa wi ili i na u dammai. ¹⁴ N̄a n yuwan adanshi ne elentsu o ro, ruhu va da aa yuwusan avasa, amma amu aciyava n reve ili i na maa dansa shi. ¹⁵ To, nye maa yuwan? N ta yuwan le ra. N ta yuwan avasa atsuma a ruhu, waru n ta yuwan avasa ni idanshi i na n revei. N ta cana ishpa atsuma a ruhu, waru n ta cana ishpa ni idanshi i na n revei. ¹⁶ Ni i boloto ubata u ta, ni i yuwaan Asulā ica atsuma a ruhu du, ozo o ro ee reve shi. Ne e reve ili i na yaa dansa shi, cine ee reve cine aa usu, "Ami, wo o'wo ne?"† ¹⁷ I to godyusho Asulā o ure u sa'ani,

amma ayi ndolo aa kamba za ro shi.

¹⁸ N godyoo ta Asula a na n la'a ndu suru mayan ma adanshi ne elentsu o ro. ¹⁹ Amma na tsu boloto ubata u ta tsara tsu yuwaan Asula aganda, n ta dansa u ta la'aa mu ulobonu n damma idanshi i ton i na ama ee reve ana maa damma idanshi ukpakukupa kupa (10,000) ne elentsu o ro.

²⁰ Aza a va, lyawai a yuwusan majiyan cine muwun n tsu yuwan. Yoo o'wo gashi muwun n na koto n yuwain iwuya shi. A majiyan ma du i yuwan majiyan tsa aza a na o gbozoi de. ²¹ A dana ta atsuma a Adanshi a Asula:

“Asulazuva a damma ta,
‘N ta yuwaan ama a va adanshi
ne elentsu a na omocin aa gura
damma.

Amma na ne suru aa zuwaa mu at-
suvu shi.’ ”

²² Une'e wa adanshi ne elentsu o ro iroci i da adama a aza a na a ri ele aza e Itoni a da shi, amma adama a aza e Itoni a da shi. Une'e wa alajiya e ikaka ya Asula iroci i da a tyo ubata wa aza e Itoni, amma adama u kamba aza a na a ri ele aza e Itoni a da shi.

²³ Ko na ne, na za na ri za vi Itoni shi ko ama a na e revei ili i ndolo shi, a tawa ubata wi ibolo i du avu a uwwa du a yuwusan adanshi ne elentsu o ro, a ta jiyan gashi i jaara ta. ²⁴ Amma na ama o ndolo a uwwa a na za suru ta yuwusan alajiya e ikaka ya Asula, e te reve a na ele aza o unusu da, waru ili i na a uwwai u te ge'eto le.

²⁵ A ta damma ili i na i ri pe usokowu atsuma o okolo e le. A ta kingyo avu a yuwan aganda avu a damma Asula, “Amayun a da vu ri na ama a nda.”

Isa'ani atsuma a aganda

²⁶ N'utsa n va, ni i boloto tsara i yuwan aganda, ni i ciga i 'yuwan i yuwan ili i sa'ani i na yaa kamba ama a na a ri lo suru. Ne da wu ntsayi u dana na vuma ro cana ishpa ko u yuwan uritosu ko u damma ili i na Asula a dammai ko u yuwan elentsu o ro ko u cuduwa ili i na vuma'a u dammai. ²⁷ Ni i boloto ubata u ta, i ta gura lyawa vuma ro yuwan adanshi

ne elentsu o ro, ko ama e re, amma she u la'a ama a ta'atsu wan. Ayuwan adanshi aza a ta ta, reve vuma ro cuduwa ili i na a dammai. ²⁸ Na babu za na aa cuduwa ili i na a dammai, ayi za na yuwain adanshi ne elentsu o ro nu u 'yuwan u ciga u rungwa, avu u yuwan adanshi na aciyayi na Asula goon.

²⁹ Ama e re ko ama a ta'atsu a yuwan adanshi e ikaka ya Asula, avu ama a na a buwai a kalyuwa ili i na a dammai ulobonu. ³⁰ Na vuma ro aa yuwusan alajiya e ikaka ya Asula, avu Asula o roco za ro ili i ro, za na a yuwusan alajiya e ikaka'a wi isawan avu u lyawa vuma ndede lyuwa elime na adanshi. ³¹ A mantsa ma ta i lyawa vuma ta yuwan adanshi, avu suru ndu i rito ili i ro, reve waru i dashi tsura ugbamu wa asuvu. ³² Ama a na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula a ta gura guza aciyele, reve a lyawa ozo o ro a yuwan adanshi. ³³ Asulazuva Asula o ujambaru a da shi, amma a asuvu nden da, cine u ri a a'isa a aza e Itoni suru.

Na ama a Asula o boloto adama a yuwan aganda, ³⁴ lyawa amaci a dana kpaku. She i lyawa le a yuwan adanshi wan, adama a na Wila u damma ta amaci a yuwan tsutoni. ³⁵ Na a ciga e reve ili i ro, e ece ali e le na a kamba a 'wa le. Ili i wono i da ka yuwan adanshi atsuma e ibolo.

³⁶ Adanshi a Asula o uta ya'a du shi, waru ya'a du da u rawai goon shi. ³⁷ Na vaa yuwusan majiyan gashi avu vuma na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula a da, ko gba vu ta nu une'e u ruhu, vu te reve a na maa danasa ili i na Zagbain damma numu n dana da goon. ³⁸ Adama o ndolo ama a na a 'yuwain a zuwa atsuvu e ili i na n danai she i zuwaa le atsuvu wan.

³⁹ Ama a va, icigi yo okolo i du ayi da i ciga i damma ikaka ya Asula, amma she i putsa vuma na aa yuwusan adanshi ne elentsu o ro wan. ⁴⁰ Atsuma e ili i na yaa yuwan suru wo o'wo o ure u na wu ntsayi waru u tu ufofu ulobonu.

15

U'yosun wu Zamawawa

¹ Ama a va, gogo n ciga ta n cuwaan du na Alabari a Sa'ani a na n yuwaan du de alajiya. I ushi yi ta de, avu waru yi isawan de nu ucawu wo okolo a du. ² Ayi Alabari a Sa'ani a nda ayi da waa wawa du ni i bana yi ugbamu atsuma e ili i na n damma ndu. Ni i yuwan ne shi, ucawu wo okolo a du wo o'wo ta pere.

³ N damma du ta ili i na a damma numu. Ayi ili i nda ayi da u la'ai ulobonu suru: Zamawawa kuwa ta adama o unusu u tsu, ne da Adanshi a Asula a dammai. ⁴ A cido yi ta, o urana wa ta'atsu avu a 'yasan yi wuma, cine Adanshi a Asula a dammai. ⁵ Uroco ta aciyayi ya Bituru, waru u roco ta aciyayi a tyo a akapi Kupanejere'e. ⁶ Ana ayi ndolo kotoi, u roco ta aciyayi a tyo o otoni a yi a na a la'ai ukpakuton (500) a mantsa ma ta. Aza a na e ene niyi na abunda a buwa ta wuma, ozo o ro gba shi a kuwa ta de. ⁷ Avu waru u roco aciyayi a tyo ya Yakubu, waru avu u roco aciyayi a tyo ubata wa ajiya suru. ⁸ O ukosu suru, u roco ta aciyayi a tyo ya'a va, gashi za na a matsain a mantsa ma na koto wu ntsayi a matsan mu shi.

⁹ Ajiya suru a la'a mu ta. N rawa e de mu aajiya shi, adama a na m bongi ta aa'isa a aza e Itoni a Asula. ¹⁰ Amma isa'ani ya Asula i kambato mu ta ili i na n ri, waru isa'ani ya yi e ekere a va pere da shi. N dakanu ta adama n la'a akapi a ajiya ulinga suru, waru amayun a da, ni isa'ani ya Asula i da n yuwain ulinga'a, nu ucira u va u da shi. ¹¹ Na amu n yuwaan du alajiya ko ajiya a yuwaan du alajiya, ili i ta i da tsaa yuwusan, waru ili'i i da da i usuyi.

A damma aa 'yasan akwakwa shi

¹² Na tsu yuwan alajiya a na a 'yasan ta Zamawawa diga o ukwa, to cine ozo o ro a du aa damma aa 'yasan akwakwa a kambata wuma shi? ¹³ Na ayi ndolo amayun a da, u to rocosu a 'yasan Zamawawa shi. ¹⁴ Na

a 'yasan Zamawawa shi, to, alajiya a tsu pere da, waru ucawu wo okolo a du pere da. ¹⁵ Na aa 'yasan akwakwa shi, tsu yuwan ta epen a tyo e ekere a Asula ana tsu dammai a 'yasan ta Zamawawa, agba amayun a da shi. ¹⁶ Na aa 'yasan akwakwa shi, koto fo a 'yasan Zamawawa shi. ¹⁷ Na koto a 'yasan Zamawawa shi, ucawu wo okolo a du pere da, waru e te ge'eto du adama a nusu du. ¹⁸ Na ayi ndolo amayun a da, ele ama a na a kuwai de cina a ca okolo e le ubata wa yi a puwan ta ana. ¹⁹ Na tsu zuwa okolo Zamawawa ta wawa tsu a wuma u nda goon amma a wuma u na waa tawa shi, to, iliyali i tsu i la'a ta akapi a ama.

Ili ya amayun cine aa 'yasan akwakwa

²⁰ Amayu'un ayi da a 'yasan ta Zamawawa atsuma o ukwa, ayi da umatsun wu ufaru atsuma a aza aa 'yasan a akwakwa. ²¹⁻²² Ama suru a kuwa ta adama e ili i na vuma ta yuwain, Adamu da tawaa ntsu nu ukwa suru. Ne da fo aa 'yasan ama atsuma a akwakwa adama e ili i na vuma ro yuwain. Zamawawa da aa tawaa tsu na wuma suru. ²³ A ta 'yasan vuma suru o ure u na wu ntsayi. Zamawawa da a fara 'yasin. Na Zamawawa kambata a ta 'yasan ama a yi suru. ²⁴ Na ayi ndolo koto, ukosu wu uvadi u nda u ta tawa. Zamawawa to kototo n'yuwatan ma yi suru suru, avu u ca tsugono'o e ekere a Asula Dada. ²⁵ Na a ciga a 'yuwan Zamawawa yuwan tsugono she nu u lyuwa aci a n'yuwatan suru avu u zuwa le zala va apata a ana a yi. ²⁶ Ma'yuwatan mo ukosu ma na woo kototo ayi da ukwa. ²⁷ Ana Adanshi a Asula a dammai a na u ta zuwa ili suru zala vu ucira va yi, o bolo pe Asula shi. Asula a da a zuwai ili suru zala vu ucira wu Zamawawa. ²⁸ Avu, nu u lyuwa aci e ili suru, Mawu'un u ta zuwa aciyayi zala va Asula, za na zuwai ili'i suru zala va yi. Avu Asula a yuwan tsugono tsi ili suru.

29 Cine tsa da gba adama a ama a na a rumbuyi adama a aza a na a ri ukwa? Cine tsa da ulobonu wa yi? Na a 'yasan akwakwa shi ko ke'en, cine tsa da aa rumbu ama adama e le?

30 Adama a nye tsu zuwai aciyatsu atsuma e meleshe rumu suru? 31 Aza a va, usana suru n ta gashi n ta kuwa. Amayun a da maa dansaa du. Cine i revei maa lapusa makakan na adu na amayun adama e ili i na Zagbain Yesu Zamawawa yuwaan ndu, ne da maa dansa ili i nda'a. 32 Na a 'yasan akwakwa shi, nye i da maa tsura na n yuwan nlangi na ama a Afisu aza a na a ri nlyayi? Na a 'yasan akwakwa shi nye i zuwai tsaa yuwan cine a dansa shi?

“Lyawa tsu lyuwai tsu sowoi, adama a na nfa'an tsu ta gura kuwai.”

33 She i lyawa nanza luluma du wan. A ta dansa, “N'utsa n wuya n ta lungusa nden n sa'ani n du.” 34 I kambato majiyan ma du e ili i sa'ani avu i lyawa mayan mo unusu. Yu uwwa wono a na ozo o ro a du koto e revei Asula shi.

Lipu tsu na Asula a 'yasan tsu

35 Za ro te ece, “Cine aa 'yasan akwakwa a kamba wuma? Cu'un lipu ne da aa dana na ayi?” 36 Yeci i tsulo tsa da ndolo'o. Na vu cu'wan cu'un e ida, u tsu kungwa shi, she nu u kuwa ne'en. 37 Icu'un i na vu cu'wain i tsu rotso ca'an na utai shi, nu u kungwa. Cu'un vu shina da goon na ri u'yewu ko ili i na vu cu'wain, agba ili i na vu cu'wain avu'un a da shi. 38 Asula a da a tsu zuwa cu'un ndolo kungwa cine u cigai, cu'un suru u tsu kungwa ta na cu'un va avu'un va yi. 39 Lipu na ri na wuma suru a ta icu'un icu'un. Vadilima gba a ta na cu'un lipu ta. Inama waru a ta na lipu koko'o. Nnunu na mugula a ri ili i ta shi. 40 Cu'un lipu ta, ta de zuva,† waru cu'un lipu ta, ta pa atsuma o uvadi. Ulobonu u lipu u na u ri de zuva u tawa ta ko'o na cu'un vu ulobonu u lipu na ri pa atsuma o uvadi. 41 Urana u ta nu ulobonu wa yi, woto u ta nu

ulobonu u ro. Italyo'o waru a ta nu ulobonu u ro koko'o.

42 Ne da waa dana na a kambato akwakwa wuma. Lipu tsu na tsu kuwa reve u shama, a ta dana ko'o na a 'yasan le, adama a na a mantsa mo ndolo aa kuwa waru shi ko ke'en. 43 Na a cido lipu tsu, a ri ulobonu shi waru a ri nu ucira shi. Na a 'yasan le, a ta dana ulobonu nu ucira. 44 Gogo tsu te eneshe lipu va ndana, amma na a 'yasan le, o to o'wo lipu na Ruhu va Akiza aa ca wuma.

Amayun lipu va ndana da, waru amayun a da lipu ro ta lo na Ruhu va Akiza aa casu wuma. 45 Adanshi a Asula a damma ta, “Vuma vu ufaru Adamu ushi ta wuma.” Ayi vuma vu ukosu, za na ayi da Zamawawa, wo o'wo ta ruhu na tsu ca wuma. 46 Ili i na i fara tawai ayi da lipu va ndana, avu lipu ruhu tawa na acapa. 47 Asula e kene ta mabula avu u yuwan Adamu vuma vu ufaru. Vuma ve ire gba zuva da wu utai. 48 Vadilima suru ta na lipu cu'un va Adamu. Waru za na ri zuva suru u ta na lipu cu'un vuma na cipai diga zuva. 49 Cine tsu ri gogo tsa Adamu, vuma na a yuwain na mabula, ne da urana u ro tsu to o'woi tsu Zamawawa, vuma va zuva.

50 Aza a va, n ciga du ta i reve lipu tsu va ndana na mpasa ta shama. Ayi nda u ta dansaa tsu aa tsura tsugono tsu Asula shi, za na aa dana babu ukotu. 51-52 Gogo n ta damma du ili yu usokowu i na Asula o roco numu: Ozo o ro a tsu aa kuwa shi, amma ne e ivula aavana o ukosu, Asula a ta vadala tsu babu usan, cine vu revei igipatsu ye esu i ri gogogo. Ne e ivula aavana, a ta 'yasan akwakwa, waru aa dashi kuwa shi, avu suru ntsu tsu ushi lipu sa'avu. 53 Adama a na lipu tsu na aa kuwa avu u shama, a ciga a 'yuwan a vadala le a kamba lipu va zuva na aa kuwa shi suru suru. 54 Ni ili i ndolo i fara, avu lipu va ndana na aa kuwa a vadala le a tyo a lipu va zuva aza a na aa kuwa shi, avu Adanshi a Asula a shiwan:

“O kototo t̄a ukw̄a, a lyuwa t̄a aci a yi suru suru!

⁵⁵ Te d̄a ubat̄a u na ukw̄a u lyuwai aci? Te d̄a waru ucira wu liya vu ukw̄a na tsu tad̄a n̄a mb̄ala?”

⁵⁶ Unusu u d̄a u tsu t̄awaa n̄a mb̄ala n na ukw̄a u tsu t̄awaa. Wil̄a waru ayi d̄a u zuwai unusu u tsur̄ai ucira'a.

⁵⁷ Amma tsu godyo t̄a Asul̄a ana u lyawai Zagbain Yesu Zamawawa tsu u ca ntsu ulyuwu wa aci!

⁵⁸ Ama a va, aza a na n cigai, adama a na Asul̄a a yuwain ne, yi isawan nu ucira. She i lyawa ili i ro i jingad̄a d̄u tsar̄a i lyawa ure wan. I zuwa aciyad̄u i yuwan ulinga babu uro n̄a yaa yuwan ulinga wu Zagbain, adama a na i reve t̄a ulinga u na i yuwain adama a Zagbain suru woo o'wo pere shi.

16

Ubolotosu wi ikebe adama a ama a Asul̄a

¹ Ni i ushi ikebe adama a ama a Asul̄a, n ciga d̄u t̄a i yuwan cine n dammai aa'isa a aza e Itoni a na a ri pe atsuma a Galatiya a yuwan.

² Urana wa Aladi suru i 'yuwan i ciga za suru u zuwa ikebe i ro e ili i na u tsur̄ai. I zuwa le adama a sadaka. Ni i yuwan ne, yaa t̄aw̄a nda i 'yawa ndede tsar̄a i ushi utafa a mantsa ma na n t̄aw̄ai shi. ³ I dangwa aza e Itoni o ro a tara ikebe'e a 'yawa Urishelima. Na n rawa n ta ca le mepepeline ma na woo roco ad̄u d̄a i dangwa nle.

⁴ Na wu ntsaa amu fo n 'yawa, tsu ta yuwan mmalu suru.

Ili i na Bulu cigai u yuwan

⁵ Na n kandaruwa Makidoniya suru, n t̄a t̄aw̄a n kalyuwa d̄u. ⁶ U ta yuwan n danu n̄a ad̄u ne'en rana re, ko a tyo o ukosu u mantsa mo utanu. Avu i kamba mu atsuma a mmalu n va, ubat̄a u na mee tyo suru.

⁷ Na Zagbain usu, n ciga n rawa de go'o shi, tsar̄a n danu obolo n̄a ad̄u a mantsa n̄a abunda a na maa t̄aw̄a avu n karashi. ⁸ Amma n t̄a dana pa atsuma a Afisu hali urana u na aa yuwan Abuki o Urana wa Kupoton†

u kara. ⁹ Adama a na a kpatu'waa mu t̄a ure u sa'ani u ro adama o ulinga u gbain, waru ama n̄a abunda a t̄a ususu, ko na wo o'woi n'yuwatan n t̄a lo n̄a abunda.

¹⁰ Na Timoti rawa, i ushi yi ne ekere e re. U ta yuwusan ulinga wu Zagbain, cine amu maa yuwusan. ¹¹ She i lyawa nanza rono yi e ida wan. I zuwaa yi aba'un reve i kamba yi a mantsa ma na waa kamba ya'a va. N ta pura yi na ama a na aa t̄aw̄a.

¹² Adama a za tsu Apolo, m patishi yi t̄a u 'yawa obolo n̄a aza a yi a mantsa ma na aa kalyuwa d̄u, amma u ri na ada a na waa 'yawa gogo shi. Nu u tsur̄a mantsa u t̄a t̄aw̄a.

Ukosu u mepepeline ma Bulu

¹³ I dana ufobu. I bana ucawu wo okolo a d̄u ulobonu. Waru she yu uwu wovon wan. Yi isawan nu ucira. ¹⁴ I yuwan ulinga u d̄u suru atsuma e icigi.

¹⁵ I reve t̄a a na Istifana nu u'wa wa yi mabula ele da aza a na a fara o o'woi aza e Itoni atsuma a Akataya, waru a ca t̄a aciyele adama a aganda a ama a Asul̄a. M pati d̄u t̄a ama a va, ¹⁶ i toni ama a nda na akapi e le aza a na a yuwusan ulinga obolo ne ele.

¹⁷ N yuwan t̄a mazanga a na Istifana, n̄a Fatunatu n̄a Akayiku a rawai. A kamba mu t̄a adama a na i ri pa shi.

¹⁸ A ca mu t̄a ugbamu wa asuvu, waru n reve t̄a a yuwaan d̄u t̄a fo ne. Ni i ciga i 'yuwan i ca tsugbain a tyo aza a na suru a yuwain tsugbashi tsa na tsa ntsayi.

¹⁹ Aa'isa a aza e Itoni† pa nda atsuma e ida ya Asiya a t̄a lyungusaa d̄u icasu i le. Akila obolo n̄a Birisika, obolo n̄a aa'isa a na o bolotosu o u'wa u le, a t̄a lyungusaa d̄u icasu i le atsuma a ala a Zagbain.

²⁰ Aza e Itoni yi Zagbain suru a t̄a lyungusaa d̄u icasu i le. I casalai ulobonu.

²¹ Amu Bulu, amu d̄a n danai icasu i nda ne ekere a va.

²² N ta yuwusan avasa Asul̄a a yuwaan vuma na 'yuwain Zagbain un̄a. Lyawa Zagbain t̄aw̄a gogo.

²³ Lyawa isa'ani ya Yesu Zagbain
dana obolo na adu.

²⁴ N ciga ta vuma na suru ri atsuma
e Yesu Kristi Zamawawa.

Mepepelime me Ire ma Bulu a tyo ya Aza a Korinti

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu dana ta mepepelime me ire ma nda a tyo a aza e Itoni atsuma a Korinti ana ama o ro a ri de a yuwusan adanshi a vama adama a yi. Bulu lyungu ta kambi va yi Titu u 'yawa u yuwan adanshi na ama adama e ili i na i ri amayun. Ana Titu kambai u damma ta a na ama na abunda a usu ta Bulu, amma hali n gogo ozo o ro a 'yuwan yi ta. Atsuma e mepepelime ma nda Bulu godyoo ta aza a na a kambusa yi, reve waru u yuwan adanshi adama a aza a na a 'yuwan niyi.

Bulu cuduwa ta ama cine u shi u cigai u yuwan, ni ili i na i putsaa niyi a yuwan ne. Reve waru u yuwisan adanshi adama a aganda a amayun a tyo a Asula. U yuwan ta adanshi cine aza e Itoni aa kambulai. O ukosu u roco ta a na ayi aajiya a amayun a Zamawawa a da.

Ayi mepepelime ma nda ma ta dansaa tsu cine aza e Itoni a ana'an aa yuwan ulinga obolo, waru na cine aa kamba azagbain a amayun na munlu n na maa yuwusaan Zamawawa ulinga ana'an. U yuwan ta adanshi cine aa kamba ni ikebe ni ili ya abula a tyo atsuma o ulinga wa Asula. U roco tsu ta zagbain va amayun tsu linga ta adama ama suru a tsura ili i sa'ani. U damma ta na a yuwan ili i ro babu ucira ko icigi ya Yesu Zamawawa, ili ye pere i da, amma ili i na a yuwain nu ucira ni icigi ya Yesu, ili i nda i tsu zuwa ta Asula a uwwa uyo'o reve waru a dana nu ucira wa amayun atsuma o uvadi u nda.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Bulu godyoo ta Asula (1:1-11)
2. Ulinga wa aajiya adama a ama a Asula (1:12-2:17)

3. Ugolobu ni icigi ya Kristi Zamawawa (3:1-7:16)
4. Une'e adama a alambi (8:1-9:15)
5. Bulu aajiya a amayun (10:1-13:10)
6. Icasu yu ukosu (13:11-13)

Bulu casai aza e Itoni a Korinti

¹ Amu da Bulu, Timoti za tsu ta pa obolo na amu. Amu da n danaa ndu mepepelime ma nda. Asula a dangwa mu ta mo o'wo aajiya e Yesu Kristi Zamawawa.

N ta dansaa du aa'isa a aza e Itoni a Asula atsuma a lyuci va Korinti obolo na ama a Asula suru upasu wa Akataya.

² Lyawa Asula Dada tsu na Yesu Zagbain Zamawawa roco du isa'ani na asuvu nden.

Bulu godyoo ta Asula

³ Tsu yuwusayin Asula ica, za na ayi da Dada vu Zagbain tsu Yesu Zamawawa! Asula ayi da Dada na ri tapu ni isa'ani waru ayi da u tsu casu adanshi suru. ⁴ U tsu ca tsu ta adanshi a mantsa ma na tsu ri atsuma a atsumalima, adama atsu fo tsu ca ama o ro adanshi. Na a ri a atsumalima tsu ta gura ca le adanshi cine Asula a ca ntsu. ⁵ Amayun a da tsu to sowuso atsumalima lon adama a Zamawawa. Waru amayun a da tsu ta tsurusa ucasu wa adanshi adama a Zamawawa. ⁶ Na tsu sowo atsumalima, uzuwu wo okolo a tsu ayi da Asula a ta ca du adanshi ni iwawi adama o ndolo. Na Asula a ca tsu adanshi, adama tsu ca du adanshi i kaba asuvu a da. Ne da yaa gura kaba asuvu na ankuri atsuma e ili i na atsu fo tsoo sowuso atsumalima. ⁷ Tsu ta no okolo ugbamu adama a na tsu reve ta ni i sowo atsumalima tsa tsu, i ta tsura ucasu wa adanshi cine tsu ushiyi.

⁸ Ama a va, tsu ciga du ta i reve ununa tsu sowoi atsumalima e ida ya Asiya. A ca tsu ta atsumalima a na a la'ai ucira u tsu, hali tsu jiyana na tsaa la'a shi. ⁹ Amayun a da, tsu jiyana ta tsu ta kuwa. Agba ili i ndolo i zuwa tsu ta tsu zuwa ucira ubata wa

Asulā amma o ucira wa aciyatsu shi, adama a na ayi da za na tsu 'yasan akwakwa. ¹⁰ Asulā a wawa tsu ta diga a mantsa ma na tsu shi a kuwa, waru tsu reve ta u ta lyuwa elime na mawawa ma tsu. ¹¹ U ta wawa tsu adama a na yaa kambusa tsu a mantsa ma na yaa yuwusan avasa adama a tsu. Adama o ndolo, Asulā a ta usu avasa a abunda a du. U ta zuwaa tsu aba'un, waru ama na abunda o to godyoo yi adama e ili i na u yuwaan ntsu.

Bulu bulai mabura ne'en

¹² Tsu ta gura damma na tsu cuwan ili i na tsu yuwain, tsu ta a mazanga na asuvu a tsu a ri cece. Mantsa suru tsu yuwan ta nden ma abula, agba atsu tsu soko du ko ili i ta shi. Isa'ani ya Asulā i da i zuwai tsu yuwain ne, urevu wu uvadi u nda u da shi. Tsu yuwan ta nden ma abula ubata u na tsu danuyi suru bele atsuma a muwwulai n tsu na adu. ¹³ Ana tsu danaa ndu, tsu yuwan ta adanshi mejege a tyo ya'a du, agba tsu soko ikaka'a shi. Adama o ndolo a da, i gura revei ili i na tsu danai. ¹⁴ Gogo i gura ta reve ili i na tsaa dansa lo ne, agba tsu ta zuwusa okolo a na yaa tawa i reve ili i na tsaa dansa mejege, adama o urana wu Zagbain Yesu i yuwan mazanga adama a tsu, reve atsu waru tsu yuwan mazanga adama a du.

¹⁵ N reve ta ne ulobonu, waru adama o ndolo, n shi ta n ciga m bura du ne'en o ufaru. Ne da Asulā a zuwaa du aba'un adama a na n ta tawa ya'a du ure. ¹⁶ N shi ta n ciga mi isawan n kalyuwa du ana n temei mmalu a tyo e ida ya Makidoniya na n kamba waru. Reve i kamba mu n 'yawa upasu wa Yahuda. ¹⁷ I ta yuwan yeci yi ili i na i zuwai n yuwain ili i na n fo6oi shi. N shi a yuwusan adanshi o una goon shi. N rotso ta ama o uvadi a na a tsu usu a ta yuwan ili i ro reve waru a 'yuwisan a yuwisan ili'i?

¹⁸ Amma ni i tara ili i na Asulā aa yuwusan amayun a da, i te ene ili i na tsaa dansaa du "Ee" ko "O'o" da shi a mantsa ma ta. ¹⁹ Ne da u ri

adama a na Mawun ma Asulā, Yesu Zamawawa usu reve waru u 'yuwan a mantsa ma ta shi. U tsu usu ta kuci no okolo a ta. Ayi da za na amu na Sila na Timoti tsu yuwaan du adanshi a yi. ²⁰ Adama a na ayi da za na shi-toyin nzuwulai ma Asulā suru. Ayi da i zuwai tsaa dansa "Ami"† na tsaa casu Asulā tsugbain atsuma a aala a Zamawawa. ²¹ I cuwan, Asulā a da za na aa gbamatosu tsu na adu suru atsuma a Zamawawa. Waru Asulā a da a dangwa ntsu. ²² U zuwaa tsu ta urotsu† wu za vi ili adama u roco a na atsu aza a yi a da goon. Waru u zuwa ta Ruhu va yi o okolo a tsu tsu uzuwa adama u rocosu tsu ili i ro i ta lo a tawa.

²³ Ana n damma ndu n 'yuwan ta a kamba Korinti adama n dana du usuduwu wan. Ne epen a da maa yuwusan ndede Asulā. ²⁴ Tsaa yuwusan afalu a dansaa du ili i na ni i ciga i 'yuwan i usu da shi. Tsu reve ta i ta nu ucawu wo okolo lon waru yi isawan nu ucira ne. Tsu ciga ta tsu yuwan ulinga na adu adama i dana tapu na mazanga.

2

¹ N jijan ta maa 'yawa ya'a du waru shi, adama a na mantsa ma na n shi n 'yawai ya'a du, suru ndu u bala du ta. ² Na maa zuwa du atsumolangu, to, zane da aa buwa na waa zuwa mu mazanga? She adu goon, aza a na n zuwai atsumolangu. ³ Ayi da i zuwai n danai ne e mepepeline ma na n lyunguwa ndu de. N ciga m bura du shi, adama a na uga'asusan na adu atsumolangu a da waa zuwa mu goon. Agba adu da ama a na wu ntsayi i zuwa mu mazanga. Ili i na i zuwai n cigai n dana a mazanga ayi da adama n zuwa du mazanga. ⁴ A mantsa ma na n danaa ndu nu ufaru, n shi ta udamu waru n shi na mazanga o okolo a va shi, waru n dana ta na abara lon. N dana adama n zuwa du atsumolangu shi, amma n dana ta adama i reve a na n ciga ndu lon.

Iyuwaan za vu unusu gafura

⁵ Za ro atsuma a du zuwa mu ta atsumolangu, agba amu da a nde'en shi, hali na adu suru. Ili i na maa dansa ayi da u zuwa ta aza e Itoni atsumolangu kpara. (N ciga n yuwan adanshi a na a karalai adama o ndolo'o shi.) ⁶ Na abunda atsuma a du i bolo ta ugbozu reve i ca yi awuya a na a ntsaa niyi. Awuya o ndolo a rawa ta. ⁷ Amma gogo i yuwaan yi gafura reve i ca yi adanshi adama u putsaa yi na atsumolangu lon hali waru u lyawa itoni suru suru wan. ⁸ N ta patishi du, i roco a na i ciga niyi. ⁹ N danaa du ta adama n lyungwa du, reve waru me ene ko i toni ta uritosu u va. ¹⁰ Ni i yuwaan vuma nda gafura, amu fo n ta yuwaan yi gafura. Waru na n yuwaan yi gafura (nu unusu u ta lo), n yuwan ta ne nu ucira wu Zamawawa o una u du. ¹¹ N yuwan ta ne adama Malef ma yuwan tsu ugbozu wan, adama a na tsu reve ta ifofi ya yi lon.

Bulu yuwain alajiya a Taruwasa

¹² Ana n rawai Taruwasa adama n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani e Yesu Zamawawa, n cina ta cina Zagbain kpatu'wa de ure adama o ulinga'a. ¹³ Agba n shi ta udamu lon, adama a na me enei za tsu Titu shi. Reve n damma ama o ubata'a, "She mantsa mo ro," reve n kara a tyo Makidoniya.

Ulyuwu wa aci adama a Zamawawa

¹⁴ Tsu godyo ta Asula lon! Ayi da za na kambato ntsu agbashi a yi, reve waru u walaa tsu elime atsuma a mmalu ma alya ma aci a Zamawawa. Asula waru u ta kambusa bazasa urevu wu Zamawawa ubata biti ana maguru ma sa'ani. ¹⁵ Wuma u tsu tsa maguru ma na Zamawawa a casu Asula da, za na a bazasa ubata wa aza a na Asula a wawusa na aza a na a kuwusa. ¹⁶ E ekere a aza a na a kuwusa, maguru'u u rotso ta ushamu wa akwakwa, amma e ekere a aza a na a ri wuma maguru ma wuma ma da. Zane da rawai u yuwan ulinga u nda? ¹⁷ Tsu ri tsa ama o ro a na

a yuwusan alajiya a adanshi a Asula adama a tsura ikebe shi. O'o, ne da shi. Amma tsu ta kambusa ugbozu na tsu ri ama a na Asula a lyunguyi, waru o ucira wu Zamawawa tsu ta yuwusan adanshi e ikaka i tsu a makakan ma Asula.

3

Akucunu a sa'avu a Asula

¹ Tsu fara ta u'yasasan wa avangaci adama a aciyatsu waru? Ama a ta tawusa na mpepelime n na a danai n na maa yuwusan adanshi e ica a aciyele ko gba shi a ta zuwusa du i danaa le mpepelime adama e le. U tu ulobonu tsu danai ni icu'un yi mpepelime n nda? ² Amma adu da mepepelime ma tsu, waru i ta o okolo a tsu na vuma suru ee denuna avu u reve ili i na e deyinuna. ³ I to rocosu adu mepepelime ma na Zamawawa danai da, avu atsu tsu tawa na ayi. Ruhu va Asula za na aa casu wuma, u dana du ta o okolo a tsu, agba a avu'un shi, ko e ili yi idana i na a yuwain na abaci a atali shi.

⁴ Tsu ta damma ne adama o ucawu wo okolo a tsu o ucira a makakan ma Asula adama a Zamawawa. ⁵ Amma tsa dansa tsu ta gura yuwan ulinga u nda na aciyatsu shi. Asula a da a zuwusa tsu tsu gura yuwan ili i na tsa yuwusan suru. ⁶ U zuwa tsu ta tso o'wo agbashi a akucunu a sa'avu a yi na o utusa ubata wa Ruhu va Akiza. Akucunu a nda Wila u na a danai da shi, adama a na Wila u tsu tawa ta nu ukwa, amma Ruhu tsu ca ta wuma.

⁷ Akuci a Wila a dana le ta a atali, reve gba e ene tsugbain tsa Asula a mantsa'a. Ama a Isra'ila a gura jima a kalyuwusa urewesu wa Musa shi, adama a na u shi te ikanasa nu ucira lon, ko na wo o'woi wikanasa'a tsa jima shi. Adama o ndolo, na Wila za na ulinga wa yi ayi da u tawa nu ukwa u shi na tsugbain ne tsundolo, ⁸ to, ulinga wa Ruhu va Asula u ta dana na tsugbain tsa na tsa la'ai za Wila. Amayun a da shi? ⁹ Nu ulinga u na u tsu kototo ama u shi na tsugbain,

to, ulinga u na u tsu kambato ama mejege e ekere a Asula u ta dana na tsugbain tsa na tsa la'ai. ¹⁰ Amayun a da tsugbain tsa akuci tsa akucunu u tsu rotso tsugbain waru shi, adama a na ekan a tsugbain tsa sa'avu tsa la'a yi ta. ¹¹ Wila u shi ta na tsugbain tsa na tso kporoi. Amma tsugbain tsa akucunu a sa'avu u la'a yi ta lon, adama a na woo kporo shi, ko ke'en.

¹² Tsu ta gura yuwan adanshi babu wovon adama a na tsu ri nu uzuwu wo okolo ne tsunda. ¹³ Tsu ri tsa Musa shi. Urewesu wa yi u shi te ikanasa, reve wu pala urewesuu adama u geshe aza a Isra'ila e ene ekan o ukporuso wan. ¹⁴ Ama'a a shi ta na aciyogbamu, ili i ro waru i ta putsusa le na ee ene amayun a mantsa ma na e desu Wila nu una. Yesu Zamawawa da goon a gura tawa apalutsu a na aa putsusa le yeni. ¹⁵ Hali na ana'an, ne ee desu Wila wa Musa nu una, aapalutsu a pala ta okolo e le.

¹⁶ Agba na vuma vadala ubata wu Zagbain (Yesu), u tsu tawa ta aapalutsu o ndolo'o. ¹⁷ Ana wo o'woi Zagbain Ruhu da, ubata u na Ruhu vu Zagbain ri suru, u tsu zuwa ta ama o o'wo faan. ¹⁸ Adama o ndolo a da urewesuu u tsu u ri ukpatu'u adama tsu roco tsugbain tsa Asulazuva. Waru na Ruhu va Asulazuva ri o ulinga atsuma a tsu, tsu ta kambusa tsa yi kuci, waru tsu ta dashi rocosu tsugbain tsa yi.

4

Uzuwa o upondo

¹ Asula, ni isa'ani ya yi, u ca tsu ta ulinga u nda tsu yuwan. Ayi da i zuwai tsu kunai shi. ² Tsu ta 'yuwusan mayan me ili i wono ni ili yu usokowu. Tsa lumusa ama shi, waru tsa vadayasa adanshi a Asula shi. Adanshi a amayun a da goon tsa yuwusan a makakan ma Asula, adama ama o ro e reve a na tsu ri na abula. ³ Na ama o ro a gura reve Alabari a Sa'ani a na tsa yuwusan alajiya shi, u roco ta a puwaan ta. ⁴ Male, ayi za wuya na a yuwusan

tsugbain tsu uvadi tsa nda tsa da. Waru u rumbanato ta okolo a aza a na a cayi okolo shi, adama o ndolo aa gura ene ekan a gbain a Alabari a Sa'ani a na e ikanasa ubata u le shi. Aa gura reve ikaka i na tsa yuwusan alajiya adama a tsugbain tsa Zamawawa shi, za na rotsoi Asula foyi. ⁵ A mantsa ma na tsa garasa a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani, tsa yuwusan alajiya a aciyatsu shi, amma Yesu da Zagbain. Ili i na goon tsa dansa adama a tsu, ayi da atsu agbashi a du a da adama e ili i na Yesu yuwain adama a tsu. ⁶ Asula a da za na dammai, "Lyawa ekan e ikana atsuma e irumbu!" U zuwa tsu ta tsu reve a na ekan a nda ayi da ekan a tsugbain tsa Asula a na urewesuu wa Yesu Zamawawa oo rocosu.

⁷ Tsu ta nu uzuwa u nda ubata wa Asula, agba tsu rotso ta mpondo n na a ma'ai no olo'o a na a ri nu uzuwa'a. Ayi nda'a u to rocosu abajini o ucira ubata wa Asula a da wu utai, ubata u tsu u da shi. ⁸ A ta zuwusa tsu atsumalima lon, agba a minjira tsu shi ko ke'en. Ko a mantsa ma na tsu revei ili i na tsa yuwan shi, tsu kuda o ure shi. ⁹ O bongi tsu ta lon, agba Asula a lyawa tsu shi. A mantsa mo ro a tsu dimba tsu ta e ida, agba o kototo tsu shi ko ke'en. ¹⁰ A mantsa ma na tsoo sowuso atsumalima tsunda, urana biti lipu tsu to rocosu ununa Yesu sowoi atsumalima ana u kuwai, adama ama a gura ene wuma wa Yesu a lipu tsu. ¹¹ Amayun, a ta gura una tsu a mantsa biti adama a na tsoo tonon Yesu, adama ama ee ene wuma wa Yesu a lipu tsu na aa kuwa. ¹² Tsu usu ta tsu yuwan mpolo nu ukwa, adama i tsura wuma.

¹³ A dana ta a Adanshi a Asula, "N yuwan ta adanshi adama a na n cayi okolo." Tsu ta nu ucawu wo okolo cu'un ta, waru tsu ta yuwusan adanshi adama a na tsu cayi okolo. ¹⁴ Asula a 'yasan ta Yesu Zagbain atsuma a akwakwa, waru tsu reve ta na Asula a ta 'yasan tsu fo obolo na Yesu. Asula a ta tara tsu obolo na adu, avu tsi isawain a makakan

gogo tsa a yuwusan ne shi. ¹⁷ Za na suru ri o'bolo na Zamawawa, Asula a kambato yi ta vuma sa'avu. Akuci e ili suru o koto ta reve waru a kara. Asula o o'woto ta ili suru usa'avu. ¹⁸ Asula a da a yuwain ili nda biti. U tawato tsu ta zuzu na ayi e ekere e ili i na Zamawawa yuwain. U zuwaa tsu ta ulinga u na tsa ri n tsu tawusa na ama zuzu na ayi fo. ¹⁹ Ikaka i tsu ayi da Asula a ta tawusa na ama suru zuzu na ayi e ekere a Zamawawa. Asula aa cuwusan nu unusu u le shi. Reve waru u ca tsu ikaka ya asuvu nden a nda. ²⁰ Asula a lyungu tsu ta tso o'wo aza o ulinga o una wu Zamawawa, waru u ta dansaa du i poloo ikaka i tsu atsuvu. Tsu ta yuwusan adanshi a Zamawawa, waru tsu ta patishi du i lyawa Asula o rono du zuzu na ayi. ²¹ Zamawawa yuwan unusu shi, ko ke'en! Agba reve Asula a zuwa wo o'wo za vu unusu, adama o ndolo Zamawawa zuwa tsu ta tso o'wo aza a abula e ekere a Asula.

6

¹ Tsu ta yuwusan ulinga o'bolo na Asula, waru tsu ta patishi du she i ushi isa'ani ya Asula reve i lyawa u kara pere wan. ² Asula a damma ta atsuma a Adanshi a yi, "Ana mantsa ma na n dangwai ma rawai, mu uwwa ta avasa a du.

O urana wi iwawit n kamba du ta."◇

Amayun a da Asula a tu ufo'bu na waa kamba du gogo. Ana'an urana wi iwaw i da.

Atsumalima a Bulu

³ Tsu ciga ulinga wa Asula u na tsa a yuwusan wo o'wo ili ye pere e ekere a ama shi, da'ada tsu zamiyi ure u na tsa a yuwusan nden n na maa zuwa ama a riya wan. ⁴ Ili i na tsa a yuwusan suru, tsu ta yuwusan mpolo tsu roco na atsu agbashi a amayun a Asula a da tsu ri. Tsu ta kaba asuvu na ankuri na cu'un va atsumalima suru. ⁵ A faba tsu ta. Waru a zuwa tsu ta o u'wa wa ali. O'bolo a ama a yuwan ta upan na atsu reve a uwa a 'yasasan ugbozu

wa ama. Tsu linga ta hali tso o'wo utakalyuwu. Ayin o ro tsu lantsa shi, ko ke'en. Mantsa mo ro tsu lamba ilyalya. ⁶ Tsu roco ta aciyatsu na atsu agbashi a Asula a da adama a na tsu guza ta aciyatsu cece, waru tsu ta nu urevu u na Asula aa casu. Tsu yuwan adanshawuya shi. Tsu ta yuwusaan ama isa'ani. Tsu ta nu ucira u Ruhu va Akiza, waru tsu ciga ta ama na amayun. ⁷ Tsu ta yuwusan alajiya e ikaka ya amayun, waru Asula a ta casu tsu ucira. Tsu ta na abula a na o o'wo ntsu ana matsun me pe'eni na araga na tsu cigai adama o uvon. ⁸ Tsu ta yuwusaan Asula aganda na ama a ca tsu tsugbain, ko a tara tsu ili i ro shi. Tsu ta yuwusaan Asula aganda na a cuwa tsu, ko na a ca tsu ala a vama. Ama a damma atsu aza e epen a da, agba tsu ta dansa amayun kuci. ⁹ Koyan da reve tsu ta, agba reve a yuwan na atsu gashi e reve tsu shi. Tsu ta nden gashi ukwa u rawa ta zuzu, agba atsu da nda, tsu buwa ta wuma. Tsu to sowuso atsumalima lon, agba o una tsu shi. ¹⁰ Tsu ta a mazanga kuci, ko a mantsa ma na tsu ri oo sowuso atsumalima. Tsu ta nu ulambu, agba tsu ta zuwusa ama na abunda o o'wo aza o utsuru atsuma o ucawu wo okolo. Tsu ri ni ili shi, agba amayun a da tsu ta ni ili biti.

¹¹ Adu ama a Korinti, tsu yuwaan du ta adanshi mejege, okolo a tsu a ta tapu ni icigi i du. ¹² Tsu lyawa icigi i du shi, amma adu da i lyawai icigi i tsu. ¹³ N ta yuwusaan du adanshi gogo cine maa yuwan na muwun n va. I yuwan ankuri i roco tsu cu'un vi icigi na tsu roco ndu.

Aa'isa a Asula a wuma

¹⁴ She i yuwan mmalu o'bolo na aza a na a ri atsuma e Itoni shi wan. Isa'ani ni iwuya a wala o'bolo shi. Ekan ni irumbu a tsi isawan ubata u ta shi. ¹⁵ Cine tsa da Kristi Zamawawa na Male oo o'wo n'utsa? Cine tsa da za vi Itoni a dana ubolu na za na ri e Itoni shi? ¹⁶ Aa'isa a Asula a ri a muwwulai na amali shi. Atsu da gba aa'isa a

◇ 6:2 Isha. 49:8.

Asulā a wuma. Asulā a damma tā “N tā danu obolo ne ele avu n zuwa u'wa u va ubata u na a ri. N to o'wo Asulā e le, reve ele o o'wo ama a va.” ◇

¹⁷ Adama o ndolo, Asulazuva a damma tā,
“Utai atsuma e le reve yi kasa aciyadu ne ele.

She iju'wan ili i na i ri ushinda lu wan, reve gba n ushi du.” ◇

¹⁸ Asulazuva Mogono me Ili Suru ma damma tā,
“N to o'wo Dada du,
reve adu yo o'wo muwun n va.” ◇

7

¹ N'utsa n va, Asulā a yuwaan tsu ta nzuwulai n nda na abunda. Adama o ndolo tsu sumai ili i na yaa zuwa lipu no okolo a tsu o o'wo ushinda lu. Tsu cayi Asulā tsugbain avu tsu yuwain mpolo tsu danai unata na ayi suru suru.

Mazanga ma Bulu

² I yuwaan tsu ure atsuma o okolo a du! Tsu nusaan za shi. Tsu lungusa ucawu wo okolo a za shi. Waru tsu paala nanza shi. ³ Maa dansa ili i nda adama a na n cigai m bara du shi. N damma du ta de a na tsu ri a cuwusan du kuci, ko nye gba yaa farasa. ⁴ N soduwo du ta matsan suru suru. N ta mazanga adama a du kuci. Okolo a va a gbama ta adama a du. Ko na n ri a addama lon, i zuwa mu ta mazanga.

⁵ Ana tsu rawai e ida ya Maki-doniya, tsu shi na wivuwun shi. Tsu ga'an ta na addama ukandaruwu na atsu. Tsu yuwan ta nlangi na n'yuwatan. Tsu yuwan ta mpolo na wovon o okolo a tsu. ⁶ Amma Asulā, za na tsu ca aza a na a ri na addama mini mo utanu, u ca ta asuvu a tsu mini mo utanu ana Titu tawai. ⁷ Amayun, tsu yuwan ta mazanga na tse ene niyi, agba ili i na i zuwa ntsu mazanga na amayun ayi da cine i ghamato niyi okolo. U damma tsu ta cine i ri azama ye ene mu a na waru i langa ta atsuma adama e ili i na i yuwain. Waru u damma mu ta cine i

cigai i kamba mu. Ana mu uwwai ne, n yuwan ta mazanga lon.

⁸ Ko na mepepeline ma va ma shi ma langato du okolo, u bala mu na n dana niyi shi. O ufaru u shi ta u bala mu, adama a na u langato ndu okolo, amma i jima a atsumolangu shi. ⁹ Agba gogo n ta mazanga. Maa yuwusan mazanga o una u na n zuwa ndu atsumolangu shi, amma adama a na atsumolangu a du a zuwa ta i vadala nden n du. Na ayi ndolo, tsa amaton du shi ko ke'en. ¹⁰ Adama a na Asulā a ta yuwan ulinga na atsumolangu a tsu adama u kamba tsu tsu vadala o unusu u tsu adama tsu tsura iwawi. Tsa langa atsuma adama a atsumolangu o ndolo shi. Amma na vuma ri a atsumolangu, agba u vadala ubata wa Asulā shi, u ta tsura ukwa, agba iwawi shi.

¹¹ Votoyin ugbozu e ili i na atsumolangu a nda na Asulā a ciga ndu i sowo u yuwain atsuma a du. U zuwa du ta i lapula nden n du. U zuwa du ta i roco i nusan shi. U zuwa du ta upan na wovon u na yu uwwai. U zuwa du ta i ciga yee ene mu. U zuwa du ta i dana ada a ama. U zuwa du ta ye ene cine a ca za na nusain atsumalima. I roco ta a na i ri nu unusu atsuma e ili'i shi. ¹² N dana ta mepepeline mo ndolo adama ye ene, a makakan ma Asulā, i kambuwa ta ugbozu lon. N dana yi adama a za na nusain, ko adama a za na a nusayin shi. ¹³ Ayi da i zuwai tsu ri no okolo ugbamu.

Ko na tsu ri no okolo ugbamu, tsu la'a ta mazanga na tse enei cu'un mazanga ma na Titu ri a yuwusan, adama a na i rocoi u ri ni ili i na yaa damaton yi shi. ¹⁴ Tsu damma yi ta ununa tsu ri a mazanga adama a du, reve gba i roco na n yuwain mejege. Ili i na tsu damma ndu suru amayun a da, waru avu gba i roco na ili i na tsu dammai Titu adama a du amayun a da. ¹⁵ Adama o ndolo icigi ya yi a tyo ya'a du u ta dashishi ucira, nu u cuwan cine suru ndu i ri ufofu u na

yaa kuru ili i na u dammai, na cine i ushi niyi na wovon na meje'en ma lipu. ¹⁶ N ta a mazanga adama a na n to soduwo du matsan suru suru.

8

Ucasu no okolo a ta

¹ N'utsa n va, tsu ciga du ta i reve cine Asula o rocoi isa'ani ya yi a tyo a a'isa a aza e Itoni e ida ya Makidoniya.

² O sowo ta atsumalima lon, waru a dana nu utsuru shi, agba mazanga me le ma ri nu ukotu shi, reve a ca hali gba nu upasu.

³ N ta damma du a ca ta cine aa gura ca hali u kara wira. Ko za damma le a yuwan ne shi. ⁴ Agba a patishi tsu ta kuci tsu lyawa le a kamba ama a na oo tono Asula atsuma a Urishelima. ⁵ Tsu yuwan majiyan ma na aa gura ca tsu ne shi! A fara ta ne'en ca Zagbain aciyele reve a kuru na atsu. Ayi da ili i na Asula a cigai.

⁶ Titu da za na fara rito ndu cine yaa ca, da da tsu pati niyi u kamba adama u kamba du adama i koso ili i na i farai a casu. ⁷ I ta yuwusan ili biti mejege, hali nu upasu: I ta nu ucawu wo okolo lon. I tsu yuwan ta adanshi ulobonu. I ta nu urevu. I tsu ciga ta i kamba kuci. Waru i ciga tsu ta lon. Adama o ndolo tsu ciga du ta i ca langa, adama o ucasu i ca no okolo a ta.

⁸ Maa dansaa du ni i ciga i 'yuwan i ca shi, ko na wo o'woi a'isa a aza e Itoni o ro a ciga ta a yuwan ne lon. Amma ayi nda ayi da ure u ro na yoo roco icigi i du amayun a da. ⁹ I reve ta isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Zamawawa. I reve ta Zamawawa za vu utsuru da u shi, reve u kamba za vu ulambu adama a du, reve adu yo o'wo aza o utsuru adama a na ayi wo o'woi za vu ulambu.

¹⁰ Apa a nda asala a va: Lyun nda adu da aza a na i shi i cigai i fara ca, waru adu da aza a na i fara cayi.

¹¹ Adama o ndolo i koso ulinga u na i farai. I roco i ta gura koso ulinga'a na maluwa ununa i fara niyi. ¹² Ni i ciga i ca, ili ya abunda i na yaa ca ayi

da u la'ai ulobonu shi. Amma Asula a ciga du ta i ca atsuma e ili i na i ri na ayi, agba atsuma e ili i na i ri na ayi shi wan.

¹³ N ciga i ca abunda a na a la'ai ucira u du shi, reve i kamba a atsumalima o unu u na i buwayi wa'a. N ciga ta ili biti yo o'wo unata e ekere a za na ili i burai suru. ¹⁴ A mantsa ma nda i ta ni ili na abunda. Ili i na i ri na ayi u ta kamba aza a na a na a ri na ayi shi. Reve de, na a tawa a tsura lon, a ta kamba du ni i lamba, reve ili yo o'wo unata. ¹⁵ Adanshi a Asula a damma ta, "Vuma na bolotoi lon, u ri ni ili i na i la'ai abunda shi. Za na waru bolotoi wa'a, u lamba ili shi." ◇

Titu na n'utsa ma yi

¹⁶ N godyo ta Asula adama a na u zuwai Titu ciga du ununa n ciga ndu.

¹⁷ Titu usu ta u yuwan ili i na tsu damma niyi u yuwan. U ciga ta u 'yawa ya'a du kafu tsu damma yi u 'yawa. ¹⁸ Tsu lyungu yi ta obolo na za tsu, za vi Itoni za na a'isa a aza e Itoni suru aa cuwusa adama a aganda a yi nu u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani. ¹⁹ Waru, a'isa a aza e Itoni a dangwa yi ta u 'yawa obolo na atsu a mantsa ma na tsaa ca une'e wi ikebe i nda. Tsu ta yuwusan aganda a nda adama tsu ca Zagbain tsugbain, reve waru tsu roco na tsu cigai tsu kamba na amayun.

²⁰ Tsu ciga ko za reme tsu nu unusu cine tsaa guzasa une'e wa abunda u nda shi. ²¹ Amma tsu ciga ta tsu yuwan ili i na i yo'onoi Zagbain ni ili i na ama a tarai u ta mejege.

²² Waru, tsu ta lyungusu vuma ro obolo na ama e re o ndolo. Vuma nda u tu ufofu kuci adama e ikambi. U roco tsu ta ne e re na abunda waru ko gogo u ciga ta u yuwan ikambishi i na i la'ai ayi nda, adama a na u soduwo ndu matsan lon. ²³ Na vuma ro ece adama a Titu, i damma za va da na aa yuwusan ulinga obolo na amu adama u kamba du. A'isa a aza e Itoni a lyungu ta ama e re o ro o ndolo waru ya'a du, waru a tawa ta Zamawawa na tsugbain. ²⁴ I roco le icigi i du, adama a'isa a aza e Itoni suru e reve

na tsu ri mejege na tsu ri a mazanga adama a du.

9

Ikebe adama a aza o ulambu

¹ Me ene ili i na yaa zuwa n danaa du adama e ikebe i na i fofoi na yaa ca ama a na oo tonon Asula shi. ² N reve ta i ciga ta i kamba. N ta mazanga adama o ndolo, waru n ta dansaa ama a Makidoniya a na adu aza a na a ri Akataya i tu ufofu na yaa ca ili lon ili ya lyun. Waru okolo a maluwa ma na yaa ca u zuwa ta ozo o ro na abunda atsuma e le o fofo adama a ca fo. ³ Amma n ta lyungusu aza a tsu ya'a du adama adanshi a tsu adama a du wo o'wo adanshi e pere wan. N ciga du ta i dana ufofu adama a na n damma le ta a na i ta dana ufofu. ⁴ N ta uwwa wono, adu waru fo i ta uwwa wono, na ama o ro atsuma a aza e Itoni a Makidoniya a tawa ofolo na amu, reve tsu cina koto i fofo shi, suru ni ili i na n damma nle! ⁵ Adama o ndolo n kalyuwa ta u ta dana ulobonu n lyungu aza a tsu a nda elime a va adama e reve une'e u na i yuwain nzuwulai i tu ufofu. U to roco na i cigai i ca adama a na i cigai, agba adama a na n zuwa ndu i ca nu ucira da shi.

⁶ Cuwain za na suru cu'wain icu'un wa'a u ta gasa wa'a. Za na cu'wain icu'un ya abunda u ta gasa ili ya abunda. ⁷ Koyan da atsuma a du biti u fofo ili cine waa ca. She vu ca wan, na vu ciga shi. Waru she vu ca wan, na vu tara ta gashi a zuwa wu ta vu ca nu ucira. Adama a na Asula a ciga ta za na aa casu na mazanga. ⁸ Waru Asula a ta zuwaa du aba'un a na a la'ai ili i na i lambai. Ne da yaa dana ni ili biti abunda, reve i dana ni ili i na yaa ca adama o ulinga u sa'ani biti. ⁹ Adanshi a Asula a damma ta, "Za va abula tsu ca ta alambi une'e wa yi pere, waru u tsu yuwan ta ili i na i ri mejege kuci." ♦

¹⁰ Asula a da za na tsu ca cimbi icu'un, reve waru u ca ilyalya. U

ta dashi ili i na i ri na ayi, adama i dashi lyuwa elime atsuma e ili ya abula i na yaa yuwusan. ¹¹ U ta ca du utsuru o ure biti adama i ca pere kuci. Reve ama na abunda o godyoo Asula a mantsa ma na tsu cayi une'e u du.

¹² Ili i re i da ili i na yaa yuwusan waa yuwusan. U ta kambusa aza e Itoni ni ili i na a lambai. Waru ili i ndolo i ta zuwa ama na abunda a yuwan mazanga e ekere a Asula. ¹³ I ta dana a casu Asula tsugbain adama a na yaa casu pere. I ushi ta ikaka adama a Zamawawa, reve i yuwan tsutoni na ayi ana i cayi ama a na oo tonon Asula na akapi a ama o ro pere. ¹⁴ Gogo a ta avasa adama a du, waru a ciga ta ee ene du, adama e isa'ani i na i karalai i na Asula a yuwaan ndu. ¹⁵ Lyawa tsu godyoyi Asula adama o une'e u na tsaa gura tsupa yi shi.

10

Bulu yuwusan ta ulinga wa Asula

¹ Amu, Bulu n ta patishi du na cine Yesu Zamawawa tarai aciyayi ili i ro shi na ankuri. Ama o ro a damma n ta na wono na n ri ofolo na adu amma na n ri alanga na adu n tu usuduwu. ² A mantsa ma na ma dashi tawa n kalyuwa du, n reve ta n ta dana usuduwu a tyo e ekere a ama a na aa dansa tsu ta kurusu ure wu uvadi. N ciga i zuwa mu n yuwaan du tsundolo shi. ³ Tsu ta nden atsuma o uvadi, amma tsaa yuwusan uvon ununa ama o uvadi aa yuwusan shi. ⁴ Tsu ta yuwusan uvon ni itana yu uvon i na i ri ko'o na aza a na uvadi waa yuwusaan ulinga. Itana yu uvon i tsu a ta nu ucira diga ubata wa Asula na aa gura lungusa bata a cira ma'yuwatan. ⁵ Tsu ta lungususa mawasan na cu'un vu u'yasasan wa avangaci suru a na a putsusaa ama nu urevu wa Asula. Tsu te remushe majiyan ma ama ma na ma ri mejege shi, reve tsu zuwa le a yuwan tsutoni na Zamawawa. ⁶ Reve ni i roco na i kuruyi Zamawawa suru suru, tsu ta

ɗana ufoɓu u na tsa'a ca za na suru 'yuwain a yuwan tsutoni oforo.

⁷ I ta kalyuwusa ili ne esu a na a ri atsuma a lipu du. Ni i ciga i 'yuwan i cuwan a na atsu aza a Zamawawa da ununa aza a na a dansa na afalu a na ele aza a Zamawawa da. ⁸ Amayun a da tsu ta yuwusan adan-shi abunda na afalu e ekere o ucira u na Zagnain ca ntsu na tsa'a kamba du, amma gba adama a na tsa'a amaton du da shi. Agba maa uwwusa wono adama o ndolo shi. ⁹ Na n danaa du, n ciga du i uwa majiyan gashi n to mpolo n na maa ca du wovon da shi. ¹⁰ Ama o ro a ta dansa, "Mpepelime ma Bulu n ta nu ucira waru gashi ili ya amayun i da, agba nu u ri obolo na atsu adalimba a da. Waru adan-shi a yi ili i ro i da shi." ¹¹ Lyawa le e reve nda: Tsu de obolo na adu gogo shi, da da tsa'a danasa adan-shi a nda a mpepelime. Amma na tsu de obolo na adu, tsu to roco tsugbain ununa tsoo rocosu atsuma a mpepelime n tsu.

¹² Tsu kawan tara aciyatsu unata na aza a na a tarai aciyele ili i ro shi. A yuwaan ta aciyele ronutsu reve o rito aciyele na ayi. Waru e te ge'etosu aciyele ni ili i na ele na aciyele a ri. Ayi nda u roco ta e reve ili shi. ¹³ Agba tsa'a yuwan afalu adama e ili i na i ri alanga nu ulinga u na Asula a ca ntsu tsu yuwan shi. Tsu ta yuwan afalu adama o ulinga u na u lyungu ntsu tsu yuwan goon, waru adu fo atsuma o ulinga u da da i ri. ¹⁴ Ana adu fo atsuma o ulinga a da da i ri, tsa'a yuwusan afalu upasu na cine u lobonoi tsu yuwan shi. Ayi da nda gba, atsu da aza a na tsu fara tawaa ndu na Alabari a Sa'ani a Zamawawa.

¹⁵ Tsa'a yuwusan afalu adama e ili i na ama o ro a yuwain shi, gashi atsu da tsu yuwain ili'i na aciyatsu. O unan u ndolo, tsu ta zuwusa okolo a na ucawu wo okolo a du u ta kungwa, reve waru ulinga u tsu atsuma a du u lyuwa elime lon. ¹⁶ Tsu ciga ta tsu 'yawawata va alanga tsu ca Alabari a Sa'ani. Tsu ciga tsu yuwan

afalu adama o ulinga u na ama o ro a yuwain de ubata u le shi. ¹⁷ Adan-shi a Asula a damma ta, "Na vu ciga vu 'yasan avangaci, vu 'yasan adama e ili i na Asulazuva a yuwain." ¹⁸ Adama a na za na tarai u ta tsura ica na aciyayi ayi da u tsu tsura ica'a shi. Agba na Asulazuva a zuwa vuma ta tsura ica, ayi da za na tsu tsura ica ya amayun.

11

Bulu na ajiya e epen

¹ N ta zuwusa okolo i ta yuwan ankuri na amu ko na shi n yuwan gashi n reve ili i shi. Ee, n ta patishi du i yuwan ankuri. ² N ta ada a du ununa Asula a ri ada a du. I rotso ta usheli u na koto u revei vali shi, za na n yuwayin nzuwulai n lolo na vali ta goon, ayi da Zamawawa na aciyayi. ³ Agba gogo n ta uwwusa wovon u na aa pusan okolo a du adama i lyawa itoni yi Zamawawa atsuma a amayun na akiza, cine yo lulumai Hawaɗ o ure u vama wa yi. ⁴ Tsu damma du ta adama e Yesu, reve i tsura Ruhu va Akiza avu i usu ikaka i tsu. Agba reve i lyawa ama o ro a dansaa du ili i ro ko'o adama e Yesu. Gogo nda i tu ufoɓu na yaa ushi ruhu ro ko'o reve i ushi ikaka i ro ko'o. ⁵ N reve ta aza a na ee desu aciyele "ajiya a gbagbain" a la'a mu shi. ⁶ Maa yuwan adan-shi ulobonu cine ele aa yuwusan shi, agba n reve ta ili i na maa dansa. Tsu roco du ta ne a alanga e eteshe o ure biti.

⁷ N zuwa du i tsupa mu adama a Alabari a Sa'ani a na n yuwaan ndu alajiya shi. Mo o'woto ta aciyawa zalal reve n ca du tsugbain. Unusu u da ndolo'o? ⁸ U yuwan ta gashi n te ivusa a'isa a aza e Itoni o ro, ana n ushiyi ikebe i le adama n yuwaan du aganda. ⁹ Na n lamba ili i ro a mantsa ma na n shi obolo na adu, m pati du i kamba mu shi. Aza a tsu a na o utai Makidoniya avu a rawa de ele da a ca numu ili i na n cigai suru. Ko ke'en koto m pati du ikambi i ro shi, waru

maa yuwan ne shi, ko ke'en. ¹⁰ Ko za aṭsuma e ida ya Akataya aa zuwa mu n lyawa adanshi a abunda adama o ndolo shi. N ta dansa ili i nda na amayun a Zamawawa na ri aṭsuma a va. ¹¹ Na n damma maa zuwaa du itana yu ume shi, o una u na n ciga ndu da shi? O'o! Asula e reve ta na n ciga ndu.

¹² Waru n ta lyuwa elime ni ili i na maa yuwusan gogo, adama a na n cigai m putsa ama o ndolo nu ure wu u'yaṣaṣan wa avangaci. A ta ciga a damma ulinga u na aa 'yaṣaṣan avangaci adama a yi, ili i ta i da na za tsu. ¹³ Ama a nda ajiya e epen a da. A ta yuwusan epen adama o ulinga u le, reve a vadala aciyele tsara o rotso ajiya a amayun a Zamawawa. ¹⁴ Amma ili ya asalama i da mu shi! Ko Malef ma tsu vadalasa ta aciyayi o rotsuso malingata ma Asula me ekan. ¹⁵ Adama o ndolo wo o'wo tsu ili ya asalama shi, na agbashi a Male fo a zuwa aciyele o rotso agbashi a na aa yuwusan ulinga u na u ri mejege. Agba o ukosu a ta tsura aṭsumalima a na a ntsayi adama e ili i na a yuwain.

Buluyuwain adanshi a aṭsumalima a yi

¹⁶ N ta dashi dansaa du: Ko za tara mu gashi n reve ili shi. Agba na ne da majiyan ma du, to, poloo numu atsuvu, ununa yoo poloo za na revei ili shi atsuvu, avu fo n yuwan afalu ne'en ke'en. ¹⁷ A mantsa ma na maa cuwusa aciyava ne tsundolo, maa yuwusan adanshi cine Zagbain aa yuwan shi, amma tsu za na revei ili shi. ¹⁸ Ama na abunda a ta yuwusan afalu adama e ili i na a yuwain aṭsuma o uvadi. Adama o ndolo amu fo n ta yuwusan afalu. ¹⁹ Adu aza a na i ri a majiyan i ta nu ugbozu, i ta uwwusa uyo'o o polusoo olo atsuvu! ²⁰ Hali i ta yuwusan ankuri na aza a na aa kambuwusa du agbashi e le, ko aza a na aa paalasa du, ko aza a na aa yuwusaan du epen. I ta yuwusan

ankuri na aza a na a tarasa a la'a du ta, ko aza a na aa basasa du a agbaguzu. ²¹ N ta uwwusa wono ana n dammai a na tsu ri nu ucira u na tsa a yuwan ili i na aa yuwusan shi.

Na aa yuwusan afalu, amu fo n ta yuwusan, agba uyuwusan ne tsulo tsa da. ²² A ta dansa ele mmaci ma Ibrahim n da, ko? Amu fo maci va Ibrahim da. Ele aza a Isra'ila a da? Amu fo ne da. Ele muwun n tsukaya ma Ibrahim n da? Amu fo ne da. ²³ Ele agbashi a Zamawawa da? Na n damma n la'a le ta yuwaan yi aganda mo o'wo ta gashi ulo. N la'a le ta yuwan ulinga lon. A zuwa mu ta o u'wa wa ali kuci hali u la'a cine a zuwa nle o u'wa wa ali. Wufabu u na a faba numu u la'a ta cine a faba nle. N yuwan ta zuzu nu ukwa na abunda. ²⁴ Aza a Isra'ila a faba mu ta mata'atsu na kucci.* A yuwan ta ne toto uton. ²⁵ Aza a Roma a faba mu ta na adanga. A yuwan ta ne toto uta'atsu. A vara mu ta na atali azama o una mu u ta. N shi ta a mmalu a wantsun reve wu boso. A yuwan ta ne uta'atsu. Reve n dana o udasu a mini diga ili yu ulivu hali ulivu u ro. ²⁶ Aṭsuma a mmalu ma abunda, n uwa ta aṭsuma e meleshe adama o dolu na shiwain, obolo na aza a ngalalai waru. N uwa ta e meleshe e ekere a ama a va, aza a Isra'ila, ne e ekere a Atakpaci. N uwa ta e meleshe e ilyuci i gbagbain, na aṭsuma o una, na aṭsuma a mala. Waru n uwa ta aṭsuma e meleshe e ekere a ama a na a dansa ele aza e Itoni a da, agba ne da a ri shi. ²⁷ N yuwan ta ulinga wu ucira hali n takalyuwa, waru mantsa na abunda n lantsa shi. N dana ta na ambulu na akuli, waru a mantsa na abunda n lamba ta ilyalya. N sowo ta utanu kuci adama a na itana i kalama numu. ²⁸ Udashiya e ili i nda suru, wo o'wo ta gashi n tu utanuwu ni itana yu ume urana suru adama a na n ri udamu adama a a'isa a aza e Itoni suru. ²⁹ Ana ozo o ro a danai lagaga, amu fo n dana ta lagaga. Na

* **11:24** A mantsa mo ndolo, na a faba vuma toto amunga, u tsu kuwa ta. A tsu faba yi ta mata'atsu na kucci adama u sowo aṭsumalima lon agba wa kuwa shi.

à lulumà nanza hali u yuwan unusu u tsu damaton mu tã lon.

³⁰ Nã hali maa cuwa aciyavã, n ta yuwan ne adama e ili i na i rocoi n ri nu ucira shi. ³¹ Asulã e reve tã maa yuwusan epen shi. Ayi ða Asulã nã Dada vã Yesu Zagbain, waru a ta cuwa yi babu ukotu. ³² A mantsa ma na n shi Dimaska, gwamna (ana Areti ðanai mogono) shi tã ciga u reme mu ðada u zuwai asoja à kãndaruwã lyuci'i. ³³ Agba avu n'utsã n vã mu tãlyuwato mu atsumã a aasaka à wungu wu ukari u lyuci'i. Ne ða n la'ai e ekere a gwamna'a.

12

Zagbain rocoi Bulu alavu alavu

¹ N ciga n 'yuwan n yuwan uvaðu. Ko ili n tsurã nã ne shi, agba lyawa n 'yasan avangaci adama a alavu alavu nã wenu u na Zagbain roco numu.

² A'wan kupa nã aza à nashi na à karai, Asulã à ushi tã za vi Itoni vu Zamawawa ro à tyo zuva suru suru. N reve shi ko lipu vã yi ða karai, ko ruhu vã yi, Asulã a ða e revei. ³⁻⁴ N kambisa tã n yuwan adanshi, n reve tã a tara tã vuma nda à tyo o u'wa u wivuwun† ðe zuva, n gura reve ulobonu shi, ko lipu vã yi kara tã zuva ko gba ruhu vã yi ða goon, Asulã a ða e revei. Wu uwwa tã ili i na aa gura cuðuwa shi, ni ili i na Asulã aa lyawa nanza damma shi. ⁵ Adama o ndolo n ta yuwan uvaðu adama a vuma ndolo, agba maa yuwan afalu adama a aciyavã shi, she adama e ili i na yoo rocosu n ri nu ucira shi goon. ⁶ Amma nã n ciga n yuwan afalu adama a aciyavã, moo o'wo ulo shi, adama a na amayun a ða maa ðana a dansa. Agba maa yuwan afalu adama a aciyavã shi. N ciga ama a ca mu tsugbain tsa na tsa la'ai ili i na e ene numu a yuwusan ko a dansa shi.

⁷ Agba nã n ciga n 'yuwan n kuða yuwan uvaðu abundã adama e ili ya asalama i na Asulã o roco numu. Ayi ða i zuwai u ca numu mbala n ro na moo sowuso atsumalima, cine aawanda a tsu sapa lipu. U rotso tã

gashi malingata ma Male mo fofo tã adama u ca mu atsumalima adama a putsaa mu a na maa yuwan uvaðu.

⁸ M pati tã Zagbain toto uta'atsu u tawa mu addama a nda. ⁹ Agba u damma mu tã, "Isa'ani i vã i rawa wu tã. A mantsa ma na vu ri takalyã, ðada ucira u vã u tsu ðana mejege atsumã à wu." Adama o ndolo gogo n tã mazanga n yuwan afalu adama o ulambu wu ucira u vã, adama ucira wu Zamawawa yuwan ulinga atsumã e ekere à vã. ¹⁰ Nã n ri nu ucira shi, nã tsundolo aa tawaa Zamawawa ni isa'ani, n ta yuwan mazanga. Na ama e isula mu, ko n lamba ili, nã tsundolo à tawaa yi ni isa'ani, n ta yuwan mazanga. Waru ko ama o bongi mu ko n sowo atsumalima, n ta yuwan mazanga nã cu'un ndolo à tawaa Zamawawa ni isa'ani. U to o'wo nã n ri nu ucira shi, a mantsa mo ndolo ma ða moo o'wo nu ucira.

Bulu ciga tã ama à Korinti

¹¹ N ta yuwusan adanshi ana ulo, agba aðu ða i zuwa numu n yuwain ne. Aðu ða aza a na u lobonoi i damma ili i na i ri ulobonu à tyo e ekere à vã. Adama a na ko nã n ri ili i ro shi, aza a na a dansa ele "ajiya a gbagbain" a ða a la'a mu shi. ¹² Ana n shi obolo nã aðu, n shi tã na ankuri hali n yuwan linga vu ucira ni iroci ni ili ya asalama na aajiya a amayun a tsu yuwan. ¹³ Adama o ndolo i tsurã tã ili i na a'isa à aza e Itoni o ro à tsurai. Ili i tã i ða goon i shi i tawai ko'o: mo o'woto aciyavã itana yu ume e ekere à ðu shi. I yuwaan mu gafura adama o ndolo!

¹⁴ N te ifofi i na maa kalyuwa ðu wa ta'atsu. Agba ko nã n shi n tawã moo o'wo ðu itana shi. Aðu ða n cigai, amma ikebe i ðu shi. U ri ulobonu muwun n zuwusa ikebe adama à kalyuwa aza a na a matsan nle shi. Ne ða shi! Mbara n ða n tsu kalyuwa muwun n le. ¹⁵ Adama o ndolo n tã mazanga adama n ca ili i na n ri nã ayi suru adama à ðu, hali gba na aciyavã. I ta jiba icigi i vã adama a na n la'a ciga nðu?

¹⁶ Ozo o ro a du a usu ta mo o'wo du itana shi. Agba a buwa ta a majiyan n yuwan ta ugbozu, reve n yuwan epen adama n tsura maa azu du. ¹⁷ Atsuma a ama a na n lyunguwa ndu, za ro paala du ta? ¹⁸ M pati ta Titu u 'yawa ya'a du, avu n lyungu za vi Itoni ro obolo na ayi. Agba ayi u paala du shi. Waru i reve ta a na amu na ayi ili i ta i da tsu yuwain, waru tsu ta no okolo a ta.

¹⁹ I ta gura yuwan majiyan gashi tsu ta dansa ili i nda suru adama tsu roco tsu ta mejege. Ne da u ri shi. Tsu ta yuwusan adanshi cine Zamawawa aa ciga tsu tsu yuwan adanshi a makakan ma Asula. Adu n'utsa n tsu n da, waru ili i na tsaa yuwusan suru adama tsu gbamato du da. ²⁰ N ta uwwusa wovon na n tawa n kalyuwa du, nden n du moo yo'ono mu shi, adama o ndolo, nden n va moo yo'ono du shi. N ta uwwusa wovon u na ma tawa n cina du a mawasan waru i ta tsushu'un tsi ili i na ama a ri na ayi. Waru n ta uwwusa wovon na n tawa ya'a du n cina du a yisaali nu upan, avu waru i ciga ili biti adama a aciyadu. N ta uwwusa wovon n tawa n cina du a dansa ili i vama adama a ama o ro, avu waru i dana a yuwusan idami. Na n tawa n ciga n cina du a 'yasan avangaci shi, waru n ciga du i yuwusan nden iwawu shi. ²¹ Amayun, n ta uwwusa wovon na n tawa, Asula a ta kadato mu adama a du. N ta yuwan mesun adama a aza a na a yuwain de unusu agba koto a lyawa nden ma ashinda shi, na tsipere, ni ili i wono.

13

Asala a Bulu

¹ N ta tawa ya'a du wa ta'atsu. Adanshi a Asula a damma, "Esu e re ko a ta'atsu u to roco na adanshi a na a yuwusan a aci a za ro amayun a da." \diamond ² Ana n dana obolo na adu we ire, n rono ta aza a na a yuwusan unusu atsuvu. N ta dashi dammisa gogo a na n ri alanga: Na n dashi tawa, za aa fatsa oforo shi. ³ N to roco

\diamond 13:1 U.W.I. 19:15.

a na amayun a da na Zamawawa aa yuwusan adanshi e ekere a va. Ana waa yuwusan ulinga e memere ma du, u ri babu ucira shi, amma u ta nu ucira. ⁴ Amayun a da u shi nu ucira shi ana o una niyi a akpata,† agba u ta wuma gogo o ucira wa Asula. Tsu ri nu ucira shi, cine Zamawawa shi nu ucira shi ana u dana a akpata. Agba i te ene na tsaa dana wuma nu ucira wa Asula, cine Zamawawa ri.

⁵ I kalyuwa aciyadu ulobonu. Ye ece aciyadu ye ene ko i to tono ili i na i usuyi. Ni i reve na Yesu Zamawawa ri atsuma a du shi, i riyu ta a malyungwa. ⁶ Amma n ta zuwusa okolo a na yee ene na atsu na aciyatsu tsu riyu malyungwa'a shi. ⁷ Tsu te ipati ya Asula i yuwan iwuya wan. Tsaa yuwusan avasa ne adama tso o'woto aciyatsu ama a abula shi, amma adama tsu zuwa du i yuwan ili i na i ri mejege, ko na shi wo o'wo gashi tsu riyu ta. ⁸ Tsu ta yuwan ili i na ya cacosu amayun elime. Tsaa yuwan ili i na yoo rono yi acapa shi. ⁹ To ko na tsu ri nu ucira shi, tsu ta mazanga a na i ri nu ucira. Tsu ta a avasa a na ya kamba yoo o'wo ama a abula. ¹⁰ N ta dansa ili i nda kafu n rawa. Ne da maa bara nu usuduwu shi a mantsa ma na maa yuwusan adanshi nu ucira u na Zagbain ca numu. U ca mu ta ucira u nda, adama n kamba du, amma n lungusa du da shi.

Icasu yu ukosu

¹¹ Gogo ama a va, n to kosuso mepepeline ma nda. N ta dansa: Yuwain mazanga! I lapula nden n du. I polo atsuvu e ili i na n dammai. I dana no okolo a ta na aza a du. I danu obolo atsuma a asuvu nden. Dada Asula e icigi na asuvu nden oo o'wo obolo na adu.

¹² I casalai ni icigi ya aza e Itoni. ¹³ Aza e Itoni pa nda suru a ta lyungusa du ni icasu i le.

¹⁴ Lyawa isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Zamawawa, ni icigi ya Asula, na nden

m muwwulai n Ruhu va Akiza mo
o'wo obolo na adu suru.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Aza a Galatiya

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu dana ta mepepelime ma nda a tyo aza e Itoni atsuma a Galatiya. Galatiya ida i da, waru ilyuci i gbagbain i ta pe atsuma a yi. Bulu dana ta mepepelime ma nda a tyo a a'isa aza e Itoni suru. Bulu kandaruwa ta ida'a suru, adama o ndolo u ta na n'utsa atsuma a aza e Itoni a na a ri pe. Agba ozo o ro de a damma ta a na Bulu aajiya a amayun a da shi.

Bulu danaa ta ama tsara u roco cine wo o'woi aajiya a amayun. Ana u kotoi a yuwusan adanshi e ili i nda, u rito le ta a na a ta tsura iwawi o ure u sa'ani adama a na a ta nu ucawu wo okolo atsuma a Kristi Zamawawa. Ure wi itoni i wila u tsu tawa ni iwawi shi. U roco le ta a ta gura toni ure wa Asula za na wu ntsayi faan, waru a cigalai.

Ili i na Bulu dammai aza e Itoni a Galatiya suru amayun a da fo a tyo aza e Itoni a ana'an. Suru tsu ta faan na tsoo toni Asula o ure u na wu ntsayi, o ure wu ucawu wo okolo. Wila u tsu kamba tsu ta tsu reve cine tsa yuwan wuma, amma ucawu wo okolo a da goon woo bolo tsu na Zamawawa reve u tawaa tsu ni iwawi.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Ajiya a amayun ni ikaka ya amayun (1:1-10)
2. Asula a dangwa ta Bulu o o'wo aajiya (1:11-24)
3. Bulu isawaan ta ikaka ya yi (2:1-21)
4. Ucawu wo okolo a da goon u tsu tawaa ni iwawi (3:1-4:31)
5. Za na ri na Ruhu tsu roco ta icigi (5:1-6:10)
6. Morono ma atsuvu mo ukosu (6:11-18)

Icasu

¹⁻² Amu, Bulu, n ta danasa mepepelime ma nda a tyo a a'isa a aza e Itoni atsuma e ida ya Galatiya. Amu aajiya a da. Vadilima da dangwa numu shi. Waru obolo a ama a da a dangwa numu shi. Amma Yesu Kristi Zamawawa da dangwa numu na aciyayi. U yuwan ta ne obolo na Asula Dada, za na 'yasain Yesu diga o ukwa. Ama a tsu a na a ri pa fo suru obolo na amu tsu ta lyungusaa du ni icasu i tsu.

³ Lyawa Asula Dada tsu na Zaggain tsu Yesu Kristi Zamawawa roco du isa'ani, reve waru a ca du asuvu nden. ⁴ Yesu Zamawawa Zaggain kuwa ta adama o unusu u tsu, cine Asula Dada tsu fofoi, tsara u wawa tsu diga o uvadi wi iwuya i nda ubata u na tsu ri a nden gogo. ⁵ Ayi da i zuwai tsugbain suru tso o'woi za va Asula a tyo a mantsa suru babu ukotu. Ami.

Alabari a Sa'ani a nda goon

⁶ N yuwan ta asalama lon a na i farashi uvadalasa a lyawusa Asula. U dangwa du ta adama e isa'ani ya Yesu Kristi Zamawawa. Amma gogo adu da nda o tonishi ikaka i ro ko'o. ⁷ Amayun a da, ikaka i ro yi lo shi, she ikaka ya Alabari a Sa'ani goon, ko na wo o'woi ama o ro o ta lo na a gbandarasa du. A ciga ta a vadala a Alabari a Sa'ani e Yesu Zamawawa a tyo ili i ro ko'o. ⁸ Lyawa Asula a yuwaan za na yuwaan ndu alajiya e ili i ro ko'o ni ikaka i tsu a tyo ya'a du suru unā! Asula a yuwan ne, ko na shi wo o'wo atsu a aciyatsu tsu tawaa ni ikaka i ro ko'o, waru ko na shi wo o'wo malingata ma Asula ma da ma tawayi ni ikaka i ro ko'o. ⁹ N damma ta ne, waru n ta dashi dammisa: Nna za ro yuwan alajiya o ro ko'o na za na i fara ushiyi, lyawa unā wa Asula u reme vuma ndolo.

¹⁰ Maa yuwusan ili adama n yo'onoto ama okolo shi. Amma n ciga ta n yo'onoto Asula okolo. I ta majiyan n ciga ta n zuwa ama a ciga mu? Na ne da maa yuwusan, n shi o o'wo aagbashi a Kristi Zamawawa shi.

Asulā e de ta Bulu

¹¹ Ama a va, n ciga du ta i reve Alabari a Sa'ani a na n yuwain du alajiya, ili i na ama a yuwain da shi.

¹² Ubata wa ama a da n tsura niyi shi. Ko za rito mu ayi shi. Yesu Kristi Zamawawa da roco numu uritosu u nda suru.

¹³ I reve ta cine n danai ana n danai o tono ure wa aza a Isra'ila. N ca ta aza e Itoni atsumalima waru n yuwan ta ukadu u na mee bete'we le. ¹⁴ Aza a Isra'ila o ro u'yowun u da tsu ta, amma n la'a ta ozo o ro e le na abunda toni wila wu nkaya n va. N dana ta e meje'en n yuwan ne.

¹⁵ Agba kafu a matsan mu, Asulā a dangwa mu ta. U yuwan ta ne adama e isa'ani ya yi. ¹⁶ Reve mantasa ma tawa ana u roco numu Mawun ma yi adama n yuwan adanshi a yi ubata wa Atakpaci. A mantasa mo ndolo, m pati za ca mu asala shi. ¹⁷ N 'yawa Urishelima adama n cina de ama a na o o'woi de ajiya kafu mo o'wo aajiya shi. Ili i na n yuwain a mantasa mo ndolo ayi da, n kara ta a tyo Laraba n danu de mantasa wa'a. Reve n kara a kamba Dimaska.

¹⁸ Ana a'wan a ta'atsu a karai, reve n kara a tyo Urishelima n 'yawa m bura Bituru, avu n danu de hali rana kupa no ozo o ton. ¹⁹ Waru me ene ta fo Yakubu zawa'a vu Zagbain, agba me ene akapi a ajiya'a a mantasa mo ndolo shi. ²⁰ N kucina ta na Asulā, epen a da maa yuwusan shi.

²¹ Mantasa mo ro de, n toni ta ni ida ya Suriya ni ida ya Kilikiya. ²² A mantasa'a aza e Itoni atsuma a Yahuda koto a shi e ene mu shi. ²³ Ele a uwwa ta a yuwusan adanshi a va goon adansa: "Apa vuma na tawaa ntsu na addama, waru u yuwusan ta ukadu u na wee bete'we aza e Itoni. Amma gogo u ta dansaa ama o toni ikaka'a." ²⁴ Reve a cuwa Asulā adama a va.

2

Ajiya a ushiyi Bulu

¹ Ana a yuwain a'wan kupa na aza a nashi, reve n kambisa Urishelima obolo Banaba, waru n tara ta Titu.

² N 'yawa ta de adama a na Asulā o roco numu alavu adansa mu n kara. Amu de, n yuwan ta adanshi na azagbain a aa'isa a aza e Itoni goon. N shi ta n ciga n zuwa le e reve ikaka i na maa dansaa Atakpaci. N shi ta n ciga ajiya'a a lyungwa ili i na moo ritosu. Nna a usu uritosu u va shi, uritosu u na n yuwain hali a tyo a mantasa ma nda u to o'wo ili ye pere. ³ Ana a uwwai ili i na n dammai, a usu yi ta. A zuwa a pada i'utsa i va Titu za na shi obolo na amu uryumbu shi, ko na wo o'woi ayi Takpaci* da.

⁴ Aza e itoni e epen o ro o odoru ta a uwa atsuma a tsu. A uwa ta atsuma a tsu gashi aza a matawa mo utyo adama e reve ufalu u na Yesu Kristi Zamawawa ca ntsu. A ciga ta a kambato tsu agbashi. Ama o ndolo a da a zuwa ntsu tsu yuwain adanshi a mapada mo uryumbu.† ⁵ Amma tsu tonoo ada aza e itoni e epen o ndolo shi, ko ke'en. Tsu ciga ta amayun a Alabari a Sa'ani a dana obolo na adu.

⁶ (Ozo o ro atsuma a aa'isa a aza e Itoni a nda a tara ta aciyele gashi azagbain a da, amma ayi ndolo ili i ro i da shi ya'a va. Asulā a ta tarasa ama ili i ta.) Ne da aa vadala Alabari a Sa'ani a na n yuwain shi. ⁷ E ene ta Asulā a ca mu ta ulinga wa alajiya a Alabari a Sa'ani a tyo ubata wa Atakpaci, cine u cayi Bituru ulinga wa alajiya a tyo ubata wa aza a Isra'ila. ⁸ Asulā a ca ta Bituru ucira u na waa yuwan ulinga wa aajiya atsuma a ama a Isra'ila. Ne da fo u ca numu ucira u na maa yuwan ulinga wa aajiya a tyo ubata wa Atakpaci.

⁹ Ana Yakubu na Bituru na Yahayat (aza a na ama suru e revei azagbain a da) e revei Asulā a ca mu ta une'e u gbain u nda, reve a ushi mu na

* **2:3** Titu Takpaci da, waru ele ama o ndolo a tsu pada vali uryumbu shi. Aza a Isra'ila gba vali suru a ta pada yi uryumbu. Ili ya asalama i da ana wo o'woi ajiya a zuwai a pada Titu uryumbu shi.

Banaba alingi atsumā a aza a na aa yuwusan ulinga obolo. A dashi tsu ta asuvu ugbamu tsara tsu lyuwa elime a yuwusaan Atakpaci alajiya, waru a mantsa ma ta a ta lyuwa elime nu ulinga u le atsumā a aza a Isra'ila.†
 10 Ili i ta i na a pati ntsu tsu yuwan, ayi da tsu cuwan na alambi, waru n dana ta no okolo a na maa yuwan ne!

Bulu bara ta Bituru

11 Urana u ro, ana Bituru tawai atsumā a Antakiya, u yuwusan ta ili i babu ulobonu lon, reve amu adama o ndolo m bara yi a makakan ma aza e Itoni. 12 Apa ili i na i farai: Ana u fara rawai, u lyuwusa ta obolo na Atakpaci aza e Itoni. Avu Yakubu lyungu aza e Itoni o ro aza a Isra'ila a tyo Antakiya. Ana ama a nda a rawai, Bituru dashi lyuwisa na Atakpaci waru shi, adama a na u dana ta a uwwusa wovon wi ili i na ama a nda aa damma adama a yi. 13 Reve akapi a aza e Itoni a Isra'ila fo o toni yi na mayan me ikpa'a ne, hali fo na Banaba toni le ta na mayan me ili i babu i mejege i nda.

14 Ana me enei oo tono mejege ma amayun a Alabari a Sa'ani shi, reve n yuwan adanshi na Bituru a makakan me le suru. Avu n damma, "Bituru, avu za va Isra'ila da, amma vu ta yuwusan ili gashi Takpaci, agba vadamma avu za va Isra'ila da shi. Na ne da, nye i zuwai vu cigai vu zuwa Atakpaci a nda o toni ili i na aza a Isra'ila a yuwusan?"

15 "Amu na avu umatsun wa aza a Isra'ila a da, waru atsu omocin a da shi e ekere a Asula cine Atakpaci a ri. 16 Amma suru na ne, tsu reve ta a na tso o'woi aza a abula† na Asula nu ucawu wo okolo atsumā a Zamawawa, agba adama a na tsu yuwain ili i na Wila'a u damma ntsu tsu yuwan da shi, adama a na za lo na a kamba za va abula na Asula nu utonishi u Wila shi. Adama o ndolo tsu ca ta Yesu Zamawawa okolo, tsara Asula a ushi tsu adama o ucawu wo okolo a tsu e ekere a Zamawawa.

17 "Aza a Isra'ila o ro a tara tsu ta aza o unusu adama a na tsu ca ta okolo Kristi Zamawawa ta kambuwa tsu aza a abula na Asula adama o ndolo a da tsu toniyi Wila wa aza a Isra'ila suru shi. Ayi ndolo u ta dansa Zamawawa zuwa tsu ta tsu yuwan unusu? O'o, ne da shi! 18 Amma na n kamba n toniso Wila'a waru, to, n ta yuwaan Asula unusu wa amayun. 19 Ana n toniyi Wila'a, u polo mu ta, reve u putsaa mu a yuwan wuma u na Asula a cigai. Gogo nda gba Wila'a u buwa nu ucira a aci a va shi, adama n yuwan wuma u na Asula a cigai. 20 A vara mu ta a akpata† obolo na Kristi Zamawawa. Amu na aciyava a da maa yuwusan wuma shi, amma Kristi Zamawawa na ri nden pe atsumā a va. Pe atsumā a lipu va atsumā o uvadi u nda n ca ta okolo ubata u Mawun ma Asula. U ciga mu ta waru ayi na aciyayi a da u dangwai u kuwa tsara amu n dana wuma. 21 Amu mu pe atsumā a ama a na a 'yuwain isa'ani ya Asula shi. Nna Asula a ushi tsu nu ure u Wila, to, Kristi Zamawawa kuwa ta pere."

3

Ica okolo

1 Adu, olo aza a Galatiya! Zane da pusan ndu ana? N roco du ta mejege ili i na i zuwai Yesu Kristi Zamawawa kuwai a akpata.† 2 N ta yuwan du yeci i ta: I ushi ta Ruhu va Akiza adama a na i toniyi Wila? O'o, ne da shi! Ruhu va Akiza tawa du ta adama a na i usuyi ikaka i na yu uwwai e Yesu Zamawawa. 3 Adu i ri na aci shi? I fara ta a yuwusan wuma atsumā a Kristi Zamawawa atsumā a Ruhu va Akiza, amma gogo i ciga ta i lyuwa elime nu ucira u du. 4 I sowo ta atsumalima lon adama a Alabari a Sa'ani. N ciga atsumalima a nda a kara pere shi. 5 Ana Asula a ca ndu Ruhu va Akiza va yi waru ana u yuwain linga va asalama atsumā a du, u yuwan ta ne adama a na i toniyi Wila wa Musa? Ne da shi! U yuwan ta

† 2:9 Atsumā o uguzu u nda Bulu yuwan ta ulinga na Tsu'arama u de aala a Bituru: "Kefa."

ili i nda adama a na i ushiyi ikaka ya Yesu Kristi Zamawawa na yu uwwai.

⁶ Apa ili i na Adanshi a Asulā a dammai: “Ibrahim ca tā Asulā okolo a yi, aṅu Asulā a tara yi aḅulā e ekere a yi.” ⁷ Ayi nda u roco tā muwun ma Ibrahim ele da aza a na suru a cayi okolo ubaṭa wā Asulā. ⁸ De nu ujimu Adanshi a Asulā a damma tā a na Asulā a tā ushi Atakpaci adama o ucawu wo okolo e le. Asulā a yuwaan tā Ibrahim nzuwulai ma Alabari a Sa'ani a nda de nu ujimu ana u dammai, “Uvadi maḅulā u tā tsurā aba'un adama a wu.” ⁹ Ayi nda u to rocosu za na suru ri nu ucawu wo okolo, u tā na akunda atsumā a aba'un a na a cayi Ibrahim adama o ucawu wo okolo a yi.

¹⁰ Za na suru ri a majiyan utonishi u Wilā u da waa zuwa yi wo o'wo mejege nā Asulā, u tā ushi unā wā Asulā. Adama a na Adanshi a Asulā a damma tā, “Za na suru aa yuwusan tsutoni nā Wilā suru u na u ri pe atsumā a Aatagada a Wilā shi, u tā ushi unā wā Asulā.” ¹¹ U tā babu usān vu reve za lo, na itoni i Wilā yaa zuwa yi za vā aḅulā e ekere a Asulā shi, adama a na Adanshi a Asulā a damma tā, “Asulā a ta ca za na ri nu ucawu wo okolo wuma.” ¹² Ili i bōlo utonishi u Wilā nu ucawu wo okolo shi, adama a na Adanshi a Asulā a damma tā, “Vuma na cayi okolo a Wilā u ta yuwan wuma cine Wilā'a u dammai.” ¹³

Amma Yesu Kristi† Zamawawa wawa tsu tā diga o unā u na Wilā u yuwain. Ana a vara niyi a akpata u ushi tā unā u na u shi a tāwā ya'a tsu. Adama a na Adanshi a Asulā a damma tā, “Asulā a yuwaan tā za na a varai a akpata biti unā.” ¹⁴ Adama a na Yesu Kristi Zamawawa yuwain ne, daḅa Asulā a zuwayi Atakpaci aba'un cine u yuwayin Ibrahim nzuwulai, ne da fo atsu aza e Itoni tsu ushiyi Ruhu va Akiza a na Asulā a yuwain nzuwulai adama o ucawu wo okolo.

Adama a Wilā

◇ **3:8** Ufr. 12:3; Ufr. 22:18. ◇ **3:10** U.Wl. 27:26. Ufr. 12:7; Ufr. 13:15; Ufr. 24:7.

¹⁵ Ama a vā, apa iroci cine tsaa yuwusan wuma: Nna ama e re a yuwan akucunu o ure u sa'ani, she za ro kuḅa ko u vadala adanshi o ndolo wan. Ne da u ri nā nzuwulai mā Asulā n nda. ¹⁶ Asulā a yuwaan tā Ibrahim nzuwulai n nda nā mawun ma tsukaya mā yi. ◇ U yuwaan muwun n tsukaya n ro mā aḅundā nzuwulai'i shi, amma a tyo a za tā, ayi gba za tā ndolo ayi da Kristi Zamawawa. ¹⁷ Apa ili i na maa dansa: Asulā e isawatōn tā adanshi nā Ibrahim waru u yuwan tā akucunu† a na wāa guzā yi. A'wan ukpakunashi nā mata'atsu (430) nā acaḅa, daḅa u cayi Wilā'a. Wilā u ndolo waa gura vadala nzuwulai'i shi. Nu u shi u yuwan ne, u shi tā lungusā nzuwulai n na Asulā a yuwayin Ibrahim. ¹⁸ Nnā Wilā'a waa gura ca tsu aba'un a na Asulā a yuwayin Ibrahim, to, aba'u'un u buwa adama a nzuwulai'i shi. Amma wo o'wo ne shi, adama a na Asulā a ca tā Ibrahim aba'un a yi pere e ekere a nzuwulai n na u yuwain.

¹⁹ Adama a nye Asulā a zuwai Wilā'a? U zuwa yi tā adama a na ama a yuwusan tā unusu. U zuwa tā lo Wilā'a, hali she nā vuma tā na u dammai wāa tāwā'a u rawa. U zuwa tā nlingata mā yi n ca Musa Wilā'a, reve Musa ca ama a Isra'ila Wilā'a. Ne da Musa danai za na shi e memere me le. ²⁰ Za na ri e memere ma ama u tsu yuwan tā adanshi na ama a na u ri e memere me le, amma Asulā na aciyayi a da a yuwain nzuwulai'i ayi a nde'en.

²¹ Asulā a ta a tsurala nā nzuwulai mā yi ana u cayi Wilā? Ne da shi. Nnā a shi a tsurā wuma u babu ukotu atsumā a Wilā, to, a na a kambato tā aciyele aza a aḅulā e ekere a Asulā nu utonishi u Wilā. ²² Amma Adanshi a Asulā a damma tsu tā unusu wu nla tā vuma suru, waru waa gura toni Wilā shi. Adama o ndolo ure u tā goon u na Asulā aa ca za ili i na u yuwain nzuwulai ayi da nā vuma

◇ **3:12** N.Gn. 18:5. ◇ **3:13** U.Wl. 21:23. ◇ **3:16**

ndolo ca okolo ubata wa Yesu Kristi Zamawawa.

²³ Wila'a u golo'uso tsu ta tsa aza a na a ri o u'wa wa ali. U zuwa tsu ta zala vu ucira va yi, hali she na mantsa ma na tsaa ca okolo ma tawa.

²⁴ Wila'a u dana ta zagbain tsu, hali she na Kristi Zamawawa tawai. Ana Kristi Zamawawa tawai u zuwa tsu ta aza a abula e ekere a Asula ana tsu cayi okolo ya'a yi. ²⁵ Gogo a na tsu ri nu ucawu wo okolo ya'a yi, Wila'a u buwa o tsugono tsa tsu shi.

Adu muwun ma Asula n da

²⁶ Suru ndu muwun ma Asula n da adama o ucawu wo okolo a du ya Yesu Kristi Zamawawa. ²⁷ Waru ana a rumbu ndu, wo o'wo ta gashi yo oto ta Kristi Zamawawa cine i tsu oto itana i sa'avu. ²⁸ Ucawu wo okolo ya Yesu Kristi Zamawawa da u kambato'i za suru atsuma a du unata: na avu za va Isra'ila da ko Meheleni,† nna avu aagbashi a da ko avu aagbashi a da shi, ko na avu vali da ko ka, za suru unata u da u ri na za va yi. ²⁹ Adama o ndolo na adu aza a Kristi Zamawawa da, gogo adu yo o'wo ta muwun n tsukaya ma Ibrahim, waru vu ta ushi agadu a na Asula a yuwain nzuwulai.

4

¹ N ta cayisa du iroci i ro: mawun me ke'en ma na dada va yi kuwai waa guza itana i na dada va yi dammai aza a yi a da shi. U ta dana gashi aagbashi a mantsa mo ndolo ko na wo o'woi ayi da za vi itana'a. ² Ama a na aa kalyuwusa yi ni itana ya yi ele da aa kalyuwa ili suru, hali she na mawu'un u kungwa ununa dada va yi dammai. ³ Ne da u shi na atsu. Tsu shi ta gashi muwun waru cira vu uvadi u nda icu'un icu'un a shi ta o tsugono a aci a tsu.

⁴ Amma ana mantsa ma yuwain, Asula a lyungu ta Mawun ma yi, reve ka matsan yi. Avu Mawun ma yi ma yuwan tsutoni na Wila'a, ⁵ adama u lyawa tsu faan e ekere a Wila'a, tsara atsu fo tso o'wo muwun ma Asula. ⁶ Ana wo o'woi adu muwun ma Asula n da, u lyungu ta Ruhu

Mawun ma yi o okolo a du, reve Ruhu'u u saala, "Dada, Dada va."

⁷ Adama o ndolo gogo avu aagbashi a da shi, avu mawun ma Asula ma da, waru ne da waa ca wu ili i na u yuwain nzuwulai.

Bulu roco ta aza a Galatiya icigi

⁸ Ana i shi i revei Asula shi, i dana ta agbashi e ili i na i ri ili ya amali, agba ili i nda'a Asula a da shi, ko ke'en.

⁹ Amma gogo i reve ta Asula, waru u lobono ta n damma du na Asula e reve ndu. Adama o ndolo, nye i zuwai yaa kamba a cira icu'un icu'un vu uvadi u nda na ri nu ucira shi, waru ili ye pere i da? Nye i zuwai i cigai i kambisa agbashi e le waru? ¹⁰ Hali yaa yuwusan abuki o ucuwusan vu rana ro, na woto ro, na mantsa mo ro, na a'wan o ro. ¹¹ Gogo n ta uwwusa wovon adama a na mantsa ma na n yuwain ulinga na adu wo o'wo ta pere. ¹² Ama a va, n te ipati i dana faan ni ili i nda, cine amu n yuwain wuma faan. Adama a na mo o'wo ta gashi cine adu Atakpaci i danai, n ta dansa n dana ta faan na Wila.

Ana n fara yuwaan ndu alajiya i le'e mu shi. ¹³ I cuwan n dana ta ubanakun ana n fara tawaa ndu na Alabari a Sa'ani e Yesu Kristi Zamawawa. ¹⁴ Ko na wo o'woi ubanakun u va wo o'wo ta malyungwa e ekere a du, agba suru na ne i 'yuwan a ca mu tsugbain shi, waru i kuda a kalyuwa mu ulobonu shi. Amma, reve i ushi mu gashi amu malingata ma Asula ma da. I ushi mu ta waru gashi amu dada Yesu Kristi Zamawawa'a na aciyayi. ¹⁵ N ta gura damma na amayun, hali gba u shi ta gashi u ta la'aa du i fodo esu a du reve i ca mu ele. A te isa'ani i du a tyo ya'a va gogo? ¹⁶ Amu ma'yuwatan ma du ma da gogo adama a na maa dansaa du amayun?

¹⁷ Munlu me epen n nda maa yuwusan ili i nda adama a tawaa du ni isa'ani shi. A ciga ta a lyuwa aci a du na abunda lon adama i kuru le. A to ukadu u na ee geshe du na amu adama i poloo le atsuvu ulobonu. ¹⁸ Gogo u lobono ta a na i ri e meje'en

i yuwan ili i sa'ani, waru u la'a ta ulobonu na yaa yuwusan ne ana n ri obolo na adu shi. ¹⁹ Amma suru na ne, ncigata n muwun n va, n ta gashi n ta uwwusa mbala n limatan adama a du cine n yuwain nu ufaru, waru mbala'a n ta lyuwa elime hali she na ama e ene Kristi Zamawawa pe atsuma a du. ²⁰ N ta maluwa a damma n ta de obolo na adu gogo, tsara n yuwan adanshi na adu ben. Gogo majiyan ma va mo o'wo ta wumbu a aci a addama a nda.

Muwun n re ma Ibrahim

²¹ Hali n gogo ozo o ro a du a ciga ta a dana zala Wila. Damma numu, i reve ta ili i na Wila'a waa dansa? ²² Adanshi a Asula a damma ta Ibrahim dana ta na muwun n re. Mma mawun ta aagbashi a da a dana, mma vu za ve ire gba shi aagbashi a da shi. ²³ Reve ka na dana aagbashi a matsan cine wu ntsayi a matsan. Amma avu ka na dana faan u matsan fo adama a na ne da Asula a yuwayin Ibrahim nzuwulai ili na yaa fara.

²⁴ Ili i nda suru i ta fo o ritosu ili i ro: Ama e re'e a ta gashi akucunu e re a na a ri e memere ma Asula na ama a yi. Akucunu a ta ayi da Wila u na Asula a cayi Musa zuva Masasan ma Sinai,† waru ama a na o toniyi akucunu a nda a ta gashi agbashi. Ka na a tsu de Hajara† za na dana aagbashi ayi da tsa akucunu o ndolo. ²⁵ Ayi da iroci i Masasan ma Sinai atsuma a Laraba. Amma gogo lyuci va Urishelima wo o'wo ta gashi Masasan ma Sinai, adama a na lyuci'i na ama a yi a ta a nden n tsugbashi atsuma a Wila. ²⁶ Amma Saratu, ka na aagbashi a da shi, iroci i Urishe-lima va zuva da. Waru ayi da mma tsu. ²⁷ Adanshi a Asula a yuwan ta adanshi adama a yi, “Vu yuwan mazanga avu idari yi ka! Avu na koto vu revei cine mbala n limatan n ri shi, vu teme ishipa avu vu yuwan ikelenu i mazanga.

Adama a na muwun mu ka na ri idari gogo a la'a ta muwun mu ka na n ri na vali abunda.” ◇

²⁸ Ama a va, adu muwun ma Asula n da adama a nzuwulai ma yi, cine Ishiyaku dana. ²⁹ A mantsa mo ndolo, Isma'ila,† mawun ma na a matsain cine wu ntsayi a matsan, ma ca ta Ishiyaku atsumalima, za na a matsain o ure u Ruhu va Asula. Ne da fo u ri ana'an. ³⁰ Amma nye Adanshi a Asula a dammai a aci e ili i nda? U damma ta, “Vu lo aagbashi a ka'a na mawun ma yi. She mawun ma aagbashi'i u tsura ili ya agadu a ta atsuma o utsuru wa dada va yi wan. Mawun ma ka ma na ma ri faan u gada le suru.” ◇ ³¹ Ama a va, atsu muwun mu ka na n ri faan da, amma aza a aagbashi a da shi.

5

Tso o'wo ta faan atsuma a Zamawawa

¹ Gogo tso o'wo ta faan, adama a na Yesu Zamawawa zuwa tsu ta tso o'wo faan. Adama o ndolo yi isawan mishin. She i vadala i kambisa agbashi a Wila waru wan.

² Uwwai! Amu Bulu, n ta dansaa du ili i nda: Nni i lyawa le a pada du uryumbu, u to rocosu Zamawawa ili ye pere i da e ekere a du. ³ N ta dansaa du waru nu ucira za na a padai uryumbu suru u 'yuwan u ciga u toni Wila'a suru. ⁴ Waru na vu yuwan ukadu u na voo yo'onoto Asula okolo na mayan mo tsutoni na Wila, vu kasa ta aciyawu na Zamawawa, waru vu 'yuwan ta a ushi isa'ani ya Asula. ⁵ Ruhu da tsu zuwa tsu tsu reve a na Asula a ta ushi tsu tsa ama a abula adama a na tsu ca ta okolo ubata wu Zamawawa. ⁶ Na avu za vi Itoni† va Yesu Zamawawa da wo o'wo ili i ro shi ko na a pada wu uryumbu ko na a pada wu shi. Ili yu ulobonu ayi da ucawu wo okolo a wu ayi da waa zuwa wu vu ciga ama.

⁷ Ununa i dana o tonishi Kristi Zamawawa u dana ta ulobonu, reve nanza tawa u vadala du diga a

amayun. ⁸ Amma amayun a da vuma ndolo Asula a da shi, za na dangwa ndu. ⁹ Wolilo wa'a u tsu zuwa ta yira ya abunda i tsutsa. Ili i na waa dansa ayi da, uritosu we epen wa'a u tsu vadala ta ama a abunda. ¹⁰ Amma n zuwa ta okolo ubata wa Asula, yaa usu uritosu wa ama e epen o ndolo shi, amma i toni ili i na n dammai. Asula a ta ca aza a na a jambarasa du atsumalima, ko na zane da u shi.

¹¹ Ama a va, nna m buwa a yuwusan alajiya, a na ama a 'yuwan a ciga a pada le uryumbu, nye i zuwai aza a Isra'ila a casu mu atsumalima? Na n shi a yuwusan alajiya a nda, o una u na maa yuwan alajiya o ukwa wa Kristi Zamawawa, n shi a dana a nusasaan le shi. ¹² N te ipati za na a damatosun du suru a pada le uryumbu goon shi, amma o fodo arawa e le!

¹³ Ama a va, Asula e de du ta adama yo o'wo faan! Amma she i lyawa mo'wo ma faan mo ndolo wo o'wo du ure u na yaa dana a maluwa ma mayan mo unusu wan. Amma, i cigalai waru i kambulai. ¹⁴ Wila'a suru ili i ta i da na ayi nda: "Vu ciga moron ma nden ma wu cine vu cigai aciyawu." ¹⁵ Amma ni i lyuwa elime na ngagalai na ncalai ma atsumalima, ni i yuwan ugbozu shi, i ta lungusulai suru suru.

Ruhu va Asula ni ili i na tsu cigai

¹⁶ N ta dansaa du: I lyawa Ruhu lyuwa elime a du, ne tsundolo tsa da yoo toni ili yi iwuya i na i cigai shi. ¹⁷ Ruhu'u ni ili i na i cigai n'yuwatan n da. A mantsa suru a tsu yuwusan ta nlangi vani le, adama o ndolo yaa yuwan ili i na i cigai shi. ¹⁸ Amma na Ruhu da aa lyuwusa elime a du, Wila waa dana o tsugono a aci a du shi.

¹⁹ Za suru reve ta ili i wuya i na okolo a tsu ciga: A tsu yuwan ta tsipere. A tsu yuwan ta ili i wono. A tsu yuwan ta majiyan me tsipere lon. ²⁰ A ta yuwusaan amali aganda. A ta yuwusan nkunu. A tsu 'yuwan ta ama. Izami ya addama i da ulinga u

le. A tsu dana ta a tsugamu. ²¹ A ta waru tapu nu upan lon. Majiyan ma aciyele ma da goon a tsu yuwusan. She mawasan ma na ma tsu tawa na wukasu. Waru une'esun u da a ri adama a aciyele. A tsu zuwusa ta esu e le e itana ya ama o ro. Ele waru ososowi a da. A tsu 'yawa ta ubata a abukit a na ama a tsu gura golofo aciyele shi. Reve a yuwan ili yi idaba i ro koko'o. N rono du ta de atsuvu, waru n to roniso du atsuvu: Aza a na a yuwusan ili i nda aa ushi aba'un o tsugono tsa Asula shi.

²² Amma na Ruhu va Asula o golo buso du, u ta matsan muwun n nda: I ta dana a ncigalai. I ta dana a mazanga, na asuvu nden. Ruhu ta zuwa du i yuwan ankuri. I ta dana a nkambulai. I ta yuwan ili i isa'ani. O to soduwo du matsan. ²³ I yuwan nden mu ulobonu na ama. Na Ruhu o ronuso du adanga i to golofo aci a du. Wila wu lo na waa damma ili i nda i ri ulobonu shi. ²⁴ Na ama aza e Yesu Kristi Zamawawa a da, a lyawa ta nusu le acapa ni icigi i mayan me iwuya. ²⁵ Adama a na Ruhu va Asula ca ntsu wuma u sa'avu, lyawa tsu yuwain ili i na Ruhu'u u damma ntsu tsu yuwan. ²⁶ She tsu 'yasan avangaci wan, ko tsu zuwulai addama wan, ko tsu dana a tsushu'un wan.

6

I kambulai

¹ Ama a va, na za ro atsuma a du yuwan ta unusu, to, adu a na i ri nu ucira atsuma a Ruhu i kambato vuma'a o ure u mejege. Amma i yuwan yi ben. Amma i yuwan ugbozu, adama adu fo i yuwan cu'un vi iwuya i ndolo wan. ² I kambulai nni i ri ni itana yu ume i na yaa tanu. Ni i yuwan ne, i ta dana a yuwusan ili i na Kristi Zamawawa ciga ndu i yuwan. ³ Na za ro a tarasa aciyayi ili i ro i da, agba ayi ili i ro i da shi, aciyayi a da waa lumusa. ⁴ Za suru u petelyuwe wuma wa yi. Nnu u yuwan ta mejege, u ta zangana nu ulinga wa yi. Amma

◇ 5:14 N.Gn. 19:18.

she u kurato ulinga wā yi nā linga va ama wan. ⁵ Za suru nu u 'yuwan u ciga u tanu itana yā yi.

⁶ Za na a ushishi uritosu wā Asulā, u ne'eshen ili i sa'ani i na u ri nā ayi nā manlu mā yi.

⁷ She yi lumā aciyādu wan: She i jiyan gashi i ta gura pusan Asulā ugbozu wan. Ili i na vuma cu'wain ayi da waa gasa. ⁸ Nnā a cu'wan tā adama o yo'onoto icigi yi iwuya i le, icigi yi iwuya i le i tā lungusa le. Amma nā a cu'wan adama o yo'onoto Ruhu okolo, a tā ushi wuma u babu ukotu ubatā wa Ruhu'u. ⁹ She tsu kunai nā mayan me ili i na i ri ulobonu wan, tsu tā ushi ugasa u wuma u babu ukotu u tsu a mantsa ma sa'ani nnā tsu kudā o ure shi. ¹⁰ Adama o ndolo tsu yuwayin ama suru isa'ani nā tsu tsurā mantsa suru. U la'a tā ulobonu tsu yuwayin aza a tsu aza e Itoni i sa'ani.

Bulu koto tā ucasu wā asala

¹¹ I ta gura ene idani i gbagbain i na n yuwain ana n danai nu ukere u va.

¹² Aza a na a cigai o yo'onoto aza a Isra'ila okolo a da a yuwusan ukadu a zuwa du mapada mo uryumbu. A ta uwwusa wovon u na aza a Isra'ila a ca le atsumalima nno o toni akpata e Yesu Zamawawa goon. ¹³ Aza a na a padai de uryumbu, ele a aciyele oo tonishi Wilā'a shi, amma a ciga du tā i pada uryumbu adama a 'yasan avangaci e ekere e ili i na a zuwa ndu i yuwan nu ucira. ¹⁴ Amu gba, n ciga n 'yasan avangaci a aci e ili i ro shi, she o ukwa wu Zagbain tsu Yesu Kristi Zamawawa a akpata goon. Adama a akpata o ndolo, maa yuwusan waru wuma cine ama o uvadi a nda a yuwusan shi. Amma a gura reve ili i na i zuwai maa yuwusan cu'un wuma'a shi. ¹⁵ Wo o'wo ili i ro shi nna a pada vuma uryumbu ko na a pada yi uryumbu shi. Amma ili i na i la'ai ulobonu ayi da vuma ushi wuma u sa'avu diga ubata wā Asulā. ¹⁶ Asulā a ta ca ama a na o toniyi adanshi a nda asuvu nden a yi, waru u ta zuwaa

le aba'un. Ama o ndolo ele da ama a Asulā a amayun.

¹⁷ Diga gogo a 'yawa, she nanza dashi damaton mu ni ili i nda waru wan. Alana a na n ri nda ne ele a lipu va o to rocosu amu za va Yesu da.

¹⁸ Ama a va, lyawa isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Kristi Zamawawa i danā obolo nā adu suru. Ami.

Mepepeline ma Bulu a tyo ya Aza a Afsu

Ucufuwu wa aatagada a nda

Bulu dana ta mepepeline ma nda a tyo a aza e Itoni a na a ri atsuma a Afsu a mantsa ma na u danai atsuma o u'wa wa ali. Bulu danu ta atsuma a Afsu a'wan a ta'atsu o ritosu ama adama e Yesu Zamawawa. Ayi amali Atima u dana ta na abajini a a'isa atsuma a lyuci'i. Aza o ulinga a yuwan ta abajini e eden adama a na a dana ta a winasa amali. Alajiya a Bulu a zuwa ta ama a lyawa atsulu a amali'i. Adama o ndolo a da atsuma a langai aza o ulinga'a lon a aci a Bulu.

Ana a tarai mantsa wa'a dafa Bulu danai aatagada a nda. Atsuma a aatagada a nda u damma ta aza e Itoni atsuma a Afsu ili ya asalama ya abunda a na a tsurai adama a na a ri obolo na Zamawawa. Ili yu uvadi i nda i da shi, amma ili ya zuwa i da i na i la'ai ili yu uvadi. U damma le ta a na aza e Itoni suru ili i ta i da atsuma e Itoni ya Yesu Zamawawa, babu adama e elentsu koko'o. Waru u rito ta ali na amaci cine aa yuwan nden atsuma e Itoni. Waru u rito ta muwun cine a yuwan tsutoni na mbara n le, waru fo u rito ta azagbain aza a na a ri na agbashi, waru u rito ta agbashi.

Ili i na Bulu dammai aza e Itoni atsuma a Afsu ne da fo u ri ubata aza e Itoni ana'an. Tsu ta ni ili i sa'ani de zuwa adama a na tsu ri na Yesu Zamawawa. Ne da fo, u ri ulobonu tsu yuwain wuma cine aatagada a nda o ritoi tsu yuwain wuma.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1-2)
2. Zamawawa tawaa ta na aba'un a akiza (1:3-3:21)
3. Wuma u sa'avu obolo na Zamawawa (4:1-6:20)
4. Icasu yu ukosu (6:21-24)

Icasu diga ya Bulu

¹ Amu Bulu, amu da maa danasa mepepeline ma nda. Amu aajiya e Yesu Kristi Zamawawa da, adama a na Asula a dangwa mu ta mo o'wo ne.

N ta danasaa ama a akiza a na a ri pe atsuma a Afsu, aza a na aa yuwusan itoni ya Yesu Zamawawa na amayun.

² Lyawa Asula za na ayi da Dada tsu obolo na Zagbain Yesu Zamawawa u roco du isa'ani waru u ca du asuvu nden.

Aba'un adama e Yesu Zamawawa

³ Tsu yuwaan ta Asula na Dada vu Zagbain Yesu Zamawawa ica. Ayi da u zuwaa ntsu aba'un ana u ca ntsu ili i sa'ani suru za na utai diga zuwa tsara u kamba wuma u tsu atsuma a ruhu. Uyuwan ta ne ana u bolo ntsu na Yesu Zamawawa. ⁴ Ko kafu Asula a yuwan uvadi, u dangwa tsu ta tso o'woi ama a yi a na u bolo ntsu na Yesu Zamawawa. U yuwan ta ne adama tso o'woi na akiza a makakan ma yi, waru babu ili yi idaba i na yaa dana a makakan ma yi a na waa tawaa tsu na addama. ⁵ Adama a na Asula a te icigi i tsu, u yuwan ta ne, adama u kambato tsu muwun ma yi o ure wi ili i na Yesu Zamawawa yuwain. Asula a yuwan ta ne nu ujimu, adama a na ili'i i zuwa yi ta wu uwua uyo'o, waru u ciga ta u yuwan ne. ⁶ Adama o ndolo tsu cuwa yi ta adama a abajini e ili i isa'ani i na u yuwaan ntsu. U ca tsu ta isa'ani i ndolo pere, atsuma a Zamawawa, za na u cigai. ⁷ Atsuma e Yesu Zamawawa tso o'wo ta faan adama a mpasa mu ukwa ma yi, ayi da ili i na i zuwai tsu tsurai gafura vu nusu tsu. O ure u nda u da Asula o roco ntsu abajini e isa'ani ya yi abunda lon. ⁸ Adama a na Asula a ta nu ugbozu, waru u reve ta ili suru suru, ⁹ u yuwan ta ili i na u cigai u yuwan. U roco tsu ta ili i na i danai usokowu i na u fofoi u yuwan e ekere e Yesu Zamawawa. ¹⁰ Na mantasa'a ma yuwan a na woo shiton ifobi ya yi, reve u bolo ili suru i na i ri zuwa nu uvadi na mogono ma ta, ayi da Zamawawa.

¹¹ *Asulā* a *ɗangwa* tsu *tā* tso o'wo ama *ā* yi ana u *bolo* ntsu *nā* Yesu Zamawawa. U yuwan *tā* ne adama a na u *jiyan* *tā* nu *ujimu* u yuwan ne, reve u zuwa ili'i i *fara* cine u *cigai*. ¹² U yuwan *tā* ne *tsarā* *atsu*, aza a na *ā* ri *aza* o *ufaru* *atsuma* o *uzuwu* wo okolo e ekere e Yesu Zamawawa, tsu ta zuwa ama a yuwaan *Asulā* ica adama a na u ri *nā* tsugbain. ¹³ Waru ne *ɗa* u ri *nā* *afu* amayun. Yu uwwa *tā* adama a Alabari a Sa'ani za na *ayi* *ɗa* ikaka ya amayun, waru a wawa *ɗu* *tā*. I usu *tā* Yesu Zamawawa reve o *bolo* *ɗu* *nā* *ayi*. Adama o ndolo, *Asulā* a ca *ɗu* *tā* *Ruhu* va *Akiza* za na u yuwayin ama *ā* yi nzuwulai. *Ayi* *Ruhu*'u, u *tā* tsu urotsu za na tsu roco *afu* *aza* *ā* *Asulā* a *ɗa*. ¹⁴ Adama a na tsu ushiyi *Ruhu* va *Akiza* tsu uzuwa ne'en, tsu reve *tā* ili i ro yi lo shi, *Asulā* a ta ca tsu ili i sa'ani i na u yuwain nzuwulai. Waru tsu reve *tā* *Asulā* a ta zuwa ama *ā* yi o'wo *faan*. *Ayi* ili i nda u ta zuwa ama a cuwa *Asulā* adama a na u *tā* *nā* tsugbain lon.

Avasa a Bulu

¹⁵ Adama a na *Asulā* a zuwaa ntsu aba'un tsundolo, n ta yuwusan avasa *ā* tyo *ya'ā* yi adama *ā* *ɗu*. A mantsa ma na mu uwwai a na i ushi *tā* Yesu Zagbain Zamawawa, waru i *ciga* *tā* ama *ā* *Asulā*, ¹⁶ n to *godyusho* *Asulā* adama *ā* *ɗu* a mantsa suru. Mantsa ma na n yuwain avasa suru, n tsu yuwaan *ɗu* *tā* avasa. ¹⁷ N ta yuwusan avasa *ā* tyo ya *Dada* tsu za na ri *nā* *abajini* a tsugbain. *Ayi* *ɗa* *Asulā* e Yesu Zagbain Zamawawa tsu. N ta patishi yi wo o'woto *ɗu* *aza* o *ugbozu* reve waru u roco *ɗu* *aciyayi*, adama i *dashi* reve yi ulobonu lon. ¹⁸ Waru n ta yuwusan avasa u zuwa *ɗu* i *ɗana* nu urevu ulobonu lon, adama i reve ili i sa'ani i na u fo⁶oi adama *ā* *ɗu*. I to purosus i ushi ili i sa'ani i nda adama a na u *ɗe* *ndu* yo o'wo muwun *mā* yi. Waru n ta yuwusan avasa i reve *abajini* a aba'un a nzuwulai a na u yuwain a na waa ca ama *ā* yi. ¹⁹ Waru n ta yuwusan avasa i reve ucira *wā* yi, za na la'ai ili suru, waru za na tsu

kamba tsu, *atsu* aza a na tsu usuyi. *Ayi* *ɗa*ɗa *abajini* o ucira ²⁰ a na u yuwayin ulinga ana u zuwai Yesu Zamawawa *kambisa* wuma, reve waru u zuwa yi u *ɗanu* o ootogu a tsugbain o ukere usa'ani *wā* yi *ɗe* zuwa.† ²¹ Yesu Zamawawa ta yuwusan tsugono a aci a cira suru, aza a na *ā* ri *ɗe* zuwa ko na wo o'woi *ā* *tā* nu ucira lon. Aala *ā* yi a la'a *tā* akapi a ala a na aa yuwusan tsugono. Gogo ili i nda amayun a *ɗa*, waru u to o'wo amayun a mantsa ma na *mā* *tāwā*. ²² *Asulā* a ca *tā* Yesu Zamawawa tsugono a aci e ili suru suru, reve u zuwa yi aci *ā* *aa'isa* *ā* *aza* e Itoni, lipu *vā* yi. ²³ *Ayi* *aa'isa* *ā* *aza* e Itoni *ā* tsu ushi *tā* ucira *wā* yi e ekere e Yesu Zamawawa, waru *ayi* *ɗa* za na tsu ca wuma e ekere e ili suru uba⁷ta suru waru.

2

Gogo tsu tā nā wuma

¹ Nu ufaru, i rotso *tā* *akwakwa* adama a na i 'yuwain a yuwan tsutoni *nā* *Asulā* reve i yuwusan unusu. ² I tsu yuwusan *tā* nden n *ɗu* tsa ama o uvadi. I yuwan *tā* tsutoni *nā* Male, za na *ayi* *ɗa* mogono mo otoni *ā* *lima* za na ri *ɗe* zuwa. *Ayi* *ɗa* otoni *ā* *lima* a na aa yuwusan ulinga *atsuma* a ama a na a 'yuwain a yuwan tsutoni *nā* *Asulā*. ³ Suru ntsu tsu yuwan *tā* cine ele fo a yuwusain nu ufaru. Tsu yuwan *tā* ili yi iwuya i na tsu cigai tsu yuwan biti. Tsu toni *tā* ili i na okolo *ā* tsu a cigai tsu yuwan suru ni ili i na majiyan *mā* tsu ma ca ntsu tsu yuwan. Adama a na tsu yuwain iwuya wu ntsaa *tā* *Asulā* a ca tsu *atsumalima*, cine waa ca akapi a ama.

⁴ Amma isa'ani *ya* *Asulā* *abajini* a *ɗa*, waru u ciga tsu *tā* lon. ⁵ U *ɗu* *ɗu* *tā* *nā* Yesu Zamawawa, reve u ca tsu wuma u sa'avu. U yuwan *tā* cu'un ndolo ko na u *ɗana*i a mantsa mo ndolo tsu *ɗana* *tā* *tsā* *akwakwa* adama *ā* nusu. Adama e isa'ani i *ɗa* goon *Asulā* a wawa *ndu*. ⁶ U 'yasan tsu *tā* *diga* o ukwa *nā* Yesu Zamawawa, reve u zuwa tsu zuwa *tsarā* tsu *ɗanu* o⁸olo *nā* Yesu Zamawawa,

reve waru tsu yuwan tsugono obolo na ayi. Asula a yuwan ta ne ana u bolo ntsu na Yesu Zamawawa. ⁷ U roco tsu ta isa'ani ya yi o ure u nda e ekere e Yesu Zamawawa, tsara a a'wan a na aa tawa ama ee ene abajini e isa'ani a yi waru u la'a ta akapi e ili suru. ⁸ Adama e isa'ani† i na Asula o roco ndu da goon u wawa ndu o ure u na i usuyi Yesu Zamawawa. U wawa du adama e ili i sa'ani i na i yuwain shi. ⁹ Ayi nda une'e wa Asula u da a tyo ya'a du, amma adama e ili i na i yuwain i da shi. Ayi da i zuwai nanza aa 'yasan avangaci shi. ¹⁰ Asula a da a zuwa ntsu tso o'woi ili i na tsu ri. Atsuma e Yesu Zamawawa, Asula a yuwan tsu ta tsara tsu yuwan linga sa'ani. Ure u na u foboi u nda nu ujimu u da adama tsu toni.

Yesu Zamawawa bolo tsu ta ubata u ta

¹¹ Adu Atakpaci a da i shi. Adu da ama a na aza a Isra'ila a tsu de "aza a na a padai uryumbu shi." Aza a na e de ndu "aza a na a padai uryumbu shi", e de ta aciyele, "aza a na a padai uryumbu." (Mapada mo uryumbu ili i na a tsu yuwan a lipu le da.) ¹² I cuwan a mantsa mo ndolo, koto i shi i reve Yesu Zamawawa shi, i shi pe atsuma a ama e ida ya Isra'ila shi. Asula a yuwan ta akucunu ne ele, amma na adu shi, reve u yuwaan le nzuwulai mi ili ya abunda agba adama a du a da shi. I shi ta pe atsuma o uvadi u nda agba i shi ni ili i na yaa zuwa okolo shi, waru koto i shi i reve Asula shi. ¹³ De acapa, i dana ta alanga, amma gogo a na o bolo ndu na Yesu Zamawawa, Asula a rawato du ta zuzu na aciyayi o ure wu mpasa wa Yesu Zamawawa.

¹⁴ Yesu Zamawawa na aciyayi u tawaa tsu ta na asuvu nden. Nu ufaru tsurala tsa na tsari pe e memere ma aza a Isra'ila na Atakpaci u ta gashi ubabu. U tawa ta tsurala tso ndolo, reve u kambato tsu ama e ili i ta. ¹⁵ Wilawa aza a Isra'ila a ta ni ili i na ama oo toni na abunda, amma Yesu Zamawawa tara le ta reve u zuwa le a nge'en o ure wu ukwa wa yi. U

yuwan ta ne tsara u bolo aza a Isra'ila na Atakpaci a tyo e ekere a yi adama o o'wo ili i sa'avu i ta. O ure u nda u da u tawayi na asuvu nden atsuma e le. ¹⁶ Waru ifobi ya Yesu Zamawawa i da i kototoi tsurala tsa na tsari pe e memere ma ama o ndolo. Reve u kambato le o o'wo lipu ta, reve waru u kambato le ubata wa Asula. Yesu Zamawawa yuwan ta ili i ndolo suru nu ukwa wa yi a akpata.† ¹⁷ U tawa ta atsuma o uvadi u nda, reve u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani za na aa yuwusan adanshi adama a asuvu nden. U yuwaan du ta Atakpaci alajiya, aza a na a danai alanga, waru a tyo ya'a tsu aza a Isra'ila, aza a na a ri zuzu. ¹⁸ Gogo suru ntsu, aza a Isra'ila na Atakpaci, a tawa ya Dada o ure u Ruhu va Akiza ta adama e ili i na Yesu Zamawawa yuwaan ntsu.

¹⁹ Adama o ndolo, adu Atakpaci,† i buwa omocin ko aza a na a ri aza e ida ya alanga shi. Amma, yo o'wo ta ama e ida i ta na ama a Asula. Adu ama a da a na a ri pe atsuma o u'wa wa Asula. ²⁰ I ta gashi ikunku atsuma o u'wa aza a na a yuwusaan usaa a atali. Ajiya na Amasula a ta gashi ikyun yu usaa u ndolo, waru Yesu Zamawawa da ikyun yu ucira yu usaa'a. ²¹ Ayi da za na banai usaa u ndolo mabula. U zuwa yi ta u kungwa reve waru u kamba aa'isa a akiza adama a Zagbain. ²² Adama a na i tu ubolu na Zamawawa u bolo du ta na aza e Itoni, tsara yo o'wo u'wa, ubata u na Asula aa danu nu ucira u Ruhu va Akiza.

3

Ulinga wa Bulu

¹ Amu, Bulu n ta atsuma o u'wa wa ali adama o ulinga u na Yesu Zamawawa zuwa numu n yuwan, adama n kamba du, adu Atakpaci. ² I reve ta de na Asula atsuma e isa'ani ya yi u ca mu ta ulinga u nda tsara n kamba du. ³ Asula a zuwa mu ta n reve ifobi i na u sokoi. N danaa du ta de wa'a adama e ili i nda. ⁴ Nni i deyinuna ili i na n danai, i te reve ili i na n revei adama e ifobi i nda

adama a Zamawawa. ⁵ *Asulā* o roco ama a na a yuwain de nden ifobi i nda shi. Amma gogo o roco yi ta e ekere a *Ruhu* va *Akiza*. O roco yi ta a tyo ubata wa ama a na u dangwai o o'wo ajiya na ama a *Asulā* a yi. ⁶ Ifobi ya *Asulā* i da nda: adu Atakpaci i ta ushi aba'un a na *Asulā* a cayi suru, ununa aza a *Isra'ila* a ushi nle. Atakpaci na aza a *Isra'ila* o o'wo ta ama a ta. Adu Atakpaci fo i ta ushi ili i na *Asulā* a yuwayin ama a yi nzuwulai adama a na adu fo i tu ubolu na *Yesu Zamawawa*. Ayi nda ayi da ili i na *Alabari* a *Sa'ani* a dammai.

⁷ Ayi nda ayi da *Alabari* a *Sa'ani* a na maa yuwusan alajiya. Adama a na *Asulā* a ta ni isa'ani, u ca mu ta ulinga u na maa dana a dansaa ama *Alabari* a *Sa'ani*, waru u kamba mu ta n yuwan ulinga u nda nu ucira u na u ca numu. ⁸ Amu da za na la'ai ukalamu a tsugbain suru atsuma a ama a na a uwwusa wovon wa *Asulā*, amma na ne suru, *Asulā* a ca mu ta ulinga u nda n damma Atakpaci ili i sa'ani i na *Zamawawa* cayi. Ili i sa'ani i nda i la'a ta a na ama aa gura reve. ⁹ Waru *Asulā*, za na yuwain ili suru, ca mu ta fo ulinga u na maa damma ama suru adama e ifobi i na u sokoi diga o ufaru. ¹⁰ U yuwan ta ili i nda, tsara u roco cira icu'un icu'un de zuva, u dana ta nu ugbozu atsuma e ili i na u yuwain suru. *Asulā* o roco ta ili i nda e ekere e ili i na u yuwayin aza e *Itoni* a yi. ¹¹ *Asulā* a dangwa ta u yuwan ili i nda, nu ujimu kafu u yuwan uvadi, amma gogo u zuwa yi ta u fara e ekere e ili i na *Yesu Zagbain Zamawawa* tsu yuwain. ¹² Adama a na tsu cayi okolo ya'a yi waru o bolo tsu ta na ayi, tsu ta gura tawa ubata wa *Asulā* faan waru babu wovon. ¹³ Adama e ili i nda, n te ipati i du, she asuvu a du a kufa wan adama a na moo sowuso atsumalima adama a du. Atsumalima a nda a ta tawaa du na tsugbain.

Zamawawa ciga tsu ta

¹⁴ Adama o ndolo, n ta kingyosu a makakan ma *Dada* tsu, reve n

yuwusaan du avasa. ¹⁵ Ayi da *Dada* va amayun vu 'wa suru, va aza a zuva na aza a na a ri pa o uvadi. ¹⁶ *Asulā* a ta gura zuwaa du aba'un a abundalon. Adama o ndolo m pati ta tsara *Ruhu* va yi ca du ucira, adama okolo a du a gbama. ¹⁷ Waru m pati ta tsara *Zamawawa* danu atsuma o okolo a du adama a na i ca ta okolo ya'a yi. N ta a avasa i dana e icigi ya *Asulā* na aza a du. Nni i yuwan ne, i ta dana tsu ufanga u na u sapai aralu atsuma e ida, waru gashi u'wa u na a suwai e ikyun yu usaa yu ucira. ¹⁸ O ure u nda, adu na ama a na a uwwusa wovon wa *Asulā* suru, i te reve cine *Zamawawa* ciga ntsu. U ta ni icigilon, upasu na cine vuma aa gura reve. ¹⁹ Ko na wo o'woi za lo na aa gura reve cine *Zamawawa* ciga ntsu shi, m pati ta *Asulā* i reve ili i nda, adama yoo o'wo cine yi ntsayi i dana, cine *Asulā* a ri.

²⁰ *Asulā* a ta nu ucira u na waa yuwan ili i na i la'ai ili i na tsu pati niyi u yuwan, hali ni ili i na tsu jiyain. Waru u yuwan le ta nu ucira u na waa yuwusan ulinga o okolo a tsu. ²¹ Tsu cuwa niyi babu ukotu waru na tsugbain tsu yi na o rocoi atsuma e ili i na waa yuwusan e ekere a aa'isa a aza e *Itoni* ne e ekere e *Yesu Zamawawa!* Ami.†

4

Lipu ta

¹ N ta atsuma o u'wa wa ali adama a na maa yuwusaan Zagbain aganda, agba n ta patishi du i yuwan nden n na mu ntsayi na desu na *Asulā* e de ndu i yuwan. ² Atsuma e ili i na yaa yuwusan biti, i tara aciyadu ili i ro wan, reve waru i kuru ben na ama. Adama a na i cigai ama, i yuwan ankuri, waru she i yuwan upan wan, na a yuwan unusu. ³ *Ruhu* va *Akiza* o'woto du ta ili i ta, adama o ndolo i yuwan atyo a na yaa yuwan i danu obolo na asuvu nden, adama i dana ili i ta. ⁴ Suru ntsu lipu ta da tsu ri. *Ruhu* va *Asulā* ta da ri lo. Waru *Asulā* a ca tsu ta uzuwu wo okolo a

tā ana u dangwa ntsu tso o'wo ama a yi. ⁵ Suru ntsu tsu tā nā Zagbain tā. Suru ntsu waru tsu usu tā uritosu u tā. Suru ntsu tsu ushi tā urumbusu u tā. ⁶ Tsu ta yuwusaan Asulā a tā aganda, waru ayi da Dada tsu suru. Ayi da za tsugono tsi ili suru, waru u tu ubata suru, waru u tā atsuma a tsu suru.

⁷ Agba waru Zamawawa ca tā za suru atsuma a tsu une'e langa adama tsu yuwain ulinga wā yi. U yuwan tā ne adama a abunda e isa'ani ya yi. ⁸ Cine Adanshi a Asulā a dammai, “Ana u kumbai a tyo zuva suru suru, u tara tā aza a na a ri o u'wa wa ali obolo nā ayi, reve u ca ama ne'e.” ◇

⁹ (Gogo n ciga dū tā i yuwan majiyan adama e idanshi i nda, “u kara tā a tyo zuva.” ¹⁰ Nnu u kara a tyo zuva, ciga 'yuwan u ta dansa tsu, u shi tā de u tawā pa zalā ubata o udaluwu o uvadi u nda. Vuma na tawai pa o uvadi u nda ayi da waru u kumbai zuva suru suru, adama u zuwa ili biti yo o'wo cine wu ntsayi.) ¹¹ Ayi da za na cayi aa'isa a aza e Itoni ne'e nda: u dangwa tā ozo o ro o o'wo ajiya, ozo o ro amasulā, ozo o ro waru aza a alajiya a adanshi a Asulā. Reve waru u zuwa ozo o ro a kalyuwusa aza e Itoni, reve ozo o ro waru aza o uritosu. ¹² U yuwan tā ne adama u fobo ama a Asulā a na aa yuwaan yi aganda, adama aa'isa a aza e Itoni, za na ayi da lipu vu Zamawawa, u yuwan ucira. ¹³ Ne tsunda tsa da, suru ntsu tsoo o'wo obolo a tā o ure u na tsu cayi Asulā okolo waru tsu revei Mawun mā yi, waru suru ntsu tsu ta kungwa ulobonu. U ta dansa, tsu to o'wo tsu Zamawawa, za na o o'woi cine wu ntsayi u dana.

¹⁴ A mantsa'a tsaa buwa tsa muwun waru shi. Aa dashi vutala tsu nda nā ndede tsa wantsun tsa na mini ma mala mā tsu vutalasa nda nā ndede shi. Tsoo poloo ama a na a cigai a luma tsu nu uritosu we epen atsuvu shi. ¹⁵ O unā u ndolo, tsu ta yuwain adanshi a amayun, reve tsu

cigalai, adama tsu kungwai avu tso o'woi tsu Zamawawa suru suru, za na ayi da Aci a aa'isa a aza e Itoni. ¹⁶ Yesu Zamawawa bolo tā ama a yi, cine aruva o tsu bolo pasu lipu vuma suru. Nu upasu suru u yuwan ulinga wā yi, u tsu kamba tā akapi a pasu a kungwa, adama lipu'u suru u dana gbaga waru ugbamu tapu ni icigi.

Wuma u sa'avu

¹⁷ Adama o ndolo, n ta dansaa dū, waru n ta barasa dū atsuma a ala a Zagbain, i lyawa a yuwusan nden tsa ama a na e revei Asulā shi. Ununa aa yuwusan majiyan ili ye pere i da. ¹⁸ A tā atsuma e irumbu, waru e reve ili shi, adama a na a 'yuwain o polo at-suvu. Adama o ndolo aa tsura wuma u na Asulā aa casu shi. ¹⁹ A mantsa ma na aa yuwusan ili i wono, a buwa a uwwusa wono shi. A ca tā de aciyele a mayan me ili i na lipu cigai, waru a ta yuwusan cu'un tsipere suru, waru a lyawa mayan me ili i nda shi.

²⁰ Adū gba, a mantsa ma na i revei Zamawawa, ne da a damma ndu i yuwan nden n dū shi. ²¹ N reve tā a na yu uwwai adama a yi, waru i tā atsuma a yi, adama o ndolo o roco dū tā amayun a na a ri atsuma e Yesu. ²² O roco dū tā i lyawa cu'un vu nden mu ufaru n na i shi aa yuwusan. A mantsa mo ndolo nden n dū u shi tā a langasa adama a na i shi i cigai i yuwusan cu'un vi ili i wuya biti. ²³ Gogo gba i lyawa Asulā a vadala wuma u dū adama i fara majiyan ma sa'avu. ²⁴ Lyawa Asulā a kambato dū ama a sa'avu. U yuwan dū tā yo o'wo tsa yi, adama o ndolo ni i ciga i 'yuwan yo o'wo aza a abula na akiza atsuma a amayun.

²⁵ Ni i ciga i 'yuwan i lyawa epen. Za suru u damma za vā yi za vi Itoni amayun, adama a na atsu tsu tā gashi pasu lipu tā koko'o. ²⁶ Nā vu ri atsuma o upan, she vu yuwan unusu wan, waru vu lyawa urana u riyā wu avu atsuma o upan wan. ²⁷ She i lyawa Mekerencesu ma lyuwa aci a dū wan. ²⁸ Vuma na shi vivu she u

dashi yuwan wivu waru wan. U ta la'aa yi u yuwan ulinga lon adama u tsura ili i na waa ca alambi.

²⁹ She i yuwan adanshi a vama wan, amma i yuwan adanshi a sa'ani a na aa gbamato ama. Vu damma ili i na yi ntsayi adama u kamba aza a na a uwwusa wu. ³⁰ Waru she i lungusa Ruhu va Akiza okolo wan. Adama a na Ruhu va Akiza rotso ta urotsu† u na woo rocosu adu aza a yi a da. Asula a ca du ta Ruhu'u adama u roco Asula a ta lyawa du faan o urana wu ukosu. ³¹ I lyawa adanshi a vama o okolo nu upan na asuvu usuduwu e ekere a ama o ro. She i yuwan nlangi ko yi isulusa ama wan, ko i yuwan ili i ro i na i rotsoi n'yuwunlai wan, ko ke'en. ³² Ana yaa yuwan ne, u la'aa du ta i yuwunlai ili i na i lobonoi, reve i roco isa'ani a tyo ama a na a uwwusa atsumalima. I yuwaan ama atsuma a du gafura na a nusaan du, cine Asula a yuwaan ndu gafura vu nusu du adama e Yesu Zamawawa.

5

Iyuwan nden atsuma e ekan

¹ Adama o ndolo i yuwan wuma tsa Asula, adama a na adu muwun ma yi n da n na u cigai lon. ² I ciga ama kuci, cine Zamawawa ciga ntsu, hali u kuwa adama a tsu. U ca ta Asula wuma wa yi gashi kucci, reve gba wo o'wo tse ili i maguru† lon e ekere a Asula.

³ She a tsura unusu u tsipere atsuma a du wan, ko cu'un vi ili i wono i ro wan, ko utsan wan. Icu'un yu nusu ndolo a ntsaa atsuma a ama a Asula shi. ⁴ Waru wu ntsaa i yuwusan adanshi o wono shi, waru she i yuwan adanshi a vanvama wan, ko i yuwan tsuzo'o na adanshi e iwuya wan. Amma i godyo Asula adama e ili i na waa yuwusaan du. ⁵ I reve ta ili i nda amayun a da za na a yuwusan ili i nda waa uwa o tsugono tsu Zamawawa na tsa Asula shi: nna vuma aa yuwusan unusu u tsipere, ko na waa yuwusan ili i wuya, ko ni ili i tsu rawa yi shi, adama a na za na

ili i tsu rawa shi suru u ta yuwusaan masula aganda. ⁶ She i lyawa nanza pusaan du ana wan, a dansaa du ili i na i ri mejege shi. Asula aa lapa ca aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni na ayi atsumalima shi, aza a na a yuwusan ili yi idaba i nda. ⁷ Adama o ndolo, she i bolo ekere na ama a na aa yuwusan ili yi idaba i ndolo wan.

⁸ De nu ufaru, i dana ta atsuma e irumbu, amma gogo i tu ubolu na Zagbain, reve i uwa atsuma e ekan. Adama o ndolo i yuwan nden tsa ama a na a ri aza e ekan. ⁹ N damma ta ili i nda adama a na ekan a tsu zuwa ta ama a yuwan ili i sa'ani, ni ili i mejege, ni ili ya amayun. ¹⁰ Adama o ndolo, i rito ili i na yoo yo'onoto Zagbain okolo waru i yuwan le. ¹¹ She i bolo ekere a mayan me ili i na ama a na a ri atsuma e irumbu aa yuwusan wan. Ili i ndolo ili ye pere i da. Amma, i zuwa ama e reve a na ili i ndolo ili yu uwuyan u i da. ¹² Ili i wono i da a yuwan adanshi e ili i na ama a nda a yuwusan usokowu. ¹³ Amma ne ekan e ikana le, za suru te ene cine ili i ndolo i ri, ¹⁴ adama a na ekan o tsu roco ta ili suru. Ayi da i zuwai a dammai,

“Adu a na i ri a nlavu, i 'yon!

I 'yon diga o ukwa,

Zamawawa te ikana a aci a du.”

¹⁵ Adama o ndolo i yuwan ugbozu cine yaa yuwusan nden n du. She i yuwan nden n tsulo tsa ama wan, amma i yuwan nden nu ugbozu. ¹⁶ I yuwan ulinga na mantse ma na i tsurai suru i yuwan isa'ani, adama a na ama a ta yuwusan iwuya a mantse ma nda. ¹⁷ Amma she yo o'wo olo wan, amma i rito mayan me ili ma na Zagbain ciga ndu i yuwan. ¹⁸ She yoo o'wo ososowi wan, adama a na ayi ndolo u ta lungusa du. Amma i lyawa Ruhu va Akiza† shiton du nu ucira wa yi. ¹⁹ I cana icu'un yi ishipe ya Asula suru tsara i dashilai asuvu ugbamu. I cana ishipe adama i cuwa Zagbain no okolo a du suru. ²⁰ I godyoo Asula Dada tsu kuci adama e ili suru adama a Zagbain tsu Yesu Zamawawa.

Amāci na ali

²¹ I yuwan ntoniloi, adama a na i ta casu Zamawawa tsugbain.

²² Adu amāci, i yuwan tsutoni na ali a du cine yaa yuwusaan Zagbain tsutoni, ²³ adama a na vali da aci a ka, cine Zamawawa ri Aci a aa'isa a aza e Itoni, lipu va yi. Waru ayi da za na tsu wawa yi. ²⁴ Adama o ndolo, ka suru yuwan tsutoni na vali va yi atsuma e ili suru, cine a aa'isa'a a tsu yuwan tsutoni na Zamawawa.

²⁵ Adu ali, za suru atsuma a du u 'yuwan u ciga u ciga ka va yi, cine Zamawawa cigai aa'isa'a, avu u kuwa adama a yi ²⁶ adama u kambato yi na akiza. Wu za'wa yi ta na mini waru na adanshi a yi. ²⁷ U yuwan ta ili i nda adama wo o'woto aa'isa a yi ulobonu, avu waru u tawato yi a makakan ma yi tsa kasa'avu babu abasa a wufuru, waru babu urakpatsu ko ili i ro a aci a yi. Amma, u dana na akiza waru a tsura ili i na o goro a aci a yi wan. ²⁸ Ne da waru fo, vali ciga ka va yi, cine u cigai lipu va yi. Vali na cigai ka va yi u ciga ta aciyayi. ²⁹ Za lo na 'yuwain lipu va yi shi, amma u tsu lyuwato yi ta, reve waru u fofo yi. Waru ili i na Zamawawa a yuwusaan aa'isa a aza e Itoni a da ndolo, ³⁰ adama a na atsu pasu lipu va yi da. ³¹ Cine Adanshi a Asula a dammai, "Vali lyawa dada na mma va yi, reve u suraa ka va yi avu ele ra o o'wo ili i ta." ³² Amayun o ro a ta pe usokowu atsuma o uritosu u nda. N ta yuwusan adanshi a Zamawawa na aa'isa'a. ³³ Amma ayi nda fo amayun a da a tyo ya'a du: za suru ciga ka va yi cine u cigai aciyayi, waru ka suru u 'yuwan u ciga u ca vali va yi tsugbain.

6

Muwun na mbara

¹ Adu muwun, i yuwan tsutoni na mbara n du adama a na adu aza a Zagbain da, adama a na ili i na yi ntsayi i da. ² Za vu ufaru atsuma a Wilā Kupa na kosoi na nzuwulai ayi da: "Vu yuwan tsutoni na dada na

mma va wu." ³ Waru apa nzuwulai'i: "Na vu yuwan tsutoni na dada na mma va wu, ili i ta wala wu mejege, waru vu ta jima o uvadi."

⁴ Mbara, she i zuwa muwun n du n yuwan upan wan. Amma, i kalyuwa le ulobonu, i ca le asala waru i rito le cine Zagbain cigai.

Agbashi na azagbain

⁵ Adu na i ri agbashi, i yuwan tsutoni na azagbain a du pa o uvadi. Yu uwwa wovon u le, waru i ca le tsugbain, waru i yuwaan le aganda no okolo a ta cine yaa yuwaan Zamawawa. ⁶ I yuwan ulinga na amayun a mantsa suru, ko yaa yuwusan majiyan ma na azagbain a du a ri lo zuzu na adu shi. Amma ili i na i la'ai ayi da i yuwan linga du no okolo a ta, cine Asula a ciga ndu i linga, adama a na adu agbashi a Zamawawa a da. ⁷ I yuwan linga du na mazanga, gashi Zagbain da yaa yuwusaan, waru adama a ama a da goon shi. ⁸ I cuwan Zagbain ta ca iliyinkapa a aci o ulinga u na za suru yuwain, ko na ayi a agbashi a da ko na agbashi a da shi.

⁹ Adu na i ri azagbain, i guza fo agbashi a du ulobonu. She i damma i ta zuwa le o sowo atsumalima wan. I cuwan, azagbain na agbashi, suru ndu i ta na Zagbain ta de zuwa, waru u ta kalyuwusa za suru unata.

Itana yu uvon ya aza e Itoni

¹⁰ Ikaka yu ukosu i va a tyo ya'a du ayi da: I dana nu ucira wu Zagbain u na u ri mgbain kuci, adama a na o bolo du ta na ayi. ¹¹ Yo oto itana yu uvon i na Asula a ca ndu adama a na Mekerencesu ma cigai ma pusan du ana, ne da yaa gura isawan nu ucira avu i kuda riya. ¹² Na ama tsa tsu tsa da tsaa yuwusan nlangi shi, amma tsu ta nlangi na nan ruhu a wuya obolo na cira icu'un icu'un i na i ri o tsugono atsuma o uvadi u tsu u nda na ri ni irumbu, waru tsu ta yuwusan nlangi na cira vi iwuya na ri zuva. ¹³ Adama a nda, i tara

itana yu uvon i na Asulā a ca ndu suru. Ne da o urana wi iwuya yaa vadala shi. I ta yuwan nlangi hali a tyo o ukosu, waru i ta buwa mishin nu ucira. ¹⁴ I fofo aciyađu! I damma amayun a mantsa suru. Amayun a ta gashi gbakala na vuma tsu nla e ikyun tsara u dana ufofu u na waa yuwan ili. I yuwan ili i na i ri mejege, adama a na nden n sa'ani u ta gashi utugu wu rumu. ¹⁵ I lyuwa elime nu u'ususu wa Alabari a Sa'ani a na a casu asuvu nden. Ne da wo o'wo gashi i ta na atan a ana a du, waru i ta dana ufofu ulobonu. ¹⁶ Ili i ro i da nda waru: I lyuwa elime nu ucasu wo okolo e ekere e Yesu Zamawawa. Ucawu wo okolo a du a ta dana gashi aaraga a na ee geshe iliya ya akina yu utan, aza a na Male me tewiyin a tyo ya'a du. ¹⁷ Lyawa iwawi ya Asula yo o'wo du tsa melezu ma aaraga na tsu geshe aci a du. Waru i dana ufofu u na yaa yuwan ulinga na Adanshi a Asula. U ta gashi matsun me pe'eni ma na Ruhu va Akiza ca ndu. ¹⁸ Na yaa yuwan ili i ndolo, i yuwan avasa waru i pati Asula a kamba du atsuma e ili suru a mantsa suru cine Ruhu va Akiza roco ndu. Waru ni i ri a avasa, i dana ufofu. I lyuwa elime na mayan ma avasa kuci adama a ama a Asula suru.

¹⁹ I yuwaan mu fo avasa, cine Asula a ca mu idanshi i sa'ani i na maa damma n na n fara mayan ma adanshi, tsara n yuwan adanshi babu wovon, tsara waru n damma ama ikaka i na Asula o roco ntsu gogo atsuma a Alabari a Sa'ani. ²⁰ Yesu Zamawawa dangwa mu ta mo o'wo malingata ma yi, n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani a nda, ayi da i zuwai n ri ugutsuwu na akani gogo atsuma o u'wa wa ali. I yuwan avasa na maa yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani'i n yuwan yi babu wovon, cine wu ntsayi n yuwan.

Icasu yu ukosu

²¹⁻²² N ciga du ta i reve cine n ri waru ni ili i na maa yuwusan. Ayi da i zuwai ma lyungusu Tikiku ya'a du. Ayi za tsu da za na tsu cigai, waru

u ta yuwusaan fo Zagbain aganda ulobonu. U ta damma du ili i na yaa cinasa tsu, waru u ta dashi du asuvu ugbamu.

²³ N ta yuwusan avasa Asula Dada obolo na Zagbain Yesu Zamawawa ca du asuvu nden, ni icigi, nu ucawu wo okolo a tyo a za vi Itoni suru! ²⁴ Lyawa Asula o roco isa'ani ya yi a tyo ubata wa aza a na a cigai Zagbain Yesu Zamawawa ni icigi i na yoo koto shi.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Aza a Filibi

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu dana ta atsuma o u'wa wa ali ana u danai mepepelime ma nda a tyo aza e Itoni a na a ri a lyuci va Filibi. U dana yi ta adama u godyoo le adama e ikambi i na a yuwaan niyi ayi pe o u'wa wa ali, waru tsara u rito le cine a yuwan wuma u sa'ani adama a Kristi Zamawawa.

Bulu damma ta aza e Itoni o o'wo tsu Zamawawa a mantsa suru. U roco le ta cine aa yuwan mazanga ko na a pe o sowuso atsumalima. U damma le ta a na ili yi ulobonu i da a yuwan ulinga obolo ulobonu.

Na aza e Itoni ana'an e desununa mepepelime ma nda, a tsu yuwan ta asalama adama a na mepepelime ma da ma na ma ri tapu na adanshi a mazanga diga atsuma o u'wa wa ali. Ucira u na wo o'woto niyi ne ayi da ucira u na e revei Zamawawa waru na mayan mo ulinga tsara tso o'wo tsa yi. Ucira u ndolo za va aza e Itoni a da suru ana'an cine u danai za va Bulu na aza e Itoni a na a danai pe Filibi.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa (1:1-11)
2. Urevu u wuma e ekere a Bulu (1:12-30)
3. Zamawawa iroci yu ukadatosu wa aci wa amayun (2:1-18)
4. Alabari a n'utsa ma Bulu (2:19-30)
5. Asula a usu wu (3:1-4:9)
6. Bulu godyoyi aza a Filibi (4:10-20)
7. Icasu yu ukosu (4:21-23)

¹ Amu da Bulu, waru Timoti ta pa obolo na amu. Atsu agbashi e Yesu Kristi Zamawawa da.

N ta danasaa azagbain na akambi† a azagbain a aa'isa a aza e Itoni, waru a tyo aza e Itoni suru atsuma a Filibi aza a na Asula a dangwai.

² Lyawa Asula Dada tsu na Zagbain tsu Yesu Zamawawa roco du isa'ani, reve waru u ca du asuvu nden.

Avasa a Bulu nu ugodyusho

³ N tsu godyusho ta Asula a va a mantsa ma na n cuwain na adu biti.

⁴ N tsu dana ta na mazanga na maa yuwusan avasa adama a du. ⁵ Adama a na i shi ta obolo na amu atsuma a mabaza ma Alabari a Sa'ani adama e Yesu Zamawawa. I fara ta a yuwusan ne a mantsa ma na yu uwwai alabari a nda avu i lyuwa elime na mayan ne hali n gogo. ⁶ Asula a da a farai ulinga u nda atsuma a du, waru n reve ta waa lyawa shi, she nu ulinga u nda u shiwan o urana u na Yesu Zamawawa aa tawa.

⁷ Mejege ma da n tara ne tsunda adama a du suru. I ta nu ubata langa atsuma o okolo a va adama a na tsu to obolo atsuma a aba'un a Asula. Tsu yuwan ta ne a mantsa ma na n shi o u'wa wa ali na a mantsa ma na n danai faan, waru n danai o mpolo n yuwan adanshi a amayun adama a Alabari a Sa'ani. ⁸ Asula e reve ta cine n ciga ndu ni icigi ya Yesu Zamawawa. Waru u reve ta cine n cigai n dana obolo na adu.

⁹ N ta a avasa ncigalai n du n yuwan abunda lon hali u la'a ne. N ta a avasa waru a na yaa lyuwa elime na akungu atsuma o urevu nu ugbozu.

¹⁰ N ta a avasa ne adama a na n ciga du ta i reve ili i na i ri ya abula na amayun, adama i danu cece na wuma u babu unusu hali Yesu Zamawawa tawa. ¹¹ Waru wuma u du u ta dana tapu na mayan me ili i na Asula a cigai waru ili i nda i ta tawa a Asula na tsugbain ni ica. Ili i sa'ani i ndolo ele da ili i na Yesu Zamawawa zuwai a wuma u du.

Alabari a Sa'ani atsuma o u'wa wa ali

¹² Ama a va, n ciga du ta i reve ili i na a yuwaan numu u kamba ta Alabari a Sa'ani a lyuwa elime. ¹³ Gogo nda koyan da pa nda reve ta a na a nla numu na akani adama a na maa yuwusaan Zamawawa aganda. Hali gba na asoja a na aa pirishi ukobu

u mogono suru e reve ta a na maa yuwusaan yi aganda. ¹⁴ Waru adama a na a nla numu, aza e Itoni na abunda pa nda a tsura ta ugbamu wo okolo hali gogo nda a ta dansaa ozo o ro adama a Zamawawa no okolo ugbamu babu wovon.

¹⁵⁻¹⁶ Ozo o ro a ta yuwusan alajiya adama a na a ciga numu, waru a ciga ta a yuwan ili i na i ri mejege. Ama a nda a ta yuwusan alajiya adama a na e reve ta Zagbain tawato mu ta pa adama n yuwan mpolo n yuwan adanshi a amayun adama a Alabari a Sa'ani. Agba amayun a da waru ama o ro a ta yuwusan alajiya adama a tsushu'un na tsurala. ¹⁷ Ama a nda atsuma a alajiya e le adama e Yesu Zamawawa, a ta no okolo o ro ko'o. A ta yuwusan alajiya ni icigi ya aci i le tsara a tsura ica. Amayun a pe atsuma e le shi waru a kambuwa ugbozu shi. A ciga ta a dashi mu usuduwu atsuma a akani a na n ri.

¹⁸ Agba ko cine tsa da majiyan mo okolo me le ma ri, amayun a da a ta yuwusan alajiya e ikaka adama e Yesu Zamawawa. N ta yuwusan mazanga adama a alajiya e le. Waru n ta lyuwa elime na mazanga ¹⁹ adama a na n reve ta avasa a du ni ikambi i Ruhu va Yesu Zamawawa u ta zuwa a lyawa mu.

²⁰ N te icigi kuci n yuwan nden n na maa yuwan ili i na yaa zuwa mu mu uwwa wono wan, amma o una u ndolo, n ciga ta n yuwaan Kristi Zamawawa aganda babu wovon kuci. N shi na wovon de acapa shi, waru n ciga ta n dana nu ucira gogo hali a 'yawa elime adama wuma u va u ca yi tsugbain kuci, ko n ri wuma ko na n kuwa.

²¹ Na n ri wuma, u to o'wo adama a Kristi Zamawawa, agba na n kuwa u ta la'aa mu. ²² Agba na n lyuwa elime na wuma a lipu nda, n ta tsura n lyuwa elime nu ulinga wa Kristi Zamawawa. N gura reve ili i na maa dangwa shi. ²³ Asala a na maa tara u yuwan ta usan. A mantsa mo ro n la'a ta ciga n dana wuma, a mantsa mo ro gba shi, n la'a ta ciga n kuwa adama

n danu obolo na Kristi Zamawawa. N dana obolo na ayi u la'aa mu ta ulobonu suru suru. ²⁴ Agba n reve ta i buwa ta a zama mu tsara n dana obolo na adu.

²⁵ Waru adama a na i buwai a zama mu, n reve ta n ta buwa wuma tsara i kungwa atsuma o ucawu wo okolo a du waru ne da yaa ushi mazanga mo ucawu wo okolo a du. ²⁶ Na ne da, na n tawisa ya'a du waru, i ta dana na mazanga ma abunda adama e ili i na i cina numu, waru i ta tsura ili na abunda na yaa zuwa i damma Yesu Zamawawa tu ulobonu.

²⁷ Amma ili i na i farai biti, ayi da, ni i ciga i 'yuwan i yuwan nden n na maa tawaa Alabari a Sa'ani tsugbain adama e Yesu Zamawawa. To, ko n dashi tawa me ene du ko mu uwwa adama a du, n te reve a na i ri mishin a majiyan ma ta ni ifobi i ta, o mpolo n na yaa tsura aza a na aa ca okolo a Alabari a Sa'ani. ²⁸ She yu uwwa wovon adama a n'yuwatan n du wan. Ne da woo o'wo le iroci i na Asula na aciyayi aa lungusa le avu gba u wawa du. ²⁹ Adama e Yesu Zamawawa, Asula a ca du ta ili i sa'ani a na a ca niyi okolo, waru u ca du ta ili i sa'ani i na yoo sowo atsumalima adama a yi. ³⁰ I reve ta cine a ca numu atsumalima hali gba gogo nda yu uwwa ta a na ne da u buwai. Adu fo i te reveshe cu'un va atsumalima'a.

2

I dana tsa Yesu

¹ I ta nu ugbamu wa asuvu adama a na i ri uoluloi na Zamawawa? I ta nu uvotowun wo okolo adama e icigi ya yi? I ta muwwulai obolo atsuma a Ruhu va Akiza? I te inda iliyali ya aza a du, reve i ri a kurusu ben ne ele? ² Adama a na n revei ne da u ri, n ciga du ta i zuwa mu mu uwwa uyo'olon. Apa ili i na yaa yuwan: i salalai vani du ulobonu, i cigalai, reve waru i yuwan ulinga obolo na majiyan ma ta a yuwusan ili i ta.

³ She i yuwan ili adama a tsushu'un wan, waru she i yuwan ili adama o u'yasasan wa avangaci wan. Amma

vu tara aciyawu ili i ro wan na vaa yuwusan ili, reve vu dana a majiyan vuma ro la'a wu ta. ⁴ She i dana adama e ili i na i bura ndu goon wan, amma i dana ada ama o ro fo.

⁵ Atsuma a wuma a du ni i ciga i 'yuwan i yuwan majiyan waru i dana aza a mayan ununa Yesu Zamawawa yuwain majiyan reve waru u yuwan.

⁶ Yesu ili i ta i da na Asula foyi, agba u yuwusan majiyan ma na waa uwwa uyo'o u na Asula a uwwusa shi.

⁷ O una u ndolo reve u kambato aciyayi ili i ro i da shi, avu wo o'wo unata ana aagbashi. A matsan yi ta vadilima.

⁸ Reve u dana cine vu revei vuma. Avu u yuwan tsutoni na Asula, agba u kambato aciyayi ili i ro shi suru suru, hali u kuwa a akpata.

⁹ Adama o ndolo, Asula a 'yasan yi ta, reve u rawato yi ubata u na u la'ai suru suru. Reve Asula a ca yi ala a na a la'ai ala biti.

¹⁰ Ne da vuma suru aa kingyo na wu uwwa ala e Yesu. [◇] Koyan da atsuma a zuva na o uvadi u ta yuwan ne.

¹¹ Waru ne da una biti waa damma a alanga eteshe a na Yesu Zamawawa Zagbain da, waru ili i nda i ta tawaa Asula Dada na tsugbain.

Yi ikana tsi italyo'o

¹² N'utsa n va, i kurusu ta Asula kuci a mantsa ma na n danai obolo na adu. Gogo gba a na n ri obolo na adu shi, i kuru hali u la'a cine i yuwusain. I lyuwa elime nu ulinga u na woo roco a wawa du ta, agba i yuwan ne nu ucasu u tsugbain na wovon. ¹³ Asula a to ulinga atsuma a du, a zuwusa du i ciga i yuwan tsutoni, waru a casu du ucira u na yaa yuwan ili i na i yo'onoto niyi okolo.

¹⁴ She i yuwan mokodo ko nwasan-lai atsuma e ili i na yaa yuwusan wan.

¹⁵ Na ne ko za oo goro du adama e ili i ro shi, ko ke'en. I yuwan nden n

cece, wuma u na u ri nu unusu shi, adu muwun ma Asula n da atsuma o uvadi wi irumbu za na ri tapu na ama a na a ri aza e iwuya waru aza a na aa yuwusan unusu kuci. Lyawai wuma u du wi ikana lon tsi italyo'o ubata wa ama a nda. ¹⁶ I guza adanshi a wuma ulobonu, adama ko na Yesu tawa, n gura damma n riyala'anlai e iladi shi, waru ulinga u va wo o'wo ulinga we pere shi. ¹⁷ Ucawu wo okolo a du a tyo yi Zagbain na cine yaa yuwusaan yi aganda wo o'wo ta kucci e ekere a yi. Waru u to o'wo she damma a tsun ta mpasa n va atsuma a kucci du. Ne da maa yuwan mazanga, waru n ta yuwan mere obolo na adu. ¹⁸ I yuwan mere adama o ndolo, reve waru i yuwan mazanga obolo na amu.

Bulu lyunguyi ni ikambi

¹⁹ Na Yesu Zagbain usu aa jima shi, n te ifobi i na maa lyunguwa du Timoti. Reve nu u kamba ubata u va n ta yuwan mazanga adama a alabari a na waa tawaa mu adama a du. ²⁰ N ri na za ro tsa yi shi. U te inda iliyali i du i na u la'ai koyan pa. ²¹ N ta dansa ne adama a na koyan da ta majiyan me ili i na u cigai goon, o una u majiyan me ili i na Yesu Zamawawa cigai. ²² Agba i reve ta cine Timoti rocoi aciyayi gashi mawun ma na mari obolo na dada va yi da. U kamba mu ta atsuma a alajiya a Alabari a Sa'ani. ²³ Na n reve ili i na aa yuwan na amu, n ta lyungu yi ya'a du. ²⁴ Waru n zuwa ta okolo waa jima shi Zagbain ta zuwa mu n tawa ya'a du.

²⁵ I lyungu ta Abafaroditu ana malingata ma du, reve gba u yuwan ili i na n cigai suru. Za va da atsuma e Itoni, u yuwan ta ulinga obolo na amu, waru soja da obolo na amu. Gogo, n yuwan ta majiyan u lobono ta n lyawa yi u kamba ubata u du. ²⁶ Adama a na u ciga ta u danu na adu lon. U dama ta ana yu uwwai u shi ta ubanakun. ²⁷ Amayun a da u shi ta u banakan, u shi ta u yuwan gashi u ta kuwa. Amma Asula e ene ta iliyali

[◇] 2:10 Isha. 45:23.

yā yi, reve ana u wawai wuma wā yi, avu u putsa mu nā mesun adama a atsumolangu a abunda. ²⁸ Ayi da i zuwai n la'a cigai n lyungu yi ubata u du. Na ye enishe yi i ta yuwan mazanga, ne da atsumolangu a va ee jebe. ²⁹ I raba yi ulobonu atsuma a Zagbain reve i yuwan mazanga lon. Icu'un ya ama o ndolo i ca le tsugbain. ³⁰ I yuwan ne adama a na u shi ta akuwa adama o ulinga wa Yesu Zamawawa, adama a na u tawa ta u shiton ikambi i na adu na aciyadu yaa yuwan shi.

3

Ununa aa tsura utsuru wa amayun

¹ Gogo gba, ama a va, i yuwan mazanga adama a Zagbain! N ta mazanga n danaa du ili i na n damma ndu de. Hali gba u ta dashi kamba du.

² She i lyawa ama a vama o ndolo a pusan du ana wan. Ele da ama a na a tsu zuwa mapada mo uryumbu ma vama, o rotso ta musan me idaba. ³ Atsu tsu ta nu uryumbu wa amayun adama a na tsu ta yuwusan aganda na Ruhu va Asula. Tsugbain tsa tsu tsa tawa ta adama e Yesu Zamawawa waru tsu zuwa ucira u tsu a lipu shi.

⁴ Amu gba n ta gura zuwa ucira e ili i lipu. Na za ro te eneshe u ta tsura ulyuwu wa aci ni ili i nda, n ta la'a yi atsuma e ili i nda suru. ⁵ A pada mu ta uryumbu amu na ayin kunla nu umatsun. Amu atsuma a aza a Isra'ila a da. Amu ugundo wa Banyamiƙ u da. U to rocosu na amayun amu za ve elentsu a Ibrahim a da. Na tsa yuwan adanshi a Wila, amu Mafarishi ma da. ⁶ Amu za vu ucira da n shi, n zuwa ta aza e Itoni atsumalima. Babu za na ee reme mu nu unusu u makuda mo upasu u ta u Wila.

⁷ De acapa, n shi ta a majiyan gashi ili i nda ili ya abula i da, agba gogo n tara le ili i ro shi, adama e ili i na Zamawawa yuwaan numu. ⁸ Upasu na ne, n te inda ili biti babu abula na n kurato yi nu urevu wa Yesu Zamawawa. Urevu wa Yesu Zagbain Zamawawa va u la'a ta ili biti abula,

waru amayun a da. Adama a yi a da mo ocoyi ili biti, avu n tara le tse everi adama mo o'wo za vu Zamawawa suru suru. ⁹ Waru adama mo o'wo obolo na ayi suru suru, m buwa a zuwusaa isa'ani i va ko itoni i wila ucira shi, amma n zuwaa ta Yesu Zamawawa ucira adama u wawa mu. N ta yuwusan ne adama a na ure wa Asula u na waa zuwa tsu mejege obolo na ayi u to ucasu wo okolo. ¹⁰ N ciga ta n reve Yesu Zamawawa, nu ucira u na u 'yasan niyi atsuma a akwakwa. N ciga ta mo o'wo obolo na ayi, adama n reve atsumalima a yi. Waru n ciga ta mo o'wo obolo na ayi atsuma o ukwa wa yi. ¹¹ Ne da n ri nu uzuwu wo okolo na amu fo aa 'yasan mu atsuma a akwakwa!

Lyuwai elime na mpolo

¹² Koto n koto mayan me ili i nda shi, waru koto a zuwa mu n shiwan shi. Amma n ta lyuwusa elime nu ulinga hali a tyo o ukosu na aa zuwa mu mo o'wo ili i na Yesu Zamawawa ciga numu mo o'wo. ¹³ Ama a va, maa dansa n tsura ta de n guza ili i nda suru shi, amma apa ili i na maa yuwusan: N zuwa aciyava e ili ya acapa shi, n to tonon nu ucira adama n reme ili i na i ri elime. ¹⁴ N lyuwa ta elime nu ulinga adama n rawa ukosu a mantsa ma na aa ca mu iliyinkapa, a mantsa ma na Asula ee de mu a tyo zuwa adama e Yesu Zamawawa.

¹⁵ Koyan atsuma a tsu za na kungwai de atsuma a Ruhu u ta yuwan majiyan ne tsunda. Agba ni ili i ro i ta lo na i usuyi shi, Asula a ta zuwa du yee ene ili i na i ri mejege. ¹⁶ Ili i na i la'ai ili biti ayi da: tsu lyuwai elime ni itoni yi ili i na tsu revei de amayun a da.

¹⁷ Ama a va, kuruyi cine maa yuwusan nden, reve waru i rito a kalyuwusa ama a na a yuwusan nden ana iroci i na tsu ca ndu. ¹⁸ I yuwan nden ne, adama a na ama na abunda a ta lo a nden o ure u na woo rocosu ama ele n'yuwatan ma akpataƙ e Yesu Zamawawa da. N damma du ta de ne, agba hali n gogo n te mesun na abara adama a na ili i nda amayun

a ɗa. ¹⁹ Ama a nda a ta rawa o ukosu reve a cina ukwā suru suru. Ili i na aa yuwusaan agānda goon ayi ɗa ili i na ele na aciyele a cigai adama a lipule. A ta tsurusā tsugbain atsuma e ili i wono i na aa yuwusan. A zuwa ta okolo e le e ili yu uvaɗi u nda suru suru.

²⁰ Atsu gba ama a zuwa a ɗa, ubata u na Yesu Kristi Zagbain Zamawawa ri nden. Agba tsu te ipiri ya yi lon o utawu wa yi Zamawawa tsu. ²¹ U ta tawa lipu tsu aza a na a ri nu ucira shi o uvaɗi u nda, reve u kambato le lipu tsugbain gashi za va yi, u ta yuwan ne nu ucira u gbain u na waa zuwa ili biti i yuwan tsutoni na ayi.

4

¹ Ama a va, n te icigi i du, waru n ciga ta me ene du. I zuwa mu ta mu n yuwan mazanga waru adu da ookokolo a na a ca numu. Adama o ndolo yi isawan nu ucira atsuma e Itoni yi Zagbain.

Ununa ee isawan mejege

²⁻³ Za va, avu za vu ulinga va amayun da vu ri obolo na amu, n ta patishi wu vu kamba amaci e re a na a ri de obolo na avu. N te ipati ya Afodiya na Sintiki amaci e re a nda, e reme muwwulai adama a Zagbain. De acapa a yuwan ta ulinga lon obolo na amu adama a damma ozo o ro Alabari a Sa'ani. Waru a yuwan ta ulinga na Kileme na akapi a aza o ulinga obolo na amu. Asula a dana ta ala a ama a nda atsuma a aatagada a ama a wuma u na woo koto shi.

⁴ I yuwan mazanga kuci adama a Zagbain. N ta dashi gba damma ne, i yuwan mazanga! ⁵ I kuru ben na ama suru, i cuwan utawu wu Zagbain u yuwan ta zuzu.

⁶ She i dama adama e ili i ro wan. Agba i yuwan avasa avu i pati Asula ikambi e ekere e ili biti. I dana o godyusho, avu i damma yi ili i na i ri na ayi shi. ⁷ Ni i yuwan ne, i reve ta Asula a ta zuwa okolo a du a danu. Ayi nda ayi da ili i na i la'ai ulobonu upasu ni ili i na ookolo a vuma aa gura reve. Ne da waa tiga okolo a du

na asuvu a du atsuma a nden n du atsuma e Yesu Zamawawa.

⁸ Ama a va, o ukosu n ta dansa ili i nda: i kambuwa ugbozu u du e ili i na i ri amayun, waru ni ili i na i rawai a ca tsugbain ni ili i na i ri mejege. I yuwan majiyan me ili i na i ri cece, ni ili yi icigi, ni ili i na yi ntsayi. I kambuwa ugbozu u du e ili i na i la'ai ulobonu waru u rawai ica. ⁹ I dana a mayan me ili i na i ritoi ya'a va suru. Waru i yuwusan ili i na suru yu uwwa numu adansa. Waru i yuwusan ili i na suru ye ene numu a yuwusan. Adama a na ne da, Asula o okolo nden oo o'wo obolo na adu.

Bulu damma u godyo ta

¹⁰ Nu ufaru i dana ta ada a va. N reve ta majiyan mo ndolo ma dana du ta lo, agba i tsura ure u na yaa lyuwa elime ni ikambi i va waru shi. Gogo nda n ta a mazanga a na i tsurai ure u na yaa kamba mu. ¹¹ Maa dansa ili i nda adama a na n lambai shi. O roco mu ta cine maa yuwan mazanga e ili i na i cina numu suru. ¹² N reve ta ili i na a tsu de ulambu. Waru n reve ta ili i na a tsu de utsuru. N reve ta cine maa dana a mazanga kuci. N reve ta cine maa dana a mazanga atsuma o ucuwun na a mantasa ma ambululu. N reve ta cine maa dana a mazanga atsuma o utsuru wa abunda, ko babu ili suru suru. ¹³ N ta gura yuwan ili biti adama o ucira u na Yesu Zamawawa aa casu mu.

¹⁴ Agba suru na ne, i yuwan ta ili i na i lobonoi adama i sowo na amu atsuma a atsumalima a na moo sowuso gogo. ¹⁵ Waru adu ama a Filibi i reve ta a na adu da goon aza a na a ca numu ikebe adama e ikambi a mantasa ma na n tawaa ndu na Alabari a Sa'ani, reve waru n lyuwa elime na mmalu n lyawa Makidoniya. Ko aa'isa a aza e Itoni o ro a yuwan ne shi. ¹⁶ Ko a mantasa ma na n shi Tasalonika i ca mu ta ikebe u la'a ta u ta.

¹⁷ Maa dansa ili i nda adama a na n cigai n dashi ushi une'e u ro ya'a du shi. Amma ili i na n cigai ayi da i ta ushi atsupu adama a na i yuwaan

numu isa'ani. ¹⁸ Gogo n ta ni ili i na n cigai suru. Hali gba ili i na n ri na ayi u la'a ta ili i na n cigai. I lyungu ta nu une'e wa abunda o ukere wa Abafaroditu, waru n ushi le ta. Kucci maguru ma sa'ani ma da, waru Asula a ushi ta kucci'i waru u yo'onoto yi ta okolo. ¹⁹ Asula a va, za na aa kalyuwusa mu, u ta ca du fo ili i na i cigai suru nu utsuru u tsugbain tsa yi. Utsuru wa yi ele da ili i na u ca ntsu o ukere wa Yesu Zamawawa. ²⁰ Adama e ili i nda suru, i ca Asula Dada tsu tsugbain babu ukotu. Ami.

Icasu yu ukosu

²¹ I casa aza e Itoni atsuma a Filibi suru. Aza a tsu a na a ri pa a ta lyungusu ni icasu i le. ²² Waru akapi a aza e Itoni suru a ta casa du fo. Aza e Itoni a na aa yuwusan ulinga o ukobu u tsugono tsa Kaisa a ta lyungusaa du ni icasu langa.

²³ Lyawa isa'ani† yi Zagbain Yesu Zamawawa yo o'wo obolo na asuvu a du.

Mepepeli me ma Bulu a tyo ya Aza a Kolosi

Ucuɗuwu wa aatagada a nda

Bulu ɗana ta mepepeli me ma nda a tyo aza e Itoni a na a ri pe atsuma a Kolosi ayi atsuma o u'wa wa ali. Bulu ɗa farai aa'isa aza e Itoni a nda na aciyayi shi. Koto shi u bura ubata'a shi ko ke'en. U reve ta adama aza e Itoni o ubata'a adama e ili i na Abafara damma niyi. Abafara za vi Itoni ɗa za na ɗana'i obolo na Bulu atsuma o u'wa wa ali.

Aza e Itoni a Kolosi a fara ta itoni yu uritosu i na i ri mejege shi. A shi ta a ciga a putsaa aciyele ili i ro i na lipu cigai, waru a shi ta a ciga a yuwaan nlingata ma Asula aganda na akapi e ili i vama i ro. Bulu ɗana ta adama u damma le ili i ndolo suru amayun a ɗa shi. U ciga ta u damma le e reve Yesu Zamawawa ca ta vuma ili i na vuma cigai suru. U cuɗuwa ta ulobonu lon cine Asula na Yesu Zamawawa kambai aza e Itoni.

Ana'an fo, Yesu Zamawawa ca ta ili suru i na vuma cigai adama tsu yuwaan Asula aganda o ure u sa'ani. Aatagada a nda a cuɗuwa ta adama a nda ulobonu lon a alanga e eteshe.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1-2)
2. Avasa o ugodyusho (1:3-8)
3. Yesu Zamawawa nu ulinga wa yi (1:9-2:19)
4. Wuma u sa'ani na Yesu Zamawawa (2:20-4:6)
5. Icasu yu ukosu (4:7-18)

¹ Amu ɗa Bulu. Asula a ɗangwa mu ta adama mo o'wo aajiya e Yesu Kristi Zamawawa. Timoti ta pa obolo na amu, ayi mawun ma anawu ma tsu ma ɗa.

² N ta ɗanasa mepepeli me ma nda a tyo ubata wa ama a Asula aza a na a ri na nden Kolosi. Ele aza a tsu a ɗa waru o to tonu Zamawawa mejege.

Lyawa Asula Dada tsu roco ɗu isa'ani na asuvu nden a yi.

Avasa o ugodyusho

³ Tsu ta yuwusan avasa kuci adama a ɗu, waru tsu to godyusho Asula, Dada vu Zagbain tsu Yesu Zamawawa. ⁴ Ili i na izuwai ayi ɗa tsu uwwa ta a na i cayi Yesu Zamawawa okolo a ɗu, waru tsu uwwa ta a na i ciga ta ama a Asula suru. ⁵ I ta nu ucawu wo okolo ni icigi i nda adama o uzuwu wo okolo a ɗu, agba Asula a zuwa ta ɗe ili i na yaa zuwusaa okolo ɗe zuwa adama a ɗu, ubata u na yee ene yi gogo shi. Yu uwwa ta adama o uzuwu wo okolo a nda a mantsa ma na yu uwwai ikaka adama a amayun, Alabari a Sa'ani a na a damma ndu. ⁶ Alabari a Sa'ani a nda a vadala ta nden n ɗu o urana u na yu uwwai amayun mejege adama e isa'ani i na Asula oo rocosu aza o unusu. Gogo gba Alabari a Sa'ani a nda'a a ta rawusa ubata suru atsuma o uvadi. U ta matsasan muwun n na waa vadalasa nden ma ama ubata suru ununa u vadala ndu.

⁷ Abafara to ulinga obolo na atsu, waru tsu ciga yi ta lon. Ayi ɗa za na tawaa ndu na Alabari a Sa'ani'i. U yuwaan ta Zamawawa aganda mejege ana malingata ma tsu e memere ma ɗu. ⁸ Ayi ɗa za na damma ntsu ununa Ruhu va Akiza ca ndu icigi ya ama lon.

⁹ Adama o ndolo, tsu ta yuwusan avasa adama a ɗu kuci. Tsu yuwan ta ne diga o urana u na tsu fara uwwai adama a ɗu, agba tsu lyawa avasa shi. Tsu ta patishi Asula a ca ɗu urevu u mejege e ili i na u ciga ndu i yuwan, waru tsu ta patishi yi u ca ɗu urevu wi ili i ruhu. ¹⁰ Ne ɗa cine yaa yuwusan nden n ɗu maa ca Zagbain tsugbain kuci, avu wu uwwa uyo'o u ɗu. I ta matsan muwun ma abula na yaa yuwusan ili i sa'ani, waru i to roco isa'ani kuci. Ni i yuwan ne, i ta kungwa avu i reveshe Asula kuci.

¹¹ Tsu te ipati Zagbain ca ɗu ucira tsu ucira u tsugbain tsu yi adama i kaɓa asuvu waru i ɗana na ankuri,

adama waru i kuna wan. Lyawa u shiton du na mazanga. ¹² Tsu ciga du ta i godyoo Dada kuci. U ta zuwa du i tsura akunda a na waa ca ama a yi atsuma o tsugono tse ekan. ¹³ U wawa tsu ta e ekere a za na ri a tsugbain o tsugono tsi irumbu, waru reve u tawato tsu atsuma o tsugono tsa Mawun ma yi, za na u cigai lon. ¹⁴ Asula a tsupaa tsu ta na mpasa m Mawun ma yi reve tso o'wo faan, ne da u yuwaan ntsu gafura vu nusu tsu.

Kristi Zamawawa la'a ta koyan

¹⁵ Kristi Zamawawa ununa Asula a ri a da u ri, shede ama aa gura ene Asula ne esu e le shi. Ayi da Mawun mo ufaru ma Asula waru u to tsugono tsi ili i na Asula a yuwain biti. ¹⁶ Ne da u ri adama a na Asula a yuwan ta ili biti o ukere wa yi. U yuwan ta ili biti zuva ni ili biti pa o uvadi. U yuwan ta ili i na tsee ene ne esu biti, waru u yuwan ta ili i na tsee ene shi biti. U yuwan ta icu'un i tsugono na cira koko'o suru aza a na a ri ubata u na tse inda shi. Amayun a da Mawun ma Asula ma yuwan ta ili biti adama ili biti i ca yi tsugbain. ¹⁷ U ta lo kafu ili biti, waru ayi da u zuwai ili biti yo o'wo obolo.

¹⁸ Kristi Zamawawa da aci a aa'isa a aza e Itoni, aza e Itoni waru lipu va yi da. Ayi da za na farai aa'isa a aza e Itoni waru ayi da za na Asula a fara 'yasain atsuma a akwakwa, avu u kambatowisa yi wuma. Adama o ndolo, u la'a ta ili biti. ¹⁹ Asula ene ta u lobono ta cine ayi u ri, waru u dana ubata wu Zamawawa suru. ²⁰ Asula a zuwa ta o ure wa Yesu Zamawawa ili yu uvadi ni ili ya zuva suru a kamba cece ubata wa Asula. Mpasa ma Yesu n da n kambatoi asuvu nden na Asula ana a zuwai mpasa'a moo oco, ayi uvaru a akpata.†

²¹ De acapa, i shi ta alanga na Asula. N'yuwatan ma yi n da i shi, avu majiyan me iwuya na linga du kakasa du na ayi. ²² Gogo gba shi Asula a kambato du ta tsu n'utsa ma yi. U yuwan ta ne na lipu Mawun ma yi, za na kuwai a akpata. Adama o

ndolo, Yesu Zamawawa tawato du ta a makakan ma Asula, avu yo o'wo babu unusu, ununa ko za aa yuwan adanshi o ro a aci a du shi, na yi isawan a makakan ma yi. ²³ Amma ni i ciga i 'yuwan i lyuwa elime nu u'usus na ili i nda amayun a da waru ni i ciga i 'yuwan yi isawan pe nu ucira. She i lyawa uzuwu wo okolo a du na ushiyi a mantsa ma na yu uwwai Alabari a Sa'ani wan. A yuwan ta alajiya a Alabari a Sa'ani a nda o uvadi suru, waru amu Bulu, mo o'wo ta aagbashi e itana yi ikaka i nda.

Ulinga wa Bulu

²⁴ N ta uwwusa uyo'o a mantsa ma na aa casu lipu va atsumalima adama a du. N to sowo atsumalima e ili i na i tawai biti, agba suru na ne n sowo atsumalima a na a rawai za na Kristi Zamawawa sowoi shi. Atsumalima'a u tawaa ta aa'isa aza e Itoni ni ikambi za na ayi da lipu va yi. ²⁵ Gogo amu aagbashi a aa'isa a aza e Itoni a da adama a na Asula a zuwa mu ta n damma du ikaka ya yi suru cine u ri amayun. ²⁶ Asula o sokoo ta ama ikaka'a de nu ujimu, agba gogo a mantsa ma nda u roco ta ama a yi ifobi ya yi. ²⁷ Asula o roco ta ikaka ya yi adama a na u cigai adu Atakpaci i reve ili i sa'ani ni ili i gbain i nda. Ili i na i shi usokowu, avu gogo e ene yi a alanga eteshe, ayi da: Zamawawa ta nden atsuma a du, waru ne da i revei a na i ri na akunda atsuma a tsugbain tsa yi.

²⁸ Adama o ndolo a da tsa dansaa koyan da adama a Zamawawa ubata u na tsu 'yawai suru. Tsu to ronuso le atsuvu waru tsu to rocosu le. Tsu ta yuwusan ulinga nu urevu u na Asula a ca ntsu, adama a na tsu cigai a dana obolo na Kristi Zamawawa waru oo o'wo wuntsayi na aa 'yawa a makakan ma Asula. ²⁹ N ta yuwusan ulinga lon adama wo o'wo ne, agba n ca ta aciyawa suru suru o ucira u gbain wa Kristi Zamawawa za na aa yuwusan ulinga atsuma a va.

2

¹ N ciga ɗu ta i reve cine n yuwain atyo a na maa yuwan adama a ɗu, waru adama a aza e Itoni atsuma a Lawudikiya, waru na adama a aza e Itoni a na koto a ga'ain na amu shi. ² N yuwan ta ili i ndolo adama n dashi le ugbamu wo okolo waru adama o boluloi ni icigi. Ayi nda u ta lyawa le a tsura ili i sa'ani ya abunda i na i tsu tawa ne e reve ili yu usokowu ya Asula. ³ Adanshi a Kristi Zamawawa da maa yuwusan. Ayi da za na ri uguzu ni ili yu ugbozu suru waru nu urevu u na tsee ene shi. ⁴ N damma du ta ili i nda adama she za gura pusan du ugbozu wan na a yuwan ulinga nu urevu wu uvadi, waru a yuwan mawasan na adu. ⁵ Ko na wo o'woi n ri zuzu na adu shi, okolo a va o to obolo na adu. Agba n ta a mazanga ma abunda adama a na i ri a yuwusan nden n wuma na wu ntsayi, waru adama a na i ri nu ucawu wo okolo wu ucira a Zamawawa.

Zamawawa tawaq ta na wuma wa amayun

⁶ Gogo gba a na i ushiyi Yesu Zamawawa, Zagbain du, i lyuwa elime ni itoni ya yi. ⁷ I shuwa aralu a du atsuma a yi reve i kungwa atsuma e le. Ne da ucawu wo okolo a du a tsura ikyun yu ugbamu, cine o rito ndu. Ne da waru yaa shiwan nu ugodyusho.

⁸ She i lyawa nanza reme du atsuma a mawasan me pere wan. Mawasan mo ndolo ma ta dana gashi urevu u da, agba uritosu u vuma u da goon. A tawa ta o ucira u ruhu wu uvadi u nda amma ubata wa Kristi Zamawawa da shi. ⁹ Ili i na i ri pe atsuma a Asula suru a ta pe atsuma a Kristi Zamawawa. ¹⁰ I to obolo na ayi, adama o ndolo ili i na i ri atsuma yi suru a ta pe atsuma a du fo. Waru u ta yuwusan tsugono a aci a cira suru na ama a gbagbain suru.

¹¹ Ana i tawai ya Yesu Zamawawa u pada du ta uryumbu o ure u ruhu. Mapada mo uryumbu mo ndolo cine vuma tsu pada vuma uryumbu da shi. Ili i na gba Kristi Zamawawa yuwain

ayi da u pada ta wuma vu nusu du. ¹² Ana a yuwaan du urumbusu, a cido du ta obolo na Yesu Zamawawa. Reve a 'yasan du a tyo a wuma adama a na i ri nu ucawu wo okolo atsuma o ucira wa Asula, za na 'yasin Kristi Zamawawa atsuma a akwakwa. ¹³ I dana ta akwakwa adama a nusu du waru adama a na i dana no okolo a nusu. Amma Asula a zuwa du ta i dana wuma atsuma e Yesu Zamawawa. U yuwaan du ta gafura vu nusu du suru.

¹⁴ Udaru vu nusu dana ta lo ufanu, waru udaru u nda u ta a aci a tsu. Amma Asula a kimusa ta udaru'u, u tara le ta reve u lungusa le ana a vara nle akpata a Kristi Zamawawa. ¹⁵ O ure u nda u da, Asula a tawai ucira wu cira na aza a tsugbain. U ca le ta wono a alanga e eteshe a na u lyuwai aci e le a akpata a Kristi Zamawawa.

¹⁶ Adama a nda, she i lyawa nanza kototo du, adama e ili i na yoo sowo ko i lyuwa wan. She i lyawa le o kototo du adama a na i kudai a yuwan abuki a rana va akiza o ro wan, ko a yuwan abuki o Woto Sa'avu wan, ko a na i kudai o toni wila wa Ashibi wan. ¹⁷ Adama a na wila u ndolo oroci e ili i na i ri amayun a da. Zamawawa a aciyayi ayi da ili i na i ri amayun. ¹⁸ Ama o ta lo a na a uwwusa uyo'o lon na a tarasa aciyele ili i ro i da shi ne epen, waru a na yuwusaan nlingata ma Asula aganda. She i lyawa ama o ndolo e geshe du ana yaa ushi ili i na yi ntsayi i ushi a na i lyuwai aci wan. Cu'un va ama ndolo a tsu damma ta ili suru i na e enei, waru wuma u babu a akiza e le u tsu zuwa le ta a 'yasan avangaci atsuma o urevu u tsulo tsa le. ¹⁹ Ama a nda a ri obolo na Yesu Zamawawa Aci a lipu shi. Adama a na tsu tu uolu na ayi a lipu e ekere a aruva o ugbamu a yi, waru tsu ta kungwa nna tsu tsura iliyalya i tsu nu ucira u tsu diga a Asula goon.

²⁰ I kuwa ta obolo na Zamawawa, reve wo o'woto du faan diga o ucira wu uvadi u nda. Adama a nye i ri oo tono wila wu uvadi u nda vamma

adu aza o uvadi a da? ²¹ Wilā u nda u damma ta, “She i guza ili i nda wan!” ko “She i lyuwa ili i nda wan!” ko “She i ju'wan ili i nda wan!” ²² Wilā u nda u ta adanshi a aci e ili i nda i na i tsu jima shi. Nna tsu yuwan ulinga ni ili i nda, tsu tso oco le ta. Ne da fo wilā u na ama a zuwai. ²³ Wilā u nda a ta gashi a tu ulobonu adama a na a zuwa ta ama a yuwan ukadu o yo'onoto Asulā okolo, ko o roco ukadatosu wa aci. Agba epen a da, waru a tsu zuwa ta ama a ca aciyele atsumalima adama o yo'onoto Asulā okolo. Agba wilā u nda u tsu kamba vuma na cigai lyawa majiyan me iwuya ni icigi yi iwuya shi.

3

Cine yaa yuwan wuma u cece

¹ Adama a na a 'yasan ndu obolo na Kristi Zamawawa, i ciga i 'yuwan i zuwa okolo a du e ili ya zuwa, ubata u na Yesu Zamawawa ri nden o ukere usa'ani wa Asulā. ² I zuwa okolo a du a jiyā e ili ya zuwa, agba she a jiyā e ili yu uvadi u nda wan. ³ I yuwan ili i nda adama a na i kuwa ta ana Kristi Zamawawa kuwai, gogo gba shi wuma u du u tu usokowu ya Yesu Zamawawa ubata wa Asulā. ⁴ Yesu Zamawawa da wuma wa amayun a du, agba nu u roco aciyayi, adu fo o to roco du atsuma a tsugbain tsa yi.

⁵ Ili i na i ri pe atsuma a lipu du, i ciga i 'yuwan yu una ili ndolo suru: ili tsa tsipere, hali ni ili i wono i tsipere i maluwa me icigi i tsipere. I 'yuwan i ciga i lyawa icigi vu cu'un vi iwuya suru. Waru i ciga i 'yuwan i lyawa utsan suru u na u rocoi aganda a amali. ⁶ Ucasu wa atsumalima wa Asulā o ta lo a tawa a ama a na aa yuwusan ili i ndolo.

⁷ Ne da adu fo i yuwusain a mantasa ma na i yuwusain ili i nda de. ⁸ Amma gogo i ciga i 'yuwan i vari ili i ndolo suru. She i dana no okolo usufuwu abunda wan. She i yuwan upan lon wan. She i yuwan ule'e wan. Waru she i yuwan adanshi e epen a aci a

nanza wan, ko i yuwaan nanza adanshi a vanvama wan. ⁹ She i yuwunlai epen wan, ana wo o'woi i fodo ta de akuci o okolo a du waru na cine i shi a yuwusan ili. ¹⁰ Gogo yo oto ta okolo a sa'avu waru za na yuwain okolo a sa'avu'u u ta lyuwa elime nu u casu ndu urevu nu u zuwusa ndu yoo o'wo tsa yi. ¹¹ Atsuma o ure u sa'avu u wuma u nda, wo o'wo ili i ro shi ko adu aza a Isra'ila da ko Atakpaci. Wo o'wo ili i ro shi ko a pada wu ta uryumbu ko a pada wu shi. Wo o'wo ili i ro shi ko avu mocin na koto e revei da shi, ko diga e elentsu ama a na a cigai addama da. Wo o'wo ili i ro shi ko avu aagbashi a da ko aagbashi a da shi. Ili i ta i na i la'ai ulobonu ayi da Kristi Zamawawa, waru u ta pe atsuma a tsu suru.

¹² Adama e ili nda, waru adama a na Asulā a dangwa ndu yo o'wo ama a yi, waru u zuwa du ta yo o'wo cece, waru adama a na u ciga ndu, adama o ndolo i guzulai ni iliyali, ni isa'ani. Waru i dana ben na ankuri. Ili i nda yo o'wo tsu utugu u na i tso oto. ¹³ She i dana a muwwulai mu upan vāni du wan, waru ni i nusunlai, i yuwunlai gafura. Zagbain yuwaan du ta de gafura, adama o ndolo i yuwunlai gafura ne. ¹⁴ Waru ili i na i la'ai ulobonu ayi da, i ciga i 'yuwan i dana ni icigi. Icigi i da i bolaro ntsu suru, reve u lyawa tsu tsu yuwain nden n sa'ani.

¹⁵ Lyawa asuvu nden e Yesu Zamawawa yuwan tsugono o okolo a du. I yuwan ili i nda adama a na adu ama a lipu ta da waru Asulā e de du ta i yuwan wuma atsuma a asuvu nden. Waru a mantasa suru i godyusho Asulā. ¹⁶ I lyawa ikaka ya Kristi Zamawawa danu atsuma o okolo a du lon waru i ta tsura ugbozu. I yuwan ulinga ni idanshi ya yi i ritoloi reve waru i calai asala a sa'ani. I dana o godyusho atsuma o okolo a du waru a mantasa suru i dana a canasaa Asulā ishīpa i sa'ani icu'un icu'un. ¹⁷ Waru ili i na i yuwain suru ko ili i na i dammai suru, lyawa o o'wo gashi vuma na isawain o una wu Zagbain Yesu da. Waru a mantasa

ma na yaa yuwusan ili i nda, i godyoo Asulā Dada kuci e ekere a yi.

Cine yaa yuwan nden a 'wa du

¹⁸ Amāci, i toni ali a du, adama a na ayi ndolo ayi da ili i na yi ntsayi ana i toniyi Zagbain.

¹⁹ Ali, i ciga amāci a du, waru she i danā usuduwu e ekere e le wan.

²⁰ Muwun, i yuwan tsutoni na mbara n du atsumā e ili suru, ne da yoo yo'onoto Zagbain okolo.

²¹ Nan dada, she i damaton muwun n du wan, tsarā o o'wo nu ukudu wo okolo a wuma u le wan.

²² Agbashi, i ciga i 'yuwan i yuwan tsutoni na azagbain a du atsumā o uvadi u nda. I yuwan ukadu i yo'onoto le okolo. She i yuwan ne a mantsa ma na a ri lo a kalyuwusa du goon wan. I yuwan ne no okolo a ta ko na a shi lo a kalyuwusa du shi. Ne da ya ca Zagbain tsugbain.

²³⁻²⁴ Zagbain Yesu da yaa lingasaa a mantsa suru. Ama a da yaa lingasaa shi. Zagbain ta ca du ili i na u zuwayi ama a yi o unā wi ili i na i yuwain. Adama o ndolo, i linga nu ukadu u du suru. ²⁵ Adu waru i reve ta nni i yuwan ili i babu ulobonu, a ta tsupa du fo ni ili i babu ulobonu u na i yuwain. Adama a na Asulā a ri na adangulu shi.

4

¹ Azagbain, i kalyuwā agbashi a du ulobonu, waru i guzā le ulobonu. I yuwan ne adama a na i revei a na i ri fo na Zagbain zuva.

Iyuwan avasa

² I danā a yuwusan avasa kuci no okolo a du ufobu waru nu ugodyusho atsumā o okolo a du. ³ Waru i yuwaan tsu avasa kuci. I yuwan avasa a na Asulā aa kpatu'waa ikaka i tsu ure, adama tsu damma ama ili yu usokowu ya Kristi Zamawawa, ili i na i zuwai n ri wunlu na akani. ⁴ I yuwan avasa adama n gura yuwan adanshi e ikaka i nda ulobonu, waru o ure u mejege. ⁵ I danā nu ugbozu

nni i ri obolo na ama aza a na a ri aza e Itoni shi. I yuwan ulinga na mantsa ma na i tsurai biti mejege. ⁶ I yuwan adanshi ni idanshi i sa'ani waru i lyawa adanshi a du o o'wo uyo'o u mawwa kuci tsa akpadi. Ayi da waa kamba du i usu yeci i na za ro aa yuwan du.

Icasu yu ukosu

⁷ Tikiku ta damma du adama a va. N ciga yi ta lon. Ayi za vi ikambi va amayun da za na aa lingasaa Zagbain obolo na amu. ⁸ N lyungu yi ta atsumā a mmalu n sa'ani nda a tyo ya'a du adama u damma du cine tsu ri pa a yuwusan, waru adama u dashi du okolo ugbamu. ⁹ Waru n ta lyungusu Unisima. Ayi fo za na oo sofuwo matsan ma da waru za tsu na tsu cigai. Waru vuma ta da atsumā a ama a du. A ta damma du ili suru i na yaa farasa pa nda.

¹⁰ Arista ta pa obolo na amu o u'wa wa ali. U ta lyungusaa du ni icasu ya yi, ne da fo Marku, za na kaka ta da le na Banaba. Tsu damma du ta de nu ufaru i ushi Marku nnu u tawa ya'a du. ¹¹ Josuwa* za na waru a tsu de Yusutu, lyungu ta fo icasu ya yi. Ele nda ele da aza e Itoni atsumā aza a Isra'ila goon atsumā aza a na tsa yuwusan ulinga obolo. A ta pa a yuwusan ulinga obolo adama o tsugono tsa Asulā waru a ta tanatosu mu okolo lon.

¹² Abafara vuma da diga a lyuci du, waru a agbashi e Yesu Zamawawa a da. U lyunguwa du ta icasu ya yi. U tsu yuwaan du ta avasa babu uro. U tsu pati ta Asulā a gbamato du waru u zuwa du yo o'wo wuntsayi, adama yi isawan nu ucira atsumā e ili i na Asulā a cigai suru. ¹³ N ta gura yuwan adanshi a yi ana wi isawaan ndu obolo na aza e Itoni atsumā a Lawudikiya na Hirafoli.

¹⁴ I'utsa ya abulā i tsu za vu urevu wa agumā Luka ta lyungusu fo icasu ya yi, ne da fo Dima. ¹⁵ I yuwan ankuri i lyunguwa aza a tsu aza e

* **4:11** Josuwa na Tsuyahuda ili i ta i da na Yesu na Tsuheleni.

Itoni atsuma a Lawudikiya icasu i va, waru na Nimfa ka obolo na aza a na o tsu bolotosu o u'wa wa yi.

¹⁶ Ni i koto desununa u mepepelime ma nda, i lyunguwa aza e Itoni atsuma a Lawudikiya adama ele fo e deyinuna. Waru adu fo i denuna mepepelime ma na n danaa nle. ¹⁷ I damma Arikibu adanshi a nda, "Vu 'yuwan ciga vu koso ulinga u na Zagnabain ca nuwu suru."

¹⁸ Amu, Bulu, amu da n danai icasu i nda ne ekere a va.

I cuwan na akani a va.

Lyawa isa'ani ya Asula i dana obolo na adu.

Mepepelime mo Ufaru ma Bulu a tyo ya Aza a Tasalonika

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu da danai mepepelime ma nda waru u dana ta mepepelime mo ro a tyo aza e Itoni a Tasalonika. Tasalonika lyuci gbain da a nge'en m mala ne eden abunda. Waru ubata u da a na ama abunda a ri oo tono amali. Bulu tawa ta atsuma a Tasalonika reve u rito ama adama e Yesu. Ayi pe u davusa ta amuna o ogodo adama u tsura ikebe. Aza e itoni ya amali na abunda o o'wo ta aza e Itoni ya Yesu. Aza a Isra'ila fo atsuma a lyuci'i o o'wo ta aza e Itoni.

A mantsa wa'a, reve azagbain a lyuci'i a uwa tsushu'un, avu o loso Bulu ubata'a. A tyo de, reve Bulu lyungu kambi va yi Timoti u 'yawa u tawaa yi ni ili i na yaa farasa na aza e Itoni a na u lyawai de Tasalonika. Timoti tawaa yi ta na adanshi a sa'ani, a mantsa ma na wu uwwai adanshi a sa'ani a nda a da Bulu danai mepepelime ma nda.

Abajini o uritosu atsuma e mepepelime ma nda ayi da, cine ili yaa dana a mantsa ma na Yesu a kamba atsuma o uvadi u nda. Ili na abunda i ta fara a mantsa mo ndolo. Tsaa gura reve urana u na ili i ndolo yaa fara shi, adama o ndolo tsu 'yuwan tsu ciga atsu e ipiri tsu yuwan wuma cine Asula a cigai. Bulu cuduwa ta ili i nda suru atsuma e mepepelime ma nda.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1-3)
2. Ucawu wo okolo wa aza a Tasalonika ni iroci i le (1:4-3:13)
3. Wuma u na u tsu yo'onoto Asula okolo (4:1-12)
4. Ili i na a zuwusa yaa fara na Zagbain kamba (4:13-5:11)
5. Ili yu ukosu i na aa yuwan ni icasu (5:12-28)

¹ Amu Bulu, na Sila na Timoti, atsu da tsaa danasaa aza e Itoni atsuma a Tasalonika mepepelime ma nda. U ta a tyo ubata a ama a na a ri aza a Asula waru aza a na a ri aza a Zagbain Yesu Kristi Zamawawa a na a ri de ubata'a.

N ta yuwusan avasa Asula o roco du isa'ani ya yi waru u zuwaa du aba'un a asuvu nden!

Ama a Tasalonika a ta nu ucawu wo okolo

² Atsu tsu godyusho ta Asula adama a du. Waru a mantsa suru na tsaa yuwusan avasa, tsu yuwaan du ta avasa. ³ Na tsu yuwan adanshi na Asula na Dada tsu adama a du, tsu yuwan ta adanshi e ili i na yaa yuwusan adama o ucawu wo okolo a du. Waru tsu yuwan ta adanshi a du adama o ulinga wu ucira u na i yuwain adama a na i cigai ama. Waru tsu yuwan ta adanshi a du adama o ulyuwu we elime u na yaa kalyuwusa Zagbain Yesu Zamawawa nni i ri pe atsuma a atsumalima.

⁴ N'utsa n va, Asula a ta na adu o okolo, waru atsu tsu reve ta a na u dangwa ndu yo o'wo ama a yi. ⁵ Ana tsu damma ndu Alabari a Sa'ani, ni idanshi i da goon shi, amma nu ucira, adama a na Ruhu va Akiza ca du ta urevu lon ana tsu damma ndu amayun. Ana tsu danai obolo na adu, ye ene ta cine tsu yuwain nden n tsu o rocosu amayun e ikaka i tsu. ⁶ Ne da i ritoi i yuwan cine atsu tsu yuwain nden, waru cine Zagbain Yesu yuwain nden ma yi. Ko na atsuma a atsumalima a abunda i ushi ta ikaka'a, Ruhu va Akiza zuwa du ta i yuwan mazanga.

⁷ Ne da fo yo o'woi iroci e ekere a ama a na o toniyi Zagbain atsuma a Makidoniya na Akataya. ⁸ Waru adama a du a da ikaka yi Zagbain i bazai atsuma e ida i ndolo, hali u karalai ubata u ndolo suru. Ama ko te da a uwwa ta adama o ucawu wo okolo a du. Adama o ndolo tsaa ciga tsu dashi yuwan adanshi o ndolo shi. ⁹ Ama'a na aciyele a lyuwa ta elime a yuwusan adanshi cine i ushi ntsu. Waru a yuwan ta fo adanshi

cine i vadalai i lyawai amali a du na cine yaa yuwusaan Asula a amayun aganda za na ri wuma. ¹⁰ Waru a ta dansa cine i ri ufofu a pura makamba ma Mawun ma yi Yesu u tawa diga zuva. Asula a 'yasan ta Yesu atsuma a akwakwa, waru Yesu dada aa wawusa tsu atsumalima o uge'etosu u na waa tawa.

2

Ulinga wa Bulu atsuma a Tasalonika

¹ Ama a va, i reve ta ana tsu bura ndu pere da shi. ² Cine i revei, tsu dana ta atsuma a Filibi kafu tsu tawa ya'a du. De da a ca ntsu atsumalima reve waru a yuwaan tsu ulamu. Agba Asula a ca tsu ta okolo o ugbamu u na tsu damma ndu Alabari a Sa'ani a alanga e eteshe, ko na wo o'woi ama o ro e gigeshe tsu ta de. ³ Tsu tawaa du ni ikaka i tsu obolo ne epen shi. Waru tsu tawaa du na ayi no okolo o ro de ko'o shi, ko adama a na tsu cigai tsu yuwaan du ugbozu shi. Ne da shi, ko ke'en!

⁴ Asula a usu tsu ta, dada u ca ntsu Alabari a Sa'ani a yi tsara tsu damma ama. Ili i na tsu cigai ayi da tsu yo'onoto Asula o okolo adama a na ayi da u tsu lyungwa okolo a tsu. Atsu tsu zuwa atsuvu e ili i na ama a dansa shi. ⁵ Adu i reve ta a na ica i na tsu cuwa ndu ica ye epen i da shi, waru Asula na aciyayi u to roco ili i na tsu yuwain, tsu yuwan le adama tso ofonu ili suru shi. ⁶ Waru tsu yuwan ili i ro tsara tsu tsura tsugbain e ekere a du shi, ko e ekere a ama a na a buwai.

⁷ O unu u na, atsu ajiya e Yesu Zamawawa da, tsu shi ta zuwa du i ca tsu ili. Agba tsu yuwan ne shi, amma, reve tso o'wo ben atsuma a du cine mma tsu ca mawun maani reve waru u golofo yi. ⁸ Tsu ciga du ta lon, waru tsu ta na mazanga ma na tsaa damma du Alabari a Sa'ani a Asula. Waru tsu ta na mazanga ma na tsaa kamba du atsuma e ili icu'un icu'un, adama a na yo o'woi ama a na n cigai lon.

⁹ Ama a va, i cuwan cine tsu yuwain ulinga nu ucira u tsu suru ana tsu danai na adu. Usana na ayin tsu yuwusan ta ukadu wi izami yi ikebe adama e ili i na tsu cigai tsu tsula suru. Tsu zuwaa du ume shi, ana tsu danai obolo na adu a yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani a Asula. ¹⁰ Adu ye ene ta ne esu a du, waru Asula e reve ta ne, a na tsu ri cece na amayun, waru ko za aa gura tsura ili i na woo goro a aci a tsu shi cine tsu yuwain na adu, adu aza a na i usuyi Zagbain. ¹¹ Waru i reve ta cine tsu guzai za suru cine dada tsu kalyuwa muwun ma yi. ¹² Tsu te ipati i du, waru tsu ta casu du adanshi, waru tsu ta zuwusa du, i yuwan nden n na maa tawaa Asula na tsugbain adama a na ayi da u de ndu i uwa atsuma o tsugono tsu yi tsara i tsura tsugbain tsu yi.

¹³ A mantsa suru tsu to godyusho Asula adama a na i usuyi ikaka i na tsu yuwaan ndu alajiya. I damma adanshi a tsu idanshi ya ama a da goon shi. I ushi yi ta cine u ri amayun. Ikaka ya Asula i da. Waru ikaka'a i lyuwa ta elime a yuwusan ulinga atsuma a du aza a na a usuyi.

¹⁴ Ama a va, ana i usuyi ili i na tsu dammai, ama a du a ca du ta atsumalima. Ne da yo o'woi vadamma a'isa aza e Itoni a Asula atsuma a Yahuda. Ama o ndolo a usu ta Yesu Zamawawa, amma ama e le, aza a Isra'ila, a ca le ta fo atsumalima. ¹⁵ Aza a Isra'ila o ndolo o una ta amasula e le, hali ozo o ro e le o una Zagbain Yesu. Gogo a ca tsu ta atsumalima avu o loso tsu o uta. Ama a nda o yo'onoto Asula okolo shi, waru a 'yuwan ta ama suru. ¹⁶ A putsu tsu ta a na tsaa yuwan adanshi na Atakpaci, adama a tsura iwawi wan. A ta yuwusan ne waru a ta dashishi nusu le. Gogo Asula a yuwan ta upan waru u ca le ta atsumalima.

Bulu ciga ta bura le

¹⁷ Ama a va, ana o loso ntsu atsuma a du, tsu jima shi, reve tsu uwa maluwa ma na tsaa kamba ya'a du.

Tsu lyawa majiyan mā dū shi, ko ke'en, tsu dan̄a ta na maluwa ma na tsee ene dū. ¹⁸ Amayun a da a na tsu shi tsu cigai tse ene dū, amu Bulu, n yuwan ta ukadu mant̄sa nā abunda adama n̄ tāwā ya'a dū, amma reve Male me geshe tsu. ¹⁹ Ili i na i zuwai n̄ cigai me ene dū ayi da i tā tāwusā tsu nu uzuwu wo okolo, waru i tāwāā tsu ta nā mazangā, waru adu da iroci yu ulyuwu wa aci ā tsu. I ta zuwa tsu tsu yuwan mazangā ā makakan̄ ma Zagbain tsu Yesu nnu u tāwā. ²⁰ Amayun, adu da tsugbain ts̄a tsu nā mazangā mā tsu.

3

¹ Adama a na tse enei tsāa gura dan̄u babu na tsu uwwai alabari ā dū shi, dāda tsu isawantoyi adanshi tsi isawan at̄sumā a Atina ne'en, ² reve tsu lyungu Timoti ya'a dū. U ta yuwusan ulinga obolo nā at̄su ana aagbashi ā Asulā, reve waru u yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani ā Kristi Zamawawa. Tsu lyungu yi tā adama u zuwa dū i gbama waru u dashi dū okolo ugbamu o ucawu wo okolo ā dū. ³ Tsu ciga dū yoo o'wo udamu adama a addama a na i ri pe shi. Na ne suru, i reve tā a na a dangwa ntsu de adama o oso ā at̄sumalimā a nda.

⁴ A mant̄sa ma na tsu dan̄ai obolo nā adu tsu ronuso dū tā at̄suvu a na addama ā ri lo ā tāwā dū babu ujimu. Waru i reve a na addama'a ā tāwai de. ⁵ N̄reve tā na addama ā dū, waru maa gura dan̄u babu na mu uwwai ili i na yāā bālā dū o okolo ā vā adama ā dū shi. Ayi da i zuwai n̄ lyunguwā ndu nā Timoti. N̄ lyungu yi tā adama we ene ko ucawu wo okolo ā dū a buwa tā ugbamu. N̄ ta uwwusa wovon she Za Malyungwā ma lyuwa aci ā dū o ure u ro avu waru ulinga u tsu woo o'wo pere wan.

Timoti dammai ili i na we enei

⁶ Gogo da Timoti rawai ana wu utai ya'a dū. U tāwāā tsu tā na alabari a sa'ani adama o ucawu wo okolo ni icigi i dū. U kambuwā tsu tā a na yaa cuwusan nā at̄su nā mazangā, waru i ta maluwa ma na yee ene tsu cine

at̄su tsu ri a maluwa ma na tsee ene dū.

⁷ Ama ā vā, at̄su a aciyatsu tsu tā pa na addama ā abundā, waru a ta casu tsu at̄sumalimā lon, amma tsu tsurā tā okolo o utanu adama a na i buwai pe nu ucira at̄sumā o ucawu wo okolo ā dū. ⁸ Tsu reve tā i tā mishin nu ucira at̄sumā a Zagbain Yesu, ayi da gba waa casu tsu mazangā ma asuvu ma na wuma u tsu u tsurā tā ucira. ⁹ Tsu godyoo tā Asulā lon adama ā dū! Adama ā dū tsu tā nā mazangā mā abundā ā makakan̄ mā Asulā ā tsu. ¹⁰ Urana na ayin tsu ta yuwusaan dū avasa babu uro. Waru tsu te ipati yā Asulā u lyawa tsu tse enishe dū adama ni i cigisa ili i ro at̄sumā o ucawu wo okolo ā dū, tsu ca dū.

¹¹ Tsu ta avasa Asulā Dada tsu na Zagbain tsu Yesu lyawa tsu tsu bura dū. ¹² Tsu ta yuwusan ipati Zagbain zuwa icigi i dū i kungwa, waru u shiwan hali u karā a rawusa ubatā azā ā dū hali ā tyo e ekere a za suru, cine icigi i tsu i shiwain ā tyo ya'a dū. ¹³ Wi isawat̄on okolo ā dū aza a babu unusu at̄sumā a akiza ā makakan̄ mā Asulā Dada tsu, a mant̄sa ma na Yesu Zagbain aā tāwā na aza a akiza ā yi.

4

Vu yuwan nden n sa'ani a makakan ma Asula

¹ O ukosu, ama ā vā, cine tsu damma ndu at̄sumā a ala a Zagbain tsu Yesu Zamawawa, tsu tā fo e ipati i dū i yuwan nden n na woo yo'onoto Asulā o okolo. Tsu rito dū tā de i yuwan ne waru i ta yuwusan ne. Waru tsu ta patishi dū i lyuwa elime nā mayan ne, ² adama a na i ta cuwusan ni ili i na tsu rito ndu a ala a Zagbain Yesu.

³ Asulā a ciga dū tā i dan̄a cece, adama o ndolo i suma cu'un vu unusu u tsipere suru. ⁴ Reve za suru u golofo lipu vā yi, avu u yuwan nden n na n ri na akiza na ama a ca yi tsugbain. ⁵ Ne da yaa yuwan nden at̄sumā e icigi i mayan mā tsipere vadamma azā ā amali shi. E reve Asulā nā re vā yi shi.

⁶ She vu paala za va wu vi Itoni atsuma e ili i nda, vu zami ka va yi wan, adama a na Asula a ta tawaa na atsumalima o una wi icu'un vu nusu ndolo suru. Tsu rono du ta atsuvu na abunda. ⁷ Asula a de tsu ta adama tso o'wo cece, agba u de tsu adama tsu yuwain nden mi idaba shi. ⁸ Za na kudai a yuwan nden oo tono wila u nda, wila u vuma u da u 'yuwain a yuwan tsutoni na ayi shi, amma Asula a da waa 'yuwusan, za na ca ndu Ruhu va Akiza va yi.

⁹ Asula na aciyayi u rito du ta i cigalai, adama o ndolo ili yi lo shi na yaa zuwa mu n danaa du adama e icigi ya aza e Itoni a na wu ntsayi e ene atsuma a ama a Asula. ¹⁰ Amayun a da, gogo i ta ni icigi ya abunda a tyo ubata aza e Itoni a na a ri e ida ya Makidoniya. Ama a va, ko na wo o'woi ne, tsu te ipati i du i dashi icigi a tyo ya'a le lon.

¹¹ Ili i na yaa la'a yuwan maluwa ayi da nda: I danu sanyi, i yuwan majiyan me ili i na yaa yuwusan goon, waru i linga ne ekere a du, cine tsu damma ndu nu ufaru. ¹² Ne da ama a na a ri aza e Itoni shi a ca du tsugbain adama a nden n du, waru yaa dana a kalyuwusa nanza ca du ikebe shi.

Cine Zagbain aa kamba

¹³ Ama a va, n ciga du ta i reve ili i na yaa fara na aza e Itoni a na a kuwai, adama i dana tapu na atsumolangu tsa ama a na a ri nu uzuwu wo okolo shi wan. ¹⁴ Tsu usu ta a na Yesu kuwai, waru a 'yasan yi ta avu u kamba wuma. Waru tsu ca ta okolo na Asula aa tawato Yesu waru, u ta kamba obolo na ama suru a na a cayi okolo ya Yesu kafu a kuwa.

¹⁵ Cine Zagbain Yesu yuwain adan-shi na aciyayi a na, atsu na tsu ri wuma a mantsa ma na Zagbain aa kamba tsaa wala elime a aza a na a ri pe ason e le shi. ¹⁶ Zagbain na aciyayi u ta cipa diga zuva. A mantsa ma ndolo ma da ama a uwwa udammu wu ucira wu Zagbain, reve waru a uwwa abajini a yisaali o una wu zagbain vu nlingata ma Asula, reve a

uwwa e ivulusa aavana a Asula. Ne da, aza a na a kuwai atsuma a Kristi Zamawawa a fara 'yon a tyo zuva. ¹⁷ Reve atsu na tsu buwai wuma avu tsu buwa atsuma o uvadi reve a fala tsu a tyo atsuma e eleshe obolo ne ele, avu suru ntsu tsu ga'asan na Zagbain zuva reve tsu dana obolo na ayi babu ukotu. ¹⁸ Adama o ndolo i vowontoloi okolo waru i gbamatoloi aciyadu ni idan-shi i nda.

5

¹ Ama a va, ili i ro yi lo na yaa zuwa mu n danaa du cine ko mantsa ma na ili i ndolo yaa fara shi, ² adama a na i reve ta ulobonu lon urana wu Zagbain u ta tawa cine vivu tsu tawa na ayin. ³ A mantsa ma na ama aa dansa, "Ili suru i ta mejege, asuvu nden ta lo waru babu addama o ro," a mantsa ma da da ulungusu waa riya le babu urevu, cine mbala n limatan n ri usan lon na mantsa ma rawa zuzu. A mantsa'a babu ure u mala'aa diga a addama o ndolo.

⁴ Ama a va, she i dana atsuma e irumbu adama e ili nda wan, waru she i yuwan asalama nnu urana wu Zagbain tawa gashi vivu wan. ⁵ Adama a na suru ndu muwun me ekan n da waru muwun mu urana n da. Tsu ri aza e irumbu na ayin shi. ⁶ Adama o ndolo i yuwan ipiri i sa'ani, she i lantsa cine ozo o ro a ri a nlavu wan. I dana e ipiri nu uguzu wa aci. ⁷ Ayin mantsa ma da na ama a tsu lantsa waru mantsa ma da na ama o tso o'wo usowu. ⁸ Agba atsu na tsu ri a nden atsuma e ekan tsu 'yuwan tsu ciga tsu gitsai aciyatsu. Cine soja tsu fobo aciyayi nna wu nla utugu wa aaraga a makakan ma yi, tsu 'yuwan tsu ciga tsu foboi aciyatsu adama na Mekerenkesu ma tawa, tsu gura lyuwa elime nu ucawu wo okolo ya Yesu avu waru tsu lyuwai elime ni icigi ya ama. Cine soja tsu fobo aciyayi nna wo oto melezu mo uvon, tsu 'yuwan tsu ciga tsu dana i nu uzuwu wo okolo a na Yesu a wawa tsu. ⁹ Tsu yuwain ili i nda adama a na Asula a zuwa ta okolo u wawa tsu o ucira wu Zagbain tsu Yesu Kristi.

Ayi Asulā u tsuwan tsu upan wā yi shi. ¹⁰ Zagbain Yesu kuwā tā adama a tsu, adama tsu yuwain wuma obolo nā ayi babu ukotu. Ayi nda amayun a da nā tsu ri wuma ko cina tsu kuwā a mantsa ma na u kambai. ¹¹ Adama e ili i ndolo suru, i gbamatoloi asuvu reve i suwulai aciyādu cine i ri a yuwusan.

Uritosu wu ukosu

¹² Ama a vā, i ca aza a na a ri azagbain a dū atsumā o ulinga wu Zagbain tsugbain. A linga tā lon atsumā a dū waru a damma dū tā adama e ili i na i ri ulobonu shi a na yaa yuwusan. ¹³ I ca ama a nda tsugbain waru i ciga le adama o ulinga u le. Waru i yuwan nden n sa'ani vāni dū.

¹⁴ Ama a vā, ni i ciga i 'yuwan i rono orogo atsuvu. I dashi aza a na a tsu lapā uwwa wovon shi okolo ugbamu. I toni ben waru i kalyuwā aza a na a ri nu ucira shi. I yuwan ankuri nā za suru.

¹⁵ She i lyawa nanza tsupa iwuya ni iwuya wan, amma i yuwan ukadu i yuwunlai isa'ani waru nā za suru.

¹⁶ I danā nā māzangā kuci. ¹⁷ I lyuwa elime nā mayan ma avasa. ¹⁸ Ko ni ili i ro i fara, i danā nā no okolo o ugodyusho, adama a na wo o'woi ili i na Asulā a cigai a tyo ya'a dū da aza a na a ri aza a Kristi Yesu Zamawawa.

¹⁹ She i geshe Ruhu va Akiza wan. ²⁰ She i kudā a tara adanshi e ili yu usokowu ya Asulā ili ya aḅulā wan. ²¹ Amma i 'yuwan i ciga i lyungwā ili suru i na a dammai. I guzā ili i na i ri ulobonu. ²² I suma cu'un vi iwuya suru.

²³ Tsu reve tā a na Asulā a da aa casu asuvu nden, waru n ta yuwusaan dū avasa u zuwa dū yoo o'wo aza a akiza o ure suru. N ta yuwusan avasa u geshe okolo na asuvu nā lipu dū diga a mayan mo unusu e re suru, hali she urana u na Zagbain tsu Yesu Zamawawa kambai. ²⁴ Za na dangwa ndu za vā aḅulā da, waru u ta yuwan ili i ndolo.

²⁵ Ama a vā, i yuwaan tsu avasa.

²⁶ I casa aza e Itoni a na a ri de suru ni ikatalu ya amayun.

²⁷ N te ipati i dū atsumā a ala a Zagbain, i denunā o u'wa wu Zagbain suru mepepeline ma nda.

²⁸ N te ipati Zagbain roco dū isa'ani ya yi suru.

Mepepelime me Ire ma Bulu a tyo ya Aza a Tasalonika

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu danaa ta aza e Itoni a na a ri pe atsuma a Tasalonika. Ayi da mepepelime me ire ma na u danayi aza e Itoni atsuma a lyuci na ri na abajini e eden a na a ri a nge'en m mala. U dana ta mepepelime ma nda adama a na ama o ro aa yuwusan uritosu u sa'ani shi adama o urana u na Yesu Zamawawa aa kamba. Ozo o ro e le a damma ta a na a tsura ta mepepelime diga ya Bulu agba epen a da le.

Atsuma e mepepelime ma nda Bulu dana ta amayun e ili i na yaa fara a makamba ma Yesu. U dashi ta damma ili i na u dammai de adama a adanshi a nda. Bulu yuwan ta adanshi e ili i ta'atsu i na i la'ai ulobonu atsuma e mepepelime ma nda. U damma le ta adama ada a mantsa ma na Yesu aa kamba. Waru u dammisa le ta atsumalima a na o sowuso ubata wa Asula a da wo utusa shi. Atsumalima a nda o to koto urana u ro reve a tsura wivuwun. A tyo o ukosu, u damma le ta a yuwan ulinga na atyo o ucira u na a ri na ayi kafu Yesu kamba.

Ili i nda suru amayun a da hali a tyo ana'an, cine a danai a mantsa ma ama a Tasalonika a na Bulu danaa nle mepepelime ma nda.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1-2)
2. Ukambu wu Zagbain amayun a da (1:3-12)
3. Koto Zagbain kamba shi (2:1-12)
4. Vu yuwan nden ma abula (2:13-17)
5. Vu yuwan avasa waru vu yuwan ulinga (3:1-15)
6. Avasa o ukosu (3:16-18)

¹ Amu Bulu, na Sila na Timoti, atsu da tsaa danasa mepepelime ma nda e tewee aza e Itoni ya Tasalonika

ama a Asula Dada tsu aza a na a ri atsuma e itoni yi Zagbain Yesu Kristi Zamawawa.

² M pati ta Dada Asula na Yesu Zamawawa Zagbain u roco du isa'ani waru u ca du aba'un na asuvu nden!

Avasa o ugodyusho

³ Ama a va, u lobono ta tsu godyoo Asula adama a du kuci, tsu ta yuwusan mazanga adama a na ucawu wo okolo a du a ta kungusa atsuma e itoni nu ucira, waru suru ndu i ta dashishi ncigalai. ⁴ Na tsaa yuwusan adanshi a du na aza e Itoni ya Asula bata ro, atsu tsu yuwan ta mazanga a na yaa kabusa asuvu, avu i buwa nu ucawu wo okolo ko na yoo sowuso atsumalima a malyungwa na awuya.

⁵ Atsumalima a nda o to rocosu Asula e te ge'eto koyan mejege. Ne da Asula ee kece du atsuma a aza a na aa uwa o tsugono tsa yi, agba gogo adama o tsugono tso ndolo tsa da yoo sowuso atsumalima'a. ⁶ Asula a ta yuwusan ili i na i ri ulobonu kuci. U ta ca aza a na a tawusa du na addama atsumalima. Waru u ta tawa du na wivuwun atsuma a atsumalima a du. ⁷⁻⁸ A mantsa ma na Yesu Zamawawa Zagbain aa tawa diga zuva na nlingata ma Asula mu ucira ma yi obolo na akina a makula u ta ca tsu wivuwun fo.

Zagbain tsu Yesu ta ca aza a na e revei Asula shi atsumalima na aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni na Alabari a Sa'ani a Zagbain tsu Yesu. ⁹ Atsumalima a na oo sowo ayi da ulungusu suru suru. A ta kasa le na Zagbain waru nu ucira u tsugbain tsa yi suru suru. ¹⁰ Ili i nda i ta fara o urana u ndolo a mantsa ma na Zagbain aa kamba adama u ushi ica na tsugbain e ekere a aza a na a ca niyi okolo suru waru a ri aza a yi. Ili'i obolo na adu da, adama a na i usu ta ili i na tsu dammai.

¹¹ Asula a dangwa du ta, waru tsu ta avasa a na Asula aa usu du yi ntsaa yoo o'wo ama a yi. Tsu ta avasa a na ucira wa Asula waa kamba du i yuwan ili i sa'ani i na yaa ciga i yuwan suru. Ucawu wo okolo a du a

da waa zuwusa du i ciga mayan me ili i nda. ¹² Ne da za suru aa ca ala a Zagbain tsu tsugbain adama a du, avu a ca du tsugbain obolo na ayi. Ayi nda ili i mayuwaan i da e ekere a Asula a tsu ne ekere e Yesu Zamawawa Zagbain adama e isa'ani i le.

2

Vuma Vama na 'yuwain Wila

¹ Ama a va, tsu ta damma du ununa Zagbain tsu Yesu Zamawawa aa tawa, na cine oo boloto tsu ubata wa yi. ² She yoo o'ushi na atsumolangu ko udamu adama a ama a na aa dansa a na urana wu Zagbain u tawa ta de wan. A ta gura damma a uwwa ta ne ubata u tsu o uritosu, ko e ikaka ya adanshi, ko e mepepeline. ³ She i lyawa a yuwan du ugbozu ni ili i na aa dansa wan.

Amayun ayi da urana u ndolo waa tawa shi, she na abajini o u'yasasan wa aci e ekere a Asula a rawa reve waru o roco Vuma Vama na aa lungusa suru suru. ⁴ U ta 'yasan aciyayi mgbain, reve u tara aciyayi u la'a ta ili i na a tsu de aamali suru. Avu waru u lungusa ili i na aa yuwusaan aganda suru. U ta uwa atsuma a Aa'isamapada a Asula, avu u damma ayi na aciyayi Asula a da.

⁵ I gura cuwan ana n danai obolo na adu, n yuwaan du ta adanshi e ili i nda. ⁶ Gogo gba i reve ta ili i na yaa guzasa yi, adama a na a to utaa yi a alanga e eteshe na mantsa ma yi ma rawa. ⁷ Agba ko gogo ucira wu ulinga u vuma u na u ri a nlangi na Asula u to ulinga usokowu. Agba za na aa guza yi ta lyuwa elime na mayan ne hali she na a tawa za na aa guzasa yi'i. ⁸ Dada Vuma Vama oo utaa aciyayi, ayi da za na Zagbain Yesu Zamawawa oo kototo nu upepu u wivuwun wu una wa yi. Ayi da za na Yesu Zamawawa aa lungusa, nu u tawa atsuma a tsugbain tsa yi.

⁹ Vuma vama n nda u ta tawa u yuwan ulinga u Male nu ucira we epen ni iroci ye epen na linga va asalama ve epen. ¹⁰ Waru u ta gura

yuwan atyo e iwuya i na waa yuwan wu luma ama a na aa lungusa. A ta lungusa le adama a na a 'yuwan ta a ciga ili ya amayun reve waru a 'yuwan iwawi i na i tsu uta ubata wa Asula. ¹¹ Adama o ndolo Asula a lyunguwa le ta ni ili yu ucira i na yaa luluma le, avu u zuwa le a usu epe'en. ¹² Ne da oo kototo le adama a na a shi ta a uwwusa uyo'o wi iwuya i na a shi a yuwusan, reve a 'yuwan a usu amayun.

Yi isawan nu ucira

¹³ Ama a va, tsu godyoo ta Asula adama a du. Zagbain ciga du ta waru Asula a dangwa du ta de nu ujimu diga o ufaru adama u wawa du. Iwawi i nda i tawa ta adama a na Ruhu va Akiza kambato ndu cece, waru u tawa ta adama a na i usuyi ikaka ya amayun. ¹⁴ U de du ta i tsura iwawi a mantsa ma na tsu damma ndu Alabari a Sa'ani. Gogo nda i ta gura uwa atsuma a tsugbain tsu Zagbain tsu Yesu Zamawawa.

¹⁵ Ama a va, adama e ili i nda, i ciga i 'yuwan yi isawan mejege, avu i guza ili i na tsu rito ndu atsuma a adanshi na atsuma a madana.

¹⁶ Asula Dada tsu ciga tsu ta. Adama e isa'ani ya yi u ca tsu ta adanshi na asuvu nden nu uzuwu wo okolo u sa'ani u na u ri nu ukotu shi. ¹⁷ Tsu ta avasa Zagbain Yesu Zamawawa na Asula Dada tsu a zuwa okolo a du a gbama. Waru tsu ta avasa a ca du ucira u na yaa yuwan ili i sa'ani, reve waru i yuwusan adanshi a sa'ani.

3

Iyuwaan tsu avasa

¹ Ama a va, o ukosu u mepepeline ma nda, n te ipati i yuwan avasa adama a tsu. Ili yu ufaru, i yuwan avasa adama e ikaka yi Zagbain i baza go'o avu ubata u na u rawai biti, a tara yi na abula ununa i yuwain a mantsa ma na ikaka'a i rawa ndu. ² Waru i yuwan avasa a wawa tsu e ekere a ama a vama na ama e iwuya, adama a na vuma suru da cayi Zagbain okolo shi. ³ Amma Zagbain za

va aḅulā da, u ta gbamato ḅu, avu u geshe ḅu e ekere a za vama. ⁴ Tsu ta nu uzuwu wo okolo atsumā a Zagbain a na yaa yuwusan ili i na tsu damma ndu, waru tsu ta nu uzuwu wo okolo i ta lyuwa elime na mayan ne. ⁵ Lyawa Zagbain roco ḅu cine Asulā a ciga ndu, waru u roco ḅu cine yaa kaḅa asuvu na atsumalima ununa Zamawawa kabai asuvu.

Morono ma atsuvu adama a azā o ukudu

⁶ Gogo gba ama a va, tsu ta zuwusa ḅu i yuwan ili i nda atsumā a ala a Zagbain tsu Yesu Zamawawa: Yi kasa na vuma suru na ri nu ukudu atsumā a ḅu waru za na aa yuwusan nden mā yi a kurusu uritosu u na i tsurāi ya'a tsu shi. ⁷ Aḅu na aciyaḅu i reve ta cine wuntsayi i toni ili i na tsu yuwain. Ana tsu danai na aḅu, tsu dana aza o ukudu shi. ⁸ Tsu ushi ilyalya une'e ubata wu za ro shi, shede na tsaa tsupa. Tsu linga ta lon urana na ayin adama tsoo o'wo itana a tyo ya'a ḅu wan. ⁹ Tsu yuwan ta ne ko na tsu ri na tsaa zuwa ḅu i lyuwato tsu, avu gba tsu 'yuwan adama tsu lyawaa ḅu iroci i na yaa kuru. ¹⁰ A mantsa ma na tsu danai obolo na aḅu, tsu zuwaa ḅu ta wila u nda: "Za na suru lingai shi, she u lyuwa wan."

¹¹ Gogo gba tsu uwwa ta ozo o ro atsumā a ḅu a ta a nden me pere, reve a 'yuwan a linga, reve a uwa e gesheshe ulinga wa akapi a ama.

¹² Adama o ndolo, atsumā a ala a Zagbain tsu Yesu Zamawawa, tsu ta patishi icu'un ya ama o ndolo, tsu ta gba waru a dansaa le, e reme ulinga adama a tsurā ilyalya waru a danu ben.

¹³ Ama a va, she i kuna mayan me isa'ani wan ko ke'en.

¹⁴ I kalyuwa aza a na a 'yuwain a kuru ili i na tsu dammai atsumā e mepepime ma nda ulobonu. Yi kasa ne ele, adama o o'wo na wono.

¹⁵ She i tara ama a nda ana n'yuwatan n ḅu wan, amma i yuwan adanshi ne ele ununa yaa yuwan adanshi na aza a ḅu, za na lobonoi i bara yi adama o unusu u na waa yuwusan.

Icasu yu ukosu

¹⁶ Lyawa Zagbain va asuvu nden na aciyayi u ca ḅu asuvu nden a yi kuci atsumā e ili i na i farai suru. Lyawa Zagbain dana obolo na aḅu suru.

¹⁷ Gogo nda apa icasu i va, amu da n dana niyi ne ekere a va. Amu, Bulu, ne da n tsu yuwan o ukosu wu mpepe-lime n va suru, waru o to rocosu aza a va a da na amayun.

¹⁸ Lyawa isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Zamawawa yo o'wo obolo na aḅu suru.

Mepepelime mo Ufaru ma Bulu a tyo ya Timoti

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bulu da danai mepepelime ma nda a tyo ya Timoti. Timoti tsu walasa ta obolo na Bulu kuci adama a damma ama ada e Yesu. A mantsa ma na u danai mepepelime ma nda, Timoti yuwusan ta ulinga a kandaruwusa mbaŋa n lyuci va Afisu.

Bulu danaa ta Timoti tsara u kamba yi atsuma o ulinga u na woo ronoo aa'isa o ubata'a adanga. Adama o ndolo ayi mepepelime'e u ta tapu na cine aa dangwa azagbain, waru na cine wuntsayi aza e Itoni a yuwan nden n le atsuma o ulinga wa Yesu Zamawawa.

A'isa aza e Itoni ana'an bata da na aza e Itoni oo rito amayun adama a Asula waru ubata u na aa linga suru obolo adama a kambulai waru a kamba fo ama e ili i na ya balala le. Ayi mepepelime ma nda u ca ta azagbain a aa'isa aza e Itoni uritosu ni iroci i sa'ani waru adama aza e Itoni suru.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1-2)
2. Cine aa'isa aa yuwan wuma (1:3-3:13)
3. Ili i na Asula o soko ntsu (3:14-4:5)
4. Asala a Bulu a tyo ya Timoti (4:6-6:21)

Ucuduwu

¹ Amu da Bulu, za na aa danasaa wu. Amu aajiya e Yesu Kristi Zamawawa da adama a na Asula na Yesu a zuwa yi ta wo o'wo ne. Asula ayi da za vi iwawi i tsu. Yesu Zamawawa waru uzuwu wo okolo a tsu.

² N ta danasaa wu Timoti, mawun ma amayun ma va adama o ucawu wo okolo a wu.

Asula a da Dada tsu, waru Yesu Zamawawa ayi da Zagbain tsu. N ta

yuwusaan wu avasa a ca wu icigi ni isa'ani† na asuvu nden.

Vu dana nu urevu u munlu me epen

³ Ana n karai a tyo e ida ya Maki-doniya, n damma wu ta vu danu atsuma a Afisu. Adama a na n ciga nuwu vu bara ama o ro adama a lyawa uritosu wi ili i na i ri mejege shi. ⁴ She a kuru ofoli a alabari e pere wan, agba she a lungusa mantsa e itoni ya alabari o ugeru u limatan wa agadu a nkaya wan. Nna a yuwan ne a tsu tawa ta nu nronuloi ma adanshi n na n tsu kamba ama a yuwan wuma wu ucawu wo okolo e ekere a Asula shi. ⁵ Ili i na i zuwai vaa bara le tsunda ayi da adama koyan na ri lo u shiwan ni icigi. Icigi i nda i tsu uta diga ookolo a na a ri cece, na asuvu a sa'ani, nu ucawu wo okolo a amayun. ⁶ Amma ama o ro a batsa ta a lyawa ili i nda. Reve a lungusa mantsa ma abunda a adanshi e pere. ⁷ A ciga ta o o'wo munlu n Wila ma Asulazuva, agba a ri nu urevu wa amayun e idanshi'i shi ko ana a ri afalu a na e revei.

⁸ Tsu reve ta Wila wa Musa u tu ulobonu nna vuma yuwan tsutoni na ayi ununa Asula a cigai. ⁹ Waru tsu reve ta Asula a zuwa Wila'a adama a aza a na a ri na abula shi. Amma u zuwa ta Wila'a adama a aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni waru na aza a na aa yuwusan ili yu uwuyan u a mantsa suru. Waru u zuwa le ta adama a aza a na a 'yuwain Asula waru na aza a na aa yuwusan unusu. U zuwa le ta waru adama a aza a na asuvu e le a ri cece shi, waru na aza a na aa yuwusaan Asula aganda shi. U zuwa ta Wila'a waru adama a aza a na aa gura una nan dada na nan mma le. U zuwa le ta adama a aza a mona. ¹⁰ Waru u zuwa le ta adama a aza a na aa yuwusan tsipere, na ali a na oo vosun na ali waru na amaci a na oo vosun na amaci. Waru Wila'a u ta lo adama a aza a na a winasa aza e le ana agbashi, na aza a na a yuwusan epen obolo na aza a na a yuwusan epen o ukobu wu uge'etosu. U zuwa ta Wila u ndolo adama a ama a na a

yuwusan ili i wuya icu'un icu'un i na i wasain uritosu u sa'ani. ¹¹ Uritosu u sa'ani u ta ntsaa na adanshi e ikaka i sa'ani i na moo ritosu adama a Asulā a sa'ani. Ayi nda ayi da ikaka i sa'ani i na Asulā a ca numu tsarā n damma ozo o ro.

Isa'ani ya Asulā a tyo ya Bulu

¹² N godyoo tā Yesu Zamawawa za na ri Zagbain tsu, u ca mu tu ucira. Reve u ca mu ulinga wā abulā wā yi tsarā n yuwaan yi. ¹³ Ili ya asalama i da, a na u yuwain ili i nda, adama a na n shi tā n tsu yuwusan adanshi a vama e ekere a ala a Zamawawa. N yuwusan tā ugege wa ama a yi tsarā n yuwaan le iwuya o ure u na maa gura suru. Nā ne suru Asulā o roco mu tā isa'ani ya yi adama a na n yuwusain ili i ndolo suru atsuma o ulambu wu urevu waru babu na n cayi okolo. ¹⁴ Zagbain yuwaan mu tā isa'ani ya abunda. Adama e isa'ani† ya yi u zuwa mu tā n ca okolo, reve u ne'e mu icigi i na Zamawawa Yesu rocoi ama.

¹⁵ Yesu Zamawawa tawā tā atsuma o uvadi tsarā u wawa aza o unusu. Ikaka'a amayun a da, waru vadi suru usu ikaka'a. Waru atsuma a ama, amu da n shi n la'ai koyan da unusu suru. ¹⁶ Adama o ndolo, Yesu Zamawawa yuwaan mu tā isa'ani, reve waru u roco mu ankuri babu utyo, tsarā mo o'wo iroci e ekere a aza a na aa tawā a usu nā acapa adama a tsurā wuma u babu ukotu. ¹⁷ Tsu cayi Asulā ica, reve waru tsu ca niyi tsugbain. Tsu yuwusain ne babu ukotu. Ayi da Mogono ma babu ukotu, za na a tse ene shi, agba u tsu kuwā shi. Ayi da Asulā a nde'en. Ami.

¹⁸ Kafu mantsa ma nda, ama o ro a yuwan tā adanshi adama e ili i na vaa yuwan. Mawun mā vā, Timoti, uwwa adanshi a vā, waru adanshi a vā'a u toni tā adanshi a na a yuwain a aci a wu de acapa. N ciga tā adanshi a nda a ca wu ucira u na vaa yuwan mpolo n sa'ani. ¹⁹ Avu a yuwusan ne

mpolo, vu guzā ucawu wo okolo a wu waru vu dana na asuvu a sa'ani. Ozo o ro a 'yuwan tā na aa lyawa ucawu wo okolo e le u lyuwa elime a asuvu a sa'ani e le, ne da ucawu wo okolo e le a langai ana upepu wu ucira u tsu lungusā wantsun. ²⁰ Ama o ro a na a yuwain ne, ele da Hamanaya nā Iskandari. Reve n ca ama a nda e ekere o ucira u Male, ne da oo rito she a yuwaan Asulā adanshi a vama† wan.

2

Uritosu adama a aganda

¹ Ili yu ufaru, n ciga tā n damma wu vu yuwaan za suru avasa. Nnā vaa yuwan ipati ya wu, vu pati Asulā u roco le isa'ani ya yi, reve vu damma Asulā vu godyo tā. ² Tsu yuwayin ngono na aza a na a ri nā tsugbain suru avasa tsunda. Tsu yuwain ne adama tsu yuwain nden n sa'ani no okolo nden. Vu yuwan ne adama tsu yuwain cu'un vu nden n na Asulā a cigai, waru tsu ta yuwan nden n sa'ani na ama. ³ Mayan ma avasa tsunda u tu ulobonu, waru tsu to yo'onoto Asulā okolo nnā tsu yuwan ne. ⁴ Asulā a da za na tsu wawa tsu, waru u ciga tā u wawa ama suru. Waru u ciga tā ama suru e reve ili i na i ri amayun. ⁵ Asulā a tā a da. Waru vuma tā tā lo na tsu uwa e memere mā Asulā na ama. Vuma tā ndolo ayi da Zamawawa Yesu goon. ⁶ Yesu Zamawawa da goon za na tsulayi koyan da ufalu, ana u cayi aciyayi reve o una yi. Asulā a ca tā ikaka i nda a tyo o uvadi a mantsa ma sa'ani ma na u dangwai.* ⁷ N damma du tā mejege suru suru, ana n damma ndu Asulā a dangwa mu tā mo o'wo aajiya nā za va alajiya. Ulinga u vā ayi da n rito Atakpaci ucawu wo okolo wa amayun.

⁸ A mantsa ma na i 6olotoi biti adama i yuwaan Asulā aganda n ciga tā ali a 'yasan ekere e le zuva, nna a yuwusan avasa, waru n ciga tā ekere

* **2:6** Ure u ro u na aa damma urevu wā yi ubatā u nda ayi da: Ukwā wā Yesu tsā kucci urotsu u da u na woo rocosu Asulā a ciga tā a wawa ama. Urotsu u ndolo u tawā tā a mantsa ma na wu ntsayi.

o ndolo a dānā cece. She a tsurā upan ko mawasan aṭsumā a aza a na aa yuwusan avasā wan.

⁹⁻¹⁰ Waru n ciga tā amāci o oto itana i na yi ntsayi amāci a amayun o oto. O oto itana ulobonu, waru o oto itana i na yaa varu ama wan. O tsu roco tā ulobonu u le aṭsumā e ili i na aa yuwusan. Madava me le ma da mo tso roco ulobonu u le ko iliyatsuvu i zinariya i na oo oto da shi. Waru iyedi yi ikebe† i le i da yoo rocosu ulobonu u le shi. A suma ili i ndolo suru.

¹¹ Amāci o polo atsuvu reve waru o rito ben na a yuwin tsutoni. ¹² N lyawa amāci o rito ali shi, waru n lyawa le a tsurā tsugbain a aci a ali shi. Amma amāci o polo atsuvu ulobonu. ¹³ Ili i na i tāwāi nā ne ayi da Adamu da Asulā a fara yuwain, reve u kuru nā Hawa.† ¹⁴ Reve waru Mekerencesu mā pusaan ka ugbozu, da da unusu wee teme. Mekerencesu mā pusaan Adamu† ugbozu shi. ¹⁵ Adama o ndolo, Asulā a ta wawa amāci ana aa matsasan muwun, agba waru a dānā nu ucawu wo okolo. A 'yuwan a ciga a yuwan icigi waru a yuwan wuma u na Asulā a cigai. A yuwan nden n wuma u mejege.

3

Uritosu adama a azagbain

¹ Adanshi a nda amayun a da: Vuma na cigai wo o'wo zagbain† aṭsumā a aza e Itoni, u ta zama ili i sa'ani. ² To, zagbain nu u ciga u 'yuwan u yuwan wuma u na ama aa yuwan adanshi a vama adama a yi wan. U ciga u 'yuwan woo o'wo vali vu ka tā. U ciga u 'yuwan u golofo aciyayi, waru u dānā nu ugbozu. U dānā na ala a sa'ani. U kalyuwa omocin a na a tāwusa o u'wa wā yi ulobonu, waru u gura rito ama. ³ She vuma ndolo wo o'wo ososowi wan, she u dānā za vu ulungusu wan. U ciga u 'yuwan u dānā ben. U 'yuwan u ciga u ciga nden n lafiya. She wo o'wo za vi icigi yi ikebe lon wan. ⁴ U ciga u

'yuwan u guza u'wa yi ulobonu, reve waru muwun mā yi n yuwan tsutoni, waru a uwwa adanshi a yi. ⁵ Na vuma gura guza u'wa wā yi ulobonu shi, cine waa gura guza aa'isa a aza e Itoni a Asulā? ⁶ She za na oo o'wo zagbain wo o'wo za vi Itoni i sa'avu wan, adama u 'yasan avangaci wan o unā u na a dangwa niyi zagbain babu na u jimai, reve Mekerencesu ma yuwan ulinga nu uvadu u ndolo reve u varu yi wan. ⁷ Waru aza a na a ri pe aṭsumā a aa'isa'a shi a yuwan adanshi a sa'ani a aci a yi ne da ama a yuwan adanshi a vama a aci a yi shi, waru waa riyā o wono a maza ma Mekerencesu shi.

⁸ Ne da waru akambi a azagbain† a aa'isa a aza e Itoni a ciga a 'yuwan ama a ca le tsugbain waru a dānā ama a abulā. She oo o'wo ososowi wan, waru aa dānā ni icigi yi ikebe uwuyanuwu wan. ⁹ A ciga a 'yuwan o toni ili ya amayun i na Asulā o roco ntsu adama a wuma wā aza e Itoni. A ciga a 'yuwan a dānā na asuvu a sa'ani. ¹⁰ Kafu ama a dangwa le a yuwan ulinga wi ikambi ya azagbain a aa'isa'a, a yuwan ne'en ulinga u ro u na woo roco ama a abulā da waru a ta gura. Na a gura yuwan ulinga'a ulobonu, to, a ta gura o'wo akambi a azagbain a aa'isa'a.

¹¹ Ne da waru ka vu kambi va azagbain va aa'isa a aza e Itoni u ciga u 'yuwan e reve yi na abulā, waru u dānā za va adanshi a vanvama wan. U gura banā aciyayi waru e ili i na waa yuwusan suru, u dānā na amayun.

¹² Kambi va azagbain va aa'isa a aza e Itoni u ciga u 'yuwan wo o'wo vali vu ka tā. U gura banā u'wa wā yi maḅulā ulobonu. ¹³ Kambi va azagbain a aa'isa a na a yuwain ulinga u sa'ani u tā tsurā atsupu a tsugbain e ekere o ozo o ro waru a tā dashi yi okolo ugbanu aṭsumā o ucawu wo okolo a yi e ekere e Yesu Zamawawa.

† **2:9-10** Ayi danshi Tsheleni "iyedi yi ikebe" u ta yuwusan adanshi a muwara, cu'un muwara n na a tsu tsurā aṭsumā e inama i mala (Mat. 7:1). ◇ **3:8** Aji. 6:1-7.

14-15 N zuwa ta okolo a na maa tawa ya'a wu gogo. Agba na n tsura n tawa kedu shi, ayi da i zuwai maa danasaa wu ili i nda, adama vu reve cine wu ntsayi ama a danu atsuma o u'wa wa Asula. Za na ayi da aa'isa a aza e Itoni a Asula a na a ri wuma, ayi da atsura ni ikyun ya amayun.

16 Apa abajini a amayun o ucawu wo okolo a tsu za na Asula a shi o soko ntsu:
Zamawawa tawa ta na lipu vuma,
Ruhu va Asula roco ta a na ayi da Za va abula'a.
Nlingata ma Asula me ene yi ta, waru a yuwan ta adanshi a yi o uvadi suru.
Ama bata bata atsuma o uvadi a zuwa ta okolo e ekere a yi,
reve Asula a tara yi a tyo zuva ubata u tsugbain. ◇

4

Morono ma atsuvu adama a munlu me epen

1 Agba Ruhu va Akiza† damma ta a alanga eteshe, a mantsa mo ukosu ozo o ro a ta lyawa ucasu wo okolo e ili ya amayun. Reve o toni nan ruhu vu upusasan wu ugbozu ni ili i na otoni a lima o rocosu. 2 Aza a na o tsu roco ili i ro reve a 'yawa a yuwan ili i ro ko'o a ta tawaa nu uritosu wo otoni a lima. Asuvu e le a kuwa ta de, ununa lipu na rumu vu usufuwu kukulatoi. 3 Munlu n nda n ta dansa, u ri ulobonu a yuwan lolo shi, waru u ri ulobonu a lyuwa ilyalya i ro shi. Agba Asula a yuwan ta ilyalya i ndolo adama aza a na e revei amayun waru a usuyi amayu'un, a lyuwa reve a yuwaan Asula mazanga. 4 Ana wo o'woi ili i na Asula a yuwain suru a tu ulobonu, she tsu 'yuwan ili i ro pe wan. Tsu ushi nle na mazanga no okolo o ugodyusho. 5 Tsu reve ta adanshi a Asula na avasa a kambato le ta akiza.

6 Vu roco aza e Itoni ili i nda. Na vu yuwan ne, vu to o'wo aagbashi a abula e Yesu Zamawawa. Waru ne da avu aciyawu vaa yuwan ucira

atsuma e ikaka ya amayun e ili i na vu usuyi nu uritosu u sa'ani u na yoo tono. 7 She vu zuwa atsuvu e yitele i na e icinai na Asula, ko adanshi o tsulo wan. Apa nda ili i na vaa yuwan: Vu yuwan ukadu tsara vu tsura ucira atsuma e isa'ani cine Asula a ri. 8 U tu ulobonu vu sudato lipu va wu tsara vu tsura ucira, amma na vu yuwan wuma adama vu yo'onoto Asula okolo, u tsu tawaa ta ni isa'ani atsuma e ili suru. U tu ulobonu ya'a wu gogo, waru ne da waa dana a wuma wa wu we elime.

9 Ikaka i nda suru amayun a da, waru u tu ulobonu a usu le suru. 10 Atsu tsu ta yuwusan abajini o ulinga na atsumalima tsara ama a usu amayu'un. Tsu yuwan ta ne adama a na uzuwu wo okolo a tsu e ekere a Asula a da u ri, za na ri wuma, ayi da u tawai na mawawa ma ama suru, waru mawawa ma Asula u te e ekere a aza a na a usuyi suru.

11 Vu rito ili i nda, reve vu zuwa za suru u reve le. 12 She vu lyawa ama o rono wu e ida adama a na vu buwai mawun wan. Ciga 'yuwan vo o'wo iroci i na aza e Itoni aa kuru. Voo o'wo iroci atsuma a adanshi a sa'ani na nden n sa'ani. Atsuma e icigi voo o'wo iroci. Ciga 'yuwan voo o'wo iroci atsuma o ucawu wo okolo o ugbamu. Voo o'wo za vi izami ya amaci wan. 13 Vu deshe nu una ama Adanshi a Asula waru vu cuduwusa le, reve waru vu ritosu le. Vu yuwusan ili i nda hali n tawa. 14 She vu 'yuwan une'e u sa'ani u na Asula a canuwu wan, a mantsa ma na azagbain a aa'isa a aza e Itoni a kuruwa nuwu ekere, reve a yuwan adanshi a Asula a aci a wu.

15 Vu yuwan ili i ndolo nu ucira wa wu suru. Vu yuwan ukadu vu yuwan ulinga u sa'ani adama ama ene ununa vaa lyuwusa elime. 16 Vu yuwan ugbozu na wuma wa wu ni ili i na voo ritosu. Vu guza ili i na i ri mejege ulobonu, ne da Asula aa

◇ 3:16 Rom. 1:4.

wawa wu, waru u ta wawa aza a na a uwwa nuwu.

5

Asala adama a adanshi no ozo o ro

¹ She vu yuwaan aabara adanshi nu upan wan, amma vu yuwaan yi adanshi ben gashi dada va wu da. Vu yuwan adanshi no olobo gashi azawawa'a a wu a da. ² Vu yuwaan mukuci ununa vaa yuwaan makuci ma wu, waru vu kuru ne esheli na akiza cine vaa kuru na azawawa'a a wu e esheli.

³ Aza e Itoni a kamba maruna ma na ma ri na za na aa kamba yi shi. ⁴ Amma nnu u ri na mawun ko muwun n tsukaya, na a ciga a 'yuwan o rito ure u sa'ani u na a usuyi tsara o roco isa'ani ya Asula atsuma o u'wa u le nna aa kalyuwusa aza a na a matsan nle. Ayi nda ayi da ure u na aa tsupa aza a na a matsan nle adama a na a kungwato nle. Waru Asula a tsu uwwa ta uyo'o wi ili i ndolo lon.

⁵ Maruna ma amayun, za na ri na za vi ikambi shi, za na ri a nden ma yi e ekere a Asula da u gbasatoi. U tsu patishi ta Asula kuci, a yuwusan avasa urana nu usana suru. ⁶ Maruna ma na gba ma ri a nden adama a mawwa mo uyo'o goon, akwakwa a da o okolo, ko na u ri wuma. ⁷ Vu rito aza e Itoni ili i nda suru, adama ama a tsura ili i vanvama i na a damma aci e le wan. ⁸ Aza a na gba a 'yuwain a kalyuwa mmaci n le, hali na mmaci n na a ri mpasa n ta, a 'yuwan ta a usu ili i na tsu ushiyi. Icu'un ya ama o ndolo a la'a ta aza a na a ri aza e Itoni shi ulambu wa abula.

⁹ Maruna ma na ma ntsayi ma ushi ikambi, ayi da za na rawai a'wan kupotali waru u bana ta vali va yi ulobonu. ¹⁰ U dana ni ica e ekere a ama adama a wuma u sa'ani u na u yuwain. Vu yuwan yeci i nda: U kungwato ta muwun ma yi ulobonu? U gura ta bana omocin? U gura

ta yuwaan aza e Itoni tsugbashi nu ukadatosu wa aci? U kamba ta aza a na a ri atsumalima? U dana ta ufofu u na waa yuwan isa'ani kuci?

¹¹ She aza e Itoni a kamba nruna n na m buwai wawa'a ne tsunda wan. Adama a na ucira wi icigi u lipu u le u ta la'a ucawu wo okolo e le ya Zamawawa, reve a tawa a yuwan lolo ro. ¹² Ne da aa yuwan, reve a kufa nzuwulai n le na Zamawawa.*

¹³ Waru a ta gura o'wo orogo, reve a uwa o tonishi 'wa 'wa a yuwusan idami. A ta kambato ugbozu u le a linga va ama, reve a kara a yuwusan adanshi a na a ntsayi shi.

¹⁴ Adama o ndolo n ta casu nruna n keke'en asala a yuwisan lolo ro. A yuwan limatan, reve a kalyuwa 'wa le ulobonu. Ne da ma'yuwatan ma tsu maa gura damma ili i ro a aci e le shi. ¹⁵ Ozo o ro e le batsa ta de, reve o toni Male.

¹⁶ Na ka vi Itoni ri ne edenge aza a na a ri nruna, nu u ciga u 'yuwan u kamba le waru waa lyawaa aa'isa a aza e Itoni nu ume u le shi. Tsara aa'isa'a u gura kamba nruna ma amayun aza a na a ri na za shi.

¹⁷ Azagbain† a na aa yuwusan ulinga u sa'ani a rawa ta a ca le tsugbain na atsupu a sa'ani. Ne da wu ntsayi a tyo aza a na a yuwusan ulinga wa Asula na aza a na oo ritosu ili i mejege ya Asula. ¹⁸ Apa ili i na i ri ufanu atsuma a Adanshi a Asula, "She vu pala unu wu nan wan, a mantsa ma na waa yuwusan ulinga atsuma e ishina," waru a dana ta, "Lingi rawa ta u ushi atsupu a yi."

¹⁹ She vu zuwa atsupu a adanshi a vama a na a tawayi adama a zagbain wan. She na ama a na e revei ili i na i farai a rawa ama e re ko ama a ta'atsu. ²⁰ Vu yuwaan zagbain za na yuwain unusu adanshi a makakan ma aza e Itoni. Vu yuwan ne adama akapi e ene, tsara a uwwa wovon u na aa yuwan unusu. ♦ ²¹ A makakan ma Asula ma da n yuwaan nuwu

* **5:12** "Makufa ma nzuwulai n na a yuwain na Zamawawa" a rana ndede, kafu a kamba maruna na abunda, u ta yuwaan aza a aa'isa a aza e Itoni nzuwulai n na waa guza aciyayi reve u danu babu vali adama u yuwaan Zamawawa aganda. ♦ **5:20** Mat. 18:15-17.

adanshi a nda, waru a makakan ma Yesu Zamawawa, waru a makakan ma nlingata ma Asula, aza a na Asula a dangwai. Vu zuwa ikaka i nda o ookolo a wu, she vu la'a ciga nanza a aci a nanza wan. Ko vu yuwan adangulu wan.

²² She vu yuwan meje'en wan a mantasa ma na vaa dangula azagbain nu ukurusu we ekere a aci e le. Adama vu zuwa ekere a wu atsuma o unusu wo ozo o ro wan, agba vu dana cece.

²³ N reve ta vu ta na mballa. Adama o ndolo she vu sowo mini goon wan, amma vu bolaro yi na masayan ma inabi ke'en. U ta kamba wu.

²⁴ Vu cuwan ozo o ro o to tono unusu, ama suru e reve ta nu unusu'u kafu a yuwaan le uge'etosu. Ozo o ro o ta lo aza a na aa yuwusan unusu, agba a tsu kpatu'wa unusu u le shi, she na a jima lon. ²⁵ Ne da waru ozo o ro o ta lo na aa yuwusan isa'ani, waru ama suru e reve ta na ne, waru ozo o ro o ta lo a yuwusan isa'ani agba ama a tsu reve ne ele shi, she na a jima.

6

¹ Aza e Itoni a na a ri agbashi a yuwan tsutoni na azagbain e le ulobonu. A yuwan ne tsara ama a yuwan adanshi a vama ala a Asula wan, waru tsara a yuwan adanshi a vama adama o uritosu wa yi wan. ² Agbashi a na a ri aza e Itoni a na a ri na azagbain aza e Itoni, she a kufa a yuwaan azagbain e le tsutoni wan. Amma, agbashi'i a dashi yuwaan le tsugbashi, a na wo o'woi aza a na aa tsurusa ili adama o ulinga u le'e aza e Itoni a da, ncigata n le n da. Ayi da ili i na voo roco, reve waru vu damma aza e Itoni.

Utsuru wa amayun

³ Munlu me epen n ro n ta 'yuwan uritosu u nda, agba uritosu u nda u tu ulobonu nu ucira o uritosu wa Yesu Zagbain Zamawawa, waru ele da ikyun yu ucira wi ili i na vuma aa yuwan a na Asula a cigai. ⁴ Za na ritoyi ili i ro ko'o u 'yasan ta avangaci lon. Waru u ri nu urevu wa amayun

shi. Cu'un vuma ndolo tsu yuwan ta mazanga a na waa yuwan mawasan mo urevu wi idanshi'i. Nu u yuwan ne, u ta tawaa na mawasan ma na ama a uwa tsurala, reve waru ama a uwa nlangi. Reve waru u zuwa le a yuwan adanshi a na a lungusa aza e le, waru a dana na majiyan me iwuya a tyo ubata wa aza e le. ⁵ Ama a nda a ta ni izami ya addama kuci. A ri no okolo a sa'ani shi, waru a tsu yuwan adanshi a amayun shi. O tsu toni ta adini tsara a tsura utsuru.

⁶ Isa'ani atsuma e itoni ya Asula obolo na ankuri atsuma e ili i na tsu ri na ayi, ayi da abajini o utsuru. ⁷ Ana a matsan ntsu, tsu tawaa ni ili atsuma o uvadi shi. Ne da waru woo o'wo na tsu kuwa, tsaa kamba ni ili shi. ⁸ Adama o ndolo, na tsu ri ni ilyalya ni itana yu u'otosu, u rawa ta tso o'wo na asuvu nden. ⁹ Ozo o ro a ciga ta oo o'wo aza o utsuru lon, ana a cigai ili i na i ri na abula a amayun shi, reve a riya atsuma a malyungwa, reve a riya a maza ma na ma lungusa nle na ama o ro. ¹⁰ Ili i na i zuwai ayi da, icigi yi ikebe lon ayi da ufaru wu cu'un vi iwuya suru. Ozo o ro a lyawa ta ucawu wo okolo, reve waru a tawaa aciyele na atsumolangu adama a na a cigai ikebe lon.

Bulu ca ta Timoti asala

¹¹ Avu Timoti aagbashi a Asula a da. Adama o ndolo 'yuwan ciga vu suma iwuya i ndolo suru, waru vu toni ili ya abula, reve vu yuwan ili i sa'ani. Vu yuwan wuma u sa'ani tsara Asula a uwwa uyo'o wa wu. Vu roco ucawu wo okolo ni icigi. Vu lyuwa elime nu ulinga wa wu, waru vu yuwan yi ben. ¹² Vu yuwan mpolo n sa'ani, adama o ucawu wo okolo a tsu, vu banu wuma u babu ukotu u na Asula a ca nuwu nu ucira. Vu yuwaan ta de ama a abunda adanshi a sa'ani adama a wuma u nda.

¹³ M bolaro wu ta na Asula, za na cayi vuma suru wuma, waru m bolaro wu ta na Yesu Zamawawa, za na yuwain adanshi a sa'ani a makakan ma Bontu Bilatu, ¹⁴ adama vu kuru ili i na u cigai mejege, babu ashinda,

tsarā ozo o ro a yuwan adanshi a vama aci a wu wan. Adama o ndolo za lo na wee reme wu nu unusu shi, hali utawu wa Yesu Zamawawa.

¹⁵ Asulā o to roco Zamawawa diga zuva a mantsa ma na wu ntsayi. Asulā a da goon za na rawai a cibala, ayi da goon za na ri nu ucira suru suru a yuwusan tsugono. Ayi da Mogono mo ngono, ayi da Zagbain va azagbain. ¹⁶ Ayi da goon za na aa kuwa shi, waru u ta pe atsuma e ekan a na vadilima aa gura rawa zuzu shi. Za lo na e ene niyi de shi, waru babu za na aa gura ene yi. Tsu ca niyi tsugbain babu ukotu waru ucira za va yi da babu ukotu. Ami.

¹⁷ Vu damma aza o utsuru atsuma o uvadi u nda a 'yasan avangaci wan, waru a zuwa okolo e le e ikebe i le wan. Ikebe yaa jima shi o to koto. Amma a zuwa okolo e le e ekere a Asulā za na ri wuma kuci, waru ayi da waa ca tsu ili i na tsu cigai tsara waru tsu yuwan mazanga. ¹⁸ Damma le a yuwan ulinga u sa'ani ni ikebe i le. A yuwan ulinga u sa'ani tapu waru e ne'e aza o ulambu no okolo a ta. A dana ufofu u na a kamba aza a na a ri na ayi shi atsuma e ili i na a Asulā a ca nle. ¹⁹ Na a yuwan ne, ne da a dana a zuwusaa aciyele utsuru de zuva. U ta dana ikyun yu usaa ya amayun adama e elime, waru ne da aa tsura wuma wa amayun ko gogo.

²⁰ Timoti, vu ciga 'yuwan vu guza ili i na Asulā a ca nuwu ulobonu. Vu lyawa adanshi o tsulo na aza a na a ciga nuwu shi, adama e ili i na ee desu urevu u le. Cu'un va adanshi o ndolo u tsu tawaa Asulā ni ica shi. ²¹ Ozo o ro a lyawa ta o ucawu wo okolo e le adama a cu'un va adanshi o tsulo o ndolo.

Lyawa isa'ani ya Asulā i dana obolo na adu suru.

Mepepelime me ire ma Bulu a tyo ya Timoti

Ucuduwu wa aatagada a nda

A mantsa ma na Bulu danayi Timoti mepepelime ma nda, u dana ta atsuma o u'wa wa ali. Mepepelime ma nda u rotso ta mepepelime ma na dada tsu danaa mawun ma na u cigai. Bulu damma ta Timoti tawa u kalyuwa yi pe atsuma o u'wa ali.

Bulu damma ta Timoti cine waa guza aciyayi ulobonu, reve u suma malyungwa. U yuwan ta iroci cine u lobonoi lingi va abula a Kristi dana. U ca ta Timoti asala u lyuwa elime nu uritosu wa yi wa ama adama e Yesu Kristi.

Ana'an fo za vi Itoni to o mpolo na malyungwa. Mepepelime ma nda ma ta kamba ama a kudai riya a malyungwa. Asala a Bulu a tyo ya Timoti ili i ta i da a tyo e ekere a aza e Itoni ana'an.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa adama a Timoti (1:1-2)
2. She a uwwa wono adama a Zagbain wan (1:3-18)
3. Cine vuma oo o'wo soja va abula va Kristi (2:1-26)
4. Cine ama oo o'wo a rana vu ukosu (3:1-9)
5. Malya me elime atsuma a amayun (1:10-4:8)
6. Asala a vuma langa ni icasu yu ukosu (4:9-22)

Ucuduwu

¹ Amu da Bulu, aajiya e Yesu Kristi Zamawawa adama a na Asula a ciga ta wo o'wo ne. U yuwan ta ne adama n damma koyan nzuwulai n na Asula a yuwain a na waa ca za suru wuma e ekere e Yesu Zamawawa.

² N ta danasaa wu Timoti, macigata ma mawun ma va. Asula Dada tsu da waru Yesu Zamawawa Zagbain tsu da. Icigi i va i da o roco wu isa'ani

waru e ene iliyali ya wu. Waru a lyawa wu vu tsura asuvu nden.

Vu lyuwa elime nu ucasu wo okolo

³ Urana na ayin suru, n tsu cuwan ta na avu kuci atsuma a avasa a va. Nna maa yuwusan avasa n tsu godyo ta Asula adama a wu. Ayi nda ayi da Asula a na maa yuwusaan aganda na asuvu a sa'ani, ununa nkaya n va n yuwain. ⁴ N ta ciga me enishe wu waru babu uro, adama a na n cuwan ta a na vu shoyin na abara a mantsa ma na tsu kasai. Na tsu ga'asisan waru n ta zangana lon. ⁵ N reve ta vu ta nu ucawu wo okolo lon cine mma va wu Afiniki ri na ayi na cine kaka va wu vu ka Loyisi ri fo na ayi. ⁶ Adama o ndolo n ta dansaa wu vu fala une'e u na Asula a ca nuwu ana n kuruwa nuwu ekere. ⁷ Asula a ca tsu okolo o wovon shi, agba u ca tsu ta okolo o ucira, ne e icigi, waru u tsu kambusa tsu ta tsu guza aciyatsu.

⁸ Vu damma ozo o ro adama a Zagbain tsu, waru she vu uwwa wovon wi ili i na ama aa damma wan, nna vu yuwan ne. Waru she vu wasan mu atsuma a ama adama a na a gutsu numu adama a Kristi Zamawawa wan. Amma, nu ucira u na Asula a ca nuwu vu sowo atsumalima obolo na amu adama a Alabari a Sa'ani. ⁹ Asula a wawa tsu ta, waru u dangwa tsu ta tsu yuwan nden n wuma wa akiza. De nu ujimu kafu a yuwan uvadi dada u fobo niyi ne. U ciga ta u roco tsu icigi ni isa'ani ya yi e ekere e Yesu Zamawawa. U dangula tsu o unu u na tsu yuwain ili i ro i na tsu ntsayi a dangula tsu shi. ¹⁰ Asula o utaa ta ili i na maa yuwusan adan-shi a yi a alanga e eteshe, ana Yesu Zamawawa tawa u kudai ucira wu ukwa, reve u roco tsu ure u wuma u na u ri nu ukotu shi. Ayi da Za vi Iwawi waru Alabari a Sa'ani a dada nda. ¹¹ Gogo Asula a dangwa mu ta n damma ili i nda. U dangwa mu ta mo o'wo aajiya. Reve waru u zuwa mu mo o'wo manlu ma Alabari a Sa'ani. ¹² Adama o ndolo a da n ri pa o u'wa wa ali o sowuso atsumalima. Amma mu uwwa wono shi, adama a na n

reve t̄a vuma na n cayi okolo ā v̄a, waru n reve t̄a u te geshe ili i na n ca niyi, waru u te geshe le hali mant̄sa ma na u k̄ambai.*

¹³ Vu guz̄a ili i na n rito nuwu wo o'wo iroci yu uritosu u mejege. Waru vu cuwan vu zuwa okolo k̄para ub̄ata w̄a Yesu Zamawawa, āvu vu ciga ama adama ā yi. ¹⁴ Vu k̄alyuw̄a ili i na u ca nuwu ulobonu. Ruh̄u va Akiza to ob̄olo n̄a ātsu, āyi d̄a waru waa kamba wu vu yuwan ili i nda.

¹⁵ Ununa vu revei, ama ā tsu at̄suma e id̄a ya Asiya a 'yuwan t̄a na aa kamba mu, hali n̄a Fijala n̄a Hamajana.

¹⁶ N ciga t̄a Zagbain roco isa'ani lanḡa ā tyo ya Onisifara n̄a āz̄a o u'wa w̄a yi suru adama a na u tsu k̄alyuw̄usa mu t̄a nu u d̄ashishi numu asuvu ugbamu. Ko na n d̄anai o u'wa wa ali u wasan mu shi. ¹⁷ Ana u t̄aw̄ai Roma,† u bunḡa t̄a ub̄ata suru hali she na we ene numu. ¹⁸ Adama o ndolo, n ciga t̄a Āsulazuva o roco yi isa'ani lanḡa o urana u na Kristi Zamawawa āa k̄amba. Waru vu reve t̄a Onisifara kamba mu t̄a lon ana n d̄anai at̄suma a Afisu.

2

Soja vā ābul̄a e Yesu Zamawawa

¹ Gogo mawun ma vā, vu d̄ana no okolo ugbamu e isa'ani ya Yesu Zamawawa. ² Vu uw̄wa t̄a ikaka i vā, waru ama n̄a ābund̄a ā usu t̄a ikaka'a. Gogo, vu ca ama a na a gura sod̄uwo m̄ats̄an ikaka'a adama o rito ozo o ro. ³ Vu b̄olo aci n̄a āmu at̄suma ā at̄sumalim̄a a na moo sowuso, ne d̄a voo o'wo soja vā ābul̄a vā Yesu Zamawawa. ⁴ Nn̄a za ro aa yuwusan ulinga u soja, u tsu yuwisan ulinga u ro shi. Ne d̄a u tsu yo'onoto zagbain vā yi okolo. ⁵ Nn̄a za ro uwa ala'anlai o uro wi ilad̄i, waa lyuwa aci a ala'anlai'i shi, she nu u kuru wil̄a wa ala'anlai e ilad̄i'i. ⁶ Cimbi

na gasai ujuvu cacawu mejege āyi d̄a waa fara lyuwa ili i na u cu'wain. ⁷ Vu yuwan majiyan me ili i na maa dansa. Āsulazuva a ta kamba wu vu reve ili i nda.

⁸ A mant̄sa suru vu cuwan n̄a Yesu Zamawawa. A mats̄an yi t̄a d̄iga o ugundo u Mogono D̄awuda waru ā 'yasan yi t̄a d̄iga o ukwa. Āyi d̄a Alabari a Sa'ani a na maa yuwusan alajiya. ⁹ Waru adama a na maa dansa Alabari a Sa'ani a nda, āyi d̄a i zuwai moo sowuso at̄sumalim̄a āvu ā n̄la mu na akani vadamma za vu unusu. Amma aa gura zuwaa adanshi ā Āsul̄a akani shi. ¹⁰ N tu ufōbu n sowo cu'un vā at̄sumalim̄a suru, nnu u t̄a t̄aw̄aa ni iwawi ub̄ata wa ama a na Āsul̄a a d̄angwai o o'wo āz̄a ā yi, āvu waru ā tsur̄a tsugbain tsa babu ukotu e ekere e Yesu Zamawawa.

¹¹ Adanshi a nda amayun a d̄a: Nn̄a tsu kuw̄a ob̄olo n̄a āyi, tsu ta yuwan wuma waru ob̄olo n̄a āyi.

¹² Nn̄a tsu kāba asuvu n̄a at̄sumalim̄a, tsu ta yuwan tsugono ob̄olo n̄a āyi.

Nn̄a tsu wasan yi, āyi fo u ta wasan tsu.

¹³ Nn̄a tsu ri n̄a ābul̄a shi, āyi u t̄a n̄a ābul̄a, adama a na āyi waa wasan aciyayi shi.

Lingi na o sod̄uwoyi m̄ats̄an

¹⁴ Vu cuwaan za suru ili i nda, waru vu rono le at̄suvu at̄suma a ala ā Āsul̄a a lyawa a yuwusan n̄langi adama a adanshi a nda na adanshi ā ndede. Cu'un mawasan mo ndolo m̄a ri nu urana shi, waru u ta varu aza a na a uw̄wa nle. ¹⁵ Vu yuwan ulinga babu uro adama Āsul̄a o sod̄uwo wu m̄ats̄an. Vo o'wo lingi sa'ani, za na a uw̄wa wono shi, waru za na aa gura ca ucuduwu wa adanshi a amayun. ¹⁶ Vu suma mayan ma adanshi a vanvama a na ā tsu t̄aw̄aa Āsul̄a n̄a tsugbain shi. Ili i ndolo i tsu zuwa t̄a ama

* **1:12** Ure u ro u na vuma a gura tsur̄a urevu wi idanshi i na Bulu d̄anai āyi d̄a “u ta gura geshe ili i na u ca nuwu.” Urevu wi ili i nda āyi d̄a Zamawawa ca t̄a d̄e Bulu āz̄a e Itoni a sa'avu nu ulinga u na waa yuwan, to gogo a na Bulu cigai m̄akuw̄aa, u t̄a nu uzuwu wo okolo a na ulinga u na u farai u ta lyuwa elime adama a na Zamawawa'a na aciyayi u t̄a k̄alyuw̄a ulinga u ndolo na aciyayi.

a kudā ca Asulā tsugbain. ¹⁷ Icu'un ya adanshi a nda a tsu baza ta vadamma mbala mu dodi. Hamanaya na Filita ele da iroci ya ama a na aa yuwusan adanshi a nda. ¹⁸ Ama a nda a lyawa ta ure wa amayun, reve a kara a dansa a na Asulā a 'yasan tsu ta de aza e Itoni atsuma a akwakwa, ne da a lungusa ucawu wo okolo a ama o ro. ¹⁹ Amma amayun a Asulā a ta lo vadamma ikyun yu usaa i na a varai na aatali avu e she'en de udammu u nda: "Asulazuva e reve ta aza a na a ri aza a yi," waru "Aza a na a adansa aza a Asulazuva a da a ri, a suma mayan me ili i wuya suru."

²⁰ O u'wa wu utsuru, itana i na a yuwain na zinariya na azurufa da ri pe goon shi, amma itana i ro gba shi a yuwan le ta na danga no olo'o. A mantsa ma abuki ma da a tsu yuwan ulinga ni itana yi ikebe, aza a babu ikebe gba shi adama o ulinga wa ana'an na nfa'an. ²¹ Na vu kambato ili yu uwuyan u wuma wa wu cece, vu to o'wo tana na Asulā aa yuwan na ayi ili i na u cigai. Wuma wa wu u ta dana cece, waru vu ta dana ufofu u na Zavu'wa aa yuwan ulinga na avu atsuma o ulinga u sa'ani suru.

²² Vu suma icigi yi iwuya i tsumuwun suru na ya tawaa na mariyaa. Amma vu toni ili suru i na yaa zuwa wu vu yuwan ili i na i ri mejege. Vu zami ucawu wo okolo, ni icigi, na asuvu nden, waru vu uwua uyo'o wu mmalu obolo na aza a na ee desu ala a Asulazuva na asuvu a ta. ²³ Waru, n ta dansaa wu, she vo oto aciyawu atsuma a mawasan ma adanshi o tsulo wan, waru vu bolo aciyawu na aza a na e revei ili shi wan. Ili i nda i tsu sato ta ama nlangi. ²⁴ Agbashi a Asulazuva a ciga a 'yuwan a yuwan mawasan wan, amma e ene iliyali ya ama suru. Waru a gura rito ozo o ro mejege, waru a yuwan ankuri na ama a na a ri usan wu nden. ²⁵ O rito aza a na a wasain amayun na ankuri. Ko Asulā

a ta vadala okolo e le, reve a ushi amayun. ²⁶ Hali ama o ndolo a fara majiyan ma sa'ani avu a fatsa diga a maza me Mekerkesu. Adama a na hali n gogo Mekerkesu ma guza le ta agbashi, adama u zuwa le a yuwan ili i na u cigai suru.

3

Rana vu ukosu

¹ Polo atsuvu a wu vu uwua, atsumalima a ta dana lo abunda lon a rana vu ukosu. ² Ili i na i zuwai ayi da, ama a ta a ciga aciyele goon, waru o to o'wo aza e icigi ikebe lon. A ta dana tapu nu uvadu atsuma a adanshi, waru a dana tapu nu u'yasan wa avangaci. A mantsa suru a ta dana a lamusaa Asulā. Aa yuwan tsutoni na mbara n le shi, waru aa cuwa ili shi. Waru a ta 'yuwan ili ya Asulā. ³ Oo roco icigi shi, waru aa gura yuwaan o ozo o ro gafura shi. A ta yuwan epen a tyo ekere o ozo o ro, aa gura golofo aciyele shi. A ta dana aza e ifongi babu uyo'o, waru aa zuwa okolo e ili i na i ri ulobonu shi. ⁴ A ta wina n'utsa n le. A ta dana a yuwusan ili babu majiyan, waru a ta shiwan nu u'yasan wa avangaci na a ushiyi ica ye epen. A ta ciga mawwa mo uyo'o wi ili yu uvadi o unā u na aa ciga Asulā. ⁵ A ta yuwan gashi a ta yuwan ili i na Asulā a cigai, agba aa lyawa ucira wa Asulā u vadala le shi. Vu suma icu'un ya ama o ndolo.

⁶ Babu usan ama a nda a tsu uwa ta a 'wa ben reve a pusan amaci a na a ri nu ucira shi na aza a na unusu wa damatosun, na aza a na icigi yi ili yu uvadi i zuwai elime ana. ⁷ A mantsa suru icu'un ya amaci o ndolo a tsu kuru ta uritosu u sa'avu, agba a tsu gura reve amayun shi. ⁸ Agba munlu n nda a mantsa suru a ta yuwusan nlangi na amayun cine Yanisu na Yambinsu* yuwain nlangi na Musa. Okolo e le a tu uwuyan u, waru ucawu wo okolo e le u ri mejege shi. ⁹ Aa

* **3:8** "Yanisū na Yambinsu" Alabari a aza a Isra'ila a damma ta a na Yanisu na mawun ma anawu ma yi Yambinsu ele oboci a Firi'awuna a da a na a shi a cigai a putsaa Musa nu ulinga wa yi (Mtā. 7:11). Ala e le a pe atsuma a Nzuwulai mu Ufaru shi.

tsurā ulyuwu we elime shi, adama a na za suru te ene tsulo tse le. U fara tā ne nā Yanisu nā Yambinsu.

Bulu damma tā Timoti ili i na waa yuwan

¹⁰ Agba avu Timoti, vu reve tā ili i na n ritoi, waru vu reve tā cine n yuwain nden mu uvadi n va. A wuma u va vu reve tā ili i na n danai e izami. Vu reve tā nu ucawu wo okolo u va nā cine n jimai na ankuri. Vu reve tā icigi i va nā cine n kabai asuvu. ¹¹ Vu reve tā abunda a malyungwa ma na n sowoi waru vu reve tā abunda a atsumalima a na n sowoi. Vu tā nu urevu u malyungwa ma na n sowoi suru atsuma a Antakiya, ni Ikoniya, waru nā Lisitira, avu gba Zagbain utaa mu atsuma e le suru. ¹² Ili i nda amayun a da: vuma suru na cigai u yuwan wuma hali u yo'onoto Asula okolo atsuma e Yesu Zamawawa u to sowo atsumalima a malyungwa. ¹³ Amma aza e iwuya no oboci a tā tsurā ulyuwu we elime. A tā ri n yuwusan ozo o ro ugbozu, waru ozo o ro a tā ri n yuwusan le ugbozu. ¹⁴ Amma vu 'yuwan vu ciga vo o'wo za vu ucawu wo okolo wa amayun a tyo e ili i na munlu mā wu n rito nuwu. Vu reve tā a na uritosu u le amayun a da, adama a na vu reve tā munlu mā wu waru vu soduwo le tā matsan. ¹⁵ Diga a mantsa ma na vu danai merebu o rito wu tā Adanshi a Asula. Ayi da u ca nuwu ugbozu u na vu ushiyi iwawi. Iwawi'i u tawa tā o ure wu ucasu wo okolo wa amayun ya Yesu Zamawawa. ¹⁶ Suru idana atsuma a Adanshi a Asula† o utā tā diga o unā wā Asula, waru adanshi'i a tā nu ucira u na woo ritosu ili i na i ri amayun, waru u zuwa tsu tsu reve ili i na i ri mejege shi a wuma u tsu. Adanshi a Asula a nda u ta lapulusa nden m babu ulobonu u na tsaa yuwusan, waru u to ritosu tsu tsu yuwan ili i sa'ani. ¹⁷ Tsunda tsa da Asula o fofo ntsu adama e ili suru, adama tsu tsurā ili suru na aa zuwa

tsu tsu yuwan ili i sa'ani i na Asula a ciga ntsu tsu yuwan.

4

¹ Vu reve na urana u ro Yesu Zamawawa te ge'eto vadilima suru na ri wuma, waru u te ge'eto akwakwa suru. Ili i nda i to o'wo a mantsa ma na u tawai adama u teme tsugono tsa yi. Gogo, n tā mishin a makakan mā Asula nā a makakan mā Yesu Zamawawa, waru n ta dansaa wu ² vu yuwan alajiya a adanshi a Asula. Vu 'yuwan ciga vu danā a yuwusan ne ko nā mantsa, ko babu mantsa. Vu ciga vu 'yuwan vu yuwaan aza a wu ulapulu nu uritosu u sa'ani. Uritosu'u u roco le unusu u le, waru u dashi ca le ugbamu wa asuvu. Vu yuwan ili i ndolo na ankuri. ³ Vu yuwan ne adama a na mantsa mā tā lo a tawa a na ama oo polo atsuwu a uwwa uritosu u sa'ani shi. Ili i na a cigai adama a aciyele a da goon oo toni, waru a ta zami munlu n na maa damma le ili i na a cigai a uwwa. ⁴ Ama a nda a ta 'yuwan amayun, waru o to toni uritosu wa alabari o ro. ⁵ Suru nā ne vu yuwan majiyan ma sa'ani atsuma e ili suru. She vu uwwa wovon u na voo sowo atsumalima adama a Zagbain wan. Vu yuwan ulinga u na vaā tawaā na ama ubata wā Kristi Zamawawa, ne da voo koto ulinga u na Asula a ca nuwu.

Ukosu wi idanshi wā Bulu

⁶ Amu gba a tā tsusun wuma u va tsa kucci a tyo e ekere a Asula. Waru mantsa ma na maā kuwā ma yuwan tā zuzu. ⁷ N yuwan tā mpolo n wuma ulobonu, n koto tā iladi, waru n guza tā amayun. ⁸ Gogo nda gba babu usan n tā tsurā une'e wi iliyinkapa. Zagbain ta ca mu ookokolo† a nden mā abula. Adama a na Zagbain za vu uge'etosu za va abula da, ayi da i zuwai waa ca mu ookokolo a abajini o urana u na waā kambā atsuma o uvadi. Agba iliyinkapa i nda waā danā adama a va goon shi, amma a tyo a ama a na

a zuwai esu o ukambu u tsugbain tsa yi.

⁹ Vu yuwan ankuri vu tawa gogo. ¹⁰ Dima kara ta u lyawa mu adama a na u cigai ili yu uvadi. Reve u kara a tyo Tasalonika. Waru Karaka kara ta a tyo Galatiya, Titu gba shi kara ta a tyo Dalamatiya. ¹¹ Luka da ri pa obolo na amu goon. Nna vaa tawa pa ubata u nda, vu tawa na Marku obolo na avu adama u kamba mu. ¹² N lyungu ta Tikiku a tyo Afisu. ¹³ Nna vaa tawa, vu cuwan vu tawaa mu nu utugu wu utanu u na n lyawai ya Kabu atsuma a Taruwasa. Waru vu tawaa mu na atagada a va, waru vi icina vu tawaa mu na avu'un a ta a ta a va wan.

¹⁴ Iskandari maruma ma da ma danai. Vuma nda yuwaan mu ta iwuya lon, agba Zagbain te ge'eto yi adama e ili i na u yuwain. ¹⁵ Vu yuwan ugbozu na ayi, adama a na u yuwan ta nlangi ni ili i na tsu dammai suru.

¹⁶ Ko za dana obolo na amu shi a mantsa mo ufaru ma na a lyawai na amu ubata wu za vu uge'etosu. Ama suru a suma mu ta. N zuwa ta okolo ee kecee le unusu u ndolo o unu u nda shi. ¹⁷ Agba Zagbain dana ta obolo na amu, reve u ca mu okolo ugbamu, adama n yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani ubata u na Atakpaci oo poloo mu atsuvu. Avu Zagbain wawa mu a na n shi a kuwa. ¹⁸ Ee, ne da Zagbain oo utaa mu atsuma e iwuya suru, waru u ta tawa na amu gbaga o tsugono tsa zuva tsa yi. Lyawa tsugbain tsa dana e ekere a Asula babu ukotu. Ami.

Icasu ya Bulu yu ukosu

¹⁹ Vu casa mu Birisika na Akila na aza a na a ri pe atsuma o u'wa wa Onisifara. ²⁰ Arasata buwa ta pe atsuma a Korinti. Waru n lyawa ta Tarafima a Milita ubanakun.

²¹ Vu jika, vu tawa ubata u va kafu mantsa mo utanu. Waru Awubulu te icasu ya wu, ne da waru Budi na Lina na Kaludiya a ri e icasu ya wu, hali na aza a tsu aza e Itoni suru ali na amaci.

²² N te ipati Zagbain dana obolo na wuma wa wu. Waru isa'ani yi Zagbain i dana obolo na adu suru.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Titu

Ucuduwu wa aatagada a nda

Titu kamba ta Bulu aajiya atsuma o ulinga wa yi. Bulu dana ta mepepelime ma nda a tyo ya Titu adama a na u shi ta u buwa atsuma a lyuci gbain va Karita, ayi gba Bulu lyuwa ta elime na mmalu.

Bulu yuwan ta adanshi cine wu ntsayi aza e Itoni e Yesu a yuwan wuma u le. Waru u yuwaan ta mofolo suru adanshi aza a na a ri pe atsuma a aa'isa aza e Itoni.

Na vu ri zagbain atsuma a aa'isa aza e Itoni, ko aabara, ko makuci ma da vu ri, ko ulobo u da vu ri ko ka, vu ta tsura uritosu u sa'ani adama a wu atsuma a aatagada a nda.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa a tyo ya Titu (1:1-4)
2. Wila adama a azagbain a aa'isa aza e Itoni (1:5-16)
3. Wila adama a ama a aa'isa (2:1-3:11)
4. Asala ni icasu yu ukosu (3:12-15)

Ucuduwu

¹ Amu da Bulu aagbashi a Asula, waru amu aajiya e Yesu Kristi Zamawawa da. Asula a lyungu mu ta tsara n tawaa nu ucawu wo okolo e ekere a aza a na u dangwai. Waru u lyungu mu ta tsara n rito le e reve amayun a na oo rocosu le ununa aa yuwan nden n sa'ani nu ununa Asula aa yuwan mazanga ne ele. ² Amayun a nda a ta ca le uzuwu wo okolo a wuma u babu ukotu, za na Asula a yuwaan nle nzuwulai kafu u yuwan uvadi, waru waa yuwan epen shi. ³ Gogo mantse ma na ma ntsayi ma da, u rocoi Alabari a Sa'ani'i, waru tsu damma ta za suru. Nu udammu wa

Asula Za vi Iwawi i tsu i da a zuwa numu n yuwaan yi ulinga u nda.

⁴ N ta danasaa wu mepepelime ma nda, Titu, mawun ma amayun ma va atsuma o ucawu wo okolo a na tsu ri na ayi. Lyawa Asula Dada na Yesu Zamawawa tsu ca wu isa'ani na asuvu nden.

Ulinga wa Titu atsuma a Karita

⁵ N lyawa wu ta atsuma e ida ya Karita,† tsara vu koso ulinga u tsu u na u ri de, waru tsara vu dangula azagbain† atsuma a a'isa a aza e Itoni atsuma e ilyuci suru ununa n damma nuwu. ⁶ Zagbain suru u ciga u 'yuwan wo o'wo vuma na ama a yuwan majiyan ma sa'ani a aci a yi adama a na u yuwain nden n sa'ani. U ciga u 'yuwan u dana vali vu ka ta. Waru muwun ma yi moo o'wo aza e Itoni a abula, aza a na aa yuwusan nden mu uwuyan shi, waru aza a na a ri na aciyogbamu shi. ⁷ Ne da waru zagbain u ciga u 'yuwan u yuwan wuma u sa'ani adama o ulinga wa Asula u na waa yuwusan. U dana za vu ugbawu wan, waru u dana za vu upan babu usan wan. U ciga u 'yuwan u dana ososowi wan.* She u dana za vu ulungusu wan. She wo o'wo za vi icigi yi ikebe lon wan. ⁸ U ciga u 'yuwan u kalyuwa omocin a na aa tawusa o u'wa wa yi ulobonu, u ciga ili i na i ri ulobonu suru. U ciga u 'yuwan u dana nu ugbozu, waru u dana za va abula. Wuma wa yi u dana cece a na woo yo'onoto Asula okolo, waru u gura guza aciyayi ulobonu. ⁹ U ciga u 'yuwan u guza uritosu wa adanshi a amayun. Reve u yuwan ulinga nu uritosu'u u kamba ama, waru u lapula aza a na a yuwusan mawasan na adanshi a Asula.

¹⁰ Ne da waa dana adama a na ama o ro o ta lo aza a na a yuwusan mawasan nu uritosu wa amayun. Ama a nda a tsu yuwusan ta adanshi a vama, reve waru a lulumusa ama.

* **1:7** A mantse ma ndede aza a Isra'ila o tsu sowo ta mara gashi aguma a da, na a ri ubanakun. Waru, o tsu sowo ta wa'a na aa lyuwusa ilyalya. Amma a mantse ma tsu tsaa gura sowo wa'a avu tsu lyawa shi, adama o ndolo u ta la'a ulobonu tsu rito sowo mara wan, ko ke'en.

Atsuma a munlu n ndolo ozo o ro na abunda a ta pe atsuma a aza a na a dammai she na a pada vuma suru uryumbu. Ama a nda ele da a la'ai adanshi a vanvama. ¹¹ I ciga i 'yuwan i bara ama o ndolo na cu'un va adanshi o ndolo. A vadala ta de 'wa diga o uritosu wa amayun na cu'un vu uritosu u vama u ndolo. A yuwan ta ili i ndolo suru tsara a tsura ikebe o ure u vama. ¹² Hali vuma ta atsuma a aza a Karita za na ri za yindi yuwan ta adanshi adama e icu'un ya ama o ndolo, u damma, "Ama a Karita suru aza e epen a da, na nlyayi, orogo, na aliwi." ¹³ Amayun a da. I bara le nu ucira tsara a zuwa le a yuwan ucira atsuma e Itoni. ¹⁴ Waru a 'yuwan a ciga a lyawa mazuwa ma atsuvu a alabari a aza a Isra'ila, waru she a zuwa atsuvu e le a adanshi a ama a na a lyawai amayun wan.

¹⁵ Ili suru e ekere a aza a na okolo e le a ri cece a ta cece. Agba e ekere a aza a na a ri no okolo e iwuya, ili suru ili yi idaba i da ni ili i na aa usu shi, adama a na okolo e le na asuvu e le a buwa ulobonu shi. ¹⁶ Icu'un ya ama o ndolo a ta kalyuwusa gashi e reve ta Asula, agba a wasan yi ta ununa aa yuwusan wuma u le. Aza a tsu uwwa adanshi shi da, waru a tsu yuwan ili ya abula shi. Ama suru a suma le ta adama e ili yi idaba i na aa yuwusan.

2

Ili i na voo rito

¹ Agba avu, vu damma aza e Itoni a yuwan cu'un wuma na rotsoi uritosu u sa'ani. ² Vu rito mbara a guza aciyele, adama a tsura tsugbain waru a dana nu ugbozu. A ciga a 'yuwan a dana nu ucawu wo okolo lon, waru a dana ni icigi lon na ankuri.

³ Ne da waru, vu rito amaci a na a paduwai esu a yuwan nden n sa'ani n na mu ntsayi aza a na oo tono Zagbain. She a kara a yuwusan idami ya aza e le atsuma a lyuci wan, waru she o o'wo ososowi wan. Na a yuwan ne, oo to rito akapi a amaci ili i na i ri ulobonu. ⁴ A ciga a 'yuwan o rito amaci a wawa'a a ciga ali e le

na muwun n le. ⁵ O rito le a yuwan nden n sa'ani nu ugbozu. Waru o rito le cine aa kalyuwa 'wa le ulobonu, waru a yuwan ili i sa'ani. O rito le ununa aa yuwan ntonilo i na ali e le ulobonu. Ne da aa yuwan avu a kuda tawaa Adanshi a Asula ni ili i wono.

⁶ Ne da waru, vu damma olobo a dana nu ugbozu atsuma e ili i na aa yuwusan suru. ⁷ Avu na a aciyawu vu ciga vu 'yuwan vo o'wo iroci ye'e le a mayan me isa'ani atsuma e ili suru. Atsuma e ili i na vaa yuwan suru, lyawa vu roco wuma u sa'ani nu usapu wa aci atsuma o uritosu wa wu. ⁸ Lyawa uritosu wa wu wo o'wo mejege adama a tsura za na aa yuwan adanshi o ro a aci a yi wan. Ne da aza a na a cigai a yuwan mawasan a uwwa wono, adama a na aa tsura ili i wuya i na aa yuwan adanshi a aci a tsu shi.

⁹ Na agbashi a ciga a 'yuwan a yuwan ntonilo i na azagbain e le, waru na a ciga a 'yuwan a yuwaan le ili i na yoo yo'onoto le asuvu. She a yuwaan le adanshi nu ugbawu ko a yuwan le wivu wan. ¹⁰ Agba a ciga a 'yuwan o o'wo ama a sa'ani a na oo soduwo matsan. Ne da oo o'woto uritosu wa Asula Za vi Iwawi i tsu maluwa o ure suru.

¹¹ U to o'wo ne tsunda, adama a na Asula o roco ta ama suru isa'ani ya yi tsara a tsura iwawi. ¹² Isa'ani ya Asula i roco tsu ta tsu vadala diga a nden m babu Asula avu waru tsu lyawa ure wi ili i na tsa a ciga u yo'onoto tsu okolo. Uvadi u nda u ta ni iwuya, tsu danuyi pe nu uguzu wa aci. Waru na tsu ciga tsu 'yuwan tsu danuyi na ala a sa'ani nu ucawu wa aci e ekere a Asula. ¹³ Ne da waru, tsu ta kalyuwusa urana u sa'ani u Mogono ma Asula na Za vi Iwawi i tsu, za na ayi da Zagbain Yesu Zamawawa. O urana u ndolo Zamawawa ta tawa na tsugbain tsa yi suru. ¹⁴ U kuwa ta adama u wawa tsu diga o unusu suru, waru tsara u kambato tsu cece. Waru u ca ta aciyayi tsara u kambato tsu ama a yi,

adama tsu kamba a mayan me isa'ani suru suru.

¹⁵ Ciga 'yuwan vu ritosu ili i nda, reve waru vu damma ama a wu o toni le. Ciga 'yuwan vu barasa le ubata u na a nusain. Vu ta nu ucira u na vaa yuwan ne, adama o ndolo she vu lyawa nanza kambato wu mawun wan, waru she vu lyawa nanza kuda a kuru ili i na vu dammai wan.

3

Yuwan ili i na i ri ulobonu

¹ Vu damma ama a wu a yuwan tsutoni na ngono, na azagbain a gwamnati. Ama a wu waru a dana na ntoniloi, reve waru a dana ufo bu kuci na aa yuwan ili i na i ri ulobonu.

² Na a 'yuwan a ciga a yuwan adanshi e iwuya a aci a vuma ro wan, waru a ciga a 'yuwan a lyawa nwasanlai. Na a yuwan ne, a ta dana no okolo nven reve waru a ca ama suru tsugbain tsa amayun.

³ De nu ufaru, tsu dana ta na tsulo nu ulambu wu ntoniloi. A luluma tsu ta de, avu tso o'wo agbashi e icigi yi iwuya na mawwa mo uyo'o me iwuya. Reve wuma u tsu u dana ni iwuya lon na tsushu'un. Waru tsu 'yuwan ta ama o ro, reve ele fo a 'yuwan tsu.

⁴ Agba ayi Asula, za na ayi da Za vi Iwawi i tsu, u roco tsu ta isa'ani ni icigi ya yi. ⁵ U wawa tsu ta adama a na we enei iliyali i tsu, agba adama e ili i sa'ani i na tsu yuwain da shi. Wu za'wa ta unusu u tsu avu u ca tsu wuma u sa'avu atsuma a Ruhu va Akiza. ⁶ Asula a tsuwaan tsu ta Ruhu va yi pere adama e ili i na Yesu Zamawawa yuwaan ntsu. ⁷ U kambato tsu ta aza a babu unusu adama a abajini e isa'ani i na u yuwaan ntsu. Waru atsu gogo tsu reve ta tsu ta tsura wuma u babu ukotu. ⁸ Ili i na n dammai nda suru amayun a da. N ciga wu ta vu yuwusan ne tsara aza a na a cayi Asula okolo a yuwan ugbozu a yuwan ili i sa'ani mantsa suru. Ili i nda a tu ulobonu waru a ta nu urana o ukere wa koyan.

⁹ She i uwa mawasan me pere adama ankaya wan. She i uwa nlangi na mawasan adama o tsutoni tsa Wila wa aza a Isra'ila wan. Icu'un yi ili i nda suru a ri nu urana shi, waru mantsa ma da a tsu lungusa. ¹⁰ Na za ro to mpolo u tawaa du na wukasu, i ciga i 'yuwan i bara yi tsu'ari tsu ufaru, nu u dashiyisa a yuwaan yi tsu'ari tse ire. Na wu uwwa shi, she ili i ro i dashi bolo du na cu'un vuma ndolo wan. ¹¹ Icu'un ya ama o ndolo a lyawa ta amayun. Ama'a a ta yuwusan unusu, reve waru o kototo aciyele adama e ili i na aa yuwusan.

Icasu yu ukosu ya Bulu

¹² N te ifo'bi n lyunguwa du na Ar- itima ko Tikiku. Na vuma ta atsuma e le u rawa, vu yuwan atyo a na vaa yuwan tsara vu cina mu a Nikafoli. Ili i na i zuwai ayi da n dangwa ta n danu de mantsa mo utanu. ¹³ Vu yuwan atyo a na vaa yuwan tsara vu kamba Zina, za vu urevu wu uge'etosu wa adanshi, na Apolo atsuma a mmalu n le. Vu kamba le ni ili i na a cigai suru. ¹⁴ Aza e Itoni a zami ulinga u sa'ani na a ciga a 'yuwan, waru a kamba ozo o ro aza a na a cigai ikambi. Ili i na i zuwai ayi da adama ama a tsu a yuwan nden me pere a wuma u le wan.

¹⁵ Ama suru pa nda a ta casasa wu. Waru vu yuwan ankuri vu casaa mu aza e Itoni suru aza a na a ciga ntsu.

Lyawa isa'ani ya Asula i dana obolo na adu suru.

Mepepelime ma Bulu a tyo ya Filimon

Ucuduwu wa aatagada a nda

A mantsa ma na Bulu aajiya a danai mepepelime ma nda, u dana ta o u'wa wa ali adama a na u toniyi Yesu. U dana ta mepepelime'e a tyo o toni va Yesu na a tsu de Filimon.

Bulu na Filimon n'utsa n da n danai kafu a zuwa Bulu o u'wa wa ali. Filimon za vu utsuru da danai waru u dana ta na agbashi. Aagbashi a na a tsu de Unisima a suma ta e ekere a Filimon. Reve wo o'wo Unisima o o'wo ta a kambusa Bulu ayi atsuma o u'wa wa ali, reve wo o'wo toni va Yesu adama a adanshi a Bulu. Gogo Bulu ciga ta Unisima kambu ubata wu zavu'wa va yi Filimon. Bulu waru u ciga ta Filimon ushi aagbashi a na a kambai o ure u na wuntsayi na waa tawaa Yesu na tsugbain.

Mepepelime ma nda ma yuwan ta uritosu u mayan ma gafura. Waru u rito ta cine zagbain va aza e Itoni aa yuwan ulinga wa yi tsa vuma na kadato aciyyai, vuma na fara yuwain ili i mejege kafu u damma ozo o ro cine aa yuwan wuma u le.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu a tyo ya Filimon (1-3)
2. Bulu yuwain adanshi o unā wa Unisima a tyo ya Filimon (4-22)
3. Icasu yu ukosu na avasa (23-25)

¹ Mepepelime ma nda ya'a va da wu utai, amu Bulu, na Timoti zawa'a tsu. N ta o u'wa wa ali adama a na maa yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani e Yesu Kristi Zamawawa.

N ta danasaa Filimon i'utsa yu ulinga i tsu, waru tsu ciga yi ta lon. ² Waru n ta danasaa fo zawa'a tsu vu ka Awufiya, waru n ta fo a danasaa Arikibu, soja vu Zagbain za tsu atsuma o ulinga obolo na atsu. N ta fo a danasaa aza e Itoni a na oo bolotosu o u'wa wa wu.

³ M pati ta Asula Dada tsu na Zagbain Yesu Zamawawa o roco du isa'ani i le, reve a tawaa du na nden mo okolo.

Ugodyusho wa Bulu na avasa a yi

⁴ Filimon, nna maa yuwusan avasa adama a wu, n tsu godyo ta Asula kuci. ⁵ N tsu yuwan ta ne o unā u na n ta uwwusa a na vu cayi Zagbain Yesu okolo a wu suru suru, waru vu ciga ta ama a Asula suru. ⁶ N ta yuwusan avasa ucawu wo okolo u na u bōlo nuwu na aza a wu u lyuwa elime a na vu pedei ili i sa'ani i na Asula a ca ntsu. Lyawa wo o'wo ne adama Yesu Zamawawa tsura ica. ⁷ Icigi i na vu cigai ama a Asula u ca mu ta mazanga ma abunda nu ugbamu wa asuvu. Avu, zawa'a va, vu tawaa ta ama a Asula na abunda wivuwun u sa'ani.

Ipati ya Bulu o unā wa Unisima

⁸ Adama e ili i sa'ani i na vaa yuwusan n ta pati wu ili i ro. Atsuma a ala e Yesu Zamawawa n shi ta yuwaan wu idanshi yu ume e ili i na yi ntsayi vu yuwan, amma maa yuwan ne shi. ⁹ Agba, o unā u na tsu cigalai, n ta pati wu vu yuwan ili i nda. Gogo, amu i'utsa ya wu, Bulu, n ta yuwusan adanshi, za na ri aabara waru n ri o u'wa wa ali adama e Yesu Zamawawa.

¹⁰ Ili i na maa patishi ayi da: vu roco Unisima isa'ani. Gogo nda wo o'wo ta mawun ma va adama a na wo o'wo ta za vi Itoni amu pa o u'wa wa ali. ¹¹ De acapa u shi nu urana e ekere a wu shi. Gogo gba u ta nu urana e ekere a tsu ra. ¹² N ta kambuwa yi ya'a wu, okolo a va o to obolo na ayi lon.

¹³ N ta pa o u'wa wa ali adama a alajiya a Alabari a Sa'ani, n shi ta n ciga m kpada yi pa adama u yuwaan mu ulinga u na vu shi a yuwaan mu.

¹⁴ Agba n ciga n yuwan ili i ro ne tsundolo shi, she na vu usu. Waru n ciga m gbagba wu shi, she na vu ciga na asuvu a wu.

¹⁵ U ta gura wo o'wo ili i na i shi i zuwai u lyawa nuwu a mantsa me ke'en ayi da, adama u tawa u danu na

avu suru suru. ¹⁶ Gogo u buwa aagbashi shi, amma u la'a ta aagbashi, waru wo o'wo ta vadamma zawa'a tsu macigata. N ciga yi ta lon, avu waru gogo she vu la'a ciga yi. Vu ciga yi ana aagbashi waru vu ciga yi ana mawun ma anawu atsuma e Itoni yi Zagbain.

¹⁷ Gogo nda na vu tara mu ta ana za na tsaa yuwusan ulinga u ta, casa yi cine vaa casa mu, vu raba yi na cu'un vi irabu i na vaa yuwaan mu na n tawa ya'a wu. ¹⁸ Nu u nusaan wu ta e ili i ro, ko na vu to tonon yi ili i ro, n ta tsupa wu. ¹⁹ Amu da Bulu waru ne ekere a va a da n danai idanshi i nda, "N ta tsupa." Koto n yuwan adanshi a nda shi waru maa yuwan shi, n to tonon wu ili na abunda adama a na n kamba wu ta vu tsura wuma u sa'avu! ²⁰ Zawa'a va, vu yuwan ankuri vu yuwan ili i na n dammai nda, vu yuwaan yi gashi vu ta yuwusaan Yesu Zagbain aganda. U ta dashi zuwa mu ugbamu wa asuvu atsuma e Itoni ya Yesu. ²¹ Ko gogo amu a madana ma adanshi ma nda n ta zuwusa okolo vu ta yuwan ili i na n dammai, hali waru vu ta yuwan ili i na i la'ai ne! ²² Vu fofoo mu aasula o omocin, adama a na n ta zuwusa okolo Asula a ta usu avasa a du a lyawa mu n kambu ubata u du go'o.

Icasu ya Bulu yu ukosu

²³ Abafara ta lyungusaa wu icasu. Ayi fo u ta pa o u'wa wa ali obolo na amu adama e itoni ya Yesu Zamawawa. ²⁴ Aza a na tsaa yuwusan ulinga obolo, Marku na Arista, na Dima, na Luka, a ta casasa wu fo.

²⁵ Lyawa isa'ani ya Yesu Zagbain wo o'wo obolo na asuvu a wu.

Mepepelime a tyo ya Mmaci ma Ibrahim

Ucuduwu wa aatagada a nda

Tsu reve vuma na danai mepepelime ma nda shi. U ta gura wo o'wo Bulu aajiya a da dana niyi. Tsu reve ta u ta pe atsuma a Adanshi a Asula adama o uritosu u na u ri na ayi cu'un vu uritosu u na u ri pe atsuma a Adanshi a Asula da. Waru nu ujimu azagbain a aa'isa a usu yi ta fo atsuma a Aatagada a Asula. Za na danai aatagada'a u cuđuwa ta cine mayan ma aganda ma aza a Isra'ila mo o'woi iroci ya aganda ya amayun a na ri pe atsuma a Zamawawa.

Za na danai mepepelime ma nda ma damma ta aza e desununa cine Yesu ri na abula. Yesu la'a ta nlingata ma Asula suru. Waru u la'a ta amasula, waru u la'a ta Musa. Ayi da ganu gbain na ri ukalamu shi waru koto u yuwan unusu shi ko ke'en, waru a na u cayi wuma wa yi u ca ta kucci adama o unusu o una u mantsa suru. Ana u kuwai avu u kambata wuma u kpatu'wa ta ure adama ama a tsura ure u na a rawa ubata wa Asula.

E ekere a ama a na e revei adama a kucci atsuma a adini, aatagada a Mmaci ma Ibrahim a ta nu uritosu wu ucira. Yesu Zamawawa zuwa ta kucci suru wo o'wo ili ye pere. Amma gogo ucawu wo okolo atsuma a yi ayi da ili i na i kpatu'wayi ama ure a tyo ubata wa Asula.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Tsugbain tsa Mawun ma Asula (1:1-4)
2. Yesu la'a ta nlingata ma Asula suru suru (1:5-2:18)
3. Yesu la'a ta Musa na Josuwa (3:1-4:13)
4. Yesu da Ganu Gbain (4:14-7:28)
5. Yesu tawaa ta na nzuwulai n na n la'ai ulobonu (8:1-9:22)

6. Kucci va Yesu u ta u da waru ayi da ne (9:23-10:31)
7. Ama a Asula a na a danai nu ucawu wo okolo (11:1-40)
8. Vu toni iroci ya Yesu Zamawawa (12:1-13:19)
9. Avasa o ukosu ni icasu (13:20-25)

Yesu Zamawawa Mawun ma Asula ma da

¹ De nu ufaru, Asula a yuwusaan ta nkaya n tsu adanshi o una wa amasula na re koko'o. ² Amma a mantsa mo ukosu ma nda, Asula a yuwan ta adanshi na atsu e ekere a Mawun ma yi. Asula a yuwan ta uvadi ni ili i na i ri pe atsuma a yi suru e ekere a yi. Ayi da Asula a dangwai wo o'wo za vi ili suru. ³ Mawu'un u roco ta ekan adama a tsugbain tsa Asula, u rotso ta Asula foyi. U zuwa ta ili i lyuwa elime nu ucira wi ikaka ya yi. Ana Mawu'un u kambatoi ama cece atsuma a nusu le, u danu ta o ukere usa'ani wa Asula Mogono me Ili Suru.

Yesu Zamawawa la'a ta nlingata ma Asula

⁴ Ayi Mawu'un u la'a ta nlingata ma Asula lon. Reve Asula a ca yi abajini a aala a na a la'ai ala e le.

⁵ Ili i na i zuwai ayi da Asula a yuwaan nlingata ma Asula adanshi e ili i ro tsa na u yuwayin Mawu'un shi, "Mawun ma va ma da vu ri. Ana'an mo o'wo ta Dada va wu."◇

Asula a dammisa ta,
"N to o'wo Dada va yi,
waru ayi u to o'wo Mawun ma va."

⁶ Ana Asula a shi a cigai u lyungu magaji ma yi a tyo o uvadi, u damma ta,

"Nlingata ma Asula suru a ciga a 'yuwan a yuwaan yi aganda." ◇

⁷ Apa ili i na Asula a dammai adama a nlingata ma yi,
"Mo o'woto ta nlingata n va tsu up-epu.

Mo o'woto ta agbashi a va tse elentsu a akina." ◇

⁸ Agba apa ili i na Asula a dammai adama a Mawun ma yi,

◇ 1:5 Ica 2:7; 2 Sam. 7:14. ◇ 1:6 U.W.I. 32:43. ◇ 1:7 Ica 104:4.

“Avu Asulā a ḏa, waru tsugono tsā wu tsā ri nu ukosu shi.

Vu ta yuwan tsugono nu uge'etosu u na wu ntsayi.

⁹ Vu ciga tā ili i mejege reve vu 'yuwan iwuya.

Ayi ḏa i zuwai Asulā, Asulā a wu, a ḏangwa nuwu,

reve u ca wu tsugbain tsa na tsa zuwa nuwu vu zanganai.

Ayi tsugbain tsa nda u la'a tā za na u cayi akapi e le.” ◇

¹⁰ Asulā a dammisa tā,
“Zagbain, atsumā o ufaru vu yuwan tā uvadi,

waru ekere a wu a ḏa a yuwain zuva.

¹¹ Mantsa mā tā tawā ana za ro enishe le shi,

A tā kunā suru tsa amuna.

Amma avu vu tā ḏana lo.

¹² Vu tā kutsulu le cine a tsu kutsulu akuci a amuna.

A ta vadala tsa akuci e itana.

Amma avu gba ne ḏa vāa ḏana kuci mantsa suru,

wuma wā wu waru woo koto shi.” ◇

¹³ Asulā a yuwaan nlingata mā yi adanshi cine u yuwayin Mawun mā yi shi,

“Danu pa o ukere usa'ani u vā

she nā n zuwa n'yuwatan

mā wu mo o'wo uzuwata wa ana a wu.” ◇

¹⁴ Nlingata mā Asulā† suru nan ruhu ḏa na aa yuwusaan Asulā aganda, waru u lyungu le tā tsara a kamba aza a na aā ushi iwawi.†

2

Iwawi i tsu i tā mgbain

¹ Adama o ndolo nā tsu ciga tsu 'yuwan tsu ḏashi yuwain ugbozu tsu kuruyi amayun a na o roco ntsu. Nā tsu yuwan ne tsaa puwaan shi. ² O roco tā a na ikaka'a i na Asulā a cayi nlingata mā Asulā a ca nkaya n tsu amayun a ḏa. Waru za na biti kuru niyi shi, ko za na 'yuwan niyi u tā ushi atsumalimā a na a ntsayi ili i na u yuwain. ³ Nye i ḏa yaa zuwa tsu tsu ḏana i majiyan tsu ta la'a nā tsu

'yuwan a ushi iwawi† i gbain i nda? Zagbain ḏa fara yuwain adanshi e iwawi i nda na aciyayi, reve aza a na a uwwa niyi o roco tsu amayun a ḏa.

⁴ Asulā na aciyayi u roco tā a na ikaka ya yi amayun a ḏa, ana u yuwain linga va asalama ni iroci yu ucira icu'un icu'un. Waru u ca tā Ruhu va Akiza a za suru na u ḏangwai.

Za na o rocosu tsu ure wi iwawi

⁵ Asulā a ḏangwa nlingata mā yi n yuwan tsugono tsu uvadi u sa'avu u na u ri lo a tawā shi, ayi ḏa ili i na tsa yuwusan adanshi a yi. ⁶ Ununa a ḏana i atsumā Adanshi a Asulā ubata u ro,

“Nye i zuwai vu ri aḏa a vadilimā?

Nye i zuwai vu ri aḏa a mawun ma vuma?

⁷ A mantsa ma wa'a vu zuwa tā ucira wā yi*

u kalāmā ucira wu nlingata mā Asulā,

reve vu katala yi ookokolo nā tsugbain nu ucira.

⁸ Reve vu zuwa yi u yuwan tsugono tsi ili biti.” ◇

Ana Asulā a zuwa niyi mogono me ili biti, ko ili yi lo i buwai i na waa yuwusan tsugono tsā yi shi shi. Agba koto ne'en tse ene ili i nda i fara shi. ⁹ Ili i na tsee inda ayi ḏa Yesu, za na a mantsa wa'a ucira wā yi u shi u rawa za vu nlingata mā Asulā shi. Agba gogo a katala yi tā ookokolo nu ucira nā tsugbain, adama a na u sowoi atsumalimā o ukwā o unā u tsu. Amayun adama e isa'ani yā Asulā i ḏa, Yesu kuwai o unā wā koyan ḏa o uvadi.

¹⁰ Asulā a ḏa a yuwain ili biti, waru ili biti adama a na a ca yi tsugbain tsa ḏa. U ciga tā muwun nā abunda a uwa ubata u tsugbain tsā yi. Adama o ndolo a ḏa u zuwai Yesu sowoi atsumalimā, ne ḏa u zuwai Yesu ntsayi tsara u roco ama ure wi iwawi. ¹¹ Adama o ndolo, Yesu na aza a na wāa kambatosu aza a akiza a tā nā Dada tā. Ayi ḏa i zuwai Yesu ri o

◇ 1:9 Ica 45:6-7. ◇ 1:12 Ica 102:25-27. ◇ 1:13 Ica 110:1. * 2:7 Akuci a atagada nā abunda a ḏashi tā: Vu zuwa yi tā wo o'wo mogono a aci e ili i na vu yuwain suru. ◇ 2:8 Ica 8:4-6.

wono u na wee de le azawawa'a a yi shi. ¹² U damma ta Asula, "N ta damma ama a va ili i na vu yuwain.

N ta cuwa wu no o boloto na aa yuwan aganda." ◇

¹³ Waru u damma ta, "N ta zuwaa Asula ucira."

Reve u damma,

"Amu da nda obolo na muwun n na Asula a ca numu." ◇

¹⁴ Ama a Asula ama a da na lipu na mpasa, adama a nda Yesu na aciyayi wo o'wo ta unata ne ele. U yuwan ta ne adama a na nu ukwa wa yi u to kototo Mekerencesu, za na ri nu ucira wu ukwa. ¹⁵ Ne da u bada aza a na a shi agbashi o wovon wu ukwa a wuma u le suru suru. ¹⁶ Suru ntsu tsu reve ta a na Yesu tawa ta adama u kamba mmaci ma Ibrahim, amma u kamba nlingata ma Asula shi. ¹⁷ Adama o ndolo a da Asula a zuwai Yesu u rotso ama a yi suru suru, adama wo o'wo aabara a nan ganu lo za na oo rocosu isa'ani, za na Asula a cayi okolo suru suru. Ne da waa gura ca Asula kucci adama Asula a yuwaan ama gafura vu unusu u le. ¹⁸ Ayi na aciyayi u sowo ta atsumalima, waru Mekerencesu ma yuwan ta mpolo n na waa zuwa yi u nusan. Adama o ndolo gogo u ta gura kamba aza a na Mekerencesu ma ri o mpolo u zuwa le a yuwan unusu.

3

Yesu la'a ta Musa

¹ Ama a va, Asula a dangwa du ta yo o'wo ama a akiza a yi. Adama o ndolo i yuwusan majiyan cine Yesu ri aajiya a Asula, waru ayi da aabara a nan ganu vu ucawu wo okolo a tsu.

² U yuwan ta abula e ili i na Asula a dangwa niyi u yuwan suru, cine Musa yuwain abula e ili i na Asula a damma niyi u yuwan suru, atsuma a tsugbain tsa yi va aza a Isra'ila.*

³ Yesu tsura ta tsugbain tsa na tsa la'ai za va Musa, cine suwi tsu tsura tsugbain tsa na tsa la'ai usaa u na u

yuwain. ⁴ Amayun a da ozo o ro da a suwai 'wa'a suru, amma Asula a da suwi vi ili suru. ⁵ Asula a lyawa ta u'wa wa yi e ekere a Musa, adama a na Musa aagbashi a abula a da a na a zuwaa ucira, waru iroci i da i na Asula oo roco elime. ⁶ Zamawawa gba waru Mawun ma Asula ma da, ayi da za na Asula a lyawayi u'wa wa yi. Atsu da u'wa wa yi na tsu lyuwa elime na matsura mo okolo ugbamu, waru na tsu zuwa ucira o uzuwu wo okolo a tsu ya'a yi.

Tsu 'yuwan tsu ciga tsu lyuwai elime ni itoni ya Asula

⁷ U ta cine Ruhu va Akiza dammai, "Na yu uwua ufo wa Asula ana'an,

⁸ she i dana na aciyogbamu cine nkaya n du n danai wan, ana a vadalayi Asula ucina, a mantsa ma na a lyungwai Asula o ogozo.

⁹ Asula a damma ta, 'Reve a lyungwa mu, adama e ene ili i na maa yuwan, ko na wo o'woi e ene ta ili i na yuwain atsuma a a'wan amunga.

¹⁰ Adama o ndolo n yuwan ta upan ne ele lon,

reve n damma:

"Okolo e le a tsu dana ta alanga na amu.

Waru a 'yuwan ta a yuwan ili i na n damma nle a yuwan."

¹¹ N yuwan ta upan reve n kucinaa le, "Aa uwa ubata u wivuwun u va shi, ko ke'en." ' ' ' ◇

¹² Ama a va, i yuwan ugbozu adama she za ta du dana no okolo e iwuya, a na waa 'yasan du a ca okolo wan. Icu'un yo okolo o ndolo a tsu vadala du ta diga ubata wa Asula a wuma.

¹³ I dashilai okolo ugbamu urana suru. Waru i lyuwa elime na mayan ne n de nu urana wu lo. Ni i yuwan ne shi, unusu u ta pusaan ozo o ro a du a na e reme a zuwa le atsuma a aza a aciyogbamu. ¹⁴ Atsu tsu to obolo na Kristi Zamawawa na tsu lyuwa elime

◇ 2:12 Ica 22:22. ◇ 2:13 Isha. 8:17-18. * 3:2 Na Tsheleni idanshi "U'wa wa Asula" urevu wa yi u da "Aza a Isra'ila." ◇ 3:11 Ica 95:7-11.

hali a tyo o ukosu nu ucawu wo okolo o ugbamu u na tsu ri na ayi diga o ufaru. ¹⁵ Adanshi Asula a damma ta, “Na yu uwwa udyo wa Asula ana'an, she i dana na aciyogbamu, cine nkaya n du n danai wan ana a vadalayi Asula ucina.”

¹⁶ Nan zane da a uwwai udyo wa Asula'a reve a yuwaan yi aciyogbamu? Ele da aza a na Musa utayi atsuma a Masar suru. ¹⁷ Nan zane da waru Asula a yuwain upan ne ele atsuma a a'wan amunga? Ele da aza a na a yuwain unusu, aza a na a kuwai atsuma o ogozo. ¹⁸ Waru nan zane da Asula a yuwusain adanshi ana u kucinai na aa uwa ubata u wivuwun wa yi shi? Aza a na a 'yuwain a yuwaan yi tsutoni da. ¹⁹ Tsu tawa ta tsu reve a na aa gura uwa ubata u wivuwu'un shi, adama a na a 'yuwan ta a usu.

4

Nzuwulai mu ubata u wivuwun

¹ Asula a yuwaan tsu ta nzuwulai n na tsa gura uwa ubata u wivuwun wa yi. Adama o ndolo, tsu yuwain ugbozu suru ntsu adama ko za ta tsu kuda a uwa pe wan. ² Tsu uwwa ta ikaka ya Alabari a Sa'ani'i, cine ele aza a Isra'ila fo a uwwa niyi. Amma reve a 'yuwan a ca okolo e ili i na a uwwai, waru ikaka'a i kamba le shi. ³ Atsu na tsu usuyi atsu da goon tsa uwa ubata u wivuwun wa yi. Cine Asula a dammai, “N yuwan ta upan reve n kucina, ‘Aa uwa ubata u wivuwun u va shi, ko ke'en!’ ”

U damma ta ili i nda ko a na u foboi de ubata u wivuwun wa yi diga na u yuwain uvadi. ⁴ Atsuma a Adanshi a Asula, u yuwan ta adanshi adama o urana we cindere wa ajuma, u damma ta: “O urana we cindere Asula e ivuwan ta atsuma a linga va yi suru.” ⁵ Waru tsu de ta nu una a mantsa mo ro u damma, “Ama a nda aa uwa ubata u wivuwun u va shi!”

⁶ Ele aza a na a fara uwwai ikaka i nda, a tsura a uwa ubata u wivuwun u nda shi, adama a na a kudai a kuru. Agba amayun a da ama o ro a ta uwa ubata u wivuwun wa Asula'a. ⁷ Adama o ndolo Asula a zuwa ta mantsa mo ro a na ama aa uwa ubata u wivuwun wa yi, mantsa mo ndolo ma da u deyi, “Ana'an.” Asula a yuwan ta adanshi e ekere a Dawuda na acapa cina a jima e idanshi i na a yuwain de adanshi, “Na yu uwwa udyo wa Asula ana'an, she i dana na aciyogbamu wan.”

⁸ Josuwa† tara le ta a tyo e ida ya Ka'ana,† agba ayi dada ubata u wivuwu'un shi. Na Ka'ana dada shi ubata u wivuwu'un, Asula a shi a dashi yuwisan adanshi o urana u wivuwusan u ro shi. ⁹ Ayi nda to rocosu a na mantsa ma wivuwun ma ama a yi koto ma yuwan shi. Mantsa ma wivuwun ma nda u ta gashi wivuwun u na Asula a yuwain o urana we cindere. ¹⁰ Za na uwai ubata u wivuwun wa Asula suru, u te ivuwan nu ulinga wa yi, cine Asula e ivuwain ana u kotoi mayan mo uvadi. ¹¹ Tsu yuwain ukadu tsu uwai ubata u wivuwun wa Asula, adama she za ta tsu kuda a uwa wan, cine ele a yuwain adama a na a 'yuwain a yuwan tsutoni.

¹² Ikaka ya Asula i ta gashi ili i ro i na i ri wuma waru i ri nu ucira. U la'a ta matsun me pe'eni ma na e tewein na re va yi wali. U tsu batsala ntsu ta a uwa pe, atsuma a asuvu a tsu na majiyan ma tsu. Waru u tsu pada ta a uwa e memere ma alata e etele a tsu hali u batsalai laka. U tsu roco ta a alanga e eteshe ili i na tsu sokoi pe, ele da ili i na tsu tsu jiyani ni ili i na tsu cigai. ¹³ Za lo a gura soko ili i ro atsuma o uvadi i na Asula ee ene shi. U tse ene ta ili suru cine u ri. Ayi da Asula a na na tsu 'yuwan tsu ciga tsu cuduwa yi ili i na tsu yuwain suru.

Yesu da aabara a nan ganu a tsu

¹⁴ Tsu lyuwai elime na maguza me ili i na tsa dansa tsu usuyi. Tsu

yuwain ne adama a na tsu t̄a na aabara a nan ganu, Yesu Mawun ma ̄Asul̄a, za na kar̄ai a t̄yo zuva. ¹⁵ U gura t̄a reve na tsu ri babu ucira. Mekerencesu ma yuwan t̄a ukadu u na waa zuwa yi u yuwan unusu cine waa yuwusan ukadu u zuwa tsu mayan mo unusu, agba Zamawawa yuwan unusu shi. ¹⁶ Adama o ndolo tsu rawai zuzu no ootogu o tsugono ts̄a ̄Asul̄a babu wovon. ̄Ayi d̄a za na o rocosu ama isa'ani. Na tsu yuwain ne, tsu t̄a tsur̄ai isa'ani e ekere a yi, reve u kamba tsu a mantsa ma na tsu cigai ikambi.

5

¹ ̄Asul̄a a tsu dangwa t̄a aabara a nan ganu suru at̄sum̄a a ama, reve u ca yi ulinga u na waa 'yawa a makakan ma yi o un̄a wa ama a na waa casu ne'e n̄a kucci adama o unusu. ² Aabara a nan ganu a ri nu ucira shi, u t̄a t̄sa akapi a ama. ̄Ayi d̄a i zuwai woo tono ben na aza a na a yuwusan unusu adama a na a ri nu urevu shi. ³ Adama a na u ri nu ucira shi, u ciga u 'yuwan u ca kucci adama a nusu va yi waru adama a nusu va ama a yi.

⁴ Babu vuma na aa gura ca aciyayi tsugbain adama wo o'wo aabara a nan ganu. Vuma tso o'wo t̄a aabara a nan ganu n̄a ̄Asul̄a e d̄e yi, cine u d̄eyi Haruna.† ⁵ Ne d̄a u dan̄ai e ekere a Zamawawa. Ana wo o'woi aabara a nan ganu, adama a na u dangulai aciyayi wo o'wo n̄a tsugbain tsa d̄ada shi. ̄Asul̄a a d̄a a damma niyi, “Mawun ma va ma d̄a vu ri. Ana'an mo o'wo t̄a Dada va wu.” ◇

⁶ Ubata u ro reve ̄Asul̄a a damma, “Avu ganu† babu ukotu d̄a, cine Malkisada† dan̄ai ganu.” ◇

⁷ ̄Asul̄a a t̄a nu ucira u na waa wawa Yesu Zamawawa ubata o ukwa. Ana Yesu dan̄ai at̄sum̄a o uvadi u nda, u pati t̄a ̄Asul̄a ni yisaali obolo na abara tsara u wawa yi. Na amayun a d̄a u yuwayin ̄Asul̄a tsutoni, reve gba, ̄Asul̄a a zuwaa yi atsuvu e ipati ya yi. ⁸ Ko na wo o'woi Yesu Zamawawa

Mawun ma ̄Asul̄a ma d̄a, at̄sum̄alima a na u sowoi u rito yi t̄a u yuwan tsutoni e ekere e ili'i. ⁹ Ana u kotoi ili i na wu ntsayi u yuwan suru, wo o'wo t̄a za na a zuwa ama a tsura iwawi i babu ukotu, aza a na a yuwusan ili i na u damma nle a yuwan. ¹⁰ O ure u nda u d̄a ̄Asul̄a a zuwa niyi wo o'woi aabara a nan ganu, ganu oroci a Malkisada.

She i lyawa itoni ya ̄Asul̄a wan

¹¹ Tsu t̄a ni ili i na t̄saa damma n̄a abunda adama e ili i nda, amma u tu usan u na t̄saa cuduwa adama a na i tsu reve ili go'o shi. ¹² Yo o'wo t̄a aza e Itoni nu ujimu, waru u to lobono i dan̄a o ritosu akapi. Amma i ciga t̄a nanza ritosu du ikaka yu ufaru ya adanshi a ̄Asul̄a. I t̄a gashi ibaba i na ya apasa maani, agba i rawa t̄a na i shi a lyuwa tsuwa. ¹³ Vuma na buwai a yapu i maani waa gura kakasa isa'ani ni iwuya shi. ¹⁴ Amma ama a na o gbozoi a t̄a lyuwusa tsuwa tsa na ibaba yaa lyuwa shi, waru o ritosu t̄a d̄e cine aa kakasa iwuya ni isa'ani.

6

¹⁻³ O ufaru i rito t̄a uritosu wu ufaru, aza a na a ntsayi ibaba. Ritosu n nda ele d̄a tsu vadalai a nusu tsu na tsu tawa nu ukwa, waru tsu dan̄ai nu ucawu wo okolo e ekere a ̄Asul̄a. Ele d̄a waru uritosu adama o urumbusu n̄a mazuwa me ekere. Nu uritosu adama o u'yosun diga o ukwa, na adama o uge'etosu u babu ukotu, a t̄a pe at̄sum̄a o uritosu wu ufaru. Amma i reve t̄a d̄e ili i ndolo. Adama o ndolo, t̄saa yuwan adanshi adama e le shi. Amma n̄a ̄Asul̄a a kamba tsu, tsu t̄a kambuwa ugbozu adama tsu rito ili i na yi ntsayi aza a na a kungwai d̄e.

⁴ No ozo o ro a lyawa itoni yi Zamawawa, ko za lo aa gura zuwa le a vadala a nusu le waru shi. De nu ufaru, ama a nda a shi t̄a e ekan a ̄Asul̄a waru e pede t̄a une'e wa yi. Ele obolo no ozo o ro a ushi t̄a Ruhu va Akiza. ⁵ E reve t̄a cine ikaka

ya Asulā i ri ulobonu, waru a ushi ta ucira u mantsa ma na Asulā aa ḍana a yuwusan tsugono. ⁶ Ana a ushiyi ili i ndolo suru, reve a vadala Zamawawa ucina. U ri n yuwan a kambatowisa icu'un ya ama o ndolo a vadalisa shi adama a na a ta varasa Mawun mā Asulā a akpata† waru reve a 'yuwan yi. A ta zuwusa yi o wono a makakan ma ama.

⁷ Ama o ro a ta gashi ida i na i tsu tsura mini mā abunda. Reve u tawaa nā limatan vā aduma lon e ekere a aza a na a cimbusa yi. Asulā a tsu zuwaa ta ida i ndolo aba'un. ⁸ Ozo o ro gba shi a ta gashi ida i na i tsu kungwato awanda na anlya a vama agba a tsu matsan ili shi. Asulā a tsu yuwaan ta ida'a unā, reve waru akina a lungusa yi suru suru.

⁹ Ama a vā a na n cigai, ko na tsu yuwan adanshi tsunda, tsu dama adama a ḍu shi. Tsu reve ta a na i ri o ure u sa'ani, ure wi iwawi. ¹⁰ Asulā a tsu ge'eto ta cine u tsu ntsaa. U ta cuwan nā linga na vu yuwain, waru u ta cuwan ni icigi i na vu roco niyi ana vu kambai ama a yi. Waru u ta cuwan a na vu buwai a kambusa le hali n gogo. ¹¹ Ili i na tsu la'a cigai ayi ḍa, i lyuwa elime nā mayan ne hali a tyo o ukosu, adama a na i ta reve ili i sa'ani i na i ri a zuwusa okolo'o u too o'wo amayun. ¹² Tsu ciga ḍu yo o'wo orogo shi. Amma, i kuru iroci ya aza a na a ushiyi ili i na Asulā a yuwain nzuwulai adama o ucawu wo okolo na ankuri e le.

Asulā a tsu yuwan ta ili i na u yuwain nzuwulai

¹³ Ana Asulā a yuwayin Ibrahim† nzuwulai, u kucina ta na waa yuwan ili i na u yuwain nzuwulai. U yuwan ta akucunu a nda na ala a yi, adama a na babu lo za na la'ai Asulā. ¹⁴ U damma ta, “Amu Asulazuva, n ta zuwaa wu aba'un, waru n ta ca wu mmaci mā abunda!” ♦ ¹⁵ Ibrahim yuwan ta ipiri na ankuri adama ili i nda i fara, reve u ushi ili i na Asulā a yuwaan niyi nzuwulai'i.

♦ 6:14 Ufr. 22:17. ♦ 7:1 Ufr. 14:17-20.

¹⁶ Na ama a yuwan akucunu, a tsu kucina ta na aala a za na la'a nle. Akucunu'u o roco ta ili i na a dammai amayun a ḍa, waru u tsi isawaton ta mawasan. ¹⁷ Asulā fo u yuwan ta akucunu, adama aza a na aa usu nzuwulai e reve a na amayun a ḍa a na u tsu vadala ifoḍi ya yi shi. ¹⁸ Ili i re i nda i ri n vadala shi: Asulā a tsu yuwan epen shi nu u yuwan nzuwulai, waru waa yuwan epen na akucunu a na u yuwain shi. Ili i nda i ta dashishi tsu okolo ugbamu atsu na tsa sumusa a tyo ubata wa Asulā adama u keḍe tsu. U ta dashishi tsu ucira adama tsu guza uzuwu wo okolo u na u ca ntsu. ¹⁹⁻²⁰ Uzuwu wo okolo o ndolo u tu ugbamu o okolo a tsu, cine rumu wantsun tsi isawaton wantsun ubata u ta. Vuma na ya'a yi ḍa tsa zuwusa uzuwu wo okolo a tsu ayi ḍa Yesu, za na uwulai nu umuna a tyo Upasu u na u La'ai Akiza† zuva. U yuwaan tsu ta ne. Wo o'wo ta aabara a nan ganu a babu ukotu, ganu oroci a Malkisada.†

7

Ganu Malkisada

¹ Malkisada† n nda ayi ḍa u ḍana mogono mā lyuci va Salem waru ganu Mogono mā Asulā ma ḍa. Ana Ibrahim† unai ngono n nashi ayi a makamba a o u'wa, avu Malkisada kara o uta u ga'an nā ayi reve u zuwaa yi aba'un. ♦ ² Reve Ibrahim ca yi za ta atsuma a kupa e ili suru a na u kambayi diga ubata o uvon. Ili yu ufaru i na tsu cigai tsu damma adama a Malkisada, ayi ḍa urevu wa aala a yi, “mogono ma na maa yuwusan ili ya abulā.” Ayi ḍa waru “mogono ma asuvu nden” adama a na Salem ta nu urevu “asuvu nden.” ³ Babu za na revei dada ko mma va Malkisada, ko ubata u na wu utai, ko mantse ma na a matsan niyi, ko mantse ma na u kuwai. U ta gashi Mawun mā Asulā waru ganu ḍa babu ukotu.

⁴ I kalyuwa cine Malkisada ḍana nā tsugbain! Ko Ibrahim, akaya a

gbain a Isra'ila, u reve ta cine Malkisada danai na tsugbain ana u ca niyi za ta atsuma a kupa atsuma e ili i na u kambayi diga o uvon. ⁵ Wila u rito ta mmaci ma Ibrahim a 'yuwan a ciga a ca aza a na a ri atsuma a mmaci ma Levi aza a na a ri nan ganu za ta atsuma a kupa e ili i na a tsurai, ko na shi wo o'wo edenge e le a da. ⁶ Malkisada diga e elentsu a Levi a da shi, agba u ushi ta za ta atsuma a kupa ya Ibrahim. Reve u zuwaa Ibrahim aba'un, za na ushiyi de nzuwulai ma Asula. ⁷ Za suru reve ta vuma na ri nu ucira u na waa zuwaa za ro aba'un, u la'a ta za vu u ushishi wa aba'u'un abunda lon. ⁸ Nan ganu a tsu ushi ta za ta atsuma a kupa e ili i na ama a tsurai, ko na wo o'woi ele ama a da a na aa kuwa. Amma Malkisada la'a ta cine a ri, adama a na Adanshi a Asula o rito ta u ta wuma. ⁹ Tsu ta gura damma mmaci ma Levi, aza a na a tsu ushi za ta atsuma a kupa, ele fo a tsu ca ta ana Ibrahim cayi Malkisada za ta atsuma a kupa. ¹⁰ Koto a shi a matsan Levi shi, amma u dana ta lo atsuma a akaya a yi Ibrahim, ana Malkisada ga'ain na ayi.

¹¹ Ko na wo o'woi Wila wa Musa u damma ta a na nan ganu a 'yuwan a ciga a dana mmaci ma Levi, nan ganu a nda aa gura kambato ko za o o'wo wuntsayi shi. Ili i na a lambai ayi da ganu tsa ganu Malkisada, ganu na utai o u'wa wa Haruna shi. ¹² Waru na cu'un va ganu ro ko'o tawa, na a 'yuwan a ciga Wila'a u vadala fo. ¹³ Tsu ta yuwusan adanshi adama a Zamawawa, za na ri za vu ugundo u ro. Ko za diga o ugundo'o koto yuwan ulinga wa aganda wa ganu a masa'a shi. ¹⁴ Za suru reve ta a na u tawai diga o ugundo wa Yahuza,† Musa damma ili i ro adama a ganu atsuma o ugundo u ndolo shi.

Zamawawa ta tsa Malkisada

¹⁵ Ayi nda dashi ta uta a alanga e eteshe ana tse enei ganu ro tawai tsa Malkisada. ¹⁶ Vuma ndolo e de yi ganu adama a nkaya ma yi ko

adama a wila shi, amma e de yi ta ganu adama a na ili i ro yi lo i na yaa gura zuwa wuma wa yi u koto shi. ¹⁷ Adanshi a Asula a yuwan ta adanshi adama a yi,

“Avu ganu da babu ukotu, cine vu revei Malkisada.” ♦

¹⁸ A zuwa ta akuci a wila a nge'en, adama a na u ri nu ucira shi, waru ili ye pere i da. ¹⁹ Wila wa Musa u gura zuwa ili i ro yi ntsaa shi. Amma gogo Asula a ca tsu ta ili i sa'ani ya abunda lon i ro i na tsaa zuwa okolo. Ne da tsaa rawai zuzu na Asula.

²⁰ Asula a kucina ta na Zamawawa aa dana ganu babu ukotu, agba u yuwaan ganu ro akucunu a nda shi. ²¹ Yesu da goon u dammai:

“Amu Asulazuva, n yuwan ta akucunu a nda, waru maa vadala okolo a va shi. ‘Avu ganu da babu ukotu.’ ” ♦

²² Yesu da za na zuwai akucunu a nda o o'woi amayun, akucunu a na la'ai za na Asula a yuwain na Musa.

²³ De nu ufaru, na ganu kuwa, waa lyuwa elime nu ulinga wa ganu shi. Ayi da i zuwai nan ganu a danai lo abunda. ²⁴ Amma Yesu o'wo ta ganu babu ukotu, tsuganu tsa yi tsa ri n koto shi. ²⁵ Adama o ndolo, ayi da za na ri lo gogo, waru mantsa suru, za na aa gura wawa aza a na a tawai ubata wa Asula e ekere a yi. U ta dana wuma mantsa suru adama u yuwusaan le ipati ubata wa Asula.

²⁶ Yesu da cu'un va aabara a nan ganu na tsu cigai, adama a na u ta kambusa tsu o ure suru. Ili i na waa yuwusan u to yo'onotosu Asula okolo. U ri nu unusu shi. Asula a kakasa yi ta na aza a na a ri o uvadi aza a na aa yuwusan unusu. Waru Asula a ca yi ta ubata u na u la'ai tsugbain suru suru zuwa. ²⁷ U ri tsa akapi a nan ganu shi, aza a na a casu kucci usana suru adama a nusu le, waru adama a nusu va ama. Amma Yesu yuwan ta ayi ndolo u ta adama a mantsa suru na u cayi aciyayi kucci a akpata. ²⁸ Wila u damma ta ama o tso o'wo ta abara a nan ganu, ko na wo

o'woi aa gura yuwan cine wu ntsayi a yuwan shi. Ili yu ufaru, Asulā a ca ta Musa Wilā. Ana a yuwain ne, reve u zuwa Mawun mā yi mo o'wo aabara a nan ganu na akucunu. Ayi da za na gura yuwain ili i na Asulā a ciga niyi u yuwan suru.

8

Kristi Zamawawa da aabara a nan ganu a tsu

¹ Ayi nda ayi da ili i gbain i na tsa'a dansa: Tsu ta na aabara a nan ganu na tsu danu o ukere usa'ani wa Asulā Mogono me Ili Suru. ² Aabara a nan ganu'u u ta yuwusan ulinga u tsuganu ubata wu Upasu u na u La'ai Akiza† suru suru, ubata wa amayun wa aganda a na Asulā a yuwain, agba ama a da a suwa niyi shi.

³ Aabara a nan ganu suru a ta nu ulinga wu ucasu wu ne'e nu ucasu u kucci a tyo Asulā. Adama o ndolo aabara a nan ganu tsu fo u 'yuwan u ciga u ca Asulā ili i ro. ⁴ Nnu u shi pa o uvaɗi, u shi o o'wo ganu shi, ko ke'en, adama a na nan ganu a ta pa, a na o tonishi Wilā a casu Asulā ne'e. ⁵ Aganda a na nan ganu aa yuwusan oroci o ululu wi ili i na i ri zuwa da. Unata u da u ri cine u danai na Musa. Ana Musa danai e ifoɓi i na waa yuwan Oogodo o Ucuwusan, Asulā a damma yi ta, "Vu cuwan ana vu danai zuwa masasan, n damma wu ta cine vaa yuwan yi. Vu yuwan yi cine n damma nuwu foyi." ⁶ Amma ulinga u tsuganu u na Asulā a cayi Yesu u la'a ta ulinga u na a cayi akapi a nan ganu. Ne da waru, akucunu a sa'avu a na Yesu tawayi diga a Asulā a tyo ubata wa ama a yi u la'a ta za vu ufaru. Adama a na ana Asulā a yuwain akucunu a sa'avu, ili i na u dammai waa yuwan u la'a ta ili i na u dammai waa yuwan a akuci a akucunu.†

⁷ Nna akuci a akucunu a gura ta yuwan ili suru na wu ntsayi a yuwan, ili yi lo na yaa zuwa a yuwan za ve ire shi. ⁸ Amma Asulā na aciyayi, ana we

enei ama'a a gura kuru akuci a akucunu'u mejege shi, daɗa u dammai: "N ta dansaa du, mantsa mo ta lo a ta wa,

ana maa yuwan akucunu a sa'avu, na ama o u'wa wa Isra'ila na ama o u'wa wa Yahuza.†

⁹ Akucunu a nda aa dana tsu za na n yuwayin nkaya n le shi, ana n guza nle ekere reve mu utaa le e ida ya Masar.† Amma a 'yuwan ta o toni yi,

avu n vadala le ucina.

¹⁰ Amma, apa akucunu a sa'avu a na maa yuwan

na ama a Isra'ila a mantsa ma na maa ta wa:

Amu, Asulazuva, n ta zuwa wilā u va a asuvu e le,

adama e reve le,

waru n ta dana le atsuma o okolo e le, adama a kuru le.

N to o'wo Asulā e le,

ele waru o to o'wo ama a va.

¹¹ Ama aa dashi rito ama e le, na nron mu nden n le shi,

adansa, 'I reve Asulazuva,

adama a na ama'a suru e te reve mu, diga a zawa'a a tyo a zagbain le suru suru.

¹² N ta yuwaan le gafura vu ili i wuya i na a yuwain,

waru maa dashi cuwan na nusu le shi, ko ke'en." ¹³ Ana Asulā a yuwain adanshi

a akucunu a sa'avu, u to rocosu u yuwan ta de za vu ufaru waru wo o'wo ta ili ye pere. Waru ili i na i kutsai de hali u kporoi suru u ta puwan babu usan.

9

Akuci a wilā adama a aganda

¹ Akucunu† o ufaru a na Asulā a yuwayin aza a Isra'ila, u damma ta ama cine aa yuwaan yi aganda waru u damma le ta cine aa yuwan Oogodo o Ucuwusan,† ubata u na aa yuwan aganda. ² A shuwa ta oogodo a na a yuwain asula e re. A aasula o ufaru pe da wisawatan u fitila u ri, ni irika, no opopofu a na a cayi Asulā. Reve e de aasula a nda Upasu wa Akiza.†

3 Waru umuna u *ḍana* *tā* pe u na u ne'eshein asula e re'e. Reve e *ḍe* aasula e ire Upasu u na u La'ai Akiza.†
 4 Pe *ḍa* masa'a† *mā* *ḍana*i, za na a palai *nā* zinariya, ubaṭa u na a tsu kulato ili i maguru. Waru pe *ḍa* a zuwai Akpati a Nzuwulai† a akpata, za na a palai *nā* zinariya e ebele suru. Ili i ta'atsu i *ḍana* *tā* pe *atsuma* a Akpati'i: Za vu ufaru, upondo u zinariya u na o shitoyin *nā* mana.† Za ve ire, aadanga a Haruna† za na topoi. Za va ta'atsu, atali o ushe'un aza a na a *ḍana*i *nā* Wilā Kupa *ḍe* ufanu. 5 Zuva va Aakpati'i a ruma *tā* ili i wuma i re *ḍe* i na i tsu roco a na *Asula* a ri lo.* A kpaṭo *tā* ikpatatsu ya Aakpati'i ne evelu e le, ubaṭa u na *Asula* a tsu yuwan gafura vu unusu. Agba tsaa gura damma ili suru adama e ili i nda gogo shi.

6 No o koto mofobo me ili tsundolo, nan ganu a tsu uwa *tā* a aasula o ufaru usana suru adama a yuwan ulinga u le. 7 Agba aabara a nan ganu a *ḍa* goon tsu uwa a aasula e ire, agba u tsu uwa *tā* u *tā* *atsuma* a aa'wan. U tsu uwa Upasu u na u La'ai Akiza babu mpasa shi. U tsu ca *tā* kucci vu mpasa'a adama a nusu *vā* yi, *nā* nusu na ama a yuwain *atsuma* o ulambu wu urevu. 8 Ili i nda suru ure u *ḍa* na Ruhu va Akiza aa *dansa* *nna* Oogodo o Ucuwusan a buwa ubaṭa u *ḍa* u na aa yuwusan *aganda*, koto a kpaṭu'wa ure a uwa Upasu u na u La'ai Akiza shi. 9 Ayi nda iroci i *ḍa* i mantsa mo gogo. U to rocosu ne'e *nā* kucci na a casu aa gura zuwa za na a yuwusan *aganda* u reve asuvu a yi a *tā* cece cine wu ntsayi shi. 10 Adama a na ili i ndolo suru *wilā* *wi* ilyalya i *ḍa* ni ili yo oso *nā* wuza'u. *Wilā* u ndolo suru adama a lipu a *ḍa*, waru *Asula* a zuwa *tā* ama o toni le hali a tyo mantsa mo ure u sa'avu *wā* yi.

Mpasa mu Zamawawa

11 Gogo Zamawawa *ḍa* o o'woi aabara a nan ganu suru a aci e ili i sa'ani suru i na i *tawā* *ḍe*. U uwa *tā* ubaṭa *wā* *aganda* a zuva za na la'ai

ulobonu suru suru, za na ekere a ama a *ḍa* a yuwan niyi shi, waru u ri pa *atsuma* o uvadi u nda shi. 12 U *tā* o unā u mantsa suru u tarai mpasa a uwa ubaṭa'a, agba mpasa mu mgbele ko ndindim n *ḍa* shi. U tara *tā* mpasa *mā* yi, waru ana u yuwain ne, *ḍaḍa* u tsupaa ntsu adama e iwawi i na yoo koto shi. 13 *ḍe* nu ujimu, ana ama a *ḍana*i nu unusu, lipu le tso o'wo *tā* cece *nā* ganu kyo'onuwo le mpasa mu mgbele *nā* za vo ogono e inan, *nā* a bulanuwa le okomo a *anawu* a nan na a kulato. 14 Agba Zamawawa yuwan unusu shi, ko ke'en, reve u ca aciyayi kucci e ekere a *Asula* nu ure u Ruhu na ri lo babu ukotu. Ayi *ḍa* i zuwai mpasa *mā* yi n ri nu ucira lon, reve wu *zā*'*wā* asuvu a tsu diga a linga na tsu *tawā* nu ukwa. Adama tsu yuwain *Asula* a wuma *aganda*!

15 Ayi nda ayi *ḍa* i zuwai Zamawawa o o'woi za na gerei akucunu a sa'avu, adama aza a na *Asula* e *ḍeyi* a ushi aba'un a na oo koto shi, aza a na *Asula* a yuwain nzuwulai. Ayi nda ta gura o'wo adama a na Zamawawa kuwa *tā*, reve u zuwa ama o o'wo *faan* diga a nusu na a yuwain ele o toni akucunu o ufaru.

16 Akucunu tsunda a *tā* gashi vuma na yuwain *idana* a *avvu*'un cine u cigai e ne'eshen utsuru *wā* yi nu u kuwa. Amma she *nā* za suru reve ana vuma'a u kuwa *ḍaḍa* a tsu ne'eshen utsuru'u. 17 *Avu*'u'un u *tā* nu ucira *nā* vuma na *ḍana* niyi'i u kuwa. Ko za lo a gura ushi ili i *tā* *atsuma* e le shi, *nā* vuma'a u buwa wuma. 18 Ayi *ḍa* i zuwai akucunu o ufaru ili i ro i *ḍa* shi, she *nā* mpasa adama u roco ukwa. 19 Wu ufaru, Musa damma *tā* ama *Wilā* suru. We ire, reve u tara mpasa mu mgbele *nā* mudindim reve u *jambara* mpasa'a *nā* mini. *Avu* u tara eleme e ikyon a na a sukumayi mini *mā* shili *avv*u u *ḍolo* yi no oosondori† adama u kyo'onuwo aatagada a *Wilā* na ama suru. 20 Reve u *ḍamma*, “Ayi nda ayi *ḍa* mpasa n na n zuwai Akucunu a na *Asula* a damma

* 9:5 Aruma a yuwan *tā* ulinga wu uruma. *Nā* Tsugana a tsu *ḍe* le *tā* “kerubobin.”

ndu i yuwan tsutoni na ayi.”²¹ Ne da waru, Musa kyo'onuyi mpasa'a o Oogodo o Ucuwusan† waru ni ili i na a yuwusayin aganda suru.²² Wila'a u damma ta a 'yuwan a ciga ili suru o kyo'onuwo le mpasa adama a dana cece. Waru Asula aa yuwan gafura vu nusu babu wocowu wu mpasa shi.

Ukwā wu Zamawawa u tawa ta nusu

²³ Ayi da ili i na i zuwa nle a kambuwai Oogodo o Ucuwusan cece ni ili i na i ri pe suru na mpasa mi inama. Ili i nda suru oroci e ili ya amayun i na i ri zuwa da. Amma kucit na kambatoi ili ya amayun cece de zuwa a la'a ta kucii vi inama.²⁴ Zamawawa uwa Upasu u na u La'ai Akiza na ama a yuwain ne ekere e le shi, za na ri ululu wi ili ya amayun. U kara ta a tyo zuwa waru u ta de obolo na Asula adama u kamba tsu.²⁵ Waru u kara a tyo zuwa adama u dashi cayisa kucii va aciyayi shi, gashi aabara a nan ganu vu uvadi na tsu uwa Upasu u na u La'ai Akiza a aa'wan suru adama u ca kucii vu mpasa vu nama.²⁶ Nu u shi u ca kucii va aciyayi aa'wan suru, a na u sowo ta atsumalima na abunda diga a mantsa ma na a yuwain uvadi. Amma, u tawa ta u ta, zuzu na mantsa mo ukosu, o una u mantsa suru, adama u tawa ucira wu unusu suru suru ana u kuwai tsu kucii adama a tsu.²⁷ Za suru u 'yuwan u ciga u kuwa u ta, na ayi ndolo koto, Asula e te ge'eto yi.²⁸ Zamawawa kuwa ta u ta adama u tara nusu va ama a abunda. Agba nu u tawisa, woo o'wo adama a matawa mo unusu shi. U ta tawa adama u wawa za suru na ri lo a pura yi.

10

Aa dashi yuwan kucii ro shi

¹ Wila wa Musa u ta gashi oroci o ululu e ili i sa'ani i na i ri lo a tawa. Ayi ululu u nda ayi da ili ya amayu'un shi, adama a na waa gura zuwa ama a na a yuwusan aganda o o'wo cine

wu ntsayi shi, ko na wo o'woi a tsuca ta kucii aa'wan suru.² Nna Wila u gura kambato asuvu e le cece cine wu ntsayi, ana a lyawa ta de mayan ma kucii. Ana Asula a shi ta a za'wa nusu va aza a na a yuwusan aganda, waru asuvu e le a shi a ri n cuwusan na nusu le shi.³ Agba ne da u ri shi! Ayi kucii nda tsu zuwa le ta a cuwan nusu le a aa'wan suru.⁴ Adama a na mpasa mo ogono e inan na mgbele maa gura tawa nusu shi ko ke'en.

⁵ Ana Zamawawa tawai atsuma o uvadi, u damma ta Asula, “Vu ciga kucii vi inama na ne'e vi ishina shi.

Amma vu ca mu ta lipu adama n yuwan tsutoni na avu.

⁶ Inama i na aa kulatosu a masa'a† waru na ne'e adama a nusu tsu yo'onoto wu okolo shi.

⁷ Reve n damma, ‘Apa mu nda, n tawa ta n yuwan ili i na vu cigai, Asula, cine a danai adama a va atsuma a Adanshi a Asula.’ ”

⁸ Atsuma a Adanshi a Asula a nda u fara ta damma, “Vu ciga kucii na ne'e shi. Vu ciga kucii vu ukulatosu shi, na kucii adama a tawa nusu shi. Waru vaa uwwusa uyo'o u le shi.” (Ele nda kucii da suru na Wila u zuwai a yuwan.)⁹ Reve u damma, “Apa mu nda, Asula, n tawa ta adama n yuwan ili i na vu cigai.” Adama o ndolo a da Asula a tawai akuci a kucii suru, reve u zuwa kucii vu Zamawawa o una u le.¹⁰ Adama a na Yesu Zamawawa yuwain ili i na Asula a ciga niyi u yuwan, tsu tsura ta wuzau diga a nusu tsu adama a na u yuwan ta kucii na lipu va yi u ta o una u mantsa suru.

¹¹ De nan ganu a tsu yuwan ta ulinga u le usana suru, reve waru a lyuwa elime nu ucasu u kucii na aa tawa nusu shi.¹² Amma Zamawawa† ca ta aciyayi kucii na ntsayi babu ukotu. Gogo u ta nden o ukere usa'ani wa Asula.¹³ Waru u ta danu de hali she na Asula a zuwa n'yuwatan ma yi zala vu ucira va yi.¹⁴ Kucii ta ndolo,

◇ 10:7 Ica 40:6-8.

u zuwa ta ama o o'wo cine wu ntsayi a dana babu ukotu, ele da aza a na Asula a zuwai o o'wo aza a akiza.

¹⁵ Ruhu va Akiza fo damma tsu ta adama a nda. Wu ufaru u damma:

¹⁶ “Asulazuva a damma ta, ‘Ayi nda ayi da akucunu

a na maa yuwan ne ele a mantsa mo ndolo.

N ta zuwa wila u va o okolo e le, adama e reve le.

Waru n ta dana le a asuvu e le, adama a kuru le.’ ”

¹⁷ Reve u dammisa:

“Maa dashi cuwisan nusu le ni iwuya i na a yuwain shi, ko ke'en.” ♦

¹⁸ Na Asula a yuwan gafura vu nusu, ili yi lo waru na yaa zuwa a yuwisan kucci ro shi.

I lyuwa elime nu ucasu wo okolo

¹⁹ Adama o ndolo ama a va, tsu ta gura uwa Upasu u na u La'ai Akiza† babu wovon adama a mpasa ma Yesu.* ²⁰ U ca ta lipu va yi adama u kpatu'waa tsu ure u sa'avu u na u tsu 'yawato ubata u wuma! Waru ure u nda u tsu pasato tsu ta nu umuna'a.

²¹ Tsu ta na aabara a nan ganu a gbain za na a yuwusan tsugono o u'wa wa Asula de zuwa.† ²² Adama o ndolo tsu ta gura rawa zuzu na Asula. Lyawa tsu yuwain ne no okolo a ta nu ucawu wo okolo a abula. Mpasa mu Zamawawa mu za'wa ta asuvu a tsu a na tsu cuwan ni iwuya i na tsu yuwusain, amma a za'wa tsu ta na mini ma na ma ri kiza-kiza suru suru. ²³ Na tsu 'yuwan tsu ciga tsu guza uzuwu wo okolo a na tsaa dansa tsu ta na ayi ulobonu, adama a na Asula a ta yuwan ili i na u yuwain nzuwulai. ²⁴ Lyawa tsu danai ada a aza a tsu, reve tsu kamba nle tsara o roco icigi, waru adama a yuwan ili i sa'ani. ²⁵ Ozo o ro a tsu tawusa ubata wa aganda kuci shi, amma she tsu yuwain ne wan. Tsu lyuwai elime na ndashilai mo okolo ugbamu, a na wo

o'woi i reve ta urana u makamba ma Zagbain ma ta yuwusan zuzu.

²⁶ Na tsu dangwa tsu lyuwai elime na mayan mo unusu cina de tsu reve amayun, kucci lo waru na aa yuwan adama a nusu tsu shi. ²⁷ Amma ili i na i buwai goon ayi da she tsu piriya uge'etosu u na u ri lo a tawa na wuna u na aa lungusa n'yuwatan ma Asula! ²⁸ Nna ama e re ko ama a ta'atsu a yuwunlai adanshi a na nanza 'yuwain o toni Wila wa Musa, a ta gura ca vuma ndolo atsumalima hali u kuwa babu uro. ²⁹ Na vuma yuwan ili i na yoo roco u ca Mawun ma Asula tsugbain shi, u la'a ta uwuyan lon na cine aa 'yuwan a yuwan tsutoni na Wila wa Musa. Agba waru, na vuma tawa mpasa ma akucunu na wono za na tsu kambato tsu na akiza,† u la'a ta uwuyan lon na cine aa 'yuwan a yuwan tsutoni na Wila wa Musa. Ne da waru, na vuma isula Ruhu va Akiza, za na o rocosu tsu isa'ani, iwuya i ndolo unata u da na akapi. ³⁰ Tsu reve ta a na Asula a dammai, “N ta ca aza a na a nusain oforo. N ta tsupa le.” Waru u damma ta fo, “Asulazuva e te ge'eto ama a yi.” ♦ ³¹ Ili i wovon i da lon vuma riyā e ekere a Asula a wuma.

³² I cuwan na rana ndede, ana i fara revei amayun a Asula. I yuwan ta mpolo na atsumalima lon, reve gba i lyuwa elime nu ucira. ³³ A mantsa mo ro a amaton du ta reve waru e isula du a makakan mo obolo a ama. A mantsa mo ro i kamba ta fo aza a na o sowuso cu'un va atsumalima'a. ³⁴ I roco ta isa'ani a tyo ubata wa aza a na a zuwai o u'wa wa ali. Ana a usai ili i na i ri ne ele suru, i yuwan ta asuvu na mazanga, adama a na i reve ta na ili i sa'ani i ro i ta lo a pura du na yoo koto shi.

³⁵ Adama o ndolo, she i lyawa cine i zuwayi Zagbain ucira wan, ko ni ili i ro i shi i fara, adama a na ni i lyuwa elime a zuwusaa yi ucira, i

♦ **10:17** Irm. 31:33-34. * **10:19** Ayi umuna wu kasa ta Upasu wa Akiza nu Upasu u na u La'ai Akiza atsuma o Oogodo o Ucuwusan na Aa'isamapada. U karalai ta mantsa ma na Zamawawa kuwai adama u roco Asula a lyawa ta ama a tawa ubata wa yi mejege. ♦ **10:30** U.Wl. 32:35-36.

tā ushi iliyinkapa i gbain. ³⁶ Gogo i rito makaḅa ma asuvu, adama i gura yuwan ili i na Ḃsulā a cigai, tsarā waru i ushi ili i na u yuwain nzuwulai. ³⁷ Cine Adanshi a Ḃsulā a dammai,

“Waa jima shi za na ri lo a tawā u tā tawā.

Waa lungusa mantsa shi.

³⁸ Ama a na Ḃsulā a ushiyi a ta yuwan wuma

adama o ucawu wo okolo e le.

Amma u tsu yuwan tā atsumolangu nā za na ronoi acapa.” ◇

³⁹ Amma atsu aza a na o tso rono nā acapa da shi, aza a na aa lungusa. Tsu ca tā Ḃsulā okolo a tsu, adama o ndolo, u wawa tsu tā.

11

Ucawu wo okolo

¹ Aza a na a casu Ḃsulā okolo e reve tā na amayun a na a ta ca le ili i na a zuwai okolo suru. E reve tā na amayun e ili i na koto e enei shi a tā lo na amayun. ² Ḃsulā a usu tā ama o ufaru adama o ucawu wo okolo e le.

³ Tsu tā nu ucawu wo okolo, daḅa tsu revei na Ḃsulā a yuwain adanshi, waru nu ure u nda u da u yuwain uvadi ni ili i na i ri pe. Ḃsulā a yuwan tā ulinga ni ili i na vuma tse ene shi, tsarā u yuwan ili i na tsee ene.

⁴ Habilaḅ daḅa tā nu ucawu wo okolo, daḅa u yuwayin Ḃsulā kucci na la'ai kucci na Kayinuḅ cayi Ḃsulā. Reve Ḃsulā a damma wu uwwa tā uyo'o wu une'e u na u cayi, reve u deyi vuma va aḅulā. Ko na wo o'woi Habila kuwā tā de nu ujimu, wuma wā yi u buwa tā a yuwusaan tsu adanshi adama o ucawu wo okolo a yi.

⁵ Anuhu daḅa tā nu ucawu wo okolo, daḅa Ḃsulā a tara niyi a tyo zuva adama u kuwā wan. E ene yi shi, adama a na Ḃsulā a tara yi tā a kara. Adanshi a Ḃsulā a damma tā kafu a tara yi a tyo zuva, u zuwa tā okolo a Ḃsulā o yo'ono. ⁶ Za lo o yo'onoto Ḃsulā okolo shi, she nu ucawu wo okolo. Za na aa tawā ubata wā Ḃsulā biti u 'yuwan u ciga u usu na Ḃsulā a

ri wuma, waru u tsu ca tā iliyinkapa a tyo aza a na a zama yi na amayun.

⁷ Nuhuḅ daḅa tā nu ucawu wo okolo, daḅa wu uwwai ana Ḃsulā o rono niyi atsuvu a aci e ili i na koto we enei shi. U yuwaan tā Ḃsulā tsu-toni reve u she'en wantsun u gbain adama u wawa u'wa wā yi. Nu ucawu wo okolo ayi a da, Nuhu rocoi uvadi na a nusain. Hali wo o'wo vuma tā atsumā a ama a na a danai nā aḅulā e ekere a Ḃsulā adama o ucawu wo okolo a yi.

⁸ Ibrahim daḅa tā nu ucawu wo okolo, daḅa u yuwain tsutoni ana Ḃsulā e de niyi u 'yawā ubata u ro u na u yuwaan niyi nzuwulai n na waa ca yi. U lyawa tā ida ya yi, agba u reve ubata u na wee tyo shi. ⁹ Adama a na Ibrahim ri nu ucawu wo okolo, reve u yuwan nden n limocin e ida i na a yuwaan niyi nzuwulai. Reve u danu de o oogodo, ne da fo Ishiyaku nā Yakubu aza a na a danai muwun mu ugundo mā yi. Ḃsulā a yuwaan le tā fo nzuwulai'i. ¹⁰ Ibrahim yuwan tā ne adama a na u ri e ipiri i na waa uwa a lyuci gbain na Ḃsulā o foḅoi waru u suwai na waa daḅa lo babu ukotu.

¹¹ Saratuḅ oḅolo nā Ibrahim a daḅa tā nu ucawu wo okolo, daḅa a tsurai mawun, ko na wo o'woi a shi tā a kutsa lon, waru Saratu idari i da i shi. Ibrahim usu tā a na Ḃsulā aa yuwan ili i na u yuwain nzuwulai n na waa yuwan. ¹² Vuma nda shi tā kutsa suru suru, u shi tā u rawa maḅuwaa, amma ko nā ne avu wo o'wo akaya a ama a aḅunda a na a gura kece shi. Amayun, a tā lo nā aḅunda cine italyo'o ya zuva i ri ko tsā maḅulā mā nge'en m mala.

¹³ Ama a nda suru a na a danai nu ucawu wo okolo, a kuwā tā babu na a ushiyi ili i na Ḃsulā a yuwaan nle nzuwulai. A daḅa tā nā maḅanga ma na ee ene ili i ndolo a tawā, ko na wo o'woi a daḅa zuzu shi. Avu a damma a na a tā gashi omocin nā aza e ida i ro atsumā o uvadi u nda. ¹⁴ Nna ama a yuwan cu'un va adanshi a nda, o to

◇ 10:38 Hab. 2:3-4.

rocosu a ta zamishi ure wi ida i na wo o'wo za le. ¹⁵ Na a shi a adanshi e ida i na a lyawai, babu ili i na yaa putsale a na aa kamba. ¹⁶ Amma a dana te izami yu ubata u na u la'ai ulobonu. U ta de zuva. Ayi da i zuwai Asula a tsu uwwa wono shi nne e de yi Asula e le, adama a na u fofoo le ta lyuci gbain.

¹⁷ Ibrahim o dana ta nu ucawu wo okolo, dada u cayi mawun ma yi Ishiyaku tsu kucci ana Asula a lyungwa niyi. Ibrahim da vuma na Asula a yuwayin nzuwulai'i, amma u fofo ta u ca mawun ma ta ma yi goon tsu kucci. ¹⁸ De nu ufaru, Asula a damma yi ta, "Mmaci n na n yuwaan nuwu nzuwulai a ta o uta ya Ishiyaku." ¹⁹ Ibrahim jiyar ta na Ishiyaku kuwa, Asula a ta gura kambato yi wuma waru. Ne da Ibrahim yuwain, reve u yuwan gashi u ushiyisa ta mawun ma yi diga o ukwa.

²⁰ Ishiyaku ta dana ta nu ucawu wo okolo, dada u zuwayi muwun n re ma yi aba'un, Yakubu na Isuwa.† U reve ta na Asula aa yuwaan le ili i sa'ani elime.

²¹ Yakubu ta dana ta nu ucawu wo okolo, dada ana wa kuwa, u zuwayi muwun ma Isuhu koyan da aba'un. Reve u yuwaan Asula aganda ayi ukadatowu a aadanga a yi.

²² Isuhu dana ta nu ucawu wo okolo, dada i zuwai ana wa kuwa, u yuwain adanshi adama a mantsa ma na aza a Isra'ila aa lyawa Masar. Reve u damma le a tara etele a yi nna aa kara.

²³ Nshawu ma Musa n dana ta nu ucawu wo okolo, dada a gura soko niyi hali woto ta'atsu ana a matsan niyi. E ene ta Musa mawun ma sa'ani ma da, waru a uwwusa wovon u na aa 'yuwan yuwan tsutoni na wila u mogono shi.

²⁴ Musa dana ta nu ucawu wo okolo, dada i zuwai ana u kungwai, u 'yuwain a na e de yi mawun mo usheli u mogono ma Masar. ²⁵ U dangwa ta u sowo atsumalima obolo na ama a na Asula a dangwai, a na

waa uwwa uyo'o u mayan mo unusu a mantsa ma wa'a. ²⁶ U jiyar ta u la'a ta ulobonu u sowo atsumalima o una wu Za na Asula a Dangwai, a na wa tsura utsuru wa Masar suru, adama a na u dana ta a pura iliyinkapa ya Asula i na i ri lo a tawa. ²⁷ Adama o ucawu wo okolo a yi, Musa lyawa ta Masar, agba u dana a uwwusa wovon wu upan u mogono shi. Musa kaba ta asuvu adama a na u zuwaa ta Asula a na aa gura ene shi esu. ²⁸ Adama o ucawu wo okolo a yi a da, u fofoi Abuki a Mapasat reve u kyo'onu mpasa e ebele na gon vu nantsu, adama a za na aa tawa nu ukwa wu una muwun mu ufaru mo olobo ma aza a Isra'ila wan.

²⁹ Ama'a a dana ta nu ucawu wo okolo, dada a pasai Mala ma Shilit gashi ida yu u'yewu. Amma ana aza a Masar o toni nle, reve mala ma lyuwa le suru.

³⁰ Ama a Asula a dana ta nu ucawu wo okolo, dada ana a kandaruwasai lyuci va Jeriko rana cindere, awu ukari wa yi u rya.

³¹ Rahaput aashakala a dana ta nu ucawu wo okolo, dada u ushiyi aza a Isra'ila aza a matawa mo utyo. Ayi da i zuwai o una niyi shi, ana o unai aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni na Asula.

³² N dashi tawa ni iroci i ro? N ri na mantsa ma na maa damma du ada o Gidiyon,† na Baraka, na Samuson,† na Japuta, na Dawuda, na Sama'ila,† na akapi a amasula shi. ³³ Ucawu wo okolo e le u zuwa le ta a lyuwa aci e ida i ro ya abunda lon. A yuwan ta ili i mejege, reve a ushi ili i na Asula a yuwain nzuwulai suru. A baru ta na vi ikamu. ³⁴ A kimusa ta wuna u na u tsu lungusa. A fatsa ta e ekere a aza a na a danai azama o una le na mutsun mu pe'eni. Ko na wo o'woi a dana ta babu ucira lon, a tsura ta ucira. A dana ta nu ucira ubata o uvon hali a lyuwa aci o uvon o omocin a asoja o ro babu uro. ³⁵ Amaci o ro waru a ushiyisa ta mmaci n le a na a shi a kuwai reve a kambisa wuma. Ama o

o 11:17 Ufr. 21:12.

ro gba ozo o ro a ca le *tā atsumalima* adama o ucawu wo okolo e le, reve gba *a usu* le, “*Tsaa usu tso o'wo faan cine i dammai shi!*” A yuwan *tā ne* adama *Asulā a 'yaṣan* le *atsuma* o *ukwā a tyo* a wuma u sa'ani. ³⁶ Ozo o ro o sowo *tā ulamu*, *avu* a faba le adama a na a cayi okolo *ubata wā Asulā*, ozo o ro gba shi *a nla* le *tā na akani* reve a zuwa le o u'wa wa ali. ³⁷ Ozo o ro *a kuwā tā* adama a na a vara nle na atali. Ozo o ro gba shi *a kuwā* adama a na o *koḍulo nle tā ure*. Ozo o ro gba shi o una le *tā nā matsun* me pe'eni. Ozo o ro *a danā ni* ili i ro shi, she kwan vu mgbele n na *aa nla*. Alambi a ama a *da a danai*, reve e le'e le, waru o *ḥongi* le *tā*. ³⁸ Ama a *nda a danā tā* ama a sa'ani agba *uwaḍi* u *nda wu ntsaa* le shi. A baza *tā atsuma* o una na a nsasan, reve waru a pa'an *atsuma a abanu nā a akari*.

³⁹ Ama o ndolo suru o yo'onoto *tā Asulā* okolo adama o ucawu wo okolo e le! Amma suru *nā ne*, *a kuwā tā* babu na *a ushiyi* ili i na a yuwaan nle nzuwulai. ⁴⁰ Adama a na *Asulā a dangwa tā* a na woo foḥoo tsu *ili* i ro i na i la'ai ulobonu *abunda lon*. U foḥo *tā* u yuwan ne adama she oḥolo *nā atsu goon da oo o'wo cece wuntsayi*.

12

Asulā a da Dada tsu

¹ Tsu *tā* na ama *abunda ukandaruwu* *nā atsu* a na o o'woi iroci i na ucawu wo okolo u ri. Adama o ndolo lyawa tsu yuwain ala'anlai e ilaḍi a na *a ri a makakan mā* tsu, she tsu *kunai wan*. Tsu *tawai ili* i na yee geshe tsu a yuwan ili i na yi ntsayi a wuma u tsu, *ayi da*, unusu u na *waa tiga* tsu babu *usan*. ² *Nā* tsu ciga tsu 'yuwan tsu *kalyuwusa* Yesu goon, za na *ayi da* ufaru wu ucawu wo okolo *a tsu waru ayi da* za na *kambuwa niyi ununa wu ntsayi*. U sowo *tā atsumalima* reve u *kuwā* a akpata.† *Avu* gba u ushi wono gashi *ili* i ro i *da shi*, adama *a mazanga* ma na *waa tawa* u tsura elime. Gogo tsunda u *tā nden* o ukere *usa'ani* o ootogu o tsugono *tā Asulā*.†

◇ 12:6 Udm. 3:11-12.

³ Yuwain majiyan me iroci *mā* Yesu. U kaḥa *tā asuvu* a mantsa ma na ama a wuya a yuwusaan yi iwuya. Adama o ndolo she i *kunā avu* i lyawa mpolo wan.

⁴ I ta yuwusan mpolo nu unusu, agba mpolo n *ḍu koto n zuwa* o una *ḍu shi*. ⁵ Agba yi icina *tā ili* i na Adanshi *a Asulā* a dammai muwun *mā Asulā* adama u gbamato le asuvu:

“Mawun *mā va*, vu polo atsuvu a mantsa ma na *Asulazuva oo ronuso wu atsuvu*,

waru she okolo *a wu* a *kuda wan* a mantsa ma na waa *ḥarasa wu*.

⁶ Adama a na *Asulazuva* a tsu *ḥara tā* za na suru u cigai,

reve waru u ca aza a na u usuyi *tā muwun mā yi oforo*.” ◇

⁷ I kaḥa asuvu *atsuma atsumalima* a na yoo sowuso adama a na u rotso *tā oforo* a na *dada tsu ca mawun*. Mawun mo lo ma na *dada va* yi tsu *kuda* a ca oforo shi. *Asulā* a ta yuwusan *nā aḍu tā* muwun *mā yi*. ⁸ *Asulā* a tsu *ḥara tā* muwun *mā yi* suru, agba nu u *ḥara ḍu shi*, to, *aḍu agirutu* a *da*, agba i ri muwun ma amayun *mā yi shi*. ⁹ Suru ntsu tsu shi *tā nā mbara* pa o *uwaḍi aza* a na a *ḥarasa ntsu*. Reve gba tsu *uwwusa* le. To tsa la'a *uwwa Dada tsu* na ri zuva adama tsu *danai wuma shi*? ¹⁰ Mbara n tsu *ḥara tsu tā* a mantsa wa'a o ure u na e enei mejege. Amma *Asulā* a ta *ḥarasa* tsu adama u kamba tsu, adama tso o'woi aza a akiza ununa u ri akiza. ¹¹ Tsuḥari ili i na ama a tsu *uwwa uyo'o* a mantsa ma na aa yuwusan yi *da shi*, u tsu *ḥali tā!* *Nā Asulā* a *ḥara* le, ne *da*, adama u roco le *ubata* u na a nusain *da*, *daḍa* a tsu *lapula* reve a yuwan ili i na i ri mejege no okolo nden.

¹² I gbamato obolu *a ḍu* a na *a kunai*, reve waru i gbamato *alu a ḍu*.

¹³ I yuwan ure mejege adama a ana *a ḍu*. Ne *da* aza a na oo tonon *ḍu akutsuma*, *nā a taḍatsa*, *aa riya* shi, amma *a tā tsura* ucira.

Uwwai Asulā

¹⁴ I yuwan mpolo i yuwan nden n sa'ani na ama suru, waru i yuwan

mpolo i yuwan nden ma akiza. Za na suru wuma wā yi u ri na akiza shi, wee ene Asulā shi, ko ke'en. ¹⁵ I yuwan ugbozu she vuma lamba a ushi isa'ani yā Asulā wan. I kambuwā ugbozu tsarā nanza tawāa dū na addama wan. Cu'un vuma ndolo tā lungusā ama nā abunda atsumā a dū nā abunda. ¹⁶ I yuwan ugbozu she nanza yuwan tsipere wan, ko u 'yuwan a kuru Asulā ununa Isuwa† yuwain wan. Isuwa ayi da mawun mo ufaru ma Ishiyaku, waru u shi tā ushi agadu a dada vā yi suru, reve gba u wina yi adama u lyuwa ilyalya u tā. ¹⁷ I cuwan tā ana Isuwa yuwain ne, u shi tā u cigisa dada vā yi zuwaa yi aba'un, amma dada vā yi 'yuwan tā. Agba babu ili i na waa yuwan u vadala ili'i, ko a na u patiyi dada vā yi nā mesun.

¹⁸ I ri tsa ama a Isra'ila shi, aza a na a rawai a Masasan ma Sinai,† ubatā u na ee ene reve waru aa gura ju'wan. U shi tā a kulusa na akina, a baru yi tā ni irumbu i limā nā lipa. ¹⁹ A uwwa tā mesun ma aavana nu udyo u ro. Ana ama'a a uwwai udyo'o, reve a pati Asulā a lyawa adanshi, ²⁰ adama a na u la'a tā ucira u na aa gura kuru ana u dammai, “Ko nā shi nama da ju'wain masasa'an, na a 'yuwan a ciga o una yi nā mavara ma atali.” ♦ ²¹ Musa na aciyayi wu uwwa tā wovon wi ili i na we enei da da u dammai, “Mu uwwa tā wovon lon hali n te meje'en.” ♦

²² Agba gogo i tawā tā a Masasan mā Sihiyona† waru nā Urishelima na ri zuva. Ayi da lyuci gbain vā Asulā a wuma, ubatā u na obolo obolo a nlingata mā Asulā mā abunda lon m bolotoi adama a yuwan mazanga. ²³ I tawā tā ubatā e ifolo i muwun mā Asulā tsā muwun mu ufaru mā yi aza a na a danai ala e le suru de zuva. I tawā tā ubatā wā Asulā na aciyayi, za na ayi da za vu uge'etosu va ama

suru. Waru i tawā tā yā kwisā va ama a sa'ani, waru Asulā a kambato le tā cine wu ntsayi. ²⁴ I tawā tā ubatā wā Yesu, za na tawāyi na akucunu† a sa'avu diga a Asulā. Mpasa mā Yesu* n da o kyo'onuyi tsā kucci, za na ri ni ikaka i na i la'ai mpasa ma Habila.†

²⁵ Adama o ndolo i yuwan ugbozu waru she i 'yuwan o polo atsuvu wan, n nā Asulā a yuwan adanshi. Ama a Isra'ila a na a vadala niyi ucina ana u o rono nle atsuvu pa o uvadi, ko za la'a shi. Adama o ndolo u tā danā tsu uwuyan nā tsu vadala Asulā a na a ri zuva ucina nu u rono tsu atsuvu. ²⁶ Ana u yuwain adanshi nu ujimu de acapa, udyo wā yi u jingada tā uvadi, ♦ amma gogo u yuwan tā nzuwulai, “N tā jingadisā uvadi u tā waru, agba uvadi goon shi, hali nā zuva.” ♦ ²⁷ Ana u yuwain adanshi a nda, u ta dansa a na ili i na u yuwain suru a tā lungusā le. She ili i na i ri n jingada shi, goon ele da aa buwa.

²⁸ Ayi da i zuwai tsu danai o godyusho a na tsu ushiyi tsugono tsa na ili yi lo a na wā jingada yi shi. Tsu yuwayin Asulā aganda cine woo yo'onoto yi okolo, reve tsu ca niyi tsugbain avu waru tsu uwwai wovon wā yi, ²⁹ adama a na Asulā a tsu akina a wuna u na u tsu lungusā ili i da.

13

Cine oo yo'onoto Asulā okolo

¹ I lyuwa elime nā ncigalai ni icigi yi Zamawawa. ² I cuwan i ushi omocin ulobonu a 'wa dū. Ama o ro a yuwan tā de ne, avu gba a ushi nlingata mā Asulā babu ele urevu. ³ She yi icina na aza a na a ri pe o u'wa wa ali wan. I sowo atsumalimā obolo ne ele gashi i tā de obolo ne ele. I cuwan na aza a na o bongiyi gashi adu fo i tā pe atsumā e le.

⁴ I ca nden n lolo tsugbain. Ka nā vali a mantsa suru i guzā amayun,

♦ **12:20** Mtā. 19:13. ♦ **12:21** U.Wl. 9:19. * **12:24** Mpasa mā Yesu n tsu tawāa tā nā gafura vu nusu, amma mpasa ma Habila n tawāa tā nā atsumalimā e ekere a za na una niyi (Ufr. 4:10). † **12:24** Ana Kayinu unai Habila, Asulā a damma yi tā, “Mpasa mu zawa'a vā wu n na n ri e ida n te dewu vā (Ufr. 4:10).” Gogo tsunda, mpasa mu Zamawawa n da maa yuwusan adanshi e ikaka i na i la'ai mpasa ma Habila. ♦ **12:26** Mtā. 19:18. ♦ **12:26** Hab. 2:6.

adama a na *Asulā* a ta ca za na yuwain tsipere suru *atsumalimā*, ko za na kudāi a guzā amayun *atsumā* a nden n lolo suru. ⁵ I guzā aciyādu e icigi yi ikebe. I yuwan ankuri ni ili i na i ri nā ayi. *Asulā* a damma tā, “Maa lyawa wu shi, waru maa vadala wu ucinā shi, ko ke'en.” ♦

⁶ Adama o ndolo, tsu ta gura damma babu wovon, “Maa uwwa wovon shi, adama a na *Asulazuva* za vi ikambi i vā i dā.

A gura yuwan ili i ro nā amu shi.”

⁷ I cuwan na azagbain a dū, aza a na o rito ndū Adanshi a *Asulā*. I cuwan ni isa'ani i na wuma u le u tawayi, waru i ca okolo a dū a Zagbain cine ele a yuwain. ⁸ Yesu Zamawawa aa vadala shi, ko ke'en! Ne dā u ri tso yon, tsa ana'an, waru babu ukotu.

⁹ She vu lyawa a pusan wu ana wan, waru she vu lyawa uritosu icu'un icu'un i zuwa wu vu toni ure u wuya wan. Isa'ani ya *Asulā* i dā yaa dashi wu okolo ugbamu, agba e itoni i wilā wi ilyalya i dā yaa zuwa wu vu yuwan ne shi, ili i na yaa kambusa aza a na oo tonole shi. ¹⁰ Amma tsu tā nā masa'a† mo ro, waru nan ganu† na a yuwusan agandā ubatā wā agandā o uvadi u nda, a ri nu ucira u na a tama kucci na a cayi a masa'a mā tsu shi.

¹¹ Aabara a nan ganu a tsu tanu tā mpasa mi inama a uwa pe Upasu u na u La'ai Akiza ubatā u na u tsu ca mpasa'a adama a nusu. Agba lipu vi inama'a a tsu kulato le tā a alanga o uvalatā. ¹² Ayi dā i zuwai Yesu sowoi *atsumalimā* o ugyuru, adama u kambato ama a yi aza a akiza† nā mpasa mā yi. ¹³ Adama o ndolo tsu karai a tyo ubatā wā yi o ugyuru wu uvalatā adama tsu uwwai wono u na wu uwwai. ¹⁴ Tsu ri nā lyuci na aā danā lo babu ukotu o uvadi shi, amma tsu te ipiri i lyuci tsundolo.

¹⁵ Lyawa kucci tsu lyuwa elime a cuwusa *Asulā* *atsumā* a ala e Yesu. Tsu casu ala a yi tsugbain. ¹⁶ She

yi icina i yuwan isa'ani wan, waru i kamba ozo o ro, adama a na ele dā kucci na oo yo'onoto *Asulā* okolo. ¹⁷ I yuwan tsutoni na azagbain a dū, waru i yuwan ili i na a damma ndu i yuwan. A tā kalyuwusa dū babu wivuwun, adama a na e reve tā a na aa cudūwa *Asulā* cine ulinga u le u yuwain. Ni i yuwaan le tsutoni, a ta yuwan ulinga u le nā mazanga. Ni i 'yuwan gba a yuwan tsutoni ne ele, a ta yuwan ulinga u le nā *atsumolangu*, agba ayi nda waa kamba dū shi.

¹⁸ I yuwusaan tsu avasa kuci. Tsu reve tā asuvu a tsu a tā cece, waru tsu ciga tā tsu yuwan ili i na i ri mejege a mantsa suru. ¹⁹ N te ipati i dū nu ucira u na n ri nā ayi suru, i yuwan avasa adama *Asulā* a kambato mu ya'a dū kedū.

Avasa o ukosu

²⁰⁻²¹ N ta avasa *Asulā* a asuvu nden u ca dū ili i sa'ani i na i cigai biti adama i yuwan ili i na u cigai. U 'yasan tā Yesu Zamawawa Zagbain tsu diga o ukwā. Gogo Yesu tā tsu Za va Aguba a Gbain a na aa yuwan ulinga nā mpasa mā yi adama a yuwan akucunu a *Asulā* ni ikyon ya yi, akucunu a na oo koto shi. N ta yuwusan avasa *Asulā* a yuwan ulinga *atsumā* a tsu adama tsu yo'onoto yi okolo e ekere e Yesu Zamawawa. Lyawa tsugbain tso o'wo za vā yi suru suru waru babu ukotu. Ami.

²² Ama a vā, n te ipati i dū i kambuwā ugbozu e ikaka yu udashishi wo okolo o ugbamu u nda. Mepepeline mā abundā ma dā shi.

²³ N ciga dū tā i reve a na a lyawai Timoti za tsu diga o u'wa wa ali. Nu u rawa ya'a vā kedū, tsu tā tawā ubatā u dū ra adama tse ene dū.

²⁴ I cāsā azagbain a dū suru nā aza e Itoni suru.

Waru aza e Itoni a Italiya a na a ri obolo nā amu a te icasu i dū.

²⁵ Lyawa isa'ani ya *Asulā* i danā obolo nā adū suru.

Mepepelime ma Yakubu

Ucuduwu wa aatagada a nda

Yakubu zawa'a vu Zagbain Yesu Zamawawa ayi da za na danai aatagada a nda. U dana ta mepepelime ma nda a tyo aza e Itoni e Yesu aza na a ri ubazu bata bata atsuma o uvaɗi adama a atsumalima a na oo sowuso adama e itoni ya Yesu Zamawawa.

Ana atsumalima a yuwain abunda lon, reve e bete'we a tyo bata bata. Ayi da i zuwai Yakubu danaa nle mepepelime ma nda adama a na u ciga nle a kaɓa asuvu waru a yuwan ankuri atsuma e itoni i na a yuwusan. Ayi da i zuwai aatagada a nda a yuwusan adanshi adama a atsumalima, na addama, na makaɓa ma asuvu, obolo na avasa, waru na nden n na mu ntsayi a yuwan atsuma a nden n na a yuwusan atsuma e itoni.

Aza e Itoni ana'an na abunda o to sowuso atsumalima e ekere a aza a na a kurusu Zamawawa shi. Suru na ne suru tsu toni niyi ulobonu. Aatagada a nda o roco tsu ta itoni ya Yesu ayi da a yuwan ili i sa'ani usana suru.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1:1)
2. Wuma wu ucawu wo okolo nu ugbozu (1:2-18)
3. Mawwa nu ukurusu wi ikaka ya Asula (1:19-27)
4. She vu roco adangulu a tyo aza e ikebe wan (2:1-13)
5. Ucawu wo okolo na linga (2:14-26)
6. Ugbozu ni idanshi (3:1-18)
7. Morono ma atsuvu adama a tsu'utsa nu uvaɗi (4:1-5:6)
8. Makaɓa ma asuvu, ni isa'ani, obolo na avasa (5:7-20)

Ucuduwu

¹ Amu da Yakubu, aagbashi a Asula waru aagbashi e Yesu Kristi Zagbain Zamawawa.

N ta danasaa aza e Itoni ya amayun a na a ri ubazu suru atsuma o uvaɗi. N ta lyungusu icasu i va.

Uritosu adama a malyungwa

² N'utsa n va suru, i yuwan mazanga mantsa ma na addama a tawa ndu icu'un icu'un. ³ Adama a na i reve ta cine malyungwa mo ndolo ma tsu zuwa ucawu wo okolo a du u tawa na makaɓa ma asuvu. ⁴ I kaɓa asuvu hali malyungwa ma du mo koto. Ana i kaɓai asuvu o ndolo i to o'wo nu ucawu wo okolo ugbanu waru i ta dana ushiwun, yaa lamba ili i sa'ani shi. ⁵ Za na lambai ugbozu suru, u pati Asula, waru u ta ca yi ugbozu'u. Asula a tsu ca ta vuma ne'e pere. U tsu gbarana za na pati niyi ili shi. ⁶ Amma na vu pati ili i ro, vu ciga vu 'yuwan vu ca okolo, agba vu kuɗa okolo wan. Ni i kuɗa okolo i ta dana gashi ikeɗu i mala ma na upepu u tsu zuwusa yi a kandaruwusa. ⁷ Cu'un vuma ndolo yuwan majiyan ma na Zagbain aa yuwaan yi ili ro wan, ko ke'en. ⁸ Cu'un vuma ndolo tsu gura yuwaan aciyayi majiyan ma ta shi, waru u tsu gura kuru ure u ta shi.

⁹ Aza e Itoni aza a na a ri ni ili shi, a yuwan afalu adama a na Asula a yasan le ta. ¹⁰ Aza e Itoni aza a na a ri ni ikebe, a yuwan afalu fo adama a na Asula a zuwa le ta a kaɗato aciyele. Aza e ikebe o to koto ana yipalu ya anlya i na i tsu uta o ogozo. ¹¹ Urana u tsu tawa ta nu usuduwu wa yi, avu u 'yeweto anlya, avu waru yipalu ya yi riya e ida, reve ulobonu wa yi u koto. Ne da waru za vu utsuru oo koto ayi pe atsuma a linga va yi.

¹² Asula a tsu tawa ta ama a na a kaɓai asuvu na ankuri na malyungwa na mazanga. Nna malyungwa mo koto, Asula a ta ca ookokolo a wuma u babu ukotu e ekere a za na riyai a malyungwa'a shi. Asula a yuwaan ta aza a na a ciga niyi nzuwulai n nda.

¹³ Na vuma ciga yuwan ili i babu ulobonu, cu'un vuma ndolo she u damma Asula a lyungwa yi ta wan. Za lo na aa gura lyungwa Asula a

yuwan iwuya shi, waru *Asulā* a tsu lyungwā ama a yuwan iwuya shi. ¹⁴ Icigi i maluwa ma na tsa a yuwan iwuya u tsu lyungwā tsu tā tsu yuwan ili, reve u pusaṅ tsu ana. ¹⁵ Maluwa mo ndolo u tsu yuwan tā aatsumaṅ reve u matsan unusu, ne da waru unusu u ndolo u tsu yuwan mgbain hali u tawaa nu ukwā.

¹⁶ Ama a na n cigai abunda, she i kuru ili ye epen wan. ¹⁷ Ili i na i ri ulobonu suru une'e u da diga ubata wā *Asulā* de zuva, ne da waru ili suru i na i ri babu unusu. Ili i nda suru a ca tsu tā le diga ya Dada na yuwain ekan a zuva. Ne da u ri kuci, u tsu vadala cine ululu u tsu vadala babu usaṅ shi. ¹⁸ Icigi ya yi i da tsoo o'wo ama a na u dangwai, dada u lyunguwaṅ ntsu ikaka ya amayun, ikaka i dada i matsan ntsu tsā muwun mu ufaru.

Zuwai atsuvu a du

¹⁹ Ncigata n va, i danaṅ na mawwa babu usaṅ, amma i yuwan adanshi go'o wan, waru i yuwan upan go'o wan. ²⁰ Ni i yuwan upan, ko ili i sa'ani i tā i na *Asulā* a ciga ndu i yuwan, yaa yuwan shi. ²¹ I lyawa tsipere ni iwuya. Waru i kambato aciyaḍu ili i ro i da shi, waru i usu ikaka i na a shuwaṅ atsumaṅ a du, ikaka'a i tā nu ucira u na waa wawa du.

²² I yuwan ili i na ikaka'a i damma ndu, she yu uwwa na atsuvu a du goon wan, ni i yuwan ne, i yuwaan tā aciyaḍu tsulo. ²³ Na vuma uwwa adanshi a *Asulā* agba u yuwan ili i na u damma niyi shi, cu'un vuma ndolo tā gashi vuma na kalyuwaṅ aciyayi a madubi. ²⁴ Reve nu u karaṅ avu wi icina cine u ri babu usaṅ. ²⁵ Agba na vuma kalyuwaṅ wila wā *Asulā* u na u ri ulobonu lon, reve u lyuwa elime a yuwusan ili i na wila'a u dammai, vuma ndolo tā tsuraṅ aba'un na asuvu nden a na wila u cayi.

²⁶ Na vuma aa yuwusan majiyan gashi u to tonishi *Asulā*, agba u gura guza unā wā yi shi, wu luma tā aciyayi, waru itoni ya *Asulā* ya yi pere da. ²⁷ Ure u sa'ani u na wu ntsayi o toni *Asulā* Dada tsu ayi da

a kalyuwaṅ mkpa'an na nruna, reve waru a suma nshinda mu uvadi.

2

Morono ma atsuvu adama a adangulu

¹ Ama a va, Yesu Zagbain Zamawawa tsu tā na tsugbain lon. Adama a na adu aza e Itoni a da, she i roco adangulu e ekere a ama o ro wan. ² Iroci, na vuma ro uta de reve u tawa ubata wi ifolo i du, ayi wotowu ni itana i sa'ani na makawani me ikebe ma zinariya, reve waru za vu ulambu tawa wotowu ni itana yu uwuyan wukaru. ³ Reve vu la'a ca ugbozu wa wu a za na otoy i itana i sa'ani, reve vu damma yi, "Yuwan ankuri danu o ootogu a sa'ani a nda." Reve vu damma za vu ulambu, "Isawan ndede," ko vu damma yi, "Danu e ida lo a makakan ma va." ⁴ Na vu yuwan ne, vu ta yuwusan adangulu atsumaṅ a ama, waru ne da yaa yuwusan gashi aza o uge'etosu a na a ri na majiyan me iwuya.

⁵ Ncigata n va, zuwai atsuvu a du yu uwwa ulobonu: Amayun a da *Asulā* a dangwai aza o ulambu atsumaṅ o uvadi u nda, reve o o'wo aza o utsuru atsumaṅ e Itoni. Reve waru u dangwa le tsara a uwa atsumaṅ o tsugono tsa na u yuwayin aza a na a ciga niyi nzuwulai. ⁶ Na ne suru, i tsi isulusa tā alambi! Waru gba aza o utsuru ele da e le'eshe du, reve waru a tara du a tyo o ukobu wu uge'etosu. ⁷ Ele dada waru aza a na aa yuwusan adanshi a vanvama adama a ala a sa'ani e Yesu Zamawawa, waru i tā pe atsumaṅ a ala'a.

⁸ Ili i na yi ntsayi ayi da i toni wila u Mogono'o u na a tsurai atsumaṅ a Adanshi a *Asulā*, "Vu ciga nron mu nden ma wu, cine vu cigai aciyawu." ⁹ Na vu tara ama cine vee eneshe le ne esu, vu nusan tā, waru Wila u kototo wu tā, vo o'wo tā za vu unusu. ¹⁰ Na vuma toni Wila wā *Asulā* suru, avu u riya a za tā, vuma ndolo kuda tā o toni wila'a suru waru u yuwan tā unusu. ¹¹ *Asulā* a na a dammai, "She vu yuwan tsipere wan," ayi da waru

u dammai, “She vu una vuma wan.” Na vu yuwan tsipere shi, avu vu una za ro, vo o'wo ta za makuda ma Wila wa Asula suru.

¹² Adama o ndolo vu yuwan adan-shi, waru vu yuwan ili i na gashi gogogo da e ge'eto wu na wila u na waa ca wu ufa. ¹³ Na vee inda iliyali yo ozo o ro shi, ee ene iliyali ya wu shi. Na voo rocosu ozo o ro isa'ani, to, o to roco wu isa'ani ya Asula hali isa'ani'i i lyuwa aci o uge'etosu.

Ucawu wo okolo na mayan mo ulinga

¹⁴ Ama a va, nye i da isa'ani, vu damma, vu ta nu ucawu wo okolo, agba vu roco yi na linga shi? Cu'un vu ucawu wo okolo o ndolo aa wawa za shi. ¹⁵ A damma, ve ene ta vuma na cigai ilyalya ko itana yu u'otosu, ¹⁶ reve vu damma, “Vu rawa lafiya, Asula a ca wu malyuwaa na mosowoo ni itana yu u'otosu,” agba vu kamba yi atsuma e ili i na yaa bala yi shi. ¹⁷ Na ne da ucawu wo okolo a wu a ri goon, babu ulinga u na u rocoi, ucawu wo okolo o ndolo pere da, waru aakwakwa a da.

¹⁸ Za ro ta gura ece mu, “Vu ta nu ucawu wo okolo?”

Waru n ta usu yi, “N ta ni ili i na moo roco.” Reve n damma yi, “Roco mu vu ta nu ucawu wo okolo, agba vaa yuwusan isa'ani shi, waru amu n to roco wu n ta nu ucawu wo okolo atsuma o ulinga u na maa yuwusan.”

¹⁹ Vu usu ta na Asula a ta a da. U lobono ta. Ko otoni a lima fo a usu ta ne da, u tsu zuwa le ta e je'en na wovon.

²⁰ Avu ulo u vuma! Vu ciga ta she nanza roco wu ucawu wo okolo babu ulinga u sa'ani pere da? ²¹ Uwwai nda, akaya a tsu Ibrahim zuwa ta Asula a uwwa uyo'o ana u votoyin ulobo wa yi Ishiyaku a masa'a, tsara u yuwan kucci na ayi. ²² Gogo vu ta gura ene cine ucawu wo okolo a Ibrahim ni ili i na u yuwusain a lingai obolo. U roco ta ucawu wo okolo a yi amayun a da atsuma e ili i na u yuwain. ²³ Apa nda ili i na Adan-shi

a Asula a dammai, “Ibrahim ta nu ucawu wo okolo e ekere a Asula, reve waru Asula e kece yi atsuma a aza a abula.” Ne da Ibrahim yuwain da da e de niyi i'utsa ya Asula. ²⁴ Ye ene ta gogo a na tsu ta gura zuwa Asula a zangana na atsu adama e ili i na tsu yuwain, agba ni ili i na tsu usuyi goon shi.

²⁵ Iroci, Rahapuf aashakala a da a danai. Amma u zuwa ta Asula a yuwan mazanga na ayi ana u ushiyi aza a na a 'yawai matawa mo utyo me ida, reve u wawa le avu u kambato le o u'wa nu ure u ro. ²⁶ Lipu na ri babu ruhu, lipu ndolo akwakwa a da, ne da ucawu wo okolo a ri babu ulinga aakwakwa a da!

3

Uritosu adama e eelentsu

¹ Ama a va, she yo o'wo munlu ma Adan-shi a Asula na abunda wan. I reve Asula e te ge'eto tsu lon adama a na tsu ri munlu.

² Atsu tsu nusan ta e re na abunda, amma aza a na a gura guzai elentsu e le, a ta gura guza aciyele e re na buwai. ³ Tsu tsu zuwaa ta ido rumu na amunga a na tsara a uwwa tsu, tsara tsu gura zuwa le a yuwan ili i na tsu cigai a yuwan suru. ⁴ Ne da fo a tsu yuwaan wantsun. U ta mgbain waru upepu u mala u tsu kebe yi ta. Na ne suru na zagbain yuwan ulinga na aaci o uwalata u wantsu'un u tsu vadala ta a tyo ubata u na u ciga niyi u 'yawa. ⁵ Ne da waru eelentsu, ili i ke'en i da atsuma a lipu, agba u tsu yuwan ta abajini e ili. Abajini o una a tsu kula ta na makina me ke'en. ⁶ Eelentsu fo akina a da. U ta tapu ni iwuya, u tsu una ta vuma suru suru, reve u zuwa ure u wuma u vuma a akina, ayi aciyayi u'wa wa akina u da we ivulusa yi.

⁷ Ama a tsu gura ta zuwa nama suru vu uwwa le, na nnunu, ni iyo, na mugula fo, ⁸ agba babu za na aa gura zuwa eelentsu a yi oo toni yi. Ili i wuya i na vuma aa gura gitsa da shi. U ta na yaza yu ucira.

◇ 2:23 Isha. 41:8.

⁹ Ne eelentsu a ɗa tsu yuwaan Zag-bain na Dada ica. Ne eelentsu a ɗaɗa waru a tsi isula ama, ko na a yuwan nle oroci a Asula. ¹⁰ Ica nu una wu usa, o una u ta u ɗa oo utusa, aza a va, she wo o'wo ne wan. ¹¹ Lyusumini ta ta gura tawa na mini mo uyo'o na mini mo okono? ¹² Aza a va, ashe ubiri u ta gura matsan zetun?† Ko zetun u matsan ubiri? O'o, ne ɗa waru vee kene mini mo uyo'o a lyusumini ma na ma ri okono shi.

Cu'un vu gbozu re

¹³ Atsuma a du, vuma ro ta pe za na ri nu ugbozu nu urevu wi ili ya Asula? Ama a na a ri ne, o tsu rocoo ta cine aa yuwusan wuma u sa'ani u le, waru o tsu rocoo ta cine aa yuwusan ili i sa'ani babu u'yaasan wa avangaci. ¹⁴ Amma na vu ri na tsushu'un ni icigi ya aci o ookolo a wu, she vu 'yaasan avangaci a na vu ri nu ugbozu wan. U'yaasan wa avangaci a wu suru amayun a ɗa vaa 'yuwusan. ¹⁵ Icigi ya aciyawu, na tsushu'un tsa wu ubata wa Asula a ɗa wo utusa shi. Icu'un i ndolo ili yu uvaɗi i ɗa, babu akiza, waru Mekerencesu† ma ɗa ma tsu tawa ne ele. ¹⁶ Ubata u na icigi ya aci na tsushu'un tsa ri suru, ubata u ndolo ujambu u ɗa u tsu dana lo waru iwuya suru i ta lo.

¹⁷ Amma ugbozu u na wu utai ɗe zuva suru u ta cece. U ciga ta asuvu nden. Mantsa suru ben ɗa u tsu dana, waru u tsu zuwaa ta ama atsuvu. U ta ni isa'ani, waru u tsu yuwan ta linga sa'ani. U tsu roco mayan me ili koko'o shi, waru u tsu yuwan ili ni ikpa'a shi. ¹⁸ Aza a na aa casu ama adanshi a asuvu nden a tsu cu'wan ta icu'un ya asuvu nden, reve a gasa isa'ani.

4

I ca aciyadu e ekere a Asula

¹ Nye i ɗa gba yaa tawusaa na mawasan na nlangi atsuma a du? Ili i na yaa tawusa na addama a nda suru ele ɗa ili i na i cigai, a na a ri a nlangi atsuma a du. ² I ciga ta ili i na i ri na ayi shi, avu i yuwan ifobi avu yu una tsara i tsura ili i ndolo. I

ta yuwusan tsushu'un tsi ili i na ozo o ro a ri na ayi, waru yaa tsura ili i ndolo adama a aciyadu shi, ayi ɗa i zuwai yaa yuwusan mawasan na nlangi adama i usa le e ekere a aza a na a ri ni i ɗa. Suru na ne, ili i na i zuwai i tsurai ili i na i cigai shi, ayi ɗa, i pati Asula shi. ³ Waru ko ni i pati, i tsu tsura shi adama a na no okolo a sa'ani a ɗa i yuwayin ipati'i shi, i ciga ta ili i na yoo yo'onoto du okolo.

⁴ Adu aza o ulambu wa abula! I reve, ni i ciga ili yu uvaɗi i nda, i to o'wo n'yuwatan ma Asula. ⁵ Ko i ta majiyan pere ɗa Adanshi a Asula a dammai, Ruhu va yi ta pe atsuma a tsu waru u ta a tsushu'un lon. ⁶ U tsu roco tsu ta isa'ani ya yi na abunda. Ayi ɗa i zuwai adanshi a yi a dammai: “Asula a 'yuwan ta za na a 'yaasan aciyayi,

amma u tsu yuwaan ta za na votoyin aciyayi ubata wa yi isa'ani.”

⁷ Adama o ndolo, i ca aciyadu e ekere a Asula. I 'yuwan Mekerencesu, u ta suma u lyawa du. ⁸ I tawa zuzu na Asula, ayi waru u ta tawa zuzu na adu. Adu aza o unusu, yi za'wa ekere a du, reve i zuwa okolo a du o o'wo cece. Adama a na i ri no okolo e re re. ⁹ I yuwan atsumolangu, i shon, i yuwan abara adama e ili yu uwuyan u i na i yuwain. I lyawa izo'oshi i du i kamba atsumolangu, mazanga waru ma kamba mesun ma abunda. ¹⁰ I voton aciyadu e ekere a Asulazuva, ayi waru u ta 'yaasan du.

¹¹ Ama a va, she i yuwusan adanshi a vanvama a tyo e ekere a aza a du wan. Nna vu yuwan adanshi o unusu a na za va wu vi itoni yuwain, avu waru vu tawaa yi na addama, vu te ge'etosu Wila wa Asula. Agba waru avu za vu uge'etosu ɗa shi, za na aa gura reve Wila'a u ta mejege ko u ri mejege shi. Ulinga wa wu ayi ɗa vu yuwan tsutoni na ayi. ¹² Asula a ɗa a yuwain Wila, ayi ɗa waru a nde'en na waa gura yuwan uge'etosu atsuma a tsu mejege. Ayi ɗa waru a nde'en u ri nu ucira u na waa lungusa ko u

wawa. Adama o ndolo, avu zane da a na vee ge'eto za va wu?

Yaa gura reve nfa'an shi

¹³ I kambuwa ugbozu e ili i nda, i ta dansa, “Ana'an ko nfa'an tsu ta 'yawa a lyuci ndede, tsu yuwan de aa'wan a ta a tsulusa na tsu wini a tsurusa ikebe i na yaa uwusa tsu.” ¹⁴ I damma ta tsunda, agba i reve ili i na yaa fara nfa'an shi. Adama a na wuma u du u ta vamma megeve. U tsu dana ta pa nda gogo a mantsa me ke'en u kara. ¹⁵ Adama o ndolo, u to lobono i damma, “Nna Asulazuva a ciga tsu dana wuma, avu tsu yuwan ili i nda ne ele ndede.” ¹⁶ Ko na wo o'woi, i dana ta a yuwusan adanshi e ili i na yaa yuwan nfa'an nu uvadu adama a na i tarai aciyadu ili i ro. Cu'un vu uvadu u ndolo biti iwuya i da. ¹⁷ I cuwan, unusu u da na vuma reve ili i na i lobonoi u yuwan, reve u 'yuwan a yuwan i da.

5

O rono ta aza o utsuru atsuvu

¹ Aza o utsuru, zuwai atsuvu a du. I ta shon na yisaali adama a atsumalima a na a ri lo a tawa du. ² Utsuru u du u ta shama, waru aran a ta tama itana i sa'ani yi ikebe i du. ³ Gogo zinariya na azurufa oo o'wo ili shi. Ili yi ikebe i na i zuwayi ucira, a ta lungusa lipu du atsuma a akina.† Ili yi ikebe i na i bolotoi nda suru, e te isawan a makakan ma du o unu wi ili i na i yuwain o urana wu uge'etosu. Adu da nda gba i bolotoi utsuru u du a rana vu ukosu u nda. ⁴ Zuwai atsuvu a du gogo! Yu uwwa mesun ma aza a zamalinga aza a na i 'yuwain a tsupa. I 'yuwan ta a tsupa melen me le, ikebe i da da n nda a yuwusan adanshi a aci a du. Asulazuva a uwwa ta mesun ma aza a zamalinga'a. ⁵ I danu ta atsuma o uvadi babu linga, na ne suru yu uwwa ta uyo'o u na i cigai. I yuwan ta waru mgbain gogo i fofo ta aciyadu adama o urana u mapada. ⁶ I yuwaan ta ama a sa'ani uge'etosu wu uwuyan, reve i kambato le aza o

unusu, reve yu una le, agba a yuwaan du ili i ro shi.

Iyuwan ankuri na atsumalima

⁷ Aza a va, i yuwan ankuri ana wo o'woi i ta pura ukambu wu Zagbain. I jiyana aza a na a tsu yuwusan cimba, aza a na o tsu puro mini mo ujuvu, waru a tsu yuwan ta ankuri hali mantsa mo ugasa. I cuwan cine a tsu yuwan ankuri, reve o puro itana yu uduma i kutsa ulobonu. ⁸ Ne da fo yaa yuwaan ankuri. I gbama asuvu adama a na Zagbain ta lo a tawa gogo. ⁹ Aza a va, she i yuwan adanshawuya e ekere aza a du wan. Na ne da shi Asula e te ge'eto du. I kalyuwa ulobonu! Za vu uge'etosu u gbain u ta lo a tawa. U ta lo mishin o unantsu!

¹⁰ Aza a va, i kalyuwa ama a Asula aza a na a yuwusan adanshi o unu wa yi atsuma o ucira wa ala a yi. Ele da iroci ya ama a na yaa kalyuwa adama o mosowo ma atsumalima. ¹¹ Tsu tsu ca ta aza a na a yuwain ankuri atsuma a atsumalima tsugbain. Ayuba iroci i vuma na kabai asuvu na ankuri da lon. Atsuma e ili i na i cina niyi, tse ene ta ifobi ya Asulazuva cine u kosoi ulobonu a wuma wa yi, adama a na Asulazuva a ta tapu ni isa'ani nu urocusu wi iliyali.

¹² Aza a va, u ta dana ulobonu lon she i kucina na zuva wan. She i yuwan ne avu i de ida ko ili i ro wan. Ili i na yi ntsayi i yuwan ayi da i damma “ee” ko “o'o” goon. Ni i yuwan ne yaa nusan shi, waru oo kototo du shi.

Uritosu adama a avasa

¹³ Atsuma a du za ro ta pe na atsumalima? Vuma ndolo lyuwa elime na avasa. Nanza atsuma a du u ta na mazanga? Vuma ndolo cana ishpa yi ica. ¹⁴ Atsuma a du nanza ta pe nu ubanakun? Vuma ndolo banu azagbain† a aza e Itoni tsara a yuwaan yi avasa. A ta tsuwaan yi mani'in atsuma a ala a Zagbain. ¹⁵ Avasa a na azagbain a yuwain no okolo a ta, avasa o ndolo a ta kambato za vu ubanakun u ndolo gbaga. Asula

ā tā kambato yi gbaga. Waru nu u yuwan unusu suru, Asulā a ta yuwaan yi gafura. ¹⁶ Adama o ndolo, i dammulai unusu u ɗu, reve i yuwunlayi avasa tsarā Asulā ā kambato ɗu gbaga. Vuma na Asulā a uwwusa uyo'o wā yi, avasa ā yi ā tā nu ucira waru u tsu tāwāā tā ni isa'ani.

¹⁷ Iliya† vuma ɗa oroci ā tsu. U yuwan tā avasa na amayun she o ro'o wan, waru o ro'o e ida shi, hali a'wan a ta'atsu na akapi. ¹⁸ Reve u yuwisan avasa, reve Asulā a yuwan iro'i, ɗaɗa ida i matsain itana yu una ulobonu.◇

¹⁹ Aza ā vā, nā za ro puwāan atsumā o ure wā amayun, za ro atsumā ā ɗu u 'yawa u kambato vuma ndolo. ²⁰ I cuwan ulobonu, vuma na kambatoi za vu unusu na riyai, vuma ndolo ta wawa za vu unusu'u diga o ukwā, adama o ndolo Asulā a ta yuwaan vuma ndolo gafura vu nusu vā abunda na u yuwain.

◇ 5:18 1 Ngo. 18:41-46.

Mepepelime mo Ufaru ma Bituru

Ucuduwu wa aatagada a nda

Bituru, vuma na danai aatagada a nda, aajiya a da a danai. U dana ta zuzu na Yesu. We ene ta cine Yesu sowoi atsumalima ne esu a yi. Atsuma e mepepelime ma nda u yuwaan ta aza e Itoni a na a ri bata koko'o adanshi adama a atsumalima.

Bituru damma ta aza e Itoni a mantsa mo ndolo a na a yuwan mazanga adama a atsumalima a na oo sowuso. Ana wo o'woi Yesu sowo ta atsumalima atsuma o uvadi u nda, ne da fo aza e Itoni a yi na a 'yuwan a ciga o sowo cu'un va atsumalima o ndolo. Atsumalima a tsu zuwa ta ucawu wo okolo a vuma a dashi gbama. U damma le ta isa'ani ya Asula u to obolo ne ele a mantsa ma na oo sowuso atsumalima o ndolo.

Ana'an aza e Itoni o to sowuso fo atsumalima, waru ne da, Asula a ta na abula hali ana'an n nda. Aatagada a nda a ca tsu ta urevu adama a amayun a akiza a na aa kamba tsu na tsoo sowuso atsumalima. Waru u damma tsu ta ili i sa'ani ya abunda i na tsa yuwan a mantsa ma na tsu ri oo sowuso atsumalima ko na tsu ri a asuvu nden.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa (1:1-2)
2. Adanshi a amayun adama o uzuwu wo okolo (1:3-12)
3. Nden tsa ama a Asula a na a ri na akiza (1:13-2:17)
4. Iroci ya atsumalima e Yesu (2:18-25)
5. Za vi Itoni na atsumalima (3:1-4:19)
6. Asala adama a azagbain aza a aa'isa aza e Itoni (5:1-11)
7. Icasu yu ukosu (5:12-14)

¹ Amu Bituru, aajiya e Yesu Kristi Zamawawa, amu da ma lyungusaa du mepepelime ma nda. N ta danasaa

ama a na Asula a dangwai. Ele da aza a na a ri a nden ana omocin atsuma e ida ya Pontu, na Galatiya, na Kafadokiya, na Asiya ni ida ya Bitiniya.

² Asula Dada u dangwa du ta ce nu ujimu waru Ruhu kambuwa du ta aza a akiza. Adama o ndolo a da i yuwain tsutoni na Yesu Zamawawa, reve mpasa ma yi mo o'woto du cece. N ta avasa i tsura isa'ani ya Asula na asuvu nden a yi a wuma u du na abunda lon.

Aza e Itoni a dana nu uzuwu wo okolo

³ Ica a tyo ubata wa Asula, Dada vu Zagbain tsu Yesu Zamawawa. Atsuma e isa'ani ya abunda ya yi i da a matsisan ntsu. Adama o umatsun u sa'avu u nda u da tsu ri nu uzuwu wo okolo a na a ri wuma, waru tsu tsura yi ta adama a na a 'yasain Yesu Zamawawa atsuma a akwakwa.

⁴ Waru umatsun u sa'avu u nda u tawaa tsu ta na agadu a na aa langa shi, waru za na ri cece agba woo kporo shi. Asula a tu uguzu na agadu a du ce zuva, agba waa lyawa ili i ro i ju'wan yi shi. ⁵ Adama o ndolo ni i ca Asula okolo a du, ucira wa yi waa lyawa ili i vama i ju'wan du shi, hali she nu u roco iwawi a mantsa mo ukosu. Waru ama suru e te ene iwawi i nda.

⁶ Ili i nda amayun a da, adama o ndolo i yuwan mazanga adama e le. Amma gogo i to sowo atsumalima icu'un icu'un mantsa wa'a. ⁷ Atsumalima'a a tawa ta adama u roco ucawu wo okolo a du amayun a da. Ucawu wo okolo a du ili ya abula i da u la'a ta zinariya. Akina a da o tsu lobonoto zinariya agba suru na ne u tsu langa ta. A mantsa ma na koyan da ee ene Yesu Zamawawa, i ta tsura ica, na tsugbain, ni isa'ani adama o ucawu wo okolo wa amayun a du. ⁸ I ciga ta Zamawawa ko ana koto ye ene niyi shi. Ko na yee inda yi gogo shi, avu gba i ca yi okolo. Waru ko gogo i ta mazanga na mazanga ma gbain ma na yaa gura cuduwa shi. ⁹ Adama a

na i ca niyi okolo a ɗu, i ta ushi une'e wi iwawi i wuma i ɗu.

¹⁰ Aɗasula a yuwan ta adanshi cine Asula oo roco ɗu isa'ani ya yi, reve a bunga ulobonu adama a tsura urevu wi iwawi i na Asula aa ca ɗu. ¹¹ Ruhu vu Zamawawa shi ta atsuma e le, reve u yuwan adanshi a atsumalima a na Zamawawa oo sowo waru na tsugbain tsa na waa tsura na atsumalima o koto. Aɗasula a shi ta a ciga e reve mantsa na cine ili i nda yaa fara. ¹² Reve Asula o roco le aa yuwusan adanshi e ili i na yaa fara a mantsa me le shi, ili ya amayun i na a dammai adama a ɗu a ɗa. Gogo nda Asula a lyungu ta Ruhu va Akiza u kamba ama a mantsa ma na aa yuwusaan ɗu alajiya a Alabari a Sa'ani. Hali na nlingata ma Asula fo n ciga ta n reve ili i nda'a.

Nden ma akiza

¹³ Adama e ili i nda suru, i yuwan majiyan ma sa'ani, reve i guza okolo a ɗu. I yuwan majiyan ununa Asula oo roco ɗu isa'ani ya yi a mantsa ma na Yesu Zamawawa aa kamba. Mantsa ma na i cuwain ni ili i ndolo suru, u ta ca ɗu uzuwu wo okolo. ¹⁴ I yuwaan Asula tsutoni adama a na aɗu muwun ma yi n ɗa. She i kamba aɗapa a yuwusan ili i wuya ununa i yuwain a wuma u ɗu de aɗapa wan. A mantsa mo ndolo i shi i reve ununa u lobonoi i yuwan shi. ¹⁵ Asula a ɗangwa ɗu ta adama yoo o'wo muwun ma yi, adama o ndolo gogo ni i ciga i 'yuwan i ɗana na akiza a atsuma e ili i na yaa yuwusan biti, ununa Asula a ri na akiza. ¹⁶ Asula na aciyayi u damma ta, "Ni i ciga i 'yuwan yoo o'wo na akiza adama a na aɗu za va akiza a ɗa." ◇

¹⁷ I cuwan i ta yuwusan avasa e ekere a Dada za na ri zuva. Ayi ɗa za vu uge'etosu, agba u tsu la'a ciga za ro e ekere a za ro shi. U ta ca ɗu atsumalima ko iliyinkapa adama e ili i na i yuwain. Adama o ndolo i ciga i 'yuwan i ca Asula tsugbain atsuma a nden n na yaa yuwusan

pa o uvadi ana omocin. ¹⁸ I reve ta Asula a tsupa ta ili i gbain i ro adama u wawa ɗu diga o ure u vama u na nkaya n ɗu n lyawaa ndu. Agba atsupu a na u tsupai ili i ɗa tsa zinariya ko azurufa, ili i na i tsu jima shi. ¹⁹ U tsupaa ɗu ta na mpasa ma abula ma Yesu Zamawawa. Ayi ɗa Magiri'i ma Asula ma na ma yuwain unusu shi suru suru, waru u ri na abasa shi, ko ke'en. ²⁰ Asula a ɗangwa yi ta adama o ndolo de nu ujimu kafu a yuwan uvadi, gogo gba a rana vu ukosu u nda Asula a lyungu yi ta o uvadi adama koyan ɗa ee ene yi. Waru Asula a yuwan ta ne adama a ɗu. ²¹ Gogo nda, i ca Asula okolo a ɗu adama a Zamawawa. Waru adama a na Asula a 'yasain Zamawawa atsuma a akwakwa, aɗu u ca yi tsugbain tsa gbain. I ta gura usu reve i zuwa okolo a ɗu ubata wa Asula na amayun.

²² Gogo nda, i ta gura cigalai na aza a ɗu na amayun ana ama o u'wa u ta. Adama a na a za'wai okolo a ɗu cece a mantsa ma na i usuyi Alabari a Sa'ani ili ya amayun i ɗa. Adama a nda ni i ciga i 'yuwan i cigalai lon, nu ucira u na u ri o okolo a ɗu suru. ²³ Asula a zuwa ta a matsisan ɗu. Wuma u sa'avu u ɗu wu uta ubata wa aza a na a matsan ndu o uvadi shi. Adama a na wuma u na a ca ndu u to koto o ukwa. Ayi gba wuma u sa'avu u nda u ri nu ukotu shi, adama a na wu uta ta atsuma a adanshi a wuma wa Asula, agba adanshi'i u ri nu ukotu shi. ²⁴ Ishaya vumavasula ɗana ta:

“Ama suru a ta tsa anlya tsa na tsa tsu kuwushi,

ulobonu u le waru u tsu kotushi ta ununa vu revei ulobonu u yipalu wo ogozo.

Anlya a tsu 'yewe ta reve yipalu yo oco e ida.

²⁵ Amma adanshi a Zagbain a ri nu ukotu shi.” ◇

Waru adanshi a Zagbai'in ayi ɗa Alabari a Sa'ani a na tsu yuwain alajiya a yi a tyo ya'a ɗu.

2

¹ Adama o ndolo ni i ciga i 'yuwan i lyawa unusu u na yaa yuwusan. I lyawa a lulumusa ama. I lyawa a dansa i ta na aḡula agba ne da shi. She i tonoo tsushu'un wan, agba i lyawa adanshi e ili i na yaa ɓali ama o ro. ²⁻³ I ciga i 'yuwan i dana a maluwa ma na yoo sowo maani ma akiza ma na ma ri diga ubata wa Ruhu, adama i kungwa nu ucira atsuma e iwawi i du. I saala e izami ya adanshi a Asula ununa babu tsu dana e mesun ma maani, adama a na i pefei isa'ani yi Zagbain.

Aatali a wuma

⁴ Yesu Zagbain ayi da Aatali a wuma. Ama a 'yuwan yi ta, reve gba Asula a dangwai yi reve u ciga yi lon. ⁵ Ne da adu waru i ri. Adu atali a wuma a da aza a na Asula aa yuwusaan ulinga u suwa u'wa atsuma o tsugono tsa yi. Waru adu obolo a nan ganu va akiza a da, waru i ta ca kucci atsuma a Ruhu, za na oo yo'onoto Asula okolo atsuma e Yesu Zamawawa. ⁶ Adanshi a Asula a damma tsu ta:

“Kalyuwai! N ta zuwusa aatali e ikyun yu ucira yu usaa atsuma a Sihiyona,†

za na n dangwai,
ayi da macigata ma va.

Za na cayi vuma ndolo okolo, u te ene u nusan vuma na waa ca okolo shi.” ◇

⁷ Ayi macigata ma du ma da, adu aza a na i ushi niyi. Amma aza a na a 'yuwan niyi,

“Aatali a na asuwi a 'yuwain ayi da gba wo o'woi aatali e ikyun yu ucira yu usaa.” ◇

⁸ Waru Adanshi a Asula a damma ta,
“Ayi da aatali a na aa zuwusa ama utadatsasa,
aatali a na aa zuwa le a riya.” ◇

A ta tadatsasa adama a na o poloi atsuwu reve a kuru Adanshi a Asula shi. Adama o ndolo reve a cina ili i na o fofoo nle.

⁹ Amma adu i ri tsa ama o ndolo shi, adama a na adu elentsu a na Asula a dangwai a da. Adu obolo a nan ganu a da aza a na aa yuwusaan Asula tsugbashi ana Mogono, adu ama a akiza a da, waru adu ama a Asula a da. Asula o utaa du ta atsuma e irumbu a tyo atsuma e ekan a gbain a sa'ani a yi. Gogo nda ni i ciga i 'yuwan i damma linga va asalama na u yuwain suru. Adanshi a Asula a damma ta,

¹⁰ “De acapa i dana ta ama a na a ri ne elentsu shi;

gogo gba shi adu ama a Asula da.

De acapa, i shi i tsura iliyali ya Asula shi,

gogo gba shi, i tsura ta iliyali ya yi.” ◇

¹¹ Ama a va, adu omocin a da na aza a mabura o uvadi. Adama o ndolo n to ronuso du atsuwu i suma icigi yi iwuya adama a na a ta nlangi no okolo a amayun a du. ¹² I yuwan ugbozu cine yaa danusu obolo na ama a du aza a na a ri e itoni shi. Ko na aa dansa ne epen, a na i ta yuwusan ili i na i lobonoi shi, e te ene wuma u sa'ani u du, reve a ca okolo e le avu a ca Asula tsugbain a mantsa ma na waa tawa adama o uge'etosu wu uvadi.

Tsutoni na azagbain

¹³ Zagbain ciga du ta i kuru azagbain a ama. I yuwan tsutoni na aza a na la'ai tsugbain atsuma a ama, ¹⁴ waru obolo na azagbain a na u lyunguyi suru. I yuwan ne adama a na mogono ma tsu lyungu le ta adama a ca aza a na aa nususan atsumalima, waru reve a cuwa aza a na aa yuwusan ili i mejege.

¹⁵ Asula a ciga du ta i yuwan ili i mejege. Ni i yuwan ne, i ta baru na va ama a na a yuwain adanshi e epen a aci a du pere m pere. ¹⁶ Adu agbashi a da shi i ta faan. Agba nden m babu tsugbashi tsa du u zuwa du i yuwan iwuya shi. Ufalu u na yaa danu ana agbashi a Asula a da. ¹⁷ I ca koyan da tsugbain, reve i roco icigi langa a tyo e ekere a aza e Itoni. Yu uwwa wovon wa Asula, avu i ca mogono tsugbain.

18 Agbashi, ni i ciga i 'yuwan i yuwaan azagbain a du tsutoni, avu i ca le tsugbain. I yuwaan ne aza a na a ri na abula waru a ri na majiyan me isa'ani, waru agba ni i ciga i 'yuwan i yuwaan aza a na a ri usuduwu. 19 Asula a tsu yuwan ta mazanga na vuma kaaba asuvu a atsumalima e iwuya i na wu ntsayi i sowo shi adama a na u revei Asula. 20 Agba na a faba du adama o unusu, yaa tsura ili i ro pe shi. Amma Asula a ta zuwaa du aba'un na wo o'wo i to sowo atsumalima adama a na i yuwain ili i sa'ani. 21 Zamawawa ayi da iroci i du, waru u sowo ta atsumalima adama a du. I kuru ili i na u yuwain. Asula e de du ta adama i sowo atsumalima. Adanshi a Asula a damma ta:

22 “Zamawawa nusan shi, waru wu luma za shi.” ◇

23 Ana ama a uwai e isulusa yi, u tsupa le shi. Ana ama a ca niyi atsumalima u damma she ne ele fo o sowo atsumalima shi. Ayi de u zuwa aciyayi e ekere a Asula za na tsu yuwan uge'etosu mejege. 24 Ayi na aciyayi u tanuyi unusu u tsu a lipu va yi ana u kuwai a akpata,† adama atsu tsu kakasai nu unusu u tsu, reve tso o'wo wuma adama tsu yuwain ili ya abula. Yo o'wo ta gbaga adama a antsu a yi! 25 I shi ta e igaru tsi ikyon i na i puwain. Agba gogo i kambata ubata wu Za va Aguaba du, za na aakalyuwusa wuma u du.

3

Cine aa yuwan nden n lolo

1 Adu waru amaci, i kuru ali a du, ununa yaa kuru Za va Aguaba du. Na ali o ro a 'yuwan a ushi ikaka'a, nden n sa'ani ma amaci n le n ta zuwa le a usu upasu na adanshi a na aa yuwan. 2 A ta yuwan ne, ne e ene nden n sa'ani n na n lobonoi na yaa yuwusan.

3 She i yuwan mpolo n na yoo o'wo ulobonu e esu a ama wan. I damaton aciyadu adama a abunda a mafava

ma anji ko ili i na a yuwain na zinariya ko adama e itana yi ikebe lo wan. 4 Ana yaa yuwan ne, i lyawa e reve du adama o ulobonu u na u ri o okolo a du. Ulobonu u nda a tsu tsura yi ta o okolo a na a tarai aciyayi ili i ro shi. Asula a tara yi ta ili i sa'ani yu usokowu yo okolo a na u ri n koto shi. 5 Ne da amaci a akiza de acapa o o'wotoi aciyele ulobonu. A ca ta Asula okolo e le, reve waru a ca ali e le tsugbain. 6 Iroci, Saratu† yuwan ta tsutoni na vali va yi Ibrahim, ana u de niyi zagbain va yi. Adu esheli a yi a da ni i yuwan ili i na i ri mejege babu wovon wi ili i na yaa cina du.

7 Ne da waru, adu ali ni i ciga i 'yuwan i kuru ben na amaci a du. I guza le nu urevu atsuma a nden n du obolo. I cuwan i la'a le ta ucira. I cuwan ele fo a ushi ta une'e u sa'ani wa Asula za na ayi da wuma. I yuwan ne adama ko ili i ta i geshe avasa a du wan.

Iyuwan nden n sa'ani vani du

8 Gogo gba, i yuwan nden n na n lobonoi vani du, reve ili i na i farai na za ro atsuma a du i tara yi gashi ya'a du da, avu i cigalai ana muwun ma anawu. I roco ama isa'ani agba i tara aciyadu ili i ro wan. 9 Na vuma ro yuwaan du iwuya, she i kambuwa yi ni iwuya wan. Waru na za ro isula du, she i tsupa wan. Amma i zuwaa le aba'un. I yuwan ne adama a na Asula e de du ta tsara i zuwaa ozo o ro aba'un. Ne da Asula aa zuwaa du aba'un fo. 10 Adanshi a Asula a damma ta:

“Na vuma ciga wuma u mazanga na rana sa'ani,

nu u ciga u 'yuwan u geshe eelentsu a yi a adanshi a vama,

waru nu u ciga u 'yuwan u geshe una wa yi a adanshi e epen.

11 Nu u ciga u 'yuwan u lyawa mayan me iwuya,

waru nu u ciga u 'yuwan u yuwan isa'ani.

◇ 2:22 Isha. 53:9.

Nu u ciga u 'yuwan u yuwan atyo a na waa yuwan adama u yuwan nden n sa'ani na ama.

¹² Esu a Asulazuva a ta kalyuwusa aza a na aa yuwusan isa'ani, waru atsuvu a yi a tu ukpatu'u na aa yuwusan avasa. Amma Asulazuva a tsu tawa ta aza a na aa yuwusan iwuya esu.” ♦

¹³⁻¹⁴ Zane da ri lo aa yuwaan du iwuya, ni i ri ufobu na yaa yuwaan le isa'ani? Agba ko na aa ca du atsumalima adama o uyuwusan wi isa'ani, she yu uwwa wovon wan, waru she u damaton du wan. Asula a ta ca du iliyinkapa adama e isa'ani i na yaa yuwusan. ¹⁵ Ana yaa damaton aciyadu, i yuwaan Zamawawa aganda ana Zagbain. I ciga i 'yuwan i dana ufobu u na yaa cu duwa za na ece ndu, i damma ili i na i zuwai i ri nu uzuwu wo okolo. ¹⁶ Agba ni i ciga i 'yuwan i yuwan ne ben na tsutoni. I lyawa asuvu a du a dana cece. Reve na ama a yuwan adanshi a vama a aci a du, a ta uwwa wono, ne e ene nden n sa'ani n na yaa yuwusan adama a na yoo tono Zamawawa.

¹⁷ Lyawa i yuwan isa'ani reve i sowo atsumalima, na Asula a ciga du i yuwan ne. Ni i sowo awuya adama e isa'ani, u ta la'aa du a na yoo sowo awuya adama e iwuya. ¹⁸ Zamawawa sowo ta atsumalima a mantsa ma na u kuwai adama a nusu tsu, agba u buwa a dashi shi. U nusan shi ko ke'en, amma u kuwa ta adama a aza o unusu adama u tawato tsu ubata wa Asula. Lipu va yi kuwa ta, agba a kambato yi ta wuma atsuma a Ruhu.

¹⁹ Reve u 'yawa nu ucira u Ruhu'u u yuwaan akwakwa a na a ri wunlu o u'wa wa ali alajiya. ²⁰ Akwakwa a ama a nda a 'yuwan ta a yuwaan Asula tsutoni diga a mantsa ma na Nuhu yuwain wantsun. Agba Asula a shi ta a yuwan ankuri ne ele. Ama kunla da a uwai a wantsu'un reve Asula a wawa le a mini ma gbain.

²¹ Mini ma gbai'in iroci yu urumbusu u na waa wawusa du da gogo.

Agba urumbusu adama a wuzau'u wa ashinda a da shi. U to rocosu uvadalasa ubata wa Asula na asuvu e cece, adama a na a 'yasain Yesu Zamawawa atsuma a akwakwa. ²² Gogo Zamawawa ta zuva, ubata u na u ri nden o ukere usa'ani wa Asula. Nlingata ma Asula suru obolo na cu'un vo otoni a lima suru na a ciga a 'yuwan a yuwaan yi tsutoni.

4

I yuwan ununa Zamawawa yuwain

¹ Gogo nda, adama a na Zamawawa sowo atsumalima a lipu va yi, adu fo i dana ufobu u na yoo sowo atsumalima. Adama a na ni i usu i sowo atsumalima adama a Zamawawa i 'yuwan ta a yuwan unusu. ² Adama o ndolo ne da yaa kuru ili i na lipu du cigai shi, amma reve i yuwan ulinga na wuma u du i yuwan ili i na Asula a cigai. ³ I tara ta de mantsa lon nu ujimu a yuwusan ili i na aza a na e revei Asula shi aa yuwusan. I yuwusan ta tsipere icu'un icu'un, i shi ta i yuwan ili i wuya i na lipu cigai, i yuwan ta de oso na abukit a vanvama na yisowishi ni itoni ya amali i na Asula a 'yuwain.

⁴ Akuci a n'utsa n du a ta yuwan asalama a na i dashi boloi aci ne ele atsuma a mayan me ili i vama shi. Hali gba a uwa a yuwusan adanshi a vama a aci a du adama o ndolo. ⁵ Agba na a ciga a 'yuwan a usu za na ee ge'eto koyan da, aza a wuma na aza a na a kuwai de. ⁶ Adama o ndolo a da u yuwayin akwakwa alajiya a Alabari a Sa'ani. Adama ko ne e ge'eto le tsa akapi a ama a lipu, u yuwaan le ta ne tsara a tsura mantsa ma na a vadala a yuwan wuma atsuma a ruhu cu'un na Asula a ri na ayi.

⁷ Aa jima shi ili biti i to koto. Adama o ndolo i voton ugbozu avu i guza aciyadu adama i gura yuwan avasa. ⁸ Ili i na i la'ai ayi da, i cigalai ni icigi ya amayun, adama a na icigi i tsu zuwa ta i yuwan gafura vu nusu va

abunda a na a yuwaan ndu. ⁹ Ni i ciga i 'yuwan i kalyuwulai ulobonu babu adanshawuya.

¹⁰ Asula a ca ta koyan da atsuma a du une'e koko'o. I yuwan ulinga ni ili i na Asula a ca ndu adama i roco isa'ani† ya Asula a tyo a ama.

¹¹ Na avu za na tsu yuwan adanshi a da, vu yuwan adanshi gashi Asula na aciyayi a da aa yuwusan adanshi na avu. Ne e de wu ta adama vu kamba ama, vu yuwan yi na atyo o ucira u na Asula a ca nuwu. Adama e ili biti Asula a tsura ica atsuma e Yesu Zamawawa. Tsugbain tsa yi nu ucira wa yi a ri nu utyo shi. Ami.

Atsumalima adama e itoni

¹² Ama a va, she i yuwan asalama wan na a ca du atsumalima gashi akina. She i yuwan majiyan gashi ili i ro i da ko'o wan. ¹³ Amma i yuwan mazanga adama a na i uwai a atsumalima a Zamawawa. Adama yo o'wo na mazanga ma abunda a mantsa ma na o rocoi tsugbain tsu Zamawawa. ¹⁴ Ne e isula du adama a ala a Zamawawa, i ushi ta aba'un, adama a na u roco ta tsugbain tsa Ruhu va Asula u to obolo na adu. ¹⁵ U lobono ta i sowo awuya na yu una vuma, ko i yuwan wivu, ko ili i vama i ro. Ne da waru ni i damaton aciyadu ugondoru atsuma e ili ya ama o ro, u lobono ta i sowo awuya. ¹⁶ Amma ni i sowo atsumalima adama a na yo o'woi aza e Itoni, she yu uwwa wono wan. Amma i cuwa Asula a na i ri na ala o ndolo.

¹⁷ Gogo nda mantsa ma da a na Asula aa fara uge'etosu na ama o u'wa wa yi ne'en. Waru nu uge'etosu u fara na atsu aza e Itoni, cu'un vu uge'etosu wu usuduwu u na waa yuwaan aza a na a 'yuwain a yuwan tsutoni na Alabari a Sa'ani a yi?

¹⁸ Adanshi a Asula a damma ta, "Nu u ri usan za va abula† tsura iwawi,

cine tsa da woo o'wo e ekere a aza a na e revei Asula shi, na aza o unusu?" ◇

¹⁹ Adanshi a nda suru ayi da na yoo sowuso atsumalima ununa Asula a zuwai, i lyuwa elime na mayan me mejege, i ca okolo, Asula za na yuwan ndu u ta kamba du. Amayun a da waa kudā a kamba du shi.

5

Uritosu adama a azagbain

¹ Gogo gba, n ta yuwusan adanshi a tyo a azagbain† a aza e Itoni. N ta patishi du ana zagbain fo. Amu me ene ta atsumalima a na Zamawawa sowoi. Waru n ta tsura n uwa atsuma a tsugbain nu ucira wa yi a mantsa ma na u kambai. ² I kalyuwa ama a na Asula a zuwai e ekere a du, ununa aza a aguḅa a tsu kalyuwusa ikyon i le. I yuwan ne adama a na i cigai, agba she i yuwan adanshawuya wan. I yuwan ne adama a na yaa uwwusa uyo'o i yuwaan Asula aganda. She i yuwan adama e ili yu uvadi i na yaa tsura wan. ³ She yo o'woto aciyadu ana zagbain, a zuwusa ama mayan me ili wan, amma yo o'woto aciyadu iroci yi ili i na i ri ulobonu. ⁴ Ne da, na Mogono ma Aguḅa maa tawa, u ta ca du iliyinkapa adama a na i ta uwa obolo na ayi atsuma a tsugbain nu ucira wa yi u na u ri nu ukotu shi.

Muwun n yuwan tsutoni na mbara

⁵ Adu olobo, i kuru mbara. Reve suru ndu, i kambulai gashi agbashi a Asula a na a tarai aciyele ili i ro shi, adama a na,

"Asula a ta a nlangi na za na tarai aciyayi ili i ro,

agba u tsu ca ta ama a na a tarai aciyele ili i ro shi isa'ani ya yi." ◇

⁶ Adama o ndolo, i kambuwa aciyadu zala e ekere o ucira wa Asula, reve na mantsa ma na ma ntsayi ma tawa, ayi na aciyayi u ta 'yasan du zuva. ⁷ I lyawaa Asula ili i na yaa damatosun du suru, adama a na u ta adama a du.

⁸ I dana nu ugbozu kuci, waru i dana ufoḅu. Mekerencesu,† ma'yuwatan ma du ma da, waru u te

igaru a yisaali ana kamu a zama za na wee reme awu u tama. ⁹ I dāna nu ucira atsuma e ili i na yoo tonon, ne dā yaa 'yuwan yi nu ucira wā Asulā. I cuwan aza e Itoni yi Zagbain ubata suru atsuma o uvadi a ta uwwusa cu'un va atsumalima'a.

¹⁰ Ni i sowo atsumalima mantsa wa'a, Asulā na aciyayi u ta lapula ili, reve u gbamato du asuvu, awu u shuwa du yi isawan nu ucira. U ta yuwan ne adama a na ayi za vi isa'ani i da kuci. U zuwa du ta fo i tsura tsugbain tsa yi babu ukotu adama a na u bōlo ndu na Zamawawa. ¹¹ Ayi da za tsugbain nu ucira u babu ukotu. Ami.

Icasu

¹² N tara ta Sila ana mawun ma anawu, waru ayi da za na maa ca asuvu. Ayi da u kamba numu dana mokodi me mepepeline ma nda. N dana ta adama m gbamato du asuvu, reve waru n damma du isa'ani i na Asulā a ri na amayun, adama i lyuwa elime nu ucawu wo okolo a du ya'a yi. ¹³ Aza e Itoni a na a ri Babila*† a ta casasa du. Asulā a dangwa le ta fo cine u dangwa ndu. Mawun ma va Marku ta casasa du. ¹⁴ I casalai ulobonu atsuma e icigi ya aza e Itoni. N ta avasa Asulā a ca za vi Itoni va Yesu Zamawawa suru asuvu nden.

* **5:13** Ayi "Babila", aza o urevu wa adanshi a Asulā a ta dansa a na adanshi a Roma da a yuwusan.

Mepepelime me Ire ma Bituru

Ucuduwu wa aatagada a nda

ayi nda ayi da mepepelime me ire ma na mo utai e ekere a Bituru a tyo aza e Itoni a na a ri ubazu bata suru.

Atsuma e mepepelime ma nda Bituru damma ta aza a na e desununa atsuma a yi a na Asula o rono ta adanga a ama a na a danai Adanshi a Asula a nda, adama o ndolo za vi Itoni suru u reve Adanshi a Asula ulobonu lon. Waru u cuduwa ta a na munlu me epen n ri lo, waru u roco ta cine ee reve ili ye epen ni ili ya amayun. O ukosu, u damma ta a dana nu uzuwu wo okolo o urana u na Yesu Zamawawa aa kamba.

Ana'an munlu me epen n ta lo na abunda waru uritosu we epen o ta lo na abunda. Adama o ndolo, u ta dana ulobonu aza e Itoni ana'an e reve Adanshi a Asula ulobonu lon. Na tsu kalyuwa Adanshi a Asula tsu te ene Zagbain Yesu ta lo a kamba atsuma o uvadi u nda, ayi da i zuwai tsu ri nu uzuwu wo okolo u na nanza aa usa yi e ekere a tsu shi.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu na avasa (1:1-2)
2. Cine wu ntsayi aza e Itoni yi Zagbain a yuwan wuma (1:3-15)
3. Tsugbain tsu Zamawawa (1:16-21)
4. Amasula e epen na munlu me epen (2:1-22)
5. Ukambu wu Zagbain atsuma o uvadi amayun a da (3:1-18)

Ucuduwu

¹ Amu da Simo Bituru. Amu aagbashi e Yesu Zamawawa da waru obolo na aajiya a yi. N dana ta mepepelime ma nda a tyo ya'a du suru aza a na a ri na cu'un vu ucawu wo okolo a na tsu ri na ayi. Ucawu wo okolo o ndolo u tu ulobonu waru Yesu Zamawawa da ca ntsu ayi. Ayi da Asula

na Zamawawa tsu, waru u kambato tsu ta vede na Asula.

² N ciga ta Asula o roco du isa'ani na asuvu nden a yi a abunda a na yaa lyuwa elime na mereve me Yesu kuci adama a na ayi da Asula na Zagbain tsu.

Ili i na i zuwai tsu ri nu uzuwu wo okolo

³ Ana wo o'woi tsu reve ta Yesu mejege, u ta yuwusan ulinga nu ucira wa zuva wa yi, u ca tsu ta ili suru i na tsu cigai adama tsu yuwain wuma u na waa zuwa Asula mazanga. U de tsu ta tsu ushi tsugbain ni isa'ani ya yi! ⁴ Waru nu ucira u dafa, u ca ntsu ili i gbagbain na nzuwulai n sa'ani. U yuwan ta nzuwulai n na yaa fatsa e ili yi idaba i na i ri ukandaruwu na adu suru. Ili i ndolo ele da ili i na icigi i lipu i tsu zuwa. Waru u yuwan ta nzuwulai n na yoo o'wo vamma Asula.

⁵ Adama o ndolo i yuwan ukadu i dashi isa'ani o ucawu wo okolo a du. Wuma wi isa'ani u tsu zuwa du ta i reve Asula lon. ⁶ Urevu wa Asula u tsu zuwa du ta i gura guza aciyadu. Uguzu wa aci u tsu zuwa du ta i kaba asuvu, waru makaaba ma asuvu ma tsu zuwa du ta i yuwan wuma suru suru adama a Asula. ⁷ Ni i yuwan wuma tsundolo, i ta ciga aza a du, o ukosu i ta ciga vuma suru ni icigi ya amayun. ⁸ Ni i lyuwa elime nu udashishi wi ili i sa'ani i nda, a ta geshe du atsuma a mayan me ili ye pere, reve a zuwa du i yuwan ili ya abunda adama o urevu wu Zagbain tsu Yesu Zamawawa. ⁹ Amma aza a na a 'yuwain a yuwan ili i ndolo nrumba n da waru e tse ene mejege shi. E icina ta de a na Asula a kambato nle cece diga a akuci o ure a wuma u le vu unusu.

¹⁰ Ama a va, adama o ndolo i lyuwa elime nu ukadu tsara i roco ama a na Asula e de ndu, waru i roco le a na a dangwa ndu yoo o'wo ama a yi. Ni i yuwan ne yaa tafatsa shi waru yaa puwaan shi. ¹¹ Ne da Asula aa ushi du ulobonu atsuma o tsugono tsa Zagbain tsu na Zamawawa Yesu.

I poloo ikaka ya Asula atsuvu

¹² I reve ta de ili i nda suru, waru i ta mishin nu ucira atsuma a amayun. Suru na ne n ciga ta n dana a cuwusaan du ni ili i nda suru. ¹³ U lobono ta n dana a cuwusaan du adama e ili i nda hali she na n kuwa. ¹⁴ Waru Zagbain Yesu Zamawawa roco mu ta na maa jima shi n ta kuwa. ¹⁵ Adama o ndolo n ta yuwan ulinga babu uro tsara n lyawa du i reve ili i nda ulobonu. N ciga du ta i dana a cuwusan ne ele a mantsa na abunda acapa a va.

¹⁶ Ana tsu damma ndu cine Zagbain Yesu Zamawawa aa kambu nu ucira, yitele yu ugbozu i na za ro dammai da tsu danai a dansaa du shi. Ne da u ri shi! Amma tse ene ta tsugbain tsa amayun tsa yi ne esu a tsu. ¹⁷ Asula Dada da ca niyi tsugbain nu ucira ana u deyi nu udyo wu ucira u Tsugbain tsa Abunda tsa yi adansa, "Ayi nda macigata ma Mawun ma va ma da, waru n ta mazanga na ayi." ¹⁸ Waru atsu na aciyatsu tsu dana ta obolo na Yesu a masasan ma akiza, waru tsu uwwa ta udyo u nda a yuwusan adanshi diga de zuva.

¹⁹ Ili i nda suru i zuwa tsu ta tsu reve ili i na amasula a dammai amayun a da. Adama o ndolo i kambuwa ugbozu e ikaka i le, cine yaa yuwan na fitila na a dabai atsuma e irumbu. I lyuwa elime na mayan me ili i nda, hali she urana u na Zamawawa tawai avu ekan a akina a yi e ikana atsuma o okolo a du.*

²⁰ Ili i na i la'ai suru ayi da, i ciga i 'yuwan i reve adanshi a na amasula a dammai a majiyan me le ma da wu utai shi. ²¹ Amasula'a a yuwan adanshi adama a na ele aciyele a cigai a yuwan adanshi a da shi. O'o, ne da u ri shi! Ruhu va Akiza da zuwa nle a yuwan adanshi e ikaka ya Asula.†

2

Munlu me epen

¹ De acapa a yuwan ta amasula e epen a na a yuwayin aza a Isra'ila adanshi, ne da waru munlu me epen maa tawa atsuma a du. Nu ugbozu u da aa tawa nu uritosu we epen adama a Asula a na waa lungusa ama. A ta 'yasaan Zagbain le na tsupai adama u wawa le aci. Ele na aciyele aa jima shi a ta lungusa le. ² Ama na abunda a ta kuru uritosu wi iwuya i le. Avu waru a kuru ili yi idaba i wono i le. Reve adama e le ama a yuwan adanshi a vama adama a Zamawawa nu ure wa amayun a yi. ³ Munlu n nda aza o utsan a da, waru a ta yuwusan ulinga nu ugbozu ne epen adama a paala du. Agba Asula o kototo le ta de nu ujimu, waru ulungusu u le u ta lo a pura le.

⁴ Ko nlingata ma Asula, Asula a kuda a ca le atsumalima shi, ana a yuwain unusu. U caco le ta a tyo a akina reve u zuwa le atsuma a aabanu e irumbu. Waru na a ciga a 'yuwan a danu pe hali mantsa mo uge'etosu. ⁵ Waru Asula a kuda a ca uvadi u mantsa ma Nuhu† atsumalima shi. Avu u wawa Nuhu na ama o u'wa wa yi ama e cindere. Agba Nuhu rono ta uvadi atsuvu adama o uge'etosu wa Asula wa abula. Dada gba Asula a lungusai uvadi wa aza a na a 'yuwain Asula suru na mini ma gbain.

⁶ Waru u ca ta ilyuci yo Sodom na Gomora† atsumalima na u kulato nle na akina reve o o'wo okomo. Wo o'woto le ta iroci yi ili i na yaa tsura ama a na a kuruyi Asula shi. ⁷ Agba ko na ne, Asula a wawa ta Lutu.† Lutu ayi da u shi u danuyi cine Asula a cigai, reve ili yi idaba ni iwuya i na ama a na u ri nden ne ele i damaton yi. ⁸ Adama a na u shi vuma va abula a yuwusaan Asula tsutoni, reve atsuma a langasa yi ana we enei iwuya, reve wu uwwa iwuya i na aa yuwusan urana suru.

⁹ Ili i nda i to rocosu Asula a ta gura wawa ama a na a kuru niyi mejege ko atsuma a atsumalima a

* **1:19** Ele idanshi i Tsheleni pa nda ele da "she nu urana u koto reve talyo'o vu usana 'yon pe atsuma o okolo a du." † **1:21** Ure u ro u na aa gura tsura urevu wi idanshi i Tsheleni pa nda ayi da "Ciga 'yuwan vu reve babu vuma na aa gura tsura urevu wi ikaka ya amasula na aciyayi goon."

na oo sowuso. Reve waru o roco *Asulā* a tsu reme tā ama a na a ca niyi tsugbain shi. Waru u ta casu le *atsumalimā* kuci hali a tyo o urana wu uge'etosu.

¹⁰ *Asulā* a tsu dashi tā ama *atsumalimā*, aza a na aa kurusu ili i iwuya i na lipu le cigai, reve waru a 'yuwan a kuru azagbain. Icu'un ya ama a nda a tā nu u'yaśaśan wa aci no okolo o ugbamu. A ri nā wovon shi, hali a tsi isula tā azagbain a zuva, agba ko okolo a tsu je'en le shi. ¹¹ Agba nlingata mā *Asulā* n la'a tā icu'un i munlu me epen a nda ucira nā tsugbain. Agba ko nā ne, a tsi isula azagbain a zuva a makakan mā *Asulazuva* shi.

¹² Ama o ndolo o rotso tā inama yu una, aza a na a tsu yuwan majiyan shi. A matsan le tā adama o urana u ro e reme o una le langa. Ama a nda a tsu yuwan tā adanshi a vama e ekere a *Asulā* adama e ili i gbagbain i na e revei aciyele shi. Cu'un wuma babu ulobonu u le u tā tawaa le nu ukwa. ¹³ Atsupu e le o to o'wo ulungusu adama a wamatowun u na a amatoyin ama. A tsu dana tā a mazanga a mantisa mā na aa yuwusan iwuya i na a cigai nu urana gayin. A tsu tawaa tā nā wono atsuma a du, reve a zuwa du yoo o'wo ili yi idaba. A tsu lyuwa tā elime na mayan me ili ye epen ma nda a mantisa ma na a lyuwusa ilyalya nā adu ubata wa abuki. ¹⁴ A ta yuwusan tsipere ne esu e le, waru icigi i lipu ye esu e le a tsu cuwan shi. Reve a dana o mpolo n na o oto ama a na a ri mishin shi atsuma o unusu. Avu o rito aciyele o o'wo aza o utsan. Ama a nda obolo a ama a da aza a na a yuwayin una. ¹⁵ A lyawa ta de ure u mejege, reve a kuru ure wa Balam† vumavasula ve epen, mawun ma Beyuru.* Ayi vuma da za na cigai u tsura ikebe o ure u na u ri mejege

shi. ¹⁶ Agba reve mololi ma bara yi nu udyo wu vadilima. Nama na tsu yuwan adanshi shi, avu u yuwan adanshi u geshe tsulo tsa yi.

¹⁷ Ama a nda a tā gashi esumini a na e 'yewei. O rotso tā eleshe a na a tsu dana e igaru zuva atsuma o upepu. Ili i nda i tsu yuwan tā gashi abula nā abunda agba ko ili a tsu tawaa shi. Babu usan *Asulā* a tā caco ama o ndolo atsuma o ubata u na u la'ai irumbu suru suru. ¹⁸ Ama a nda a tā nu u'yaśaśan wa aci atsuma o ofoli a adanshi. Na za ro teme de a lyawusa ure wu unusu, ama a nda a tsu yuwan tā ulinga ni ili yu unusu u na vuma ndolo cigai adama a kambato yi atsuma e ili i na i ri ulobonu shi.

¹⁹ A yuwaan tā ama nzuwulai mu nden faan. Agba ele na aciyele na amayun agbashi a nden mi idaba n da, adama a na ama agbashi a da e ili i na a la'a cigai. ²⁰ Ama a lyawa tā ili yu uvadi i na yaa lungusa le, a mantisa ma na e revei Zagbain Zamawawa tsu Yesu. Agba ni ili yu uvadi i remishe ama o ndolo reve o polo le, atsumalima e le u tsu la'a tā atsumalima o ufaru. ²¹ U shi ta la'aa ama o ndolo nā a shi e reve ure wa *Asulā* shi suru suru. U tsu la'a tā uwuyan nā vuma reve ure u sa'ani, reve u 'yuwan ili i cece ni ili i sa'ani i na *Asulā* a ca niyi. ²² Ili i na i ri amayun atsuma o udammu u nda, u tā fo amayun e ekere a ama a na a ri ne: “Musān ma tsu shaama tā, reve u kambisa u lyuwisa tsushaamu'u.” Waru, “Magurusumu ma na a sumbai, u tsu kambisa tā atsuma o yilyo'o.”

3

Yesu tā tawisa

¹ Ncigata n va, ayi nda ayi da mepepelime me ire mā va a na n danaa ndu. A mpepelime'e n gura tā roco du

* **2:15** Atsuma a alabari a Balam a aatagada a na o fofoi diga KLP “Alabari a Musa” (Mkc. 22:1–24:12), tse ene tā ubata u na Balam dammai Mogono Balak ili i na *Asulā* a damma niyi u damma. Ayi dada ne alabari a Balam goon shi. Mantisa mo ro Balam ushi tā ikebe e ekere a Balak reve u ronoo aza a Isra'ila a danga adama a yuwaan amali aganda, (Mkc. 31:16). Ayi aalabari a nda wu pe atsuma a atagada a na KLP yuwain de atsuma a “Alabari a Musa” shi.

cine yaa yuwan majiyan ma sa'ani, aṅu waru i cuwan mejege. ² N ciga ḍu ta i cuwan aṅu i reve ikaka ya amaṣula a akiza† de nu ujimu, waru n ciga ḍu ta i cuwan aṅu waru i reve ili i na Zagbain tsu na Zamawawa zuwai ajiya a ḍu a damma ḍu i yuwan.

³ U tu ulobonu i reve a na a mantisa mo ukosu aṅa o ulamu a na oo zo'oso amayun a ta taṅa, aṅu a yuwan cu'un vi iwuya i na a cigai a yuwan suru.

⁴ Aṅu a damma, “Te da utawu u na u yuwain nzuwulai n na waṅa taṅa? Azagbain o ufaru a kuwa ta de, agba ili biti i ta lo ununa a ri diga a mantisa ma na a fara yuwain ili biti.”

⁵ Reve ama a nda e icina a na de nu ujimu, na adanshi a da Asula a yuwain zuwa. Reve waru a yuwan ida atsuma a mini aṅu mini ma kandaruwa ida'a. ⁶ Ana a tarai mantisa, reve Asula a zuwa mini'i u sodu uvadi. ⁷ Reve waru gba Asula a zuwa zuwa ni ida yo gogo a dana lo a nden mi ipiri ma akina a na o foboi adama o urana wu uge'etosu, reve u lungusa ama a na e revei Asula shi.

⁸ Ama a va ncigata, she yi icina a na Asula a tara ta urana u ta unata ana a'wan ukpakukupa (1,000) wan, waru u tara ta a'wan ukpakukupa unata nu urana u ta. ⁹ Ama o ro a ta jiyasan gashi Zagbain ta jima, she nu u shiton nzuwulai ma yi suru. Agba Zagbain waa jima ununa ama o ndolo a tarai shi, u ta yuwusaan du ankuri. U ciga ko vuma ta kuwa shi, amma u ciga ta vuma suru vadala† u lyawa unusu. ¹⁰ Urana wu Zagbain u ta taṅa babu urevetyowu, cine vivu tsu taṅa. Zuwa ta rukutsa na yisaali i gbain, aṅu akina o kototo ili biti. U to roco a alanga eteshe cine uvadi u ri ni ili i na i ri pe suru.*

¹¹ Adama a na a ta lungusa ili suru, icu'un ya ama a ne a da u lobonoi yo o'wo? Adama o ndolo i yuwaan Asula aganda, i yuwaan yi tsutoni cine yaa yuwusan nden n du. ¹² I zuwa ugbozu u du o urana u ndolo,

reve i kamba yi i zuwa yi u rawa go'o. A mantisa mo ndolo a ta lungusa zuwa na akina, waru ili i na i buwai suru i te jeruwe atsuma o usuduwu. ¹³ Agba tsu ta kalyuwusa tse ene zuwa ni ida i sa'avu na Asula a yuwain nzuwulai waa yuwan, uvadi u na koyan da aa yuwan ili i na Asula a tarai mejege.

Icasu yu ukosu

¹⁴ Ama a va ncigata, adama o ndolo i yuwan nden n na moo yo'onoto Asula okolo, i yuwan ili i na yaa yuwan, i yuwan nden cece babu unusu atsuma a rana na yaa pura ili i nda i fara.

¹⁵ I cuwan, Zagbain te ipiri adama ama a tsura mantisa ma na a wawale, cine za tsu Bulu macigata ma danaa ndu nu urevu u na Asula a caniyi. ¹⁶ Bulu yuwan ta adanshi e ili i nda suru atsuma a mpepelime ma yi. Agba akapi e ili i na u dammai a tu usan u merevee. Ama o ro aṅa o ulambu wu urevu aza a na a ri ugbamu atsuma e itoni shi, reve a vadala ikaka ya yi'i a dansa ili i ro ko'o ni ili i na waa dansa. Ne da waru a yuwusan na akapi a Adanshi a Asula. Ne da gba oo fobusoo aciyele ulungusu.

¹⁷ N'utsa n va, o rono ta atsuva a du kafu mantisa'a! I dana ufofu adama i kuru atsuma o unusu wa ama e iwuya a nda wan. She yu utu atsuma o ucawu wo okolo o ucira u du wan. ¹⁸ I lyuwa elime atsuma e isa'ani na atsuma o urevu wu Zagbain tsu na Zamawawa Yesu. Tsugbain nu ucira suru wo o'wo za va yi babu ukotu. Ami.†

* **3:10** Akuci a atagada o ro o koso ta uguzu u nda ni idanshi i nda “waru ili yu uvadi i nda i te jeruwe nu usuduwu wa abunda lon.”

Mepepelime mo Ufaru ma Yahaya

Ucuduwu wa aatagada a nda

Yahaya dana ta mpepelime n wawa'a aza a ta'atsu a tyo ama koko'o. E mepepelime mo ufaru ma nda, u de ta aza e desununa va yi muwun ma yi. Ana wo o'woi Yahaya aajiya a da waru zagbain va aza e Itoni a da a mantsa'a, u ta dansa mepepelime ma nda za va aza e Itoni a da suru.

Atsuma a aatagada a nda, Yahaya yuwan ta adanshi cine vuma aa dana zuzu na Asula a yuwusaan yi aganda. U yuwan ta adanshi cine aa dana zuzu na Asula e re re. Ure wu ufaru ayi da vuma isawan atsuma e ekan a Asula. Ure we ire ayi da vuma isawan atsuma e icigi ya Asula.

Aatagada a nda a damma tsu ta a na tsi isawan atsuma e ekan ayi da tsu yuwan wuma cine Asula a cigai, ne da ili i ro yaa dana lo usokowu e ekere a ama ko ubata wa Asula shi. Aatagada'a fo u damma ta a na vuma isawan atsuma e icigi ya Asula ayi da a cigalai pa atsuma o uvadi. O ukosu, u cuwaan tsu ta na tsu ri na abajini o ulyuwu wa aci na tsu ri ubolu na Zamawawa.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Adanshi a na a tsu ca Wuma (1:1-4)
2. Asula ekan a da waru Zamawawa da iroci i tsu (1:5-2:6)
3. Wila u Sa'avu (2:7-17)
4. N'yuwatan mu Zamawawa na Muwun ma Asula (2:18-3:10)
5. Icigi ya Asula ni icigi i tsu (3:11-4:21)
6. Ulyuwu wa aci wu uvadi (5:1-21)

Adanshi a wuma

¹ Za na danai wuma diga a mantsa mo ufaru, ayi da tsu uwwai adama a yi, waru tse ene yi ta ne esu a tsu, reve tsu kalyuwa yi ulobonu, waru tsu ju'wan yi ta ne ekere a tsu. Ayi

da Yesu Kristi Zamawawa, Adanshi a wuma. ² Za na a casu wuma tawa ta ubata u tsu! Tse ene yi ta, waru atsu esu e ili i na tse enei da. Gogo tsu ta dansaa du adama a wuma a babu ukotu za na danai na Dada reve u tawa ubata u tsu. ³ Ili i na tse enei waru tsu uwwai i da tsaa dansaa du, tsara adu fo i yuwan nden m muwulai obolo na atsu. Waru nden n tsu obolo na Dada na Mawun ma yi Yesu Zamawawa da. ⁴ Tsu danaa du ta ili i nda tsara i dana tapu na mazanga obolo na atsu.

Asula ekan a da

⁵ Apa a nda ikaka i na tsu uwwai ubata wa Yesu Zamawawa ayi da gba tsaa dansaa du gogo: Asula ekan a da, waru u ri ni irumbu shi, ko ke'en. ⁶ Na tsu damma tsu ta a nden obolo na Asula, agba atsuma e irumbu i da tsu ri nden, epen a da tsaa yuwusan, tsoo tono amayun shi. ⁷ Amma na tsu ri nden atsuma e ekan, ununa Asula a ri atsuma e ekan, tsu ta a nden m muwulai. Waru mpasa m Mawun ma yi Yesu n ta zaza'usa nusu tsu.

⁸ Na tsu damma koto tsu yuwan unusu shi, aciyatsu a da tsaa lumusa, waru amayun a ri pe atsuma a tsu shi. ⁹ Amma na tsu damma nusu tsu, u ta yuwaan tsu gafura vu nusu tsu adama a na ayi za na tsu shiton nzuwulai n da, waru ayi za na tsu yuwan ili na abula a da. Ayi waru u ta za'wa tsu diga a nusu na tsu yuwain. ¹⁰ Na tsu damma koto tsu yuwan unusu shi, tsu ta kambuwusa Asula za ve epen, waru tsu to rocosu ikaka ya yi i ri nu ubata wu nden o okolo a tsu shi.

2

Yesu da za vi ikambi i tsu

¹ Ncigata m muwun n va, n ta danasaa du ili i nda adama i yuwan unusu wan.

Agba na tsu yuwan unusu, Yesu Zamawawa za na ri za va abula, u ta pati Dada o una u tsu.

Agba ni i yuwan unusu, Yesu Zamawawa tsu yuwan ta ili i na yi ntsayi kuci, u ta pati Dada o una u tsu.

² Ayi da kucci adama a nusu tsu. Nusu tsu da u tarai goon shi, amma hali na nusu va ama atsuma o uvadi suru.

³ Tsu te reve na amayun tsu reve ta Asula na tsu toni ikaka i na u dammai suru. ⁴ Za na suru dammai, "N reve ta Asula," agba u yuwan tsutoni ni ili i na u dammai shi, vuma ndolo za ve epen da, waru amayun a ri pe atsuma a yi shi. ⁵ Amma na tsu yuwan tsutoni ni ili i na Asula a dammai, tsundolo tsa da icigi ya Asula yaa lamba ili i ro atsuma a tsu shi, ne da waru tsee reve tsu ta pe atsuma a yi. ⁶ Na tsu damma atsu ama a yi a da, tsu yuwain cine Yesu yuwain.

Asula a damma tsu cigai ama

⁷ Ncigata n va, maa danasaa du tsara n ca du wila u sa'avu shi. Za na a fara ca ndu dada, waru ikaka i na yu uwwai de da. ⁸ Amma hali n gogo u tu usa'avu. Zamawawa roco ta wila u nda amayun a da, adu waru i roco ta ne. Ye ene ta irumbu i ta makara, waru ekan a amayun a te ikanasa ulobonu.

⁹ Vuma na dammai suru, "N ta a nden atsuma e ekan," avu u 'yuwan za va yi, cu'un vuma ndolo hali n gogo u ta pe nden atsuma e irumbu. ¹⁰ Za na cigai aza a yi suru u ta a mmalu atsuma e ekan, waru waa tawaa nu utadatsasa shi. ¹¹ Na tsu 'yuwan ozo o ro, tsu ta nden atsuma e irumbu, waru tsu ta a mmalu atsuma e irumbu. Tsu reve ubata u na tsaa tyo shi, adama a na tsaa gura ene ili atsuma e irumbu shi.

¹² N ta danasaa du muwun n va, adama a na Asula a yuwaan du ta gafura vu nusu du atsuma a ala e Yesu Zamawawa.

¹³ N ta danasaa du nan dada, adama a na i reve yi ta, vuma na shi diga o ufaru.

N ta danasaa du olobo ne esheli, adama a na i lyuwa ta aci a za vi iwuya.

N ta danasaa du muwun, adama a na i reve ta Dada'a.

¹⁴ N ta danasaa du nan dada, adama a na i reve yi ta, vuma na shi diga o ufaru.

N ta danasaa du olobo ne esheli, adama a na i ta nu ucira.

Adanshi a Asula a ta pe atsuma a du, waru i lyuwa ta aci a za vi iwuya.

¹⁵ She i ciga uvadi ko ili yu uvadi wan. Ni i ciga uvadi, icigi ya Dada yi pe atsuma a du shi. ¹⁶ Apa re vu uvadi: tsu ciga ta tsu uwaa aciyatsu uyo'o wu unusu, icigi yi iwuya i na tse eneshe, waru a 'yasan avangaci adama e ili i na tsu ri na ayi. Atsuma e le babu ili i na yu utai ya Dada, amma suru nle o uvadi u da o utai. ¹⁷ Uvadi ni ili i na i ri pe suru a na ama a cigai suru o to koto, amma vuma na o tonishi ili i na Asula a cigai u ta tsura wuma u babu ukotu.

Ma'yuwatan ma Yesu

¹⁸ Ncigata m muwun n va, rana vu ukosu da nda'a. Yu uwaa ta de a na ma'yuwatan ma Zamawawa ma ri lo a tawa, gogo gba n'yuwatan ma abunda mu Zamawawa n ta pa. Ne da tsu revei a na rana vu ukosu da. ¹⁹ Ama a nda a lyawa ta a'isa a aza e Itoni a tsu, adama a na ko de e pe atsuma a tsu na amayun shi. Na a shi pe atsuma a tsu na amayun, a shi te isawan obolo na atsu. Ukaru u le u roco ta a pe atsuma a tsu shi.

²⁰ I ta nu une'e u na Za va Akiza ca ndu, adama o ndolo suru ndu i reve ta amayun. ²¹ She na n danaa du adama a amayu'un shi, adama a na i reve yi ta de. I reve ta a na ama e epen e pe atsuma a amayun shi. ²² Zane da za ve epe'en? Vuma na wasain Yesu ayi dada Zamawawa'a, ayi da za ve epen. Vuma na dammai ne suru, ayi ma'yuwatan ma Zamawawa ma da, waru u 'yuwan ta Dada'a na Mawu'un. ²³ Vuma na wasain Mawu'un, vuma ndolo fo u wasan ta Dada. Amma na tsu damma tsu usu ta Mawu'un, tsu usu ta Dada fo.

²⁴ I lyuwa elime ni itoni yu uritosu u na i tsurai nu ufaru. Ni i lyuwa elime ni itoni yi ili i na i tsurai nu ufaru, i ta dana obolo na Mawu'un waru obolo na Dada'a. ²⁵ Apa ili i na Zamawawa yuwaan tsu nzuwulai n

na waa ca tsu: u ta ca tsu wuma u babu ukotu.

²⁶ N ta danasaa du tsara n rono du atsuvu adama ama a na a cigai a luluma du. ²⁷ Amma adu, Zamawawa tsuwan du ta Ruhu va yi. Na Ruhu va yi ri obolo na adu, yaa ciga nanza roco du shi. Adama a na Ruhu va yi tsu rito du ta ili suru, waru ili i na woo ritosu amayun a da, epen a da shi. I toni uritosu u Ruhu, waru i lyuwa elime na mobolo na Zamawawa.

²⁸ Amayun, ncigata m muwun n va, i lyuwa elime obolo na Zamawawa, adama nu u kamba, tsu to o'wo babu wovon waru tsu uwwai wono a makakan ma yi wan. ²⁹ I reve ta Zamawawa ta na abula. I reve waru vuma na a yuwusan ili ya abula suru wo o'wo ta mawun ma Asula.

3

Atsu muwun ma Asula n da

¹ Dada ciga tsu ta abunda lon, adama o ndolo a da e de ntsu muwun ma Asula. Amayun atsu muwun ma yi n da. Adama a na ama o uvadi e revei Dada'a shi, ayi da i zuwai e reve ntsu shi. ² N'utsa n na n cigai, gogo atsu muwun ma Asula n da, agba koto u roco tsu ili i na tsoo o'wo shi, na Yesu Zamawawa kamba. Agba tsu reve ta nu u tawisa, tsu to o'wo cine u ri, adama a na tsu te ene yi cine u ri na amayun. ³ Aza a na a usuyi adanshi a nda a guzasa aciyele cece cine Zamawawa ri cece.

⁴ Vuma na yuwain unusu suru u kuda ta wila wa Asula, adama a na unusu unata u da u ri na nlangi na Asula obolo na wila wa yi. ⁵ I reve ta Yesu Zamawawa tawa ta tsara u tawa unusu, waru ayi u ri nu unusu shi. ⁶ Adama o ndolo vuma na aa danu obolo na ayi waa lyuwa elime na mayan mo unusu shi. Vuma na gba lyuwai elime na mayan mo unusu koto we ene yi shi waru koto u reve yi shi.

⁷ Muwun n va she i lyawa nanza luluma du adama e ili i nda wan: na ama a yuwusan nden n sa'ani, a ta yuwusan ne adama a na aza a

abula a da, cine Yesu Zamawawa ri na abula. ⁸ Vuma na lyuwai elime na mayan mo unusu wo o'wo ta vuma Mekerencesu.† Mekerencesu ma ta yuwusan unusu diga o ufaru. Agba Mawun ma Asula ma tawa ta tsara u lungusa linga va yi. ⁹ Aza a na a ri muwun ma Asula a tsu lyuwa elime na mayan mo unusu shi, adama a na u ca nle wuma u sa'avu. Waru adama a na Asula a da Dada le, aa gura lyuwa elime na mayan mo unusu shi. ¹⁰ Tsu ta gura reve ko zane da mawun ma Asula, waru ko zane da mawun me Mekerencesu. Vuma na a yuwusan ili i sa'ani shi suru, mawun ma Asula ma da shi. Vuma na gba cigai za va yi shi, mawun ma Asula ma da shi.

I cigalai

¹¹ Cu'un vi ikaka i nda ayi da yu uwwai diga o ufaru: tsu cigalai. ¹² She yoo o'wo ana Kayinu† wan, za na o'woi za vu za vi iwuya reve wu una zawa'a va yi. Nye i zuwai wu una niyi? Adama e ili i na Kayinu yuwain iwuya i da, agba ili i na zawa'a va yi yuwain isa'ani i da. ¹³ N'utsa n va, she i yuwan asalama wan na ama o uvadi a nda a 'yuwan ndu. ¹⁴ Icigi i na tsu cigalai u roco ta tsu pasa ta ukwa a tyo wuma. Vuma na ri ni icigi cu'un nda shi, u buwa ta ukwa. ¹⁵ Vuma na 'yuwain za va yi za mona da, waru i reve ta aza a mona a ri na wuma u babu ukotu atsuma e le shi.

¹⁶ Apa cine tsu revei ili i na a tsu de icigi: Yesu ca ta wuma wa yi adama a tsu. Adama o ndolo atsu fo u lobono ta tsu cayi wuma u tsu adama a ama o ro! ¹⁷ A damma za ro ta nu utsuru avu we ene vali ko ka nu ulambu, reve u 'yuwan a kamba yi. Icigi ya Asula i ri atsuma a cu'un vuma ndolo shi. ¹⁸ Muwun, tsu roco ta icigi a tyo ubata wa ama, na tsu kamba le na amayun, amma tsu yuwusain adanshi a aci a yi goon wan. ¹⁹ Na tsu ciga ama, tsu reve ta na tsu ri pe atsuma a amayun, waru tsu ta na asuvu nden a makakan ma Asula. ²⁰ Amma na tsu ri na asuvu nden atsuma a tsu

shi adama o wono, to, Asula a la'a ta okolo a tsu, waru u reve ta ili suru.

²¹ N'utsa n va, na tsu ri na asuvu nden atsuma a tsu, tsu ta dana a makakan ma Asula babu wovon. ²² U ta ca tsu ili i na tsu patiyi suru, adama a na tsu to tonon yi waru tsu ta yuwusan ili i na yoo yo'onotosu yi okolo. ²³ Apa ili i na Asula a dammai: tsu usuyi Mawun ma yi, Yesu Zamawawa, avu waru tsu cigalai. Ayi da waru ili i na Yesu roco ntsu tsu yuwan. ²⁴ Aza a na aa yuwusan tsutoni na wila wa Asula, a ta pe nden atsuma a Asula, waru fo u ta pe atsuma e le. Tsu reve ta Asula a ta pe nden atsuma a tsu adama a Ruhu na Asula a ca ntsu.

4

Munlu me epen

¹ Ncigata n va, she i usu vuma na tawai suru a dansa u ta na Ruhu va Asula wan. I lyungwa le ne'en suru, tsara i reve ko amayun a da o uta ta ubata wa Asula. Ama a Asula e epen a abunda a kara ta de a uwa atsuma o uvadi. ² Apa cine yee reve Ruhu va Asula: Vuma uta ta ubata wa Asula nu u damma Yesu Zamawawa tawa ta o uvadi tsu vadilima. ³ Amma vuma na wasain adanshi a nda a adama e Yesu u ri na Ruhu va Asula shi. Cu'un ruhu vuma ndolo wu uta ta ubata u ma'yuwatan ma Zamawawa. I reve ta de a na ma'yuwatan mo ndolo ma ta tawa atsuma o uvadi, waru u tawa ta de.

⁴ Muwun n va, adu aza a Asula a da, waru i lyuwa ta aci a n'yuwatan n ndolo. Ruhu va Asula ta pe atsuma a du, waru u la'a ta za na ri pa o uvadi ucira lon. ⁵ N'yuwatan n ndolo a ta yuwusan adanshi e ili yu uvadi adama a na ele fo aza o uvadi a da, waru ama o uvadi a tsu zuwaa le ta atsuvu. ⁶ Atsu gba ama a Asula a da, ayi da i zuwai aza a na e revei Asula aa zuwusaa tsu atsuvu. Na ama a Asula a da shi, aa zuwaa tsu atsuvu shi. Ne da tsee reve ko vuma ta na Ruhu va amayun ko ruhu ve epen.

Ubata wa Asula u da icigi i tsu uta

⁷ N'utsa n va, tsu cigalai, adama a na icigi e ekere a Asula a da wu utai. Za na rocoi icigi suru mawun ma Asula ma da, waru u reve ta Asula. ⁸ Vuma na ri ni icigi shi, u reve Asula shi, adama a na Asula icigi i da. ⁹ Asula o roco tsu ta icigi ya yi ana u lyunguyi Mawun ma ta ma yi atsuma o uvadi tsara u ca tsu wuma. ¹⁰ Apa icigi ya amayun: Atsu da tsu cigai Asula shi, amma ayi da u ciga ntsu da da u lyunguyi Mawun ma yi wo o'wo kucci vi ili i na yaa tawa nusu tsu. ¹¹ N'utsa n va, adama a na Asula a ciga ntsu tsunda, atsu fo tsu cigalai. ¹² Babu vuma na enei de Asula, amma na tsu cigalai, Asula a to obolo na atsu, waru icigi ya yi i ta tapu atsuma a tsu.

¹³ Asula a ca tsu ta Ruhu va yi. Ne da tsu revei a na tsu ri obolo na ayi cine u ri obolo na atsu. ¹⁴ Asula a lyungu ta Mawun ma yi wo o'wo Za vi Iwawi yu uvadi. Tse ene yi ta, da da i zuwai tsa dansaa ama o ro adama a yi. ¹⁵ Za na tarai Yesu Mawun ma Asula ma da, u to obolo na Asula, Asula fo u to obolo na ayi. ¹⁶ Atsu aciyatsu tsu reve ta cine Asula a ciga ntsu lon, waru tsu ca ta okolo a tsu e ekere a yi suru suru.

Asula icigi i da. Na tsu lyuwa elime na ncigalai, tsu to obolo na Asula, waru u to obolo na atsu. ¹⁷ Na tsu ciga aza a tsu ni icigi ya amayun, avu tsu danu cine Zamawawa yuwain atsuma o uvadi u nda, tsa uwwa wovon o urana wu uge'etosu shi. ¹⁸ Babu wovon atsuma e icigi, icigi ya amayun i tsu lo ta wovon. Na vuma ri a uwwusa wovon u ta majiyan gashi a ta ca yi oforo. Na vuma ri a uwwusa wovon, icigi ya Asula koto i ri ug-bamu atsuma a yi shi.

¹⁹ Tsu te icigi adama a na Asula a da a fara ne'en ciga ntsu. ²⁰ Na vuma damma, "N ciga ta Asula," avu u 'yuwan za va yi, za ve epen a da. Aza a na a cigai aza e le a na e eneshe kuci shi, aa ciga Asula a na koto e enei shi. ²¹ Apa wila u na Asula a ca ntsu: aza a na a cigai Asula a ciga a 'yuwan a ciga aza e le.

5

Ulyuwu wa aci wu uvadi

¹ Vuma na usuyi suru a na Yesu Zamawawa da, mawun ma Asula ma da. Vuma na cigai dada u ciga ta mawun ma yi fo. ² Apa cine tsu revei tsu ciga ta muwun ma Asula: na tsu ciga Asula avu tsu yuwan ntoniloi ni ili i na u dammai. ³ Tsu roco ta tsu ciga ta Asula na tsu yuwan ntoniloi na wila wa yi, waru a ri usan u na tsaa kuru shi. ⁴ Vuma na ri mawun ma Asula suru, u ta lyuwa aci o uvadi, waru ucawu wo okolo a tsu ayi da ili i na i tsu ca tsu malyuwa ma aci'i. ⁵ Zane da aa gura lyuwa aci o uvadi? She vuma na usuyi Yesu da Mawun ma Asula.

Adanshi a sa'ani adama e Yesu

⁶ Yesu Zamawawa da tawai ya'a tsu o ure u na a rumbu niyi na mini na mpasa mo ukwa ma yi. O ure u mini ma da u tawai goon shi, amma obolo na mpasa na mini. Waru Ruhu na aciyayi u damma ta adanshi'i amayun a da, adama a na Ruhu'u a amayun a da. ⁷ Ili i ta'atsu i ta lo i na i yuwain adanshi adama e Yesu: ⁸ Ele da Ruhu, na mini, obolo na mpasa, suru nle adanshi a amayun a ta a da aa yuwusan. ⁹ Tsu usu ta ama na a damma ili i ro amayun a da. Amma ili i na Asula a dammai u la'a ta ucira, waru ili ya amayun a na u damma ntsu ayi da adama a Mawun ma yi. ¹⁰ Za na usuyi Mawun ma Asula suru u reve ta ili i na Asula a dammai a aci a yi amayun a da. Amma za na usuyi ili i na Asula a dammai amayun a da shi, nu u yuwan tsundolo u de ta Asula za ve epen. ¹¹ Apa ili i na Asula a damma ntsu: Asula a ca tsu ta wuma u babu ukotu, waru Mawun ma yi, ayi da u zuwai wuma u ndolo wo o'wo ne. ¹² Vuma na ri na Mawu'un u ta na wuma u nda, za na waru ri na Mawun ma Asula shi u ri na wuma'a shi.

Wuma u babu ukotu

¹³ N ta danasaa du aza a na a usuyi Mawun ma Asula, tsara i reve i ta na wuma u babu ukotu. ¹⁴ Tsunda tsu ta gura 'yawa ubata wa Asula babu wovon, waru tsu reve ta u ta uwwa tsu na tsu pati yi ili i na u cigaa ntsu. ¹⁵ U tsu uwwa tsu ta mantsa ma na tsu pati niyi. Adama a na tsu reve ta a na amayun a da, tsu reve ta waru u tsu ca tsu ta ili i na tsu pati niyi suru.

¹⁶ Na ve ene za vi Itoni a yuwusan unusu u na u rawai ukwa shi, i pati Asula, u ta ca vuma ndolo wuma. N ta yuwusan adanshi adama a ama a na a yuwain unusu u na u rawai ukwa shi. Agba unusu u na u tsu tawaa nu ukwa u ta lo,* n zuwa du i yuwan avasa ubata wa Asula adama a cu'un ndolo shi. ¹⁷ Mantsa ma na i yuwain iwuya suru, unusu u da, agba cu'un vu unusu suru da tsu tawaa nu ukwa shi.

¹⁸ Tsu reve ta aza a na a ri muwun ma Asula a tsu lyuwa elime na mayan mo unusu shi. Yesu Zamawawa Mawun ma Asula ma tsu kalyuwusa le ta, waru za vi iwuya aa gura ju'wan le shi.

¹⁹ Tsu reve ta e ekere a Asula da tsu ri, agba ayi za vi iwuya ta yuwusan tsugono tsu uvadi suru.

²⁰ Tsu reve ta a na Yesu Zamawawa Mawun ma Asula ma tawa ta avu u roco tsu Asula a amayun. Tso o'wo ta obolo na Asula a amayun, adama a na tsu ri a muwwulai na Mawun ma yi Yesu Zamawawa. Ayi da Asula a amayun za na tsu ca wuma u babu ukotu.

²¹ Muwun n va, i ciga i 'yuwan i suma itoni ya amali.

* **5:16** Unusu u na u tsu tawaa nu ukwa ayi da vuma 'yuwan a usu Yesu Zamawawa, waru vuma 'yuwan a ciga aza a yi. She na ayi za vu unusu u vadala da goon wa tsura gafura.

Mepepelime me Ire ma Yahaya

Ucuduwu wa aatagada a nda

Ɔyi nda Ɔyi ɔa mepepelime me ire ma na Yahaya ɔana. E mepepelime ma nda, u damma ta u ɔana yi a tyo a “ka na Ɔsula a ɔangwai oɔolo na muwun ma yi.” Ucasu wa atsumalima a aza e Itoni a ɔana ta lo a mantsa'a, Yahaya yuwan ta ulinga ni idanshi i nda o una wa aa'isa na ama a na a ri pe.

Yahaya damma ta icigi ili ya aɔula i ɔa e ekere a Ɔsula, ne ɔa fo icigi i ri na aɔula e ekere a aza e Itoni. A mantsa mo ndolo, ama o ro a dansa ta a na Zamawawa vuma ɔa na amayun shi, amma ruhu ɔa na ama ee ene ne esu e le. Reve Yahaya damma Ɔyi ndolo epen a ɔa, amma amayun Ɔyi ɔa Yesu Zamawawa vuma ɔa na amayun. Reve u damma aza e Itoni a 'yuwan munlu me epen.

Ana'an fo, munlu me epen n ta lo aza a na a yuwusan uritosu wa amayun shi. Aza e Itoni a 'yuwan munlu me epen n ndolo. Ili ya aɔula i ɔa aza e Itoni a ciga amayun, waru a cigalai.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Amayun ni Icigi (4-11)
2. Icasu yu Ukosu (12-13)

Icasu

¹ Ɔmu, Yahaya zagbain,* Ɔmu ɔa na ɔana mepepelime ma nda a tyo a ka na Ɔsula a ɔangwai oɔolo na muwun ma yi.† N ciga ɔu ta na amayun. Ɔmu ɔa n ciga nɔu goon shi. Ama a na e revei amayun suru a ciga ɔu ta fo. ² Tsu ciga ɔu ta adama a amayun a na a ri pe atsuma a tsu waru u ta ɔana pe babu ukotu.

* **1:1** Danshi Tsheleni pa nda ta yuwusan adanshi adama a aabara tsu zagbain. † **1:1** Ɔyi ka oɔolo na muwun ma yi u ta yuwusan adanshi a aa'isa a aza e Itoni na aza a na a uwusa pe. ‡ **1:13** Ka na a yuwusan adanshi a aci a yi pa nda aa'isa a na Yahaya ɔana ana u ɔana mepepelime ma nda ma ɔa, muwun ele ɔa aza a na a uwusa atsuma a aa'isa a aza e Itoni.

³ N ta yuwusan avasa tsara Ɔsula Dada na Yesu Kristi Zamawawa za na Ɔyi ɔa Mawun ma yi u yuwaan tsu isa'ani waru we ene iliyali i tsu! Lyawa a ca tsu asuvu nden, na amayun ni icigi.

Amayun ni icigi

⁴ N yuwan ta mazanga ma abunda ana mu uwwai muwun n ɔu n ro oo tonu ure wa amayun, cine Dada damma ntsu tsu yuwan. ⁵ Nawayi va, n ɔanaa wu tsara vu yuwan ili i sa'avu i ro shi. N ɔanaa wu ta tsara n damma ɔu i cigalai, Ɔyi ɔa ili yu ufuru i na a damma ntsu tsu yuwan. ⁶ Ɔyi nda Ɔyi ɔa icigi: na tsu yuwain ili i na Ɔsula a damma ntsu tsu yuwan. Waru u damma ta diga o ufuru i cigalai.

⁷ Munlu me epen na abunda a ta kandaruwusa atsuma o uvadi. Aza a wulumu a nda a ta dansa a na Yesu Zamawawa ri na lipu cu'un vu vadilima shi. Agba aza e epen a ɔa waru n'yuwatan mu Zamawawa n ɔa. ⁸ I yuwan ugbozu. Ni i yuwan ugbozu shi, i ta gura lamba ili i na i lingai adama a yi suru. Amma ni i yuwan ugbozu, i ta tsura iliyinkapa i ɔu tapu. ⁹ Vuma na isawain atsuma o uritosu wa Yesu Zamawawa shi, Ɔvu u feletyo, u ri oɔolo na Ɔsula shi. Vuma na isawain atsuma o uritosu'u u to oɔolo na Dada na Mawun. ¹⁰ Na vuma tawa atsuma e iɔolo i ɔu, agba u yuwan uritosu wa amayun a aci a Zamawawa shi, she i banu yi a 'wa ɔu ko i casa yi ko ke'en wan. ¹¹ Ni i raba cu'un vuma ndolo, i yuwan ta fo cu'un vu ulinga vi iwuya ya yi.

Idanshi yu ukosu

¹² N ta ni ili ya abunda a na n cigai n damma ɔu, agba n ciga n ɔana le a Ɔavu'un shi. Amma n ta a majiyan n tawa n yuwan adanshi na aɔu esu esu, tsara tsu ɔana tapu na mazanga.

¹³ Muwun mu za va wu vu ka za na
Asula a dangwai a ta lyungusaa wu ni
icasu i le.†

Mepepelime ma Ta'atsu ma Yahaya

Ucuḍuwu wa aatagada a nda

Ayi nda ayi ḍa mepepelime ma ta'atsu ma na Yahaya ḍanai. E mepepelime ma nda, u damma u ta ḍanasaa Gayu i'utsa ya aḅula ya yi.

Yahaya ḍanaa ta Gayu a cuwusa yi cine u kambai munlu ma aza e Itoni ma amayun a mantsa'a. U yuwan ta fo adanshi a Diyotarifi, za na 'yuwain a kamba aza a na o ritoi amayun.

Ana Yahaya yuwaan ntsu adanshi a ama e re a nda, u roco tsu ta iroci i wuma i sa'ani na wuma u babu ulobonu.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu a tyo ya Gayu (1-4)
2. Ulobonu wu mmalu oḅolo (5-12)
3. Icasu yu Ukosu (13-15)

Icasu

¹ Amu, Yahaya zagbain,* amu ḍa maa ḍanasaa wu mepepelime ma nda, i'utsa i va Gayu. N ciga wu ta adama a na tsu to tonu amayun.

² I'utsa i va, n ta yuwusaan wu avasa adama ili suru i wala wu mejege, waru vu ḍana na lafiya lipu cine n revei asuvu a wu a ri atsuma e Itoni. ³ N zangaṅa ta lon ana aza e Itoni o ro a tawai a damma numu adama a amayun a wuma a wu na cine voo tonu ure wa amayun. ⁴ N tsu yuwan ta mazanga kuci na mu uwwa a na muwun n va n to tonu ure wa amayun. Babu ili i ro i na i la'ai ili i ndolo mazanga.

⁵ I'utsa i va, vu ta yuwusan ili ya aḅula adama a na vaa kambusa munlu ma aḅula aza a na a ri atsuma a mmalu, ko na wo o'woi omocin a ḍa e ekere a wu. ⁶ A damma ta aza e Itoni adama e icigi ya wu. N ta patishi wu vu kamba le o ure u na Asula aa

uwwa uyo'o na a lyuwa elime atsuma a mmalu n na aa yuwusan. ⁷ A baza ta atsuma a mmalu n le tsara a yuwaan Yesu Kristi Zamawawa aganda. A tsu ushi ili i ro e ekere a aza a na koto o o'woi aza e Itoni shi. ⁸ Adama o ndolo atsu na aciyatsu tsu kamba nle tsara tsu lingai oḅolo adama a amayun.

⁹ N ḍanaa ta de aa'isa mokodi me mepepelime, amma Diyotarifi vuma na cigai wo o'wo zagbain atsuma e le, u 'yuwan ta a uwwa tsu. ¹⁰ Na n tawa n ta damma ili i ro i na waa yuwusan na adanshi a vama a na waa yuwusan a aci a tsu. Ili i na i la'ai usan ayi ḍa, u 'yuwan ta a usu munlu nna n tawai. Hali waru u tiga ta aza a na a cigai a raba le, reve u lo le atsuma a aa'isa.

¹¹ I'utsa i va, she vu toni ili i na i ri iwuya wan, amma vu toni ili i na i ri ulobonu. Za na a yuwusan isa'ani suru vuma va Asula ḍa. Amma za na a yuwusan iwuya koto u reve Asula shi. ¹² Ama suru a ta yuwusan adanshi a sa'ani adama a Dimitiriya, waru wuma u sa'ani wa yi u roco ta a na vuma va aḅula ḍa. Atsu fo tsu ta yuwusan adanshi a sa'ani adama a yi. Waru vu reve ta ili i na tsu dammai suru amayun a ḍa.

Idanshi yu ukosu

¹³ N ta ni ili i na n cigai n damma wu na abunda, agba n ciga n ḍana le a aavu'un shi. ¹⁴ N ta majiyan n tawa ubata u du go'o, avu tsu yuwan adanshi esu esu.

¹⁵ Avasa a va a ḍa Asula a zuwaa wu aba'un a asuvu nden! N'utsa ma wu pa nda suru a ta casasa wu. N te ipati ya wu vu casa n'utsa suru de na ala.†

* **1:1** Danshi Tsheleni pa nda ta yuwusan adanshi adama a aabara ana zagbain. † **1:15** Adanshi a Asula o ro a ta na guzu 14 amma ozo o ro a ta na guzu 15, amma ele adanshi a ta a ḍa aa yuwusan babu za na kalamai ni ili i ro, adangulu a ḍa goon.

Mepepelime ma Yahuza

Ucufuwu wa aatagada a nda

Yahuza da za na danai mepepelime ma nda. Ayi zawa'a va Yesu da. Tsu reve ta ne adama a na u dammai ayi mawun ma anawu ma Yakubu ma da, waru Yakubu zawa'a va Yesu da.

Yahuza dana ta mepepelime ma nda adama u rono aza e Itoni e Yesu atsuvu adama a munlu me epen. U rono ta aza e Itoni atsuvu adama o tonoo uritosu we epen wa ama o ndolo wan. U rono le ta waru atsuvu adama o tonoo iroci yi iwuya i wuma ya ama o ndolo wan.

Munlu me epen n ta lo ana'an. O ufaru vu te ene gashi ili ya abula i da oo toni le. Reve addama a abunda a kara a tawusa. Aatagada a Yahuza o to ritosu tsu cine tsee revei munlu ma amayun na munlu me epen.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Icasu (1-2)
2. Ugesu wu ucawu wo okolo e ekere a munlu me epen (3-23)
3. Avasa o ukosu (24-25)

¹ Mepepelime ma nda e ekere a va a da wu utai, amu da Yahuza. Amu aagbashi e Yesu Kristi Zamawawa da, waru zawa'a va Yakubu. Asula za na ayi da Dada, u de ta ozo o ro a dana pe atsuma e icigi ya yi waru Yesu Zamawawa ta kalyuwusa le. Icu'un ya ama o ndolo a da maa danasaa.

² Lyawa i tsura isa'ani ya Asula, na nden mo okolo, ni icigi ya yi kukuci.

Ili i na i tsu cina aza o unusu

³ Ncigata n va, n shi ta n ciga n danaa du ili ya abunda adama e iwawi i na tsu tsurai. Agba gogo n ciga n 'yuwan n danaa du adama e ili i ro ko'o. N ciga n 'yuwan n danaa du adama i geshe amayun a Alabari a Sa'ani. Asula a ca ta amayun a nda a na a ri n vadala shi u ta o una u mantasa suru adama a ama a akiza† a yi.

⁴ N damma ta ili i ndolo adama a na ama a na a 'yuwain a yuwusaan Asula tsutoni a uwa ta e memere ma du usokowu. O to ritosu a na Asula a ta ni isa'ani waru u tsu yuwaan ta ama gafura vu unusu. Ne da u ri, amma reve a damma adama o ndolo a ta gura yuwan ili yu uwuyan u i na a cigai a yuwan biti. Asula a dangwa ta de ili i na waa yuwan ne ele nu ujimu adama a na a wasan ta Zagbain na Mogono ma tsu, Yesu Zamawawa.

⁵ N ciga ta n cuwaan du ni ili i na i revei de: Asulazuva a wawa ta de ama a yi a na wu utaa nle atsuma a Masar.† Agba a mantasa mo ro reve u lungusa aza a na a 'yuwain a usu yi. ⁶ Waru n ta cuwusaan du adama a nlingata ma Asula aza a na e isawain o ucira u na Asula a ca nle shi. A lyawa ta ubata u na a ri, reve gba Asula a gutsu le na akani o u'wa wa ali wi irumbu. Gogo a ta pura urana wu uge'etosu. ⁷ Waru she yi icina ilyuci yo Sodom na Gomora,† ni ilyuci i na i shi zuzu ne ele wan. Ilyuci i ndolo i shiwan ta na tsipere waru na cu'un tsipere suru. Akina a kulato ta ilyuci i ndolo suru suru, waru ele da iroci ya akina a babu ukotu a na aa ca aza e iwuya atsumalima.

⁸ Hali na ne, munlu me epen n nda a ta dansa a zuwaa le atsuvu adama a alavu e le. Avu a lungusa lipu le na nshinda n tsipere. Reve a 'yuwan a yuwan tsutoni na tsugono, avu a yuwaan ucira wa azagbain a zuva ulamu. ⁹ Agba ko Mika'ilu malingata ma Asula† ma gbain wu uwwa ta wovon u na waa tawaa Mekerencesu unusu na adanshi a vama, agba ayi da zagbain vu nlingata suru suru. Ana Mika'ilu danai a mawasan na Mekerencesu adama a aakwakwa a lipu va Musa, ili i na u dammai goon ayi da, "Zagbain bara wu." ¹⁰ Amma munlu n nda n ta yuwusan ulamu, waru a ta yuwusaan ili i na e revei shi una. A ta vamma inama. A ta yuwusan ili i na lipu le cigai a yuwan, ne da aa tawaa aciyele nu ulungusu. ¹¹ Atsumalima o uwuyan u a ta cina le! Adama a na o toniyi iroci yi iwuya

yā Kayinu,† za na unai zawa'a va yi. Vadamma Balam,† a ta yuwan ili suru adama a tsura ikebe.* Waru vadamma Kora,† a ta kuwa adama o u'yaasan wa aci e le.

¹² Nna ama a nda a danu obolo na adu a abuki a alya e ilyalya yi Zagbain, a tu ushindalu u na aa lungusa ilyalya'a. Aciyele a da goon a tsu kalyuwusa o ure u na u tsu tawaa na wono. A ta vadamma upepu u na wunla u tsu kebe a tyo e ida agba u tsu ro'o shi. A ta waru gashi danga na ri na muwun shi a mantsa mo uta'an. Ukwā wa ndana u da a ri goon shi, amma a kuwa ta o ure suru suru, adama a na a mula ta aralu e le. ¹³ O tsu roco ta ili i wono i na aa yuwusan a alanga eteshe gashi upepu u mala za na tsu tabaluwa ashinda a mini. A ta vadamma italyo'o i na i ri a agara na a 'yawī na a tawī, waru a ta 'yawa ubata e irumbu ya abunda i babu ukotu. ¹⁴ Anuhu fo za na shi za cindere diga o ugundo wa Adamu, u yuwan ta adanshi o usokowu a Asula adama a ama a nda, avu u damma, "Uwwai, Asulazuva a ta lo a tawa obolo na nlingata ma abunda ma yi n na aa gura kece shi.

¹⁵ U te ge'eto ama o uvadi.

U to roco ama a na a 'yuwain o toni Asula a ta nu unusu wi iwuya suru i na a yuwain a na a 'yasayin Asula aci.

Waru u to roco aza a na a ri aza o unusu obolo na aza a na a ri na Asula shi, a ta nu unusu adama a na a ta yuwusan adanshi a vanvama a aci a Asula."

¹⁶ Ama a nda aza a adanshawuya a da, waru mantsa suru a tsu dana ta a adanshi a vama. A tsu yuwan ta cu'un vi iwuya i na a cigai a yuwan suru. A tsu 'yaasan ta avangaci e le, waru a tsu yuwaan ta ama adanshi uyo'o adama a tsura ili i na a cigai.

* **1:11** Atsuma a aalabari a Balam a na a ri pe atsuma a aatagada a Alabari a Musa (Mkc. 22:1–23:12), tse ene ta Balam dammai Balak Mogono ili i na Asulazuva a damma niyi u damma. Ayi nda ayi da aalabari a Balam goon shi. Mantsa mo ro Balam ushi ta ikebe e ekere a Balak reve u rono aza a Isra'ila adanga adama a yuwaan amali aganda, (Mkc. 31:16). Ayi aalabari a nda a pe atsuma a aatagada a Alabari a Musa a KLP shi.

Vu lyuwa elime nu ulinga

¹⁷ N'utsa n va, i 'yuwan i ciga i cuwan ili i na ajiya a Zagbain Yesu a damma ndu. ¹⁸ A damma, "A tyo de zuzu nu ukosu u mantsa, ama a ta dana lo na aa wasan Asula, waru ili i na aa ciga a yuwan goon ayi da, aa kuru ili i na okolo e le a cigai na aa yuwaan Asula unusu." ¹⁹ Gogo gba a mantsa ma nda, a ta pa, waru ele da aza a na aa kakasasa du. A ta yuwusan wuma ni icigi i lipu adama a na Ruhu va Asula ri nden atsuma e le shi.

²⁰ Amma n'utsa n va, i 'yuwan i ciga i suwa aciyadu e ikyun yu ucawu wo okolo ya akiza a du. Waru i lyuwa elime na avasa cine Ruhu va Akiza† rocoo ndu. ²¹ I guza aciyadu atsuma e icigi ya Asula ko na yaa pura isa'ani yi Zagbain tsu Yesu Zamawawa u rawato du a wuma u babu ukotu. ²² Vu kafa asuvu na aza a na koto e reve ili i na aa kuru shi. ²³ Vu wawa ozo o ro, vu usa le diga e elentsu a akina o uge'etosu. Ama o ro a ta lo aza a na vee ene iliyali, amma vu danu nu ugbozu ne ele gashi unusu u le u zuwa ta itana i le yo o'wo na ashinda.

Avasa e ica

²⁴ Gogo, i ca Asula tsugbain, adama a na u gura ta kalyuwa du tsara i riyawan, waru u ta zuwa du yo o'wo aza a na a ri nu unusu shi, reve waru u ca du mazanga lon. Avu waru u tawato du ubata u tsugbain tsu yi. ²⁵ Nu ujimu de, a tyo mantsa ma nda, hali a tyo o ukosu, Asula a da Za vi Iwawi i tsu adama e Yesu Zamawawa Zagbain tsu. Tsugbain suru za va yi da. Tsugono suru za va yi da. Ucira suru suru za va yi da. Waru ili suru i ta o ukere wa yi.

Ami.

Wenu wa Yahaya

Ucuḍuwu wa aatagada a nda

Aajiya Yahaya ḍa ḍanai aatagada a nda. U damma ṭa ili i na we enei aṭsuma a alavu alavu adama e ili i na Ḍsula o foboi waru ni ili i na yaa fara o ukosu wu uvadi.

Ikaka'a u ṭa na pasu ta'atsu. U damma ṭa a na cira vi iwuya ṭa pe aṭsuma o uvadi o ulinga, adama o ndolo aza e Itoni o to sowo aṭsumalima waru a ṭa kuwa. U yuwan ṭa adanshi a Magiri'i ma Ḍsula, za na ayi ḍa Yesu. U ta lyuwa aci a ama e iwuya suru na cira na ri a nlangi na Ḍsula. O ukosu, Ḍsula a ṭa ni iliyinkapa i sa'ani yaa abunda i na waa ca ama a na aa lyuwa elime nu ucasu wo okolo ya Kristi Zamawawa. Ikaka aṭsuma a aavu'un suru ayi ḍa Ḍsula a ṭa na akiza waru u ṭa nu ulyuwu wa aci.

Aatagada a nda wenu wi ili i na ama aa gura ene ḍa shi. Yahaya yuwan ṭa ulinga ni idanshi ya ama adama u damma cine ili ya zuva i ri. Re ṭa lo na abunda a na vaa gura reve ili i na i ri pe aṭsuma a aatagada a nda, amma abajini e ikaka u ṭa a alanga eteshe waru u vadala shi. Apa abajini e ikaka'a: Yesu Kristi lyuwa ṭa aci a cu'un vi iwuya suru ubata suru. Urana u ṭa lo a ṭawa a na Male na cu'un vi iwuya suru aa tsun le aṭsuma a mala ma akina, reve zuva sa'avu nu uvadi u sa'avu u ṭawa ubata u na aza a na o toniyi Yesu aa dana obolo na ayi na asuvu nden.

Ili i na i ri pe aṭsuma a aatagada a nda

1. Adanshi o usokowu diga Yahaya (1:1-8)
2. Alavu alavu a Ḍsulazuva a Wuma (1:9-20)
3. Mpepelime a tyo a'isa e cindere (2:1-3:22)
4. Alavu alavu a aganda de zuva (4:1-11)

5. Aatagada ne erepu e cindere (5:1-6:17)
6. Aganda a makakan ma ndanata ma Ḍsula (7:1-17)
7. Avana e cindere (8:1-11:19)
8. Aagangu na Adodo e re (12:1-13:18)
9. Alavu alavu o uge'etosu wa Ḍsula na mekede (14:1-15:8)
10. Akwanu e cindere o upan wa Ḍsula (16:1-21)
11. A lyuwa ta aci a n'yuwatan ma Ḍsula (17:1-20:10)
12. Uge'etosu wu ukosu (20:11-15)
13. Zuva sa'avu nu uvadi u sa'avu (21:1-8)
14. Urishelima sa'avu (21:9-22:5)
15. Kristi Zamawawa ta kamba babu ujimu (22:6-21)

Yahaya yuwan ṭa adanshi a aatagada a nda

¹ Apa ili i na Ḍsula o rocoi Yesu Kristi Zamawawa, adama u damma agbashi a yi ili i na Ḍsula aa yuwan nu ujimu shi. Avu Yesu lyungu malingata ma yi u roco agbashi a yi Yahaya† ili'i. ² Reve Yahaya damma ili i na we enei biti adama e ikaka ya Ḍsula na adama e ili i na Yesu Zamawawa dammai ni ili i na u yuwain waru. ³ Ḍsula a ta zuwaa za na ee dewushe ama idanshi yi ikaka i nda nu unā aba'un, waru u ta zuwaa za na uwwai reve u yuwan tsutoni na ayi aba'un. Adama a na mantsa ma yuwan ṭa zuzu a na ili i nda yaa fara.

Yahaya casa ta a'isa a aza e Itoni e cindere

⁴ Apa mepepelime ma na Yahaya ḍanai a tyo ubata wa a'isa a aza e Itoni e cindere a na a ri a Asiya.*

N ta avasa Ḍsula o roco ḍu isa'ani na asuvu nden a yi. Ḍsula ayi ḍa za na ri lo diga o ufaru, u ṭa lo gogo, za na waru ri lo a ṭawa. Waru nan ruhu e cindere a na a ri a makakan ma ndanata n tsugono tsā Ḍsula o to roco ḍu isa'ani na asuvu nden. ⁵ Ne ḍa waru Yesu Zamawawa za na a zuwayi ucira o udansa wa amayun adama a Ḍsula. Ayi ḍa za na fara

* 1:4 "Asiya" e ida ya Roma ayi ḍa akapi e ida ya Tukiya.

'yoyin atsuma a akwakwa. Ayi da mogono mo tsugono mo ngonon mu uvadi.

Ayi da za na ciga ntsu, waru ayi da u zuwa ntsu tsu la'a ucira wu unusu u tsu ana wo ocoi mpasa reve u kuwa adama a tsu. ⁶ Adama o ndolo reve wo o'woto tsu mmaci ma yi nan ganu a yuwusaan Asula Dada va yi aganda. Tsugbain nu ucira babu ukotu za va Yesu Zamawawa da! Ami.

⁷ Kalyuwai, ayi da ndolo a tawa e eleshe! Koyan da te ene yi, hali na aza a na a zuwa a sapa niyi ni ibata, waru elentsu o uvadi suru a ta shon lon adama a yi. Ne da, u to o'wo ne! Ami.

⁸ Asula Zagbain damma ta, "Amu da Alfa† na Omiga.† U ta dansa amu da Ufaru waru amu da Ukosu. Amu da za na ri lo gogo, n ta lo diga o ufaru, za na waru ri lo a tawa. Amu da Asula Mogono me Ili Suru."†

Yahaya ene ta Zamawawa na 'yoyin

⁹ Amu da Yahaya, za du atsuma e Itoni ya Yesu† Zamawawa, waru o bongi mu ta cine o bongi ndu. N ta atsuma o tsugono tsa Asula cine adu fo i ri. Waru n ciga n 'yuwan n yuwan ankuri n kaba asuvu na atsumalima a va cine yaa yuwusan. A caco mu ta nden mu u'wa wa ali a Batamusa, ida i memere ma mini, adama a alajiya e ikaka ya Asula na amayun a na Yesu Zamawawa rocoi. ¹⁰ O urana wu Zagbain, reve Ruhu va Asula shiton wuma u va, reve mu uwwa abajini o ufo tse mesun ma aavana acapa a va. ¹¹ Avu ufo'o u damma, "Dana atsuma a aatagada ili i na ve enei reve vu lyunguwa a'isa a aza e Itoni a na a ri e ilyuci i cindere i nda: Afisu, na Simirina, na Birigamu, na Tayatira, obolo na Sadisu, na Filadalifiya na Lawudikiya."

¹² Reve n vadala adama me ene za na aa yuwusan adanshi na amu, avu me ene wisawatan wi ifitila i cindere i na a yuwain na zinariya.

¹³ E memere ma wisawata'an, vuma dana ta pe na rotsoi vadilima. U dana ta wotowu na atugu a gbagbain a na a rawai a ana a yi, na mapadi mo umuna ma na a davai na zinariya ukanda'u a makakan ma yi.

¹⁴ Anji a yi u'uri puwu ana tsikilu, esu a yi waru e ikanasa tse elentsu a akina. ¹⁵ Ana a yi waru a madala tsu rumushili na aruma a tsu ruma reve o gboro yi, ufo wa yi u rotso ta magugwa ma mini ma abunda. ¹⁶ Reve u guza italyo'o i cindere o ukere usa'ani wa yi, na matsun me pe'eni ma na e teweina ma na re o utusa o una wa yi. Urewesu wa yi a madala tse ekan o urana a aci.

¹⁷ Ana me ene niyi, reve n kadato a makakan ma yi n jingada shi. Avu u kuruwa mu ukere usa'ani wa yi reve u damma, "She vu uwwa wovon wan, amu da Ufaru nu Ukosu. ¹⁸ Amu da za na aa casu wuma. N shi ta n kuwa, amma gogo n ta wuma u na u ri n koto shi. N ta na mkpatu'utsu n na maa casu mu ucira u na maa kpatu'wa ko m baru ubata u na akwakwa a ri, reve n kambato le wuma.

¹⁹ "Vu dana atsuma a aatagada ili i na vee inda gogo suru ni ili i na yaa tawa elime. ²⁰ Nda ucuuwu wu usokowu wi italyo'o i cindere i na ve enei o ukere usa'ani u va'a, na wisawatan u zinariya wi ifitila i cindere: Wisawatan i cindere'e a'isa a aza e Itoni e cindere a da, ele waru italyo'o i cindere'e nlingata ma Asula n cindere n na maa kalyuwusa a'isa a aza e Itoni e cindere a da."

2

Ikaka a tyo Afisu

¹ Reve u damma mu, "Dana mepelime ma nda a tyo a malingata ma Asula† ma aa'isa a aza e Itoni† a lyuci va Afisu. Za na guzai italyo'o i cindere o ukere usa'ani wa yi'i, za na waru ri a mmalu e memere ma wisawatan wi ifitila i cindere, u ta lyungusa wu ikaka i nda: ² N reve

† 1:8 Alfa na Omiga idanshi yu ufaru na yu ukosu yi idani i Tsuheleni tsa da, u ta dansaa tsu Yesu ta lo kafu a yuwan ili i ro waru u ta dana lo babu ukotu.

tā ili i na vaa yuwusan suru, me ene tā ulinga wa amayun nā makaḅa ma asuvu mā aḅunda mā wu. N reve tā a na vu 'yuwain ama e iwuya. Vu lyungwā tā aza a na a dammai ele ajiya a ḁa, agba na amayun ne ḁa shi, reve vu cina le aza e epen a ḁa. ³ Vu yuwan tā ankuri vu kaḅa asuvu ni iḅongi adama a va, waru okolo a wu a tu ukaḅu kuci atsuma e itoni i va.

⁴ “Agba n ta ḅara wu adama e ili i ro. Vu buwa e icigi ya aza a wu aza e Itoni cine vu yuwain ana vu fara usu numu shi. ⁵ She vi icina ununa vu riyai atsuma o unusu wan! Vu vadala reve vu lyawa mayan mo unusu, reve vu yuwan ununa vu yuwain ana vu fara usu numu. Nā vu lyuwa elime nu unusu, n tā tawā n ca wu oforo n tawa wisawatan u fitila wā wu ubata u na u ri. ⁶ Amma n ta cuwa wu adama e ili i sa'ani i na vaa yuwusan. Vu 'yuwan tā ili i na otoni a Nikola* aa yuwusan, ununa amu fo n 'yuwain ili i na aa yuwusan.

⁷ “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni! N ta lyawa za na biti lyuwai aci u lyuwa muwun mu udanga n na n tsu ca wuma, za na ri atsuma o u'wa u wivuwunḁ zuva.”

Ikaka a tyo Simirina

⁸ Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata mā Ḃsulā mā aa'isa a aza e Itoni a lyuci va Simirina. Za na ayi ḁa Ufaru waru ayi ḁa Ukosu, za na kuwai agba wo o'wiso tā wuma, ayi ḁa waa lyungusaa wu ni ikaka i nda: ⁹ N reve tā nā atsumalima a wu nu ulambu wā wu, agba vu tā nu utsuru! N reve tā ni ili i babu ulobonu i na ama o ro a dansa a aci a wu. A ta dansa ama a Ḃsulā a ḁa, agba ne ḁa a ri shi na amayun. Obolo a ama a ḁa a na a ri aza a Male. ¹⁰ She vu uwwa wovon wan, nā vu yuwan majiyan

mā atsumalima ma na vu ri azama vu sowo. N ta dansaa wu, Mekerencesu ma ta zuwa le a lyungwā wu a zuwa ozo o ro a ḁu o u'wa wa ali, waru o to ḅongi wu hali rana kupa. Vu guza mejege, ko nu u shi wo o'wo a to una wu, n ta ca wu wuma u babu ukotu vadamma ookokoloḁ wo o'wo wu iliyinkapa adama a na vu lyuwai aci.

¹¹ “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni! Za na biti lyuwai aci e iwuya, woo sowo atsumalima o ukwā we ire shi.”

Ikaka a tyo Birigamu

¹² Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata mā Ḃsulā mā aa'isa a aza e Itoni a lyuci va Birigamu.† Za na ri nā matsun me pe'eni ma na e tewein mā nā re va yi, ayi ḁa za na a lyungusaa wu ni ikaka i nda: ¹³ N reve tā vu tā nden atsuma a lyuci na Maleḁ mā ri o tsugono. Ḃvu za vi Itoniḁ va amayun a ḁa, waru vu kuḁa a usu mu shi, ko ke'en. Vu usu tā a mantsa ma na a zuwai o unai Antiba adama e isa'ani ya yi a lyuci ḁu, ubata u na Male mā ri o tsugono. Antiba rocosu tā ama a na ayi za vi Itoni va amayun a va a ḁa a adanshi ni ili i na u yuwusain.

¹⁴ “Agba n 'yuwan n ciga m ḅara wu adama e ili i ro. Ozo o ro atsuma a ḁu o to tono uritosu wa Balam,† za na rocoyi Balak cine waa zuwa aza a Isra'ilaḁ a yuwan unusu. ◇ Balam gbagba le tā a tama inama i na ama a paḁayi amali a na a yuwusaan aganda. Waru u zuwa le tā a yuwan tsipere. ¹⁵ Ununa aza a Isra'ila a yuwain unusu, ne ḁa waru ozo o ro a ḁu a yuwain unusu ana o toniyi uritosu wo otoni a Nikola. ¹⁶ Gogo vu vadala vu lyawa nusu va wu! Nā vu yuwan ne shi, aa jima shi n tā tawā wu reve n yuwan nlangi na ama o

* **2:6** Aza a na oo tono Nikola ama o ro a ḁa a na aa yuwusan uritosu we epen aza a na a cigai ama a yuwaan amali aganda reve waru a yuwan unusu u tsipere. † **2:12** Atsuma a lyuci gbain va Birigamu, a'isa a ḁana tā lo ubata u na ama a yuwusayin mogono mā Roma aganda tsā Ḃsulā. Zuzu nā ayi abajini a masa'a a ḁana tā lo ubata u na a tsu yuwaan amali a Zafasa aganda. Birigamu abajini a lyuci a ḁa na Male mā ḁana i yuwusan tsugono atsuma o uvadi. ◇ **2:14** Mkc. 25:1.

ndolo na matsun me pe'eni ma na moo utusa o una u va.

¹⁷ “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni! N ta ca za na biti lyuwai aci atsuma a mana† na o sokoi.‡ Waru n ta ca za suru aatali a uri a na a danai aala a sa'avu de. Za na ushiyi aatali a nda a da goon ee reve aala a nda.”

Ikaka a tyo Tayatira

¹⁸ Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda a tyo a malingata ma Asula ma aa'isa a aza e Itoni a lyuci va Tayatira. Mawun ma Asula, za na esu a yi e ikanasa tse elentsu a akina waru za na ana a yi a ri a madala tsu rumushili na o gboroi de, ayi da za na lyunguwa nuwu ni ikaka i nda: ¹⁹ N reve ta ili suru i na vaa yuwusan. N reve ta a na i cigalai waru adu otoni a amayun a va a da. N reve ta cine i kambulai, waru n reve ta a na vu kabai asuvu na ankuri. N reve ta a na gogo vu ta yuwusan upasu na cine vu yuwusain ana vo o'woi za vi Itoni va cacawu.

²⁰ “Agba n ciga n 'yuwan m bara wu adama e ili i ro. Vu geshe ka ndolo Yezebe shi, za na a yuwusan epen a na ayi vumavasula da. Ana u ri o uritosu a pususan agbashi a va ana, adama a yuwan tsipere waru a lyuwusa ilyalya i na a cayi amali. ²¹ N ca yi ta mantsa u vadala u lyawa nusu va yi, agba avu u 'yuwan a lyawa tsushakala. ²² Adama o ndolo, n ta zuwa wo o'wo ubanakun. N ta zuwa aza a na a yuwusan tsipere na ayi o sowo atsumalima lon. N ta yuwan ili i nda gogo shede na a vadala a lyawa mayan me iwuya i na aa yuwusan. ²³ N to una otoni a yi. Reve a'isa a aza e Itoni suru e reve a na n revei majiyan ma za suru waru ni ili i na a cigai suru. N ta ca za suru atsuma e le atsumalima cine unusu wa yi u ri. ²⁴ Ozo o ro a du atsuma a Tayatira o

toni uritosu wa yi shi. Koto i rito ili i na otoni a yi e deyi 'Ili yu usokowu i gbain i Male' shi. N ta ni ili i ta i na maa damma du: ²⁵ I lyuwa elime ni itoni i va na amayun hali she na n kamba.

²⁶⁻²⁸ “N ta lyawa za na lyuwai aci u dana na cu'un vu ucira u na waa yuwan tsugono tsa na Dada va ca numu. N ta yuwaan ne za na lyuwai elime na mayan me ili i na n damma niyi u yuwan, hali a tyo mantsa mo ukosu wu uvadi. N ta ca yi ucira u na waa yuwan tsugono tsu uvadi suru. Nu u yuwan tsugono tsa nda, u ta dana usuduwu, waru u ta kpasu'wa le reve o boso le miri-miri ununa ama o tsu boso mpondo mo olo'o. Waru n ta ca yi talyo'o na tsi ikana na wasasa,§ iroci yu ulyuwu wa aci wa yi. ²⁹ Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni!”

3

Ikaka a tyo Sadisu

¹ Reve u damma mu, “Dana mepepelime ma nda a tyo ubata u malingata ma Asula ma aa'isa a aza e Itoni atsuma a lyuci va Sadisu. Za na ri o tsugono tsa nan ruhu e cindere a na aa yuwusaan Asula tsugbashi, waru za na banai italyo'o i cindere, ayi da u lyunguwa nuwu ni ikaka'a: n reve ta ili i na vaa yuwusan. Ama a ta dansa gashi vu ta wuma, ashe gba aakwakwa a da vu ri amayun. ² 'Yon! Vu buwa nu ucira gbain shi, u ciga ta mokotoo. Adama o ndolo vu gbamato ili i na vu ri na ayi. Me ene ta ili i na vaa yuwusan u rawa ili i na Asula a va a ciga nuwu vu yuwan shi. ³ She vi icina ni ili i na o rito nuwu, ni ili i na vu uwwai wan. Toni yi, vu lyawa unusu wa wu. Na vu 'yon shi, n ta tawa mantsa ma na vu zuwai shi, cine vivu tsu tawa. ⁴ Ozo

† 2:17 Aza a Isra'ila a usu ta a na Irimiya vumavasula soko ta upondo u mana u na a shi a zuwai atsuma a Akpati a Nzuwulai. A tyo o ukosu, a ta tsura ili i nda waru u ta lyuwato ama. § 2:26-28 Talyo'o vu usana: Adama a na ama na abunda a mantsa mo ndolo a usu ta a na italyo'o i tsu zuwa ta ili i na i cina nle atsuma a wuma u le, a ca tsugbain a tyo a talyo'o na la'ai ucira a ta dansa u tu unata cine Zamawawa a yuwusan tsugono tsu uvadi magula.

o ro atsuma a du aza a na a ri pe atsuma a Sadisu koto i lungusa itana i du nu unusu shi. Ama a nda o to oto itana i uri reve a wala obolo na amu adama a na a rawa ta a yuwan ne. ⁵ Vuma na lyuwai aci o unusu biti, u to oto itana i uri cine ama a nda a yuwain. Maa kimusa aala a vuma ndolo na a danai atsuma a aatagada a ama a wuma wa amayun shi. Na mi isawan a makakan ma Dada va obolo na nlingata ma yi aza a na a yuwusaan yi aganda, babu usan u da maa damma a na n reve yi ta.

⁶ “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni!”

Ikaka a tyo Filadalifiya

⁷ Reve u damma mu, “Dana mepepeline ma nda a tyo a malingata ma Asula ma aa'isa a aza e Itoni atsuma a lyuci va Filadalifiya. Za na ri na akiza na amayun u tu ubanu na makpatu'utsu ma Dawuda.* Nu u kpatu'wa unantsu babu za na aa gura kpatu yi. Waru nu u baru yi, babu vuma na aa kpatu'wa yi. Ayi da za na lyunguwa nuwu ni ikaka i nda: ⁸ N reve ta ili i na vaa yuwusan suru. N reve ta a na ama a tara nuwu tsa vuma gbain shi. Waru vu toni ta uritosu u va, koto vu damma, ‘N reve Yesu shi shi.’ M kpatu'wa ta de unantsu a makakan ma wu, za na vuma aa gura kpatu yi shi. ⁹ Gogo vu te ene ili i na maa yuwan na ama a na a ri o tonon Male. Ele a damma ta a na ama a Asula a da, agba epen a da le. N ta zuwa le a tawa a kingyo a makakan ma wu. Ne da ee reve a na n ciga nuwu. ¹⁰ Vu yuwan ta ankuri vu kaba asuvu cine n damma nuwu vu yuwan. Adama o ndolo, n te geshe wu a mantse ma na maa lyungwa ama o uvadi, na n zuwa le a uwwa atsumalima a abunda. ¹¹ N ta lo a tawa gogo. Vi isawan ugbamu atsuma o ucawu wo okolo a wu, tsara nanza usa ookokolo a wu wan, za na

vaa ushi adama a na vu lyuwai aci. ¹² N ta zuwa vuma na lyuwai aci e iwuya wo o'wo aatsura a na a tsu banu u'wa u gbain ubata u na maa yuwusaan Asula aganda. Vuma nda ta dana de kuci. N ta dana ala e re a lipu va yi, aala a Asula a va, waru na aala a Urishelima† Sa'avu, ayi da aala a lyuci gbain va Asula a va, za na aa cipa ubata wa Asula de zuva. N ta danaa yi waru a lipu va yi aala a sa'avu a va.

¹³ “Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni!”

Ikaka a tyo Lawudikiya

¹⁴ Reve u damma mu, “Dana mepepeline ma nda a tyo a malingata ma Asula atsuma a aa'isa a aza e Itoni a lyuci va Lawudikiya. Ayi da Za na Ri Ne. Waru ayi lyusu va abula da waru u tsu yuwusan ta adanshi a amayun kuci. O ure wa yi u da Asula a yuwain ili suru. Ayi da u lyunguwa nuwu ni ikaka i nda: ¹⁵ N reve ta ili i na vaa yuwusan suru, vu ri usuduwu shi,† agba vu ri utanu shi. U shi ta la'a ulobonu na vu ri za ta. ¹⁶ N ta 'yuwan wu adama a na vu ri damu. ¹⁷ Vu damma, ‘N ta nu utsuru, waru m bolotowo ta aciyawa ili ya abunda. N ciga ili i ro shi, ko ke'en.’ Agba vu reve cine vu ri shi na amayun: ili i wono i da vu ri, ni iliyali, ko ili i ta vu ri na ayi shi, irumba i da vu ri, waru vu ta ata bu. ¹⁸ Adama o ndolo, n ta casu wu asala vu tsula zinariya na maa winasa. Zinariya na e jeruwetoi da waru a lapula yi ta. Tsula yi tsara vo o'wo za vi ikebe. Ciga 'yuwan tsula itana i uri adama vo otoo aciyawu, tsara waru vu lyawa a uwwusa wono a na ama a te inda wu ata bu. Ciga 'yuwan vu tsula mani'in ma aguma tsara vu putala e esu, tsara vu gura ene.

¹⁹ “N tsu bara ta avu waru n ca ama a na n cigai biti oforo. Vu yuwan atyo a na vaa gura, avu vu vadala vu

* **3:7** Makpatu'utsu ma Dawuda urevu wa yi ayi da u ta nu ucira u na waa yuwan tsugono. † **3:15** Ubata u nda 'usuduwu' u ta nu urevu za na cayi aciyayi atsuma o ulinga wu Zamawawa na amayun, (Vu yuwan atyo a na vaa gura) nu 'utanu' u ta nu urevu ulambu wu ucawu atsuma o ulinga wu Zamawawa.

lyawa mayan mo unusu. ²⁰ Vu zuwa atsuvu, amu da nda mishin o ukobu wu u'wa wa wu a yuwusan, 'Azo'wa!' Vuma na uwwa numu avu u banu mu n uwa, n ta uwa pe atsuma o u'wa'a avu n lyuwa obolo na ayi.

²¹ "Aza a na a lyuwai aci, a ta danu zuzu na ndanata n tsugono tsa va, cine amu ana n lyuwai aci, avu n danu zuzu na ndanata n tsugono tsa Dada va.

²² "Za na ri na atsuvu, wu uwwa ili i na Ruhu aa dansaa a'isa a aza e Itoni!"

4

Yahaya ene ta zuva

¹ Ana me enei ili i nda n kotoi, reve me enishe alavu alavu nu unantsu u na a kpatu'wai a tyo zuva. Reve vuma na ri nu udyo vadamma aavana yuwisan adanshi na amu, u damma, "Kumba a tawa pa nda n to roco wu ili i na yaa fara na nda koto." ² A jima shi reve Ruhu va Asula golo bushi numu, avu me ene pe atsuma a zuva'a ndanata n tsugono n na nanza ri nden. ³ Za na ri de nden te ikanasa mafu-mafu ne ekan a na a ri ushili na mini ma avu'un gashi atali e ikebe lon. Kambu kandaruwa ta ndanata n tsugono'o e ikanasa. ⁴ Ndanata ushin na aza a nashi n kandaruwa ta ndanata m mogono'o. Azagbain ushin na aza a nashi a dana ta de nden. O oto ta atugu a uri no okokolo a zinariya a aci e le. ⁵ Ili i nda a to utusa diga a ndanata m gbai'in: imadatsu, na agiri'a, na tsata. Akata a akina e cindere, aza a na a ri nan ruhu e cindere a Asula, a dana ta a madala elime a ndanata n tsugono'o. ⁶ Waru, ubata u na u danai uru'u elime a ndanata'a u ta gashi mala ma na a yuwain tsa madubi tsa na vaa gura ene ili ye elime.

Ili i wuma i nashi i kandaruwa ta ndanata'a, ebele a yi suru. Ili i wuma

i nda a dana ta wupalu ne esu elime na acapa.

⁷ Za vu ufaru dana ta na aaci gashi kamu. Za ve ire dana ta na aaci gashi oogono a nan. Za va ta'atsu gba shi u dana ta nu urewesu gashi urewesu u vuma. Za va nashi dana ta gashi akuru a na a ri a tsu'yan. ⁸ Ili i wuma i nashi i nda suru a ta ne evelu a tali tali, waru a ta wupalu ne esu, hali na a mpakatalai me evelu'u. Ayin nu urana a lyawa ucanasa wi ishpa shi: "Zagbain ta na akiza. U ta na akiza. U ta na akiza.

Ayi da Asula Mogono me Ili Suru Suru.

Ayi da za na ri lo diga o ufaru, waru u ta lo gogo, za na waru ri lo a tawa."

⁹ Ili i wuma i nda a lyuwa ta elime a cibalasa za na ri nden a ndanata n tsugono'o. Waru a ta casu yi fo tsugbain waru o godyusho yi. Ayi da za na yuwain wuma babu ukotu. ¹⁰ A mantsa ma ta waru azagbain ushin na aza a nashi'i a kingyo ta elime a za na ri nden a ndanata n tsugono'o. Waru a mantsa ma na a yuwusaan za babu ukotu'u aganda, avu a zuwa okokolo e le elime a ndanata'a reve a damma,

¹¹ "Zagbain tsu na Asula a tsu, vu rawa ta vu ushi tsugbain, tsugono nu ucira adama a na vu rawa ta vu ushi le.

Avu da vu yuwain ili suru, waru vu zuwa le ta a dana wuma cine a ri

adama a na vu ciga nle ne."

5

Magiri'i ma kpatu'wa ta aatagada

¹ Ili i na me enishei atsuma a alavu alavu a va ayi da za na danai nden a ndanata n tsugono, u guza ta aatagada a na a katalai a na a danai uga'an na a danai de idanshi a pasu ra.* Asula a kutsulu yi ta avu u sura

* **5:1** Aatagada o ukatalu: Atsuma a rana ndede a tsu yuwan ta aatagada a avu'un o uga'an reve a katala yi a madanga. † **5:1** Atsuma a rana ndede a tsu baru ta mepepeline ma na a danai ne 'erepu' reve a zuwa iroci yi za na dana niyi. Na a kpatu'wa yi, erepu'u u tsu rawa ta waru babu vuma na a gura kpatu yi tsu ufaru. She za na za vi ili cayi ucira u da goon waa gura kpatu'wa erepu o urotsu o ndolo.

yi ulobonu ne erepu o urotsu† e cindere.† ² Waru avu me ene malingata ma Asula mo ucira, za na dammai na abajini o udyo: “Zane da rawai u rabuwa erepu a aatagada a nda avu waru u kpatu'wa yi?” ³ Agba atsuma a zuva ko o uvadi ko zala vu uvadi a tsura vuma na rawai na waa kpatu'wa yi avu u denuna shi.

⁴ N dana ta e mesun lon, adama a na babu vuma na rawai u kpatu'wa aatagada o ndolo reve u deyinuna. ⁵ Avu zagbain ta atsuma e le damma mu, “Lyawa mesun! Kalyuwa, ndede vuma na lyuwai aci. A tsu de yi ta Kamu, mogono ma gbain ma na mo utai o ugundo wa Yahuza.† Ayi da ikyun i Mogono Dawuda ana akaya a gbain a yi. Ayi da waa gura rabuwa erepu e cindere'e reve waru u kpatu'wa aatagada'a.”

⁶ Me ene ta Magiri'i mishin zuzu na ndanata n tsugono'o. Ili i wuma i nashi i kandaruwa yi ta obolo na azagbain. Lipu va yi rotso ta gashi a pada yi ta o una u kucci. U ta na avana e cindere ne esu e cindere, ele da nan ruhu e cindere va Asula a na u lyunguyi a tyo pasu suru atsuma o uvadi. ⁷ U 'yawa ta u ushi aatagada a na za na danai nden a ndanata n tsugono'o n danai uguzu na ayi o ukere usa'ani. ⁸ Ayi pe atsuma a mayan tsundolo, avu ili i wuma i nashi na azagbain ushin na aza a nashi a kadato a makakan ma yi. Za suru dana ta na kumburu na aakwanu a na a yuwain na zinariya za na u banai o ukere wa yi. Akwanu o ndolo a dana ta tapu ni ili i maguru na o o'woi o una wa avasa a ama a na aa yuwusaan Asula aganda. ⁹ Avu a cana ishpa i sa'avu i nda:

“Avu da vu rawai vu tara aatagada'a avu waru vu rabuwa erepu o urotsu wa yi

avu vu kpatu'wa yi.
Ili i na i zuwai ayi da ama o una wu ta, da da mpasa ma wu mo o'woi atsupu ana vu tsupayi gundo, ne elentsu, na ama, ni ida,
avu gogo o o'wo ama a Asula.

¹⁰ Vu kambato le ta o o'wo mmaci ma yi
nan ganu aza a na a yuwusaan Asula aganda.

Waru a ta yuwan tsugono atsuma o uvadi.”

¹¹ Avu n kalyuwisa, da da mu uwwai nlingata ma Asula e ishpa. A dana ta abunda lon a la'a ta ucira u na vuma a gura kece le. A kandaruwa ta ndanata n tsugono'o, ni ili i wuma na azagbain. ¹² A dana ta e ishpa na abajini o udyo:

“Tsu ta yuwaan Magiri'i ma na o unai ica,

waru adama a abajini o ucira a yi, nu utsuru, nu urevu, nu ukadu wa yi. U ushi tsugono na tsugbain ni ica suru suru!”

¹³ Avu mu uwwisa ili i na i ri wuma suru e ishpa, ele aza a na a ri pe zuva suru, nu uvadi, na zala vu uvadi, na mala. Apa ishpa i na aa yuwusan:

“Za na ri nden a ndanata n tsugono obolo na Magiri'i

a ta ni ica na tsugono na tsugbain nu ucira kuci babu ukotu.”

¹⁴ Avu ili i wuma i nashi'i a usu, “Ne da da u ri!” Avu azagbai'in a kadato avu a yuwaan yi aganda.

6

Magiri'i ma rabuwa ta erepu

¹ Reve me ene Magiri'i'i a rabuwusa eerepu† o ufaru atsuma a aza e cindere a aatagada'a. Avu mu uwwa za ta atsuma e ili i nashi i wuma u damma nu udyo u na u ri gashi tsata, “Tawa!” ² Reve n kalyuwa, avu me ene do uri. Za na kumba niyi dana ta nu utan, reve u ushi ookokolo. Reve u kara o uta gashi za na lyuwai de aci o uvon na abunda, waru u ta dashi lyuwisa aci.

³ Reve Magiri'i'i ma rabuwisa eerepu e ire, reve mu uwwa ili i wuma i ire i damma, “Tawa!” ⁴ Reve do ro na ri ushili gashi akina o uta. Za na kumba niyi u ushi ta ucira u na waa zuwa ama a yuwan nlangi atsuma o uvadi, adama o unulai atsuma o uvon. Za na kumba niyi ushi ta matsun me pe'eni ma gbain.

5 Reve Magiri'i'i mā raḅuwisa eerepu a ta'atsu, reve mu uwwa ili i wuma ya ta'atsu adansa, "Tawa!" Reve n kalyuwa, avu me ene do lima. Za na kumba niyi u tu uguzu ni ili yu uritosu yu ume o ukere wa yi. 6 Reve mu uwwa ili i ro gashi uḅyo o utusa e memere me ili i wuma i nashi. Avu uḅyo'o u damma, "Ikebe i na nanza tsu tsura o ulivu u ta,* ayi da a tsu tsupa o una u makundatsu ma ta ma yitabo.† Waru na abunda e ikebe i da da aa tsupaa nkundatsu n ta'atsu mi ishina. Waru she i lungusa mani'i'in na masayan ma inabi† wan."

7 Reve Magiri'i'i mā raḅuwisa eerepu a nashi a aatagada'a, reve mu uwwa ili i wuma ya nashi i damma, "Tawa!" 8 Avu n kalyuwa reve me ene do vu ukporu. Za na aa kumbusa yi u ta na aala Ukwā, waru za ro ta lo za na a tsu de Ukwisa oo tonon za vu ufaru zuzu. Asula e ne'eshen ta ama o uvadi abaci a nashi. Ukwā nu Ukwisa a ushi ta ucira u na oo una aabaci a ta e le atsuma a abaci a nashi'i nu uvon, na ambulu, na mḅala icu'un icu'un, ne ekere e inama yu una.

9 Reve Magiri'i'i mā raḅuwisa eerepu a tawun. Reve me ene kwisa va ama o ro e ikyun i masa'a. Ele nda ele da aza a na n'yuwatan mu unai adama a na a dammai ikaka ya Asula na amayun. 10 Reve kwisa'a a saala na abajini o uḅyo adansa, "Asula Mogono me Ili Suru Suru, vu ta na akiza na amayun! Tsu te ipati ya wu, she vu jima wan vu ge'eto reve waru vu ca aza a na o una ntsu atsuma o uvadi atsumalima." 11 Asula a ca ta za suru atsuma e le utugu u uri avu u damma le a yuwan ipiri ya ankuri wa'a ne'en. A yuwan ne hali she na n'yuwatan n le mu una aza e le a agbashi na aza e le cine o una nle hali she no o shiton abunda a na a cigai.

12 Reve me enishe Magiri'i'i a raḅuwusa eerepu a tali. Reve a yuwan uramosu wi ida nu ucira.

Reve urana u lyawa e ikanasa, avu a yuwan irumbu kpara-kpara. Reve woto u suluwan saan ana mpasa. 13 Reve italyo'o i riyā diga zuva a tyo o uvadi cine biri na ri igishi tsu riyā diga o udanga na a yuwan upepu wu ucira. 14 Avu eleshe a puwan gashi a katala ta aavalu avu a tara yi a kara. Avu nsasan suru ni ida i memere ma mini suru a lyawa bata le adama e ijingadu yi ida'a.

15 Reve ama suru, hali na ngono, a yuwan ukadu a pa'an atsuma a abanu ko e memere ma atali o uga'an atsuma a nsasan. Ama a nda fo a yuwan ta ukadu u na aa pa'an: Ama a gbagbain o ulinga u gwamnati, nan yali a asoja, aza o utsuru, ama o ucira, na akapi a ama suru, ko na agbashi a da ko na agbashi a da shi. 16 Reve a kara e desu vu nsasan na atali adansa, "Tsu te ipati i du, riyaa ntsu tsara i pala tsu adama za na ri nden a ndanata n tsugono me ene tsu wan, waru Magiri'i'i ma tsura u ca tsu oforo shi." 17 Amayun a da nnu Urana u na Asula na Magiri'i'i maa ca za suru oforo ma tawa, ko za a la'a oforo a nda shi.

7

Ama a Isra'ila a na a zuwai urotsu

1 Ana ayi ndolo kotoi, avu me ene nlingata ma Asula n nashi mishin e ebele a nashi o uvadi e geshei upepu nashi tsara upepu u lapa uvadi ko mala ko udanga wan. 2 Avu me enishe malingata ma Asula mo ro mo uta asana, u dana ta ni ili yu urotsu i na i tsu zuwa urotsu wa Asula a wuma. U de ta nlingata n nashi'i aza a na a cayi ucira a ca uvadi na mala atsumalima lon na abajini o uḅyo. 3 Reve malingata'a u damma, "She i lyawa upepu u lungusa ida, ko mala, ko udanga wan, she na tsu zuwa rotsu e icin ya agbashi a Asula a tsu ni ili'i." 4 Mu uwwa ta ana u deyi nu ucira ilaamba ya aza a na nlingata ma Asula n zuwayi urotsu wa Asula e icin

* 6:6 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "dinari ta." Kalyuwa Ucuḅuwu wi "Ikebe."

i le. Laamba'a dānā tā ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unāshi (144,000). Ama a nda'a o utā tā diga o gundo va ama a Isra'ila kupa ne ejere. Ele dā aza a na nlingata mā Asulā n zuwayi urotsu:

⁵⁻⁸ A yuwaan tā ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Yahuza,† a yuwaan tā ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Roben waru urotsu.

A yuwaan tā fo ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Gado, na ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Asha.

Waru a yuwaan tā ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Nafutali, avu waru a yuwaan ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Manasa.

A yuwaan tā ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Saminu, na ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Levi.

A yuwaan tā ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Isaka, avu a yuwaan ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Zebelun.

A yuwaan tā ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Isuhu, waru a yuwaan tā ama ukpakukupa kupa nu ukpakukupa ure (12,000) o ugundo wa Banyami.†

Suru suru a yuwaan tā ama ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unāshi (144,000) urotsu.

Abajini o obolo a yuwaan tā Asulā aganda

⁹ Ana ayi ndolo kotoi, avu n kalyuwā dāda me enei dē obolo a ama a la'a tā abunda a na vuma aa gura kece le suru. O utā tā atsuma e idā, o gundo, na ama, ne elentsu suru, avu e isawan a makakan mā ndanata n tsugono nā Magiri'i'i. O oto tā atugu a

uri, suru nle a guza tā ashuwa-shuwa e ekere e le. ¹⁰ A dānā tā a yisaali nā abajini o udyo,

“Asulā a tsu a dā obolo nā Magiri'i'i a wawa ntsu,

Asulā a tsu u tā nden a ndanata n tsugono.”

¹¹ Nlingata mā Asulā'a suru obolo na azagbain ni ili i wuma i nashi'i a dānā tā lo mishin zuzu nā ndanata n tsugono. A kadato tā a ndanata n tsugono avu a yuwaan Asulā aganda.

¹² A dānā tā adansa,

“Tsu tā dansa Asulā a tsu a tā mgbain,

Lyawa tsu yuwaan niyi ica,

tsu ca niyi tsugbain nu urevu,

tsu to godyusho yi,

u tā nu ucira nu ukadu,

aza a yi a dā suru babu ukotu.

Lyawa wo o'wo ne!”

¹³ Avu zagbain tā ece mu, “Nan zane dā gba aza a na o otoi atugu a uri? Te dā o utai?”

¹⁴ Avu n usu, “Zagbain, n reve shi, amma avu vu reve tā.”

Reve u damma mu, “Ele nda ele dā aza a na a yuwain ankuri a kabai asuvu nā atsumalimā agba a kuwā shi. A za'wā tā atugu e le cece nā mpasa m Magiri'i za na zuwai o o'woi u'uri.

¹⁵ “Adama o ndolo a tā mishin a makakan mā ndanata n tsugono tsā Asulā.† A ta yuwusaan yi aganda urana na ayin atsuma a Aa'isamapada a yi. Waru za na ri nden a ndanata'a u tā danu obolo ne ele tsara u kalyuwā le ulobonu.

¹⁶ “Ama a nda aa dashi yuwan ambululu shi, waru akuli aa dashi reme le shi. Urana u buwa a damaton le shi, babu usuduwu u na waa ju'wan le,

¹⁷ adama a na Magiri'i za na ri zuzu nā ndanata n tsugono to o'wo za va aguā le. U ta tara le a tyo ubata u na mini ma na ma tsu ca wuma moo utusa. Waru Asulā a ta tasa abara e le.”

8

Eerepu e cindere

¹ Ana Magiri'i'i mā rabuwai eerepu o urotsu† e cindere o ndolo, a uwwa

ilama de zuva shi, hali akapi a rumu ta.

² Avu me ene nlingata ma Asula m gbagbain n cindere mishin a makakan ma Asula, avu a ushi avana.

³ Avu malingata ma Asula mo ro ma tawa wi isawan elime a masa'a.† U dana ta uguzu na matafa za na a yuwain na zinariya na a kulatosuyi ili i maguru.† U ushi ta ili i maguru i nda na abunda obolo na avasa a ama a Asula suru. Ayi malingata'a u zuwa ta sadaka nda a masa'a ma na a yuwain na zinariya na ri de a makakan ma ndanata n tsugono'o.

⁴ Ili i maguru i ndolo i dana ta a makula a matafa ma na malingata'a ma danai uguzu na ayi, avu waru mikeyon obolo na avasa a ama a Asula a rawa de zuva ubata wa Asula. ⁵ Avu u tara akinkina de a masa'a avu u shiton matafa'a. Avu wo oco yi a tyo o uvadi. A yuwan ta elemu a abunda, na tsata tsa abunda ni imadatsu, avu waru a yuwan uramosu wi ida nu ucira.

Nlingata n nashi mi ivula ta avana

⁶ Avu waru nlingata n cindere n na n danai na avana e cindere a dana ufofu u na ee ivula le.

⁷ Ana malingata mo ufaru me ivulai aavana a yi, dada nlingata n varyi atayan obolo na akina ujambaru na mpasa a tyo o uvadi. Avu akina'a a kulato aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu o uvadi, dada u lungusai danga na anlya suru a na a ri pe atsuma a aabaci a nda.

⁸ Dada waru malingata me ire me ivulai aavana a yi. Avu a vari ili i ro gashi abajini a masasan ma na ma ri a makula na akina atsuma a mala. Aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu u mala'a wo o'wo ta gashi mpasa. ⁹ Avu ili suru i na i ri pe atsuma a aabaci a mala'a suru a kuwa, antsun a na a ri pe atsuma a aabaci a mala'a suru a lungusa le ta.

* **8:12** Urana u tsu ca ta ekan irumu kupa ne ejere, amma a mantsa mo uguzu u nda, rumu kunla da goon u tsu ca ekan. Unata u da u ri na woto ni italyo'o, rumu kunla da goon a tsu ca ekan. A mantsa ma na aa casu ekan shi irumbu i da suru suru.

¹⁰ Ana malingata ma Asula ma ta'atsu me ivulai aavana a yi, avu abajini a talyo'o za na a kulusa gashi aakata a akina, o uta diga zuva a tyo e ida. Avu u riyai a aabaci o udolu a ta atsuma o dolo ta'atsu na aabaci a lyusu mini ma ta atsuma e esu a ta'atsu. ¹¹ Aala a talyo'o ndolo a da Aguma o Okono. Aabaci a ta atsuma abaci a ta'atsu a mini o ndolo a kamba ta okono. Ama na abunda a kuwa ta adama a na mini'i u danai okono lon.

¹² Avu malingata ma Asula ma nashi me ivula aavana a yi. Avu ili i ro i faba urana dada u lungusai aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu vu urana, avu waru u faba woto ni italyo'o dada u lungusai aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu o woto ni italyo'o. Avu mantsa me ekan me jebe, irumbu i da i danai atsuma a aabaci a ta atsuma a abaci a ta'atsu vu urana.* Avu woto ni italyo'o a 'yuwan a ca ekan a aabaci a ta atsuma abaci a ta'atsu a ayin.

¹³ Ana n kalyuwai, avu me ene aakuru a tsu'yan de zuva o mogogolo, avu mu uwwa yi a yisaali na abajini o udyo, "Atsumalima! Atsumalima! Atsumalima a ta cina ama suru a na a ri pa atsuma o uvadi, na akapi a nlingata ma Asula n ta'atsu n na n cigai e ivula avana e le e ivula."

9

¹ Avu malingata ma tawun me ivula aavana a yi, avu me ene ili i ro tsa talyo'o na riyai diga zuva a tyo o uvadi. Ayi talyo'o'o a ca yi ta makpatu'utsu tsara u kpatu'wa akari a aru'un lungu-lungu. ² Ana u kpatu'wa niyi, avu mikeyon mu uta gashi mikeyon n na n shitoyin akari a na a ri tapu na akina† a na a ri usuduwu lon. Ayi mikeyo'on n shiton ta zuva avu u putsaa urana a na waa ca ekan dada gba ubata wo o'woi irumbu. ³ Avu akyun a abunda a cipa atsuma a mikeyon o ndolo a

tyo atsuma o uvadi, waru a tsura ta ucira u na aa tada ama tsa agashi. ⁴ A damma le ta, "I ciga i 'yuwan i tada ama a na a ri na rotsu va Asula e icin i le wan, she ama a na Asula a zuwayi rotsu va yi shi. Waru she i tada danga ko anlya wan." ⁵ Asula a lyawa le ta a zuwaa ama o ndolo atsumalima a abunda hali woto ton, amma u lyawa le o una le shi. Mbala n le n rotso ta cu'un vu mbala mu ugashi. ⁶ Atsuma a rana ndolo, ama a ta zami ili i na yoo una le, amma aa tsura shi. A ciga a kuwa, amma aa tsura shi.

⁷ Ele akyu'un o rotso ta ido i na i ri ufofu adama o uvon. A ta no okokolo a zinariya a aci e le, waru urewesu u le u rotso ta urewesu wa ama. ⁸ Anji e le a tu uga'an gashi anji a amaci, anga e le waru gashi anga e ikamu. ⁹ A nla ta atugu e irumu a nkakan n le. Elemu a na evelu e le aa yuwusan u yuwan ta gashi elemu e ido e ikeke yu uvon e iladi a 'yawa ubata o uvon go'o. ¹⁰ A ta na aya e ezan e le aza a na a tsu ca le ucira u na a zuwaa ama atsumalima hali woto ton. ¹¹ Mogono me le malingata ma Asula ma da ma na maa yuwusan tsugono a akari a aru'un lungu-lungu. Aala a yi a da Za vu Ulungusu, (na Tsuyahuda† ayi da Abadan, na Tsuheleni† gba shi a tsu de yi ta Afoliyo).

¹² Atsumalima o ufaru o koto ta. Amma atsumalima o ro e re o ta lo a tawa.

¹³ Avu malingata ma Asula ma tali me ivula aavana a yi. Avu mu uwwa udyo u yuwan adanshi na amu atsuma a avana a mbinga m masa'a ma na a yuwain na zinariya, za na ri mishin a makakan ma Asula. ¹⁴ Udyo'o u damma ta malingata'a, "Bada nlingata n nashi aza a na Asula a shi a nlai a abajini o Udolu u Yufiriti!" ¹⁵ Dada u bada nlingata ma Asula n nashi'i, aza a na Asula o foboi a yuwan ulinga a rumu nu urana u nda obolo na woto u nda na adama aa'wan a nda. Dada a 'yawai tsara o una aabaci a

ta atsuma a abaci a ta'atsu a ama o uvadi mabula. ¹⁶ A uwaa ta asoja elime aza a na a danai ukumbu e ido. A damma mu ta a dana ta ama ukpakukupa udobonuwu ukpakure (200,000,000).*

¹⁷ Atsuma a alavu alavu a va, me ene ta ido na aza a na a kumba nle. A nla ta atugu e irumu a nkakan n le aza a na a danai ushili gashi akina, nu ulima tsa aakaramuna, na mini ma tsusumba. Aci e ido'o a yuwan ta gashi aci e ikamu, waru akina na mikyon na farinwuta o utusa a na le. ¹⁸ Ele mbala n ta'atsu n nda, (ele akina, na mikyon, na farinwuta na mo utusa a na vi ido'o) o una ta aabaci a ta o obolo a ama atsuma a abaci a ta'atsu a ama o uvadi suru. ¹⁹ Na vi ido dada ne goon shi, ezan e le fo a ta nu ucira u na a tada ama. Ezan e le a ta gashi iyo na aci a na a tsu kada ama.

²⁰ Amma ama a nda a kuwa atsuma a mbala n nda shi, a 'yuwan ta a na a vadala a lyawa iwuya i le. A lyuwa ta elime a yuwusaan otoni a lima aganda, waru a ta yuwusaan amali a na a rumai na zinariya, na azurufa, na rumushili, na aza a na e she'ein na atali, na danga aganda. Amali a nda e tse ene shi, waru a tsu uwwa ili i na a dammai shi, waru a tsu wala shi! ²¹ Ama a nda a lyawa munulai shi, ko mayan ma nkunu, na tsipere, na wivu shi.

10

Malingata ma Asula na matagada

¹ Reve n yuwisan alavu alavu, avu me ene malingata ma Asula mo ucira o utusa diga zuva.† Avu u kanda'wa aciyayi ne eleshe gashi umuna, u shi ta na kambu ukandaruwu a aaci a yi. Avu urewesu wa yi u dala gashi urana, ana a yi waru gashi atsura a akina. ² U tu uguzu na matagada ma na wu baruwai. U zuwa ta anana o usa'ani wa yi a mala, anana o ugula wa yi gba a alanga. ³ Reve u saala na abajini o udyo gashi udyo wu kamu. Ana u saalai, reve tsata n cindere n

* **9:16** Asoja 200,000,000 a dana ta lo. Laamba nda ta abunda wa'ashi.

usu. ⁴ Ana tsata n cindere'e n yuwain adanshi, reve n fara madana. Avu mu uwuwa uɗyo de zuva adansa, “V̄u soko ili i na tsata n cindere'e n dammai ulobonu, waru she vu ɗana le wan.”

⁵ Reve malingata ma Asula'a ma 'yasan ukere usa'ani wa yi a tyo zuva. ⁶ Avu u kucina na ala a Asula, za na aa kuwa shi, waru za na yuwain zuva ni ida ni ili i na i ri pe atsuma e le suru, a na amayun a ɗa waa dansa. U damma ta, “Asula oo puro waru shi, kafu u yuwan ili i na u foboi. ⁷ Agba nna malingata ma Asula me cindere me ivula aavana a yi, reve Asula a yuwan ili i na i ri usokowu hali ana'an, cine u dammai agbashi a yi, amasula.”

⁸ Reve uɗyo diga zuva u dewishe mu: “Kara a 'yawa vu ushi matagada ma na wu baruwai, za na malingata ma Asula'a ma guzai.”

⁹ Reve n kara a 'yawa ubata u malingata ma Asula'a, avu n damma yi u ca mu matagada'a. Reve u damma mu, “Vu tara matagada'a reve vu tama yi. O unawa wu u ta ɗana alimu tsi ishiki, agba a atsuma a wu u ta ɗana okono.” ¹⁰ Reve n tara matagada ma na u ɗana uguzu na ayi avu n tama yi. Avu u ɗana alimu tsi ishiki o unawa u va, agba ana n soɗu niyi, reve wo o'wo okono gashi n ta shaama. ¹¹ Reve a damma mu, “Na vu 'yuwan vu ciga vu dammisa ili i na Asula o foboi na waa yuwan na ama, ni ida, ne elentsu, waru na ngono suru.”

11

Ama e re a na o o'woi esu

¹ Reve n ushi aadanga o uritosu, avu Asula a damma mu, “Kara a 'yawa vu rito Aa'isamapada a Asula na masa'a, reve vu kece ama a na a ri pe a yuwusan aganda. ² Amma she vu rito agalaci a Aa'isamapada'a wan, adama a na amu Asula n ca ta de aza a na a usu numu shi ubata'a. A ta yuwan tsugono tsɔ lyuci va a'wan

a ta'atsu na akapi.* ³ N ta lyungu ama e re a va, aza a na e enei ili i na i farai, adama a yuwan alajiya a amayun a va. O to oto itana i na o tso oto adama a atsumolangu waru a ta ɗana a yuwusan alajiya a va atsuma a a'wan a ta'atsu na akapi o ndolo.” ⁴ Ama e re a na a yuwusan alajiya a adanshi a Asula e te isawan a makakan ma Asulazuva za na a yuwusan tsugono tsu uvadi maɓula. Ama e re'e ele ɗa ɗanga zentun† re waru na wisawatan wi iftila re. ⁵ Nna za ro yuwan mpolo n na waa amaton le, reve akina o utɔ a na le o kototo n'yuwatan n le. Tsunda tsa ɗa Asula oo una za na yuwain mpolo n na waa amaton le suru. ⁶ A mantsa ma na a yuwusan alajiya e ikaka ya Asula, u ca le ta ucira a putsaa ni iro'i. Waru a ushi ta ucira u na a kambato mini mpasa, waru a zuwa cu'un vu mɓala suru a amaton uvadi. A ta gura yuwan ili i nda a mantsa ma na a cigai suru.

⁷ Na ama e re'e o koto alajiya e ikaka i le, reve aadodo a na o utai diga a akari a aru'un lungu-lungu a yuwan uvon ne ele. U ta lyuwa acie le reve wu una le. ⁸ A ta vari lipu le o ure u gbain u lyuci u na a varai Zagbain le a akpata.† A kurato ta lyuci'i na Sodom† na Masar. ⁹ Ama suru, ni ida, nu ugundo, ne elentsu, a ta kalyuwa akwakwa e le. Agba aa lyawa za ro cido le shi, hali she na a yuwan rana ta'atsu na akapi. ¹⁰ Ama o uvadi suru a ta yuwan mazanga adama a na ama e re a nda a kuwai. A ta yuwan abuki reve waru a lyungulai ne'e, adama a na amasula e re a nda a zuwa ta ama o sowo atsumalima lon.

¹¹ Amma ana a yuwain rana ta'atsu na akapi, reve Asula a zuwa wivuwun u wuma atsuma a amasula e re'e waru. Reve a 'yon mishin, avu za na ene nle suru wu uwuwa wovon lon. ¹² Reve amasula e re'e a uwuwa abajini o uɗyo o utusa diga

* **11:2** Atsuma a aatagada a nda mantsa ma na a zuwai a'wan a ta'atsu na akapi u ta nu ucira abunda lon. A yuwan ta ulinga na re koko'o. Ure u ro u na a yuwain ulinga na ayi ɗa “mantsa na mantsa me re na akapi a mantsa.” Ure u ro waru ayi ɗa “woto amunga ne ejere,” ure u ro waru ayi ɗa “rana ukpakukupa nu ukpakure na kupotali” (1,260). Kalyuwa Wen. 11:3; Wen. 12:6, 14; Wen. 13:5.

zuva adansa, “Tawai pa nda!” Reve a kara a tyo zuva atsuma e eleshe, n'yuwatan n le mishin a akanla e le.

¹³ Avu ida i ramo nu ucira avu aabaci a ta atsuma a abaci kupa suru a ramo atsuma a lyuci'i. Ama ukpakukupa ucindere (7,000) u da kuwai adama o uramosu wi ida u ndolo. Avu aza a na a buwai wuma a uwwa wovon lon, reve a ca Asula a na a ri zuva tsugbain.

¹⁴ Atsumalima e ire o koto ta, agba za va ta'atsu ta lo a tawa.

Aavana e cindere

¹⁵ Reve malingata ma Asula me cindere me ivula aavana a yi, avu mu uwwa nlingata ma Asula† ma zuva a yuwusan adanshi nu ucira adansa, “Asula a tsu waru na za na u dangwai wo o'wo Zamawawa u ta nu ucira u na waa yuwan tsugono tsu uvadi suru, waru Asula a ta yuwan tsugono babu ukotu.”

¹⁶ Reve azagbain ushin na aza a nashi, aza a na a ri nden a ndanata n tsugono a makakan ma Asula a kingyo nu urewesu u le e ida avu a yuwaan yi aganda. ¹⁷ Reve a damma, “Asulazuva Mogono me Ili Suru, za na ri wuma gogo, waru u ta wuma mantsa suru, tsu to godyusho wu a na voo rocosu tsu ucira wa wu, waru vu fara ta tsugono.

¹⁸ Ama o uvadi a yuwan ta upan na avu, amma gogo mantsa mo upan ma wu ma rawa ta.

Mantsa ma da na vee ge'eto akwakwa, avu vu tsupa agbashi a wu.

Vu ta tsupa amasula a wu na ama a akiza† a wu, vu ta tsupa ama a na a uwwusa wovon wa ala a wu, diga a za ke'en a tyo a zagbain.

Waru vu ta lungusa za suru na tawayi nu ulungusu atsuma o uvadi.”

¹⁹ Reve Aalisamapada a Asula de zuva a kpatu'wa, reve e ene Akpati a Nzuwulai† pe. Avu a yuwusan

imadatsu, na agiri'a, na tsata, nu uramosu wi ida na atayan a gbagbain.

12

Ka na aagangu

¹ Reve me ene iroci i gbain de zuva i na i zuwai za suru asalama. Ka dana ta lo, umuna u na gba wu nla urana u da. U kuru ta ana a yi o woto. Wo oto ta ookokolo a na a ri ni italyo'o kupa ne ejere a aaci. ² U danu ta limatan, avu mballa na atsumalima a limata'an a zuwa yi yisaali. ³ Avu me eneshi iroci i ro zuva, aagangu a gbain a shili na aci e cindere a na a ri na avana kupa. Aaci suru u ta na mokokolo. ⁴ Avu wizan wa yi u rada aabaci a ta atsuma a abaci e italyo'o a ta'atsu suru diga e eleshe'e, reve u vari le a tyo o uvadi. Avu aagangu'u e isawan a makakan ma ka'a adama u sofushi mawu'un nu u matsan yi. ⁵ Reve u matsan mawun mo ulobo, za na ri nu ucira suru u na waa yuwan tsugono tsa ama o uvadi u nda. Avu malingata ma Asula ma usa yi mawu'un reve u tewee Asula adama u danu a ndanata n tsugono tsa yi. ⁶ Avu ka'a u suma u uwa o ogozo, ubata u na Asula o fofoo niyi. A ta kalyuwa yi pe ulobonu hali a'wan a ta'atsu na akapi. ♦

⁷ Babu usan avu e temushi uvon de zuva: zagbain vu nlingata ma Asula Mika'ilu na nlingata ma yi ma Asula a yuwan uvon na aagangu'u, reve aagangu'u na nlingata ma yi fo a piri. ⁸ Agba aagangu'u u lyuwa aci shi, waru aa dashi lyawa yi obolo na nlingata ma yi a danu zuva shi. ⁹ Reve Mika'ilu obolo na nlingata ma yi mu utaa abajini a aagangu'u diga zuva reve a caco yi obolo na nlingata ma yi a tyo e ida. Aagangu a nda ayi da za na ri lo wuma nu ujimu. Ayi da za na a tsu de Mekerencesu ko Male. Ayi da za na aa lulumusa ama suru.

¹⁰ Avu mu uwwa nanza a yuwusan adanshi diga zuva na abajini o udyo adansa:

“Gogo Asula a tsu a ta wawa ama a yi!

Gogo u ta yuwan ulinga nu ucira wa yi,

reve u yuwan tsugono ana mogono!
Gogo Zamawawa† va yi to roco ucira wa yi a aci o uvadi!

Adama a na Mekerencesu maā dashi isawan ubata u na Asula a tsu a ri shi,
waru waa tawisaa aza a tsu agbashi na addama na ayin nu urana shi.

O utaa ta Mekerencesu diga zuva!

¹¹ Ama a tsu a lyuwa ta aci e Mekerencesu

adama a mpasa m Magiri'i,
obolo na alajiya e ikaka i na aa yuwusan.

Aa uwwusa wovon u na aa kuwa shi.

¹² I yuwan mazanga suru ndu adu na i ri nden zuva.

Agba adu na i ri nden atsuma o uvadi na a mala, i to sowo atsumalima lon.

Adama a na Mekerencesu ma kara ta a cipa ya'a du,
waru u tu utsutsu,
adama a na u revei waa jima shi avu e isawaton yi.”

¹³ Ana aagangu'u we enei a vari yi ta a cipa o uvadi, avu u teme a sabusa ka na matsain mawun mo ulobo'o.

¹⁴ Reve ka'a u ushi evelu a abajini a akuru tsara wu 'yawan a kamba ubata wa yi o ogozo. Ubata u na aa kalyuwa yi ulobonu hali a'wan a ta'atsu na akapi, ♦ waru aagangu'u aa gura amaton yi shi. ¹⁵ Reve aagangu'u a puvu mini tsu udolu adama u lyuwa ka'a u kara na ayi. ¹⁶ Avu gba ida i kamba ka'a, reve u kpatu'wa unā wa yi reve u sodu mini ma na aagangu'u u puvuyi. ¹⁷ Reve aagangu'u u yuwan upan lon na ka'a, avu u kara a 'yawa u yuwan uvon na akapi a muwun mu ka'a, aza a na o toniyi ili i na Asula a dammai, waru o toniyi ikaka i na Yesu rito nle.

¹⁸ Avu aagangu'u e isawan a nge'en m mala.*

13

Aadodo a na o utai atsuma a mala

¹ Atsuma a alavu alavu a va avu me ene aadodo o utusa atsuma a mala. U ta na aci e cindere na avana kupa. Aavana suru a ta na mokokolo. Aaci suru u ta de ni idana ya aala i na yaa yuwusan adanshi a vama e ekere a Asula. ² Ayi aadodo a nda o rotso ta utasu, agba ana a yi a ta uga'an waru u ta ne eleme waru akpata a ana a yi a ta uga'an, gashi nama gbain vu una na a tsu de biya. Unā wa yi waru u rotso ta unā wu kamu. Aagangu a ca ta aadodo ucira unata na za va yi, avu waru u ca yi ndanata n tsugono na tsugono. ³ Aaci a ta a dana ta na aalana a wuntsu u na u rocoi a na o una niyi, agba wuntsu'u wi ina ta. Atsuma o uvadi vuma suru o'wo ta a asalama a aadodo o ndolo. ⁴ Suru nle a yuwaan ta aagangu o ndolo aganda, za na cayi aadodo ucira. Avu waru a yuwaan aadodo'o aganda reve a damma, “Babu za na ri tsa aadodo a nda! Babu za na aa gura lyuwa aci a yi.”

⁵ Asula a lyawa ta aadodo o ndolo a yuwan uvadu nu ucira wa yi dafa gba u yuwaan niyi adanshi a vama. Asula a lyawa yi ta u dana nu ucira u ndolo hali a'wan a ta'atsu na akapi. ♦ ⁶ Avu u dana a yuwusaan Asula adanshi a vama. Waru wi isula ta ala a Asula, nu ubata u na u ri nden, obolo na aza a na a ri zuva suru. ⁷ Asula a lyawa yi ta u yuwan nlangi na ama a yi avu u lyuwa aci e le. A ca yi ta ucira u na u la'ai gundo, ne elentsu, na ama, ni ida suru. ⁸ Ama suru a ta yuwaan yi aganda, ele da aza a na a danai ala e le atsuma a aatagada a ama a wuma kafu a yuwan uvadi shi. Aatagada'a za Magiri'i ma na o unai da.

⁹ Vuma na ri na atsuvu, wu uwwa.

¹⁰ Za na Asula a dangwai adama e reme yi, e te reme yi.

Za na Asula a dangwai adama o una yi na matsun me pe'eni, a to una yi.

♦ **12:14** Wen. 11:2. * **12:18** Adanshi a Asula o ro a zuwa ta guzu nda atsuma o uguzu wa 17, ozo o ro gba tsunda tsa da a zuwa nle, cine uguzu wa 18 u ri. Akapi a Adanshi a Asula gba shi idanshi i nda atsuma a aadiva a 13 uguzu wa 1 u da a zuwa nle. ♦ **13:5** Wen. 11:2.

Ayi nda u ta dansa ama a Asula a ciga a 'yuwan a kaba asuvu avu waru a dana nu ucawu wo okolo.

Aadodo e ire

11 Waru me enishe ta aadodo o ro a na o utai diga e ida. U ta na avana e re gashi aza a magiri'i, dada gba u yuwain adanshi nu udyo wa aagangu. 12 Ayi aadodo a nda wi isawan ta a makakan ma aadodo o ufaru, avu u yuwan ulinga na cu'un vu ucira na aadodo o ufaru a ri na ayi. Adama o ucira o ndolo a zuwa ta ama o uvadi suru a yuwaan aadodo o ufaru aganda, za na danai na wuntsu u na wu una niyi avu wi ina yi. 13 Dada waru gba aadodo e ire a yuwain abajini e iroci yi ili ya asalama. U zuwa ta akina a cipa diga zuva a tyo o uvadi, ama gba a akanla. 14 Asula a lyawa ta aadodo e ire a yuwan ili ya asalama a makakan ma aadodo o ufaru. Adama e ili ya asalama o ndolo, u gura ta luma ama o uvadi. U zuwa le ta a ruma aamali a aadodo o ufaru, za na o unai na matsun me pe'eni agba u kamba ta wuma. 15 Asula a lyawa ta aadodo e ire a yuwan aamali'i adama wo o'wo wuma, adama waru u gura yuwan adanshi waru u gura zuwa le o una aza a na a yuwaan niyi aganda shi. 16 A zuwa ta ama suru a yuwan rotsu o ukere usa'ani ko e icin i le, ko ama a gbagbain a da ko muwun, ko aza o utsuru ko alambi, ko agbashi ko aza a na a ri agbashi shi. 17 Aza a na a ri na rotsu da goon aa lyawa a tsula waru ele da goon aa lyawa a wina. Ayi urotsu u nda ayi da urotsu wa aala a aadodo ko laamba na ee isawan a aala a yi.

18 U to lobono vu tsura ugbozu adama vu reve laamba va aadodo'o! Na vu ri nu ugbozu, vu te reve yi. Laamba va yi ayi da ukpakuṭali na kupotali na aza a tali (666), waru laamba'a u ta a nden ma aala a vuma.

* 14:1 Sihiyona aala o ro a Urishelima a da, ubata u nda u ta yuwusan adanshi adama a abajini a lyuci va ama a Asula.

14

Magiri'i na ama a yi

1 Avu me ene Magiri'i mishin a Masasan ma Sihiyona.*† Ama ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000) a dana ta mishin obolo na ayi. Ele da aza a na a danai e icin i le ala a Magiri'i na Dada va yi. 2 Mu uwwa ta nanza a adanshi de zuva. Udyo wa yi u rotso ta ilama i mini ma abunda ma na mo ocusho ko tsa tsata tsu ucira. U shon ta gashi mesun ma ama a abunda a wa'asa ikumburu. 3 Ele da ama ukpakukupa ukpaku nu ukpakukupa amunga nu ukpakukupa unashi (144,000) a ta mishin zuzu na ndanata n tsugono, obolo ni ili i wuma i nashi, na azagbain. A dana ta a canasa ishipa i sa'avu, za na babu za na aa gura rito yi, she ele goon. Ele da aza a na a tsupayi o utaa nle atsuma a ama o uvadi suru. 4 Ele da ama a na a lyawai aciyele cece a na a 'yuwain a yuwan tsipere, adama o ndolo a da a ri cece. O toni ta Magiri'i ubata u na u tyoyi suru. A tsula le ta atsuma a ama reve a ca le tsa makuḍa ma kucci vu ufaru, reve a ca Asula na Magiri'i'i. 5 A tsu yuwan epen shi, waru a ri nu unusu shi.

Nlingata ma Asula n ta'atsu

6 Avu me enishe malingata ma Asula ma 'yawan zuva lon. U ciga ta u damma ikaka ya Alabari a Sa'ani† a na a ri n koto shi a tyo ubata wa aza a na a ri pe nden atsuma o uvadi, ele da ida, na gundo, ne elentsu, obolo na akapi a ama a na buwai. 7 Reve u damma na abajini o udyo, "I ciga i 'yuwan i ca Asula tsugbain avu i yuwan adanshi a tsugbain tsa yi. Adama a na mantsa ma yuwan ta a na wee ge'eto ama o uvadi suru. I ca yi tsugbain, adama a na ayi da u yuwain uvadi na zuva, mala ne esu a mini a na o utusa e ida."

8 Reve malingata ma Asula me ire ma 'yawan zuva cine za vu ufaru

yuwain avu u reme adansa, “Abajini a lyuci a Babila a riya ta! Ayi lyuci gbain da za na tsipere tsa yi tsa zuwai ida suru a yuwain ili yi idaba. U yuwan ta gashi wo o'woto le ta ososowi na tsipere tsa yi, ili i nda i ta zuwa Asula a ca le atsumalima.”

⁹⁻¹⁰ Avu waru malingata ma Asula ma ta'atsu u toni le, a saalasa, “Ama a na a yuwayin aadodo o ndolo aganda suru avu waru a yuwaan aamali a yi aganda, a ta nu urotsu wa aadodo e icin i le ko e ekere e le. Asula o to sowoto le masayan ma inabi mo oforo ma yi. Masayan ma nda a sula yi na mini shi, waru Asula na aciyayi a da a tsuyin oforo a yi atsuma o mokoto mo upan mo ndolo. Cu'un va ama o ndolo o to sowo atsumalima na akina a makula a farinwuta lon a makakan ma nlingata ma Asula ma akiza obolo na Magiri'i. ¹¹ Akina a na aa kulato le u to o'wo babu ukotu. Ama a na a yuwayin aadodo o ndolo aganda obolo na aamali a yi waru a ri nu urotsu wa ala a yi a lipu le, atsumalima o to obolo ne ele ayin nu urana.” ¹² Ili i nda suru u ta dansaa aza e Itoni a yuwan ankuri atsuma a nden n le. Ama a nda ele da aza a na a yuwain tsutoni na wila wa Asula, avu waru o toni Yesu na amayun.

¹³ Avu mu uwwa udyo zuva adansa, “Dana ili i nda: Aza aba'un a da aza a na a kuwai diga gogo a 'yawa adama e Itoni yi Zagbain!”

Reve Ruhu usu, “Ee, a te ivuwan atsuma a linga va atsumalima a na a yuwusan, linga sa'ani le na a yuwusain to toni le.”

Ugasa wu uvadi

¹⁴ Dada n kalyuwai, avu me ene eleshe a uri. Ili i na i rotsoi vuma dana ta nden de e eleshe'e. U ta no ookokolo a zinariya a aaci a yi waru u ta nu ugonu wa alya uguzu o ukere wa yi. ¹⁵ Avu waru malingata ma Asula mo ro mo uta atsuma a Aa'isamapada, avu u saalaa vuma na ri nden e eleshe na abajini o udyo, “Fara ikani nu ugonu wa wu. Ili i

na i lobonoi a kana atsuma o uvadi e ina ta de, gogo da mantsa ma na wu ntsayi o golofo le.” ¹⁶ Avu za na ri nden e eleshe'e u rono ugonu wa yi, dada gba u kanai ca'an vu uvadi.

¹⁷ Avu me enishe malingata ma Asula me ire za na utai de a Aa'isamapada a zuva, waru u dana ta na matsun ma alya o ukere wa yi. ¹⁸ Avu waru malingata ma Asula mo ro ma ta'atsu, za na ri nu ucira e ekere a akina, wu uta de a masa'a. Ayi malingata ma Asula ma nda u de ta malingata ma Asula me ire adansa, “Tara matsun ma wali ma wu avu vu pada ataci a alya o uvadi adama a na limatan va yi e ina ta.” ¹⁹ Dada gba malingata ma Asula ma vutalai matsun ma yi atsuma o uvadi. Dada u bolotoi limatan na ri pe atsuma o uvadi a tyo ubata u na o kpoko nle. Ne da gba Asula o tsu kpoko aza e iwuya na waa casu le oforo. ²⁰ O kpoko ta muwun ma ataci i a alanga a lyuci gbain, avu mpasa mu uta ubata u na o kpoko nle gashi udolu u na u ri imili ukpakure (200) uga'an na aru'un ana uton.

15

Mbala n cindere mu ukosu

¹ Avu me enishe abajini e iroci de zuva a na a zuwai ama suru o o'woi a asalama. Nlingata ma Asula n cindere m bana ta mbala n cindere mu ukosu. Na Asula o koto a casu ama oforo na mbala n ndolo, wa dashi yuwan upan waru shi. ² Reve me ene ili i na i rotsoi mala ma madubi* ma na a jambarai na akina. Avu waru me enishe aza a na a lyuwai aci a aadodo na aamali a yi, ayi da aadodo za na a danai aala a yi na laamba. A dana ta mishin zuzu na mala ma madubi, waru a guza ta ikumburu i na Asula a ca nle. ³ Reve a cana ishpa i na Musa aagbashi a Asula a canai avu waru a cana ishpa i na Magiri'i ma canai, adansa, “Avu da Asulazuva Mogono me Ili Suru,

* **15:2** Ayi “madubi” ayi da Ashingini a tsu de “masukaci”.

vu ta yuwusan abajini abajini e ili ya asalama.

Vu ta yuwusan tsugono tsu uvadi u nda suru.

Atsuma e ili i na vaa yuwusan suru amayun a da obolo nu ulobonu.

⁴ Vuma suru ta ca wu tsugbain, Asulazuva!

Ama suru a ta damma, 'Vu ta na tsugbain nu ucira.

Babu vuma na ri na akiza, she avu goon.

Ama o uvadi suru a ta tawa a yuwaan wu aganda.

Ama ene ta mejege me ili i na vu yuwain suru.' "

⁵⁻⁶ Avu me ene de zuva, nlingata ma Asula n cindere aza a na a banai mbala n cindere o uta pe atsuma o Upasu wa Akiza† a Aa'isamapada. Za suru oto ta itana i uri i na i danai a madala, a kanda'wa ta amuna a na a davai na zinariya a nkakan n le. ⁷ Atsuma e ili i wuma i nashi i ndolo za ta ca ta malingata ma Asula biti aakwanu a zinariya tapu na atsumalima a Asula, za na ri na wuma u babu ukotu, a tsun atsuma o uvadi. ⁸ Avu Upasu wa Akiza'a u shiwan na mikyon n na moo utusa diga de ubata u tsugbain tsa Asula nu ucira wa yi. Babu vuma na aa gura uwa pe atsuma a Aa'isamapada o ndolo she na mbala n cindere n na nlingata n cindere n ndolo n tawayi n koto.

16

Akwanu o upan wa Asula

¹ Mu uwwa ta abajini o udyo de a Aa'isamapada a dansaa nlingata ma Asula n cindere'e, "Yawai yo oco akwanu e cindere o upan wa Asula'a atsuma o uvadi." ² Dada malingata mo ufaru ma 'yawai dada wo ocoi ili i na i ri pe atsuma a aakwanu a yi atsuma o uvadi. Dada dodi vu mbala mu usan lon o utai a lipu va aza a na a danai nu urotsu wa aadodo'o waru a yuwayin aamali a yi aganda.

³ Avu malingata me ire mo oco ili i na i ri pe atsuma a aakwanu

a yi a tyo atsuma a mala, dada gba mala mo o'woi mpasa gashi mpasa ma aakwakwa a vuma, reve ili i na i ri pe wuma atsuma a mala'a suru a kuwa.

⁴ Reve malingata ma ta'atsu mo oco ili i na i ri pe yi atsuma a aakwanu a yi a tyo atsuma o dolo ne esu a mini, reve a kambu mpasa. ⁵ Dada mu uwwai malingata ma na ma kalyuwusa mini ma dammai, "Avu da Asula a Akiza.

Avu da vu ri wuma gogo, waru vu ta lo wuma kuci!

U tu ulobonu u na vee ge'eto uvadi tsunda.

⁶ Aza e iwuya a zuwa ta mpasa ma ama a wu na ma amasula n yene.

Adama o ndolo a da vu ca nle mpasa o sowoi.

A tsura ta ili i na a cigai!"

⁷ Avu mu uwwa udyo o utusa diga a masa'a adansa:

"Ee, Asulazuva Mogono me Ili Suru, Ure u na vu tsu ca ama e iwuya oforo amayun a da waru wu ntsaa ta."

⁸ Avu malingata ma nashi mo oco aakwanu a yi zuva vu urana, avu Asula a lyawa urana'a wu vava ama nu usuduwu wa yi. ⁹ Avu abajini o usuduwu wu vava ama suru, dada a yuwayin ala a Asula adanshi a vama, za na tawayi na mbala n ndolo. Na ne suru a 'yuwan ta a vadala o unusu u le avu waru a 'yuwan a cuwa tsugbain tsa yi.

¹⁰⁻¹¹ Avu malingata ma tawun mo oco ili i na i ri pe atsuma a aakwanu a yi a ndanata n tsugono tsa aadodo, reve ida i na waa yuwusan tsugono tso o'wo irumbu. Ama a na a danai pe a dana ta a magaga ma anga me le adama a na antsu e le a ta a mbala lon. Na ne suru a yuwaan ta Asula adanshi a vama† reve a 'yuwan a vadala a kambu ubata wa Asula tsara a lyawa iwuya i le.

¹² Dada waru malingata ma tali mo ocoi ili i na i ri pe atsuma a aakwanu a yi a tyo a abajini o Udolu wa Yufiriti dada mini mo udolu'u u 'yewei. Ni ili

i ndolo i fara, dāda ngono diga asana aā tawā nā asoja e le. ¹³ Avu me ene otoni a limā a ta'atsu a na o rotsoi opodo. A to utusa o unā wā abajini a aagangu, nā o unā wā aadodo o ufaru nā waru o unā wā aadodo e ire vumavasula ve epen. ¹⁴ Ele otoni a limā† a nda a tā nu ucira u na aa gura yuwan iroci yi ili ya asalama. A 'yawa tā bātā o ngono mu uvadi suru, tsara o boloto le ubātā u tā tsara a yuwan uvon nā Asula Mogono me Ili Suru a abajini o urana u na wee ge'eto ama.

¹⁵ Reve Zagbain damma, “Zuwai at-suvu! N tā lo a tawā cine vivu tsu tawā vuma babu urevu. Asula a ta zuwaa vuma na ri e ipiri ni itana ya yi ufobu aba'un, adama u wala ataḅu ama e ene ataḅu a yi, wu uwwa wono wan.”

¹⁶ Avu otoni a limā'a o boloto ngono'o ubātā u tā, ubātā u na a tsu de Amagedon nā Tsuyahuda.

¹⁷ Avu malingata me cindere mo oco ili i na i ri pe atsuma a aakwanu a yi de e eleshe. Dada Asula a yuwain adanshi nā abajini o udyo diga de a ndanata n tsugono atsuma a Aa'isamapada, adansa, “N koto tā ili suru.” ¹⁸ A yuwan tā imadatsu nā agiri'a nā tsata tsā abunda, dāda gba ida i ramoi nu ucira u na u la'ai aza a na aa yuwusan hali na Asula a yuwain vadilima atsuma o uvadi.

¹⁹ Abajini a lyuci o ndolo e ne'eshen tā toto uta'atsu, reve ilyuci i ro atsuma o uvadi a ramo suru suru. Avu u cuwan nā nusu lyuci gbain va Babila, avu waru u zuwa ama a Babila o sowo oforo a na a ri atsuma o mokoto mo upan mā yi. ²⁰ Ana ida i jingadai tsundolo, ida i memere mā mini suru nā nsasan m bete'we tā. ²¹ Reve abajini abajini a atayan a riyaa ama diga zuva. Ume wa atayan u rawa tā uritowu wu ume ukpaku.* Amma adama a na Asula a lyunguwa nle na atayan tsara u ca le atsumalima lon ama a yuwaan yi tā adanshi a vama.

17

Aashakala a ka obolo nā aadodo

¹ Avu malingata mā tā atsuma a nlingata n cindere n ndolo aza a na a ri na akwanu e cindere u tawā ya'a vā reve u damma mu, “Tawā, n to roco wu cine aa ca aashakala a na ama suru e revei atsumalima, ayi dāda abajini a lyuci a na a suwai zuzu nā dōlu vā abunda. ² Ngono mu uvadi n yuwan tā tsipere nā ayi, waru ulambu u wono wā yi u zuwa tā ama suru o o'wo gashi ososowi a mara atsuma a tsipere tsa yi.”

³ Avu atsuma a alavu alavu'u a na Ruhu roco numu, reve malingata mā Asula ma tara mu a tyo o ogozo. Dada me enei ka ro nden a aadodo a saan. A dana tā wisulusa wā Asula a lipu vā aadodo'o ubātā biti, waru u dana tā na aci e cindere na avana kupa.

⁴ Ayi ka'a wo oto tā itana i tsugono i na i ri sawun daan-daan na aza a na a ri saan. Waru wo otowiso tā ili i na a yuwain nā zinariya, na atali a madala icu'un icu'un ni iyedi yi ikebe.† O ukere usa'ani wā yi u tā lo nā mokoto ma zinariya mā mara tapu, ayi dāda ili yi idaba ya abunda nā tsipere tsa na waa yuwusan. ⁵ A cin vā yi a dana tā de aala a na a ri nu urevu wu usokowu, “Amu da Babila vu ucira, mma va ashakala suru suru, mma va aza a na a yuwusan ili yi idaba suru suru atsuma o uvadi.”

⁶ Reve me ene ka'a u sowo mpasa ma aza a na a yuwusan adanshi a sa'ani a Asula, aza a na o unai adama a na a danai uguzu nā Yesu ugbamu. U zuwa yi tā wo o'wo ososowi.

Ana me ene niyi mo o'wo tā a asalama lon. ⁷ Dada malingata'a me ece numu, “Nye i zuwai vu ri a asalama? N ta damma wu ili yu usokosu yi ka nda obolo nā aadodo a na u kumbai, za na ri na aci e cindere na avana kupa. ⁸ Ayi aadodo a na ve enei nda gogo u dana tā wuma, amma gogo aakwakwa a da. U ciga tā motaa atsuma a aakari a aru'un lungu-lungu, reve u kara a tyo ubātā u na Kristi Zamawawa† oo

* **16:21** Ume wa atayan u la'a tā ume u bufu siminti.

kototo yi suru suru. Ama a na a ri pa o uvadi u nda, aza a na Asula a danai ala e le atsuma a aatagada a ama a wuma shi ana a yuwain uvadi, a ta yuwan asalama abunda na a kalyuwa aadodo'o. U dana ta wuma, agba gogo u tu ukwa, agba u ta kambisa wuma.

⁹ “I ciga ta okolo a sa'ani o urevu tsara i reve ili i nda. Ele aci e cindere o ndolo ele da agadi e cindere a na ka ndolo ri nden. Aci o ndolo waru ngono n cindere n da a dansa. ¹⁰ Ngono n ton n riya ta de, gogo za va tali da ri o tsugono, za ve cindere koto u tawa shi, agba tsugono tsa yi tsaa jima shi. ¹¹ Ayi aadodo u dana ta wuma, amma gogo akwakwa a da, waru ayi fo ayi da mogono ma kunla. Atsuma o ngono n cindere n ndolo n da wu utai, waru u ta pe a mmalu a tyo ubata u na oo kototo yi suru suru.

¹² “Ele avana kupa a na ve enei, ele da ngono kupa n na koto a yuwain tsugono shi, agba a ta tsura ucira u na aa yuwan tsugono tsu ngono obolo na aadodo hali rumu ta. ¹³ A ta usu a ca yi ucira na tsugono tse le. ¹⁴ A ta yuwan uvon na Magiri'i, agba Magiri'i mo ndolo ma ta lyuwa aci e le adama a na ayi da Zagbain a aci a azagbain na Mogono mo ngono suru suru. Ama a yi ele da aza a na u deyi waru u dangwa le ta waru a ta kurusu yi na amayun kuci.”

¹⁵ Avu malingata'a ma damma mu, “Dolu na ve enei, bata na aashakala a ri nden da, ele da obolo a ama, ni ida, ne elentsu, na gundo. ¹⁶ Avana kupa na aadodo a na ve enei a ta 'yuwan aashakala'a. A ta usa ili i na u ri na ayi suru avu a lyawa yi atabu. A ta yanzala lipu va yi reve a tama yi, reve waru o koso kulato akapi a lipu va yi na akina. ¹⁷ Ngono kupa nda n ta yuwan ne adama a na Asula a zuwa le ta a yuwan ili i na u cigai. Adama o ndolo a ta usu suru nle a ca aadodo o ndolo ucira u na woo o'wo le mogono. A ta yuwan tsutoni na aadodo o ndolo hali mantsa ma na Asula a zuwa ifobi ya yi i shiwan. ¹⁸ Ayi ka na ve enei

ndolo ayi da abajini a lyuci a na a ri nu ucira za na mogono ma yi mo o'woi mogono e ekere o ngono e ida suru atsuma o uvadi.”

18

A lungusa ta Babila

¹ Ana alavu alavu a na me enei ka na kumbai aadodo o ndolo a karai, dada me enei malingata ma Asula mo ro a macipa diga zuva. U ta nu ucira lon, avu ekan a gbain o uta diga ya'a yi, reve wi ikana uvadi. ² Reve u saala nu ucira:

“Abajini a lyuci va Babila a langa ta suru suru.

Ama a buwa pe shi, otoni a lima icu'un icu'un i da i ri pe na nden.

Waru nnunu mi idaba icu'un icu'un i da i ri pe na nden.

³ Ida suru o o'wo ta ososowi a mara ma yi,

ayi da maluwa ma tsipere tsa yi.

Ngono mu uvadi suru n yuwan ta tsipere na ayi,

waru aza a awina a tsu tsura ta ikebe ya abunda

adama a na u cigai ili i sa'ani ya abunda.”

⁴ Avu mu uwwisa udyo u ro diga zuva adansa:

“Ama a va, utai atsuma a lyuci gbain ndolo,

tsara i yuwan unusu cine ayi u yuwain wan,

tsara waru i tsura oforo cine ayi waa tsura wan.

⁵ Nusu va yi rawa ta aaganga o obolo a na a rawai de zuva,

waru koto Asula e icina ni iwuya i na u yuwusain shi.

⁶ I ciga i 'yuwan i yuwaan yi cu'un vi ili i na u yuwain

cine u yuwain a tyo e ekere a akapi.

Amayun, i tsupa yi toto ure na cu'un vu unusu u na u yuwain.

I ciga i 'yuwan i tsun mara

ma na ma ri nu ucira toto ure o mokoto ma yi,

cine u foboyi akapi.

⁷ U ca ta aciyayi tsugbain lon,

avu waru u tsura ili i na u cigai suru.

I ca yi atsumalima na atsumolangu lon.

U ta yuwusaan aciyayi uvadu, avu u damma,

'Apa mu nden, amu ka da na n ri a yuwusan tsugono. N ri na vali na aa kuwa mu shi, adama o ndolo ma shon adama a yi shi.'

⁸ Adama a na Babila ka 'yasain avan-gaci tsundolo,

waa jima shi, avu Asula a ca yi atsumalima nu ubanakun,

avu waru ama a yi a kuwa, waru u ta yuwan ambulu.

Akina a ta kulato yi, adama a na Asula a na ee ge'eto yi, a ta nu ucira."

⁹ Ngonon mu uvadi n na n yuwain tsipere na ayi reve a lyuwa atsuma o utsuru wa yi, e te ene mikyon m magugwa ma akina za na aa lyuwa yi, a ta shon reve a yuwan atsumolangu adama o ndolo. ¹⁰ E isawan ta alanga, adama a na o to wovon a na o to sowo atsumalima cine woo sowuso. A ta damma, "Atsumalima!

Cine waa dana wu na atsumalima, abajini a lyuci na lyuci vu ucira Babila, adama a na atsuma a rumu ta oforo a tawa wu ta!"

¹¹ Waru aza a awina atsuma o uvadi a ta shon waru a yuwan atsumolangu adama a yi, adama a na babu za na aa tsula itana i na aa winasa. ¹² Apa ili'i: zinariya, na azurufa, na atali a madala e ikebe,† ni iyedi yi ikebe,† ni itana i na i la'ai aza a na a yuwain na tsikilu, ni itana i na i ri sawun daan-daan, ni itana yu ulobonu i na i ri saan, na danga icu'un icu'un i na i ri na maguru mo uyo'o lon, na akapi e ili i na a yuwayin na anga a agiwa na danga vi ikebe, na rumushili, ni irumu, na atali e ikebe o usaa, ¹³ ni ili i maguru† i na a tsu de furenkisen† na mur† adama o usa'an, waru adama a masa'a, waru adama o usukumu a lipu, na masayan ma

inabi, na mani'in, na yira, ni ishina, ni inan, ni ikyon, ni ido, obolo ni ikeke yi ido i na a tanusu itana, obolo na agbashi, na ama a na e remei ubata o uvon.*

¹⁴ Aza a awina a ta damma yi, "Ili i sa'ani i na vaa zuwusaa okolo suru o koto ta, waru ili i na yaa zuwusa wu vo o'wo ulobonu a puwan ta, vaa dashi tsura le waru shi!"

¹⁵ Aza a awina, aza a na a tsurai ut-suru adama a na a winaa niyi itana'a, e te isawan alanga na ayi, adama a na a ri e iladi i na oo sowo atsumalima cine ayi woo sowuso. A ta shon avu waru a yuwan atsumolangu. ¹⁶ A ta damma:

"Atsumalima! Atsumalima a ta cina wu avu abajini a lyuci a nda!

U dana ta o otosu itana yi ikebe, ni itana i sawun daan-daan, ni itana i na i ri saan lon.

U oto ta waru ili i na a yuwain na zinariya, na atali a madala e ikebe† icu'un icu'un!

¹⁷ Atsuma a rumu ta avu a lungusa utsuru wa yi suru!"

Zagbain vu uluwu u wantsun u gbain suru na alingi a yi a te isawan alanga na ayi. Waru aza a na a yuwusan mmalu atsuma a antsun a mala a te isawan alanga na ayi, ne da fo aza a na a yuwusan pe awina e itana i na a tawayi atsuma a antsun. ¹⁸ A ta saala lon ne e ene mikyon ma akina ma na maa lyuwa yi, "Koto a yuwan cu'un va abajini a lyuci vu mgbain nu ucira tsunda shi!"

¹⁹ A ta tsun mabula a aci e le tsara o roco a ta na atsumolangu. Waru a ta damma:

"Atsumalima, Atsumalima a ta cina wu avu abajini a lyuci!

Abajini o utsuru a yi a zuwa tsu ta suru ntsu

tso o'wo nu utsuru.

Gogo atsuma a rumu ta o koto ta suru."

* **18:13** Atsuma e ili i maguru o boko ta na mur na furenkisen, ili i ta i da na aza a na aza o urevu a tawayi Yesu une'e.

20 Adu aza a na i ri zuva,
i yuwan mere,
adama a na Asula a lungusa ta de
Babila.

Adu ama a Asula,
obolo na ajiya na aza a na a dansa
ikaka ya Asula i zangana.
Adama a na Asula e ge'eto yi ta
adama e ili i babu ulobonu i na u
yuwaan ndu.

21 Reve malingata mo ucira ma tara
aatali a gbain, gashi aatali a yira, avu
u vari yi atsuma a mala reve u saala:
“Babila, avu lyuci gbain,
cine n varyi aatali a nda,
ne da Asula aa lungusa wu nu ucira u
gbain!

Ama aa dashi ene lyuci nda waru shi.

22 Ko za aa dashi uwwa ama a wa'asa
ikumburu shi,

ko ndobiya shi,
ko ama e ivulusa papin ko avana shi.
Ko za aa dashi yuwan ulinga atsuma
a wu shi.

Waru ko za aa dashi uwwa ilama i
yira shi.

23 Ko za aa dashi ene ekan e iftila a
wu shi.

Waru ko za aa dashi uwwa udyo u
vali ko ka a yuwusan lolo shi.

Aza a awina e itana a shi ta a la'a ama
o uvadi suru ucira.

Tsuboci tsa wu tsa pusaan ta ama o
uvadi suru ugbozu.

24 Asula a ca ta Babila atsumalima
adama a na wu unai amasula,
na ama a Asula suru.

Ee, Babila una ta akapi a ama atsuma
o uvadi suru.”

19

*Ama a na a ri zuva a yuwaan ta
Asula ica*

1 Ana malingata mo ucira'a mo ko-
toi adanshi, reve mu uwwa mesun
ma abajini o obolo a ama zuva a
yisaali:

“A cuwa Asula!
Iwawi, na tsugbain, nu ucira za va
Asula a tsu a da!

2 Cine waa casu ama e iwuya oforo
amayun a da waru wu ntsaa ta.

Wi isawaton ta cine waa ca
aashakala o ucira o ndolo
atsumalima,
za na zuwai ama o uvadi a nda a
yuwain tsipere na ayi.

Asula a tsupa yi ta adama a na wu
unai agbashi a yi.”

3 Reve waru a saalisa:

“A cuwa Asula!
Mikyon ma akina n na n kulatoi lyuci
gbai'in

n kara ta a gawusan babu ukotu!”

4 Avu azagbain ushin na aza a
nashi obolo ni ili i wuma i nashi a
kadato avu a yuwaan Asula aganda,
za na danai nden a ndanata n tsug-
ono. Avu a damma, “Ami!† Tsu cuwai
Asula!”

Abuki o lolo a Magiri'i

5 Reve mu uwwa nanza e dewu
atsuma a ndanata ma Asula'a,
adansa:

“Suru ndu aza a na a ri ama a gbain
na aza a na a ri azagbain shi,
suru ndu aza a na aa yuwusaan Asula
aganda
damma niyi, ‘Tsu ca wu ta tsugbain.’”

6 Reve mu uwwa mesun ma abajini
o obolo a ama zuva a yisaali. U ta
gashi magugwa ma abajini a mini a
riyisa na mesun ma tsata ma gbain.
Mu uwwa le ta adansa:

“Cuwai Asula!
Adama a na Asulazuva a tsu, Mogono
me ili suru suru, Mogono ma
da!

7 Tsu yuwain mere
reve waru tsu zanganai.
Tsu cuwai tsugbain tsa yi!

Adama a na mantsa ma yuwan ta
ana aa yuwan abuki o lolo a
Magiri'i.

Kasa'avu va yi fobo ta aciyayi adama
o ndolo.

8 Asula a ca yi ta utugu u lolo,
u na u la'ai utugu u na a yuwain na
tsikilu,
waru u ta cece a madala.”

(Utugu'u ayi da ili i sa'ani i na ama
a Asula aa yuwusan.)

9 Reve malingata ma Asula'a ma
damma mu, “Vu dana ili i nda: Asula

a ta zuwaa za suru na a banuyi a tyo ubata wa abuki o lolo a Magiri'i'i aba'un." Avu waru malingata'a u dammisa, "Ili i nda i na Asula a dammai amayun a da."

¹⁰ Avu n kada to a makakan ma malingata'a adama n yuwaan yi aganda, amma avu u damma mu, "O'o, she vu yuwaan mu aganda wan! Amu aagbashi a da tsa wu na aza e Itoni, aza a na a guzai amayun e ili i na Yesu palu'wai. I yuwaan Asula aganda!"

Adama a amayun a na Yesu palu'wai ayi da i zuwai ama aa yuwusan adanshi e ikaka ya Asula.

Za na kumbai do uri

¹¹ Reve me ene zuva ukpatu'u, na do uri lo mishin. Waru za na danai ukumbu o do'o aala a yi gba Za va Abula na Amayun. U tsu yuwan ta uge'etosu mejege waru u tsu yuwan ta uvon u na wu ntsayi. ¹² Esu a yi a dana ta a madala gashi akina, waru wo oto ta okokolo a abunda. A dana ta aala a lipu va yi, agba ayi da goon u revei urevu wa yi. ¹³ Avu wo oto atugu a gbagbain a na a tsupuyi atsuma a mpasa. Aala a yi a da "Aadanshi a Asula." ¹⁴ Asoja a zuva a kumba ta ido i uri waru o tonishi yi ta. O oto ta itana i uri, aza a na a la'ai aza a na a yuwain na tsikilu, waru a ri cece. ¹⁵ Avu matsun me pe'eni ma wali mo uta o una wa yi, reve u yuwan ulinga na ayi u lyuwa aci e ida. U ta yuwan tsugono tse le na aadanga a rumu. U to roco ucira wu upan wa Asula Mogono me Ili Suru, nu u kpoko umatsun u inabi ubata u na o kpokuso masayan. ¹⁶ Ubata wa atugu a gbagbain a na a palai aagutsu a yi, a dana ta:

MOGONO MO NGONO NA ZAGBAIN VA AZAGBAIN.

¹⁷ Reve me ene malingata mo ro mishin pe o urana. Avu u yuwaan asala a na a ri a tsu'yan zuva suru adanshi na abajini o udyo: "Tawai! I boloto adama i lyuwa ilyalya ya abunda ya abuki a na Asula oo fobo!" ¹⁸ Tawai! Yi kada lipu vu ngono, na nan yali a asoja, na asoja, obolo na

lipu vi ido na aza a na a tsu kumbele. Tawai! Yi kada lipu va ama suru: aza a na a ri agbashi na aza a na a ri agbashi shi, na azagbain, na aza a na a ri azagbain shi!"

¹⁹ Avu me ene aadodo obolo na ngonon mu uvadi suru, obolo na asoja e le o bolotosu adama a yuwan uvon na za na kumbai do'o na asoja a yi. ²⁰ Reve e reme aadodo'o, obolo na vumavasula ve epen za na yuwaan niyi ulinga wa asalama. (U yuwan ta ulinga wa asalama o ndolo adama u pusan aza a na a danai nu urotsu wa aadodo'o aza a na a yuwayin aamali a yi aganda.) Aadodo'o na vumavasula ve epe'en a vari le ta wuma atsuma a mala ma akina ma na ma kulusa na farinwuta. ²¹ Za na ri ukumbu zuva vu do'o wu una ta asoja'a suru na matsun me pe'eni'i ma na ma danai o utusa o una wa yi. Avu asala a kada lipu le suru hali atsuma e le o o'wo bafa-bafa.

20

A'wan ukpakukupa

¹ Ana za na kumbai do uri lyuwai aci a aadodo'o, na vumavasula ve epe'en, obolo na asoja e le, reve me ene malingata ma Asula a cipusa diga zuva, u guza ta akani o ug-bamu na makpatu'utsu ma akari a aru'un lungu-lungu. ²⁻³ Avu malingata'a me reme aagangu'u, za na danai yo diga de za na fo a tsu de Mekerkesu ko Male. Avu u tara akani'i avu u takpara yi. Reve u vari yi atsuma a akari a aru'u'un. Avu u katsu unantsu wa akari a aru'u'un na makpatu'utsu ma na u danai na ayi uguzu o ukere, reve u to unantsu'u cine za lo na aa gura kpatu'wa yi shi. Na Mekerkesu ma ciga ma 'yuwan u dana pe hali a'wan ukpakukupa (1,000). A mantsa mo ndolo, waa gura luluma ama o uvadi shi. Na a'wan o ndolo o koto, avu malingata'a ma bada yi mantsa wa'a.

⁴ Reve me ene ndanata n tsugono na abunda, waru aza a na a ri de nden aza a na Asula a cayi ucira u na

aa yuwan tsugono tsa da. Kwisa va aza a na n'yuwatan n kukodoi a aci e le a da adama a na a dammai ikaka ya Yesu obolo na adanshi a Asula. Ama a nda a yuwaan aadodo'o ko aamali a yi aganda shi, waru a ushi urotsu wa yi e icin i le ko e ekere e le shi. A kamba ta wuma reve a danu a ndanata n tsugono'o, avu a yuwan tsugono obolo na Kristi Zamawawa hali a'wan ukpakukupa (1,000).⁵ Ayi nda ayi da mantsha mo ufaru ma na Asula aa 'yasan ama diga o ukwa. (Akapi a akwakwa aa kamba wuma shi, hali she na a'wan ukpakukupa o ndolo o koto.)⁶ Aza a na Asula a 'yasin atsuma o ukwa a mantsha ma nda a yuwan ta mazanga lon, ele ama a yi a da. Oo kototo le atsuma a mala ma akina shi, za na o'woi ukwa we ire. O to o'wo nan ganu avu a yuwaan Asula na Zamawawa va yi na u dangwai aganda, reve a yuwan tsugono obolo na ayi hali a'wan ukpakukupa (1,000) o ndolo.

Asula a lyuwa ta aci a Male

⁷⁻⁸ Nna a'wan ukpakukupa'a (1,000) o koto, malingata'a ma ta bada Male ubata u na wu nla niyi. Reve wu uta avu u pusaan ama e ida aza a na a bazai atsuma o uvadi ugbozu. Ida i nda i da a tsu de Gogu na Magu. Male'e mo to boloto le ubata u ta, ubata u na aa yuwan uvon. A ta dana abunda a na za lo aa gura kece le shi.⁹ A baza ta suru atsuma o uvadi reve a kandaruwa uvalata wa ama a Asula ayi da lyuci na u cigai. Reve gba akina a tawa diga zuva reve u kototo le.¹⁰ A shi ta de a vari aadodo'o obolo na vumavasula ve epen va yi atsuma a mala ma akina ma na ma kulusa na farinwuta, reve waru a vari Mekerencesu'u† pe, za na pusayin ama a nda suru ugbozu. Akina'a a ta zuwa suru nle o sowo atsumalima ayin nu urana babu ukotu.

Uge'etosu wu ukosu

¹¹ Avu me ene ndanata n tsugono n uri za na ri mgbain, reve me ene za na ri de nden. Ana u rocoyi aciyayi, reve ida na zuva puwan waru ko za enishe le waru shi.¹² Waru me ene ta aza a na a kuwai de lo mishin a makakan ma ndanata n tsugono'o, aza a na a ri ama a gbagbain na akapi a ama a na a buwai. Reve a kpatu'wa atagada a na a danai ili i na vuma yuwain suru. Reve a kpatu'wisa aatagada o ro, aatagada a na a danai aza a ri obolo na Asula kuci.* A yuwaan ta aza a na a kuwai de uge'etosu e ili i na a yuwain, cine a ri udanu atsuma a atagada'a.¹³ Avu ama a na a kuwai atsuma a mala e isawan a makakan ma ndanata n tsugono'o, adama Asula a yuwaan le uge'etosu. Ukwā obolo nu Ukwisa a tawaa na akwakwa a na a ri pe atsuma e le, reve Asula a yuwaan le uge'etosu e ili i na a yuwain.¹⁴ Avu a vari Ukwā nu Ukwisa atsuma a mala ma akina. (Ayi mala ma akina ma nda, ayi da ukwa we ire.)¹⁵ Reve a vari ama atsuma a mala ma akina,† ele da aza a na a danai ala e le atsuma a aatagada a ama a wuma shi.

21

Zuva sa'avu ni ida i sa'avu

¹ Ana alavu alavu a Asula o uge'etosu wu za suru kotoi, reve me ene zuva† sa'avu ni ida i sa'avu. Zuva vu ufaru ni ida yu ufaru a puwan ta, waru babu mala mo ro.² Avu me ene Lyuci va Akiza na Asula a lyunguyi, za na ayi da Urishelima† sa'avu, waru u dana ta a cipusa diga zuva. Lyuci sa'avu'u u dana ta gashi kasa'avu na otoi utugu u lolo adama o lolo va yi, waru gogo u tu ufobu u na waa 'yawa u ga'an na vali va yi.³ Reve, mu uwwa za ro e dewu diga a ndanata n tsugono'o, adansa, "Gogo ndanata ma Asula n ta atsuma a ama! U ta danu obolo ne ele, waru o to o'wo ama a yi. Asula na aciyayi u ta dana obolo ne ele, waru u ta dana Asula e le.⁴ U ta tasa abara o urewesu u le

* **20:12** Idanshi ya aatagada i na a yuwayin ulinga u damma ta "Aatagada a Ama a Wuma."

suru. Za buwa aa kuwa waru shi, ko ke'en. Ko za aa yuwan atsumolangu shi, ko u shon, ko wu uwwa mbala waru. Akuci e ili suru a puwan ta.”

⁵ Avu za na ri nden a ndanata n tsugono'o u damma, “Kalyuwai! N ta kambatosu ili suru usa'avu!” Reve u damma mu, “Vu dana ili i nda, adama a na adanshi a nda amayun a da waru a ta zuwaa le ucira.”

⁶ Reve waru u damma, “N yuwan ta ili i nda suru! Amu da Alfa† na Omiga.† U ta dansa amu da Ufaru waru amu da Ukosu. N ta ca za na ri a uwwusa akuli suru mini u sowo diga e esu a mini ma na me yeneshe ma na maa casu wuma. Agba aa tsupa shi. ⁷ Aza a na a lyuwai aci a ta ushi ili i nda ya'a va: N to o'wo Asula e le, ele waru o to o'wo muwun n va. ⁸ Amma ama a nda gba'a shi a ta tsura ubata atsuma a mala ma akina ma na ma kulusa na farinwuta: Owovoton, waru na aza a na a lyawai itoni i va, waru na aza a na a kambatoi aciyele ili yi idaba adama o unusu u na a yuwain, na aza a mona, na aza e tsipere, na aza a na a yuwusan nkunu, na aza a na aa yuwusaan amali aganda, na ama a na a yuwusan epen suru. Ayi da ukwa we ire.”

Urishelima sa'avu

⁹ Avu malingata mo ro ma tawa ma damma mu, “Toni mu! N to roco wu usheli u na waa yuwan lolo na Magiri'i'i.” (Malingata ma nda, za ta da atsuma a nlingata n cindere n na n danai uguzu na akwanu e cindere aza a na a danai pe na mbala n cindere n na a yuwain o ukosu.)

¹⁰ Reve Ruhu va Asula shiton mu, avu malingata'a ma tara mu a tyo o mogogolo ma masasan mo uga'an. De da u roco numu Lyuci va Akiza na Asula a lyunguyi, za na ayi da Urishelima'a, waru u dana ta a cipusa diga zuva. ¹¹ Lyuci'i u shiwan ta na tsugbain tsa Asula waru ne ekan a madala gashi mini ma shili na mini ma avu'un vadamma atali e ikebe,

waru u ta cece tsa madubi ma na vaa gura ene ili ye elime. ¹² Avu a kandaruwa yi nu ukari wu ugbamu wu uga'an. U dana ta na nantsu kupa ne ejere waru unantsu suru u dana ta na malingata ma Asula† e ipiri ya yi. A nantsu'u a dana ta ala o gundo kupa ne ejere a aza a Isra'ila, aala a ta suru o unantsu u ta. ¹³ Eebele suru u ta na nantsu ta'atsu: aza a ta'atsu asana, aza a ta'atsu waru ugana, aza a ta'atsu uyagi, na aza a ta'atsu alivu. ¹⁴ Ukari u lyuci'i gba a suwa yi ta zuva va atali a gbagbain kupa ne ejere. A aatali suru a dana ta aala a aajiya a ta atsuma a kupa ne ejere a Magiri'i'i.

¹⁵ Malingata ma na ma danai a adanshi na amu ma dana ta na aadanga a na a yuwain na zinariya. U ta yuwan ulinga na ayi tsara u rito lyuci'i, na nantsu va yi na kari va yi.*

¹⁶ Ana u rito niyi, reve we ene u ta gashi aakpati. Washin we ebele a yi nu uga'an u mishin wa yi unata u da a ri: mili ukpakukupa nu ukpakuton (1,500) u da. ¹⁷ Reve malingata'a mo rito ukari'i, agba nu uritosu u vuma ugbamu wa yi u ta zuzu na ana ukpakure na kupa na aza a tali (216).

¹⁸ Ukari'i a suwa yi ta na atali a na a ri a madala† gashi akina a shili na akina a mini ma avu'un. Ili suru atsuma a lyuci'i a yuwan yi ta na zinariya na ri cece tsa madubi ma na vaa gura ene ili ye elime. ¹⁹⁻²⁰ Aatali suru atsuma a atali kupa ne ejere'e e ikyun yu usaa'a aatali e ikebe ko'o da. Ozo o ro a ta ushili, ozo o ro gba shi mini ma tsusumba, ozo o ro gba mini ma avu'un, ozo o ro gba mini

* **21:15** Na vuma teme mmalu diga Isalka a 'yawa Jos, reve u kambisa toto uta'atsu, ayi da u ri unata na washin wu u6a6u wa abajini a lyuci'i.

ma akaramuna.† ²¹ Nantsu kupa ne ejere'e iyedi kupa ne ejere e ikebe a da. Unantsu suru a yuwan yi ta na yedi ta. Ure u gbain wa atsuma a lyuci'i a yuwan yi ta na zinariya na ri cece tsa madubi'i.

²² Me ene Aa'isamapada atsuma a lyuci'i shi, adama a na Asulazuva Mogono me Ili Suru na Magiri'i'i mo o'wo ta Aa'isamapada'a. ²³ Lyuci'i waa zama urana ko woto adama u ca yi ekan shi, adama a na tsugbain tsa Asula tsu ta casu yi ekan waru Magiri'i'i u te ikanasa yi gashi fitila. ²⁴ Ama o uvadi suru a ta danu pe atsuma e ekan a na e ikanasa lyuci'i. Ngonu waru n ta tawaa nu utsuru u le de. ²⁵ Nantsu lyuci'i ta dana ukpatu'u urana suru. Aa baru le shi, adama a na aa yuwan de ayin shi, ko ke'en. ²⁶ A ta tawaa ni ili yu ulobonu nu utsuru wa ama o uvadi atsuma a lyuci'i. ²⁷ Ko ke'en a lyawa ili i wuya i uwa pe shi, waru za na yuwain ili yi idaba, waru za na yuwain epen aa lyawa yi u uwa pe shi. She aza a na a danai ala e le atsuma a aatagada a ama a wuma a Magiri'i'i ele da aa uwa pe.

22

Udolu u na waa casu wuma

¹ Ana malingata ma Asula'a mo kotoi o rocosu mu lyuci sa'avu'u, avu waru u roco mu udolu u na u ri na mini ma na maa casu wuma. U shi te ikanasa tsa madubi ma na vaa gura ene ili ye elime. Reve u uwa e yeneshe a ndanata n na Asula na Magiri'i'i a ri nden. ² Reve u yene a cipa e memere mo ure ma lyuci'i. Danga na aa matsasan muwun n na maa casu wuma a ta lo a nge'en mu udolu'u biti. A tsu matsan ta kupa nu ure a aa'wan, u ta o woto u ta. Ama o uvadi a ta yuwusan aguma na avu'un

e le. ³ Una u na Asula a yuwayin de ili biti a tawa yi ta. Ndanata n na Asula na Magiri'i'i a ri nden u to o'wo pe a lyuci'i. Avu agbashi a yi a yuwaan yi aganda. ⁴ E te ene urewesu wa Asula waru aala a yi a ta dana udanu e icin i le. ⁵ Aa dashi yuwan ayin waru shi. Aa zama ekan a fitila ko ekan o urana waru shi, adama a na Asulazuva Asula a ta ca le ekan. Reve a yuwan tsugono babu ukotu.

Utawu wa Yesu

⁶ Reve malingata'a u damma mu, "Adanshi a nda amayun a da, waru ili i na aa usu da. Waru Asulazuva Asula za na tsu ca amasula Ruhu va yi, u lyungu ta malingata ma yi u roco agbashi a yi ili i na yaa fara babu ujimu."

⁷ Yesu† damma ta, "Uwwai! N ta lo a tawa gogo. Aatagada a nda a damma ta ili i na yaa fara gogo na alanga jima. Asula a ta zuwaa aza a na a kuruyi ili i nda aba'un."

⁸ Amu da Yahaya, za na uwwai waru we enei ili i nda suru. Reve ana mu uwwai waru me ene nle suru, avu n kadato adama n yuwan aganda a ana a malingata ma Asula ma na mo roco numu ili i nda. ⁹ Amma avu u damma mu, "Ko ke'en! She vu yuwaan mu aganda wan! Amu fo agbashi a da tsa wu, obolo na amasula aza a wu, na aza a na aa kurusu adanshi a na a ri a aatagada a nda. Vu yuwaan Asula aganda!"

¹⁰ Reve u damma mu, "She vu put-saa ama e reve ili i na a dammai atsuma a aatagada adama e ili i na yaa fara gogo ni ili i na yaa fara na alanga a jima wan. Mantsa ma na ili nda yaa fara waa jima shi. ¹¹ Hali mantsa mo ndolo ma tawa, ama a na aa yuwusan iwuya suru a lyuwa elime na mayan me iwuya, aza a na waru aa yuwusan ili yi idaba a lyuwa

† **21:19-20** Ele icu'un ya atali kupa ne ejere a nda, suru nle a ta na ala na Tsunasara obolo na Tsugana. Apa cine a tsu de le na Tsunasara: Za vu ufuru ayi da jasper, she sapphire, she chalcedony, she emerald, she sardonyx, she carnelian, she chrysolite, she beryl, she topaz, she chrysoprase, she jacinth she amethyst. Apa cine a tsu de le na Tsugana: Za vu ufuru ayi da yasfa, she saffir, she agat, she zumurrudu, she onis, she yakutu, she kirisolat, she beril, she tofaz, she kirisofaras, she yakinta she ametis. [Aza a KLP: a dana ta ala a atali o ndolo fo ununa a dana nle na Tsunasara na Tsugana, cine a dana nle'e wu uta ta a NIV na Adanshi a Asula a Tsugana.]

elime na mayan me ili i ndolo. Aza a na waru aa yuwusan ili i sa'ani a lyuwa elime na mayan me ili i sa'ani, aza a na waru a ri na akiza a 'yuwan a ciga a suma iwuya.”

12 Yesu damma ta waru, “Uwwai! N ta lo a tawa babu ujimu. N ta tawa adama n ca ama suru iliyinkapa ko atsumalima adama e ili i na a yuwain. 13 Amu da Alfa† na Omiga.† U ta dansa amu da Ufaru waru amu da Ukosu. Amu da n yuwain ili biti, amu da waru atyo e ili biti.

14 “Asula a ta zuwaa aza a na a za'wai atugu e le cece aba'un, adama o ndolo a ta lyuwa muwun mu ufanga n na maa casu wuma, reve a uwulai nu unantsu a uwa atsuma a lyuci'i. 15 Agba a ta putsaa icu'un ya ama a nda na aa uwa atsuma a lyuci'i: Aza a na o o'wotoi aciyele idaba nu unusu u na aa yuwusan, na aza a nkunu a uwa pe shi. Waru aza a tsipere, na aza a mona ma ama a uwa pe shi. Ne da waru aza a amali, na ama a na aa yuwusan epen suru a uwa pe shi.

16 “Amu Yesu, n lyungu ta ma-lingata ma va u ca du ikaka i nda a tyo ubata wa aza e Itoni. Amu da Ikyun, ana Akaya, na Mawun ma Tsukaya mo ugundo mo Mogono Dawuda.† Amu da Talyo'o na tsi

Ikana na Wasasa.”*

17 Ruhu va Asula na kasa'avu Magiri'i'i a damma ta, “Tawa!” Lyawa za na uwwai adansa tawa biti u damma “Tawa!” Za na aa uwwusa akuli suru, lyawa u tawa, za na cigai u sowo mini ma na maa casu wuma lyawa u tawa u sowo pere.

Ukosu

18 Amu Yahaya, n to ronuso aza a na a uwwai ikaka ya aatagada a nda atsuvu. Ikaka'a adama e ili i na yaa farasa gogo ni ili i na yaa fara na alanga jima da. Na vuma ro dashi ili i ro atsuma e ikaka i nda, Asula a ta dashi yi atsumalima. U ta zuwaa yi mballa n cindere n na n cuuwai atsuma a aatagada a nda. 19 Waru na za ro fodo ili i ro atsuma e ikaka i na i ri atsuma a aatagada a nda, Asula a ta putsaa yi na waa ushi aba'un a na a yuwain adanshi atsuma a aatagada a nda. Waru Asula a ta putsaa yi na waa lyuwa muwun mu ufanga n na maa casu wuma, waru waa lyawa cu'un vuma ndolo u danu atsuma a lyuci va akiza'a shi.

20 Yesu, za na dammai ili i nda suru amayun a da, u damma ta, “Amayun, n ta lo a tawa babu ujimu.”

Ami. Tawa, Yesu Zagbain!

21 Lyawa Yesu Zagbain roco suru ndu isa'ani i gbain ya yi. Ami.†

* 22:16 Talyo'o nda, ayi da Ashingini a tsu de “zangada.”